

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ

TOKATLI KÂNİ DİVANI'NIN TENKİTLİ
METNİ

(Hayatı, Kişiliği, Vazifeleri, Eserleri,
Dili, Sanatı ve Uslubu)

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. KEMAL YAVUZ

HAZIRLAYAN

MUHİTTİN ELİAÇIK

NO: 2889

İSTANBUL - 1992

İ Ç İ N D E K İ L E R

III-BİBLİYOGRAFYA

V-ÖNSÖZ

IX-HAYATI, KİŞİLİĞİ, VAZİFELERİ, ESERLERİ, DİL-SANAT ve
USLUBU

XV-KİŞİLİĞİ

XXII-VAZİFELERİ

XXVII-ESERLERİ(Diwan)

XXXV-MUNŞEAT

XXXIX-HİRRE-NÂME

XLII-LETAİF

XLVI-BENÂM-I HAVÂRİYYÛN BURÛC-I FUNÛN

L-DİLİ-SANATI-USLUBU

LIX-MEVCI'D NUSHALARIN TANITILMASI

1-NURİ HALİL EFENDİ'NİN MENSUR MUKADDİMESİ

3-KASİDELER

90-GAZELLER

190-KIT'ALAR(MUKATTA'AT)

210-BEYİTLER(EBYÂT)

226-MİSRA'ILAR(MESÂRİ')

230-İNDEKS

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- 1- Fatma Davud, Hâtinetu'l-eş'âr sf.552
- 2- Tezkire-i Şefkat Bağdadî, 1229, vrk.59b
- 3- Şehülislam Arif Hikmet Tezkiresi (Mecmuatu't-terâcık) 1234, sf.55
- 4- Silahgarzede Tezkiresi, sf.57,
- 5- Tarih-i Edib, 1208 (1793), sf.116, Üniv. kütü. TY 3220
- 6- Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, c.2, İst. 1333, sf.592
- 7- Muallim Naci, Esami, 1308 İst., sf.201-263
- 8- " " , Mecmûa-i Muallim, sf.198-99
- 9- Ahmet Rif'at, Lügat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye, cilt 6, s.70, İst. 1300
- 10- Devlet Şah Alaüddîn Semerkandî, Sefinetü'ssuarâ, sf.107
- 11- Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmani, c.4, kısım I, sf.74
- 12- Nuri, Münşeat-ı Azizîye, İst. 1303, sf.62-64
- 13- Ebuzziya Tefvik, Nümune-i Edebiyat-ı Osmaniye, İst. 1308, sf.43-61
- 14- Cevdet, Tarih, İst. 1309, sf.234
- 15- Lügataşme, Ali Ekber Dehhoda, Tahran 1336, c.21
- 16- E.J.W.Gibb, A History of Ottoman Poetry, c.IV, s.159-174, London 195
- 17- Hammer, Gesch. d.Osman Dichtkunst IV, 300 v.d.
- 18- Ş.Sani, Karus. al-âfâ, İst. 1300-14, c.5, sf.2819
- 19- Th. Menzel (El, Leiden, 1927, II, 760)
- 20- Refik, Tetâif-i İnşâî, İst. 1281, sf.42-63, II İst. 1282, s.33-46
- 21- Reşâd, Yeni Tetâif-i İnşâ, İst 1307, s.38, 215
- 22- Muallim Naci, Lügat-ı Naci, sf.612
- 23- Tuhfe-i Naili
- 24- İslam Ansiklopedisi, İst. MEB Basın. 1977, c.6, s.158
- 25- Ana Britannica, c.12, s.515
- 26- Meydan Larousse, c.6, s.8677
- 27- Büyük Larousse, c.10, s.6307

- 28- Yeni Hayat Ansiklopedisi c.4,s.1802
- 29- Resimli Türk Edebiyatı Tarihi.c.II,s.75I,İst.197I
- 30- Edebiyatımızda isimler Sözlüğü,B.Necatigil,sf.169,1970
- 31- Tezkirelere Göre Divan Edebiyatında is.sözl.,sf.244,Ank.1988
- 32- Hayat Ansk.,İst.1934,M.Samih,s.2554
- 33- İ.Alaaddin Gövsa,Resimli Yeni Lügat ve Ansk.,c.3,s.1343,1947
- 34- Türkiye Ansk.,c.2,s.210,Ank.1956
- 35- Türk Dili ve Edb. Ansk.,Dergah Yay.,c.5,,s.145-46
- 36- Türk Edebiyatı Ansk.,c.3,Cem Yay.,s.715,.İst.1987
- 37- Ahmet Rasim,Resimli Osmanlı Tarihi,c.2,3
- 38- Mecmûa-i Eş'arlar(Bunlardan Üniv.Kütb 1424,604 no'lu şiir mecmûa-
larında Kâfî'nin şiirlerinden örnekler yer almaktadır.)
- 39- Ayrıca Hakkı Tarık Us Kütb.nde Kani,Ruhî-i Bağdaî ve Hayâlî'nin
üç ayrı gazelini ihtiva eden 4 sayfalık bir belge.
- 40- Belediye Yazmalarında 114 numâralı ve Kâfî'nin şiir,hezl ve sa-
ir nazım şiirlerinden örneklerin verildiği eser.
- 41- Türk Ansk. Kani maddesi

Ö N S Ö Z

Onsekizinci yüzyılda yaşamış olan Tokatlı Kānî (Tokat 1712-İstanbul 1791) nev'i şahsına münasır bir şair ve münsidir. Hakkında verilen bilgiler bunu teyid etmektedir. Uzun yaşamı boyunca (80 yıl) birçok olayı yaşaması, önemli görevlerde bulunması onu önemli biri haline getirmektedir. Yazdığı kaside, tarih, hasbihal, mektub, tebrik gibi ürünler birer edebi ve tarihi vesikadır. Bunlarda devrinin mühim olayları vardır. Kani'nin siirden ziyade insaî ve hezli yazıları dikkati çekmiş ve beğenilmiştir. Fakat bu demek değildir ki güzel şiirleri yoktur. Kānî bilhassa na'tlarında ileri derecede şi'riyete ulaşmıştır. Siir mecmualarında Kānî'nin söylediği güzel ve beğeni kazanmış na'tlar yer almıştır. Divan-ı Humayun Kalemünde çalışıp Hâceganlık rütbesini kazanması ne derece kudretli bir kalemi olduğuna isarettir. Ayrıca değişik devlet görevlerinde divan katibliklerinde bulunması ve bu görevdeyken yazdığı kaime, mektub, tebrik gibi yazılar üstadlığına isarettir. Münşeâtı bu tür yazılarla doludur. Kānî uzun yaşamı boyunca biraz da işi icabı çok kalem oynatmıştır. Gerçekten Tokat, İstanbul, Silistre, Rusçuk, Bükres gibi yerlerde dolaşıp durması hem çok şey görmesine, hem de yazmasına sebep olmuştur. Divanı, Letaifi ve Münşeâtı bunun izleriyle doludur.

Divanının tenkitli metnini hazırladığımız bu çalışmamızda Kānî'nin bizzat kendisince tertiblenmiş orijinal nüsha olmadığından, divanını Reisü'l-küttab Muhammed Rasid Efendi'nin emriyle tertib eden Naili Abdullah Paşa-zade Feyzullah Şakir Bey'in oğlu Vak'a-nüvis Nuri Halil Efendi'nin nüshasını esas tuttuk. Zaten mevcud nüshalar 1213'de vefat eden Nuri Halil Efendi'nin hazırladığı divana göre yazılmıştır. Kani hayatındayken eserlerini cem' etmediğinden birçoğu kaybolmuştur. Velûd bir şair ve münsi olan Kānî'nin bu bakımdan eserlerini bütünüyle veremiyoruz. Ele geçenlerin de çoğunun muharref olduğunu divanını tertib eden Nuri Halil Efendi divanın mensur mukaddimesinde söylemektedir. Bu sebeble Kani gibi velûd birisinin böyle eksik eserleriyle tanıtılması üzücüdür. Bu biraz da Kani'nin kayıtsız, laübalî, meşreb ve ikbal peşinde koşmayan tabiatından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar çok şey yazmışsa da bunları tertib edip bir araya getirmemesi yazdıklarının tam olarak incelenmemesine yol açmıştır. Fakat buna rağmen Kani'nin 120 kadar mektubu, hezliyatını havi Letaifi, 106 varaklık büyük divanı ve Eflak beyinin oğluna türkçe öğretmek için o zamanın uslubuyla "Büruc-fünûn be-nâm-ı Havariyyûn" adıyla kaleme aldığı bir türkçe öğrenme ve öğretme kılavuzu vardır. Bu eserlerinin hepsinde Kānî mizahi karakterini sergilemiştir. Divanında yer alan

ciddi gazel, kaside ve na'tlarında dahi mizahi sayılabilecek izler görmek mümkündür.

Tenkitli metin hazırlamaktaki amaç müellif nüshasını veya ona en yakın olan nüshayı bulmaktır. Bunun için müellifin eserini hangi tarihte yazdığı, ne zaman öldüğü, eserini nerede yazdığı gibi sorular önem kazanmaktadır. Çünkü eserin yazıldığı tarihten uzaklaştıkça yanlışlıklar da artmaktadır. Müellifin yazdığı ilk nüsha esas alındığından ve o zaman şimdiki gibi fotokopi ve sair teksir cihazları olmadığından nüshalar elle yazılıp çoğaltılmaktaydı. Orijinal nüshaya bu durumda en yakın olan tabii ki orijinal nüshanın yazıldığı tarihe en yakın tarihte yazılmış olan nüsha olacaktır. Zira bir haber veya ibareyi nakleden ravi zinciri ne kadar uzarsa o haber veya ibarenin değişme ya da bozulma riski de o kadar artar. **Bunun basitinden şöyle bir kelime ile canlı bir şekilde anlatabiliriz: Kazın Ayagı" tabirini ele alalım; bu kelime aslında ten kelimesidir: kazâyâ. Hüküm demektir. Fakat önce kaz-ayagı olmuş, sonra da kazın ayagı şeklinde bambaşka bir şekil ve anlam kazanmıştır. Bir şey söylendiğinde ona katılmamayınca "kazın ayagı öyle değil işte" denilir.**

Tenkitli metin yani edisyon kritik dediğimiz çalışma da buna benzer değişme ve bozulmaların fazlasıyla görülebileceği bir çalışmadır. Nüshalar ele alınıp incelenirken hata ve yanlışlar zincirinin nasıl uzayıp gittiği görülebilir. Yanlış ilk yapandan diğeri, ondan diğeri, diğerinden başka bir yanlış diğerleri sürdürüp gitmektedir. Ancak bütünyle nüshalar bir arada değerlendirildiğinde bu yanlışlar önlenilmekte ve orijinal nüshaya yakınlaşmaktadır. Bizim üzerinde çalıştığımız Kani divanı ise farklı bir tarzda yazılmıştır. Çünkü divanı başkası cem ve tertib etmiştir. Bunu yaparken de bir nevi kendisi tenkitli metin hazırlamıştır. Divanda zaman zaman derkenar düsülerek mısra farkları belirtilmiştir. Bu bakımdan hazırladığımız çalışmamız bir bakımdan ilk nüshaya ulaşmada edisyon kritiğin edisyon kritiğidir denilse pek yanlış olmaz.

Tenkitli metin hazırlarken dikkatin çok büyük önemi bulunmaktadır. Zira müstensihin yaptığı gerek dalgınlık, gerek yanlışlar ve gerekse de hatalar gözden kaçırılabilen özelliklere sahiptir. Buna birçok örnekler verilebilir, ancak biz birkaçını burada zikretmekte fayda görüyoruz: Fikdan-ı sadakat kasidesinin 71 ve 72. beyitlerinde ikinci mısralar birbirleriyle yer değiştirmiştir, bazen de arka arkaya gelen iki beytin 1. ve 2. mısraları yok olup iki beyit tek beyite inmiştir, tek gazel 9 beyit olduğu halde Ü1 nüshasında biri 5 diğeri 4 beyitlik iki ayrı gazel şeklinde yazılmıştır, Ü2 nüshasında Yüz karalığını....

ifadesi "Yüz mürrü'l-^caffını" şeklinde yanlış yazılmıştır. Bütün bunlar tenkitli metin hazırlarken dikkat edilmediği takdirde ~~çenhiyanlıs-~~ lara sebep olabilecek özellikteki hatalardır.

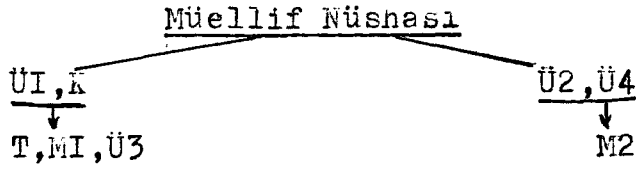
Metni hazırlarken yararlandığımız nüshaların bulunduğu kütüphanelerde Kani'nin bütün eserleri bulunmaktaydı. Hatta münşeatiyle divanı aynı mecmuanın içerisinde bulunmaktadır. Fakat letaifi ile divanı aynı esermis gibi "Divan-ı Kani" şeklinde verilmiştir. Divanı alıp baktığımızda bunu farkettilik. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler söyleyecek kudreti bulunduğu halde latifeci ve rind-meşreb bir yol seçen Kani'nin Letaifi de bir divandır. Onda da kasideler, gazeller, kıt'a ve beyitler vardır. Ancak bu eserin divanından ayrılması için "Letaif-i Kani" şeklinde sunulması lazımdır.

Kani ve eserleri üzerine Türkiye'de bugüne dek pek bir şey hazırlanmamıştır. Bu yaptığımız çalışmamızın Kani'nin münşeati ve letaifi için bir başlangıç olmasını dileriz. Münşeati üzerine yapılacak bir çalışma mühim konulara ışık tutabilir.

Bu çalışmamızda sekiz nüshayı ele aldık. Zaten mevcut nüshalar şu anda bunlardır. Bu nüshaların belirgin şekilde birbirinden farkı bulunmamaktadır. Divanı tertib eden Nuri Halil Efendi'nin kimi yerde belirttiği nüsha farkları bu nüshaların hiçbirinde yoktur. Hepsi de Nuri Halil Efendi'nin tertibine uygun yazılmıştır. Kelime ve tamlamalar arasında öyle belirgin farklar yoktur. Küçük kelime farkları, harekeden kaynaklanan farklılıklar epey mevcuttur. Fakat bunlar Nuri Halil Efendi'nin belirttiği büyük tamlama farkları ve tamamen ayrı kelime grupları cinsinden değildir. Nuri Halil Efendi'nin bu farkları nelerden tesbit ettiğini bilemiyoruz. Onun çalışması Kani'nin yapmadığı iştir. Yani divanı cem'dir. Bunu divanın başına yazdığı mensur mukaddimeden anlıyoruz: "İşbu divançe cem'inin sebebi oldur ki: el-yevm manzume-i ahlak-ı hamidesi vird-i zeban-ı afak ve tertib-i divan-ı du^ca-yı ^cömr ü devletinde ^calem ü ^calemiyan şiraze-bend-i vifak olan Muhammed Raşid Efendimiz Hazretlerinin güzel istek ve teşvikiyle yakın zamanda tanıdığımız maarifin madeni, nazm ve inşada akillara durgunluk veren Ebu Bekir Kani Efendi'nin bütün eserleri toplandığında birkaç Nabi külliyyatı tutabilecek genişlikteki asarı, kendisi hayattayken tertib ve cem olunmayıp ^celef ve zayi olduğundan ve bu şekilde merhumun unutulmasına gönül ^cezzi olmadığından, eserlerinden ele geçenler bu Nuri bendelerince tertib olunup takdim kılınmıştır." bu şekilde özetleyebileceğimiz mukaddimesinde Nuri Halil Efendi amacını da belirtmektedir. Eğer böyle bir şey yapılmasaydı Kani unutulup gidecek ve eserleri kaybolacaktı. Zaten bir kısmının kaybol-

duğu bir kısmının da muntazef olduğu belirtilmektedir. Divān gelenegi bu gibi durumlara fazlasıyla yol açabilmektedir. Birçok şair veya müa-şsin doğum ve ölüm tarihleri çıkarılamadığı gibi nereli olduğu da bilinmemektedir. Bu biraz da kendi ahvālinden bahsetmeyi sevmeyişin-den kaynaklanmaktadır. Buna benzer başka şairlerin de olduğu bir va-kiadır.

Çalışmamızda esas tuttuğumuz UI ve K (Üniversite Kütb. I ve Köp-rülü) nüshaları diğer nüshalardan hacimce, kaside ve gazel sayısınca üstündür. Birbirine de oldukça yakındır. Ele aldığımız nüshaları şö-yle sınıflandıracıdırız:

Bu sınıflandırmayı metni hazırlarken edindiğimiz intibā ile ya-pıyoruz. Gazel, kaside, na't, kıt'a, beyit ve mısra'ların yer alıp alma-ması, bulunduğu varak, kelime ve tamlama farkları gibi hususlarda nü-s-haların benzerliği veya ayrılığı; aralarındaki yakınlığı ve uzaklığı anlatmaktadır. Nüshaların hep birlikte değerlendirilmesi yanlış ve ha-taları en aza indirmektedir.

Bu çalışmayı yürütürken metin tashihi ve sair konularda yardım-ını eksik etmeyen hocam sayın Prof. Dr. Kemal Vavuz'a teşekkür etmeyi bir vazife telakki ediyorum.

M u h i t t i n Eliaçık

3 0 HAZİRAN 1 9 9 2

K Ā N Ĩ ' N İ N H A Y A T I
K İ Ş İ L İ Ğ İ
V A Z İ F E L E R İ
E S E R L E R İ
D İ L İ , S A N ' A T I , U S L Ū B U

H A Y A T I:

Tokatlı olup asıl adı Ebu Bekir'dir. Doğum tarihi Hicri II24 Miladi 1712'dir. Tokatlı olduğunu bir mektubunda ver alan "ya Feyzullah! Sen zannedersin ki bu Kānî dedikleri adam Tokad-ı behist-a-badda adam imiş" fikrasiyle kendisi bildirir. Henüz çok genç iken vatanında şiir ve inşa ile sivrilmişti. Ailesi, doğum tarihi ve tahsil derecesi me'hazlerde gösterilmemiştir. Fakat ortaya koyduğu yazılarından ve Divan-ı Humayun Kalemine girip Hâceganlık rütbesine ulaşmasından onun iyi bir tahsil gördüğünü anlıyoruz. Mehazlerde genç yaşında gerek nazım gerek nesir sahasında nev'i şahsına münhasır nükteli ifade ve uslubu ile çevresinde büyük bir ün kazandığı yazılıdır. Ayrıca me'hazlerde Tokat'menşe'-i meşahir-i ashab-ı hüner" diye tanıtılmıştır. 40 yaşına kadar Tokat mevlevihanesine bağlı kalarak Mevlevi şeyhi Abdülahad Dede hizmetinde 'sikke-puş bir nev-cüvan' derviş olarak yaşamış. Bu zaman zarfında Arapça, Farsça ve Türkçe manzum ve mensur münşeâtı zamanın ileri gelen üdebasınca takdir ve kabul edilmiştir.

Kānî'nin hayatında önemli yer tutan Hekimoğlu Ali Paşa(I)ın Trabzon'dan üçüncü def'a olarak Sadaret'e tayin edilmesi ve Trabzon'dan İstanbul'a gelirken Tokat'a uğraması bütün kaynaklarda Kani içki dönüm noktası olarak sunulmaktadır. Hekimoğlu Ali Paşa Osmanlı Devlet adamları içinde dikkati çeken, maceralı yaşamı olan bir zattır. Trabzon'da zuhur eden mütegalibeyi def' için Trabzon valiliğine nasbolunarak asayiş sağladıkdan sonra II68(1754-55)de Anadolu Eyaleti'ne ve mütegaliben 3.defa olarak Sadaret'e nasbolunarak Asitane'ye çağrılmıştı. İstanbul'a gelirken Tokat'a da uğramıştı. İşte bu sırada Kānî kendi-sine hemen tarih ve kaside suanmıştır. Bu kaside ve tarih elimizde değildir. Kānî'nin bu kasideyi suama sebebini bilemiyoruz. Bu kasideyi begenen Hekimoğlu Ali Paşa Mevlevi şeyhinin müsaadesini alarak Kānî'yi beraberinde İstanbul'a getirmiş ve Kānî'nin asıl şöhreti bundan sonra başlamıştır. Ali Paşa Kānî'yi Divan-ı Humayun Kalemine yerleştirmiş, Kani de üstün kabiliyeti sayesinde çok kısa sürede(I-2

Hekimoğlu Ali Paşa: Sultan I. Mahmud ve III. Osman devirlerinde üç defa Sadaret'e geçmiş bir kimsedir. Reisü'l-etibba Nuh Efendi'nin oğludur. II00(1688)de İstanbul'da doğmuştur. III. Ahmet tarafından Bevvabın-ı Dergah-ı Ali zümresine dahil edilmiş, silahşör rütbesiyle akranından temyiz olunmuş fakat sihriyetle layık görülmesi üzerine sadrazam bulunan Damad Ali Paşa'nın vehimlenmesi üzerine tecrübe kazansın diye Zile Voyvodalığına uzaklaştırılmıştı. Sırayla Türkmen Ağalığı, Rumeli

ay)'Facegan-ı Divan-ı Humayun' rütbesini almıştır.II68'de sadarete getirilen ve üç ay gibi kısa bir süre görevde kalan Hekimoğlu Ali Paşa'nın sadareten ayrılmasıyla zaten payitahtın deha ve gösteriş içindeki yaşantısından hoşlanmayan Kani Silistre valiliğine tayin edilen bir zatın divan katibi olarak İstanbul'dan ayrılmıştır. Silistre'yi kendisine bir dar-ı selam telakki etmiştir.Faceganlık rütbesi o devirde mühim bir rütbe idi.Reisü'l-küttablığa yani Hariciye nezaretine götüren bir adımdır.Fakat Kani bu ikbal yolunu hiç düşünmedi.İlerleyip yer kapmayı falan aklına dahi getirmedir.Bunu hayatından anlıyoruz.Resmi ve ikiyuzlu yapmacık davranışlar anlaşılıyor ki Kani'ye çirkin gelmiştir.Bu yüzden Dersaadet'ten en uygun bir fırsatta ayrılmıştır.Ancak neden memleketi olan Tokat'a değil de Silistre,Bükreş,Ruscuk gibi yerlere gittiğini bilemiyoruz.Bir dostuna yazdığı mektubunda"Mahasal bu Kani-i perişan-destar libas-ı mutan-tanla arayış-ferma-yı suk-ı bazar olan guruh-ı pür-şükuh ile hem-a-yar olmadığından İstanbul'dan infikakı iltizam ve Silistre'yi kendü-ye 'dar-ı selam' edinmiştir" diyerek neden İstanbul'dan ayrılıp Silistre'ye gittiğini kendisi beyan etmektedir.Silistre Tuna kenarında şilin bir yerdir.Kani daha sonra zamanın ileri gelenlerinden bir kağının ve bu arada sadrazam olan Yeğen Mehmed Paşa'nın divan katıplığında bir arada özel katip olarak Bükreş'de Ulah beylerinin hizmetinde bulunmuştur.

Kani'nin bu tür olaylarda kayıtsızlığı ve resmi tekellüflerden hoşlanmayışı şiirlerinden de anlaşılmaktadır.Kani 1755'de İstanbul'dan ayrılarak Silistre'ye oradan Ulah memleketine gitmiş ve özel katip olarak Ulah beylerinin hizmetinde çalışmış,ara ile iki defa hizmetinde bulunup sevgi ve dostlugunu kazandığı Voyvoda Aleksandre ile özel bir yakınlık kurmuştur.İkisinin birlikte yapılmış portresi bugün hala Sinaia müzesinde bulunmaktadır.

Ulah memleketinde uzun bir müddet kaldıktan sonra Yeğen Mehmed Paşa'nın sadaretinde (II96,I782) Paşanın daveti üzerine 27 yıl sonra yeniden İstanbul'a gelmiştir.Bu uzun aradan sonra tekrar İstanbul'a gelmesi tabii ki birtakım değişiklikler arasında olmuştur.Padişah değişmiş,sadrazam değişmiş,diğer bütün yüksek rütbeli devlet görevlileri değişmiştir.Giderken padişah,Sultan III.Osman idi.Geldi-payesiyle birlikte Adana Vilayeti,II37'de Halep Vilayeti ve bu görevdeyken Azerbaycan ve Tebriz fetihlerinde bulunmak,II38'de Anadolu Eyaleti,tebriz Seraskerliği ve Şehr-i Zor Eyaleti,II43'de ikinci kez Tebriz Seraskerliği gibi görevlerde bulunduğundan sonra İranlıların geri aldıkları Urmiye ve Tebriz'i yeniden fethetmiş(II44)ve Erzurum'a döndüğünde kendisine 3,5 yıl sürdüreceği sadaret mührü ve-

diğinde Sultan I.Abdülhamid Han padişah idi.Bu defa pek iyi şeyler olmamıştı kani için.Saray adabına,teşrifat ve merasime aldırış etmemesi,paşa ile olan eski senli benli münasebetlerini sürdürmek istemesi natta paşaya ait birtakım sırları ifsa etmesi hakkında idam kararı çıkmasına sebep olmuştu.Ancak Reisü'l-küttap Hayri Efendi'nin araya girmesiyle idamından vazgeçilmiş,fakat kalebend olarak Limni'ye sürülmüş ve bütün malları müsadere edilmiştir.kani Limni'de büyük bir sıkıntı içerisinde yaşamıştır.O sıralarda bir ahbabına yazdığı mektupta,üç buçuk ay kadar bir zaman nargileye bile hasret kaldığını yana yakıla anlatmıştır."Nargilenin beyaz başlığına sarılan marpuçuna baktıkça çöreklenmiş yılanlar gibi kıvrım kıvrım kıvrandığını" söylemiştir.

Limni'ye sürülmesine sebep olan Yeğen Mehmed Paşa ile senli benli ilişkisi ve onun sırlarını açığa vuruşu paşa ile önceden olan ilişkisine dayanmaktadır.Yeğen Mehmed Paşa I.Abdülhamid zamanı sürdür-1 izamındandır.Alaiyelidir.Belgrad serdengeçdi ağalarından Hacı Yusuf isminde birinin oğludur.Eflak Serdarlığı ve Turnacılık payesi ile İsakçı Köprüsü Muhafızlığını almıştı.Daha sonra sırayla Varna'ya nefyolunmuş,Varna Agalığını almış Zagarcıbaşı ve Başbuğ olmuştur.Silistre Başbuğu namıyla şöhret kazanmış,II86'da Yeniçeri Ağası olmuş,daha sonra Edirne kaymakamı,Aydın,Silistre,Vidin,Silistre,Kırşehir,Üzi,kütahya eyalet ve muhafızlıkları tevcin olunmuştur.II93'de Alaiye'ye nasbolunmuş,II95'de Hotin veTırhala muhafızı,II96(I78I)Rumeli Eyaletine nasbolunup aynı yıl İzzet Mehmed Paşa'nın azli üzerine Sadarete getirilmiş ve 4 ay gibi kısa bir süre bu görevde kalmıştır.Daha sonra sırayla Vidin Muhafızlığı,İnebahtı Sancağı arpalığı,Mısır valiliği ve Diyarbakır valiliği görevlerinde bulunmuştur.Muharrik ve tamaka biri olarak tanıtılmaktadır.

Görüldüğü gibiKani'nin Yeğen Mehmed Paşa ile görev yaptığı verlerden gelen bir tanışıklığı vardır.Eflak,Silistre gibi yerlerde ikisi de görev yapmıştır.Kani'nin paşa ile senli benli olması iliyazlı ol-

rılmıştır.II48'de azledilip Midilli'ye sürülmüş,II49'de Bosna Eyaletine nasbolunmuş,Belgrad'ı kurtarmıştır.II53'de Mısır Valisi olmuş ve kölemenlerin asice hareketlerine engel olmuştur.II55'de ikinci defa sadarete getirilmiş ve I,5 yıl devleti yönetmiştir.II56'da azledilip yine Midilli'ye sürülmüştür.Bir müddet sonra Kandiye,Bosna,Halep gibi yerlerde valilik yapmış,II58'de Nadir Şah'a karşı Anadolu Eyaleti ve Şark Seraskerliği verilmiş,II59'da asayişini temin maksadı ile Bosna valiliğine oradan Tırhala ve sair bazı eyaletlere ve en sonunda Trabzon'da çıkan zorbalara def' için Trabzon Vilayetine nasbolunmuştur.II68'de 3.kez sadrazam olmuşsa da üç aylık görevden sonra

mayısını göstermektedir. Yani onun sadarete getirilmesi üzerine çıkar sağlamak gibi bir düşünceyle davranışlarını değiştirmemiştir. Pasava daha ağırlıkla müsellemlikle bulunduğu zamandan başlayan intisabı aralarında ner volda resmiliği giderecek dereceye varmış ve özellikle laübali-mesrebligi sebebiyle paşa ile Ruscuk A'yanlığında ve Silistre Muhassilligindeki gibi muamelelere kalkışması aralarını bozmuştur.

Limni'ye sürülmesi üzerine Voyvoda Aleksandre Bey'e karşında mes-karalıkla meshur olan Baklavacı Seyhi tavsiye vesilesiyle yazdığı has-bihainamesinde 'alın teriyle otuz sene zafında kazanıp biriktirebil-diği emval ve eşyasının ve serbest bırakılmış cariyelerinin bile miri ile asla alakası olmadığı halde miri adına müsaade edildiğini yine yakıla anlatmaktadır. Bu temiz şairin bir mersiyesinden:

Kederle ab-ı ateş-nake urmuş kendini yarmış

Rumar-ı ısrar almış intikamın ah-ı Kâni'den

beyti tonbengiye hasret kalıp kıvrım kıvrım kıvrıldığını ifade ettiği sıkıntılı yaşantısını ima etmek için olmalıdır.

Kani hakkında maalesef kaynaklarda yeterli bilgi bulamıyoruz. Edib ve ondan aynen nakil yapan Cevdet tarihinde ve Arif Hikmet Tezkire-sinde Kani'nin nehyine, menfasından dönüp dönmedigine, nerede vefat et-tigine ve saireye dair iki kelime bile edilmemiştir. Vaktiyle memur o-larak olsun kenailiklerinden olsun tarih yazanlarımızın bu kabilden kayıtsızlıkları üzündür.

Ulah memleketinde uzun süre kalmasından ve bir kızın kendisinden hırslıyan olmasını istemesi üzerine "Kırk yıllık Kâni olur mu Vani" cevabını vermiştir. Bu söz halen mesel halinde kullanılmaktadır.

Kâni 1206 Rebiü'l-evvelinde (Kanun-ı Sani/ Şubat 1792) vefat et-tiği zaman 80 yaşındaydı. İstanbul'a geldiğinde 38 yaşındaydı. Süruri Kani'nin ömrünü hevayilikler içerisinde ve laubalice geçirdiğini an-latmıştır. İlk zamanlarında mey ve mahbuba mail ve son zamanlarında tarikatının bereketi ile sağ u salata nişanmış ve dâvvevi bağlardan kulliyen etek çekmiş ve rahmet civarının yakınına yönelmiş olduğu E-dip Tarihinde ve Arif Hikmet Tezkiresinde kayıtlıdır. Süruri Kâni'nin vefatına söylediği tarini mersiyece özelliklerine şu beyitlerle ter-cüman olmuştur:

hakkında çıkarılan bir dedikodu üzerine azl ve idamı cihetine gidil-mişse de valide sultanın şefaatıyla kurtulup Kıbrıs'a ve sonra Rodos'a sürülmüş, 1169'da Mısır, 70'de de Anadolu vilayetine nasbolunmuş ve ay-nı yıl Kütahya'da vefat etmiştir. Akil, alim, müderris, şeci, sağlam görüş-lü bir zat olarak tanınmıştır. (Kamusu'l-a'lam)

Dîhki koysun zürrele giryeden uisun dem kim
 Oldu hem-bezm-i hamuşan o letafet kanı
 Şehri devr etmiş idi, aef çalarak sur gibi
 Raksı kılmaışdı güzer, aaire-i imkanı
 Çok hevayileri var idi, ki yazılısa bütün
 Boş kalır bunca mürekkepcilerin dükkânı
 İbn-i Sina'yı idinmişdi; şamar oğlanı
 Ekseri şaşkın olurken tokad'ın türkanı!
 Laübali idi sohbetde veli kılssa sükut,
 Hulku şermende iderdi; eadeb ü erkânı
 Rağbet itmezdi şu dünya denilen murdara
 Dar-ı ukbada bula mertebe-i pâkânı
 Tutdu teb-lerze-i mevt, itdi yerinden tahrik
 Huldu Hakk itsün anın cay-geh-i iskanı
 Urdu kuy-ı küre-i arza anı oldığıçün
 Kadd-i hum-geştesi dest-i ecelin çevganı
 Seng-i menzil-geh-i kabrin göricek hasretile
 Navek-i ahımızın taşa geçer paykanı.
 Ey Süruri, aısün erbab-ı suhen tarihin
 Her sözü ma'den-i cevher idi gitdi Kani! (I206)

Mine Vehbi'nin "Gitdi gevher idi guya o ma'arif Kani" mısra'ı
 da ölüm tarihi olan Rebiülevvel I206'yı göstermektedir.

Kani vefatından az önce yanında bulunan bir dostuna "Mezar taşıma
 del-fatiha yazılmasın. Ben fatiha dilencisi değilim" dediği için mezar
 taşında bu ifade yoktur. Sadece "cennet-mekan Ebu Bekir Kani Efendi ra-
 himehullah sene I206 Ra" yazılmıştır. Mezarı Eyüp Camii'nin arkasındaki
 Beybaba Sokakda bulunan Feriâun Paşa türbesinin 5-6 metre kadar sa-
 ğındadır.

K İ Ş İ L İ Ğ İ :

Kâni nev'i şahsına münhasır bir şair ve ediptir. Türk edebiyatında renkli bir sima ve benzeri çok az bulunan bir şair ve müştair. Bu özellik ve ününü mizahî ve şakacı kişilik ve uslubuna borçludur. Eşsiz bir mevkide oturmaktadır. Üstün savamaa benzeri en çok beşi, altıya geçmeyen ve nev'leri şahıslarına münhasır olan ediplerden sayılmaktadır. Meramı ciddice etmek kudretini haiz olduğu halde yaradılışındaki sıfatlara uygun olarak tahririnde, tahririnde hezl ve mizahı huy edinmiş bir benzersiz ediptir. Bu saikayla yazdığı mektuplar, söylediği gazeller bütün hezille karışmıştır.

Osmanlı-türk edebiyatında hiciv fazlaca vardır. Mizahi eser azdır. Mizah zekaya müteallik bir olaydır. Zihin kıvraklığı ve çabukluğunu gerektirir. Hazır cevaplık mizahın önemli bir unsurudur. Farkettirmeden söylemek gibi bir hususiyeti vardır. Söylendikten sonra anlaşılabilen bir şeydir mizah. İnce mazmunlar, kılı kırk yaran söyleyiş inceliği ve uslubu mizahi tarzın özellikleridir. Kani bu özellikleri fazlasıyla kendisinde toplamış bir kişidir. Konuşurken ve yazarken karşısındakileri düşündürme düşündürme fakat uzun süre guldururdu. Eserlerinde benzerlerini bulmanın çok zor olduğu ifade ve mazmunlar vardır.

Kâni Mevleviliğin de verdiği etkiyle son derece mütevazı ve mütevakkil bir yaşam sürmüştür. Yapılan davetler üzerine bazı görevleri kabul etmiştir. Hekimoglu Ali Paşa ile 1754'de İstanbul'a geldiği ve iki ay gibi kısa bir sürede Hâceganlık rütbesi gibi güzide ve çok az kişiye verilen bir rütbeyi kazandığı zaman Kani'nin önünde içsel güçleri açılmıştı. Başalarını olsa hemen makam ve mevki hırsıyla bu irtisatı hemen değerlendirmek isterdi. Fakat Kâni böyle bir şeyi aklından bile geçirmediğini tavır ve hareketleriyle sergilemiştir. Resmi ve yapmacık hareketler anlaşılıyor ki ona çok çirkin gelmiştir. İki ay gibi kısa süren bir sadareti olan hamisi Ali Paşa azledilince o da kalemi bırakıp Silistre'ye divan katibi olarak gitmiştir. Bunu bir mektubunda şu şekilde anlatmaktadır: "Mahasal, bu Kâni-i perişan-aestar, libas-ı mutantaarla arayıp-ferma-yı suk u bazar olan guruh-ı pür-şükun ile hemiyar olmadığınca, İstanbul'dan infikaki iltizam ve haşr-gah-ı islam olan Silistre'yi kendüye dar-ı selam edinmiştir." Buradan Kani'nin 40 yaşına kadar Tokad'da gâilesiz bir ömür sürmüş olduğunu ve payitahtın debdebeli ve şantanalı yaşantısına alışamadığını anlayabiliriz.

Kâni hezl ve mizah tarzında yazdığı latif mektuplarla şöhret kazandığı gibi laubali bir hayat yaşadığı da bütün kaynaklarda yazılıdır. Süruri'nin söylediği "Çok hevayileri var idi, ki yazılsa bütün Boş kalır bunca mürekkebcilerin dükkânı

Şehri devr etmiş idi, aef çalarak sur gibi
Haksı kılmış idi gazer, deire-i imkanı

beyitleri Kâfî'nin çok boş ve anlamsız şeyler yaptığını haber vermek-
tedir. Bu ahvalinin ilk zamanlarında -biz bu ilk zamanlarından Tokat'
taki değil de İstanbul'a gelerek macerallı bir yaşama atıldığı 1755-
1785 yılları arası olduğunu tahmin ediyoruz. Zira Hflak, Silistre, Rus-
cuk gibi yerlerde doluşup durması ve daha sonra Limni'ye sürülmesi
epey karışık bir ortamda olmuştur. Limni'ye sürülmesinden sonra uz-
let ve hasretin verdiği ruh haliyle arınıp sulh u salah bulduğunu ve
ciddi gazel, kasıde vs. yazdığını tahmin ediyoruz-ne yazık ki Fatin,
Silahdar, Arif Hikmet ve Şefkat Tezkirelerinde bu hususa ışık tutacak
hiçbir bilgi yoktur. Yazdığı kasidelere bakılırsa önemli ve ciddi bir
kısımını 1765-1206 arası yıllarda yazdığı görülür.

Reisulküttab Muhammed Raşid Efendi'ye 1202(1787) (2)

Mustafa Aşir Efendi'ye 1203(1788) (3)

Reisulküttab Muhammed Hayri Efendi'ye 1204(1789) (4)

Sultan Selim'in Cülusu için 1203(1788)

II.Mahmud'un Velâdeti için 1199(1784)

İkinci Bölüğün tamiri için 1197(1782)

Melek Mehmed Paşa'nın Kapudanlığı için 1180(1766)(5)

Rikap Kethüdası Mustafa Bey için 1204(1789)

Rikap Kethüdası Mustafa Raşid Ef. için 1204(1789) (6)

Aydın Sarayının tamiri için 1188(1774)

Görüldüğü gibi etkin gazel, kasıde, tarih vs.yazma zamanı Tokat'
tan ayrıldıktan ve bilhassa Limni'ye sürgün girmesinden sonradır. Ka-
nî'nin Letaif adı verilen hezli-amis eseriyle divanı arasında kullan-
dığı dil açısından çok fark vardır. Letaifini hezli yönünü göstermek
için özel olarak ayrıca yazmıştır. Bu eserinde çok müstencen bir dil
kullandığı halde divanında bundan eser yontur. Divanında hezli usl-
bu yine de sesilmekle beraber bu sadece sezdirmele kalmaktadır. Fa-
kat Letaifinde açılca müstencen her türlü kelime ve deyimini kullan-
mıştır. Bu da Kâfî'nin ne amaçla latife veya hezli şiir söylediğini
açıklamaktadır. Tutup divanında böyle şeyler kullanmadığına göre kanî
mizahi yönünü bütünüyle sergilemek için ayrı bir eser, ciddi yönünü
sergilemek için de ayrı bir eser yazmıştır dersek pek yanlış olmaz.
Ancak eserlerini Nuri Halil Bey'in(ö)cem ve tertib ettiğini de hemen
belirtelim. Hangi şiir veya kasidenin nereye konulacağına nasıl karar

verdiğini tam bilemiyoruz. Fakat şiir ve kasıdelerin yerli yerinde olduğu da bir gerçektir.

Kânî'nin ilk zamanlarıyla ilgili hakkında şöyle bir olay anlatılmaktadır: "Kitabet hizmetiyle Erzurum canibinde bulunduğu sırada aynı mecliste işretleyken Erzurumlu Ali nam bir zimmiye latife yollu islamiyeti teklif ettiğinde Erzurum'da kerametleriyle tanınan İbrahim Hakkı Efendi'yi bu zimmi örnek göstererek "islamiyeti kabul ettiğimde Şeyh İbrahim Efendi ayarda bir müslüman olabilir miyim?" diye Kani'ye sormuş. Kani de "onun ka'bına ermek derece-i imkanda degildir" demiş. Buna karşılık o zimmi de "öyle müslüman olmayıp da senin gibi müslüman olacak olur isem benim terk-i din eylediğim neye yarar?" diyerek kani'yi cevabdan aciz bırakmıştır.

Kânî'ye bu şekilde bir cevap verilmesi onun kişiliğini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Biz öyle sanıyoruz ki Kânî Tokat'ta 38 yıl gailsiz, sade ve tantanadan uzak bir hayat sürmüş ve Mevlevîliğin etkisi ile dindar bir kişiliğe sahipti. 1755'de önce İstanbul'da sonra Silistre, Bükreş, Ruscuk gibi yerlerde bulunmuş, gah divan kalemine mensubiyet suretiyle İstanbul'da, gah divan kitabeti hizmetiyle haricde vakit geçirmiştir. Bu macerallı ve başdöndürücü yaşantısında dini hayattan ve yaşantıdan uzaklaşmış olduğunu sanıyoruz. Ancak bir müddet böyle yaşamış olsa da son demlerinde Mevlevî Tarikatına ihtisabı olduğundan hali düzelmiş, isyanını afvettirme yolunda hayırlı işler yapmak istemiştir.

Hevâî tarzında hezliyatını gören eyârân ve bazı macerasını duyan saf gönüllü kimseler kani'nin ne ayarda olduğunu anlayamayıp 'harabattı görenler her biri bir haletin soyler' mazmununca herkes hakkında o kadar bir şeyler söylemiş. Halbuki Kânî'nin iç aynası temiz ve kinden arınmış sinesi namus aavası tozlarından pak ve şeffaf olduğundan kötü yaradılışlı hezzâiller etrafını çevirip "Kani efendi şu kafiye de bir beyt buldum, kafiye de teng ancak" diyerek tab'ını tehyc ederlermiş.

Kânî dalkavukluğu sevmeyen, maddi şevlerden, ikbal ve mevki hirsından ömrü boyunca uzak yaşayan birisidir. Onun Yeğen Mehmed Paşa'ya yazılmış bir mektubundan bu özelliklerini rahatca anlayabiliyoruz:

"Bir vakitte ki yürek ibtila-yı sevda-yı afet-nümün ile meşgûl-ı halecân ve ibeyin-ı tevârûd-ı efkâr-ı gûnâgûn ile dâ'imîyyü'l-galeyân ola; artık öyle bir yürekle öyle bir beynin heykeli azl ve infisal veya tekdir ü nekâlden müteessir olmak kabil mi?

Gam mı çeker devlet-i dünya için

Rind Felâtûn hâkem rûzgâr

Bele mektûbunuñ "ne vakit aklın başına yar, ve karın hemişe temkin ü vakar olursa...." ibaresine "şaşdım kaldım!" türküsünü çağırarak o kadar güldüm ki az kalul kasıklarım çatlayacak ve belki zabt-ı idare bile tap-aver olamayarak bi-ihhtiyar çakşırım ıslanacak idi.

A paşam! İnsan ibtidâ kendisini bilmeli de sonra başkasına öğüt vermeli. Lakin sen üzerindeki rütbe ve şerefın kerametini özünden bildikçe buralarını düşünmeğe lüzum görmezsin, ve kendi emil olmaklığın labûd olan nesayihi başkalarına virmekde ımsak itmezsin. Senin Kani dîdîğin herif kendini bilmezlerin nesayihine muhtac olacak kadar pest-baht yaradılmamışdır. Hususa Cenab-ı Hak Kani'ye kendini bilmezlerle kendini bildirecek mertebede zeban ve irfan rayegan ve ihsan kılmışdır ki o revişden ayrılmağa hilkatî mesâğ göstermez.

Ben mektubumda "rindane ma'işet, bud u ne-budu siyyan tutanlara has bir tavr-ı hikmettir." demiş idim. Anı senin gibi idraki gevşek ve mahfaza-i mağzı nümune-nüma-yı (dünbelek) olanlar te'akkul ve iz'an idemezlerse ma'zurdurlar.

Ben sana meramımı açıkca söyleyim: Gava'il-i alemden, ya'ni meşagil-i zir ü benden azade ve asude olarak yaşamak içün bir edib-i bi-müdânnînin muhtac olduğu şeyler bir oda içinde beş on parça kitab-ı perişan-evrak ve bir iki çotra şarab-ı erguvan-revak ve gâhice müdavele-i akdah-ı üns ü ülfet içün muvafık ahbab-ı menfurü'n-nifak ve paşalarımız gibi zevata muhtac olmayacak kadar meclâğ-ı muhassılü'l-esbab ve'l-enfakdır. Bunlar ise şimdiki haldemevcud. Baki ve atisi içün de Fuda-yı mün'im kefil ve kerimdir.

Ebû Bekir Kânî

"Ger mera nist ez felek behre
.....mırrih bir.....zühre!"

Bu mektubda görüldüğü gibi Kani son derece açık sözlü, dalkavukça hareketlerden nefret eden, birtakım kaygı ve korkulardan dolayı doğrudan doğruya söyleyememek gibi bir yönü olmayan biridir. Veğen Mehmed Paşa gibi sadrazam olan birine 'dünbelek' sözünü söylemesi ve ona 'sen' diye seslenmesi yağcı ve ikiyüzlü kimselerden ne kadar uzak olduğuna kuvvetli bir delildir.

Kânî'nin Veğen Mehmed Paşa'nın daveti üzerine üç aylığına İstanbul'a gidip geri gelmesi hususunu anlatırken kendisi hakkında açıklamalar yapmıştır. Hasbihalindeki bu beyitleri alıyoruz:

Kuvvet-i fi'le getürdük gıtdık
Şehr-i İstanbul'da seyr itdık

İki uç ay kadar anda oturup
 Gah gezüp gah yatup gah turup
 Ba'dehu cezbe-i ab u dane
 Eyledi sevk yine yaoana
 Başka bir alem olup bu gelişim
 Gah sefer gah hazar oldu işim
 Giderek Ruscug'a geldim tekrar
 Lik işler değil eski reftar
 Ya'ni derviş-kıyafet değilim
 Şekl-i rahmette bir afet değilim
 Hey'etim hey'et-i paşalı idi
 Serim ol dağdağadan hali idi
 Saç u sikke yogidi başımda
 Çın-ı nahvet yogidi kaşımda
 Gördü anda beni bir şahs-ı acib
 Ki tıraş oldu diyen merd-i garib
 Bakdı etvarıma kim nahvet yok
 Ya avurd itmeğe kuaret yok
 Sohbeta hiç kesel virmiyorum
 Şukkadın gayri şeye girmiyorum
 (Fasbihal 99-II2)

Burada Kâni eski haliyle yeni halini karşılaştırıyor ve yaptığı şeylerden bahsediyor. O zaman Özi Valisi olan Mehmed Paşa ile olan ilişkilerini, kapısında katiplik yaptığına anlatmıştır. Derviş-kıyafet olmadığını söyleyerek seyahat ve mflak havalisinde dolaşmasının ken? disinde ne gibi değişikliğe sebep olduğu ifade etmiştir.

Kâni'nin kişiliği hakkında daha fazla söz söylemek mümkündür. Ancak soylenecek şeylerin tümü onun mizahî ve hezlî uslubu etrafında olmaktadır. Nükteli, şakacı, güldürü yönü ağır basan, açık sozlü, makam ve mevki hırsından uzak, temiz yürekli bir şair ve münşidir Kani.

2 Mustafa Aşir Efendi: III. Selim zamanında Meşihat makamına geçen ulemeden olup Reisülküttab Mustafa Efendi'nin oğludur. II42 (1730) de doğmuş, I202'de Anadolu kazaskeri, 203'de Sadr-ı Rumeli payesine ulaşarak bir sene sonra bilfiil Rumeli kazaskerliğine nasbolunmuş ve I207'de 2. kez sadr-ı Rumeli olmuş I2I3'de Meşihate nasbolunmuş, iki yıl bu görevde kalmış ve I2I9'da vefat etmiştir.

-Muhammed Hayri Efendi:II47(1735)'de doğmuştur.I202 Şevvalinde Defteremini,I203 Saferiade üçüncü kez Reisülkuttab olup I204 Muharreminin dördünde bogularak öldü.Alim,mahir,yardımsaver bir zat idi.Kani'nin idamına engel olan kişidir.Kâni'nin ona çok uzun bir mersiye yazması manidardır.

-Muhammed Raşid Efendi:II67(1754)'de doğup beglikci kisedarı,soara beglikci ve aaha sonra sadaret mektupcusu olmuş,ikinci defa beglikci olduğundan sonra I202'de Reisülkuttab olmuş,I212'de üçüncü kez reisülkuttab iken ölmüştür.Kani'nin eserlerinin cem ve tertibi işini Nuri Halil Efendi'ye kendisi ihale etmiştir.Şu beyt onunundur:

Gerdeninde dane-i hal-i siyeh gisulere

Mürğ-i dil üftadedir guya esir-i aamair

•Nuri Halil Bey:Naili Abdullah Paşazâde Feyzullah Şakir Bey'in oğludur,Reiszade Aşir Efendi'ye aamâa oldu.Kalemde yetişip II99(1784)'da haccan olarak tarihçi ve 202'de topcuarabacılar katibi ve Amedi hulefası oldu.209'da Maliye tezkirecisi ve Küçük Ruznamçeci ve sonra Amedi ve Vak'a-nüvis oldu.I213'de öldü.Şair bırıdır.Tarihi ve divanı vardır.Kani'nin divanı Muhammed Râşid Efendi'nin isteği üzerine kendisince cem ve tertip olunmuştur.

-Melek Mehmed Paşa:III.Selim devrinde sadarete geçen vüzeradan olup Bosnalı Süleyman Paşa'nın oğludur.II32(1720)'de Dersaadet'de doğmuştur.II65'de kaptañ-ı derya olmuş,66'da vezaret rütbesini kazanmış,68'de azl ile vezareti ref olunmuş ve İstankoy'de ikamete memur edilmiş,bir sene sonra vezareti iade edilmiş,I180'de ikinci kez kaptañ-ı derya olmuş,87'de üçüncü kez kaptañ-ı derya olarak 88'de Hotin muhafızlığı,sonra sırayla Belgrad,Mora,Ağriboz muhafızlıklara verilmiştir.I206'da sadarete getirilmiş ve 2,5 yıl bu görevi yürütmüştür.I216'da ölmüştür.Soğukçeşme'de halilesinin türbesine defnedilmiştir.

-Mustafa Reşid Efendi:Gedikli bir zaimin oğludur.Yağlıkcızade Emin Paşa hemşiresini tezevvüc eyleyerek kalemde çıkıp II82(1768)'de haccanlıkla İstanbul mukataacısı olmuş,emiştesinin ifnasında hisabatını dogruca vererek kethüda katibi olarak I772'de azledilip sonra ikinci defa o mesnede ulaşmıştır.Bu mesnede üç kez gelmiştir.Daha sonra Maliye tezkirecisi ve süratçiler nazırı olup I784'de 4.kez kethüda katibi oldu.I204'de kethüda-yı saad-ı ali olup 4 ay sonra azlile rıkañ

kethudası oldu.1205'de ikinci kez kethuda-yı saad-ı ali,207(1792)de azledilip o sene tophane ve arabacılar nazırı oldu.1209 evailinde irad-ı cedid defterdarı olup 213'de defterdar-ı şikk-ı evvel oldu.215'de rikab-ı humayun reisulkuttabi olup 217'de ordu-yu humayun vusulunda bu görevden ayrılıp tersane emini oldu.219'da ikinci kez defterdar olup 220'de Hatice Sultan kethudalığı ilave edildi.223'de üçüncü kez sadaret kethudası oldu.40 gün geçince azlolunup Tuna defterdarı ünvanı ordu-yu humayun tertibine memur edildi.224'de nişancı,226'da darphane nazırı olup altıncı ayda azledildi.Birkaç ay geçince Sofya camii nezaretine gönderildi.228'de Ordu-yu Humayun ile avdetini müteakib Tophane nazırı oldu.231'de hacdan dönüp 234'de vefat etmiştir.80 yaşındaydı.Köse olduğundan köse kethüda diye tanınırdı.

Gazi Palabıyık Hasan Paşa:Gelibolulu Tahir Hacı Mehmet kölesidir.Efendisinin oğullarıyla münakaşa ve onları dövmekle öteye beriye gönderildi.II52(1739)de yeniçeri alıplı şecaati göstermiş ve sonra Cezayir'te esirleri kurtarıp yatacağına karşı vaktiyle ecebî bir gemisine atlayıp edip düşen gemisine atlamış ve gemiler hava muhalefeti ile açıldığında tek başına 15 kedar tayfasını öldürüp kalanın kamanaraya kapatmış ve kendisi yatağıyla yalnız kalıp gemi de deniz ortasında kaldığından Cezayirliiler gelip Cezayir'e götürmüşlerdir.Dayı bu şecaati işidip gemiyle bir de kahvehane bahşetmiş ve dayılar silkinde girdirmiştir.Kendisi az vakitte şöhret kazanıp Tilmisan Beyi olmuştur.Sonra sırayla şu görevlerde bulunmuştur:II52'da Belgrad,Mora ve Hisarcık muharebelerinde şecaat göstererek Cezayir'e gitmiş ve orada da İspanyollara vs.muarızlara karşı berren ve bahren savaşarak ün kazanmış ve Tilmisan beyi olup Araplar arasında "Ebulburut" ismiyle şöhret bulmuştur.II74(1747)de donanma-yı humayun kapudanlıklarından birisine nasbolunarak o sene Rusya ile vuku bulan savaşda Çeşme önünde Rusyalunun birkaç gemisini yakmış,bindiği gemi de ateş alarak zorlukla canını kurtarmış ve sonra Limni adasını kurtarıp mirimiranlığa yükselmiştir.Altın çelenkle taltif ve gazi ünvanıyla tebciil edilmiştir.1204'de sadrazam olmuş,3,5 ay bu görevi sürdürüp aynı yıl 80 yaşını geçkin olduğu halde ölmüştür.17 yıllık tahtı yapmış.

Vazifeleri:

Kâni'nin gâh İstanbul'da Divân-ı Humâyûn Kalemine mensûbiyet suretiyle gâh çeşitli vezir ve yüksek rütbeli devlet râcâlinin divan kitabetliklerinde bulunmak suretiyle birtakım katiplik görevleri olmuştur. Hekimoğlu Ali Paşa ile İstanbul'a gelmeden önce başında külah, sikke-puş bir genç olarak 38 yaşına kadar Tokat Mevlevihanesinde Mevlevi Seyhi Abdülahad Dede'nin hizmetinde bulundu.

1755'de İstanbul'a geldi ve Divân-ı Humâyûn Kalemine girerek iki ay gibi kısa bir sürede çok az kişinin kazanabildiği Hâcegân-ı Divân-ı Humâyûn rütbesine ulaştı. Bu görevi çok kısa sürdü. Hekimoğlu Ali Paşa'nın sadarettten ayrılmasından sonra İstanbul'dan ayrılarak Silistre'ye bir zat ile birlikte divan katibi göreviyle gitti.

Kâni'nin, İstanbul'dan ayrıldığı tarih olan 1755'den Yeğen Mehmed Paşa'nın sadaret makamına geçmesi üzerine yaptığı davete uyarak ikinci kez İstanbul'a geldiği tarih 1782'ye kadar Eflak, Silistre, Rusçuk ve sair civar yerlerde katiplik hizmetlerinde bulunduğunu bilmektedir. Bu 30 yıllık sürede Kani bir çok mektub yazmış ve bu mektuplarından hangi kitabet görevlerinde bulunduğunu çıkarmak kolay olmuştur. Kani'nin kaside sunduğu kişilere bakılırsa onlarla ilişkileri olduğu görülecektir. Muhammed Raşid Efendi Kani'nin eserlerinin cem ve tertib edilmesi işini Nuri Halil Bey'e vermiştir.

Yeğen Mehmed Paşa ile Silistre, Eflak, Üzi'den gelen bir dostluğu ve yakınlığı vardır.

Muhammed Hayri Efendi Kani'nin idamına engel olan kişidir.

Kani hasbihalinde merelerde bulunup ne gibi işler yaptığını açık ve selis bir şekilde anlatmıştır. Bu beyitleri aşağıya alıyoruz:

1 Karn-ı evvelde seyahatta iken

Gah mihnet gehi rahatta iken

2 Geşt iderken bu zemin sahrasın

Seyriderken karasın deryasın

- 3 Niçe esrar u niçe ibretler
Niçe hayret virecek hikmetler
- 4 Niçe yüz bin yakalar çak idecek
Akl-ı biganeyi idrak idecek
- 9 Niçe hikmetlere oldum vakıf
Niçe ibretlere oldum arif
- 10 Niçe ehl-i dile oldum vasıl
Binde bir kamına buldum vasıl
- 11 Har u haşak içinde kalmış
Hikmet-i hak anı hake salmış
- 14 Nice erbab-ı maarif ki biri
Zabtider akli ile bahr u beri
- 15 Bulmamış emr-i maâşa çare
Künc-i külhanda yatur avare
- 16 Dimemiş kimse ki halin nicedir
Aç yatarsın burada kaç gicedir
- 57 Cümleden beri bu Kâfî-i garib
Zannidüp kendüni bir merdî edib
- 58 Gezdin Eflak havalisinde
Sonra Nehr-i Tuna Yalısında
- 59 Bir yere varmış idim Ruscuk nam
Kendi ma'mur ahalisi be-kam
- 60 Şehr-i İstanbuli ol etrafın
Bunda yok medhali hergiz lafın
- 63 Bir zaman anda ikamet itdim
Ehl-i tevhid ile ülfet itdim
- 68 Nice tahakkü ü tasannu' ehli
Nice tecrid ü teverru' ehli
- 69 Bu fakir ile görüşmüşler idi
Ki o işler de aceb işler idi
- 70 Gördüm ol demde bir adam başı var
Anda zenbillerin birkaçı var
- 71 Başı üzre küleh-i Mevlânâ
Kendi anna ki yine zır-i kaba

- 84 Gitmek ister g n l  İstanbul'a
İstegin belki o yirlerde bula
- 88 Sen gibi b -ser u paya ne gerek
Vara İstanbul'a zahmet  ekerek
- 89 Kuşretin var mı kira tutmağı n?
Ya kiracıları avutmağı n
- 90 Sen gibi yuz bini var her yolda
Kim sorar hi  seni İstanbul'da
- 91 Gel otur bunda işin Fak  duzedur
Ge inursun hem agalar g zedur
- 92 Geldi bu s z bana gayet ağır
Lik o yansak olup ben sagır
- 93 Dedim ey merd-i sulude-ga tar
Baharda har u hasın da yeri var
- 94 Hasılı fesh-i azimet olmaz
Ba'dezin bunda ikamet olmaz
- 95 Bir zaman da gezelim d nyayı
Alalım ibret-i m -fin yı
- 96 G relim H zret-i Mevla neyler
Umarım akıbetin hayreyler
- 97 İtdi ol merd-i seb -ser s lut
Azmimiz buldu o esnada s but
- 98 Kuvv ti fi'le getirdi  gitaik
 ehr-i İstanbul'da seyrettik
- 99 İki u  ay kadar anda oturup
Gah gezup gah yatup gah turup
- 100 Ba'dehu cezbe-i ab u dane
Eyledi sevk yine yapane
- 101 Ba ka bir alem olup bu geli im
Gah sefer gah h zar oldu i im
- 102 Giderek Ruscu 'a geldim tekrar
Lik işler de il eski reftar
- 103 Ya'ni derviş-kıyafet de ilim
 ekl-i rahmette bir afet de ilim
- 104 Hey'etim hey'et-i pa alı idi
Serim ol da da adan hali idi

- I05 Sağ u sikke yogıdı başında
Çin-i nahvet yogıdı kaşında
- I06 Vali-i Özi Muhammed Paşa
Kapusında ider idim inşa
- I07 İttifak-ı ser-i juliaemizi
İtmesün ta'm gören deyü bizi
- I10 Gördü anda beni bir şahs-ı acib
Ki tıraş oldu diyen merd-i garib
- I11 Bakdı etvarıma kim nahvet yok
Ya avurd itmeğe kudret yok
- I12 Sohbeta hiç kesel virmiyorum
Şukkadın gayri şeye girmiyorum
- I17 Kalkup ol dem işime gitdim ben
Didim anlara kalın sağ u esem
- I18 Çıkıldığım gibi hemen kapudan
Uzadığım gibi ol tapudan
- I19 Dimiş ol demde aziz-i arif
Sırrına oldum anın ben vakıf
- I20 Bana keşfitdi Cenab-ı Allah
Oldum esrarına bir de agh
- I21 Bunda yok hiç vakar u temkin
Diyeyim halini olman gam-gin
- I22 Bu adamcıkda bu seyran ne demek?
Baka be katib-i divan ne demek
- I23 Ne münasib bana ol hidmet-i pak
İdeyazdım hele ben yakarı çak
- I24 Bunda yok zerrece kudret o işe
Bak bu taklide şu vaz'-ı revişe
- I25 İ'tibarı yalnız paşanın
İ'tibarına sebeb hep anın
- I26 Yoksa bir böyle mukallid-i nadan
Ne demektir ola ehl-i divan
- I27 Bu tehevvrle doğunmuş yatmış
Halimi halka bütün anlatmış
- I28 Barekallah zihi ziha-i kavi
Ki olup ol kedinin piş-~~revi~~

Bu beyitlerde Kani 1755'de İstanbul'dan ayrılmasıyla başlayan serüvenini anlatmakta, divan katipliğinde bulunduğu hegamı anmaktadır. "bunda yok zerrece kudret o işe" diyerek divan katipliğine ehil olmadığını söylemek istemektedir. Yeğen Mehmed Paşa'nın sırlarını faş ettiği ve idamına hükümlü olduğu olayı da "Bu tehevvürle döğünmüş yatmış-Halimi halka bütün anlatmış" şeklinde nakletmiştir.

Kısacası Kânî divan katipliklerinde bulunmuş, fakat hiçbir kayıt altında kalmadan düşüncüklerini ağa veya paşalarına açıkça söylemiş ve herhangi bir korku ve endişe duymamıştır. Öyle olmasaydı çok daha ilerleyip reisülküttab hatta sadrazam olabilirdi. Vazifelerinde ilerlemek gibi bir gaye ve kaygısı olmamıştır.

Kânî özellikle Eflak, Silistre, Bükreş gibi yerlerde Yeğen Mehmed Paşa, Eflak Voyvodası Aleksandre ve ismini bulamadığımız devlet ricalinin divan katipliklerini yapmıştır. Buna dair mektupları münaseatinde mündericidir.

E S E R L E R İ

Kâfî'nin manzum ve mensur eserlerinden sadece bulunabilenleri elimize olmasına rağmen epey bir hacim teşkil etmektedir. Divan ve münşeatını cem ve tertip eden Vak'a-müvis Nûri Bey mensur mukaddimesinde "asar-ı müteferrikasından derdest olaaklarının cem ve tertibini..." şeklinde bir ifade kullanmıştır. Kâfî'nin hayatındaayken eserlerini muntazam bir şekilde toplamaması çoğunun kaybolmasına, ele geçenlerin de muharref olmasına yol açmıştır. Buna rağmen eserleri çok hacimlidir. Eserlerini şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1- Arapça, Farsça ve Türkçe şiirlerini havi mürettep divanı.

2- Tebrik, kaim suretleri, arzuhaller, mektuplar, tezkireler ve sairinin yer aldığı münşeatı.

3- Manzum ve mensur latife ve hezli parçaların bulunduğu Tetaifi.

4- Eflak Voyvodası İskerletzade Kostantin Bey'in isteğiyle yeğen Aleksandre Beğzade için yazdığı ve "Be-nâm-ı havâriyyûn Bürûc-ı Fünûn" adını verdiği bir Türkçe öğrenme ve öğretme kılavuzu.

I- D İ V Â N

Kâfî divanı 106 varaklık bir eserdir. Bu divanda bir mensur dibac, 3 besmele manzumesi, 18 na't, 1 hasbihal, Kaside-i münfericenin manzum tercemesi, 5 medhiye, 14 kaside, eksik bir terakib-i bend, 3 mersiye, 10 tarih, 7 tahmis, biri müstezadlı 224 gazel, 94 kıt'a, 95 beyit, 24 mısra vardır. Bu divan Vak'a-müvis Nuri Bey tarafından cem ve tertip edilmiştir. Bu divana mevcut nüshalarında gazel ve kaside, kıt'a, beyt sayıları muhtelifdir. Ama bütünüyle ele aldığımızda yukarıda verilen sayıda gazel, kaside, kıt'a, beyt, na't, mısra vardır. Bu divanda bazı tarikat ulularına (Mevlana, Abdülkadir Geylani, Hacı Bektaş-ı Veli, Hazret-i Mısri, Tarikat-ı Nakşebendiyye) medhiyeler, devrin bazı yüksek rutbeli ricaline kasideler (Muhammed Raşid Efendi, Pirizade Osman Moala, Kapudan Hasan Paşa, Mustafa Aşir Efendi, Darbhane Emni Yusuf Ağa, Defterdar Osman Efendi vs)

bulunmaktadır.

Bu divanda Kâni'nin ciddi şiirleri vardır.Ciddi diyoruz,çünkü Kani'nin hezli ve mizahî şiir ve nesirlerini ihtiva eden "Letaif-i Kani" adı altında ayrı bir divanı vardır.Bu eseri de tıpkı divanı gibi tertip edilmiş,orada da kaside,gazel,kıt'a,beyit,mısra yer almıştır.Kani divanında Arapça ve Farsça şiirler de vardır.Muhammed Raşid Efendi'ye 1-ki Arapça kaside yazıp sunmuştur.Ayrıca diğer gazel ve kasidelerinin arasında sık sık Arapça ve Farsça mısra,beyit ve tamlamalar kullanmıştır.Farsça gazeller ise;3,4,14,17,64,90,97,132,133,146,147,186,187,188,220,221,222;kıt'alar; 30,82 numaradadır.Arapça olanlar da 115.gazelle 67.kıt'a ve 5.beyittir.

Divanda yer alan gazel,kaside,na't vs.den beğenilenler şiir mecmualarına ve benzeri kitaplara alınmıştır.Bilhassa na'tlarından birkaçı müttefikane beğenilmiş ve alınmıştır.Bunlardan şu na't-ı şerifi çok beğenilmiştir:

Gubârı ravzanın kühl-i cilâdır yâ Resûlallah
Gözümde hâk-ı kûyua tûtiyâdır yâ Resûlallah
Cebinin süre-i "Ve's-şemsi sine "matla'-ı vel'fetr"
Saçla velleyli yüzü veddühâdır yâ Resûlallah
Şeb-i mi'râcâ na'l-ı şerîfînâ nakşın almış çarh
Biri meh birisi mihr-i semâdır yâ Resûlallah
Şemîn-i çîn-i zülfiâ şemmesidir müşğ ile anber
Anıçûn müşğ-i teşbihî nâ'âdır yâ Resûlallah
Ne yüzle varayım yüz vîrmez isen bâb-ı Rahmâna
Yüzümde rûsiyehlik rû-nümâdır yâ Resûlallah
Gubârın rûzgar atmazsa semt-i ravza-ı pake
Dem-i mahşerde de işim nevâdır yâ Resûlallah
O denli mücrimen zerre sevâbım varsa defterde
Ya sehv-i kâtibân yâ iltirâdır yâ Resûlallah

Egerçi damea-i "la taannatu" derdestair amma
 Yine her halde ümmidim sanaadır ya Resulallah
 O denli lutfuna ümmid-varım havf olup ma'dum
 Zebana her gelee harf-i recadır ya Resulallah
 Derunum zikr u fikr-i hazrete biganedir gerçi
 Niçe beyhude fikre aşınadır ya Resulallah
 Reh-i mescidde süst ü na-tüvan üftan ü hizandır
 Tarîk-ı fısada pek tiz-padır ya Resulallah
 Eger ruz-ı cezada sahip olmazsan değil cennet
 Cehennem de bana nefret-nûmadır ya Resulallah
 Şefa'at suçluya derler meseldir söylenür da'im
 Kulun Kâfi de bir mücrim gedadır ya Resulallah

Şu na'tları da kendisi hakkında bilgi verilirken nümune olmak üzere verilmiştir. Bunların matla' ve mahlas beyitlerini veriyoruz.

- I Lebin keşfü'r-rûmuz-ı na-sebakdır ya Resulallah
 Ki her bir harfi bin yıllık sebakdır ya Resulallah
- 2 Sen ol mesned-fürüz-ı sadıku'l-va'di'l-eminsin kim
 Kelâmın cümle sırra na-sadakdır ya Resulallah
- 3 Tabak-pıra-yı tıbk-ı hüsn ü andır cevher-i zatın
 Anınçün nur-ı ru-yı mûh-tabakdır ya Resulallah
- I3 Senin na't-ı şerifin ruz u şeb hakk-ı sarihimdir
 Kulun Kâfi bu ihsana ehakdır ya Resulallah
- I Sözüdür vahy-i hakk ayet-be-ayet ya Resulallah
 Hadis-i aşk hep senden rivayet ya Resulallah
- IO Şu denli yekke-taz-ı arsa-ı isyandır Kâfi
 Ki nefsi kendiden eyler şikayet ya Resulallah

I Garib-i bi-kesem dergâha geldim yâ Resûlallah
Gedâyım bi-nevâyım şâha geldim yâ Resûlallah

6 Sezâ mı avdeti ihsândan me'yûs Kânî'nin
Cenâb-ı şâh-ı alî-câhâ geldim ya Resûlallah

I Gubâr-ı ravza-ı fahr-ı dü-âlem kîmyâdır hep
Hamir-i maye-i seng-i deri çün numyadır hep

9 Bu berg-i sebz-i dervişane ile kapuna geldim
Kuluâ Kânî'ye her gül-bergi bir mühr-i giyadır hep

I Bûlbûl-i bâğ-ı belâğ sallı ve sellim 'aleyh
Râh-ber-i heşt-bâğ sallı ve sellim 'aleyh

13 Kanda ki Kânî gele virme zafer anıâla
Bir dem-i an sergile sallı ve sellim 'aleyh

Bu na'tlardan başka daha 12 adet na't vardır. Bunlardan ikisi mu-
sammatdır. Yani biri tesdis diğeri tahmistir. Tahmis Ruşenî'nin na'tına-
dır. Tesdis ise "Yâ ibâdallah sallu ve'ktefu isrû'l-hüdâ

Ki şomârâ ümmet-i hûd h^Wand mahbub-ı Hudâ

beytinedir. Divanda toplam na't sayısı 18'dir.

Kânî'nin divanında değişik zatlara yazılmış medhiye ve kasideler
epey bir yekun tutmaktadır. Özellikle kasideler gerek uzunluğu gerek
ihtiva ettiği konular bakımından ilgi çekicidir. Bir de 'Hasbihal-i hod'
vardır ki Kânî'nin kişiliği ve hayat serüveni hakkında zengin bilgiler
vermektedir. Bu bakımdan Kânî divanı bir açıdan tarihi vesikadır denile-
bilir. Zira bazı devlet adamlarının göreve geliş tarihlerine tarihler
yazmıştır Kânî (Melek Mehmed Paşa'nın Kapudan olması, Mustafa Bey'in
Rikap kethüdâlığı, Mustafa Reşid Efendi'nin Rikap kethüdâlığı) Ayrıca ve-
ladet vesilesiyle yazdığı tarihler (II. Mahmud'un veladeti, Ahmed Necib'in
veladeti) de vardır. Bu tarihlere bakılarak yararlanılacak birtakım hu-

suslar bulmak mümkündür.(Vefeyât,velâdet,şecere,menâsıb,vazife tevcih)

Mevlana C.Rumi,Hacı Bektaş-ı Veli,Hazret-i Mısrî,Abdülkadir Geylanî,Nakşibendî Tarikatı hakkında medhiyeler yazan Kâfî bu husustaki hissiyatını bu vesileyle göstermiş ve kendisi hakkında söylenilen ay-yaş,laübali-meşreb ve mizahî-tıynet gibi sıfatların ne derece kendisini tanıttığını anlatmıştır.Kâfî'nin hayatı yek-aheng olmadığından bu gibi görüntülere onun hayatında sık rastlanılmaktadır.

Bir de Kâfî'nin tahmisleri vardır ki bunların içinde Hayâlî Buhârî(●)nin gazeline yazdığı tahmîs ilgiyle karşılanmıştır.Hayâlî Buhârî'nin bu gazeli Devlet Şâh Alâüddin Semerkandî'nin Sefînetü's-şu'arâ'sında(●)yer almakta ve Kâfî'nin bu gazeli tahmîs etmesiyle ilgili şu kayıt düşülmektedir:"Gazel-i mezkûrun mezmâinî dekşâyık-ı hakâyık-rumûz-ı vahdeti îzâh ve beyân idüp efdal-i şü'arâ-yı Rum Kâfî merhûm tahmîsine himmet eylemiştir.Hayâlî mûmâ-ileyhin merkadi Buhâra'da olduğunu Ali Şir tezkiresinde tahrîr ider."Bu tahmîsin son bendini alıyoruz:

İn rem ki remâned dil-i her merd-i rem-i tûst
Kâfî be-güneh-hâş-ı dahîl-i hareml-i tûst
İn düzah-ı unsur ki der-âyet irem-i tûst
Taksir-i Hayâlî ber-ümid-i kerem-i tûst
Ya'mî ki güneh râ be ez-îm nîst bahâne

Divanda 224 gazel vardır.Bu gazeller arasında Arapça ve Farsça gazeller de vardır.Bunlar bilhassa Farsça olanlar hacimlidir.17 adet Farsî gazel vardır.Arapça bir gazel görülmektedir.Kıt'alar ve beytler arasında da bu tür manzumeler mevcuttur.

Kâfî'nin yazdığı gazeller genellikle vasattır.Bir Nailî,Şeyh Galîb,Nedîm,Nabî ayarında şair değilse de çok da bayağı şair değildir.Şiirlerinden zaman zaman şiiriyete ulaşarak adama zevk veren kalitede olanları da yok değildir.Aşağıda vereceğimiz gazel,kıt'a ve beyitler genel olarak beğeni görmüş ve şiir mecmuaları ve benzeri eserlerde yer almıştır.Daha çok inşaf yazıları yer almış,ancak bunların yanında en iyi ga-

zellerine de yer verilmiştir. Bunlardan bazıları şualardır:

- I Ne tevanger ne kerem-ver ne zevi'l-cah yapar
Ne hıdiv ü ne müşir ü ne şehinşah yapar
- 2 Kasr-ı viran-şüdesin hane harab gadria
Sen elem çekme gönül Hazret-i Allah yapar
- 3 Sarsar-ı âtiye depretmeyecek haneleri
Bir nermce sıcaçık ah seher-gah yapar
- 4 Gam yeme ey dil-i hayret-zede gaddarın işin
Hazret-i Müntakim-i Adl beh-i billah yapar
- II Sen heman hazır ol Allah unutmaz kulunu
Sen uyurken işi birden bire naghah yapar
- I2 Kâniyâ eşk yıkar hanesini gaddarın
Ahı elden koma mağduruna işin ah yapar

- I Suhen-i aşk-ı Hudâ gün ezeli kâlimdir
Kıl u kâl eylemek lâzime-i hâlimdir
- 2 Aklımı mehr virüp duht-ı rezi akdiddim
Ger helâlimde disem ayb değil nâlimdir
- 3 Bize erbâb-ı tasarruf olamaz harf-endâz
Siga-ı emsile-i unsurumuz sâlimdir
- 4 Zahidin dahli mey-i bi-meze-i gafletedir
Almaz ağza lebini mes'eleye alimdir
- 5 Gamzesi kanlu idüğünde nazar var Kâni
Hançeri dil dökerek kana girer zalimdir

- 1 Hat-âver olmuş eyyâm-ı bahâr hüsn ü şın geçmiş
Bilür ol şuh görse âşıkla amma zaman geçmiş
- 2 Olup pamâl-i hayret kendüden geçmiş dil-i şeyda
Semend-i naza binmiş korkarım ol bi-amân geçmiş
- 3 Saded hal-i dil-i uşşakdan geçdikce meclisde
Bana dair de sohbet geçmiş amma pek mihan geçmiş
- 4 Geçerken sim-tenler ah u feryad eylemiş ağyar
Bu bir darb-ı meseldir kim it ürmüş karban geçmiş
- 5 Bu günlerde hazer it geçme Kâni sent-i dilberden
Seni gamz eylemiş ağyar o bi-rahma yaman geçmiş

- 1 Teninde merdüm-i ten-perverin nakş-ı hasir olmaz
Sutur-ı meşk hiç azürde-i tar-ı harir olmaz
- 2 Eli ehlinden al kim ta ola hassiyeti zahir
Vezaret mührü dest-i düzde girmekle vezir olmaz
- 3 Zamânın i'tibârât-ı cihanda medhali yokdur
Sepide-rîş olan kibrit ile zatında pîr olmaz
- 4 Alâka mani'-i hükm-i tasarrufdur mevâliye
Esîr-i hûb-rûyun âşıkı rabbü'l-esir olmaz
- 5 Şeref bahsi hakikatce izafet ister ey Kâf
Giyenler âriyet bir sebz-i destârı emir olmaz

- I Ma'il olma came-i caha gönül sıkletlidir
Hırka-ı fakrı libas it işte ol haffetlidir
Râzı ol 'nahnû kasemna beynehüm' takdîrine
Eyleyen Hakka tevekkül rütbesi rif'atlıdır
Nim nân hursendesî ol söyleme halim şudur
Sırrın setreyleyüp arzetmeyen izzetlidir
Ağlarisen gûşe-i vahdetde kimse bilmesün
Dimesünler var ise bir kimseden hacetlidir
- 5 Kâniyâ yârân ile ülfetden eyle ihtiraz
Muntazır olma selâma ol dahi minnetlidir

- I Handan gelen âleme giryan gidecekdir
Giryan gelen âleme handan gidecekdir
Sohbet keselin eyleme ahbâb ile tecvîz
Elbet bu cihâna gelen insan gidecekdir
Fark itmeyen insan ne demek oldugua ey vah
Hayvan gelecekdir yine hayvan gidecekdir
Tıfl iken olan âzîm-i ukbâ şu fenâda
İnsan gelecek huri vü gılman gidecekdir
- 5 Kâfî sakınup fursatı fevt itme görüş kim
Bıraç güne dek şu koca oğlan gidecekdir

- I Rah-ı aşka bu dil-i şeydâyı saldım yalınız
 Künc-i hayretde tek ü tenhâca kaldım yalınız
- 7 Sad hezaran şükr ba'd-ez ferâhî-i derûn
 Vüs'at-i pehââ-yı sabr ile taraldım yalınız
- 8 Kâniyâ mîk ü bedim bir kimse bilmez sad şükr
 Niçe yuz bin sâldair tolaum boşaldım yalınız

Kâfî'nin divanıyla ilgili söylenecek daha çok şey olabilir. Ancak söylenebilecek şeylerin özeti aşağı yukarı bunda ibarettir. Divanın nüshalarıyla ilgili birkaç söz söyleyerek divanı hakkındaki sözlerimizi tamamliyoruz.

Divanın halen mevcut sekiz nüshasını bilmekteyiz. Bu nüshalar İstanbul kütüphanelerindedir. İst. Üniversitesi Kütüphanesinde 4, Asım Bey (Köprülü) Kütüphanesinde 1, Topkapı Sarayı Kütüphanesinde 1, Millet Kütüphanesinde (Ali Emiri Ef. Manzum Eserler) 2 adet nüsha bulunmaktadır. Bu nüshalardan Topkapı ve Millet Kütüphanelerindeki üç nüsha sadece Kâfî'nin divanını ihtiva etmektedir. Yani Kâfî'nin ciddi manzum şiirlerinden müteşekkıl divanı vardır bu üç nüshada. Diğer beş nüshada hem divan hem münşeât vardır. Bu sebeble kütüphane kataloglarında 375/I, 375/2 şeklinde gösterilmişlerdir. En hacimli nüsha Köprülü Kütüphanesinde bulunan nüshadır. Bu nüsha 291 varaktır. Diğer nüshaların hepsinden fazladır. Tek eseri bulunan nüshalar 104, 94 ve 86 varaktır. 104 Topkapı, 94 MI, 86 M2'dir.

• Hayâfî Buharî: Hoca İsmet Buharî'nin öğrencilerindendir. Kabiliyetli, hoş yaratılışlı ve tavrıyla sözleri dervişanedir. Divanı Maveraünnehr'le, Bedaşşan ve Türkistan'da çok meşhûr ve makbûldur. (Devlet Şah Alaüddin Semerkandî, Sefinetüşşu'arâ sf. 107, Ün. Kütb. İst.)

Devlet Şah: Alaüddevele Bahtışah Gazi Semerkandî) Semerkand 1431-1495 ? . Eseri: Çeşitli Arap ve İran şairleriyle Herat sarayının 6 büyüğü ve Hüseyin Baykara'yı ele alır. 1843'de Hoca Fehim'ce yazılan S. şura eseri tefsiri

M Ü N Ş E ' Ā T

Kâfî'nin asıl şöhretini sağlayan münşe'âtıdır. Osmanlı-Türk edebiyatında eşsiz bir yerde oturmasına inşa sahasındaki üstün kabiliyeti sebep olmuştur. İnşada üstünlüğü de yetmez. İnşa sahasında bir de hezli ve mizahî uslûbu ortaya çıkınca gerçekten benzeri çok az bulunan bir sînâ olmuştur Kâfî. İşi de divan katipliği oluca Kâfî bu sahada işledikçe ışıldayan, ışıldadıkça da etrafına ışık saçan bir kalem olmuştur. Çeşitli vüzeranın divan katipliklerindeyken yazdığı mektûb, kâime vs. ne derece kabiliyetli ve üstat bir münşi olduğuna caalı bir delildir. Tokat'tan Hekimoğlu Ali Paşa ile İstanbul'a gelip Dîvân-ı Humâyûn Kalemine girmesi ve iki ay gibi o zamana göre çok kısa ve olağanüstü başarı sayılabilecek bir zamanda Hâcegânlık rütbesine ulaşması zaten en ufak bir vesileyle sıvrılabilecek kabiliyetteki Kâfî'ye büyük bir imkan hazırlamıştır. Kâfî hayatındayken yazmış olduğu manzûm ve mensûr yazıları cem ve tertib etmediğinden divan katipliği yapması yazdıklarının kaybolmaması ve unutulmaması için iyi bir vesile olmuştur. Ancak buna rağmen birçoğunun kayıp ve muharref olduğunu divanı tertib eden Nuri Halil Bey bildirmektedir.

Kâfî'nin münşe'âtının çok nüshası vardır. İstanbul kütüphanelerinde divanından ziyade münşe'ât ve Letâîfinin nüshası vardır. Bütün mecmualarda Kâfî'nin münşe'âtından ilgi çekici olanlar yazılı bulunmaktadır. Kâfî manzûm söz söyleyebilecek kudreti haiz olduğu halde mizahî bir yol tutturmuştur. Manzûm eserleri arasında çok kaliteli şiirleri de vardır. Fakat latifeci ve rind-meşreb bir adam olarak tanınmıştır. Çeşitli vesilelerle yazdığı mektuplarında da daima latife ve hezl karışıktır. Yüksek rütbeli devlet adamlarına yazdığı mektuplarında da bu hezl ve mizahdan ayrılmamıştır. Bunu sanatkar bir şekilde kullandığından kabul görmüştür. Bu sebeble söylediği sözler, yazdığı yazılar hoşla gidip insanı güldürdüğünden boş ve lüzumsuz sınıfına atılmamıştır. Bu mizah ve hezillerin ardında birtakım acı gerçekleri de söylemiştir Kâfî. Bu se-

beble ona kızıp darılanlar kendileriyle ilgili bir husus bulunduğundan dolâyıdır. Yeğen Mehmed Paşa'ya yazdığı mektup böyledir. Bu mektubu Kâni'nin 'Kişiliği' kısmında vermiştik. Burada ayrıca vermeye gerek duymuyoruz. Kani'nin münşe'âtı bazı kütüphanelerde divanıyla birlikte bir mecmuada yer almaktadır. Mesela Köprülü Kütüphanesindeki nüshada 29I varak bulunmakta, bunun 106'sı Divan-ı Kâni, 185'i de Münşe'ât-ı Kani olmaktadır. Münşe'âtının tek olarak bulunduğu yerler de vardır.

Münşe'âtta bulunan başlıklar belli başlı şöyle sıralanmaktadır:

- Sadâret-i Uzmâ Tebrîki.
- Suret-i Ka'ime-i Arzuhal.
- Tarafl-ı Sadrazamîye tavsiye zımında ez-canib-i hod.
- Bir hatun tarafından validesine olarak tahrir olunmuşdur,
- Ruscuk a'yânına.
- Eflak voyvodası tarafından.
- İzzet Paşa'nın Darbhane Emaneti hengâmında Penah Efendi tarafından yazdıkları mektub.
- Penah Efendi tarafından Reisülküttab Raif Paşa'ya yazdıkları mekt.
- Defterdar Osman Paşa'ya yazdıkları mektub.
- "Lebbeyk sad-hezar sere leb hoş amedî" gazelini inşad ettiklerinde gazel-i mezkur ile Nuri Bey'e gönderdikleri tezkire.
- Kaime, tezkire ve mektub suretleri.
- Meşayihden birine yazdığı teorik-i gaza.
- Cidde valisine tavsiye.
- Kırım hanına mektub.
- Yeğen Mehmed Paşa tarafından tebrik-i kadiaskerî.
- Zimmet Halifesi Süleyman Raşid Ef. tarafından mevâliden Dağıstan İbrahim Efendi'ye tahrir olunmuşdur.
- Kassam katiplerinden Müberrid Efendi'ye tavsiye zımında kaime-i latife-amizdir.
- Yeğen Mehmed Paşa'nın vezaret tarihi için.
- Eflak voyvodasına tavsiye zımında.
- Saksoncubaşılık, zağarcıbaşılık tebriki.
- Yeğen Mehmed P. turnacıbaşıkken matbah emini Mustafa Efendi'ye tebriki mutazammın tahrir olunmuşdur.
- Yeğen M.P. tarafından defterdar efendiye yazılmışdır.
- Dibaceha-yı mütenevvîa.
- Ser-levha-i ahar, sername-i diger, ünavan-ı ahar, elkab-ı diger, matla-ı ahar, uslûb-ı diger, kâlâ-yı diger, kumaş-ı ahar, reng-i diger ve.

Bu ve benzeri birçok başlık Kânî'nin çeşitli vesilelerle yazdığı yazılarını göstermektedir. Bunlardan direkt kendisinin yazdıkları olduğu gibi divan katipliğini yaptığı vüzerâ tarafından yazdırılanları da vardır. Burada müşe'âtına örnek olmak üzere şu parçayı alıyoruz:

Bükreş'de kefereden birine tahrir itdikleri tezkiredir.

Âyin-i bahirü'l-butlan-ı Mesihîyyenin kamîl-i dekayık-şinası marifetlü dostum kabline enva'-ı tehevür ü gazab birle izhar-ı şur u şegabdan sonra inha olunur ki: işbu yevm ki mukaddimetü's-savm aşna-kavm olmağla nişane-i siham-ı levn oldığın aka'id-i Mustafaviyyede müdellel ve mansusdur ve ol ruz-ı mefsedet-efruzda cenabları misillü şhab-ı muhtelletü'l-elbâbdan ihtiraz ancak himayet-hima-yı islam-ı ser-kar-ı leyli ü neharı olan ahab-ı imana mahsusdur. Binâen-ala-zalike la'vetine icabet olunmamak iktiza ederken bazı te'vîlât-ı zarîfâne ve tevcihât-ı mâzikâne ile mes'ûlünüze müsa'ade olunup hezar izz ü naz ile hane-i mel'anet-nişânına kadime-cünbân-ı azimet olacağımız ma'lûmun olduğdan sonra nîm dakika arâm u'istirâhata ruhsat virmeyüp me'kûlât-ı müslümanî ve meşrûbât-ı me'ânîyi ihzar ve envâ'-ı revgan u luhûm ve ecnâs-ı tu'ûm-ı halâvet-mersûmu zîb-i ser-sofra-ı i'tibâr eylesin, zira cenab-ı Hristos sizin gibi ta'ife-i belahat-me'nûsu leza'iz-i paç leh ruze-i Ağustos'u haram itmekle fırsat ganimetdir deyüp bu rûz-ı firûzda dest-res-i iktidar olduğın mikdar nevâle-i revganîyi tedarük ve tenâvüle ibtidâr eylemek mesâlik-i kesîrü'l-mehalik-i hristiyanî ke-sâl-i insilâkini muktezi olduğu....."

Kânî'nin müşe'âtı içinde ele alınabilecek mektupları 120'yi bulmaktadır. Bu mektuplar arasında Kani zaman zaman manzum eserler de yazmıştır. Bu manzum parçalar 18 beyit gibi uzun sayılabilecek büyükyükte-ri gazellerdir. Bunlardan birini veriyoruz:

"Linnî kalesinden halâs ile varoşunda ikamete me'mûr olduğunum te-ekkürü zımnında donanma tercümanını muhatab iderek Kapudan-ı Derya Ha-an Paşa divan katibine gönderdikleri mektûbaur. (Bu mektub devam etmek-e ve daha soara şu manzum kısım gelmektedir:)

I Sende bu neş'e nedir ruh mısın rah mısın?

Ya bu şive nereden rahatü'l-ervah mısın?

İ8 Kâniyâ ömrine sürsün bu niâmın şekeri

Sakin unutma ha vassaf mı meddan mısın?

Bu dahi divan katibi mûmâ ileyhe gönderdiği kaimedir:....nazm

I Ne dem ki bâdiye-peymâ-yı kıl u kâl olurum

Be-ser futade-i ka'r-çe hayal olurum

İ8 Komaz anı hele Kâfî o Züntikam Allah

Bilür ki bende-i dergah-ı sahb u al olurum

Münşe'âtta Arapça ve Farsça yazılar da vardır.Bunlardan :

"Bir kaside inşad itaîklerinde kaleme alâıkları dîbâcedir."başlığı altında yazılan " Li-muharririhî'l-merhum min vâlâhu el-merhum men âdâhu el-mevhumı vücuâihî el-mefhumî min sînâhu sücûâihî ve men muhayya-hu neş'etü humeyyahu ve la-tezirü vaziretün vizra uhra.....esrâ-ullahu ve liyettevffik yuhdî ibââihî ila sevâe's-sebîli't-tahkîk."

Münşe'âtı içinde ele alabileceğimiz mektublarından bazı fıkralar vererek bu bahsi kapatıyoruz.

"Ya Feyzullah! Sen zannedersin ki bu Kâfî dedikleri adam Tokad-ı behişt-âbâda adam imiş,pa-nihâae-i serendib-i gurbet olduğu gibi başı gâilesine düşerek an bâcî külliye ferâmûş eyleye.Lakin öyle aegilair. Perişânî-i gurbet işidealerden irak, bir derd-i pür-ihciraadır ki başı an farkdan aciz olmakla bir kimse ol derden rehâ-yâb olsa ser-pûşunu pür-tâp-ı semt-i afitâp ider.Nerue kalat ki başı gâilesine düşer.Zira gâile ile iştigâl başı an farkdan soara olur."Der hane keşî est yek-harf bes est"

Dane çîa olmak idî maasâalımız gurbetden

Dane-i hâlini görükdâe tutulauk kaldık

dediği gibi biz dahi gül-geşt-i riyâz-ı İstanbul me'mûluyla varkâ-yı na-âzmûde-i misal hevalandık amma "mürg-i zeyrek çün be-dam üfted ta-hammül payedeş" mısra'ını henüz saha-i hayâbâa-ı behişt-nişânına koy-madan kulağımıza koydular. "O gidişdir ki gider dahi gider dahi gider

Hoş imdi Cenab nihayet-bahş her-müşkilât-keşide olan metâ'ib ve mukâ-sâta mükâfât itmez değildir, ve her kim itmez dirse zümre-i kâniînden-dir, selle-i kâniînden olamaz, sözü mesmû ve bir kazıyyeye mevzû' olamaz.

Allah görelim neyler, neylerse güzel eyler

Ol tarafda bildiklerden kim var ise ve mahabbet erbâbı ise selâm ve aşk ve niyazımızı iblâğ kalıbına ifrâğ idesiz. Ve illâ kadr bilmez ve hûd na-şinâs bir ala-yı müdema-yı vesvâsa beyhude yere selam ve se-nâmızı itlâf ve izâat itmeyesiz, zira islam bir tuhfe-i lâhûtîdir ki Cenâb-ı Hakk hayr ümmeti ol hediye ile birbirlerine müncezibü'l-kulûb eylemişdir. Behre-i ademiyet neydüğinden âgâh olmayanlara isâr ve is-bâğı layık değildir, meğer bi'l-ıztırâr ola. ilh.

Diğer bir mektûbundan çıkarılan fıkra:

"Benim canım kuzucu Mehmed Ağa hazretleri. Ol züzük heşif kürsüde ne ye sorudursa sorutsun. Lakin şuna hayretdeyim ki bize niçün tulum düdük çalmaz? Buna bir cevap kabil ise, zü-fünun olan rû'esa-yı ashab-ı cünun. dan su'âl ile def'-i zunûn buyurmaları mercûdür. Ol tarafda nebire-i kit-mir ve sülâle-i benî kelîb olan segce-i sağıre hezar tabasbus ve te-mashur ile arz-ı üstüh^Wân-pâre-i hulûs olunur. ilh..

Şimdi de meşhur Hirre-nâme'sini veriyoruz.

H İ R R E - N Â M E

Devletlü inâyetlü veliyy-i ni'met-i bî-minnetim sultânım hazretleri!

Evzâ'-ı şütür gurbe-i rûzgârdan masûn ve mânend-i (Ebî H ureyre) sâha-ı devlet-sarây-ı âlîleri benât-ı cins-i lâzımü'l-ünsümüz ile meş-hûn olmak da'vâtı ma'rûz-ı icâbet-hâne-i bî-çün kılındıktan sonra arzuhâl-ı hureyre-i nâkısatü'l-ukûl ve niyâz-nâme-i câriye-i garîbetü'n-mukûlları oldur ki:

Henüz Mart hulûl itmeden ve benâat-ı mahallelerimizden birisi perde-bîrû-luk vâdîlerine gitmeden bu câriyeleri mu'azzamât-ı eczâ-yı kelimât ve eşhür-i müsta'melât-ı hurûf u lügâtımızdan olan harf-i vâvın mahrecini

kurra'-ı beldeniz olan (Tekir) nam ve Vanı mahlas bir gürbe-i cesim'i-
 hilkaada tashih ve tahsil ve magme-i " mav mav"-ı tufaa-efzayı meşk
 ve ta'lim eylemek sevdasına teba'iyet ve aa be-hegam hareket birle
 beyhude halına bacalarıyla yıkup ve damada dama sıçrayarak kiremlerini
 döküp niçe tiryakiyaaı keyflerin tebah ve niçe aera-meadaı mahrum-ı
 h^wab-ı şebangah eylediğine mukafaten ve hususuyla hirre-i yabani gibi
 efendimden izinsiz ta'lim ve ta'allüm ve tecvia üzre tekellüm ile belâ
 te'ati ve te'amul ve tevalüd ve tenasül derdine düşdüğüne mucâzâten
 birkaç kerre rüsvây-ı âlem olmak derecelerine vâsıl ve hırka-ı mader-
 zaa-ı kalb-ı aa-tüvaam olan post-ı hoş-ı nakş-ı peleng-nışanlık ila-
 ve-i ferve-i vaşak olmak mühlikelerine müşarîf olauktan sonra, kaar-ı
 ni'met ü ismeti ihsas ve ez can u dil taleb-i üns ü istinâs itmeğe
 başladım. Lakin efendim hazretleri dahi " kedi ne, bu ne!" meseli mis-
 dâkıaca cismine nispetle cesim görünen cerimemin ezyâl-ı inayetleriyle
 mahmî buyurulmasına alâmet olmağın bâlâ-yı arzuhâli "Hubbû'l-hirreti
 mine'l-imân" üvânıyla tevşih ile mübtelâ olduğum mehâfât-ı hâ'ileden
 âzâd ve rütbe-i âcizânemi reşk-fermâ-yı gürbe-i ziyâd buyurmaları bâ-
 binda emr ü fermân efendimindir.

Min câriyetikümü'l-kadime

Tekir binti Pamuk

Kâni'nin bir kedi ağzından efendisine hitaben yazdığı bu mektub
 ağır yazaklılarca nazaran epey meşhurdur. Gerek konusu ve uslubu, gerek
 dili bakımından bu mektub ilgi çekicidir. Kâni hakkında verilen bilgiler-
 de bu mektuba mutlak bahsedilir. Aslında Kâni gibi mizah ve hezli ya-
 zılarında mutlaka kullanılan birisi bu gibi yazılara tevessül etmesini
 salınamak için sebep yoktur.

Şimdi de Kâni'nin münşe'âtı içinde ele aldığımız mektuplarındaa başa dair tabir ve istillahları havâ bir mektubuan veriyoruz:

Benia tâc-ı ser-ibtihâcım, sa'âdetlü mekremetlü mürüvvetlü ââder-i ser beraberim sultanım hazretleri!

Hemîşe serv-i ser-sebz-i sera-büstân-ı serverleri, serâser saye-gü: ter-i sebze-zâr-ı vücûd ve gül-nihâl-i bağçe-i zât-ı seriyyü's-sifâtla- rı serâser pûş-ı gülberg-i izz ü su'ûd olmak du'âsında soara sûret-i âeften-i mâlikâne-i mahabbet aklân-ı ezeliyyü'l-erkânıdivân-ı ihlâsın baş kaleminde ihrâc oluup (Ulag)-ı serî'ü'l-iblâğ-ı meveddet birle bu gûae irsâl olunur ki:

Serv-âzâae-i sâmnâ-ı isti'dâdım sevâd-pezîr-i ser-nâme-i fitrat ve re'sü'l-mâl-ı dükkânçe-i istihkâkım metâ'-ı rû-yı dest-i kar-hâne-i hilkat olduğı gündem berü ser-levha-i sîb-i efsâne-i ahvâlim olan ser-güzeşt-i pür-melâlim başdan başa takrîr olunmak yâhûd yalnız eyyân-ı gurbetde keşide olan vekâyi'-i şesmâhe-i tahammül-fersânın uşr-ı mi'- şârı baş baş zîver-i ceride-i ta'bir kılınmak lâzım gelse bir tarikle başa çıkmanın imkânı yokdur. Başmazda otdan gayrîsi bitdi ve oddan mâ-adâsı yağdı disem mübâlağa değildir.....ilh.

Ebu Bekir Kâni

Münşe'âtla ilgili söylenecek daha çok şey olabilir. Ancak bunlar Kâni'nin mektuplarından misaller vermek şeklinde olabilir. Mektupları ise 120 kadardır. Bunların hacmi epey geniştir. 185 varak kadar tutan bir eserdir Kâni'nin münşe'âtı. Üzerinde yapılacak bir çalışma bu yazıları gerçek manada tanıttacaktır.

L E T A İ F

Kâfî'yi şöhret sahibi yapan mizah ve hezl vadisinde eşsiz bir konuşucu olmasıdır demiştik. Mizahın, hezlin Türk edebiyatı içerisindeki yeri sınırlıdır. Bir Sürûrî, bir Sümbülzâde Vehbî de mizah ve hezl vadisinde eser vermişlerdir. Fakat bunların sayısı çok azdır. İşte Kâfî gibi birisi latif ve mizâhî söz ve yazılar sergileyerek Osmanlı-Türk edebiyatında yeganelikler zincirine katılmıştır. Onu yegane kılan, tipik bir özellik kazandırarak, şöhretlenmesini ve beğenilmesini sebep olan latife-gülmalarıdır; ya'ni hezl dediğimiz beyhude ve şaka tarzındaki söz veya mas-karalık etmek yoludur. Onun latifelerini ve hezlî yazılarını ihtiva eden mürütteb bir divan vardır. Bu divan iki kısımdır. Bu iki kısımdan ilkinde manzum parçalar vardır. Kaside, gazel, müstezâd, kıt'a ve beyitler vardır. 187 varaklık mecmû'a halindeki Letâ'if'in 96 varakı her türlü nazım şeklinde 1800 den fazla beyit ihtiva etmektedir. Mecmû'asının 97-187 nci varaklarında tevliyet berâtı, latifeler, tezkere, mektub, beyit şerhi, fıkra, vakfiye, temessük gibi başlıklarla müteaddid makâleler vardır.

Şimdi Kâfî'nin bu Letâ'ifinde bulunan manzum ve mensur parçalardan örnekler veriyoruz. Bu arada şuan da belirtelim Letâ'if'in çeşitli nüshaları vardır. Bu nüshalar şöyle verilebilir:

İstanbul Üniversitesi kütüphanesi: 5604. Manzum ve mensur hezliyatı ibaret olan bu nüshanın manzum kısmında her türlü nazım şeklinde 1800 den fazla beyit vardır. 96 varak manzum, 91 varak mensurdur.

Millet Kütb. Ali Emiri Ef. Manzum Eserler: 144 varak. Bu nüshada Kâfî'nin manzum ve mensur hezliyatını havidir.

Köprülü Kütb. (Asım Bey) Bu eser içinde bulunduğu mecmû'anın 51. varakından başlar. 185 varaktan müteşekkil olan bu mecmû'anın 1-50. varaklarında Huvâyî hezliyatı, 51-79. varaklarında Kâfî'nin hezliyatı, 80-104. varaklarında Sümbülzâde Vehbî'nin Şevkengizi, 111-185. varaklarında Endemürlü Fazıl'ın Hubannâme, Zenannâme ve Çenginnâmesi yazılıdır.

Süleymanîye Kütb.(Es'ad Efendi)Başından ve ortasından eksik olan u nüsha manzum ve mensur olarak yazılmış hezliyatın ibarettir.Ekser nazumeleri Badi mahlasıyla yazılmış ve bundan dolayı kütübhane defte-
inde Bâdi Divanı ismiyle kaydedilmişse de bazı parçalarında Kani'nin
ihlası bulunmuş ve divanın başındaki mukaddimede Kani'nin olduğu açık-
elirtilmiş olduğundan bu eserin Kani'ye aidiyetiade en ufak bir şüphe
olmamıştır.

Belediye Yazmaları:Taksim'de bulunan kütüphanedeki nüsha iki kıs-
ayrılmış bir mecmûadır.I-II2.varaklar Kani'nin hezliyatına havidir.
varaki kısımda Kâni'nin münşe'âtı bulunmaktadır.Ta'likle yazılmıştır.
Hakkı Tarık Us Kütüphanesinde de Letâif-i Kani mevcuttur.

Bu uzua aradan sonra şimdi Kâni'nin letaifiade misallere geçiyor
önce Letâifin başındaki şu izâhâtı veriyoruz:"Sefer-i sâbıkda Yeğen
ehemmed Paşa hizmetinde Dâdi ve Bâdi mahlas iki acifer çavuşun ağzın-
da gûyâ birbirlerinin nazire olarak ihsas ettikleri muzhikât ve sâir
ezelî manzum ve mensur letaif;bir kimseyi teşhîre mebus sihr makûlesi
mayıp mücerred letâife dâir şeyler olmagla...."

Manzum letâiften misaller:

Bükreş'de gavur karısından alâ-tariki'l-latife hocasına olarak
yazdıkları mektuba dercettiği nazm:

Kocam olacak pezevenge saba
Git brevü söyle bigü gel biya
Ol gâdeli hep beai iller.....
Ez çi neden çün nite niçün çira
Kim beai isterse bî-ta'ab
Şâmla bân anşan u tan çaa-derâ

Ne halka eylesün minnet ne de rûsvay-ı âm olsun
Hemen virsen de gönlüm şaa-kam olsun

- 1 Bir iki üçe kem dir idia şimâi ne dîrsin?
..... beai alem
- 2 Yalvarmadaa uyku gözüme hasret olurken
Sea hep niye virmem
- 12 Dâî müteessir olarak darb-ı dâşamdan
Var mı şuna merhem?

Bir burun vasfını söyleyem tahrir

Bok bulaşık ideyim anı tahrir

Ana benzer burun bir dahi yok

Birbiri üstüne çılmış

Ana benzer burun var ise molla

Hem kabalık olur hem asma hala

Burun olursa işte böyle gerek

Sakursin otura yokuşda köpek

3 Ne kadar kabız olursa bir adam

Sızar elbet o budanın görüü dem

Diyemem ana her ırka benzer

Erba'inde ola meger

Behey vâiz niçün ikfâr idersin ehl-i islâmı?

Müslümansın nedir ağzında bu küfr ü yakîn elifaz?

Kararsam şiddet-i germâ ile çığaamedir dirler

Taralsam ateşimden çatlasam kestaamedir dirler

Letâif içiade mevcûd manzum parçalardan başka bir de mensur par-
alar var demiştik. Şimdi de onlardan öraek veriyoruz:

L a t i f e

Hâlâ Yeniköy'de yalı kenarında vâki' harâbe-zârın vasatında âşi-
âne-i bûn u gurâbdan nümûae-nümâ olan kulle-i düşvâr-güşâda orta suf-
esina pak yerinde cenâbetlü cebânetlü hacâsetlü hiyânetlü meî'anetlü
erâhetlü kabâhatlü fezâhatlü necâsetlü zarâtatlu kilâbiyyetlü tomuziy-
etlü kuauziyyetlü şeytanetlü herze-vekîl-i kâ'inât ve vasiyy-i her-em-
ât-ı ences, mahlûkât-ı enhas, mevcûdât-ı ahbes habîsât-ı esfeh küllü zâ-
ib u at-ı akbeh-i berâyâ efzah-ı sîkâla kefil-i her-medyûn mu'in-i her-
escûn umdetü'l-ekilleti'l-mubtina zübâetü'r-rezileti'l-müfettine ma'-
enü'l-habâ'isi'n-nefsânîyye mahzenü'l-hevacisi'ş-şeytânîyye hâmil-i
lvîyeti'l-füsûki ve'r-refis gâsîb-ı ekfân-ı ehlü'l-cedes menba'-ı ce-
flü'l-habesi ve'l-hades necma'-ı mukaddenât-ı külli asl u fer'ü'l-kâ-
ili'l-mükemmel fi'l-ulûmi'l-fâside ve'l-fâzîli'l-mufadall fi'l-fünûnâ-
âside.....ilh.

....re'is-i külli ibne şer işlerin peyki anasını s..diğim keyiği.....

Letâ'ifiyle ilgili sözlerimizi bitirmeden birkaç not vermek is-
iyoruz. Gerek manzum gerek mensur parçalardan verdiğimiz öraeklerde
.....) koyduğumuz yerler yazılamayacak cinsten müstehcen kelimelerle
oludur. Bütün letaifi bu türden kelime ve deyimlerle doludur. Onun için
etâif ile ilgili yapılacak çalışmada serbestce yazılabilecek kelime,
ayın ve cümleler az olduğundan bu tür imalı işaretler kullanmak sa-
ece bir tedbirdir. Aslında Letâif ile ilgili detaylı bir çalışmada bun-
ara gerek kalmayabilir. Maksud, olanı aynıyla yansıtmaksa imalı işaret-
er de o zaman anlamsız olur.

B E N Ā M - İ H A V Ā R İ Y Y Ū N B Ū R Ğ C - İ F Ū N Ū N

Kānî, Tokat'tan 1755'te Hekimoğlu Ali Paşa ile ayrılıp İstanbul'a gelerek iki ay sonra Hekimoğlu Ali Paşa'nın Sadaret'te ayrılmasıyla İstanbul'dan ayrılıp Silistre'ye aivaa katiol olarak gitmiştir. Daha sonra 27 yıl sürecektir maceralı, fırtınalı, laübâlî ve de sıkıntılı bir hayat sürmüştür ve 1782'de Eflak'ta, maceralı hengâmında birlikte vakitler geçirdiği Yeğen Mehmed Paşa'nın Sadarete getirilmesi üzerine İstanbul'a tekrar gelmiş, Yeğen Mehmed Paşa'nın sırlarını faş etmesi üzerine de Lim-i 'ye sürülmüştür. Bu 27 yıllık Eflak memleketlerinde geçen hayatı esnasında Eflak voyvodası İskerletzade Kostantin Bey'in isteği üzerine yeğeni Alexandre Begzade için Türkçe öğrenme ve öğretme kılavuzu olmak üzere bir kitab yazmıştır ki adını "Benam-ı Havâriyyûn Bürğc-ı Fünûn" koymuştur. Bu eserde Kani sohbet şeklinde geçen karşılıklı konuşmayla Türkçeyi en iyi şekilde öğretmeyi amaçlamıştır. Bu eserin önsözünde şu cümleler yazılmaktadır:

"Der sipâriş-i bisyâr u garrâ-yı senâ-i bi-şümâr be-dergâh-ı icâbet-enâh-ı cenâb-ı kirdigâr ihdâ şoden ihrâ ve sezâ-vâr râst ki vücûd-ı be-i Adem râ menba'-ı cuybâr-ı kelimât ve matla'-ı envâr-ı edebiyât kerdest ve ez her yekî işâ'a nefside-leyân beyâbân-ı me-dâni râ sırâb ve e-tahsil-i leme'ât-ı âdâb-ı kâm-bîn ve kâm-yâb ve mâil-i derecât-ı alî-ât kerdest. Emmâ ba'd. Hâlâ ümerâ-yı nasârânın mu'teber nâm-veri serlime-i zürefâanın serveri hüner-mendân-ı zamânın dilâveri mültefit-i ihiaşâh-ı zaânan bi-sadâkâtihi ve mu'teber-i vükelâ-yı izâm-ı devrân-ı istikâmetihi a'nî bihi kirdvetü ümerâi'l-milleti'l-mesîhiyye umdetü iberâi't-tâ'ifeti'l-ıseviyye voyvoda-ı Eflak emirfâin ahlâk-ı İskerletzâde Kostantin Beg dâme ikbâlûhu ve mâlûhu âmâlûhu.

Sebeb-i Te'lîf: Bir rûz-ı firûca bezm-i nûşânûş sohbetleriaden

leş'edâr ve envâ-ı va'd-ı kerem-i lâzımü'l-încâzlarıyla kâm-kâr olduğı-
 uzda bu fakîre teveccüh idüp hâlâ hânedân-ı sadâkat-bünyân-ı İskerlet-
 en li-eb karıadaşım olan Aleksandirî Begzâde bu ana gelince isti'dâa
 âderzâd-ı haysiyyeî ile kendüye iktifâ idecek mertebede ba'zı kütüb-i
 lsine-i muhtelifeyi tahsil eyledi. Lâkin min-ba'd kendüye ba'zı fevâ-
 d-ı hikâyât-ı mââirâtı hâvî ve nesâyih u aikât-ı mûrisü'l-berekâ-ı
 uhtevî lisâa-ı Türkîe beaâm-ı havâriyyûn bürûc-ı fûâda mâmında bir
 isâle-i devâzdeh makâle tasâif ve hâme-i meymenet-hitâmeiz ile sahî-
 e-i hâtırı te'lîf eyleseiz enseb ve mazhar-ı du'â-yı telâviz olmaak-
 a sebeb olur idî deyu tergîb ü teşvîk itmeleriyle binâen-aleyh te'lîf-i
 htinâm-ı bi-avâillahi'l-meliki'l-allâm hitâmına kûşîş-i tâmm eyledim.

Ve Billahi't-tevfîk

Bu açıklamadaa anlaşılacığı üzere Kani bu eserini Aleksandre Beg-
 ade'nin isteğı üzerine, kendisine faydalı olur düşüncesiyle yazdığını ve
 idir hikayelerin nasihat ve nüktelerin muhtevi Türkçe bir risaleyi ka-
 me alârgınâ belirtmektedir. Bu eser 12 makâleden oluşmaktadır. Bu makâ-
 lerin başlıklarıyla eserden bir bölümü veriyoruz:

Makâle-i evvel: Der-beyân-ı âmeden-i âşâ be-âşâ derbâa hâst şodea
 ram ez cüst ü cüy-ı tâm

Makâle-i Sââî: Der beyân-ı masarîf şodea-i âşâ be-âşâ der fasl-ı
 hâsia-i âik hasîeti ve ilzâm şodea-i bed hilkati

Makâle-i Sâlis: Der beyân-ı âmedea-i nasih salih bahâne-i ayyaş ta-
 r fasl-ı te'sîr-i nasihat ve tevbe kerden ez işret

Makâle-i Râbi': Der beyân-ı hasmeys bi-kuzûr-ı kadîasker-i Rum der

sl-i makbûlî-i ashâb-ı edeb ve merdûdî-i erbâb-ı gazab medâren

Makâle-i Hâmis: Amedea-i âa'vâ bi-huzûr-ı kadîskar der-divân-ı
dî-ı Ali der fasl-ı halâs yâften ez âfât u beliyvât itâ-yı zekât ve
makât

Makâle-i Sâdis: Der beyân-ı mu'âraza-ı tabîb be-sayyâd-ı garîb
r fasl-ı ruûden hisse ez kıssa

Makâle-i Sâoi': Der beyân-ı âmedea-i muhtesib be-savme'a-i şeyh
râkib bi-istia'â-yı uluvvi merâtib der fasl-ı husûl-ı murâât oe-mu-
kabe-i ve riyâzât-ı selâmün aleykum

M. Sâmia: Der beyân-ı ~~amden~~ mirahor-ı evvelî şehriyârî be-huzûr-ı musâ-
b-i hazret-i tâcdârî der fasl-ı kadr-aşinâyî etbâ' u kıymet-dânî-i
âd

M. tâsi': Der beyân-ı ~~amden~~ peder harâmî-i üstâd ez şehri-ı Aliâbâd
orik-i cah-ı geacur-i halife-i Bağdad der fasl-ı muhkar şodea kâfir-
n-niam be-tama'-ı hân ve uşak ber şodea şakirü'n-niam be-kânâat-ı tâm

M. Aşir: Yekî ez ayâa-ı devlet-i aliyye-i ebediyyü'd-devâm be-ziya-
t agehîez mevâlî izâm ve mübâhese-i işân der fasl-ı azmâyiş küdam be-
kkat-ı tâm teslim

M. İhdâ aşer: Der bayân-ı âmedea-i yekî ez yâr-ı kadîm be-hâne-i yekî
st-ı müstedâim ve mübâhese kerâea-i işân der fasl-ı sîizân ve bühtân
-mûlahaza-ı nefsedet-üavân ve müteaffir şodea-i yârân ez yekî zübde
ân ve ilzâm şodea-i üdebâ peza ü dil-pesena yekî ez ihvân

Makâle-i isnâ aşer: Der beyân-ı âmeden-i bâzârgânzâde be-cidde-i
mûre ba-cündî erbâb-ı ticâret be-keştî muhît ez benaer sûret der
il-ı fevâid kerem-i esrâr-ı hod ez rûfekâvü hizmetkâr-ı hod

Der beyan-ı ameden-i âşâ be-âşâ derbâ-ı hâst şode merak ez

üst ü cûy-ı tām:

Safâ geldiaiz, hoş geldiaiz, merhabâ, ae alemdesiaiz.

Cevâb: Ömrüaiz mezîd ve rif'atîaiz mezîd olsun.

Su'âl: Teşrifîaiz ne tarağaa?

Cevab: Toğrı beadehaadea.

Sual: Hiçbir gayrı mahalle ugradınız mı?

Cevab: Hayır. Hema, çekeri kahve ve kahveain altı esâsında cenâb-ı erifîaiz hâtırına hutûr itdigi sâ'at bî-karâr ve derhal atıma süvâr lup ziyâretîaize can atdım.

Su'âl: Safâ geldiniz, kadem geturdünüz.

Cevâb: Eyü misiaiz, hoş misiaiz, ae alemdesiaiz? İstifâde-i cevâb: El-amdülillahi'l-müte'âl ala külli hâl o re'y-i zî-şânın du'â-yı hayr-i-âbet eserleri berekâtıyla şimdilik afiyetdeyiz.

Su'âl: Hele safâ geldiniz, hal buaur ki teşrifîaizdea memaûa olaum.

Benam-ı havâriyyûn Bürûc-ı Fünûn 49 varaktır. Süleymanîye ve Ün. itb. aae mevcûd nüshalarmaa yeteri kadar ma'lûmât edilmek mümkündür. İleymanîye nüshası 14 Muharrem 1262 tarihli dir.

D İ L İ , S A N ' A T I , U S L Ū B U

Buraya kadar Kâfî'nin hayatı, kişiliği, eserleri ve vazifeleri hakkında verdiğimiz bilgilerden Kâfî'nin nasıl birisi olduğunu aşağı yukarı anlamış bulunuyoruz. Kâfî deailiace akla mizah ve hezl gelir. Latife elir. Divanına başında Ölümü için Lebid ismiade birisinin tarih yazıgıal ve Kâfî için:

Menba'-ı fazl u ma'arif kâfî

Rind-âlûde, kaleader-meşreb

Merdum-î kâmil u dil-âgâh idî lîk

Şekl-î nâkıssa görûaur idî hep

Şi'r u iaşâala atası idûgin

Zâde-î tab'ı ider sebt-î neseb

edimini görüyoruz. Burada rindce ve kaleaderce davrandığını, mütevazî lûgu kadar eksik ve gösterişsiz olduğunu, fakat kâmil ve göâlü açık birisi olduğunu kayaeilmektedir. Kâfî için bütün kayaaalar bu vasıfları saymaktadır. Kâfî'nin iç ayaasının tertemiz, kâ beslemeyen sîasînin bir- kim eadîşe ve kaygılardan pak ve şeffaf olduğu da yine müteber kay- alardan zikreilmektedir. Böyle birisinin dini hakkında söyleyebilecek- rimiz şualardan ibarettir:

Gerek mensur münşe'ât ve hezllerinden gerek manzum eserlerinden ni'nin iyi bir tahsil gördüğünü, Arapça ve Farsçaya tam vakıf olduğunu kolaylıkla anlayabiliyoruz. Her vesileyle yazdıklarının arasına mut- ka Arapça ve Farsça bir beyit, ibare ya da tamlama sıkıştırmıştır. Sıkıştırdığı bu tamlama veya ibare-kelimeler öyle kolaylıkla sözlüklerden luaabilecek cinsten degillerdir. Mevcûd lûgatlerimizin kifayet etmedi-

İ bir çok kelime bulunmaktadır eserleride. Bunlardan en fazla dikkat
ekeleri şöyle sıralayabiliriz:

Tâmûr :Ruh, can, nefes. Kan, nesil (bed-tâmûr)

Sâcûr :Köpeklerin tasması

Sûded :Prenslik. Hakimiyet, dominyonluk.

Fedfed :Düz, geniş arazi, toprak.

Dârûga :Daire reisi, Köy veya kent idarecisi

Ahaste :Eşik. başlangıç.

Mücûn :Cesareţ, küstahlık.

Serûn :Boyauz. Boru. Kornea. Burun.

İsdâl :Örtmek

Utrücce: Ağaç kavunu

Asdâl :Örtü, perde.

Ardala :Elelenmiş kaba u.

Buna beazer daha çok örnek vardır. Kâî'nin medrese eğitimi gördü-
ü, Mevlâî kültürüyle yetiştiği de bir gerçektir. Bu, dilini de tabîî o-
arak etkilemiştir. Dilinin mizah ve hezlede bağımsız olması da düşünüle-
ez. Bütün hayatı boyunca mizah ve hezli bir tarz olarak benimsediğine
öre dili de mizahî, hezli ve latife-gü olacaktır. Şu beyitlerde olduğu
ibi:

Kocam olacak pezevenge saba

Git orvü söyle bigü gel biya

Ol gıaeli hep beni iller.....

Ez çi medea çua nite aigün çira

Kâfî'nin diliadaki ikinci özellik halk dilinden, atasözlerinden, ünlük ve argo dilden şiir ve nesirlerinde bol bol kullanmasıdır. Şu eyit ve mısralarda olduğu gibi:

Hüner da'vâsın eylerse ne gam her sifle-i bî-huş
Sadâ efzûater olduğu ma'lûm olsa minâ boş

Geçerken sim-tealer ah u feryâd eylemiş agyâr
Bu oir darb-ı meseldir kim it ürmüş kârbân geçmiş

Töhmât-i düzd-i nigâhı sevaigim ma'zûr tut
Bu mesel meşhûraur nergiz göze olmaz yasag

Meşhûr budur âşıkâ Bağdad ırağ olmaz
Rûznâme-i hicrânını da ger gideyerdin

Eşk çeşmesi pek çağlağan anna aeme lazım
Çün bea o akında hele çaglara düşdüm

Sakın piş -ez vukû' itme işâa sırr-ı mektûmu
Şuyûu saht-terair ba'zı evzâla şurûuadan

Râstîa der âstîa çep sent-i re's-i ye'sde
Bu mesel meşhûraur "el-ye'sü inde'r-râhateya

Segânia mev'id-i mergi der-i dîvâr-ı mesciddir
Sana kim dîai zâhia kûy-ı yâra kaldırup pası

Tente zibâ-yı habâb olaus meý-i peymâne zibâ
Tentene ta dir tene taaa tene ai tur olur

Sadelik bakımından Kâfî'nin bir derdi yoktur. Yani gerektiği yerde sade gerektiği yerde de tuntuşaklı bir dil kullanmıştır.

Kâfî Arapça ve Farsçayı iyi bildiğinden, bazen ibare olarak ozen ve beyit veya misra olarak gazel ve kasidelerinin arasında sıca bu illeri kullanmıştır.

Uğurcu Özennin devrin meşhur şişi veya olaylarını ima ederek bir serçeşme dile getirmesidir:

Hainliği becerai gü tatar gazesi
Şahiagiray namına bir hân efendimiz

Bu beyitte Kırım Hanı Şahiagiray'a ve Rusya'ya yavaşmasıyla ilgili ihanetini telmih vardır. Şahiagiray, Rusya himayetini taalluğünü gösterir birtakım hallere kalkışmış ve kardeşlerince Kırım'dan kovulmuştur. Ruslar daha sonra Şahiagiray'ı Kırım hanlığına getirdiler.

Fokschaai Muharebesine telmih.

"Ahmer-i kaniye dâdûrdü reh-i Fokschaai"

S A N ' A T I

Kâî'nin eserleri içinde usta şair ve muşşileri nayraa bırakacak derecede pür-tunturak ve hoş-edâ şeyler bulunduğu gibi fikir ve manaca muatazam ve ibâre ve ifâdece selis yazıları da vardır. Hele ekser eserleri şu iki şıkki da câîdir, yani gayet ciddi tavırla başladığı bir mektuba hezl ile son verdiği ve hezl kelimeleriyle başladığı bir mektuba ciddi sözlerle son verdiği vâkidir.

Yegen Mehemed Paşa'ya yazdığı mektubu da ciddi sayılan mektuplardan oldđu halde onda da meslegine uymuş ve paşanın kafasını dumoelege bezetmiştir. Hele Kâî'nin bazı mevhum şahıslara selam siparişine kullandığı üvan ve lakaplar isaa da sıklatılı ve keyifsiz zamanında bile gülmege mecbur eder. Hirrenamesi bunun da güzel delilidir. Başa dair za'birât ile süslü bulunan mektubu görüldüğde bir takım nasâsız laklaka gibi görüldürse de bugün dahi bütün halk tabirlerini toplayarak o kadar hikmetlice bir nasihatname yazmak çok az kimsenin yapabileceği bir şeydir. "Hemişe serv-i ser-sebz-i serabüstân-ı sürurları" gibi zairleme tanılamalar ve özellikle "başındaki her au-yı siyah şu'le-nümâ-, ı subh-ı anîr-i şeyhûnet olmuşdur" benzetmesi gibi zarıfca ve belıgce sözler de zaman olursa olsun marifet ehline takdirle karşılanır.

Kâî'nin san'atında da da önemli husus mizah ve hezidir. Kendisi efat etmek üzere olduğu sıra "ben fatıha dilencisi değilim, mezar taşına fatıha yazılmasın" diye vasiyet etmişti. Mizaha olan düşkünlüğü u dereceye varmış olmalıdır ki son nefesinde bile hezliyatdan ayrıl- amıştır. Son nefesinde dahi bu şekilde hezi ve mizaha düşkünlüğe olan bir- inin sanatı hakkında fazla bir şey söylemeye gerek yoktur nerhalde. u derece kinayeli ve mizâhî sözler söyleyen kâî bu durumunu şu de- ile getirmiştir:

Terelli yelli yeatır yella ile geçdi Ümr

Bu tıraamla ahavetde karar-ı nağmesi nadır

Bu beyitte kâfî mizah ve hezl ile geçen zamanları anlatmaktadır. Kâfî'nin tabiatı hezle meyyal olmayıp mizaha olan düşkünlüğü kadar ciddiyata kafa yorsaydı edebiyat tarihimizde belki de tek ve zirve olan meadisi olurdu. Zira dile tasarruf ve hakimiyetini kudret ve servetini idâ ve hezlede istediği gibi kullanmakta korkusuz olan hür tabiatına takışsa da zirve ve tek olmaktadır. Bununla birlikte muğlak ibareli bir mektubunda seve seve okunacak garib garib beazetmeler, özelliklerindeki laa tuhaf tuhaf ta'birlerden geçilmez.

Kâfî'nin şiirce büyük bir ehemmiyeti yoktur. Fakat mizah-awiz olarak yazdığı mektuplarına bakılırsa iâşâca bir hayli ehemmiyetli ve saib-i vadi bir ustad olduğu teslim edilir. Kendisi uç dilde nazm söyleme kudretine sahipti. Fakat tab'an şair olmadığı ve eş'ârını da ilmi uaretiyle iâşâa ettiği cihetle nazmi mesri kadar sevimli değildir. Bununla birlikte hezli manzûmâtı, mizâhî yazıları derecesinde latifdir. Ele Şair Münâf'e takliden nazmettiği bilmede toplamış olduğu istihah ve ta'birler lisanımızın şahid olunan örneklerinin en mühimlerinden sayılmalıdır. Ciddî ve hezli şamiî olan divanıyla münşe'âtı basılacak olsa bir cild kamusa yakın olur.

Kâfî'nin ustalığı ince mükte ve hicivlerinde ciddile şaka ve mizahı ahenkle kaynaştırabilmesinde kendini gösterir.

Kâfî, mesnevi tarzında yazmış olduğu 132 beyitlik hasbihalinde bir akına sosyal eleştiri yapmaktadır. Kendisinin Eflak memleketinde gezip urduğunu, tekrar İstanbul'a gelmek istediğini, kira tutmak için para olup olmadığını, kimseyle arayıp sormadığını ve benzeri şeyleri işlemektedir.

Bir mektubundaki şu selam faslının ve buna beazer anlatım özelliklerinin ondan bir asır sonra gelen Ahmed Rasi'ye görüldüğünü, hatta Ahmed Rasi'nin anlatımının ana özelliğini oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz: "Ve yine ol tarafda bualardan mâadâ tatlı sözlü, guler yüzlü, kara özlü, tûcî ailli, iace belli, kalem parmaklı, gümüş tıraşlı, melek huylu

uzua boylu, orta yaşlı, hilal kaşlı, eli uz, ağzı düz mürşid-i kamillere
 e âlim-i fazillara derûâ-ı dilden ve cân u gövülden selâmlar oluaup
 evâtır-ı şerîfeleri isti'lâm oluaup. ve sahibü'l-kılıkini ve'l-kulakini'l-
 mücesssemia. Mâlikü'l-enseti ve'l-kafâi ve'l-alia mâ'ilü'l-kılık ve'l-kı-
 râfet ve'z-zille çavuşân-ı dırâz-güşân hazerâtına gûh u hâmûnda demide
 olan yonca otunda ziyâde selâmlar oluaup hatırları su'âl oluaup

Kânî Ebû Bekir El-merhûm

U S L U B U

"Latife-gûlukaa ve hazırcevablıkda meşhur olan bir Osmanlı edibidir"
 iyebileceğimiz Kânî, Arabların Ebu Nüvas(•), Acemlerin Ebeyâ-i Zakaafisi(•)
 raasızların Byron'u gibi hemen her sözünde hezl ve mizahı iltizâm et-
 miştir. Yaradılışı icâbı olarak mâil-i hezl olmayıp da mizâha olan düş-
 ünlüğü kadar ciddiyâta fikir sarfetmekliği gerekseydi belki de edebiyat
 arhimizde zirve kânâisi olurdu. 1206 Rebûlevvelinde ölea ve mezarı
 yüp'te olan Kânî Mevlevî Tarikatına müatesib olduğundan şiirlerinde
 u tarikatla adab ve geleneklerinin izleri vardır.

Beni ol mevlevî şûhu gamına kıldı küçük

Kalmadı icmedigi bana külahdan gayrı

Kani dünyaya kaygı ve koşturmalarında âzâde, riâd-meşreb ve birta-
 im mansıb ve mevkiler peşinde koşmayan tıyâette birisidir. Şu kıt'a bu-
 a iyi bir misaldir.

Birak bu devr -i evvâbı kapu Allah kapusudur

Huâdan gayriye tapma tapu Allah tapusudur

Devattun ister isen gûlin al bir zat-ı na-yâsin

Ne var insan yapısında yapu Allan yapusudur

Eğerçi âşinâ-perverlik eyler adamı dilşâd

Velâkin zevk-i kesretten füzûdur zevk-i tennâvî

Ubeyd Zâkâî: İran şairlerindendir. (14. yüzyıl sonları) Doğduğu ve-
rin (Zakan, Kazvin yakınları) adıyla anılır. Şiraz'da öğrenim görmüş, sonra
Şah Ebu İshak tarafından korunmuş ve saraya alınmıştır. Bir süre Şiraz
medreselerinde müderrislik yapar. Daha çok hiciv, hezliyat türünde şiir-
ler yazmıştır. Şah Ebu İshak adına meânî ve beyan tarzında eserler yaz-
dığı söylenir. Şiirleri arasında Ubeydiyye adlı eser vardır.

Ebu Nüvas: (Hasan bin Hani bin Abdülevvel) Arab şairlerindendir. (Ah-
vaz veya Basra 747'ye doğru-Bağdad 813'e doğru) Çağına tanınmış bilgini-
leri olan Ebu Usame, Halefulahmer, Ebu Ubeyde ve Ebu Zeyd'den ders aldı.
Kur'an ve hadis üzerine çalıştı. Sonra Kufe ve Bağdad'da Abbasi halife-
leriyle devlet büyüklerine çağlandı. Harunurresid'in, Muhammed el-Emin'in
Mısır Defterdarı Hatib'in ve Berberkilerden gelen devlet adamlarına il-
gisini çekti.

Şiirlerinde gerçekçi, sevgi ve yergilerini açıkça dile getiren, dü-
şüncülerini olduğu gibi ortaya koyan bir tutumu vardır. Mısır'dan Bağ-
dad'a döndüğünde serbest bir hayat sürmesi, o çağdaki toplum kurallarına
yıkıcı davranışları yüzünden Halife El-amin tarafından hapisle korku-
ldu ise de aldırmadı. Kendisi gibi şair olan, güzelliği ve şiirleriyle
erkesin dikkatini çeken Canan adlı bir kadını sevdi

Arab edebiyatında yaşanan olayları olduğu gibi şiire sokan, hayatın
izli kapalı yaşantılarını, günahları, sevacları açığavuran bir şair olarak
bilinir. Batıni bilgilerden Brocaelmaa'nın onunla ilgili önemli çalış-
maları vardır.

Zâkâî'nin üslubuyla ilgili birkaç söz daha söyleyip bu bahsi kapatı-
yoruz. Kani şiirleri arasında kişiliğiyle ilgili mühim şeyler de söyle-
miştir. Mesela :Gördün zamane uymadı sen uy zamâneye

Aldın durfuga lafa inan uy zerâneye

eydi, bize 'günâbirlik yaşamak' kavramını hatırlatmaktadır. Bu beyitte ise
nevakil ve saâim müslüman görüntüsü çizmektedir:

Bâ-hakk-ı nebi Hazret-i Allah'ı unutma
 Kulsın kul isen kulluk idüp şahı unutma
 nahi olacaksın o yola bir gün olacak
 Evvel ola gör râhı o şeh-i râhı unutma
 Cehd it dime bir gün iderim belki tedarük
 Gahi anup ol padişehi gahi unutma
 Rehberlik ider Hazret-i Allah'a giderken
 Gönder peşin ol âh-ı sehergâhı unutma
 Bir gün ki apansız seni da'vet edecekler
 An ol günü ol da'vet-i nâgâhı unutma
 Kâî yetişür ol vakit Allah unutmaz
 Sen de kerem it Hazret-i Allah'ı unutma

Ne çarha ne bir kimseye töhmet iderim ben
 Çok dinleyemem baht-ı siyahı dönerim
 Hak söz bana te'sir ider elbette Kani
 Olsam da hata semtine rahi dönerim

Bu beyitlerde ne derece dürüst ve doğru olduğunu anlatıyor.

Her-bar reha ister iken ester ü hardan
 Sûfi gibi bir kendüyi bilmez hara düşdüm
 Geldim kapısı önüne âlem bana gülü
 Bu babda ey Kani katı mashara düşdüm
 Bu beyitlerde de düşüğü durumuna gülünçlüğüne işaret ediyor.

Gördüm Sakız kızını yanaklar kızıl kızıl
 Gözler siyeh o la'l dudaklar kızıl kızıl
 Yalın ayak göğüs bağır açık cebin güşad
 Saki elinde cam ayaklar kızıl kızıl

Bu beyitlerde ise tasvirde açık sözlü olmasını, her şevi olduğu gibi vermesini izliyoruz.

MEVCUD NÜSHALARIN TANITILMSI

Ü1(ÜNİVERSİTE KÜTÜBHANESİ 1) I5I7/I.Yk.104

Bu nüshada bir measur mukaddime,3 besmele mazmunesi,17 na't,ka-
side-i müafericeaia manzum tercemesi,5 medhiye,13 kaside,1 hasbihal,
3 mersiye,9 tarih,7 tahmis,222 gazel,1 müstezad,93 kit'a,92 beyit,24
mısra vardır.

Baş: Alemler kaldırırsa bir yerde kaçan sultan-ı bismillah
Olur lâhûtiyân-ı ârâyiş-i divan-ı bismillah

Son: Meşhur meseldir ki bu yok gözlüye gizli

Md. ta. :104 yk, 295X190 ölç,mesih yz,21 st,âbâdî taklidi kt,kır-
mızı szb,etrafı meşia,üstü kumaş kaplı,zeacirekli et.

Başta kütüphaneciaia resmî mührü basılı ve Lebîa ismiade bir şairia
Kâfî içia söylediği vefat tarihi yazılıdır ki son beyti şöyledir:

Bu du'âdır güher tarihi
Kân-ı gufrân ide Bû Bekri Rab

Bu nüsha içiade iki ayrı eser olan bir mecmuadır.I-104 varaklar
Kâfî Divanı,105-257 varaklar Kâfî'ia münşeatından ibarettir.

Ü2 (ÜNİVERSİTE KÜTÜBHANESİ 2.) 2810. Yk.90

Bu nüshada divanî tertib edea Nuri Halil Efendi'ia measur mukad-
dime,3 besmele mazmunesi,18 na't,5 medhiye,12 kaside,3 mersiye,9 tarih,
7 tahmis,biri müstezad 192 gazel,97 kit'a,85 beyit,24 mısra vardır.

Baş: Alemler kaldırırsa bir yerde kaçan sultan-ı bismillah
Olur lâhûtiyân-ı ârâyiş-i divân-ı bismillah

Son: Meşhur meseldir ki bu yok gözlüye gizli

İst. th.CA 1222-Temmuz 1807.Yza: Çorumlu İsmail

İst. kd. Temme ketebühü'l-fakir İsmail Çorumî Fi Ca senae 1222

Md. ta. 90yk,240 X 145 ölç,taluk yz,21st,âbâdî taklidi kt,kır-
mızı szb,kahvereagi meşia,zeacirekli,mikleoli et.

Başta kütüphaneciaia resmî mührü basılıdır.Bu eser içiade bulua-
mecmuaciaia I. yaprağından başlar.239 varaktan müteşekkil bu mecmuaciaia
21-239. varaklarında Kâfî'ia münşeatı yazılıdır.

Ü3 ÜNİVERSİTE KÜTUBHANESİ 3) 9797.Yk.69

Bu nüshada 1 mensur mukaddime, 3 besmele manzumesi, 17 na't, 5 medhiye, 6 kaside, 207 gazel, 94 kit'a, 92 beyit, 24 mısra vardır. Bu nüshanın 18a-20a varakları boştur.

Baş: Aleu kaldırsa bir yerde kaçan sultân-ı bismillah
Olur lâhûtiyân ârâyiş-i dîvân-ı bismillah

Son: Meşhur meseldir ki bu yok gözlüye gizlû

Md.ta. 69 yk, 198 X 141 - 140 X 82 ölç, rik'a yz, 21 st, etrafı kahve-reagi meşin, üstü sarı kagıtla kaplı, ağırlıklı.

Başta kütüphanenin resmî muhru basılıdır. 192 varakdan müteşekkil bu mecmuanın 70-190 varaklarında Kâfî'nin muşafatı yazılıdır. Son iki sahifede "bir kamiliya istihracıdır" başlıklı 29 beyitlik bir manzume vardır.

1 Sulh-ı ebed üç sene tamamlada bozula
Cümle serhadler na'mûr olup düzüle

29 Ne Nemçeden Moskov hâil olur endaa
Ehl-i islam varalar kızılalmaya
Gel bu zaman Ahterînin devrine bak

Ü4 (ÜNİVERSİTE KÜTUBHANESİ 4) 5527/I. Yk.88

Bu nüshada 1 besmele manzumesi, 4 na't, 1 tesdîs, 5 tahsis, 6 medhiye, 10 kaside, 3 mersiye, 9 tarih, 191 gazel, 101 kit'a, 86 beyit, 24 mısra vardır.

Baş: Aleu kaldırsa bir yerde kaçan sultân-ı bismillah
Olur lâhûtiyân ârâyiş-i dîvân-ı bismillah

Son: Meşhur meseldir ki bu yok gözlüye gizlû

İst. th.: 15 Ramazân 1208-16 Nisâ 1894. Vza: Ahmed Yûsrî b. Mehmed Nazif.

İst. ka.: İtmân yâft ia külliyyât-ı pür-me'ânî Ebu Bekr Kâfî be-
kaleu-i şikâste-rakam-ı fakirü'l-ez'af Ahmed Yûsrî. İbn-i Mehmed Nazif
er evâsıt-ı Ramazân-ı şerif-i gufrân-redif ez şuhûr-ı senâe semâe ve
si'eteyâ ve elf min hicreti meâ lehü'l-izzî ve's-şeref

K. (KÖPRÜLÜ KÜTÜBHANESİ, Asım Bey) 375/İ. Yk.106

Bu nüshada Nuri Halil Ef.âin measur mukaddimesi,3 besmele maazumesi,15 na't,5 medhiye,14 kaside,1 hasbihal,Kaside-i Münâfericenin maanzum tercemesi,eksik i terkip-i bend,2 mersiye,10 tarih,7 tahmis,biri müstezadlı 223 gazel,96 kıt'a,92 beyit,24 mısra vardır.

Baş:Alem kalırsa bir yerde kaçan sultân-ı bismillah

Olur lâhûtiyân ârâyiş-i divân-ı bismillah

Son:Meşhur meseldir ki bu Yok gözlüye gizlü

Ist. th.:H.1219-1804.Yzn:Mehmed Nedin

Ist. kd.:An yed-i ez'afi'l-küttâb Mehmed Nedin bin Hüseyin.....
li-seae tis'a aşere ve mi'eteyn

Md. ta.:106 yk,235 X 166 - 170 X 110 ölç,rika yz,21 st,sarımtarak
avrupa kt,aakışlı ve tezhipli bk,kırmızı szb,yaldız cl,kahverengi me-
şin,kenar sulu mahfazalı ct.

Başta iki temellük kaydıyla üç hususi mühür basılıdır.Bu eser i-
çinde bulundugu mecmûanın birinci yaprağından başlar.291 varakdan mü-
teşekkil olan bu mecmûanın 107-291. varaklarında Kâfî'nin münşeatı
yazılı bulunmaktadır.

MI (MİLLET KÜTÜBHANESİ I, Ali Emiri Ef.Maaz.Es.) 377
Yk.94

Bu nüshada mensur I dîbâce,1 besmele maazumesi,17 na't,
1 medhiye,Kaside-i Münâfericenin maanzum tercemesi,9 kaside,7 tahmis,
1 kıt'a,206 gazel,91 müfred,24 mısra vardır.

Baş:Alem kaldırsa bir yerde kaçan sultân-ı bismillah

Olur lâhûtiyân ârâyiş-i divân-ı bismillah

Son:Beyhude iniş çün görünen köye kulağuz

Meşhur meseldir bu ki yok gözlüye gizlü

Md. ta.:94 yk,204 X 152 ölç,aesih beazeri yz,21st,âbâdî taklidi
t,kırmızı szb,siyah meşin ct.Başta Ali Emiri Ef.âin vakıf mührüyle
ütübhaenin resmî mühür ve dangası basılı ve bir ilaç tarifesi ve

94.yaprakda Fuzûlî'nin 2,Sürûrî'nin ve Kâfî'nin de birer gazeli yazılıdır.Bazı varaklar lekeli ve bazı sayfalarındaki şiirler eğri olarak yazılmış olduğu gibi sayfa kenarlarında gazeller vardır.

M2 (MİLLET KUTÜBHANESİ 2,Ali Emiri Ef.Maz.Es) 378.86 yk.

Bu nüshada measur bir dîvâce,besmele hakkında 1 manzume,16 na't, 5 medhiye,Kaside-i Münfericenin manzuma tercemesi,13 kaside,1 hasbihal, 3 mersiye,3 tarih,7 tahmis,91 kıt'a,biri müstezad 201 gazel,91 müfred, 27 mısra vardır.

Baş:Alem kaldırsa bir yerde kaçaa sultân-ı bismillah
Olur lâhûtiyâa ârâyiş-i dîvân-ı bismillah

Soa:Germâbe-i vuslâda bayıldık o perinin
Kani yetişür toplayalım tas u tarâğı

Md ta.:86 yk,210 X 125 ölç,talik yz,25 st,âbâdî taklidi kt,kırmızı szb,siyah meşia ct.Başta Ali Emiri Ef.'nin vakıf mührüyle kütubhanenin resmî mühür ve dangası basılı ve bazı gazeller sayfa kenarlarında bulunmaktadır

T (TOPKAPI SARAYI KUTÜBHANESİ) 272.104 yk.

Bu nüshada measur bir mukaddime,3 besmele manzumesi,17 na't,5 medhiye,Kaside-i Münfericenin manzuma tercemesi,13 kaside,1hasbihal,3 mersiye,9 tarih,7 tahmis,eksik bir terkiib-i bend,biri müstezad 213 gazel, 12 kıt'a,37 beyt ve 24 mısra vardır.

Baş:Alem kaldırsa bir yerde kaçan sultân-ı bismillah
Olur lâhûtiyâa ârâyiş-i dîvân-ı bismillah

Md. ta.:104 yk,220 X 160 ölç,talik yz,21 st,aharlı kt,kırmızı lak ilt,başlık yıldızlı.cedveller kırmızı.

İst. kd.:men ketebühü'l-fakir Abdülhak seretibbâ-yı hazret-i şeh-iyârî el-kadiasker-i Rumeli hâlâ14 Safer 1258.Bu nussha yaallışlıkla 4 yk olarak taatılmıştır.I.varakada Abdülhak'ın bir manzumesi vardır.

Bismillahirrahmanirrahim

Ba^cde hamd-i Hudā ve na^ct-ı nebī. İsbu dīvānce cem^ciniñ sebebi oldur ki; el-yevm manzūme-i ahlāk-ı hamīdesi vird-i zebān-ı āfāk ve tertīb-i dīvān-ı du^cā-yı cōmr ü devletinde cālem ü cālemiyān şīrāze-bend-i vifāk olan hālā mesned-ārā-yı riyāset ve ziynet-efzā-yı ser-şadr-ı menkabet ebu'l-mehāsin ve'l-mehāmid devletlü cināyetlü Muhammed Rāşid Efendimiz Hazretlerinin fi'l-aşl meftūr oldukları şemā'il-i hasene ve mehā'il-i müstaḥsene mukteżāsınca cināyet-i şāmīle ve mürüvvet-i kāmīleleri her ne kadar cümle ḥaḳında nev-be-nev meşhūd ve h^wān-ı bī-imtinān-ı birr ü iḥsānları cāmme-i enāma müte^cākibü'l-vürūd ise daḥi zümre-i aşḥāb-ı dirāyet ve ma^cārife olan meyl ü rükūn ve incizāb-ı derūnları sā'ire gālīb ve bu ḥaşlet-i pesendīde kendülere mücerred ^caṭıyye-i cenāb-ı Hudā-yı zū-mevāhib olmağla ednā mertebe kesb-i bizā^cat-i müzcāt idenler be-her-ḥāl ḥişşe-yāb-ı rifd ü nevālleri olduğundan başka güzeşteḡān-ı erbāb-ı faḫlu kemālden daḥi niçelerin iḥyā-yı cizām-ı remīme-i nām u şānlarına muvaffak olmak mehāsin-i cemīlelerinden bir nev^c ḥişşīsa-i zāt-ı mekārīm-iştimālleri olduğuna binā'en ^caḥd-i qarībde zamānını idrāk etdigimiz aşḥāb-ı ma^cārifden āvāze-i kūs-ı iştihārı ṭanīn-endāz-ı mesāmi^c-i cihāniyān ve elsine-i şelāse irticālen bilā-tekellūf naẓm u inşā-sı muḥayyer-i cūkūl-ı kihān u mihān olan Ebū Bekr Kānī Efendi ki fi'l-ḥaḳīḳa cevher-i ma^cārifin kānı ve şunūf-ı kemālāt-ı şettānıñ mekānı idi egerçi cümle āşār-ı yerā^ca-ı bāhirü'l-berā^cası zab tolnmak iḳtiżā itse birkaç külliyāt-ı Nābī kadar devāvīn-i müte^caddīde tertībī mümkün iken kendüsi ḥāl-i ḥayātında āşārı cem^cine aḫlā imāle-i nigāḥ itmediginden ekseri zāyi^c ve telef ve mevcūd olanlardan daḥi çoḡu muḥarref ve muḫtelif olmağla şimdi merhūm bu kadar dāniş ve cīrfānla pesmānde-i ṭāk-çe-i nisvān ve bī-nām u nişān-ı tenhā-nişān-ı zāviye-i ḥāmūsān olması müşārūn-ı leyh efendimizin bir vechle revā-dāste-i ṭab^c-ı cārifet-iḳtirān-ları olmayıp binā'en-^caleyh merhūmu ez-ser-i nev iḥyā ve ilā āḫiri'z-zamān şaḥīfe-i cālemda nāmını ibḳā irāde-i ḥayriyyet-ifāde-

†-Mehāmid:MücāhidinÜ3/Efendimiz:EfendiÜ2// IO-iḥyā-yı cizām-ı...: iḥyā-yı cizām ve remīme-iÜ3/ muvaffak:muvāfıḳÜ3//20-imāle-i nigāḥ:itmediginden:imāle-i nigāḥ i^ctibār itmedigindenÜ2,Ü3

ine mebnî el-hâletü hâzihi âsâr-ı müteferrihasından der-dest olan-
arınıñ cem^c ve tertîbini işbu çāker-i dīrīneleri Nūri bendelerine
mr ve ihāle buyurmaları hasebiyle mehmā emken ele geçen âsārınıñ
u vechle tertîbine mübāseret ve bi-^cavnihi te^cālā karīn-i hüsn-i
itām olmağla huzur-i devletlerine takdīme mücāseret kılınmışdır.

Ve billahi't-tevfīk ve ^caleyhi't-teklān

mensūr dībāce 'Ü4' nüshasında bulunmamaktadır.

KASIDELER

UI.1b,U2.2a,U3.2a,U4.1b,K.2b,MI.2b,M2.1b,T.3a

Der Vâsf-ı Besmele-i Şerîfe

Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün

^cAlem kaldırsa bir yerde kaçan sultân-ı bismillah
 Olur lâhütiyân ârayış-ı dîvân-ı bismillah
 Olur tavûs-ı kudsî evvelîn menzilde bâl-efşân
 Ne rütbe mürtefi^cdir âsiyân-ı şân-ı bismillah
 Hezârân sidre zîr-ı sâyesinde buldular rif^cat
 Anuñçün lâ-mekân oldu serâ-bustân-ı bismillah
 Degil mi gülşen-ı naẓm-ı mübîniñ serv-ı âzâdı
 Haţţ-ı âzâdı olduysa n'ola ^cünvân-ı bismillah
 Boyun egdi görünce nahl-ı tûba rif^cat ü şânın
 Didi"tübâ leke" ey sâh cihân-gerdân-ı bismillah
 Sırâţ-ı müstaķimi aña haţţ-ı istivâsından
 Varır Allah'a toğrı menhec-ı âsân-ı bismillah
 Gör anda nükte-ı "lâ taknatû min rahmetillah"¹
 Niçe nezdîkdir Allah'a baķ Rahmân-ı bismillah
 Raķîmin luţfına maẓhar olur dâmen tutan ahir
 Raķîm ile muţarraz oldu çün dâmân-ı bismillah
 İder hürşîdi zerre zerreyi hürşîd ^câlem-tâb
 Niķâb-endâz-ı nâz oldukça hüsn ü ân-ı bismillah
 Burâķ-ı berķ-tâz-ı ^caķlı yarı yolda kor da'im
^cînân-ı himmete ^caşķ eylese yekrân-ı bismillah
 Ziyâ-yı şem^c-ı vahdet meş^cal-ı râh-ı hidâyetdir
 Ser-â-pâ nûrdur âyîne-ı raķşân-ı bismillah
 Degildir münķaţi^c ümmidimiz Allah'dan Kânî
 Olaldan kenz-ı lâ-yefnâ-yı rahmet kân-ı bismillah

I Ü1.2b, Ü2.2a, Ü3.2a, Ü4.1b, K.2b, M1.2b, M2.1b, T.3a

8 tutan: dutar Ü2

9 zerreyi: zerre-i Ü3

IO Burâķ : Berrâķ Ü3

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

Ṭulū^c itdi derūna çün meh-i tābān-ı bismillah
 Aña ^caks itdi zīrā pertev-i raḥṣān-ı bismillah
 Olurdu ān-be-ān ekvān garīḳ lūcce-i envār
 Eger çihre-nümā olsaydı ḥüsn ü ān-ı bismillah
 Ne rükne sen rükün itsen gereklerkānsız söyle
 Tururken sedd-i İskender gibi erkān-ı bismillah
 10 bir şāndır ki memlūdur heme gül-ḳand-ı raḥmetle
 Hele gāyetle ^cālū'l-^cāl ^culüvv-i şān-ı bismillah
 Bulursın gevher-i nā-yāb-ı ^cirfānı di çok anı
 Geçerse destīde bir kerre Kānī kân-ı bismillah

UI.2b,U2.2b,U32b,U4.1b,K.2b,MI.3a,M2.2a,T.3b

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

Cihānı ḳaplamışdır pertev-i envār-ı bismillah
 Ḳamaşdırmış dü-kevnin dīdesin dīdār-ı bismillah
 Bilürsen kemterin sırrın iki dünyāya şıgmazsın
 Ki şıgmaz şafḥa-i endīşeye esrār-ı bismillah
 Fütūḥāt-ı zuḥūr u bāṭın andan feyz alur dā'im
 Mübārek-bāddır her emr-i ḥayra kār-ı bismillah
 Hātādan eylemişdir Ḥazret-i Ḥaḳḳ anı vāreste
 Hümāyündür ser-ā-pā ḥaṭṭ-ı ^canber-bār-ı bismillah
 Degildir ḡayrı Kānī olsa olsa mezheb-i ḥaḳḳda
 Metā^c-ı çin-i ^cirfānda muḥaḳḳaḳ bār-ı bismillah

UI.3a,U2.2b,U3.2b,U4.2a,K.3a,M2.2a,T.3b

Na^ct-ı Şerīf-i Ḥazret-i Server-i Kā'ināt ^cAleyhi's-şalātu ve't-
 tahıyyāt

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

Ḡubārı ravḫa'nın kühl-i cilādır yā Resūlallah
 Gözümdē ḥāk-ı kūyuñ tūtiyādır yā Resūlallah
 Cebīniñ süre-i ve's-semsi sīneñ maṭla^c-ı ve'l-fecr
 Şaḳıñ ve'l-leyli yüzün ve'ḳ-ḡuḥādır yā Resūlallah
 Seb-i Mi^crācda na^cl-ı şerīfiñ naḳsın almış çarḥ
 Bir meh birisi mihr-i semādır yā Resūlallah
 Semīm-i çin-i zūlfūñ şemmesidir müşk ile ^canber
 Anuñçün müške teşbīhi ḥaṭṭadır yā Resūlallah

2-I çün meh-i tābān-ı:çün tābān-ı Ü3//ana 'aks...bismillah:Ḳamaşdır-
 mış düğünün dīdesin dīdār-ı bismillahÜ2//5 Geçerse:GiçerseÜ2
 3-2 Bilürsen:BilürsinÜ4,BilürsenÜ3//4-İḠubārı:Ḡubār-ıÜ2,Ü4/kühl-i:
 kühliÜ2,Ü3,Ü4//kūyuñ: kūyınÜ3.

- 5 Ne yüzle varayım yüz virmez isen bâb-ı Rahmāna
Yüzümdə rû-siyehlik rû-nümâdır yâ Resûlallah
- 6 Gubârim rûzgâr atmazsa semt-i ravza-ı pâke
Dem-i maşşerde de işim hevâdır yâ Resûlallah
- 7 O denlû mücrimem zerre sevâbım varsa defterde
Ya sehv-i kâtibân yâ iftirâdır yâ Resûlallah
- 8 Egerçi dâmen-i "lâ taknatû" der-destdir ammâ
Yine her hâlde ümmîdim sañadır yâ Resûlallah
- 9 O denlû luţfuña ümmîd-vârim havf olup ma^cdûm
Zebâna her gelen harf-i recâdır yâ Resûlallah
- 10 Derûnum zikr ü fikr-i hażrete bî-gânedir gerçi
Niçe beyhûde fikre âşinâdır yâ Resûlallah
- 11 Reh-i mescidde süst ü na-tüvân üftân ü hîzândır
Tarîk-i fışkda pek tîz-pâdır yâ Resûlallah
- 12 Eger rûz-ı cezâda şâhib olmazsañ degil cennet
Cehennem de bana nefret-nümâdır yâ Resûlallah
- 13 Şefâ^cat suçluya derler meşeldir söylenür dâ'im
Kuluñ Kânî de bir mücrim gedâdır yâ Resûlallah

UI.3a,U2.3a,U3.3a,U4.2a,K.3a,MI.3b,M2.2b,T.4a
4-6 atmazsa:itmezseÜ2

5
Na^ct-ı Şerîf

- 1 Dü-gîsû nâfe-i zâtü'l-erecdir yâ Resûlallah
Maşûn ez şemme-i cins-i harecdir yâ Resûlallah
- 2 Senin dürrâc-ı rengîn-tâc-ı kühîstân-ı i^ccâzîñ
Ser-i sîmürğdan âlî-duracdır yâ Resûlallah
- 3 Seniñ pây-ı kuds-peymân vardıǵı yere gayrın
Seri varmaz ayaǵı zî-^carecdir yâ Resûlallah
- 4 Dü-çeşmim "merace'l-bahreyni" kalbim "mâricin min nâr"
Sirişkim hûnile sehlü'l-merecdir yâ Resûlallah
- 5 Nesirden nazmım inşâdan cenîn-i şî^cr-i Bihzâdım
Seniñ evşâfîñ içün muhterecdir yâ Resûlallah
- 6 Hevâdan olmadıñ nâţık güvâhımdır "ve mâ yentık"
Ki nuţkuñ dañi gayr-ı zî-^civecdir yâ Resûlallah
- 7 Derinde çihre-sâlık pâyesin ister kuluñ Kânî
Bilür es-şabru miftâhü'l-ferecdir yâ Resûlallah

UI.3b,U2.3a,U3.3a,U4.2b,K.3b,MI.4a,M2.2b,T.4a

6
Na^ct-ı Şerîf

- 1 Ruḥuñdur şâhid-i esrâra peyker yâ Resûlallah
Lebiñdir sûretâ ruh-ı muşavver yâ Resûlallah
- 2 Hađîd-i şarkda cirm-i kamer zann itme kim düsdü
Görüp şânıñ seniñ mihr-i münevver yâ Resûlallah
- 3 Sen ol remz-âşinâ-yı fâş-gü-yı sırr-ı ^ccirfânsın
Ki itmişdir Mesihâ na^ctıñ ezber yâ Resûlallah

5-3 yere:yerlereÜ3//5-5 Nesirden nazmım:Nesirden nazmÜ2
5-5 cenîn-i:çüninÜ2,Ü3

- 4 Senin yolunda ölmek gerçi haylî işdir ammā
Gönül ölmekden ise hîdmet ister yā Resūlallah
- 5 Su'āl-i haşr olup āmihte hevl-i kıyāmetle
Cevābın ehl-i cürmün başkalar der yā Resūlallah
- 6 Gerek cūd u gerek canber seniñ yanıklarındandır
Tenim berg-i hazān-āsā ditirer yā Resūlallah
- 7 Nesīm-i lutfun olmazsa feraḥ-baḥş ehl-i cişyāna
Siyeh-kārānı bād-ı kahr şarşar yā Resūlallah
- 8 Ucu ortası bulunmadığıçündür seniñ sırriñ
Kürî olduğu bu nüh-çarḥ-ı çenber yā Resūlallah
- 9 Saña bu süllem nüh-pāye-i gerdün ise azdır
Gerekdir cāmiinde gayrı minber yā Resūlallah
- IO İki reḡha lebiñden sûret ü ma'nāya feyz olmuş
Birisi āb-ı hayvān biri kevser yā Resūlallah
- II Olaldan nāfe-rîz-i deşt-i rahmet zülf-i pür-çiniñ
Güneḥ-kārānın oldu işi canber yā Resūlallah
- I2 Bu Kānî bendeñe yok tesliyet billahi cālemdē
Anı ümmîd-i feyz-i lutfun egler yā Resūlallah
Mefācılün/Mefācılün/Mefācılün/Mefācılün

UI.3b,U2.3b,U3.3b,U4.2b,K.3b,MI.4a,M2.2b,T.4b

7
Na^ct-ı Serîf

- Mefācılün/Mefācılün/Mefācılün/Mefācılün
- I Lebiñ keşfü'r-rümüz-ı mā-sebakdır yā Resūlallah
Ki her bir harfi biñ yıllık sebakdır yā Resūlallah
- 2 Sen ol mesned-fürüz-ı sādıku'l-va^cdi'l-emīnsin kim
Kelāmıñ cümle sırra mā-şadağdır yā Resūlallah
- 3 Tabak-pîrā-yı tıbk-ı ḥusn ü āndır cevher-i zātıñ
Anıñçün nūr-ı rû-yı nüh-tabakdır yā Resūlallah
- 4 Görüp dendānlarıñ deryā cāraḥ-rîz oldu hacletden
Şadef içre degildir dūr cārağdır yā Resūlallah
- 5 Āzād olsa caceb mi kemterin çākerleriñdendir
Kādîmi kullara i^ctāk-ı ḥaḳḳdır yā Resūlallah
- 6 Şehîd-i Kerbelā sehzeādegān-ı ḥāşşınîñ şāhā
Yüzü ḥurşiddir ḥūnu şafağdır yā Resūlallah
- 7 Sen cāyn-ı ḥaḳîḳat gözü rûhu'l-cāyn-ı ma'nāsın
Ki naḳş-ı na^cliñ envār-ı ḥadağdır yā Resūlallah
- 8 Seniñ deryā-yı lutfun gārḳ iderdi cān-ı Fir^cavna
Seni ānsaydı ol ḥin kim gārağdır yā Resūlallah
- 9 Seniñ esrārını fās itdigiçün ḥalka bî-pervā
O tarlıklar bütün Mansūr'a ḥaḳḳdır yā Resūlallah
- IO Cemîc-i enbiyā dergāhına yüz sürmede hem-vār
Seniñ aḡhābiñ ile yoknesağdır yā Resūlallah

6-6 cūd u: cūdUI,U2,K//6-9 ise:isemÜ3//6-I2 egler:anlarÜ4
7-9 Mansūr'a:Mansūr-ıÜ4//7-IO yüz sürmede:yüz sürseÜ3
7-I Ki her bir:Ki birÜ2// 7-2 kim:kiÜ3

- II Saña düşmen olan vallahi billah haqqa düşmendir
Mesâ'il bu bahisde müttefikdir yâ Resûlallah
- I2 Ben elyak olduğum nâra bilürem eylemem inkâr
Saña lâayık mı benden nâra yaqdır yâ Resûlallah
- I3 Seniñ na^ct-ı şerîfin rûz u seb haqq-ı şarîhimdir
Kuluñ kânî bu ihsâna ehaqdır yâ Resûlallah

UI.4a,U2.4a,U3.3b,U4.3a,K.4a,MI.4b,M2.3a,T.4b

8

Na^ct-ı Şerîf

Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün

- I İşigin hâkine ruhsâre-sâyem yâ Resûlallah
N'ola resk-i humâ olduysa sâyem yâ Resûlallah
- 2 Edeb mâni^cdir ihtâra kerem mevsimlerin haqqa
Velî-minnet-i hürdest-i du^câyım yâ Resûlallah
- 3 Ner ümâde zemîn ü âsumânı farkadan kaldım
Ser-i dil-bestegân-ı hüy u hâyım yâ Resûlallah
- 4 Elim yüzüm karasıdır kalan pâyine ^cuşşâkıñ
Bu ümniyyeyle dâ'im hâk-pâyım yâ Resûlallah
- 5 Gam-âlûfte hudâyî perverân-ı bañr-ı âteşdir
Bu deryâda hele ben nahudâyım yâ Resûlallah
- 6 Tenimde cân eser-i ibkâsın itmez hiç istihsân
Bilür ki ben saña ez-cân fedâyım yâ Resûlallah
- 7 Kedû-ber-düş ked bânû be-zânû mey-gede der-dil
Büreñne-ten çü Kânî bir gedâyım yâ Resûlallah

UI.4b,U2.4a,U3.4a,U43a,K.4a,MI.5a,M2.3b,T.5a

9

Na^ct-ı Şerîf

Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün

- I Ümîd eyler cihân senden ^cinâyet yâ Resûlallah
Unutma bende-i hâşşın şefâ^cat yâ Resûlallah
- 2 Düşüp ağladığım yollarda üftân olduğum dâ'im
^cAceb mi kalmadı bende irâdet yâ Resûlallah
- 3 Vücûdum bir günehtir ki aña beñzer güneş olmaz
İsim gücüm günüm gicem kabâhat yâ Resûlallah
- 4 Feres-rân der-miyân-ı fârisânü'l-haylâi her-vâdî
Velî bî-gâne-i fenn-i ferâset yâ Resûlallah
- 5 Müşeffi^cdir cihân yek-ser çü zevceyn âferînişdir
Şefâ^cat yâ Resûlallah şefâ^cat yâ Resûlallah
- 6 Emân şad el-emân şad-der-şad âh ey âhlar âhı
Meded ey şâhlar şâhı kerâmet yâ Resûlallah
- 7 Kitâb-ı nev-nüzûl-i midhatîñ bin nüsha olmuşdu
Eger ben itmesem sözden ferâgat yâ Resûlallah

7-II bahisde:mahabbetdeU3//7-I3rüz u seb:rüz-ı sebU2

8-I ruhsâre-sâyem:ruhsâr-sâyımU3/olduysa:olsaU2//8-4 -U2

9-2 üftân:üftâdeU3

- II Saña düşmen olan vallahi billah haqqa düşmendir
Mesā'il bu bahisde müttefikdir yā Resūlallah
- I2 Ben elyaq olduğum nāra bilürem eylemem inkār
Saña lāyık mı benden nāra yaqdır yā Resūlallah
- I3 Seniñ na^ct-ı şerîfin rûz u seb haqq-ı şarîhimdir
Kuluñ kânî bu ihsāna ehaqdır yā Resūlallah

UI.4a,U2.4a,U3.3b,U4.3a,K.4a,MI.4b,M2.3a,T.4b

8

Na^ct-ı Şerîf

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I İşigin hākine ruhsāre-sāyem yā Resūlallah
N'ola reşk-i humā olduysa sāyem yā Resūlallah
- 2 Edeb māni^cdir ihtāra kerem mevsimlerin haqqa
Velî-minnet-i hürdest-i du^cayım yā Resūlallah
- 3 Ner ümāde zemîn ü āsumānı farkadan kaldım
Ser-i dil-bestegān-ı hūy u hāyım yā Resūlallah
- 4 Elim yüzüm karasıdır kalan pāyine ^cuşşāqın
Bu ümniyyeyle dā'im hāk-pāyım yā Resūlallah
- 5 Ğam-ālūfte hudāyî perverān-ı baħr-ı āteşdir
Bu deryāda hele ben nāhudāyım yā Resūlallah
- 6 Tenimde cān eser-i ibkāsın itmez hiç istihsān
Bilür ki ben saña ez-cān fedāyım yā Resūlallah
- 7 Kedū-ber-düş ked bānū be-zānū mey-gede der-dil
Büreħne-ten çü Kānî bir gedāyım yā Resūlallah

UI.4b,U2.4a,U3.4a,U43a,K.4a,MI.5a,M2.3b,T.5a

9

Na^ct-ı Şerîf

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Ümîd eyler cihān senden ^cināyet yā Resūlallah
Unutma bende-i hāşşın şefā^cat yā Resūlallah
- 2 Düşüp ağladığım yollarda üftān olduğum dā'im
^cAceb mi kalmadı bende irādet yā Resūlallah
- 3 Vücūdum bir güneħdir ki āna beñzer güneħ olmaz
İsim gücüm günüm gicem kabāħat yā Resūlallah
- 4 Feres-rān der-miyān-ı fārisānū'l-haylāi her-vādî
Velî bî-gāne-i fenn-i ferāset yā Resūlallah
- 5 Müşeffi^cdir cihān yek-ser gü zevceyn āferīnişdir
Şefā^cat yā Resūlallah şefā^cat yā Resūlallah
- 6 Emān şad el-emān şad-der-şad āh ey āhlar āhı
Meded ey şāhlar şāhı kerāmet yā Resūlallah
- 7 Kitāb-ı nev-nüzūl-i midħatiñ bin nüsha olmuşdu
Eger ben itmesem sözden ferāġat yā Resūlallah

7-II bahisde:maħabbetdeÜ3//7-I3rüz u seb:rüz-ı sebÜ2

8-I ruhsāre-sāyem:ruhsār-sāyımÜ3/olduysa:olsaÜ2//8-4 -Ü2

9-2 üftān:üftādeÜ3

- 8 Übeyhe'l-mühcetü'l-hamrâu ke'd-dem^ci'l-muhammer âh
Yogiken dahi âsar-ı ibâhet yâ Resûlallah
- 9 Şabâhat ez şabâh-ı cennet-i ^cadnest rûşenter
Zi reng-i şubh-ı vaşlam dih şabâhat yâ Resûlallah
- IO Dem-i mühce fûrûğ-ı behce ez her zümre şad lehce
Halâlet bâd-ı bâ cânhâ mûbâhat yâ Resûlallah
- II Şalâtıyla selâm ervâhı essûn ravz-ı hâssında
Şabâhat tâ şevved rûşen revâhat yâ Resûlallah
- I2 Melîhân-ı cihân cümle ümeylah lehcegân yekser
Be-mellâhî-i tû yâbed melâhat yâ Resûlallah
- I3 Eger riğ-ı şümâ ez luğf ne buved müstemil dil râ
Kücâ yâbem der-în her kâh-ı râhat yâ Resûlallah
- I4 Eger ez seng-i tıflân rûz-ı rustâhiz mî-rencem
Rehân yâ Rabb merâ zan her melâmet yâ Resûlallah
- I5 Hadîs-i luğfu gel itme dirîğ ey merhamet kânı
Hadesler cümle bir hükm-i hadâset yâ Resûlallah
- UI.4b,U2.4b,U3.4a,U4.3b,K.4b,MI.5a,M2.3b,T.5b

IO

Na^ct-ı ŞerîfMefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün

- I Sözüdür vahy-i haqq âyet-be-âyet yâ Resûlallah
Hadîs-i ^caşğ hep senden rivâyet yâ Resûlallah
- 2 Bu çüb-ı huşk-hâme vaşfın itmek hiç mümkün mi
Rehîn-i ^caciz iken ehl-i dirâyet yâ Resûlallah
- 3 Olur elbette mâh-ı nev ^calem hursâid-i zer-mencûk
Ne yerde eylesen tahrik-i râyet yâ Resûlallah
- 4 Seniñ dest-i cevâd-ı luğfuña nisbetle el-kışsa
Hadîs-i bahr u kân kuru hikâyet yâ Resûlallah
- 5 Vesah-şüy-ı günâh-ı ehl-i maşşer olmağa billah
İder yek-kaşre-i luğfuñ kifâyet yâ Resûlallah
- 6 Olurlar sünbül ü gül lâle-veş mahrûm-ı büâyı
Nesim-i hulkuñ itmezse sirâyet yâ Resûlallah
- 7 Egerçi cürmüme takdîr-i hadd u gâye müşkildir
Seniñ de luğfuña yokdur nihâyet yâ Resûlallah
- 8 Olur pâ-mâl-i ceys-i cürm ü ^cişyân ehl-i maşşer hep
Cünûd-ı ^cafvîñ itmezse himâyet yâ Resûlallah
- 9 Dahîl-i bârgâhıñ bir şefâ^cat-h^wâh-ı bendeñdir
Mükedderdir hele ahvâl-i gâyet yâ Resûlallah
- IO Şu deñlü yekke-tâz-ı ^carşa-ı ^cişyândır Kânî
Ki nefsi kendiden eyler şikâyet yâ Resûlallah

UI.5a,U2.4b,U3.4b,U4.3b,K.5a,MI.6a,M2.4a,T.6a

IO-2 dirâyet:rivâyetU2,U3//IO-6 Olurlar: OlurU2//itmezse:
olmazsaU3

IO-8 itmezse:olmazsaU3

IO-9 ahvâl-i:ahvâliU4

IO-IO kendiden:kendüdenU3

II
Na^ct-ı Şerîf

Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün

- I Ğarīb-i bî-kesem dergāha geldim yā Resûlallah
Gedāyım bî-nevāyım şāha geldim yā Resûlallah
 - 2 Yol azdırmışdı deyu nefis ammā şad hezār el-ḥamd
Ki el-ḥālühü ser-şehrāha geldim yā Resûlallah
 - 3 Mişāl-i Yūsuf-ı Ken^cān ümīd-i şadr-ı izzetle
Bün-i nā-ka^cr-yāb-ı çāha geldim yā Resûlallah
 - 4 Ne deñlü rû-siyāhım ol kadar lā-kayd u bî-bākem
Ne ğam sen gibi şāhensāha geldim yā Resûlallah
 - 5 Uyutdum cālemi āvāze-i nānū-yı ğafletle
Eğerçi h^wābdan inbāha geldim yā Resûlallah
 - 6 Sezā mı cāvdeti ihsāndan me'yūs Kānī'nin
Cenāb-ı şāh-ı cālī-cāha geldim yā Resûlallah
- UI.5a,U2.5a,U3.5a,U4.4a,K5a,MI.5b,M2.4a,T.5b

I2
Na^ct-ı Şerîf

Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün

- I Hırāmın şüret-i rûḥ-ı revāndır yā Resûlallah
Kıyāmın müşbit-i āhir-zamāndır yā Resûlallah
 - 2 Seniñ māhiyyetiñ fehmiñ itmeyen senden firār eyler
Melek hūyın o kim bilmez remāndır yā Resûlallah
 - 3 Elinden nesne gelmez cāşiyān-ı ümmetiñ āhir
Gelen elden emān şad el-emāndır yā Resûlallah
 - 4 Mukābil düşdigiçündür nişān-ı 'kābe kavseyn'e
Bir adı da o ebrūnıñ kemāndır yā Resûlallah
 - 5 Zülāl-i luṭfuña her kanda olsa teşnedir Kānī
Ğarībiñdir anı ihsāna kandır yā Resûlallah
- UI.5b,U2.5a,U3.5a,U4.4a,K.5b,MI.6a,M2.4a,T.6a

I3
Na^ct-ı Şerîf

Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün

- I Ğubār-ı ravza-ı fahr-ı dü-cālem kīmyādır hep
Ḥamīr-ı māye-i seng-i deri çün mūmyādır hep
- 2 Amān yā behcete'l-cuşşāk meded yā mühcete'l-müştaş
İrişdi ğāyete eşvāk kārımsa riyādır hep
- 3 Ziyāret-cuyī-i ḥāk-i deriñle insilāh itsem
Gelen sūrāḥ-ı āteş-lāḥ-ı esmā^ca beyādır hep
- 4 Seniñ meddāḥ-ı zāt-ı şāh-ı şāhānen cīdādından
Birazı bendegāniñdır birazı enbiyādır hep
- 5 Şafā-yı şafvet-i şāfī şıfātın vāşıfānından
Birazı evliyāullah birazı aşfiyādır hep
- 6 Olur rīzān be-vefk-i a^cdāl-i mīzān çün nīsān
Zülāl-ı feyz-i sermed mā-ḥaşalsa ğūyiyādır hep

II-2 el-ḥālühü:el-ḥaletüÜ4//II-4 la-kayd u:la-kayd-ıÜ2,Ü4
I3-3 ziyaret-cuyi-i:ziyaret-cuyiÜ4//4 şahānen:şahāneÜ2,şahānenK

- 7 Seniñ bir nīm lahzañla mülāhız olmasa bir zāt
Ma^cāzallah zebāñilerde baķışlar kıyadır hep
- 8 Seniñ meddāhıñ olmak feyz-i sārīdir bu ekvāna
Anıñçün vāşifānıñ rüh-mānend-i ezkiyādır hep
- 9 Bu berg-i sebz-i dervīşāne ile kapuñā geldim
Kuluñ Kāñi'ye her gül-bergi bir mühr-i giyādır hep
- UI.5b,U2.5b,U3.5a,U4.4b,K.5b,MI.6b,M2.4b,T.6b

I4

Na^ct-ı Şerīf

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Mevce-i pīşin zuhūr-ı rüzgār-ı nūrsın
Rūz-sāz-ı kisvet-i tār-ı şeb-i deycürsın
- 2 Feyz-i envār-ı eşi^can bī-niyāz-ı kurb u bu^cd
Sūretā ez māh tā māhī verādan dūrsın
- 3 Pertev-i nūr-ı cebīniñ ^caksini gördü Kelīm
Hem tecellī nahlı hem nār-ı kabes hem tūrsın
- 4 Sāyeñi düşmez şanur hep gölge ardınca yelen
Mā-sivallah sāye sen hep gün gibi meşhūrsın
- 5 Fethi kurb-ı hażrete mevķūf keşfi vuşlata
^cAyn-ı rahmet bir muţalsam dahme-i mestūrsın
- 6 Bārgāhında Süleymān bir hevā-perrende mūr
Sen nevāzişkār-ı dilhā-yı hażin mūrsın
- 7 Bu ^cināyet bes bu bī-kes bende-i nāçizine
Kāniyā gam çekme kim meşfū^csın mağfūrsın
- UI.6a,U2.5b,U3.5b,U4.4b,K.5b,MI.7a,M2.4b,T.6b

I5

Na^ct-ı Şerīf

Müfte'ilün/Fā^cilün/Müfte'ilün/Fā^cilün

- I Būlbūl-i bāğ-ı belāğ şalli ve sellim ^caleyh
Rāh-ber-i heşt— bāğ şalli ve sellim ^caleyh
- 2 Maţla^c-ı mihr-i vücūd māh-ı sipihr-i yücūd
Şāhid-i şehr-i vücūd şalli ve sellim ^caleyh
- 3 Perde-güşā-yı cemāl bürķa^c-ı rū-yı celāl
Fihris-i her hāl u kāl şalli ve sellim ^caleyh
- 4 Sirzime-i aşfiyā mahrem-i bezm-i şafā
Merci^c-i ehl-i vefā şalli ve sellim ^caleyh
- 5 Ol zebed-i her zebed ol gül-i rū-yı seped
^cAşkına di tā ebed şalli ve sellim ^caleyh
- 6 Mefhar-ı ins ü melek pā-be-ser-i nüh-felek
Men yeteberrā helek şalli ve sellim ^caleyh
- 7 Sāyesi ^culvī-meniş cebhesi gün görmemiş
Ebr diyen bilmemiş şalli ve sellim ^caleyh

I3-9sebz-i:sebzeÜ3// I4-3 gördü:gördümÜ4//4 yelen:yetenÜ2
I4-5 Fethi:Feth-iÜ2//6 Bargahında:BargahındanÜ2//7bes:pesK
I5-3 Perde-güşā:Perde-i güşāÜ2//4 Şirzime-i:Ser-reme-iÜ4
Ser-remme-iÜ2//7 Ebr diyen:Ebr diyen dinÜI

- 8 Ahkār-ı nev^C-i beşer bende-i ignā^C aşer
Hep disün üçer beşer şalli ve sellim^C aleyh
- 9 Öyle gerekdir kiriş aña göredir düriş
Dinmese müşkildir iş şalli ve sellim^C aleyh
- 10 Sırr-ı ezel nūr-ı zāt maẓhar-ı cem^C-i şifāt
Melce-i cümle^C cuşāt şalli ve sellim^C aleyh
- 11 Leylā vü Mecnūnına Yūnus-ı zū'n-nūnına
Aşık-ı meftūnına şalli ve sellim^C aleyh
- 12 Hāk-i reh-i kūyına lehce-i haqq-gūyına
Her bün-i her mūyına şalli ve sellim^C aleyh
- 13 Kanda ki Kānī gele virme zafer engele
Bir dem-inān sergile şalli ve sellim^C aleyh
- UI.6a,U2.6a,U3.5b,U4.4b,K.6a,MI.7a,M2.4b,T.7a

I6

- Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün
- I Ğubār-ı pāyine almam cihānı yā Resūlallah
Değişmem mūyına heft-āsmānı yā Resūlallah
- 2 Duyunca maḳdem-i teşrifiñ adam şulb-i pākinden
Değişdi ḥabbeye bāğ-ı cihānı yā Resūlallah
- UI.6b,U2.6a,U3.6a,U4.5a,-K,-MI,M2,T.

I7

Na^Ct-ı Şerif

- I Haqqıñ bir dānesiydi çün o dürr-i baḥr-ı yektāyī
Ne kim var ise bildirdi aña pinhān eger peydā
- 2 Yetim-i mehd-i 'ev ednā' razī^C-i sedy-i 'mā evhā'
Bihīn ma^Cşūm-ı h^wābāyende-i nānū-yı istignā
- Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün
- UI.6b,U2.6b,U3.6a,U4.5a,K6b,MI.7b,M2.5a,T.7a

I8

Na^Ct-ı Şerif

- Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün
- I Ya maşriḳe's-sa^Cādeti yā maṭla^Ca'l-hūdā
Senden mūnevver eyledi çeşmūdili Hudā
- 2 Kānī gönülle gel bu gönülsüz yeri degil
Tā kim disün saña o ḥudāyī vü şān ḥūdā
- UI.6b,U2.6b,U3.6a,U4.5a,K.6b,MI.7b,M2.5a,T.7a

I9

Na^Ct-ı Şerif

- Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilün
- I Kim ki eyā sevdigim iḥsānına olsun sezā
Merḥamet itmez misin ben bendeñe rüz-ı cezā
- 2 Zāde-i zād u zevād-ı cışkır çün zūd-res
Zādehullah rāh-ı cışkır gibi var mı şevk-zā
- UI.6b,U2.6b,U3.6a,U4.5b,K.6b,MI.7b,M2.5a,T.7b

I5-8 disün:disinU3,I6 Leylā vü Mecnūnına:Leylā vü Mecnū-
naU4,I2 Her bün-i:Her bün üU3. I7-I Çün o dürr-i:çün dürr-
r-iU3.I8-I saādeti:saādeU3.I9-2 Zādehullah:zādellahU2,3/
şevk-zā:şevk-fezāU3

Tesdīs-i Beyt-i Meşhūr Der-Na^ct-ı Şerīf
Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Husrev-i gītī-sitān-ı I mülket-i ikbāl ü cāh
Dāver-i dārā-sipāh-ı kişver-i feyz-i ilāh
2 Ahmed-i Muhtār maḥbūb-ı seh-i vaḥdet-penāh
Toğmasa toğmazdı hursīd ü meh-i nüh-bāngāh
3 Ya Cībādallah şallū ve'ktefū isrū'l-hūdā
Ki şümārā ümmet-i hūd h^wānd maḥbūb-ı Hudā

II

- I Āsitān-ı bāb-ı Rahmānı anıñ dergāhıdır
Heft-ıklīm-i cihān-ı i^ctinānıñ şahıdır
2 Evc-i ḥüsnüñ rüyı mihridir cebini māḥıdır
Haḳḳ riżāsı zāhir ü bāṭın anıñ dil-h^wāhıdır
3 Yā Cībādallah şallū ve'ktefū isrū'l-hūdā
Ki şümārā ümmet-i hūd h^wānd maḥbūb-ı Hudā

III

- I Hāk-i gül-nāk-i ser-i kūy-ı laṭīfi müşk-i çin
Kālib-ı pür-nūrına zāhir heme rūḥu'l-emīn
2 Hāzihī min cenneti'l-firdevsi kasru'l-halidin
Kale merse'lnāke illā rahmeten li'l-^cālemin'
3 Ya Cībādallah şallū ve'ktefū isrū'l-hūdā
Ki şümārā ümmet-i hūd h^wānd maḥbūb-ı Hudā

IV

- I Eylediñse ger segān-ı der-gehine intisāb
İfteḥ Caynıñ saña oldu her cihetden feth-i bāb
2 Zerresiniñ zerresinin zerresidir afitab
Caşikan ey ^casıkan ey men lehüm ḥüsne'l-me'āb
3 Yā Cībādallah şallū ve'ktefū isrū'l-hūdā
Ki şümārā ümmet-i hūd h^wānd maḥbūb-ı Hudā

V

- I Bendegānıñ cismi rūḥ u rūḥı nūru'n-nūr olur
Bende-i ḥāşşıñ gāmıñla dā'imā mesrūr olur
2 Tācirān-ı ^cışḳ ne medḥūr u ne me'cūr olur
Budur ümmidim ki bu Kānī daḥi mağfūr olur
3 Ya Cībādallah şallū ve'ktefū isrū'l-hūdā
Ki şümārā ümmet-i hūd h^wānd maḥbūb-ı Hudā

UI.6b,U2.6b,U3.6a,U4.5b,K.6b,MI.8a,M2.5a,T.7b

2I

Tahmīs-i Na^ct-ı Rüşeni

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

I

- I Bir mehiñ bendesiyem sāye daḥi olmaz eşi
2 Nūrınıñ zerresi olmaz bu cihānıñ güneşi
3 Kapladı pertev-i envār-ı ruḥuñ çār u şeşi
4 Çün toğup tutdı cihān nūrını ḥüsnüñ güneşi
5 Kim ola sevmeye bu vechile sen māh-veşi

II

- I O kadar buldu şuyın mu^ccize-i fahr-ı cihān
2 O kadar āb-ı ^caṭā itdi cihāna cereyān
3 Hep ḥayātından elin yumuşiken leskeriyān

20-V-2 Kānī daḥi mağfūr:Kānī mağfūrU3,U4: 2I-I-I esi;
ışiU2,5vechile:ḥüsnileU4,2I-II-3 yumuşiken:yumuşiken:
U4,ḥayātından elin yumuşiken:ḥayātından yumuşiken:U4

4 Parmağından akıdıp āb-ı revān-bahşı revān
5 Niçe yüz biñ kişiden ref^c idisersin ^cataşsı

III

1 Toldu āvāze-i i^ccāzıñ ile çarh-ı kühen
2 Bildiler şāniñi aşāb-ı Buhārā vü Yemen
3 Degilem vaşfıñ iden mülk-i fenāda bir ben
4 Türk ü Kürd ü ^cAcem ü Hind bilür bunu ki sen
5 Hāşimisin ^carabisin Medenisin Kuresi

IV

1 Ne kadar ^cāsī vü mücrim ne kadar muqtir ise
2 Ne kadar fāsık u fācir ne kadar mükşir ise
3 Ne kadar ma^crifet-i hażretiñi münkir ise
4 Sen emīre kul olan her ne kadar müdbir ise
5 Bende-i muqbil olur misl-i Bilāl-i Habeşī

V

1 O zamān ki harem-i ^cizzete itdiñ seferi
2 Eylediñ kurb-geh-i Hażret-i Haḫḫa güzeri
3 Virdi her zerre o demde sana bu hōş haberi
4 Sensin ol püşt ü penāh-ı melek ü ins ü peri
5 Enbiyāñıñ güzeli sevgilüsü hūb u hōşu

VI

1 Gevher-i kenz-i hafādan aña kim behre dege
2 İşidüp bu haberi taşlar ile sine döge
3 Göge çıkardı anı çünki Hudā öge öge
4 Yerdeki da^cveti fevt oldu deyu gitdi göge
5 Beline bağladı ol nūr-ı belā sāye taşsı

VII

1 Ateş-i ^cışkile tabh oldu vücūdun muṭlaḫ
2 Süfre-i kurb-ı ilāhiye olinca mülhaḫ
3 Var mı pişmiş kotarılmış saña beñzer el-ḫaḫ
4 Diğ-i hikmetde pişürdi çü seni sevgili Haḫḫ
5 Cebrāil olsa n'ola maṭbahıñıñ hayme-keşi

VIII

1 Pehlevānlık eser-i mu^cciz-i peygamber olur
2 Geşt-girān-ı hevā saña niçe hem-ser olur
3 Kim bu da^cvāyı ider ^cākıbeti bed-ter olur
4 Üzilür ^cırkı Ebū Cehl gibi ebter olur
5 Sen Ebu'l-Kāsım ile her kim iderse güreşi

IX

1 Bülbul oldu kalem-i Kānī-i bī-dil gülüne
2 Semme-i feyziñi bahş it n'olur ol bülbulüne
3 Yüz karalığını bağışla siyeh fülfulüne
4 'Ve'd-ḫuhā' verdiñe 've'l-leyl' okudum sünbülüne
5 Rūseni virdi budur 'külli ḡidātin ve ^caşī'

U1.7a,U2.7a,U3.6b,U46a,K.7a,M1.8b,M2.5b,T.8a

2I-III-1 āvāze-i i^ccāzıñ ile:i^ccāz-ı āvāzeñ ileÜ2

2I-III-3 mülk-i fenāda:mülk-i beḫādaÜ4

2I-V -4 püşt ü:püşt-iÜ2,K

2I-VI -1 Gevher-i kenz-i:Gevher-i kenzinÜ2

2I-VIII-3 Kim bu da^cvāyı:Kim da^cvāyıÜ3

2I-IX-5 virdi:verdik

IX-3 Yüz karalığını:müstensih haṭāsı olarak 'yüz mürrü'l-Cafvini'~~se~~kindedirÜ2

Terceme-i Kaside-i Münferice

Bismillahirrahmanirrahim

I اشتدّت ازمة تفرجي قد اذن ليالك بالبليج

Lâbûd gam olur bir gün gidici
Gice soñuma gündüz gelici

2 وظلوم الليل لها سرج حتى يغشاها ابو السرج

Muzlim gicede yıldızlar olur
Soñunda güneş oldu toğici

3 وسحاب الخير لها بطر فاذاجاء الوبان بجي

Hayırlı olur yağmurlı bulut
Vakıtle durur her şey gelici

4 وفوائد مولينا جمل لسروج الاقنص والبرج

Çokdur ni'ami Hakkın kim odur
Nefsiñ gönülün yolın açıcı

5 ولها ارج محي ابدًا فاقصد مجازاك الارج

Sol bûy-ı hayât gönülde olur
Bul anı da ol dirlik bulıcı

6 فلبقة ما فاض الحيا بجور الموج من البحر

Çok kerre taşar gönül suları
Deryâlar olur feyzin dökici

7 والخلق جميعا في يد فذروا سعة وذروا حرج

Kudret yedine münkâd kamusu
Vüs'at bulıcı muhtâc olıcı

8 وتزولهم وطلوعهم فلي درك وعلى درج

Dünyâ dileyen alçağda olur
Cukbâ dileyen yüce olıcı

9 ومعاشهم وعواقبهم ليست في المشي على عوج

Dünyâ işi hem Cukbâ işi hem
Egrilügile olmaz olıcı

IO حكم نسجت بيد حكمت ثم انتسجت بالمنسج

Tokındı nizâm üzre bu cihân
Hikmet yedidir çün tokıyıcı

II فاذا اقتصدت ثم افرجت فمقتصد وبمفرج

Lutfeylese yâ kahreylese ger
Kendü talebiñle olur idici

I2 شهدت بعجايبها حج قامت بالامر على الحج

Hikmetlerine şahid bu cihân
Emriyle gelür yeller geçici

- I3 **ورضى بقضاء الله حجي ضلى مركزته نجي**
Çü kaẓāya rızā cākıl işidür
Ol merkeze gir olma çıkıcı
- I4 **واذا انفتحت ابواب هدى فاعجل لخرائنها ولج**
Feth olsa saña ebvāb-ı hüdā
Gir gencine ol taccil idici
- I5 **واذا حاولت نهايتها فاحذر اذا ذاك من العرج**
Dirsin ideyim hikmet soñuna
Şakın ki aña yokdur irici
- I6 **لتكون من السباق اذا ماجئت الى تلك الفرج**
Öñdül al kim çünki olasin
Bu cāy-ı rızā üzre turıcı
- I7 **فهنالك العيش وبهجته فلبتهج ولتهج**
Takvā yolına rāhī olina
Cennet aña mesken olıcı
- I8 **فج الاعمال اذا ركبت فاذا ما هجت اذا تهج**
Tursa binegin yürüt camelin
Sürdükce olur kuvvet bulıcı
- I9 **ومعاصي الله سماجتها تزاد لذى المخلق السميع**
İsyānı iden pek çirkin olur
Bed-hüya odur şöret virici
- 20 **ولطاعته وصباحتها انوار صباح مبتلج**
Tācatda olan pek güzel olur
Hürşid-i şubh oldur olıcı
- 21 **من نخطب حور الخلد بها يظفر بالحور وبالغنج**
Uçmağa irer tācatla kişi
Hürun gözleyen olur koķıcı
- 22 **فكن المرضي لها بتقى رضاه غدا وتكون بنجي**
Takvā ile sen olğıl ki bugün
Yarın olasin memdüh olıcı
- 23 **واتل القرآن بقلب ذي حزن وبصوت فيه شجي**
Kur'ān oku yanık dil ile
Şavtın ola kim te'sir idici
- 24 **وصلاة الليل مسافتها فاذهب فيها بالفهم وحجي**
Gice ile namāz takvā yolıdır
Git gel o yola ol fehm idici
- 25 **وتأملها ومعانيها تأني الفردوس وتفتج**
Ma'nālarını fehm it ki olasin
Firdevse girüp mesrūr olıcı

26 واشرب تسنيم من فجرها لا تمتزجا وبمتمزج

Tesnīm meyini ^caynından içüp
Her dürlüsini hem ol içici

27 مدح العقل الا يتيه هدى وهو متول عنه هجى

Memdūh-ı ^caql toğrica gider
Mezmūmı olur yöldan şapıcı

28 وكتاب الله ريانته لعقول الخلق بمندرج

Kur'anda cemi ^ceşya yazılı
^cAkla göredir ol añladıcı

29 وخيار الخلق هداهم وسواهم من هجى

Halkın eyüsi haqq yola gider
Ol gayrisidür hemcek hemici

30 واذا كنت المقدام فدا تجنح في الحرب من الزهج

Çünkü olasin ceng-āver-i nefis
Tozdan kocinup olma kaçıcı

31 واذا ابصرت منار هدى فاظهر فردا فوق النجم

Hādī sana ger gösterse ^cilim
Ol münferiden aña çıkıcı

32 واذا اشتاقت نفس وجدت الما بالاشوق المحتلم

Bir şey'e nefis müştāk ola ger
Ol sevkile olur çok gam görıcı

33 وثنايا الحسنات ضاحكة وتعام الضحك على الفلم

Maḥbūb yüziñe ger güle seniñ
Dişler görine saña şoñ ucu

34 وغيب الاسرار قد اجتمعت بامانتها تحت الشرج

Esrār-ı Hudā mestūr u emīn
Gayrı kim ola anı açıcı

35 والرفق يدور لصاحبه والحق يصير الى الهرج

Rıfķ şāhibini dā'im ider ol
Tab'ı tiz olan oldu yanıcı

36 صلوات الله على المهدي الهارى الناس الى النهج

Haqqdan şalavāt ol hādiye kim
Haqka bizi odur vāşıl idici

37 وابى بكر فى سيرته ولسان مقاتله اللج

Hem Ebī Bekr'e olsun kim odur
Şıdkında kerāmet söyleyici

38 وابى حفص وكرامته فى قصة سارية الخلم

Dahi ^cÖmer'e k'oldur cebele
Ya Sariye'yi ismā ^cidici

39 والى عمروذى النورين المستحي المستحي البهم

Hasmān'a dahi k'oldur o naķi
Hasletde hayā ıssı olıcı

40 والى حسن فى العلم اذا : وانى بسحابه الخلق

Dahi Ali'ye kim ol veliye
cılmi şuyına calem kanıcı

41 وعلى السبطین واتهما وجميع الاول بهم تلج

Hasenevnine hem Fāṭıma'ya
hep āline ta bize gelici

42 وعلى الاصحاب بجلتهم بذلوا الاموال مع المراج

Aşhābına hep olsun ki olar
hak yolına māl hem cān virici

43 يارب بهم وباهم ونجل النص وبالفرج

Yā Rabb oların hürmetlerine
Ta'cilile vir naşr u fereci
UI.8a, K.29b, -U2, U3, U4, M1.11a, M2.6a, T.10a

23

Der-niyāz u istimdād ez Cenāb-ı Mevlānā Kuddise Sirruh
Mef'ulü/Mefā'ılün/Mef'ulü/Mefā'ılün

1 Dervişine şāhib çık yā Hāzret-i Mevlānā
İsterse yap ister yık yā Hāzret-i Mevlānā

2 Ğurbet-zedegānıñ gör dāğ-ı dile merhem sür
Hicrān nekebātın dūr yā Hāzret-i Mevlānā

3 Sāyeñde himāyet kıl bī-ğā'ile vü bī-kıl
Kıl himmetini teşkıl yā Hāzret-i Mevlānā

4 Hāk-i der-i der-gāhıñ üftān ser-i rāhıñ
İster dem-i nā-gāhıñ yā Hāzret-i Mevlānā

5 Āyın-şinās-ı cışk-ı nāzūra-i ās-ı cışk
Oldum çü medās-ı cışk yā Hāzret-i Mevlānā

6 Geldim saña ey vallah güstāh u perīsān-rāh
Luṭfeyle baña her gāh yā Hāzret-i Mevlānā

7 Kānī seni ister hep sensin aña dīn mezheb
Kıl feyzini müstevheb yā Hāzret-i Mevlānā

UI.10a, U2.7b, U3.7b, U4.6b, K.7b, M1.9b, M2.9a, T.8b

24

Der-sitāyis-i Hāzret-i Abdülkādir-i Geylānī Kuddise Sirruh
Fā'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa'ılün)

1 Sāh-ı cırfān Abdülkādir-i Geylānīdir
Māh-ı ekvān Abdülkādir-i Geylānīdir

2 Evliyā zümresiniñ nūr-ı dil ü dīdesidir
Hān-ı sultān Abdülkādir-i Geylānīdir

23 Der-niyāz u istimdād.....:Der-niyāz u istimdād ez rü-
hāniyet-i Hz. Mevlānā k.s.Ü4.23-3 bī-ğāile:bī-ğāile-iK.
23-4 ister dem-i:isterimÜ3,6 güstāh u:güstāh-iÜ2.

- 3 Taht-gāh-ı heme-esrār yed-i hikeminde
Rabb-i dīvān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 4 Nūr-ı Ahmed rūh-ı zībāsına virmişdir táb
Rūh-ı ebdān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 5 Murtezā'nın şeref-i dūdesi sırr-ı Haseneyn
Şāh-ı serdān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 6 ^CĀlem-i sırr-ı ezel çarhı müdürü oldur
Çarh-ı gerdān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 7 Heft-ıklīm şıfāta heme heft edevāt
cevkēt ü şān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 8 ^CAzūhālīn var ise var yed-i ihsānına şun
Şāh-ı devran ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 9 Şāh-bender odur ol kāfileye ez āzāl
Kār-ı gerdān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 10 Gerden-i sırrına tahmīl olunmuşdur feyz
Hāl-ı gerdān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 11 Ne kadar olsa da müşkil-kesīde dā'-ı ^Cuzāl
Derde dermān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 12 Gevher-i sırrı ararsān yine ol yemde ara
Aña hep kân ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 13 Kālīb-ı bī-eger ü rūhdur ekvān cümle
Cān-ı cānān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 14 Hüsni ü ān her sere merdāne reviş varsa aña
Hüsni ile ān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 15 Anı bunu arayup tarama umma bir feyz
İn ü ān mān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 16 İnanur sırrını ikrār ider a^Cdāsı dahi
Nūr-ı imān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 17 Ne kadar mebhās-ı müşkil var ise ^Cālemde
Aña bürhān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir
- 18 Bu serā-gülşen-i tahkīkde Kānī arama
Ki heme dān ^CAbdülkādīr-i Geylānīdir

UI.10a,U2.8a,U3.7b,U4.6b,K8a,MI.9b,M2.9a,T.8b

25

Der-sitāyış-ı Tarīkat-ı Nakşbendiyye
Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün(Fā^Clün)

- I Nakş-ı vüşüldur heme ^Cünvān-ı Nakşbend
Bes ^Cāsıkān-ı hāzrete silvān-ı Nakşbend
- 2 Bu hākde vücūd virürsen ^Cadīmdir
Başka zemindedir der-i eyvān-ı Nakşbend
- 3 Tarz-ı nev ü kühen aña yeksān sülūkda
Zikr-i celī hafī dem-i yeksān-ı Nakşbend
- 4 Pāyān-ı kār-ı vuşlat-ı dīdār-ı yārdır
Pek zūd-res olur sere pāyān-ı Nakşbend
- 5 Böyle virür ser-i sühan-ı nazma zīb ü fer
Zerrīn-ı kilik-ı tarz-ı sitāyān-ı Nakşbend
- 24-3yed-i:yedü4/hikeminde:hikemindedirÜ3.6 çarhı:çarh-ıÜ2
10 olunmuşdur:olunmuşÜ2.25-3 dem-i yeksān:reh-i yeksānN

- 6 Her bir giriveden varılır sâh-râhına
Bâ-pâ vü püşt ü dest-sinâyân-ı Nakşbend
- 7 Her server-i serîr-i serâ-perde-i vefâ
Hös-ıavrdır bütün sere hüyân-ı Nakşbend
- 8 Yokdur tarîk-i hâş o şeh-râhda Kânî
Hep reng rengdir reme-cüyân-ı Nakşbend
ÜI.IOb,Ü2.8b,Ü3.8a,Ü4.7a,K.8b,MI.IOb,M2.9b,T.9a

26

- Der-sitâyiş-i Hâcî Bektâş-ı Velî Kuddise Sırruh
Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün
- I Hat-ı pişânî-i erbâb-ı Cîrfândır Hâcî Bektâş
Hele ihsân-ı C'ayn-ı C'aynu'l-ihsândır Hâcî Bektâş
- 2 Der-i hâkiyle var tenvîr-i ebsâr eyle imânım
C'Azîzim pertev-i envâr-ı imândır Hâcî Bektâş
- 3 Siyâdet zâtına bi'l-hâşşa kâlib gibi uymus
SaCâdetlü hümayûn bahtlu cândır Hâcî Bektâş
- 4 İlişmez pâyına dâmen irişmez aña pîrâmen
Reh-i hakda katı berçide-dâmândır Hâcî Bektâş
- 5 Riyâz-ı Cadnda çün serv müyn sebz-i cāmeyle
Bahâr-ı Cışk açılma hîrāmândır Hâcî Bektâş
- 6 Bilür taş taş bu Cışkın küh u destin huşk u terin hep
Hele Cālemde Kânî özge bir kândır Hâcî Bektâş
ÜI.IIa,Ü2.8b,Ü3.8a,Ü4.7b,K.8b,MI.IOb,M2.9b,T.9b

27

- Der-sitâyiş-i Hâzret-i Mısrî Kuddise Sırruh
FâCilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün(FaC'lün)
- I Bûse-demdir leb-i C'ussâka cenâb-ı Mısrî
Secde-gehdır ser-i esvâka türâb-ı Mısrî
- 2 Perde-i şeş-cihet sâz-ı tesellîdendir
Şu^cbe-efzâ dil-i huzzâka rebâb-ı Mısrî
- 3 Zevk-i gül-kand-ı mezâyâ-yı tecellîdir hep
Ne şunarsa leb-i ezvâka lebâb-ı Mısrî
- 4 Zevk-i bûs-ı leb-i cânân gibi rûhânî şunar
Nakl-i kâmi fem-i müstâka luC'âb-ı Mısrî
- 5 İtse sehnâz ile mûsikîye tebdîl-i makâm
Tokınur perde-i C'ussâka hitâb-ı Mısrî
- 6 Hıffet-i rûhu sakîle revîş-âmûz-ı usûl
Mûsikî öğredür İshak'a zübâb-ı Mısrî
- 7 Her ne şorsan hikem-i evvel ü âhirden hep
Mâ-sadak hikmet-i intâka cevâb-ı Mısrî
- 8 Ceref-i sâyiş-i hâk-i derin eylerse eger
Râvegân tîbrevü tonbâka cenâb-ı Mısrî
- 9 Tîri iksîr ide tonbâkı zer-i nâb Allah
Hep metâC'ın dōke esvâka cirâb-ı Mısrî
- IO Bir kanât açsa eger üstüne her yirden açar
kâniyâ heşt der-i cenneti bâb-ı Mısrî

26-5 cāmeyle:cāme ileÜ2,6 destin:destinÜ4

27-4 bûs-ı:pus-ıÜ2,6 öğredür:ögredeÜ3,7 hikem:hakîmÜ3
ÜI.IIa,Ü2.9a,Ü3.8b,Ü4.7b,K.9a,MI.IIa,M2.9b,T.9b

Kaṣīde Der-sitāyiş-i Fāsü'l-küttāb Me^cālī-elkāb
Muḥammed Rāşid Efendi

UI.IIb,U2.9a,U3.8b,U4.8a,K.9a,MI.I2b,M2.I0a,T.I2a

قصيده در ستايش رئيس الكتاب معالى القاب محمد راشد اندى

والتسعد ذات يد تقوى بها القدم	البحث حادث امر دونه القدم	I
لم يعل سرج المعالى عنوة نعم	والحق يعالو ولا يعلى عليه اذا	2
فى اليوم او فى غد لقاء مختتم	والبين فى المرء يقضيه الى رعد	3
اذ همهم دون هم الخيل ملتن مر	فالراحة النفس فى لقاء ذوى هم	4
مغانم العمران العمر مختتم	سابع الى صفوات العيش تلقى بها	5
لك العبد يعجب والتقدير مبسم	ولا تغير نك اقبال الزمان لان	6
كم مرة يتباكى العارف البسيم	وامتزج مطايب اوضاع مكارها	7
والشوك شوكه اعجاب فيختمر	للورد ضحك متى يبكى سحابيه	8
كن ليس للغلب منحة فاهم	فالدهر مرآت اموال الانام ولا	9
ان البدع اذا البقية تدمر	كن كيف شئت ولو تحرق على يد	I0
غدر الليالى وقيف الحادى القرم	لا تحقره ادباً كان اذبه	II
ما فيه من لوعات كنت تضطمر	وبل قلباً كريماً لو عثرت على	I2
واكثر الكرماء انهم لهم	به عظم الوعظ العظمى مناقبه	I3
وسل شئونهم مستأثراً لهم	اذ صار منهم ليوث الحاديات اعين	I4
وعافى عنى ما دمت خلصهم	فكاف كفوا الكرامات التى غبرت	I5
عليهم الوبى العدوان فانهموا	وارحم عبيداً علكت بغير مائمه	I6
جساره منك فيها الله ينجهم	وقوض الامر بعد واجتنب اشرا	I7
والظلم ظلمات يوم فيه تنهم	فالقدر اثم عظيم غير معتبر	I8
تجسس على الله ان ذلك العقم	واستغفر الله من جح الجناح ولا	I9
واستكبر الاثم يكدوا ثامم الاثم	واستقيل الخبز واستصغر كما بدو	20

واجعل

وَأَجْعَلْ إِمَامَكَ ظِلَّ الْحَزْمِ وَأَشْرَ دَا	21
عَذْوٍ بِغَيْرِ قَوَائِدٍ إِذْ عَزَمْتَ عَلَى آلِ	22
كَالسَيْفِ مِنْ حَرِّ وَجْهِ الْخَلِّ مُبَسِّمًا	23
وَأُذُنَ لِمُنْقِبَةٍ غَرَاءَ فِي رَجُلٍ	24
لَا يَتَّبِعُ يَتَّبِعُ مِنْ مُحَاوِرِكَ آلَ	25
وَالرَّحْمِ أَقْرَبَ قَرَابَاتٍ لَدَى فَطِينٍ	26
وَالْقُبَّةِ الْخَاصَةِ الْمَرْعَى يُبَيِّنُ رَجَا	27
لَوْ سَمِئَتْهُمُ الْكُتَابِ أَقْرَبَ قَرَّ	28
وَنِسْبَةُ الْكُرْمَاءِ الْكِيَمَاءِ كَذَى	29
كُتَيْبَةِ الْقَلَمِ أَوْ عَلَى إِذَا انْتَسَبَ الشَّ	30
رُيُسُهُمْ كَهَطَارِدِ السَّمَاءِ عَادَ	31
اللَّهُ نُورَ أَقْجَبَةِ النُّجُومِ يَأْتِ	32
رَيْحُ خَيْلٍ سَلَوِطِينَ الْمَعَارِفِ وَآلِ	33
وَجُودِ الْفَاضِلِ الْمُحْفُوفِ بِالْكَرَمِ آلِ	34
فَقَاضٍ مِنْهُلٍ سَلَالِ السُّودَةِ مَدَّ	35
أَقْدُومُهُ السُّودَ يَلْتَحِفُ خَضْرَ سَنَا	36
وَالْحَادِثَاتِ غَدَقَتْ يَبْكِيَنَّ مِنْ أَسَفٍ	37
فَمَنْذَرُ أَمْسَتْ تَمِيسُ الْقُدُودِ مِنْ أَنْ	38
عَلَى سَنَاجِقِ رَايَاتِ الصَّوَابِ بَلَّ	39
أَضْحَى قَوَامُ دَوَائِجِ الْأُمُورِ لَهَا	40
لِلَّهِ دَرُ أَصَابِجٍ مُهْفَفِيَّةٍ	41
وَمَشْعَلِ النَّوْرِ بَيْنَ قَلْبِهِ فِيمُ	
خِرَاتٍ سَعْيًا زَاهَا بِقَرْبِهِ الْقَمَرُ	
وَكُنْ لِعَادِيهِ صِدْدًا سَوْنَهُ النِّقَمُ	
يُجْحَى حِمَاكَ إِذَا مَا الدَّهْرُ يَلْجَهُ	
لَدَوْدِ إِنْ جَوَارِ شِبْهَةِ الرَّحِمِ	
اللَّهُ وَفَقَهُ وَالْبَحْثُ مَسْلَمُ	
لِحَقِّهَا نِسْبَ لَوْ سَمِئَتْ ذِمَّةُ	
بَاتٍ وَأَعْظَمُ نِسْبَاتٍ إِذَا اقْتَسَمُوا	
مُنَاسِبَاتٍ كُتَيْبَةٍ لَهُمْ هِمَمُ	
شَخْصِ اللَّيْمِ إِلَيْهِ بَقِشَةُ الْكُرْمِ	
عَلَى ذُرَى فَلَكَ الْإِقْبَالُ تَحْتَرُّ	
وَارِ السَّعَادَةِ مَتَدَّ كَانَ رَأْسُهُمْ	
إِنْشَاءً وَالْأَدَبُ الْمُحْيَى بِهِ الْقَلَمُ	
مَا لَوْ فِي مَذْعَقِهِ الْأَمْرَاضُ وَالْأَلَمُ	
تَكَدَّرَتْ صَفَوَاتُ فِيهِ سَلْبَتَرُ	
دِسْ تَطَلَّتْ بِأَكْبَلِ قَبْشِهِ	
عَلَى مَهَانَةِ شَانِهِنَّ نَا سَلِمُ	
لَوْ لَهَا خَيْرَةٌ تَزْهَوِي بِهَا الْعِلْمُ	
عَلَى سَنَاجِقِ آيَاتٍ لَهَا حِكْمُ	
سَوَابِغٍ دُكْعًا كَانَتْهَا خَدَمُ	
تَعْلُو عَلَى ضَمَائِلِ سِيمَا الْقَدَمِ	

قُوِي الضَعْفَانِ بِجَدْوَى جُودِهِ وَبِحَبْدِ 42
 أَحِبْنِي عِبِيدَ الْإِلَهِ خَاصًّا وَرَجُلًا 43
 ابْنَ إِسْمَاعِيلَ أَبَا بَكْرٍ وَبَيْنَ مُحَمَّدًا 44
 يَدْعُو لَهُ كُلَّمَا بَهَبَتْ رِيحٌ صَبَا 45
 دُعَاءَ خَلٍّ خَالِصًا وَدُعَاءَ 46
 إِلَهٍ يَبْقِيهِ وَالْوَلَدُوكَ يَحْفَظُهُ 47
 وَالنَّاسُ يَأْتِيهِ مُسْتَدْعِينَ مَطْلَبِهِمْ 48
 مَا دَامَ شَرْعٌ وَقَانُكَ كَمَا الْقَلَمُ

29

Kaside-i Diger Der-sitayis-i Musarün-ileyh

خذوا بيدي يا مَرَجَّ الْمَرْجِ الْغَيْرِ I
 وَمَا رَأَى الذَّمُّ مَحَارِقُوه 2
 إِلَى آتِنَ رَاحَ أَمْرُ عَدْلٍ أَحَالَهُ 3
 وَمَنْ مَعْتَقَى مَا يَبْتَغِي شَرَفَ الْمَتَى 4
 رَجَالَ لَهُمْ مَفْخَرَةُ النُّسُوءِ الَّتِي 5
 فَيَا خِيَةَ النَّفْسِ إِلَى مَن تَذَلَّى 6
 وَلَا تَقْضِي عَيْنِيكَ مِنْ هَيْجٍ غَدَا 7
 وَكُنْتَ كُلِّكَ الْغَابِ حَالَةَ غَيْبَةٍ 8
 أَتَقِي وَهْزِي هَزْ مَرِيَمَ وَابْنَهَا 9
 أَلَيْ تَحْتَ الْغَايَةِ تَأَوَّلَ زَهْرَهَا IO
 عَلَى خَيْرِهَا مِنْ فَرْطِ لَطْمَةٍ وَارِدِ II
 وَلَا تَحْرَنْزِي وَاسْتَغْفِي بَابَ مُكَرَّمَا I2
 وَخَلُّوا سَبِيلِي قَبْلَ مَسْئَلَةِ الضَّرِّ
 تَعَاظِمُ تَكْدِيدُ يَتَلَوْنَ عَلَى الْحَزِّ
 يُبَيِّزُ حَبَّ الدَّرِّ مِنْ حَبِّ الدُّرِّ
 بِإِلَهَةٍ تَقْضِي بِاللَّسَنِ الْمُرِّ
 يُسَوِّينَ دَهْدَرَيْنِ حَيْفًا يَدْهَدُرُ
 لَكَ أَعْلَى وَلا تُسْكَبِي مَغْنَى اللَّهِ
 يُسَوِّيكِ فِي الْكُفْرَانِ يَا غَيْرَ بِالْهَيْجِ
 فَلَمَّا أَبْنَتْ الشَّجْعَ الْوَعْدَ كَالْحَمْرِ
 يَجْنَعُ نَحَالُ الْإِهْتِدَاءِ وَمَكْضَطُهَا
 وَلَكِنْ يُغَالِي شَرًّا ثَمَارَهَا السَّمِيرُ
 مِنْ الرِّيحِ يَسْتَمُوسِمُهَا سُورَةُ الْحَزِّ
 يَتَأَهَّلُ قُلُوبٍ لَيْسَ لَهُمْ مِثْلُ مَغْتَرِّ

وَلَوْ تَسْكُنِي مِنْ يُفَرِّكَ سَكَنَةً	I3
وَلَوْ تَسْتَعِينِي بِرَجَالٍ هُمُومُهُمْ	I4
وَلَوْ تَسْكُنِي مِثْلَ بَابٍ بِالْغَيْلِ	I5
وَلَوْ تَقْضَى خَيْرِي مِنْ تَرْبِهِمْ كَثَرَتْ	I6
وَلَوْ تَخْتَلِي لِحَنِّمْ مَنَادٍ قَبْلَ	I7
سَوَامِعِهَا الْمُخْتَوِمَةُ الْحَمْدُ ثُمَّ تَسْ	I8
تَقُولُ يَا مَالِ الْوَيْسَاءِ دَهْرُهُ	I9
كَأَغْرَاءِ قَارُونَ مَتَى أَمْرُ الْوَلَدِ	20
وَأَنْكَرُهُ كَرُهُ أَبْنِ عِمْرَانَ عُمَرُوهُ	21
لَوْ نَكَرْتُ لَوْ لَمْ يَتَأَذَّ حَقُّوْقُهُ	22
فَبَيْضَكَ كَالْقَهْرِ الْمَقْبَاةِ فِي الْجِلْدِ	23
أَعَاذَنِي اللَّهُ وَإِنَّا كَرَمْدَى الزَّ	24
فِيَارِ قَبْرِ عَفْرَاءٍ حَرِيمٍ حَيٍّ رَجَا	25
وَحُوزَتُهُمْ تَحِي رَجَالًا وَتَرْجَلَتْ	26
خُصُوصًا رَيْسُهُمْ وَرَأْسُ بَنَاهُمْ	27
دَعَاءُ دَوَامِ الدَّوْلَةِ الْبَقِيَّةِ وَاجِبِ	28
عَفَى اللَّهِ عَمَّا سَلَفُوا وَاعْتَنُوا بِهِ	29
وَكُلَانِي أَبُو بَكْرٍ يُنَادِي يَا لَيْلَا	30
الْهَآ كَرِيمًا قَاهِرًا مُتَعَالِيًا	31
بِحَرَمَةِ أَصْحَابِهِ أَوْ عِيْدِهَا السَّحْبَى	32
وَجَدَ حُسَيْنٍ وَاحِيَهُ ذُو جَيْدِي	33
وَأُمُّهُمَا وَالْحَدْرُ الْغَالِبُ الْكَثْرُ	

Kaşıde Der-sitāyis-i Osmān Moalla

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

I Cismimiz faşl-ı hazān itmişiken zerd-i hazān
Dey gelüp dilleri buz tamına döndürdü hemān

2 Kapayup halvet-i germābe-i inşāfı yine
Şimdi serd-āb-ı şafāsında sipihr-i gerdān

3 Döndü pehnā-yı felek-pāk zügürt yaylasına
Aldı yaylasını ammā fukarā-yı deverān

4 Berf-i bārānla araya sovuqluk buragup
Niçe gündür ki görünmez bize mihr-i raḥsān

5 Tondı buz gibi bürüdetle tabī^catlar hep
Ab da eylemez oldu bu havāda cereyān

6 Zāhir oldu eger-i serd-i riyā-yı bārid
Zāhidiñ kalmadı germiyyet-i zühdü el-ān

7 Oldu her bezm birer hūb cırāgān-hāne
Şu^cle-i kalb-i sitā ile olup lāle-sitān

8 Erba^cın içre toña kalur idi şeyh-i Caşr
Şerer-i āteş-i hırş olmasa kalbinde nihān

9 Dūd-ı merdüm-kış-i fahm-ı siyehi eyledi halk
Üd-ı hōş-büy-gibi şāmmeye büy-efsān

IO Başını hırkasına çekdi uyusdu kaldı
Mār-ı sermā-zede māhend-i eşirrā-yı zamān

II Şahne-i dey ne Caceb yüzü sovuq adammış
Kim görürse olur ol demde vücūdu lerzān

I2 Meger ol kimse ki germ ülfet-i iḥsānı olup
Bir kerīmiñ nigeḥ-i luṭfına olsa şāyān

I3 Sensin ol zāt-ı mükerrerem ki vücūduñ olmus
Maḥzar-ı mevhibe-i nām-ı şerīf-i Osmān

I4 Bihterīn gevher-i gencīne-i fażl u dāniş
Yemm-i bī-ka^cr-ı hüner kulzūm-i Cilm ü Cırfān

I5 Maṭla^c-ı mihr-i dıraḥsān-ı fūnūn-ı settā
Menba^c-ı mā'-ı ma^cin-i reşehāt-ı iḥsān

I6 Melce'-ı ehl-i sühen fāzıl-ı Keşşāf—şiken
Münsi'-ı nāṭıka-bend-i büleḡā-yı Cadnān

I7 Zāt-ı pür-cūd-ı kerem-ver ki murād itse olur
Erba^cın içre hevā'ı meh-i Temmūz vezān

I8 Şāh-sār-ı keremi kış günü de meyve virür
Oldu deymāh aña faşl-ı bahār-ı iḥsān

I9 Serdī-ı rüz-ı zemistānı ferāmūs eyler
O kerem-kārıñ ocagına rüşen lerze çünān

20 Ko sovuq sekvesini eyle du^cā ey Kānī
Bir du^cā kim ola germ ülfet-i luṭf-ı Yezdān

Kaşıde-i Sitā'iyye Der-sitāyis-i Pīrī-zāde Osmān Moḥlak

4 Berf-i:Berf ÜK,I2 olup:olurK

- 21 Tā ki bu çār fuşul ile cihān ola becā
İde mādām te^cakub bu bahār ile hazān
- 22 Ola dem-serdī-i deymāh kederden mahfūz
Şāh-ı iqbālī be-tevfīk-i kerīm-i Mennān
- UI.IIb,K.I4a -U2,U3,U4,MI,M2,T

3I

Kaşide Der-vaşf-ı Kapudan Hasan Paşa

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I GÖNÜL oldun süvār-ı bād-pāy-ı bahrī-i deryā
Selāmet bād-ı bismillahi mecrāhā ve mersāhā
- 2 Mübārek-bād pāy-endāz mā'ī atlas-ı emles
Müşerref-bād-ı mevci şūf-ı sīmīn tükme-i hazrā
- 3 Dümenci meymenet yelkenci nuşret nāhudā tevfiķ
Kumanya Cāfiyet manķa emān-ı Hazret-i Mevlā
- 4 Hevā-dārīn nesīm-i luţf-ı Hakk yelkenlerin pür-bād
Sütünüñ mahz-ı te'yid-i semāvī āsumān-āsā
- 5 Refiķiñ Hızr u İlyās dest-yārīñ işba^cı Rahmān
Hafizīñ a^cyün-i a^cyān melek-i Cālem-i bālā
- 6 Yanıñca şurta-ı tevfiķ olup pūyān-şartınca
Esüp şavurmadañ yelmekden āram itmeye aşıā
- 7 Güle oynaya çün şāh-ı gül ü bād-ı seher Allah
Peyām-ı Cāvdetiñle eyleye hasret-keşiñ ihyā
- 8 Olup rūh-āşināyān-ı kadīme leb-be-leb nāfis
Kala ber-leb-i füsün-ı tercümān-ı hāme vü imlā
- 9 Eger h^wāhī selāmet der-kenārestī yazup bir çeşm
Şuyun bardaķda keştiniñ varaķda naķşın al her cā
- 10 Kenāre-gir olup tūfān-ı küh-endāz-ı keşretiden
Mişāl-i H^wāce Naşreddin yek-mevc idesin ihşā
- 11 Koyup tab^cı becāy-ı āb-ı güftārı becāy-ı dür
Gelürse dürr ü deryā fikre anlarla idüp ilhā
- 12 O ābı ol dür-i nābı yerine şarfıdüp her bār
Ter ü taze tura çün āb-ı geyher āb-ı rüyūñ tā
- 13 Kürek çekdirmeye ğam engininde bāl u per künde
Piyāde fırķata çatdırmaya Hakk bī-ser ü bī-pā
- 14 Kec ü mec oltadan alarķa ol limana irken şal
Ez-īn pes çār-miħa gerseler oynatma dest ü pā
- 15 Dögindi virmeden başdan kara olmazdan evvelce
Kemīn-girān-ı küh-ı mevç-vārın itmeden yağma
- 16 Taşın bir sāhil-i pür-emne kim yüz biñ sana mānend
Dāhi bihter dāhi kihter niçe mağdūrlar hālā
- 17 O sāhil sāye-i meh-pāresinde māh-tāb eyler
Ne bīm-i mālīk-i yem ne hirās-ı sahne-i enkhā
- 18 Niçe āsūde olmazlar o sāhil sāye-cūyānı
Ki şalmış sāye anda Hazret-i Gāzī Hasan Paşa

3I-I mersāhā:resāhāU4,10 Kenāre-gir:Kenār-girU2,15 Kemīn-girān:Kemīn-gerānU2,U3

- 19 Niçe paşa güher paşa-yı baħr u kân-ı mülk-i cūd
Niçe cūd en azı cūdî-i tūfân-sūda reşk-efzā
- 20 O baħr-ı hātem-i deryā-dehiñ tātî degil tayı
Hā bir Mekki gedā hā Bermeki ma^cn ise bî-ma^cnā
- 21 Degil mi mu^cciz ol küh-ı girān-seng-i vakārıñ bu
Sebük-rūhāna vāz^cı bād-ı nerm-i nev-bahār-āsā
- 22 Cevārū'l-münce'āt-ı kadr u şānıñ şu şuda farz it
Degil şandal yanında fülke-i nüh-çenber-i minā
- 23 Celādet mevce-zārı cilve cāy-ı cevher-i zātı
Kemāl-i hilmî ma^ca-hāzā tenākuşlar ider imā
- 24 Cemīm-i hūsn-i hulkū kible ile Çin ü Maçine
Haṭā'en varsa hulkū cümle aşhāb-ı yemīn-āsā
- 25 Hemān bir rüz-gār ile koyup gün toğrusın derhīn
Kābāyılcek şimāl ehlinden eylerlerdi vāveylā
- 26 Düşürdü yıldızın eşnām-ı ^culvīniñ esüp yer yer
Karayel yerine bād-ı şabā ez-kible-i uhrā
- 27 Nūfūzu ol kadar kim rüz-gār-ı nā-mūsā^cidle
Nefes itse pupa yelken gider keştî-i āhen-pā
- 28 Hazimde ihtimāmı söyle kim olsa eger İlyās
Dümenci lücce-i h^wāba neye talmazdı bî-pervā
- 29 Siyāsetde olan hālātı tatvīl eylesem ister
Yedeklik şad-hezārān kankāl-ı meftūl-ı müstevfā
- 30 Anı bir Akdeniz burcunda bir tersāneden yokla
Ne hār u has ne kendide nefesler eyledi imhā
- 31 Hele himmetde yarış rüz-gārıñ da degil kārı
Ki ol ^cālīde nā-ehle bu hep ehle ider i^ctā
- 32 Secā^catde metānetde diyānetde şadākatde
Odur darbu'l-mesel bahreyn u berreyn içre ser-tā-pā
- 33 Gazāsı zabtolunsa kâğıd-ı nüh-tāk-ı seffāfa
Midād-ı baħr u aklām-ı secerde aña yok ana yara
- 34 Cezāyir'de olan cezr ü meḍd mevc-i meḡāzisi
Cihānı gark-ı hayret eylemiştir bir zamān ammā
- 35 Ser-ā-ser zabt u teşhīr eyledikten sonra ol arzı
Tlemsan'ıñ idüp kaşr-ı ^cale'l-māsında isti^clā
- 36 Fenār-ı ^cizzü cāhı eyleyüp anbar-ı nūr u savk
Emāret lonbarından atdı top-ı āsumān-fersā
- 37 Nuḡustīn fersah-ı teyyār-ı istihāli olmağla
Didi servan isḡandil-i cumk-ı lücce-i ferdā
- 38 Daḡi mersā-yı melsā-yı emel vāfirce mil verdir
Hemān uygunca eyyāma re'īs olmak imis evlā
- 39 İdince baḡtiyārı ihtiyār-ı nuş ider ^cākil
Bulur bir kaṭreniñ zimnında baħr-ı bî-bün ü bî-pā
- 40 Olup reh-ber huçeste-baht-ı ferruh-fālī bā-tevfīk
Ki itdi rütbesin hākān-ı baħr u ber daḡi bālā

19 mülk-i cūd:mülk ü cūdU4,tūfân-sūda:tūfân-sūde-iÜ2
21 bād-ı:yād-ıÜ2,24 aşhāb-ı:aşhābıÜ2,25 eylerlerdi:ey-
lerdiÜ3,27 kim:kiÜ3,32 bahreyn u:bahreyn-iÜ2,36 nūr u:
nūr-ıÜ4,40Ki:itdi rütbesin:Ki rütbesinÜ2,33-34-Ü2.

- 41 Hezārān sa^cy-i meşkūr olup meşhūd-i şāhāne
Seferlerde hāzarlarda burun ez hayta-i ihşā
- 42 Niçe yerde burunlar enderūn-i hāke gizlendi
Görüp cūs u hurūş-i dil-güdāzın dūrdan ammā
- 43 Niçe dil-tesne-i tīg-i siyāsetde içüp geçdi
Aniñ timūr-i hindīsi şuyın bī-bāk u bī-pervā
- 44 Hele Limni'deki Hızrāna imdādın emeddallah
Sezā kilke-i kader elvāh-i Carş üzre ide imlā
- 45 Komaz zātındaki farṭ-i mürüvvet yohsa söz var mı?
Esirimdir dise Limni ehālisi bütün farzā
- 46 Cenāb-ı rūh-ı tāb-ı Hazret-i Mısrī niçün itmez
O zātın kendüni a^ckābını bir feyzile inyā
- 47 Buña hiç yok benim şübhem ki esbāb-ı be-kāmiden
Biri ez cümle Limni gazvesidir der-haḡ-ı dünyā
- 48 Bunuñla kāni^c olmam ben dahi da^cvācıyam yarın
Kirāmen kاتبın defter-güşā olduğda bī-pervā
- 49 Eger Limni gazası yanına fermān-nüvīs-i fażl
O zātın itmemişse serḡ-ı maḡfūriyyetin imlā
- 50 Bu da tursun nedir söz bir cevāb-ı pākiñiz var mı?
Kim idi pākleyen tāhir-i cōmr-i murādını ferdā?
- 51 Ya gavḡā-yı Mora az derd-i ser mi virdi dünyāya
Şuyın ol ās-bādın nerden eylerdi felek icrā
- 52 Eger ol dāver-i dād-āverin zamm olmasa re'yi
Araya girmese şemsir ü darb-ı bunduğu kaṭ^cā
- 53 Dahi vardır niçe şāyeste-i taḡrīr-i āḡarı
Velākin dil perīsān vakt teng ey kahrīmān heycā
- 54 Biraz tārīḡlerde Hamza-nāme yazdılar eslāf
Hele Şeh-nāmeyi Tūsī yalanlarla idüp imlā
- 55 Kiminiñ adını Rüstem kiminiñ Kahrīmān koymuş
Biriniñ aḡl u fer^cinden haber yok kimsede aḡlā
- 56 Efendim kahrīmān sensin ki kahrin düşmene gördük
Bütün efsāneñdir ekser bu halk içre gezen ebnā
- 57 Degil haddim seniñ meddāhın olmak līk ben kendim
Seniñ medḡiñle medḡitmiş gibi bir sīvedir güyā
- 58 Le'in süllem Hudā ilhām ider eyler tabī^cat nazm
Kalem taḡrīr ider nuṭḡ u zebān halkā ider ifsā
- 59 Bu Kānī arada kemter kemīne bir kuluñdur kim
Fuṣūlī kendinmeyler şā^cirān mecrāsına icrā
- 60 Du^cadan gayrı bir nesne degildir hiç maḡdūru
Liyāḡet korsa nuṭḡa derd-i ḡurbet ta^cne-i a^cdā
- 61 Refīk İlyās u nāzır Hızr u reh-ber kā'id-i tevfiḡ
Süleymān-var taḡt-ı bād ola dā'im saña me'vā

Ü1.13b, Ü2.11a, Ü3.10b, Ü410a, K11a.M1.14a, M2.11b, T.14a

41-hayta-ihşā: hayta ihşā Ü3, Ü4, 44-ide: ider Ü4, 48=olmam:
olmaz Ü3/olduğda: olduğca K, 54=şehnāmeyi: şehnāme-i Tūs'ı K
61= dā'im saña me'vā: dā'im me'vā Ü2

Kaşıde Der-sitāyis-i Şadr-ı Rûm Cenāb-ı Muştafa ^CAsir Efendi
Mef^Culû/Fā^Cilātü/Mefā^Cilû/Fā^Cilün

- I Ol dil ki rāz-dān-ı şıgār u kibār olur
Kādi'l-kuzāt-ı mahkeme-i rûz-gār olur
- 2 Ol dil ki kilik-i nādire-perdāza hükm ider
Hükmü muṭā^C-ı re'yi rezin i^Ctibār olur
- 3 Ol dil ki sırrı ^Cālem-i gayb armağanıdır
Her nuṭku ḡasnide leb-i la^Cl-i yār olur
- 4 Mısrā^C-ı nazmı cem^C-icem^Cden nişān virür
Esrār-ı farḡa fāsılası rû-yı kār olur
- 5 Her noktası isāret bir sırr-ı mübheme
Her nüktesi mühimme-i gayba düçār olur
- 6 Ol sırr-ı mübhemiñ ki serā-perde-i hayāl
Bîrûn-ı bāb-ı halvetine perde-dār olur
- 7 Ol perde-i hayāl ki bî-gāne ma^Cnāya
Her yüzden āsinālıḡı şöret-i ^Cār olur
- 8 Ol perde-i mümessek-i Leylā-pesend kim
Leylā'ya çār u Kays'a niḡāb-ı nifār olur
- 9 Ol perde-i muşanna^C-ı seb-reng kim aña
Rûz-ı sepîd-i şavḡla germ intizār olur
- IO Ol ma^Cnî-i muhayyel-i nev-zāda nāzdan
Gehvāre-i muraşşā^C-ı zerrin sitār olur
- II Ol āsinā lafızlara ebrû-yı yār-ves
Bālā-yı çeşm-i ma^Cnide cāy-ı karar olur
- I2 Etḡāl-i nev-zebān-ı mezāyā-yı nazmıma
Ṭab^Cım gibi nedim-i nev-āyende kār olur
- I3 Ṭab^Cım o dem ki ^Cazm-ı şeker-h^wāb-ı nāz ider
Nānû-yı dāye-i meleki naḡsu kār olur
- I4 Olsa çeşm-güşā cihet-i nazm-ı tāzeye
Der-hin firistegān-ı hayāl āsikār olur
- I5 Tertîb-i bezm-i hāşş-ı me^Cāniye her biri
Berçide-dāmen-i sereh-i intizār olur
- I6 Her bir firiste-i puket-i nazm-ı dil-keşem
Taḡsîn-i lafz u ma^Cnāya germ i^Ctibār olur
- I7 Ṭab^Cım ider melā'ike-i fikri nām-zed
Ol ḡidmet-i güzideye kim şad hezār olur
- I8 Eyler birin mişāl üleyfāza müntekid
Ol digeri me^Cānî için hurde-kār olur
- I9 Cibrîl-i vahy-āver-i ^Caḡl-ı huçeste-re'y
i^Cdād-ı cevher-i suhene dest-yār olur
- 20 Şûr-ı suver-nümāsı serāfîl-i hāmemiñ
Ervāh-ı ma^Cnîye sebep-i iddikār olur

(2.beytin ilk mısraı U2'de I. beyttedir.) I kuzāt:kuzātU3
2=Ol dil ki.....hükm ider:Ol dil ki kilik-i nādireden-
şıgār-ı kibār olurU2,IO=Gehvāre-i:GehvāreU4,I2=nev-zebān:
nev-zenānU2,U3,U4/nev-āyende:nev-āyende-iU2,II=Bālā-yı:Bā-
y-ıU4/cāy-ı:cāy-ıU4,20=hāmemiñ:hāmemiñU3,U4//ma^Cnîye:ma^Cnā-
yau3

- 21 Mîkāl-i feyz-i ebr-i hayālāt-ı tazededen
Gülşen-saray-ı tab^cıma nîsân-bâr olur
- 22 Hussād-ı nazm-ı tab^cıma teslim-i rûh ider
Güyâ ki Âzraîl suhen-i cân-figâr olur
- 23 Elfāza ma^cnā ma^cnāya elfāz reşk ider
Biribirinden ahsen-i çendîn nigâr olur
- 24 Sāde kelām-ı misket u mevzûn degil hemîn
Cümle muhassenāt-ı bedî^c anda var olur
- 25 Tersî^c-i dil-pesend ü tecânîs-i rûh-mend
Tarz-ı tîbâk ol secere berk ü bâr olur
- 26 Tesbîh ü tevriye suhene hüsni ü ân virür
Envā^c-ı isti^cāre beyāna medār olur
- 27 Bālā-yı nazma cum^a lâkin giderüp kalem
Âdâb ile o dergehe çihre-güzâr olur
- 28 Dergâh-ı carş-mend-i Âşir Efendi'ye
Kim anda caql-ı Âşir'e dil gîbta-kâr olur
- 29 Ol Âşir-i havâşıl-ı iklîm-i ma^crîfet
Kim cûş-ı faẓl-ı mâye-i her iftiḥâr olur
- 30 Ol kâdı-casker-i sene-i cîzz ü cāh kim
Seyyid derinde ez-dil ü cân perde-dâr olur
- 31 Sa^cd olmasa derinde mülâzım olurdu naḥs
Rûh-ı cîşām-ı bezmine ḥidmet-güzâr olur
- 32 Sancaḳ-be-dest-i maḥşer-i cîrfân Zemahşerî
Zîr-i livāsına yetişüp cân-sipâr olur
- 33 Tahrîr-i hāşşı luṭfile ahrâr-bend iken
Nuṭḳ-ı Ḥarîrî'ye lēken-i inhîsâr olur
- 34 İ^ctāb-ı dār-ı faẓlına cûtbueger yüzün
Fers itmese mu^cāteb-i ehl-i diyâr olur
- 35 Tâcü's-serî^ca aña başında yer itmese
Halḥālî gibi süflî-i kem-i^ctibâr olur
- 36 Şadru's-serî^ca itmese taşdîr-i zātını
Şadru'nîsân-ı maḥleme-i rûz-gâr olur
- 37 Keşşâf-ı serḥ-i âyet-i faẓlında muḳtaşar
Keşf ecmele-i meḥâmidine ihtîşâr olur
- 38 Kâdı öper anî yed-i beyzâ-yı faẓlını
Şadr-ı kadîm-i maḳdemine ḥâk-sâr olur
- 39 Râzî cevāmî'1-kelimin görse fahridüp
Şîrâz mecmû^c mü'ellifi şîrâze-dâr olur
- 40 Cörfî serî^cat-ı edebinde günâh-kâr
Fevzî görüp ma^cârifini şerm-sâr olur
- 41 Nu^cmân-ı Bû-Hanîfe eger sâbit eylese
Faẓlında râfî^ci dahi şef^c-i kaṭâr olur

27=giderüp:gidüpÜ2,31=hidmet-güzâr:hidmet-kârÜ3

35. ve 36. beyitler Ü4'de yer değiştirmistir.

37=serḥ-i:ser'-iÜ2,39=şîrâz:şîrâziÜ2/-

şîrâze-dâr:şîrâze-iÜ2

- 42 El-^Cūd Ahmed oldu meşel ol i^Cādede
Kim vaşf-ı hulk-ı hāşşı kirār u mirār olur
- 43 Vālik-i mūmellek-i der-i efzālīdır anıñ
Yūsuf mahabbetiyle esef-^Wār u zār olur
- 44 Tahmīd-i lutf-ı tab^Cına hāşş olsa ger sezā
Nazm-ı Muhammediyye ki vahdet-şī^Cār olur
- 45 Rāvī Ebū Hureyre-i vakt olsa çok degil
Nazm-ı hadīs-i vaşfına kim bī-kenār olur
- 46 İtse Hüseyin Vā^Ciz eger vaşfın intikāl
Naqd-ı güzīni mefhar-i ceyl-i kibār olur
- 47 Ervāh-ı evliyā ider anıñ ziyāretin
Her meclisi melā^Cike içün mezār olur
- 48 Sāl-i mubārek-i ^Caded-i ^Cömr-i nāzūki
Vakf-ı fuşūl-i erba^Ca-i i^Ctibār olur
- 49 Şehr-i sehīr-i sāl-çe-i ^Cizz ü cāhına
İkbāl ü baht rüz u seb pāy-dār olur
- 50 Eyyām-ı hefte-i Şaferū^Ü-hayr bahtına
Meh-i cedvel-i mürāşşā^C zerrīn nigār olur
- 51 Rüz u seb güzeste-i ^Cömr-i şerīfiniñ
Sā^Cāt u sāniyātı dakāyık-sümār olur
- 52 Sā^Cāt-ı ^Cömr-i ātī-i ikbāl-perveri
Nezdīk-i rütbe-i derecāt-ı hezār olur
- 53 Enfās-ı bā-sipās-ı haķāyık-şināsına
Mevc-i dem-i Mesīhi reg-i istihār olur
- 54 Berķ-i cehende-i lahazāt-ı vakūrına
Hār-u-hes hutām-ı dunā huşk u hār olur
- 55 Ey māye-baḥs ehl-i hüner hulkuñ iştidüp
Vaşfında kilik-i nev-hevesim bī-ķarār olur
- 56 Gerçi seniñ gibi baña memdūh mün^Cadim
Ammā benim gibi de medḥ-hān sīkār olur
- 57 Zīrā medihiñi saña lāyık edā ile
Ta^Cbīre yok bu günde kavī iktidār olur
- 58 Rūsen bu kim bedīheye benden eḥaķķ degil
Nūrī vū Enverī olur ibn-i Menār olur
- 59 Fahriyye ^Cādet-i şu^Carā-yı zamānedir
Ammā benim katımda dil ü tāb olur
- 60 Sırf iftiḥār mezhebimizde harāmıdır
Ammā tesekkür olsa murād i^Ctizār olur
- 61 Fahriyye neydigin bilemem lik o deñlū kim
^Cādet yerini bulsa suḥen sīve-ķār olur
- 62 Rūm u ^CArabda mülk-i ^CAcemde benim gibi
Yokdur bu nazm u nesre kavī iktidār olur

42=El-^Cūd:El-^Cavdk/kirār u mirār:kerrār u merrārÜ3

43=esef-h^Wār u:esef-h^Wār-ıÜ2,5I=rüz u:rüz-ıÜ2

54=cehende:cehendeÜ1,Ü4,K//huşk u:hu k-ıÜ2,Ü3,Ü4,K

55=māye-baḥs:māye-i baḥsÜ2,59=^Cādet-i:ādeti/zamānedÜ3

- 63 Söz buldu rüthbesin yeter itdiñ güzāf u lāf
Bu nağmeye du^{cā} gibi yokdur karar olur
- 64 Kānī meḥākīm-i felekiyye zihām ile
Tā resk-i cilve-hāne-i cīl-i kibār olur
- 65 Allah ḥālī itmeye dīvān-hānesin
Ol zümreden ki her birisi şadhezār olur

Ü1.I5a,Ü2.I2b,U3.I2a,U4.I2b,K.I2b,MI.I6a,M2.I3a,T.I5b

33

Kaşide Der-sitāyis-i Emīn-i Darb-hāne-i ^cAmire Yūsuf Ağa
Mef^cülü/Pa^cilātü/Mefā^cilü/Pa^cilün

- I Zi'l-ḥicce rüz-ı saht-ı se^cid-i vişāldir
Kurbān mevsimi dem-i ^cid-i vişāldir
- 2 Gül-būse-i mu^cāyede minnet mi istesün
Allah bu bu rüz rüz-ı sa^cid-i vişāldir
- 3 Meclisleriñ şetāreti var söyle kim bütün
Destānlar da güft ü şenid-i vişāldir
- 4 Havf u recāyı eyledi ^cussāk ber-ṭaraf
Āzād-ı fikr va^cd u va^cid-i vişāldir
- 5 Zīrā bulundu lafzen vü ma^cnen safā-yı rüh
Hep maḥzar-ı karīb ü ba^cid-i vişāldir
- 6 Rū-yı şevāhid emele zīb ü fer viren
Tāb-ı girih-nümā-yı ca^cid-i vişāldir
- 7 Hep yerdedir nevāsi-i ḥubān-ı ^ciyd-geh
Hep secde-geh-i edim-i sa^cid-i vişāldir
- 8 Bā-ḥikmet-i muḳābele-i mübdi' vü mu^cid
Rüz-ı sa^cid ^ciyd-i mu^cid-i vişāldir
- 9 Mülhak memālik-i ^cademe bir ka^cid-i hecr
El-āne berķ-i ^ciyd-i ka^cid-i vişāldir
- 10 Ölmüş iken dirildi direldi meşātība
Sübḥāne rab ki halk-ı cedid-i vişāldir
- 11 Bayram-ı yār-ı rām be- sāgar mī merām
Allah bir dü-çar-se ^ciyd-i vişāldir
- 12 Te'sir söyle nāz u niyāza karīn kim
Her bir nigāh germ-i müfid-i vişāldir
- 13 Elde ayağ mey dehenimde leb-i nigār
Allahdan bu feyz ^cadid-i vişāldir
- 14 Ağyār kuruyup kalayazdı miyānede
Başdırma anı bezme kadid-i vişāldir
- 15 Her harf her mu^cāmele her şive ^ciydde
Yek-reng ü yek-mizāc-ı nedid-i vişāldir
- 16 Mādām ^ciyd-i ekber-i vuşlatda ^casikān
Bisyār-ter zi ka^cbe ḥamid-i vişāldir

63=güzāf u:güzāf-ıÜ2,U3,64=felekiyye:felekiyye-ıK

65=şad-hezār:şadr-ı hezārÜ1,hezārÜ2

33-2=Gül-būse:Gül-pūseÜ2,4=va^cd u:va^cd-ıÜ2,U4

7= yerdedir:perdedirÜ3,U4,8=mu^cid-i:ka^cid-iÜ4,9=el-ane:el-anÜ4

- 17 Ehl-i fesād ked̄d-i yemīn itmesūn deger
Ol bābda hemīše ked̄d-i vişāldir
- 18 Dāğ-ı derūn u dil ruḳabāya bu c̄idde
Hep cevher-i firind-i ḥad̄id-i vişāldir
- 19 Zāhir-furūslar seg-i ser-kūçe-bend-i hecr
Ehl-i derūn gürbe-i bīd-i vişāldir
- 20 Gül-būse ki pes endāht idi muḳaddemā
Der rūz-ı c̄id-i sirr-ı bed̄id-i vişāldir
- 21 Rūsen-terīn mecālīs-i a^cyād çok eger
Dıḳḳat olunsa şu^cle-i sīd-i vişāldir
- 22 İllā o meclīs-i şeref-efzā ki dāimā
Zānū-yı Yūsuf anda ḳā^cid-i vişāldir
- 23 Yūsuf sitāre Mısr metāne c̄azīz nefis
Dil-h^wāh-ı ümm-i dūnye velīd-i vişāldir
- 24 Evşāfı şāfī sīne-i şāfı şıfat-ı safī
Kim h^wānde-i gavānī-i ḡıyd-ı vişāldir
- 25 Memdūh-ı her medīḥa vū meşkur-ı her zebān
C̄usşāḳa luṭfu rū-yı sepīd-i vişāldir
- 26 Yūsuf Ağa emīn-i darbḥane ki aña
Ehrām-ı tılsımı be-ümīd-i vişāldir
- 27 Cūd u sehā nedīm ü muşāḥib tıbā^cına
Buḥl u denā'e tarz-ı tarīd-i vişāldir
- 28 Derdin aña açar yine açarsa ehl-i ḳāī
Leb-bestegān yanında lebīd-i vişāldir
- 29 Şad menḳabe Sikender-i zi'l-ḳarn-i himmeti
Ye'cūc fıkra sedd-i sedīd-i vişāldir
- 30 Zīb-i külāle-bend-i ser-i baht-ı es'adı
Seh-vār-ı kām-ı dürr-i naḍīd-i vişāldir
- 31 Şad sālē kām u nām-ı nedīde(nakısdır)
Teshīl-baḥs-ı şadd-ı sedīd-i vişāldir
- 32 Redd yok derinde ehl-i c̄ulūm u ma^cārife
Hep rūḫlar o derde c̄abīd-i vişāldir
- 33 Ervāḥ-ı ḳuds sīve-i esbēḥa öykünür
Pīşānī-sā-yı ḥāk-ı vaşīd-i vişāldir
- 34 Maḥşūl-ı meḳrūmātı tokulcumla ḳaldırır
Çūn dest-yāb-ı ḥabb-ı ḥaşīd-i vişāldir
- 35 Dīvānçe-i meḥāmidine āferīdeden
Her bir ferīde ferd-i ferīd-i vişāldir
- 36 Ehl-i ḳulūb semt-i serāsına müncezib
Ez cān u dil ḳamūsı mūrīd-i vişāldir
- 37 Sīmürḡ-i ḳāf şöḫreti meşhūr olan bu kim
Hem-āşīyān-ı arş-ı mecīd-i vişāldir

17=deger:digerÜ4,18=derūn u:derūn-1Ü4//firind-i:fe-
rīd-iÜ2/ḥad̄id-i vişāldir:cedīd-i vişāldirÜ3,23=si-
tāre:sitāneÜ4,24=şıfat:şafıÜ1,27=denā'e:denāneÜ3
33=öykünür:öykünüpK,35=āferīdeden:āferīndenÜ2//....
ferd-iferīd-i vişāldir:Her bir ferīde ferīd-i vi-
şāldirÜ3

- 38 Tab^cım anı ne şide ne Cemşide beñzedir
Zirā ki vaşf-ı hāşşı nesid-i vişāldir
- 39 Şid-i āsmānı toğış her cāyī bā-zevāl
Cemşid bād-ı taht-ı nemid-i vişāldir
- 40 Sırın hep çeşide-i h^wān-ı cināyeti
Gül-nağs-ı hānedānı çeşid-i vişāldir
- 41 Nukl-ı mekārımı ki reşidiyyedir müdām
Sākī-i bezmi tıfl-ı reşid-i vişāldir
- 42 Devrān-ı pāy-dārdadır āsiyāb-ı cⁱiy
Esbāb-ı kām u nām-ı catid-i vişāldir
- 43 Āzādı h^wānī cümle-i erbāb-ı ma^crifet
İkbāl ü cāh u baht cabid-i vişāldir
- 44 Kurbān-ı mevsim-i şeref ü sānı olmağa
Kurbānlar zebīh-i ümid-i vişāldir
- 45 Bu sehr-i nīk-mihr-i hamer çehr-i zühre-veş
Der hadd-i zāt gāh-ı şehid-i vişāldir
- 46 Udhiyyedir ki h^wān-ı kerem-i zīb ü ziveri
Halvā-yı nāz-ı puht-ı caşid-i vişāldir
- 47 Allahu ekber Allahu ekber ki bi'l-vücūh
Mālik-nişāb-ı hulq-ı hamid-i vişāldir
- 48 Ye's eylemez sarāy-ı derinden ebed güzer
Ümmid-i hasret-i dem-i vedid-i vişāldir
- 49 Mānend-i hūn-ı sıbt-ı şehid eyler ictināb
Āzār-ı telhden ki Yezid-i vişāldir
- 50 Dest-i nevāzişe alışık pūst-ı cizzeti
Şadr-ı cadūsı cāy-ı cerid-i vişāldir
- 51 Zāt-ı şerifiniñ ki mehāmid cubeydidir
Luṭf u semāh deyr-i harid-i vişāldir
- 52 Silkü'l-le'al naẓm-ı bedī^c-i sitāyışi
Hemvāre ziynet-āver-i cid-i vişāldir
- 53 Ahbābınıñ nevāsı şeker-bārḥā-yı kurb
Adāsınıñ nevāli şadid-i vişāldir
- 54 C^omr-i kaşır-ı hāsidi hem-çeşn-i devr-i gül
C^ayya(nakısdır) medd-i medid-i vişāldir
- 55 İkbālī söyle çāpūk ü çālāk kim hemān
Hem-rāh bād-pāy-ı berid-i vişāldir
- 56 Ol çāşnı ki ta^cm-ı caṭāsındadır bedid
Hem-çeşnī-i mezāk-ı serid-i vişāldir
- 57 Hāne-vāde-i cadūsı hemīşe harābe-zār
Piş-i cenābı kaşır-ı mesid-i vişāldir
- 58 Bed-h^wāhi yaklaşabilemez evc-i cāhına
Her bir ḥasūdi dīv-i merid-i vişāldir
- 59 İrcāyı āsitāne-i luṭf-āşiyānesi
İrcā-yı hānedānı maşid-i vişāldir
- 60 Dest-i nevāzişi zu^cafā-yı zamāneye
Uşşāk-ı zāra dest-i ümid-i vişāldir

40=çeşid-i:haşid-iÜ2,43=cümle-i:cümleÜ2/hwani:hwani-iK
45=çehr-i:çehreÜ4,46=puht-ı:baht-iÜ2,47=bi'l-vücūh:bi'l-
vücudÜ4,48=derinden:derdindenÜ2, 55-Ü4,57=cenabı zıramÜ4

- 61 Her bir işāret-i ser-i ebrūsı fi'l-mesel
Dīvān-ı feyze ferdāi vahīd-i vişāldir
- 62 Her mısra'ı maḳāle-i nazmım mişālda
Cīd-i şenāya ḥabl-i verīd-i vişāldir
- 63 Kāh-ı dūğūmde ḥirmen-i iḥsānını gören
H^wāhiş-nümā-yı ḥabb-i ḥavīd-i vişāldir
- 64 Her bir şafā derinde tūran pās-bānlara
Her şubḥ tūrfā-baḥs-ı nūvīd-i vişāldir
- 65 Her nūkte kim ziyād ola ma^cnā-yı nazmdan
Maẓmūn-ı ḥāşş sūkr-i mezīd-i vişāldir
- 66 Sūkr-i Hudā be-vefḳ-i rızā-yı Cenāb-ı Hakk
Sū'-i ḳarīn rū-yı nedīd-i vişāldir
- 67 Ḥamden fe-ḥamde şāhid-i iḳbālī dā'imā
Mānend-i zāt-ı pāki vedīd-i vişāldir
- 68 Kānī yeter du^cā idelūm söz tamāmdır
Zīrā merām sözden ümīd-i vişāldir
- 69 Yaşla muvaffaḳ olduñ idindiñ biraz şafā
Gayri du^cā ḥitām-ı neşīd-i vişāldir
- 70 Mādām ^cāşīḳānile gül-gönçe lebleriñ
Seb-i dāstānı güft ü şenīd-i vişāldir
- 71 Ehl ü ^ciyāl ü duḡter ü ferzend ü dā'iren
Olsun o sözde ki(nakısdır) vişāldir
- 72 Hicrān yüzün gözün ēbedī görmesün seniñ
Her işṭīnā⁹ sende vedīd-i vişāldir
- 73 Allah baht u devletiñi eylesün füzūn
Olsun günün o rūz ki ^cıyd-i vişāldir
U1.I6b,U2.I5a,U3.I3b,U4I4a,K.I5a,M1.I8b,M2.I4b,T.I7a

Ḳaşıde-i Diğer Der-sitāyiş-i Müşārün-ileyh
Mef^culū/Pā^cilātū/Mefā^cilū/Pā^cilūn

- 1 Ey Yūsuf-ı zamāne nazīriñ seniñ ^cadīm
Mişliñ getürmedi yedi ābā Hudā ^calīm
- 2 Hülḳ-ı ^cazīm-i Ḥazret-i Peygamber-i Celīl
Olmuş saña resende-i hülḳ-ı vefā resīm
- 3 Tenhā adıñ degil seniñ ey Yūsuf-ı zamān
Zātīñ daḡi müzāhir-i sırr-ı dil-i selīm
- 4 Evşāf-ı zātīña seniñ itmiş ^cilāve Hakk
Hülḳ-ı kerīmiñi kereminden Hudā kerīm
- 5 Hürmet sitāre-i ḥarem-i ^cizz ü cāhdır
Tevfīḳ pās-bān-ı serā-perde-i ḥarīm
- 6 Çekmez nedāmet encūmeninde nedīm olan
Ser-vaḳt-i feyziñe ne iber hemser ü ne dīm
- 7 Mānend-i sāye ḳāmetiñe hem-rikāb olan
Olmaz mişāl-i sāye-i mihr-i ezel ^cadīm
63=H^wāhiş-nümā-yı:H^wāhiş-nümāU4,7I=ferzend ü:ferzendU4
34-2=resende-i:resendeU2:(7I.bevtteki eksiklik bütün
hüşhalarda vardır.)59=ircāyi:ircāyi-iK,60=zamāneye:za-
mānedirU4

- 8 Çün zer ü sîm-i nâşiye ki sikke-zen-i hüdâ
Çün sîmiyâ c'ademle dil-i düşmeniñ vesîm
- 9 Olmaz ne sîm-i c'â'ik-i cüduñ ne zer seniñ
Girmez harîm-i c'ışmetiñe gayr-i ez-nesîm
- 10 i'cdām çünki nisbet-i cüduñla virdi nām
Mānende-i vücūd-ı hāqīkī olur qadīm
- 11 Tevfīk-i vefk-i hālī vasaḥdır tulu'c'una
Te'yid-i eyd-i kudretine mehr zer-i kadim
- 12 Esbāb hep müsebbibe rām āsiyān be-kām
Burhān be-vefk-i lāzime-i miḥnet-i haşīm
- 13 Esyā çü āsiyān ten-i sîmürg-i sēniñā
Esmā çü āsmān cerefiñle ebed vesîm
- 14 Peyz-i ilāh sende tamām c'izz ü şān be-nām
İn'ām-ı c'amm-ı cūd u kerem çün maḥar-ı camīm
- 15 Mā'-i hamīm-i düşmeniñiñ āb u dānesi
Hāqkdan pes-ez şadaḥ ne şadīk iste ne hamīm
- 16 Cemmā bere-seniñ reme-i himmetiñde yok
Zirā gānīmet-i dü-cihān der-dilet cemīm
- 17 Bir nīmesi mediḥa deger hep du'c'andır
Ben nazm u neşrimi idebilsen eger dü-nīm
- 18 Darü's-şifā olur dil-i bīmāre dā'ireñ
Virmez aña havādis-i çarḥ-ı kenūd bīm
- 19 Taşhīh iderse hāme-tırāşın şakāmetim
"Lemmā yerid c'aleyye ke-ḫavli izen şakīm
- 20 El-c'uhdetü's-şahīha c'ale'r-rāvi hāqḥ c'alīm
Güyā dimis laṭīfece şir-i Hudā c'alīm
- 21 İnne'n-nisā hulīkne lenā li't-teşaytun
Der nezd-i bint-i ḥazret-i müjde-dih-i na'c'im
- 22 Esref-ter-i benāt-ı Peyamberden iken ol
İtdi şudūr sir-i Hudādan bu nev raḫīm
- 23 Dünyā-yı dün ki er tonına girse de eger
İtmez vefā er oğlu ere ol zen-i c'aḫīm
- 24 Allah maşūn ide seni mekr-i zenāndan
Dünyā eger deger eger enfüs eger zemīm
- 25 İkbālīne şeref şeref-i lā-yezāl olup
Tā āhir-i c'ömr-i ḥareminde ola muḫīm
- 26 Çün eḫür-i ḥarem ola dārü's-şalāḥ ol
Mān-ı şafer gibi naḥs a'cdālara zāmīm
- 27 Devrān mu'āvin-i ser-i kārın be-her emir
Gerdün müdür-i dā'ire-i devletiñ qadīm
- 28 İns ü melek milāk-ı umūruñla üns idüp
Cins-i ecinne mürğ-i cenīne gele müstenīm
- 29 Sedd-i sedīd olup çü Sikender her āfete
Ye'cüc-ı ḡamdan olmaya ṭab' u diliñ sedīm

8=zer ü:zerr üÜ2,9=ne sîm-i:nesîm-iÜ3

14=....tamām c'izz ü şān.....tamām rān...Ü2

15=iste:isteÜ4,estÜ3,itseÜ2/şadaḥ ne:şadaḥ uÜ2

18=kenūd:kebūdÜ4,19=hāme-tırāşın:hāme-i tırāşınÜ2

22=Peyamberden:bî-mîrdenÜ1,23Dünyā:ebnāK/ol:onÜ1

M2'de 15.beytin 2.mısra'ı"Haḫkdan"souza eksikdir.

- 30 Ta^czīm ide fehāmet-i sānūn sü'ün-ı dehr
sāyeñde ola zāt-ı serīfīn gibi fakīm
- 31 Gülsen-sarāy-ı cennet olup bağ-ı behcetiñ
Gür-hāne-i ^cadūn ola dūzah gibi vahīm
- 32 Vāchū'l-^cadūvvü sehhamehullahü dā'imā
Pāpūs-ı mahremān-ı deriñle ola hesīm
- 33 ^cAynu'l-^cviṣāti beyyezāhu'llahu ^cācilen
Engüṣt-i tīz-na-hun-ı gāmla ola zahīm
- 34 Her kimki dāireñde tesaytun hayāl ide
Mānend-i sāye-i sebeḥ div ola racīm
- 35 Hursāid ola sürüc-i müzerkes huyūlūna
Pervīn ü keh-kesān kabārālī zer-i kecīm
- 36 Zerrāt olup kevākib-i ikbāle kevkebe
Qūn nūr-ı āfitāb-ı esi^cañ ola ṣehīm
- 37 Sehmū's-sa^cāde kevkebiñe dest-yār olup
Kavs-i kuzah legençe-i ser-h^wāñçe-i velīm
- 38 Sīmürg-peççe-i küh-i kāf-ı vakārīna
Uçmeḡa ṣāhn-ı ^cadn ola evc-i cev-i cesīm
- 39 İmhāl olunsa da bulur a^cdān lāyıkın
Meṣhūrdur meḡel ḡāzabu'l-leyyini'l-elīm
- 40 ^cİndiñde raḡm çün şıla-ı raḡm deñlūdūr
Mānend-i besmele heme ābisten ez raḡīm
- 41 Fakr ehliniñ ki "nahñü kasemnā"sıdır deriñ
Her fakr ehli muḡsimiñ iḡsāmına ḡasīm
- 42 Hep ḡissim itdi anı ḡüsām-ı ḡimāyetiñ
Hiç ḡalmadı emel ki kerem itmeye ḡasīm
- 43 Hiç kesmediñ kesim ḡomadıñ ḡüsn-i ḡimmete
ḡehḡāke sīm ḡāh zeriñle kesüp kesīm
- 44 Bī-kes deriñde bir kesim ile ider sūkūn
Kim kesmesine mihr virür tibr-i māh-ı sīm
- 45 Ey nūr-ı dīde-i heme iḡbāliyān-ı ^caṣr
Ey āb-rū-yı her şeref ü ḡaṭra-i ^cazīm
- 46 Ey māye-süz-ı külçe-i ibriṭz-i ḡāṣṣ-ı cūd
Ey nāṣiye-fürüz-ı sikek çün zer-i ḡamīm
- 47 Ey dāye-i ṣevāhid-i iclālī āfitāb
Lala-yı mir-zāde-i iḡsānı luṭṭfa hīm
- 48 Ey ḡarb-hāne-i ser-i desti ḡafā-yı ḡaṣm
Kūpāl-hūrde-i leked-i nahvėti ḡaṣīm
- 49 Şāḡib-^ciyār-ı cevher-i zer cevherī-i cūd
Kefçe be-pūṣt-i merd-i yetīm ü dūr-i yetīm
- 50 Ressām-ı luṭṭf emīn-i meḡarim-yemīn-i ṣāh
Tuḡrā-yı sikke-i himem imzā-yı naḡd u sīm
- 51 Naḡs-ı nigīn-i ^cizzet ü cāh u dūnā vü dīn
ḡihre-nūvis-i tāze-^carūs-ı elif racīm

28müstānīm:müstākīmÜ2,30fehāmet-i:fehāmetÜ2,37olup:
olurÜ3//ser-h^wāñçe-i:hāñçeÜ4,38sīmürg-peççe-i:sīmürg-
ḡonçe-iÜ4,43ḡüsñ-i ḡimmete:ḡüsñ-i ḡulḡa senN,42kerem:
kerīmÜ4//ḡüsām:ḡüssāmÜ2,Ü3,43ḡāke:ḡāk-iÜ2,45ḡaṭra-i:ḡatī-
re-iÜ3,46māye-süz:māye-i süzÜ2.

- 52 Evşāfīna seniñ zer ü sīm ü dūr-i semīn
İtmez kifāyet olmaz o ma^Cnāca müstakīm
- 53 Zihnim dūrüst olsa da süst olmasa eger
Deryā-yı fikre gavs idebilsem ne gam ne bīm
- 54 Hep lücce-i mediha ferā'idlerin dirüp
Şehdāne şāh-vār ile tolsa dil-i dü-nīm
- 55 Alsam o vakt ele niçe zer-tār rısteler
Çeksem o rısteve çekebildigim ^Can şamīm
- 56 Bilse beni nefāyis-i ervāh-ı kudsiyān
Var mı felekde negr u nazm bilse ben kimim
- 57 Ta gūs-ı dīk-i ebyaza irse hasīs-i dil
Çarh-ı hasīs . dīg-i fesāda virüp caħīm
- 58 Reskinden itse fitneye āgāz kaynadup
Dīg-i hasedde niçe dem nā-ħaķķ demim
- 59 Añlatsa resk-i āteşi ol sāl-hūrdeyi
Çıksa ezizi tā felek-i sābi^Ca kerīm
- 60 Ah ol günü görürmüyüm alup ele meyim
Çavķ u ğarāmetim ola her vaż^Cına ğarīm
- 61 Vehbī olan tabī^Cata kesbī uyar mı hiç
Nef^Cī nedimim olmağa kâ'il riyā ^Cadīm
- 62 Lākin ne çāre cevır-i zamāne komaz beni
Ber-vefķ-i h^Wāhiş eyleyeyim medħiñ ey kerīm
- 63 Vaşfitdigim kerimin idüp nāmını bēyān
Celb-i du^Cāya şarfideyim gevher-i naħīm
- 64 Pīşānī-i küşāde-i eyyām-ı rūh-ı ^Caşır
Darb-ħāne nāzırı Yūsuf Ağa-yı müstakīm
- 65 Rūşen-likā-yı şāhid-i devlet-i ser-kibār
Dest-i yemīn-i saltanat-ı şāh-ı Hān Selīm
- 66 Rūhu'l-emīn-i dā'ire-i vahdet-i vücūd
Yektā le'ālī-i sübūhāt-ı zerīn bezīm
- 67 Ğarrā meh-i sipihr-i sa^Cādāt-ı her dü-ķevn
Ra^Cnā gül-i serāb-sitān-ı kerem-i kedīm
- 68 Allah itmeye seni bu āsitāneden
Eflāk ta ki dā'ir ola hem-ķü devr-i mīm
- 69 Yūsuf bin Peyāmer-i Ken^Cān hürmeti
Mışır-ı sa^Cādet-i dü-serādan ebed şarīm
- 70 Virmişdi cā'ize keremiñ bendeñe peşin
Ammā ben itmemişdim edā-yı ğaķķ kerīm
- 71 El-ħāletü hāzihi itdi beni bu fikr esir
Çāh-ı ğama bıraķdı virüp sıķlet-i elīm
- 72 Kim degmemişdi ğā'ile-i inti^Cāşla
Bu ħidmetiñ edāsına pīş-ez-edā elīm
- 73 İtdim każā każādan ide Ħaķķ maşūn seni
Her ħidmetiñ edāsını tevfiķ idüp kerīm
- 74 Nāmıñ misāl-i Yūsuf-ı Ken^Cān-ı şehīr olup
İķbālīñ ola hem-ķü Züleyhā gül-i na^Cīm
- 49cevheri-i:cevheriÜ2//be-püşt-i:be-püstek,55Alsam o
vakt ele....:Alsam ele o vaktÜ2,59Añlatsa:İñletseÜ1
6İolmağa:olmağlaÜ4,62cevır-i:cevz-iÜ4/zamāne:zamānÜ3

- 75 A^cdān haqqına heme cārī olup celāl
İde tevaqquf ism-i cātā-perver-i hālīm
- 76 Ateş ola nevālesi her şubḥ u her mesā
Mānende-i semender ü hem-kisvet-i zālīm
- 77 Raḥmān ismine ola maẓhar halāyıkıñ
Miskīnlere ola dīl ü ṭab^cin ebed raḥīm
- 78 CAnber seniñ sitāreñe maẓhar dūgerse ger
Yanmazdan evvel eyler idi şive-i semīm
- 79 Gelmez tetimme-i suhenim vezne yohsa naẓm
Tetmīm-i na^ct ider be-sümār beni temīm
- 80 Rūz-ı elest nāşiyen idüp nezāre zīb
İkbāl itmiş işbi^cinā pertevin retīm
- 81 Bilmez mekādiriñ felegiñ bu cehilleri
Mennā^c-i ḥayr cutill u cutüvv aḡinā zenīm
- 82 Sen dest-gīr olmaz isen ḥāk -i pāyine
Dest-i niyāz u nāz be-dāmān ki zenīm
- 83 Gülsen-fürūz olan gül-i şad-berg-i midḡatiñ
Destāra zīb-i fahr iderim istemem nemīm
- 84 Cārī olur kıyāmete dek çeşme-i devāt
Tā şubḥ-ı maḡser olur elimde kalem nedīm
- 85 Mümkün olaydı Hızır gibi Cömr-i cāvidān
Yazmazdı temmetiñ te'sini bu kalem ne mīm
- 86 Gül gördüğüm yere inerim tamlarım hemān
Mā enderīn nemīn çemen ey gül çü şebnemim
- 87 Taşdī itmeyem deyüdü itdigim sükūt
Fikr-i sünūḡ-ı cā'ize kim redd ü şadlıkīm
- 88 Mecbūrum itmege seni medḡ ey gül-i kemāl
Kim ḡasb-i ḡāl Caddiderem medḡi Ḥaḡḡ Calīm
- 89 Yarabbi şalli sümme telaṭṭaf Cale'n-nebī
Mā ḡile Vūsuf ibni beni āl-i İbraḡīm
- 90 Sümme's-şalāti dā'imeten müstedirreten
Maḡşūşaten senāhu Cale'l-āli testedīm
- 91 Sümme's-şahābetü'l-küberā'ü'llezīne hüm
Yestaḡkimü'l-umūra bihim ḡayratü'l-ḡakīm
- 92 Kānī ḡulūñ medāyiḡiñ ile öger sözün
Şanma seni öger bu ḡaşıdeyle ol saḡīm
- 93 Allah şıḡḡat eyleye iḡsān vücūduña
Ṭab^c-ı saḡīme de vire hep ḡihn-i müstaḡīm
- 94 Tā gevher-i medāyiḡiñ itsün mesā vü şubḡ
Zer-tār risteye çü su^{cā}c mihr-i naẓīm
- UI.I8a,U2.I7a,U3.I5b,U4.I6a,KI6b,MI.20b,M2.I6a,T.I9a

Ḳaşıde Der-sitāyiş-i Şadr-ı Rūm Veliyyüddin Efendizāde
Muḡammed Emīn Efendi

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

I Zihī tevfiḡ kim sa^cdu's-su^cūd olmaşa hem-pāsı

Olur laḡzīde bālā-yı felekde baḡteten pāsı

63ideyim:idelimÜ2,72edāsına:edāsınıÜ3,76mānende-i:mānend-iÜ2

78Yanmazdan:yanmazÜ3,85te'sini:ta'sınıÜ3,86şebnemim:semimÜ3

- 2 Edāmallahu ^Caceb meşrık-fürüz-ı āsmān-baht
Olur kūrş-ı kamer şekl-i külefe lekke-i pāsı
- 3 Etālallahu ^Cömrüh mislū mā a^Clā lehū emruh
Harīm-i rahmet-i rahmānıñ olanlar harem-pāsı
- 4 Erişmezdi ser-i dāmān-ı rahm idmānına bir dest
Hezārān olsa desti çün çenār-ı gül-sitān pāsı
- 5 Tū şūfī hāḡḡ-ı hāḡḡ neşnāsi hāḡḡ gūyī konī da^Cvā
Bi-goftīm ez tū rā gūyī hāḡḡ-ı nān u nemek bas ı
- 6 Çıkar dīk-i hayāl-i hāmı dilden dīk-i ebyaḡ-vār
Vebāle girme gel bāl u demīnden sil is ü pası
- 7 O ezraḡ-fām-ı nīlī-reng-i cāmeyle niçün bilmem
İdersin dā'imā taḡlīd ziyı-ı ḡayy-ı papası
- 8 Kudūmuñ eyledi sır-āb mey-h^Wārānı çün cur^Ca
Seni gördükde humlar cūḡa geldi atdı tapası
- 9 Hasedden dura tāb-āver degildir āsiyābānān
Felek-tāb-ı şerār-ı reşk ile itme tebāb
- 10 Şemīm-i ^Cıtr-ı hulḡuñ itdi gök şuyu çemenlerde
Ḳanādīl-i kebūd-ı sūnbülū hemtā benek ası
- 11 Niçe hem-rütbelik da^Cvāsın eyler lüccede aşdāf
Lede'l-inşāf olunsun mu efendim destile pāsı
- 12 Gözüñde rīg-i kūyūñ tūtiyā-veş hıfzidersin hep
Ḳarardup yüz sürersin göz ferāḡāt kıl bu ḡumpası
- 13 Segānıñ mev^Cid-i mergi der-i dīvār-ı mesciddir
Saña kim didi zāhid kūy-ı yāra ḡaldırup pası
- 14 Eger lā be's ise h^Wāhişger-i vaşl olma ^Cuşşāḡa
Niçün be'sāya ^Cazv eyler yabanıñ sūlbü lapası
- 15 Felek inşāf-ı şāf-evşāflık şāfī-derūnlukda
Getürmiş mi zemīnıñ ümmühātı çarḡıñ ābāsı
- 16 Benim memdūḡumuñ yāhūd benim mislim tekellūf nīst
Saña hāḡḡ-gūyluk icāb ḡılmaz hiçbir pası
- 17 Eger zāt-ı nazīriñ ^Caks-i mir'āt-ı zamīrinde
İl-ḡaşmı'n-nefs ibşār itse var mı misl-i ābāsı
- 18 Seniñ bu nazūkāne tāc u hāccıñ ki zātında
On iki türkdür zātū'l-burūcuñ tarh-ı zībāsı
- 19 Görenler mevlevī zanneyler ammā sen ḡaḡīḡatda
Bu köhne hānḡāhıñ gūyiyā bektāsi babası
- 20 Bu reyḡān-zārda mānend-i Hızr aḡzar lebādeyle
Elinde zal çarḡıñ par par yanmaḡda çapası
- 21 Düşerse burc-ı vālā-yı sipihre sūnbüle-mānend
Olur gül-gūn-ı bahtıñ hūşe-i pervīnden arpası
- 22 Degildir yek-nesaḡ bezlitdigiñ ḡālī cevā'izle
Ne deñlü müstefīz olsa şu gerdūnuñ ḡranpası
- 23 Emān-ı dest-i nevāzişle beni taḡyīb kıl zīrā
Şikest itdi ser-ā-pā mey ḡumūmuñ usturupası

6=is:ışÜ2.

7=ezraḡ:ezruḡÜ2.

20=reyḡān-zārda:reyḡān-zādaÜ4.

21=vālā-yı:bālā-yıK.

- 24 Seniñ evsāf-ı cüz'-i zātın insā hiç mümkün mi?
Cihān ^Cirfāniyānı bir vere gelse ser-ā-pāstı
- 25 Nebe' cüz'ü kadarca vaşfın itsem rāzıyam ammā
Yetişmez vaşfına ^Cālimlerin iḥbār u inbāsı
- 26 Kerīmü'n-nefsi ḥarru'l-aşl ḥuluvvü'l-vaşl ^Culuvvü'n-nesl
^CAmimü'l-cüdi ve'l-iḥsāndır en azısı inbāsı
- 27 Eger nesl-i cevādın medhe āgāz eylesem elbet
Kalur hem-çün helāhil berk-i ḥursīdın mürebbāsı
- 28 Zi fitrat tā be-maḥşer yazsalar ser-nāme-i vaşfın
Cihānıñ şā^Cirānı ehl-i ^Cirfānıñ elibbāsı
- 29 Devā-yı derd-i bī-dermān-ı dil dürc-i dehānında
Kalur ^Caciz yanında heft-eṭbākın eṭibbāsı
- 30 Okur a^Cdāsı da hep nüsha-ı aḥlākını ezber
Degildir yalnız anıñ senā-ı ^Wānı aḥibbāsı
- 31 Egerçi 'rabbi yessir'den dil āgāz eyledi vaşfın
Müyesser olma mümkün mi ^Caceb anıñ elifbāsı
- 32 Be kānı sen ko lafı gel baba boş söz yeter gayrı
Medihinden de taḫşirāt ^Cafvı olsa cabası
- 33 O da bir başka iḥsāndır saña gayrı du^Cā eyle
Veliyyüddin Efendi-zāde'nin olmaḫ aḥibbāsı
- 34 Şehin-şāhāna nisbetden füzūn-terdir baña nisbet
Bunu ikrār ider hep şu diḥ ü şehriñ elibbāsı
- 35 Saña gülşān-ı lutfı ney-şekerdir kām-ı ṭab^Cında
~~Şeker kutusına olmaz naẓıre zevk-i rebbāsı~~
- 36 Hemān sen bendesi ol kim bu ni^Cmet saña vāfidir
Hemān sen ḥastesi ol derdiniñ oldur eṭibbāsı
- 37 İlāhī tā ola bu se mevālīd ü ḡehār erkān
Bu şeşhāne müdevver ṭop-ı mir'ātın reh-i bası
- 38 Ola kendüsi evlād ü ^Cıyāl ü ḡāne-perverdi.
Der-i iḥsānına āmed şüd iden ceyl aḥibbāsı
- 39 Hüdānıñ sāye-i lutf-ı ilāhīsinde rüz u şeb
İde pūşide esrārın sipihriñ köhne kirpāsı
- 40 Cihān durdukca var olsun ḡasūdu şad-hezār olsun
Heme bī-i^Ctibār olsun yanında sım ṭorbası

UI.20b,U2.I4a,U4.IIb,K.2I.b,-U3,MI.24a,M2.I8a,T.2Ia

36

Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilün

- I Kāside Der-sitāyiş-i Defterdār-ı Me^Cālī-kirdār 'Osmān Efendi
Çin-i siḡr bank-ı mübārek-bād-ı nefḡ-i sūr olur
Peyk-i iḡbāl-i ebed ^Cālemlere mevfūr olur
- 2 Vefḡ-i tevfiḡ üzre ber-vefḡ-i muvāfık koydu baḡt
Kırş-ı zerr-i mihr-i bāzūbendine(nakısdır)olur
- 3 Şāh-ı manşūru'l-livā-yı şems-i zerrin şemseye
Hūşe-i pervin muraşşa^C serḡuc-ı(nakıs)olur
- 4 Şāh-rān-ı maṭlaba meş^Cal-keş olmuşdu zūḡal
Hisbeye mirriḡ-i cellādān gibi me'mūr olur

24yere:yerdeUI,26eñ azısı:en azU2,U4,K6inbāsı:pasıU2

29heft:hepU4,33Efendizādenin:EfendizādeU2,34şu diḥ ü:su diḥ-iU4

- 5 Kābil-i pend-i peder reste gumūm-ı gammeden
Kābiliyyet hemçü āh tevfiḳ-i bārī pūr olur
- 6 Sa^cy-i bi-tevfiḳ olmaz maṣlahat-āḡā hele
Olsa olsa hem-^cinān-ı Bel^cam-ı Bā^cūr olur
- 7 Küfr ü küfrān cünḡası tekfīr-i ^cişyān eylemez
Serd-i dil būyāda olsa ṭab^cı çün kāfūr olur
- 8 Kāle-i iḡsīd olsa olsa āḡir maṣlahat
Ḥūkm-i ḡara kuş ile memūr bir kāfūr olur
- 9 İmtizāc itse arada bir emerdefeyz-i Ḥaḡḡ
Çeşme-sārı hem-mizāc-ı çeşme-i kāfūr olur
- 10 İstemez ser germ-i ūlfet olsa da baht-ı sefīd
Serd-i dil ser dāire ḡāşıyyet-i kāfūr olur
- 11 Kīmīyā-yı kābiliyyet olmasa cevherde ger
Yāy-ı kīmīyā himmet-i merdāneden kāfūr olur
- 12 ^cĀlem-i berzahda bir berzahdır ol bī-bahta kim
Ḡāh-ı laḡdı ḡabr-i nā-merde yakın maḡfūr olur
- 13 Rūzesin hep nā-be-cā iden ṭaleb bu sūḡda
Üstūḡ^wān-mār-ı ḡürde yā seg-i me'būr olur
- 14 El-amān şad el-amān dest-i nisā-i Bordan
Kim ricāl-i mübtelā çün ḡāk-ı nisābūr olur
- 15 Leşker-i feyzin āzı çoḡu müsāvī görünür
Ḡāh olur ki nefis-i vāḡid niçe biḡ ṭabur olur
- 16 Bā-ḡaber aḡbār-ı sırr-ı ḡaybdan feyyāzdır
Paḡiniḡ eşcārı da ehl-i dīlin ḡabūr olur
- 17 Ḡūş-dāde yok ^cavārızdan hirās u bīm ü ye's
Sāz-ı iḡlāsiniḡ heme bir kez ḡulaḡın bur olur
- 18 Hep vürettebdır yine tertīb-i bezm-i ḡāşş-ı şevḡ
Ger ḡar-ı ṭanbūr olmaz kāse-i ṭanbūr olur
- 19 Gerçi ḡanbersiz düḡün olmaz bu vahşet-ḡānede
Tik bār-ı minnet-i iḡvāndan ḡanbur olur
- 20 Kavm-i zen bor oldıḡın bil eyler isen izdivāc
Zenberek ḡullan ki zen ḡannitdigiḡ zenbūr olur
- 21 Heft-ḡ^wān-ı Rüstemi şu hefte ḡarfı āndırır
Şeşder-i seşsūy-ıḡam ki seş-per-i Şāpūr olur
- 22 Aḡlamaḡ şu püre pīr-i pārsānın ḡālini
Tik būs-ı destde i ler şapur şapur olur
- 23 Eyleme nāsa ḡaḡāretle nazar kim şer^cde
Kibrik-i nā-pāḡde şaḡş ṭabūr's-sūr olur
- 24 Ḡūddur mīrās-ı ḡaybu'l-ḡayb nān-ḡ^wārānına
Zümre-i mīrās-ḡ^wārān pek sefīn ü Cūr olur
- 25 Göz göre nān u nemek ḡaḡḡın ider inkār ḡaḡḡ
Ḡūr-ı ma^cnā niçe şüretde şenḡa-kūr olur
- 26 ^cĀḡıbet ṭopraḡ ḡabardırsın ḡabadan ḡeçmediḡ
Bu ^cabālar zīver-i dūş-ı baba ḡūr ḡūr olur
- 27 Tesliyet nişf-ı edebdir der-ṭarīḡ-i ^cıḡḡ u şevḡ
Tā ki ūşḡufe ḡūḡufe ḡūşe-i engūr olur
- 5=gumūm-ı gammeden:umūm gumsedenK,İşyā seg-i:bā sekK,
17bir kez:bir göz ikenK,35-37mevālīd ü:mevālīde vüü2

- 28 Hüse-i engür ba^cd ez güre mænend-i peren
Ba^cdehü hurşîd-simâ simiyyâ-yı şûr olur
- 29 Neş'eler şûrişler ol sūzişler ol (Nakısdır)
Ol neşât-ı nāgehānîler ki hep ma^czûr olur
- 30 Rakşlar cünbişler ol giryân giryân yanmalar
Sākî-i simîn-sāk u sâ^cid-i billûr olur
- 31 Ba^cde çendîn sāl-ı fart-ı sıklet-i hamyâzededen
Ser-girân sāmān sebûke- çesmān ise maḥmûr olur
- 32 Düşdüğü sâ^cat hemān pîr meyiñ ayacağına
Bāse kâse söğüşüden çârşu ma^cmûr olur
- 33 Sākîyâ toldur sebūyu ol hümâyûn çeşmeden
kim yanında selsebîl-i çeşme-i ḥor ḥor olur
- 34 Sākîyâ muṭribliğe yeltensün ol duḥt-ı cemîl
kim o düşize yine mænende-i ḥurhûr olur
- 35 Sûr ser-i meydāna gül-gün meyiñ kim sākîyâ
kim süren meydāna atı server-i sûr sûr olur
- 36 Çöret al ol bintü's-şadefden kim niçe izzet bulur
Gerçi evṭān-ı kadîminden biraz dūr dūr olur
- 37 Cāmedān olma sen olsun ceyb-i cāmeñ cāme-dān
Nāziş-i zibāyiş-i tennûreden tennûr olur
- 38 Bārekallah mäh-ı rûze nûra ābisten olup
Ehliniñ daḥi derûn-ı bîrûn nûr olur
- 39 Nevverallahu cüyûnen zāte behcâtin izen
Kasvet-i esbâbı gönülden nāgehānî dūr olur
- 40 Gel mesâcidde şu^{câc}-ı dürrî-i kandîli gör
Her biri reşk-i meh ü pervîn ü cirm-i ḥûr olur
- 41 Râstî- i zāhirin cünvân-ı bâṭın-ı bî-cerir
Zāhiri bâṭın yerine elvirir mestûr olur
- 42 Yüzdürür her ḥuşk-leb yemde gubâr-ı cismini
Girye-i rûşen-dilāndan iş yine çamur olur
- 43 Bay gedā bi'l-cümle yağ dokseñ yalanur maṭbahı
Ni^cmet-i Ḥaḳḳ ḥākiyyāne fi'l-meşel yağmur olur
- 44 Dün Süleymāniyyede bir mûr-ı kem-ḳadre sebîh
Bir muḥarrâ cān gordüm zevḳine me'mûr olur
- 45 Böyle bir mäh-ı biḥîn rahmet-rehîn olsun mu hîç
Ke mterîn iḥsānına maḥzar olan maḡfûr olur
- 46 Ḥaḳḳ cināyet eyleyup ceyl-i celîl-i sâ'ime
Her mekân cennet her ayı çeşme-i kâfûr olur
- 47 Serd-dillik zāhir u bâṭın cehennem nārıdır
Bâṭını âteş bu vaz^cıñ zāhiri kâfûr olur
- 48 kâle-i her kâre isti^cdādına merhûndur
(n a k ı s d ı r) iḥşidde kâfûr olur
- 49 Şi^cre dil-dāde olan bî-behredir
Siḥr ile ülfet iden âlüfteler meşhûr olur
- 50 Tentē zibā-yı ḥabāb olmuş mey-i peymāne zib
Tentene tā dir tene tana tene ni tûr olur
- 51 Fer^c aslın asl fer^ciñ fâş-gû-yı sırrıdır
Tā ki gūyā lüle-i ser-çeşme-i engûr olur

- 52 Ehl-i Keşmir olduğun andan tefatṭun eyle kim
Keşmirîler nūr-ı çeşm-i kûçe-i Lahur olur
- 53 Nîk u bed mebd'e'-i tefe^uldür me^câda lâ-cerem
Köre bak nân u nemek efsânesinden kör olur
- 54 Bûy-ı hûn irici istiğmâm eyle selmeden
Silme kâ'il olamaz ehl-i tebahtur tûr olur
- 55 Şaş ber-rîş ü burut-ı nefis-i bed-h^wâh-ı racîm
Şaşma şaşılıkla iş gör nefsi sen şaşur olur
- 56 Gûs-mâl-ı bed-sikâlânı müfîd olmaz dime
Gûş-ı ehl-i kibrîsen beher tekebour bûr olur
- 57 ^cAv^cav-ı seg-beççegân-ı hırş-ı işgâ nengdir
^cAvd ise ikinciye fırsat koma ur ur olur
- 58 Didigîñ hep umduğun nefis-i tebâh efsâneden
Ah illâ deyu bed bûr(nakısdır)
- 59 Nefs eyvallah ider mi eyler ammâ bir hakîm
Anîñ eyvallahını celbe kavî maqdûr olur
- 60 Ol zamân eyler kemîne bendegâna ser-fürû
Ol ki şîrân-ı şütür-tenle(nakısdır)
- 61 Ya^cni bir meh-çehre pervîa-behre zühre-menkabat
Rûze nâm-ı diger oruc dimegin meşhûr olur
- 62 İşte ol mâh-ı güzînde eyle nefsi terbiye
Şîk boğaz-ı hırş-ı nefsi kim o sonra zûr olur
- 63 Rûze zîrâ zâ'ir-i ser-kûçe-i didârdır
Didi Ruhullah kim açlık çü nûru'n-nûr olur
- 64 Hem tecerrüd vuslat erbâbından olmağın hemîn
Lafza-ı pâk-i tecevvu^c zeyline mesfûr olur
- 65 Açlık görmek tecerrüd vâsıl olmağdır niçün
Bu beâletle ^cioâdullah Hakkdan dûr olur
- 66 Şevkden zü'l-maṭla^ceyn olsa kaşîdem ^cayb mı
Hem bu tâvus-ı kudsdür zü'l-cenâhı nûr olur
-
- 67 Çün kudûm-ı rûze ile dideler pûr nûr olur
Şehr-i İstanbul menârâtı çü nahl-ı Tûr olur
- 68 Mey-gede dâr-ı Ebi'd-derdâ gibi beytû'l-ḥarâm
Secde-geh cân u dil-i mü'min gibi ma^cmûr olur
- 69 Ni^cmet-i elvân mebzûl h^wân-ı ihsân munbaşîṭ
Hânedânında gedâ vü aḡniyânîñ sûr olur
- 70 Bir kıyâmetdir ki farṭ-ı intizâr-ı şâmile
Gûşlarda banklar hem-çâşnî-i şûr olur
- 71 Tâbiş-i ğurra güneş şuyunda eyler cilveler
Sâz-ı sūzîşde o zerrîn perdeler mähûr olur
- 72 Şâ'ime tûr tûr didikce ^cunfile zühhâd-ı serd
Baḥr-ı ḥayretde kemîne mevcler dûr dur olur
- 73 Çün tilâvetle olur kaṭ^c-ı mesâfât-ı şıyâm
Dest-i dilde şâ'ime her saṭr bir sâṭûr olur
- 74 Yatı tolgun mâkiyân pervâz olan sengîn-dilân
Deşme derdin katılar derd-i dili rencûr olur
- 75 Gel simâṭ-ı rahmete yenmez yenûr yi nûş-bâd
Lokma-ı ifṭâr-ı şûrî nîsek-i zenbûr olur

- 76 Zāhidā anbār seniñdir gayriniñ ise şaman
Gel bu gāvāne hūrişden geç ki insān hōr olur
- 77 Çend ser-h^wān zānū-yı hırsa mīrās oldu ^caceb
Cebheden h^waydāneler pervīn gibi menşūr olur
- 78 Cennetiñ endāyiş-i cüdrānı falūzec imiş
Bir rivāyetde muḥalleb tatlusı mezkūr olur
- 79 Diş biler tahrīb-i hītān-I bihişte yādgar
Bu ^cakīde sūkker olsa yenmez ol ma^csūr olur
- 80 Bilesin āzūların ol ārzū ile hemān
Cennetiñ dīvārını bile yesūn ma^czūr olur
- 81 Āh şad āh ol ne-puhte sūfiyān-ı hāmdan
K'anlara nā-puhtelik cız bız gibi hōş-hōr olur
- 82 Peştemālda yek dü se burma çörek birkaç simid
Burma vādisinde bir hey'et ki nā-mağdūr olur
- 83 Nesholunmuşdur deyu aḥkām-ı āyāt-ı duḥān
Ol kadar büyā duḥān şohbetleri menfūr olur
- 84 Tarlalar bōstānlar içre girüp hūk u kirāz
(n a k ı s d ı r)tahrīb itdiği meşhūr olur
- 85 Zāhidā iştāri ta^ccīl eylemek mesnūndur
Şavminıñ iştārını irken iden mağfūr olur
- 86 Ayasofiiye civārında çörekci-i şehīr
Halka-vār aḥmer mübeyyaz turfa kurşu'n-nūr olur
- 87 Fi'l-mesel kavs-i kuzah ber-dest-i beste çākeri
Hāle-i mäh-i müdevver bi'n-niseb mağrūr olur
- 88 Vārid oldu çün hadīs-i kudsi-i 'es-şavmu lī'
Ḥazret-i Peygamberiden bu haber me'sūr olur
- 89 Kim ki ekle ictisār eyler yir anı ākile
Kim ki şürbe kaşdider ^camden ebed māsūr olur
- 90 Kim ki şabreyler mukāsāt-ı teb-i memdudına
Kim ki hemmi indifa'-ı himmete maqşūr olur
- 91 Mess-i eydi-i zebāniden olup āzāde-ser
Vechine tār(n a k ı s d ı n heft tū maqşūr olur
- 92 Tā be-maḥşer sūr-ı rüz-ı rüzeden ter çeşm olan
Çeşm-i bādāmī-i hūr-ı ^ciyn-veş maqşūr olur
- 93 Şeb musallā rüz-ı rüşende mücellā ol bu mäh
Sābıkın çün sābıkın pesmānde terkatur olur
- 94 Bu ne sırr ne lezzet ü ne çāşnī ne nāzdır
K'emr ü nehy-i ḥazretiñ bir nehyi bir düstūr olur
- 95 Zevk-i vicdānı dem-i rühānīyi ol cān ider
Kim liķā-yı tāze-i aḥbābdan mesrūr olur
- 96 Bākırān-ı sülle-i akrāna istilā ile
Dīde-i baht-ı sa^cīdi rüşen ü maqrūr olur
- 97 Ya bedī^ciyyāt-ı istiḥdāma maḡhar düşmegin
Kālīb-ı bed-būd-ı dil nā-h^wāhī hep maqbūr olur
- 98 İsm-i kaḥhāra ola maḡhar o güm-furşat ki hep
Evliyā ni^cmeti tahte'l-kaḥr maḡhūr olur
- 75simāt:sümātÜ1,79ol:işN,90şabreyler:şabrileK,şabrileK
91 eydi-i:eydik.

- 99 Fi'l-mesel şol bî-ser ü bî-pây-ı ber-takrîble
Ehl-i dil bir şüm-bahta hâdim-i müzdür olur
- 00 Hidmetiñ zâhirde hasbe'l-^Cade eyler iltizâm
Lîk şad menzil heme dil-h^Wâhlardan dūr olur
- 01 Şöyle nakleyler biri efsâne-güyânîñ biri
Ehl-i Cîrfândan ki tekve-gâhı nezd-i sūr olur
- 02 Topkapusı ya Silivri ya Edirnekapusı
Pîş-gâhında sarây-ı sırça-ı meşhūr olur
- 03 Da^Cvet-i iftâr mäh-ı rûzede mu^Ctâd olup
Döstân iftâr zevkinden beşûşu's-sūr olur
- 04 Bu gice iftâra ahhâb-ı güzînimden fülân
Hem fülân ibn-i fülân gelmeklige mecbūr olur
- 05 Ayaşofıyye civârında pişer halka çörek
Şehr-i İstanbul içinde gün gibi meşhūr olur
- 06 Halkası bedr-i tamâm endâmı hurşîd-i be-nâm
Bir Caceb rengin müdevver kûş-ı gülgül(nakıs)
- 07 İste ol halka çörekden ahsama al gel yetiş
Yohsa zîb-ı sofra-ı iftârimiz meksūr olur
- 08 Vakt-i iftâra yetiş zîrâ hemân iftârdadır
Cilvesi yohsa çörek envâ^Cı nâ-maḥsūr olur
- 09 Tîz gel sögdürme hemşiren kadın incinmesün
Hidmet-i rûze cerîden zeyline meşhūr olur
- 10 Sen çörek ben de saña nân-pârecik yapdurayım
İnşâallah gör niçe sa^Cy-ı sevî meşkūr olur
- 11 Gitdi şarşar-veş başın şarşar solur şarkar dudak
Şokranur sırtarmadan enyâbı seng-i sūr olur
- 12 Zanniderdik çâryek sâ^Catde varır hem gelür
Yıldırım yetmez irişmek âh-ı nâ-maḥdūr olur
- 13 Vakt-i iftâr oldu yok iftâr tekmîl oldu yok
Tâ be-vakt-i faḥmetü'd-deycūr iş manzūr olur
- 14 Hacletinden şâhib-i hâne idüp te'vîller
Gâh dir oğlan tutuldu gâh dir rencūr olur
- 15 Gâh oruc keyfiyle yatdı kaldı oğlan gâlibâ
Gâh da vehmim bu pek bed-aşl u bed-tâmūr olur
- 16 Gâh dir dükkân önünde müşterîler gâh gâh
Keyfe uymakla kâmine müştler tîmūr olur
- 17 Gâliba's-şerru eşirrahı şigârhu şûr u şer
Rûz-ı rûze hem cidâl-i vak^Cca-ı tîmūr olur
- 18 Künc-i genc-i fitnede h^Wabîde mârı sesleme
Neylemez bir yerde dîv-i nefis çün gencūr olur
- 19 Beyne ezyâfin gadet mîzânı esvâku'l-kuraş
Teştevihim ba^Cde tefviti'l-kuras iş dūr olur
- 20 Gelse de şimdengirü yok zevk-ı h^Wahişler derim
İskele perverdesi hep böyle ibnû'z-zūr olur
- 21 Hâşılı'l-ma^Cnâ pes ez renc ü canâ ba^Cd ez Cîşâ
Geldi destinde murabba^C bir börek manzūr olur
- 22 Seyyidü'd-dâra bu iş güç gelmegin oğlan saña
Tavk-ı gerden kurtâ-ı gûş-ı ser-i pür-şûr olur
- IO4gelmeklige:gelmekleK,II8bir yerde:birdeK

- I23 Niçe geŭher kurtā-ı gūş itmedim miydi saña?
Kānī k'o baħr u ber gūşitse Fīşagor olur
- I24 Semt ü şekl-i hey'eteyn vaşf-ı müheyyātın tamam
İtmedim mi çend kez tezkīr bu hūd zūr olur
- I25 Hādīmīn gūş-ı perīde-hūşına irdi bu söz
Başladı bir nā-münāsib cözre kim ma^czūr olur
- I26 Gūş iden merd-i bīhūşuñ sem^ci belki cümleten
Cism ü çeşm gūş u hūş u dīdesi pūr şūr olur
- I27 Eyledi āvāz-ı bed-āgāz-ı nā-sāzıyla bed'
Bir cevāb-ı nā-şavāba işiden mahmūr olur
- I28 Sāgar-ı şahbā-yı cennet olsa da nūş itdigi
Bādegīdir bāde cām-ı zer-keşi pūr gūr olur
- I29 Bāz idüp gār-ı dehānın mār-veş zehrīn saçup
Çerm-i şebb ũ laṭn-ı pāpūşum kürek kalbur olur
- I30 Hiç mesmū^cuñ degil mi el eliyle mār tūt
Yāhūd ol darbu'l-meḡel kim mehr-i şan meşhūr olur
- I31 Kim konuk buldığın umdığın yemez dirler begim
Bunuñ ortasında delseñ halka-ı mezbūr olur
- I32 Baña bu tevbīh kandan lāyık eyne'l-intişāf
Hiş dimezsın māh-ı rūze sekteler ma^czūr olur
- I33 Neş'e-i savm-ı mübārekle olup muhtell dimāḡ
Kulaḡın işitmez aḡızdan çıkan şer şūr olur
- I34 Hasret-i bintü'l-^cineble sen aḡar buhūrsın
Bu humārı def^c kılmazsañ işin pek zōr olur
- I35 Ehl-i keyfiñ zikr-i kalb-i naķş-bendisi virir
Aña bir hālet ki her bir itdigi ma^czūr olur
- I36 Bilmem ammā bu ^caķīdeyle varırsañ maḡşere
Çün ^caķīd-i sūrh -i havfim bu femīñ memhūr olur
- I37 Herkesiñ cürmine nisoetle idermiş Hāķķ cezā
Korkaram tiryākilerle hażretiñ maḡşūr olur
- I38 Sen veliyy-i ni^cmetimsin ben seniñ kemter kuluñ
Bendesiniñ baķmayan noķşānına me^ccūr olur
- I39 Hāl bu itmeñ daķıķa fevt zūhd-i hāmda
Nehy-i ked-bānū ile her şām şorba şūr olur
- I40 Karışup birbirine şorba vū yahni vū nohud
Māḡazar şorba-yı hāşş-ı mevsim-i ^cāşūr olur
- I41 Hōy döker fart-ı hicāb-ı nāzdan ol nāzenīn
Kaṭre-i dūrdāne-sāsi çeşme-i ^cūr gūr olur
- I42 Nehyidersin ger erūzz-i Mısrđan olsa pilav
Zikrider dırsın şikemde şol pilav bulḡur olur
- I43 Hırz u āziñ az eyle hursend olmazken yine
Delķ u ferrāce keş-ā-keşden yine kalbur olur
- I44 Olmasun baña nażar-pīrā deyu rū-yı zenān
Sol yere baķdıķca vaż^ciñdan beliñ kanbur olur
- I45 Bir çek-ā-^cākı çekāvek-güne vardır sende kim
Çāk çāk eyler girībān(nakısdır)
- I24şekl-i:şeklü K,I30Yāhūd:YāhūlK,I37maḡşūr:meşhūrK
I38veliyy-i ni^cmetimsin:veliyyü'n-ni^cmetimsinK
I43Hırz:hırşK/Delķ u:Delķ-iK

- I46 Hırş-ı meyve âteş-efrûz-ı ser-i şâh olmağın
Nâblar sâṭûr-ı çâk-â-çâklar sanṭûr olur
- I47 Sâz u söze ben kulağ aşmam dir iken zâhirâ
Lerze-nâk oldukça teller lerzişin ṭanbûr olur
- I48 Rîşine hınnâ yakarmış ba^cz-ı Yuhannâ velî
Sen suṭûr-ı haṭṭa yakmañ şîve-i Nasṭûr olur
- I49 Gösterüp tarz-ı riya mescidde zâhir-biñlere
Beyniñe girdikce şeyṭân fitneler mestûr olur
- I50 Saña mestûrâne ta^clîm eyleyen hep dîv-i nefis
Bî-meded şâkir diyenler çün şereh mâstûr olur
- I51 Birbirin ol kavm-i levî-angîz bî-^câr u edeb
Sevmez iken kimi Selm İrec kimisi tûr olur
- I52 Yok o sâzin gûşını biñ kerre bursañ fâ'ide
Çok burar şarar bu burma-zâde kavm-i bûr olur
- I53 Maḳbere üzre diseñ el-fâtiḥa ücret umar
Zannider hem bu fütûḥât ola hem me'cûr olur
- I54 Gevher-i şehdâne-i pendî izâ^cat itme gel
Pend ol kavme seg-i pûr-levme zer sâcûr olur
- I55 Dest-gâhın ile gayrı dâmen-i hayru'l-hıyâr
Gâh olur hayru'l-hıyâr aṇladığın âcûr olur
- I56 Düş der vâlâ-yı defterdâr-ı ^câlî-nehmete
K'ism-i Zinnûreynden pertev-peziir-i nûr olur
- I57 A^czam- eşraf-ı ^câlî-rütbet-i 'Osmâniyân
Nezd-i hâşşında Süleymân-rütbetân bir mûr olur
- I58 Ol şerîfû'z-zât-ı müstevfî-i Maḥmûdu's-şifât
Her umûrında anıñ tevfiḳ-i Hakk nâzûr olur
- I59 Dâyer-i dâd-âver-i milk-i himem hâtem-şiyem
Ma^cn-ı ma^cnâ-yı keremde filze-i mehcûr olur
- I60 Söz uzandı el uzat dergâh-ı haḳḳa Kâniyâ
Tâ ki devrân-ı felek bir şîve-i maḳdûr olur
- I61 Âl u saḥb u 'itret ü ihsâb u ensâbın Hudâ
Eylesün maḥfûz her âfêdden ol maḥzûr olur
- I62 Tâ ki hurşîd-i cihân-tâb-ı sipihr-i ma^cnevî
Hırmî-ı envâr u dürcü'l-cevher ü zûr rûr olur
- I63 Tâ ki mâh-ı zulmet-âbâd-ı sebistân-ı şıyâm
Ufḳ-ı la^cleyn tutuḳa gerdûn üzre(nakısdır)
- I64 Tâ ki saḥbâ-yı şu^câ-ı mihr-i burc-ı devletiñ
Mezci rûḥ-ı sâgar-ı faḡfûr-veş kâfûr olur
- I65 Tâ ki pervîn hûşesin âvize-i ṭâḳ eyleyüp
Hûşe-i lû'lû gibi bir ceyd u düş-ı hûr olur
- I66 Tâ ki encüm pîş ü pes ender miyâne kehkeşân
Şâh-ı evreng-i berîne leşker-i mevfûr olur
- I67 Tâ ki enfâs-ı şafâ inâs-ı bād-ı zindeḡi
Ḳâlib-ı fersûdeme neş' de kâfûr olur
- I68 Tâ ki sen bezl-i keremle müştehir ben nazmîle
Nesrile şîr-i zebân-ı hâmeḥâ menşûr olur
- I69 Tâ ki kîlk-i cevheriyyü's-silk-i müstevfî-i çarḥ
Vaḳf-ı tanzîm-i emâni-i kesân-ı ^cûr olur
- I46şâh:sâhK,I48yakmañ:baḳmañK,I52burar:bubarK,I62zûr:rûr:zûr zûrK

- I70 Ben seniñ evsâfına vakfeyleyüp gevherlerim
Hâzretiñ dest ü zebân-ı lutfile meftûr olur
- I71 Mâh-veş bedr ola gün gibi münevver sâz-gün
Mihir ü mâh-ı çarh-ı ikbâliñ ki nûru'n-nûr olur
- I72 İstemem eksikligiñ ikbâliñ olsun bî-zevâl
Ta ki Hakkıñ ni^cmeti ^câlemlere mevfûr olur
U1.21b,K.25b, - U2,U3,U4,M1.25b,M2.18b,T.22b

37

Kaşıde Der-sitâyiş-i Re'îsü'l-küttâb-ı Sâmi-elkâb
Muhammed Râşid Efendi

Mef^cülü/Fâ^cilâtü/Mefâ^cilü/Fâ^cilün

- I Ey kadd-i yâr şîveleriñ yok mıdır seniñ?
Ey nev nihâl bir semeriñ yok mıdır seniñ?
- 2 Ey bād-ı nîm-hîz eseriñ yok mıdır seniñ?
Ey âh-ı bî-mecâl egerin yok mıdır seniñ?
- 3 Semt-i vişâle hiç egilmez misin dahi?
Ey püşti-bân-ı nâz eğerin yok mıdır seniñ?
- 4 Cân kılca kaldı çün seni gördi bürehne-ten
Ey mü-miyân amân kemeriñ yok mıdır seniñ?
- 5 La^cl-ı lebiñ ki câna değer her laţîfesi
Ey cevher-i hüsn degeriñ yok mıdır seniñ?
- 6 Ey rûz-ı rûze ^ciyd-gehiñ deyr-i resmîdir
Ey şebisitân-ı gam seheriñ yok mıdır seniñ?
- 7 Hâk-i reh-ı nigâra nigâr eylemez misin?
Ey çeşm-i pür-gam güheriñ yok mıdır seniñ?
- 8 Yokdur yerim deyu yeme gam var iken firâk
Ey gam derûn-ı dildâ yerin yok mıdır seniñ?
- 9 Eyâ nedir bu safsata cîsr-i mecâzdan
Semt-i hakîkate güzeriñ yok mıdır seniñ?
- IO Nâzım çekermi var deyu itme müjeñ girih
Ebrûleriñ yayın çekeriñ yok mıdır seniñ?
- II Ey devha-i ümîd ne bu huşk-sâller?
Sebz olmadın mı berg ü beriñ yok mıdır seniñ?
- I2 Çeşm-i habâb sürmesiz olmak neden ^caceb
Ey duht-ı rez nic'oldı eriñ yok mıdır seniñ?
- I3 Ser menzili nişânlamamakdan garaz nedir?
Ey tîr-i âh rîş ü periñ yok mıdır seniñ?
- I4 Âyâ niçün şu dūzah-ı hicrân sevinmesün
Aşık suyunda çeşm-i teriñ yok mıdır seniñ?
- I5 Ey bād-bân-ı şevk açılmaz mısın yine
Müstagrağ-ı gamım haberiñ yok mıdır seniñ?
- I6 Şîrîn-mezâk-ı bûse-i la^cl-ı leb olmadık
Şu hakıkada ^caceb şekeriñ yok mıdır seniñ?
- I7 Çün dâne başıñ üzre degirmen çevirdi çarh
Devr içre başına döneriñ yok mıdır seniñ?
- I8 Bir gül-^cizâr semtine pervâz itseñe
Ey ^ccandelîb-i cân periñ yok mıdır seniñ?
- I2 neden:nedirU2,I3nişânlamamakdan:nişânlamakdanK
I6bûse: pûseU2,36-I64mezci:mezc-ik

- 19 Şāh-ı emel niçün kurısun eşk ü āh san
Ey çeşm ü dil yağar eseriñ yok mıdır seniñ?
- 20 İtdiñ şahāyıl-ı kütübü köhne-ter bā-şekk
Levh-i derūna hiç nazariñ yok mıdır seniñ?
- 21 Kaṭ^c-ı mesāfe-i dili ihmāle vech ne?
Mānend-i feyz rāh-beriñ yok mıdır seniñ?
- 22 Efsāne-i Nesīmi vü Mansūru neyleyem
Bir bellü başlu dār u deriñ yok mıdır seniñ?
- 23 Üstinde yoğ ise yeriñ arz-ı haqīkatiñ
Altında bārī hiç yeriñ yok mıdır seniñ?
- 24 Kes kes diliñ raqīb-i meges itmesün hezl
Çün inkisār bir keseriñ yok mıdır seniñ?
- 25 Añlat hayāl-i yār gelüp gitdigiñ saña
Ol semte hiç gelür gideriñ yok mıdır seniñ?
- 26 Bildiñ mi mübtedāsı nedir müntehāsı ne
Asl-ı me‘āddan haberiñ yok mıdır seniñ?
- 27 Āyā niçün çekersin elem yol geri deyu
Dildār-ı şūh-ı şive-geriñ yok mıdır seniñ?
- 28 Tıfl-ı diliñ dilin kes amān el-amān yetiş
Ey hāl-i dil-siyeh büberiñ yok mıdır seniñ?
- 29 Kalmağ niçün hemīşe tehi tir-keş gibi
Ey sīne dilber-i beberiñ yok mıdır seniñ?
- 30 Āşıkların emānını kesdiñ garībdır
Celiād-ı çarhdan hāzeriñ yok mıdır seniñ?
- 31 Kūy-ı cefāya mı çıkacak hep güzer-gehiñ
Semt-i vefāya hiç güzeriñ yok mıdır seniñ?
- 32 Sen şāh-ı hüsn iken ne bu ihmāl-i nā-be-gāh
Tebdīl-güne bir gezeriñ yok mıdır seniñ?
- 33 Billahi sen başıñla mı oynarsın ey gönül
Terkīb-i tende yohsa seriñ yok mıdır seniñ?
- 34 Deryā-yı hayretiñ ötesin almadık beri
Ey bahr-i sirişk beriñ yok mıdır seniñ?
- 35 Bu tali^c-i siyehle niçün bulduñ istihār
Ey ka^cbe-i emel haceriñ yok mıdır seniñ?
- 36 Aldiñ meşā^cir-i şu‘arānıñ şu‘ūrunu
Ey āhū-yı hüsn güderiñ yok mıdır seniñ?
- 37 Açmak gerek böğündisini çukde-i diliñ
Fıkh-ı şu‘ūrda Dürer'iñ yok mıdır seniñ?
- 38 Ol rū-yı zerd ü eşk-i sefidā çigün nedir
Kīs-i teniñde sīm ü zeriñ yok mıdır seniñ?
- 39 Yol virme hırşa kim keser āhir emānıñ
Düş-ı hazimde bir teberiñ yok mıdır seniñ?
- 40 Her nāvek-i gama hedef olmak degil revā
Mānend-i tesliyet siperiñ yok mıdır seniñ?
- 41 Biz rāzıyız gam-ı mihene āh el-^cıyāz
Ey çarh-ı bed-meniş beteriñ yok mıdır seniñ?
- 21 ihmāle:ihmaleÜ4,26Bildiñ mi:Bildigik,32ne bu ih-
māl-i:ne ihmāl-iÜ2,39teberiñ:teberiÜ2

- 42 Mayve-resān değilse nihāl-i sürūr u şevk
Ey şāhsār-ı gam biteriñ yok mıdır seniñ?
- 43 Ey dil ne gam keşidesin Allah var iken
İşiñ gücün görür ideriñ yok mıdır seniñ?
- 44 Gam-nāklik neden ne bu teşvişü'l-cevāb
Allah'dan da muntaziriñ yok mıdır seniñ?
- 45 Yohsa der-i veliyy-i ni^camdan mı dürsun
Ol hānedān içre yeriñ yok mıdır seniñ?
- 46 Me'yūslik neden ne bu endişe-i dırāz
İmān-ı tām bil'kaderiñ yok mıdır seniñ?
- 47 Varidüş finā-yı dāret-i devlet-medārına
Kalkınmağa cheves ideriñ yok mıdır seniñ?
- 48 Deryūze-i himem nereden nereden eylesen dinür
Mānende-i re'īs-i deriñ yok mıdır seniñ?
- 49 Rāşid Efendi kim dise gūş-ı ^cutārıde
Semt-i reşādete seferiñ yok mıdır seniñ?
- 50 Der-hīn idüp devāt-ı zerīn-ziver-i miyān
Deyr-i ^cabd-i dest-ber-kemeriñ yok mıdır seniñ?
- 51 Sermāye-i sa^cadet-iküttāb-ı himmeti
Hep sāyesinde kerr ü ferīñ yok mıdır seniñ?
- 52 Sen kangı çeşme-sārdan alsañ gerekdi feyz
Aynu'l-hayātın haberīñ yok mıdır seniñ?
- 53 Var mı himemde tab^c-ı cihān-bahşına nazır
Semt-i serā'ire nazariñ yok mıdır seniñ?
- 54 Gam ı geşt-girini ebeden himmeti başar
Ey zū'l-başıretim başarıñ yok mıdır seniñ?
- 55 Gayra neden sezā hidemāt-ı kitābetiñ
Bir ben gibi kemīne-teriñ yok mıdır seniñ?
- 56 Evşāfınıñ nihāyeti yok yohsa hāmemiñ
Çabūklüğünde bir nazariñ yok mıdır seniñ?
- 57 Simdengirü du^cāsını vird-i zebān kıl
Kānī vazīfe-i seheriñ yok mıdır seniñ?
- 58 Mādām kim sipihr-i kebūdun kulağına
Ehl-i derūn diye hāzeriñ yok mıdır seniñ?
- 59 Mādām āfitāb çıkup bām-ı çārūme
Dir ey begim serā-ķameriñ yok mıdır seniñ?
- 60 Tā serhad-i ebed ki ezel semtine bakup
Eyler nidā ^caceb şaderiñ yok mıdır seniñ?
- 61 Ta mümkināt-ı mümteni^catı görüp diye
Yok olacak dañi egeriñ yok mıdır seniñ?
- 62 Zāt u sıfātını ide mahrūs ez-haţar
Allah didirmeye siperiñ yok mıdır seniñ?
- 63 Necl-i necibini de du^cāya şerīk kıl
Āmin vestecibhu deriñ yok mıdır seniñ?
- UI.25b, U2.19a, U4.18a, K.19a -U3, MI.31a, M222a, T.26b
- 53nazariñ:naziriñU2, 58Mādām kim:Mādām kiU4
63vestecibhu:vestecibuhuU4

Der-ḥasbihāl-i Hōd
Fā^cilātūn/Feⁱlātūn/Feⁱlūn

- I Karn-ı evvelde seyāhatda iken
Gāh mihnet gehi rāhatda iken
- 2 Geşt iderken bu zemīn şahrāsın
Seyriderken karasın deryāsın
- 3 Niçe esrār u niçe ^cibretler
Niçe hayret virecek hikmetler
- 4 Niçe yüz biñ yaqalar çāk idecek
^cAql-ı bigāneyi idrāk idecek
- 5 Kuvvet-i ^cAqlile añlanmayacak
kimse ol bābda tañlanmayacak
- 6 Raḥş-ı endişeyi yoldan koyacak
Hil^cat-i zihn ü zekāyı şoyacak
- 7 Niçe ^cAkılleri gördüm muhtāc
Serseri pāy-ı bürehne gezer aq
- 8 Niçe biñ gevher-i zī-kıymetler
Almağa yetmez anı kudretler
- 9 Niçe hikmetlere oldum vākıf
Niçe ^cibretlere oldum ^cārif
- 10 Niçe ehl-i dile oldum vāşıl
Biñde bir kāmına buldum vāşıl
- 11 Hār u hāşāk içinde kalmış
Hikmet-i Ḥaqq anı hāke şalmış
- 12 Niçe ra^cnā gül-i gülzār-ı cemāl
ki vişāli görinür ^caqla muḥāl
- 13 Hem-dem olmuş aña ḥazrā'-ı demen
kimse kaldırmamış anı yerden
- 14 Niçe erbāb-ı ma^cārif ki biri
Zabt ider ^caqlı ile baḥr u beri
- 15 Bulmamış emr-i ma^cāşa çāre
Künc-i külḥanda yatur āvāre
- 16 Dimemiş kimse ki ḥālīñ niçedir
Aq yatarsın burada kaç gicedir
- 17 Niçe şehler ki olup zār u zebūn
Bulmamış bir giyecek köhne zıibun
- 18 Ḥālīniñ olsañ eger āgāhı
Her biri lāyık-ı taht-ı şāhı
- 19 Līk devrān anı itmiş gümrāh
Mesnedin āḥara virmiş Allah
- 20 Ki evāḥir didigiñ zātında
Re'y ü tedbırde vü ^caql u sinnde
- 21 Zāhirā beñzemez evvelkisine
Hayret alur beni bu yerde yine
- 22 Gelelim semt-i hilāfa ammā
Ki gelür bunda cevāb-ı lemmā
- 23 Niçe dün ṭab^c-ı muḳallid gördüm
Ki öter ṭabl-ı neşāṭı güm güm

- 24 Māye-i servet ü sāmānı tamām
Yüzünü görmemiş aşlā alam
- 25 İ^ctibār eyler aña bāy u gedā
Cān ile hıdmetini eyler edā
- 26 Hıç ol rütbeden inmez binmez
Sögse de kimse aña incinmez
- 27 Kimseye şöbete virmez nevbet
Kimse tekdırine virmez ruḥṣat
- 28 Gelse bir meclise ol hālī ile
Girse bir şehre eger vālī ile
- 29 Halk olup müşterī-i şöbeti hep
Her birisi olur engüşt be-leb
- 30 İder ammā yine ol istignā
Da^cvet itseñ de ider isti^cfā
- 31 Ba^cz-ı hikmetden olanlar gāfil
Zanniderler anı merd-i Cākıl
- 32 Hālī hep kendü kerāmātıdır
Muktezā-yı şeref-i zātıdır
- 33 O ise bir Caraz-ı zā'ildir
Bilmeyen cevhere dek kâ'ildir
- 34 İ^ctibārı şeref-i nisbetidir
Vālīnin aña olan rağbetidir
- 35 Buña şahid diler iseñ benden
Dinle bu nuṭṭa-ı güher-bārımı sen
- 36 Bir de başlu başına olsun ol
Hey'et-i sâbıkasın bulsun ol
- 37 O zamān gör ki kalur mı o edā
Sen aña dırsın o dem bir ne gedā
- 38 Kanı evvel gelen ol mır-i kelām
Virmeyen bilmediği şahṣa selām
- 39 Da^cvet itseñ daḥi nāz eyler iken
Kendüye halk niyāz eyler iken
- 40 Şimdi kendüsi ider Carz-ı aḥvāl
Lık halk eyler anı istiṣkāl
- 41 Bir zamān bulmağa evvelki suyu
Gösterir halka yine eski hüyu
- 42 Girmeyince eline maṭlūbu
Kahve dükkānı olur maṣḥūbu
- 43 Kahveci evvelā ikrām eyler
Bir iki kahve de in^cām eyler
- 44 Ya^cnī bir şey şanur anı gözedir
Dir hiç olmazsa dükkānı gözedir
- 45 Soñra aḥvāline vākıf olıcaḳ
Ṭavrı ṭavrına muḥālif olıcaḳ
- 46 Başlar ol dem dimege ol fi'l-hāl
Çağırır kahveler içün dellāl
- İGāh miḥnetde gehī...:Gāh miḥnetde gāhK

- 47 Ki kahvede yatılmayacak
Ecnebî araya katılmayacak
- 48 Añlar ol demde işi dīvāne
Hidmete gerçi olur pervāne
- 49 Līk bir şem^c-i şeb-ārā bulamaz
Başınıñ altına hārā bulamaz
- 50 Bi'z-zarūre salıvirüp saçın
Uydırup öylelerin birkaçın
- 51 Eski bir sikke bulup bir hırka
Eyler endişeleri biñ fırka
- 52 İder ol ehl-i tarīki taklīd
İtmege başlar o zikr ü tevḥīd
- 53 İlīk tenhāda ne o var ne bu
Halkı gördükde hemān der hu hu
- 54 Şimdi dervīşlere yoldaşlık ider
Tekyede ba^czı da ferrāşlık ider
- 55 Sen tıyarsın o zamān esrārı
Ki ne imiş o geçen eṭvārı
- 56 İntisābı imiş anıñ şerefi
Māye-i cūd u sehā vü serefi
- 57 Cümleden beri bu Kānī-i garīb
Zannidüp kendümi bir merd-i edīb
- 58 Gezdim Eflāk havālīsinde
Şoñra nehr-i Tuna yalısında
- 59 Bir yere varmış idim Ruscuḡ nām
Kendi ma^cmūr ahālisi be-kām
- 60 Şehr-i İstanbuli ol eṭrāfıñ
Bunda yok medḡali hergiz lafıñ
- 61 Halkı hep zevk ü şafāya mā'il
Ekgeri merd-i Hudāya kā'il
- 62 Ulemā vü şuleḡāsı ekser
Şürefā vü nuḡabāsı evfer
- 63 Bir zamān anda ikāmet itdim
Ehl-i tevḥīd ile ūlfet itdim
- 64 İskele olmaḡla ol bender
Açıḡ ebnā'-i sebīle her der
- 65 Nereden kopsa seyāḡat ehli
Ḳanda Ćazm itse ticāret ehli
- 66 Uḡrar ol şehre gezer seyreyler
Ba^cdehū Ćazm-i reh-i ḡayreyler
- 67 O sebebden katı çok ibn-i sebīl
Niçe zikr ehli niçe merd-i zebīl
- 68 Niçe taḡḡıḡ ü taşannu^c ehli
Niçe tecrīd ü teverrü^c ehli
- 69 Bu faḡīr ile görüsmüşler idi
Ki o işler de Ćaceb işler idi
- 70 Gördüm ol demde bir adam saçı var
Anda zānbīllerin birkaçı var

- 71 Başı üzre küleh-i Mevlānā
Kendü ammā ki yine zir-i kabā
- 72 Görişüp hālin idüp istikşāf
Kavl ü fi^cli bütünü bir kuru lāf
- 73 Didim ol zāta idüb istihzā
Şormak cāyb olmasın ey cān ammā
- 74 Hāliñiz oldu baña keşf u iyyān
Sende vardır hele bir sırr-ı nihān
- 75 Līk ādet görücek bir cānī
İsmiñi şormak imiş pinhānı
- 76 Didi gāfil olub istihzādan
Hışseme düşmüş o kim esmādan
- 77 Hışse-i Hazret-i şiddīk o imiş
Kine-i merkez-i tahkīk o imiş
- 78 Ba^cdehū itdim fāde sözümü
Tutdum ol merd-i mürīde yüzümü
- 79 Didim āyā ne ola mahlaşñız
İsterim anı da ben ahlāşñız
- 80 Didi ey gevher-i cīrfān kānī
Bendeñiz mahlaş olubdur Kānī
- 81 Bu siyāk üzre idüb hatm-ı kelām
Geçmişidi yine birkaç eyyam
- 82 Bir gün ol serserī-i dīvāne
İtdi tevdī^c bütün yārāna
- 83 Didi didāra doyulmaz aḥbāb
Yine açıldı baña diğēr bāb
- 84 Gİtmek ister gönül İstanbul'a
İstegin belki o yirlerde bula
- 85 İşidenler kimi tahsīn itdi
Kimisi ḥande-i şīrīn itdi
- 86 Didi ba^czıları ey dīvāne
Gerçi ırğadda vardır dīvāne
- 87 Līk adı yine anıñ ırğad
Anda yokdur aña cāy-ı mu^ctād
- 88 Sen gibi bī-ser u pāya ne gerek
Vara İstanbul'a zahmet çekerek
- 89 Kudretiñ var mı kirā tutmağıçün
Ya kirācıları avutmağıçün
- 90 Sen gibi yüz biñi var her yolda
Kim şorar hiç seni İstanbul'da
- 91 Gel otur bunda işiñ Haḫ düzedür
Geçinürsün hem ağalar gözedür
- 92 Geldi bu söz baña gāyet ağır
Līk o yañşak olup ben şağır
- 93 Dedim ey merd-i sūtūde-güftār
Baḫrda ḥār-u-ḥasīñ da yeri var
- 94 Hāsilı fesh-i āzīmet olmaz
Ba^cdezīn bunda ikāmet olmaz

- 95 Bir zamānda gezelim dünyāyı
Alalım ibret-i māfihāyı
- 96 Görelim Hazret-i Mevlā neyler
Umarım ākıbetin hayreyler
- 97 İtdi ol merd-i sebuksār sūkūt
Azmimiz"buldñ gāegnādahgübūt
- 98 Kuvveti fi'le getürdük gitdik
Şehr-i İstanbul'da seyr itdik
- 99 İki üç ay kadar anda oturup
Gāh gezüp gāh yatup gāh tırup
- 100 Ba^cdehū cezbe-i āb u dāne
Eyledi sevk yine yabana
- 101 Başka bir 'ālem olup bu gelişim
Gāh sefer gāh hāzar oldu işim
- 102 Giderek Rusçuk'a geldim tekrār
Lik işler değil eski reftār
- 103 Yānī dervīş kıyāfet değilim
Şekl-i rahmette bir āfet değilim
- 104 Hey^cetim heyet-i paşalı idi
Serim ol dağdağadan hālī idi
- 105 Saç u sikke yoğidi başımda
Qın-i nahvet yoğidi kaşımda
- 106 Vālī-i Ōzi Muhammed Paşa
Kapusunda ider idim inşā
- 107 İttifāk-ı ser-i jülidemizi
İtmesün ta^cn gören deyu bizi
- 108 Yeñi yoldan geleniñ hālī 'ıyān
Ki tırāşı anıñ olmaz pinhān
- 109 Eyledim ^cazm-ı dükān-ı berber
Sırr-ı selmāniye oldum mazhar
- 110 Gördü anda beni bir şahş-ı 'acīb
Ki tırāş oldu diyen merd-i garīb
- 111 Bakdı etvārıma kim nahvet yok
Yā avurd itmeğe kudret yok
- 112 Şoħbete hıç kesel virmiyorum
Şukkadān gayri şeye girmiyorum
- 113 Gülüp oynamağa dünden hāzır
Gözlerim semt-i safāya nāzır
- 114 Saħş-ı sābık şakalın ohşayarak
Hezeyān eyleyerek yañşayarak
- 115 Bıyık altından idüp istihzā
Gözi kaşıyla idüp çok imā
- 116 Bulmayup ruħsatı ızhāra velik
Söyledi bir iki elfāz-ı rekik
- 117 Kalkup ol dem işime gitdim ben
Didim anlara kalın sağ u esen
- 118 Çıkıldığım gibi hemān kapudan
Üzadığım gibi ol tapudan

- I19 Dimiş ol demde ^cazîz-i ^cirfân
Sırrına oldum anıñ ben vâkıf
- I20 Baña keşfitdi cenâb-ı Allah
Oldum esrârına bir de âgâh
- I21 Bunda yok hiç vakâr u temkîn
Diyeyim hâlini olmañ gam-gîn
- I22 Bu adamcıkda bu seyrân ne demek
Bağa be kâtib-i dîvân ne demek
- I23 Ne münâsib buña ol hidmet-i pāk
İdeyazdım hele ben yakamı çāk
- I24 Bunda yok zerrece kudret o işe
Bağ bu taklîde şu vaz^c-ı revişe
- I25 İ^ctibârı yahñız paşanınñ
İ^ctibârına sebeb hep anıñ
- I26 Yohsa bir böyle muḳallid-i nādān
Ne dimekdir ola ehl-i dîvân
- I27 Bu tehevvrle döginmiş yatmış
Hâlimi halka bütün anlatmış
- I28 Bârekallah zihî zihn-i kavî
Ki olup ol kediniñ piş-revi
- I29 Beni ben her ne isem göstermiş
Hâlimi ortaya açmış sermiş
- I30 Bu ne kuvvet bu ne fiḫnat bu ne hâl
Hayret-âlûde olur bunda hayâl
- I31 Ki bile nazra-ı ülâda tamām
Anı kim anlamaya haşş ile ^cāmm
- I32 İde Haḫḫ fikrini anıñ te'yîd
Ki itdi taḫḫik ile taklîdi bedîd
UI.27a,K.22b,M2.23b.- U2,U3,U4,MI,T.46b

IO4dağdağadan:dağdağaK.
II4saḫs-ı sâḫḫ:saḫs sâḫ-
lın K.
I27Hâlimi:^cĀlemi K.

39

Kasîde Der-sitâyiş-i Kethüdâ-yı Rikâb-ı Mâbeynci Muştafa
Bey Efendi

Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün

- 1 Mübârek-bâd-ı reft-i mäh-ı rûze âmed-i bayram
Çü medd-i sâl-i medd-i muttaşıl olsun med-i bayram
- 2 Riyâset lâzım-ı gayr-ı mufârik devlet ü iḫbâl
Kapuñda çâker-i dirîne müştâḫ âmed-i bayram
- 3 Sebiñ qadr-ide rûzuñ ^ciyd- i revnaḫ-baḫş-ı rûz u şeb
Saña meymün ola herbâr ^cavd-ı Ahmed-i bayram
- 4 Geçe mânend-i ^ciyd eyyâm-ı üsbü^cuñ meh ü sâliñ
Ola her bâr devrinde nedîde nâmed-i bayram
- 5 Heme sâ^câtın olsun bir nümüne ^ciyd-i şādiden
Saña göstermesün Allah hiç rû-yı bed-i bayram
- 6 Okunsun 'rabbi yessir' mübtedâ-yı her umûruñda
Kader sîpâre-i baḫtiñda yazsun ebced-i bayram
- 7 Görülsün cām-ı şahbâ-yı emel bezm-i neşâtında
Olup sūd-ı siyādâta ^cilâve sūded-i bayram
- 8 Heme tohm-ı neşât olsun demide gülsitâniñda
Bisât-ı inbisât açsun neşât-ı bî-ḫad-i bayram

- 9 Hemîşe müşk-i çîn vesme-bahâ ebrû-yı ikbâle
Olup rengin-^cizâr-ı gâze-i şadî had-i bayram
- 10 Şikâr-ı dâm-gâh-ı sa^cyiñ olsun meh-çe-i ahrâr
Saña dam kılp olsun heme dâm u ded-i bayram
- 11 Ye'âcîc-i fiten sedd-i sedîd-i sedde ki bes devr
Muhâlif semtini seddeylesün dâ'im sed-i bayram
- 12 Safâ hengâmı rûz-ı bâ-neşât-ı câhînâ munzamm
Vefâ a^cvâmı itsün bahş-ı feyz-i bî-had-i bayram
- 13 Derûnu behre-mend ol himmetinden Hâcî Bayram'ın
Dinilsün şâniñ evlâd-ı haşş-ı erşed-i bayram
- 14 Virir a^cyâd-ı eşrâfa hezârân şad-hezâr eşrâf
Müvessî^cdir ^cibâda rahmet-i şad-der-şad-ı bayram
- 15 Egerçi defter-i tahmîne güncâyış-pezir olmaz
Şafâ-yı bî-tenâhidir dola-yı bî-^cad-i bayram
- 16 Velâkin hazret-i ^câlî-makâmın pertev-i lutfu
Sipîhr-i ^câlem-i şavka çü necm-i es^cad-i bayram
- 17 Su^câ'-efşân-ı feyz olduğda oldu cümleden evvel
Münevver-sâz-ı çeşm-i rûşenâ-yı süded-i bayram
- 18 Mişâl-i taht-ı keyvân kethüdâlık cây-gâhında
Olunca kevkeb-i pür-nûru şâhib-i mesned-i bayram
- 19 Gülüde eylesen her çend vaşf-ı zât-ı pâkinde
Görülmez hakku'l-insâf ol edâ müsteb^cid-i bayram
- 20 Bihiştin sünbülü reyhân nümâyışlı hevâsından
Müferrih-ter görüldü hep ^caşâyâ vü gad-i bayram
- 21 O deñlü vüs^cat-ı hâtır ider ihdas kim dilde
Şığışmaz ^carşa-ı heştîye gayrı fedfed-i bayram
- 22 Sehâdet yâ ^cibâdallah naşfet yâ ricâlallah
Ki akrebdır kabûl-ı bâr-gâha eşhed-i bayram
- 23 Nikât-ı nev-sünûh-ı fıkra-ı rengin mezâyâyâ
Ya çeşbân olmasun mı şîve-i müsteshid-i bayram
- 24 Ki şehd-i kâma kimse âşinâ çıkmaz bu meşhedde
Meger ola müsâ^cid bu hevâyâ meşhed-i bayram
- 25 Kad-ı evşâfınâ nisbetle yazsam ^ciyd tebrîkin
Kıyâmetden hezârân rütbe bâlâdır kad-ı bayram
- 26 Dökülse heft deryâ cız dimez farf-ı harâretten
Söyünmez haşre dek billâhi nâr-ı mevkid-i bayram
- 27 Nişânı nâ-nümûde seng-i târîhi kazâ-bürde
^cAceb kanķı mezâristânda olsun merkad-i bayram
- 28 Gönül tâb-ı şu^câ^c-ı mihriñ bir ferde işletmez
Yanarsa şubh-gâh-ı haşre dek müstevkid-i bayram
- 29 Şovur bayramdan seyrândan ^cuşşâk-ı mahrûrûñ
İşinmaz tâ ebed dūzahda da müstebid-i bayram
- 30 Olur bi'l-cümle te'kidât-ı sırr-ı ^cışka maẖhar dil
Huşûşâ remz-i pâk-i cümlehâ-yı âged-i bayram
- 31 Yine rûz-ı sefîd mevsim-i dîgerden enverdir
Ne deñlü müşk-fâm olursa leyl-i esved-i bayram

II bes devr: besdürÜ4/sedd: seddÜ2,22Ki: kimÜ4,23 fıkra-ı fıkraÜ4
I2 hengâmı: hengâm-ı Ü4,2Iheştîye: heştîyeÜ4,K,29 Şovur: ŞovurK

- 32 Bulur erbâbı rûz-ı ^ciydde semt-i muşâfâtı
Keder-hîz olsa da virmez keder müstes^cad-i bayram
- 33 Huşûsa dergeh-i vâlâ-cenâb-ı kethüdâyide
Ki dâ'im andadır deyr-i âsitân ma^cbed-i bayram
- 34 O ^câlî-câh-ı gât-ı mekremet-mu^ctâd kim her sâl
Olur hüsni-i teveccühle derinde müstenid-i bayram
- 35 O gül-kand-âver-i bezm-i mürüvvet kim huzûrunda
Olur bûside-i lebhâ-yı her millet yed-i bayram
- 36 O hurde-dân-ı esrâr-ı ledünnî-i sa^câdet kim
Hîred hem-h^wâbe-i şeb-gâhıdır çün harred-i bayram
- 37 Zürûr-ı gayr-ı meskûke nigâhı sikke-zen olsa
Olur râyic zer-i nâkış misâl-i ^casced-i bayram
- 38 Beşâsetle eger bir bîkr-imaзмûna nazar kılsa
Olur eţfâl-ı şâdî dâ'imâ müstevlid-i bayram
- 39 Dügâne mısra^c-ı her-beyt-i vaşf-ı dil-nişîninde
Olur maqbûl-ı haşş u ^câmm hem-çün müfred-i bayram
- 40 Ağa-yı bâ-haseb ve'l-enseb-i ^câlî-rüteb
Cenâb-ı Muştafa Bey nûr-ı necm-i es^cad-ı bayram
- 41 Hudâ her mesnede iğ^câd idüp cüsmânını Kânî
Mekâ^cid aña nisbetle ola hep mağ^cad-ı bayram
- 42 Ola mādām çarh-ı köhne devrân iderek her sâl
Müzeyyen hacle-gâh-âsâ tırâz-ı mesned-i bayram
- 43 İlâhî ^cömrini iğbâlini efzûn idüp dâ'im
Şebîn kâdr u berât it rûzgârın meşhed-i bayram
- 44 Ekâribile mevâlîd-i zevi'l-ihsâb ile her-bâr
İlâhî eyle cây-ı iktî^câdın mağ^cad-ı bayram

U1.30b,U2.20b,U4.19b,- U3,M1.33a,M2.27b,T.28a,K.20b

40

Kaşıde Der-beyân-ı Fikdân-ı Şadâkat

Mef^cülü/Mefâ^cilü/Mefâ^cilü/Fe^cülün

- 1 Mesh olmada simâ-yı vefâ ân-ı şadâkat
Min ba^cd olamam vâlih ü hayrân-ı şadâkat
- 2 İnsân-ı beyâbân aña nisbetle melekdir
Cin çarpmışa beñziyor insân-ı şadâkat
- 3 Ebkem gibi şimdi söz alınmaz deheninden
Kanı nerede nuğk-ı şeker-sân-ı şadâkat
- 4 Düş görmüşe dönicek devr-i revâcı
Hayret getirür adama seyrân-ı şadâkat
- 5 Bilmem bu devrlerde mi yohsa dahi evvel
Hep bu mı idi şân-ı perîşân-ı şadâkat
- 6 Halkın yanına varmağa yokdur yüzi gayrı
Gözden düşeli merdüm-i pinhân-ı şadâkat
- 7 Turmaz bu yakınlarda ider terk-i der ü dâr
Gurbetler olur nâib-i evtân-ı şadâkat
- 8 Gitdiyse haber almanıñ imkânını bulsağ
Bilsek neredir menzil-i mihmân-ı şadâkat

39-32olsa da:olsaK,33ki dâim andadır:ki anda dâimdirÜ2
35bûside:pûsideÜ2,38bir bîkr-i:bîkr-iÜ2,39dilnişinde:diñişindeÜ4

- 9 Toğrısın arasañ anıñ imkânı bulunmaz
 Turmaz bu havâlîde o sultân-ı şadâkat
- 10 Belki bütün ekvânı idüp tayyider ihfâ
 Kendin bir emîn yerde nihândân-ı şadâkat
- 11 Bir haylî zamândır ki yüzün gördüğümüz yok
 Tolmuş gibi peymâne-i peymân-ı şadâkat
- 12 Zerrîne-çeleng eylerim ihdâ o ^Cazîze
 Dirse şu fülân semtdir evtân-ı şadâkat
- 13 Ammâ söz arasında şadâkatdan olan bahş
 Bir vechile olmaz yine şâyân-ı şadâkat
- 14 Zîrâ anı kâ'il de bilür ki o riyâdır
 Halk birbirin aldar ider i'clân-ı şadâkat
- 15 Aldatmanñ adını şadâkat kodı kâ'il
 Bir câme degışdirdi o ^Curyân-ı şadâkat
- 16 Zîrâ ki şadâkat gibi bir cürm-i ^Cazîm yok
 Ben saña vü sen baña virüp şân-ı şadâkat
- 17 Cem^C eyleyemez kendüyi tâ ^Carşa-ı mahşer
 Bir kez olan ^Câlemde perişân-ı şadâkat
- 18 Hep hanzal-ı nâ-kâmî olur anda demîde
 Pek şürê-zemîndir hele bustân-ı şadâkat
- 19 Sıklet getürür meclis-i aşhâb-ı gurûra
 Hâlt eylesün merd-i girân-cân-ı şadâkat
- 20 İdmân-ı hamır rinde beter derd-i hımârı
 Her kim ki ider şıdkile idmân-ı şadâkat
- 21 Çâk eyler idim perde-i nâmûs-misâli
 Girse elime ceyb ü girîbân-ı şadâkat
- 22 Şîrâze tutar cüz'-i nifâk olsa da köhne
 Evrâk-ı perişân yeni dîvân-ı şadâkat
- 23 Bir harf-i nifâk ile olur ^Câliyhâ-sâ
 Her çend kavî olsa da bünyân-ı şadâkat
- 24 Āgâz-ı nifâk âyîne-i şûret-i matlab
 Jengâr-ı ruh-ı âyîne pâyân-ı şadâkat
- 25 Hep rûh bulan nuṭkıdır eşbâh-ı nifâkıñ
 Rencide ider leblerini cân-ı şadâkat
- 26 Vûs^Cat bulalı dâ'ire-i zîk-ı teḥâsüd
 Teng olmadadır sâha-ı sāmân-ı şadâkat
- 27 Gevher yerine harcolunur şîşe-i kem-kadr
 Kem-nâm olalı nâkıd-ı dükkân-ı şadâkat
- 28 Toprak yerine kullanılurdi eger olsa
 Mebzûl bu halka güher-i kân-ı şadâkat
- 29 Ya^Cnî bileler kadrini ta^Czîm ideler hâ
 Vallahi bilinmez çelebim şân-ı şadâkat
- 30 Elmas-ı nifâk eyleyeli mekrini i^Cmâl
 Kân yutmadadır la^Cl-i bedahşân-ı şadâkat
- 31 Dergâh-ı nifâk arı kovarı gibi işler
 Şayyâd-ı meges nâzır-ı dîvân-ı şadâkat

39-43 it:âyetK.40-3 nerede nuṭk-ı:nerde kaldı nuṭk-ıÜ2

9 Turmaz bu havâlîde:Turmaz havâlîdeÜ4,I0ekvânı:ekvânÜ2

13şadâkatdan:şadâkatdaÜ4,K,I6Zîrâ ki şadâkat:Zîrâ şadâkatÜ2

- 32 İtdi galebe leşker-i rûz-âver-i firye
Ber-geşte olup devlet-i sultân-ı şadâkât
- 33 İrdi göge destâr-ı ser-i müfsid-i nemmâm
Düşdü yere tâc-ı ser-i keyvân-ı şadâkât
- 34 Tâc-ı ser-i keyvân-ı felek-pây-ı temelluk
Rîz-i kâdem-i gâv-ı zemîn rân-ı şadâkât
- 35 Nâfiz-i varak hîle-misâl-i hat-ı tevcih
Mensûr-ı Cazil ruķCa-ı fermân-ı şadâkât
- 36 Burhân-ı dağal vâsıl-ı ser-menzil-i tahkîk
İskeste-kâdem kâşid-ı burhân-ı şadâkât
- 37 Münşî'-i güzîn nâme-nüvisân-ı mefâsid
Çün kâtib-i bakķâl-ı debîrân-ı şadâkât
- 38 Mensûh-ı tekâvîm-i kühen-nâme-i Ciffet
Çün nüsha-ı mecmûCa-ı Cîrfân-ı şadâkât
- 39 Bî-gâ'ile-i gürg- i şebân-ı reme-i hûk
Sîlî-hôr-ı rubâh-ı şütür-bân-ı şadâkât
- 40 Harvâr hıyânet tolu mânende-i bevva
Çün cevz-i tehî havşala-enbân-ı şadâkât
- 41 Çetr-i şeref-i ehl-i garaz çâder-i gerdûn
Çün çerge siyeh-hayme-i divân-ı şadâkât
- 42 Aşhâb-ı hıyel niCmet-i eşrâfile dil-sîr
Acından ölür zümre-i ihvân-ı şadâkât
- 43 Hat-ı varak-ı safsata reşk-i hat-ı yâkût
Çün hat-ı zenân defter-i dîvân-ı şadâkât
- 44 Şu gibi akar ester-i har-peyker-i tezvîr
İagzîde ser-i çâhda yekrân-ı şadâkât
- 45 Sâtl-ı zer ile har-peççe-i gâdr içer âbı
Bir çömlege ka'il şü küheylân-ı şadâkât
- 46 Hükmin yüridür sâhte evrâk-ı hıyânet
Terķin olunaldan berü fermân-ı şadâkât
- 47 Hem-cevher-i şemşîr-i hatîb esliha-i sîdk
Ham-geşte kad-ı nîze-i fûrsân-ı şadâkât
- 48 Fermân-ı siyeh-tâliC-i Kâbîl misâli
Maķbûl degildir dem-i kurbân-ı şadâkât
- 49 Zannım bu harâb olmayıcak künbed-i eflâk
Maķdûr degîl hey'et-i Cumrân-ı şadâkât
- 50 Meydân-ı vefâdan dahî vahşetde füzûn-ter
Meydân-ı kıyâmet gibi meydân-ı şadâkât
- 51 Mektûb okur adam bulamazdık şü cihânda
Mekteb yapılaydı ya şü virân-ı şadâkât
- 52 Çün pîrezen-i jeng gören nefret iderdi
Reşk-âver-i hûr olsa da çeşmân-ı şadâkât
- 53 Pejmürde olup berķ-i hazân-dîde misâli
Yerlerde yatur tâze-nihâlân-ı şadâkât
- 54 Gülşen eger olsaydı şadâkatla müsemma
Olmuş o kadar hulķ-ı hirâsân-ı şadâkât
- İ6sen baña:ben sañaK,2İceyb ü giribân-ı şadâkât:güşe-i
dâmân-ı şadâkâtN,22köhne:köhneÜ4,24âyine:âyine-iÜ2
44İagzîde:İagzîde-iÜ2,45gâdr:ögrK,47Femcevher-i şemşîr:hemçi ser şemşîr4

- 55 Hep gözlerine tûde-i âteş görünürdi
Rengîn kameriyyeyle hıyâbân-ı şadâķat
- 56 Reng-i varâķı dâğ-ı ^Calev jâlesi girye
Gel gör niçedir gonçe-i handân-ı şadâķat
- 57 Bu böyle iken adını anmak niçe mümkün
Olmuş tûtalım nakle sezâ şân-ı şadâķat
- 58 Eyvân-ı ğader şâh-nişînle r gibi ma^Cmûr
Hırvât-gede hep şuffe vü şırvân-ı şadâķat
- 59 Bir ben degilem ben gibi bir karyede biñ var
Engüşt be-leb cümle peşimân-ı şadâķat
- 60 Güm oldu vefâ gitdi haķîķat hele ihlâs
Aldı yolunu dest be-daman-ı şadâķat
- 61 Ardınca pâpûclarını sokmuş beline hem
Dîvâne mürüvvet çağırır kân-ı şadâķat
- 62 Ardınca Kerem de rem-i âhû-yı haķâ-ves
Ürküp ider endîşe-i rüc^Cân-ı şadâķat
- 63 Ğayret daķı sonra gider ammâ ne gider dir
Âh ey şeref-i vuşlat-ı sultân-ı şadâķat
- 64 En sonra ^Calem cümleyi derpîş idüp itmiş
Hep bildigini ^Carza-ı dîvân-ı şadâķat
- 65 Mümkün mi maķal olmayıķ hâl ola mevcûd
Nerde konacaķ mürġ-i ġurîzân-ı şadâķat
- 66 Bilmekden ise bilmemek aķvâlini yegdir
Böyle olıcaķ hâl-i perîşân-ı şadâķat
- 67 Zîrâ ki hıyânet ideniñ dîdesi rûşen
Ķan içre yatur dîde-i giryân-ı şadâķat
- 68 Ol kimse ider râķatı kim ola hıyânet
Tâ rûz-ı kıyâm olmaya pürsân-ı şadâķat
- 69 Dendân-ı şubķda yogıken hûn-ı şafaķ hîç
Hûnînter idi mûhre-i dendân-ı şadâķat
- 70 Dendânı şikeste lebi âzürde olur hep
Bir dil ki ide bûs-ı leb-i nân-ı şadâķat
- 71 Toġrı söz acı olduġu şahid mi degildir
Âlûde be-zehr olduġuna h^wân-ı şadâķat
- 72 Bâdî-i mezellet hele bir nesne degildir
İllâ şû saña şân viren şân-ı şadâķat
- 73 Üstünde bulunmasun amân kendiñi pâķle
Tamġa-yı siyeh-lekke-i nokşân-ı şadâķat
- 74 Bûs itme yapışma dehen ü destîne acı
İstebraķ olursa daķı dâman-ı şadâķat
- 75 Bu hâl ile hîç canı mı var eyleye Kânî
Bir kimse ser-i vuşlat-ı sultân-ı şadâķat
- 54 hirâsân:horâsânÜ2
58 şuffe vü şırvân-ı...:şuffe şırvân-ıÜ2
61 Dîvâne:Dîvân-ıÜ2
69 hûn-ı:h^wân-ı K
71. ve 72. beytlerin ikinci mısraları Ü2'de yer deġistirmiştir.
74 Bûs itme:Pûs itmeÜ2
Ü1.31b,Ü2.21b,Ü4.20b,K.31b,MI.34b,M2.28b,T.29a,-Ü3

4I

Terkīb-i bend-i Gümüşüde

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Ey benim şemme-i bûy-ı gül-i bâğ-ı emelim
 Reng-i gül-gönçe-i ümmîd-i dil-i pür vebelim
 Ey benim hüsn-i cihân-sûz ile darb-ı meselim
 CÖmrümün varı gözüm nûru efendim güzelim
 Mağhar-ı reng-i tecellî-gede-i lem-yezelim
 Gerdiş-i çeşm-i işâret-ger-i rûz-ı ezelim
 Ayagın tozına yüz sürmege irmezse elim
 Hecrile olmadır ancak saña yarar Camelim
 5 Şimdi âteş-gede-i hecrde ey bî-bedelim
 Reh-i serd oldu demim şubh u mesâ mâ-ğaşalım

II

- I Bir zamân gâşiye ber-düş-ı der-i devlet idim
 Pâ-be-cây-ı harem-i dâ'ire-i vuslat idim
 Bâ^cis-i germi-i halvet-gede-i ülfet idim
 Gözü âhûlar ile hem-dem-i ünsiyyet idim
 Sive-kârân ile hem-neş'e-i keyfiyyet idim
 Yanıma gelmez idi gam yüzine hasret idim
 Teşne-leb-i mürde-i cîşret-gede-i hayret olan
 Beste-leb mâ'ide-i nânı ile hasret olan
 5 Hürmen-i derd ü elem encümen-i firkat olan
 Mahrem-i bezm-i cefâ çille-keş-i gurbet olan
 Hâne ber-düş u ferâmûşger-i vuslat olan
 Her güzel aña cefâ eylemesi Câdet olan
 Ey benim şive-gerim hûb-ı terim bî-mislim
 Şte Kânî-i cefâ-keşdir efendim güzelim

UI.33b,K.35b,M2.26a, -U2,U3,U4,MI,T.49b

42

Kaşîde-i Nakışa Der-sitâyiş-i Donanma-yı Sûr

Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Fe^cülün

- I Gümüş pervâneler tutmuş cihânı
 Telek kaldırmış altun şem^cadânı
 Hemân elmas u zibâsın şoyınca
 Hemîn hâkiye geldi kâmrânı
 Bir altuna degişdi cümle varın
 Feyâza çıkdı pinhân u Cıyânı
 Vine ter oldu berk ü şâh-ı eşcâr
 İder ebr-i bahârı bâğbânı
 5 Olup çiçekli bil sîmîn kemerler
 Bugün tutdu gümüşden kârvânı
 Yolun elması buzlu şanma âbîñ
 CÂkus-ı jaledir çün nakş-ı manı
 Beyâza çekdi tesvîd-i bahârı
 Nezâketle sile virdi hazânı
 Hayâsından eridi sîm-i jâle
 Tahassürden harâret tutdu anı
 Çözüldü kîse-i ebr-i Cînâyet
 Tağıtdı cümle nakd-ı ahterânı
 IO Yeni cân buldu mevtâ-yı nebâtât
 Yürüdü gülşeniñ rûh-ı revânı

Olunca gerçi bahr u bāğ-ı enhār
 Şuyın buldu cihānıñ gülsitānı
 Nesīm oldu çiçekcibaşı ol dem
 Çiçek gibi tonatdı būsītānı
 Meşāmin müşgīn-i bŷy-ı şebbŷ
 Virildi gonçeye reng-i cŷvānı
 Hezār oldu gül-i şad-berge cāşık
 Fidā itdi yoluna hānumānı

15 Süzer çeşmin bakup bu hāle nergis
 İder pŷr-hıre çeşm-i cāşıkānı

Olunca tuğ-ı şāhı cānber-efşān
 Meşāmma gelmede bŷy-ı emānı

Yedi viren olunca sebz-i bŷlbŷl
 Yedi kez okıdı seb^cŷ'ı-l-meşānı

Katı ceadim degildir urdığı dem
 Büyŷkdŷr gülşeniniñ hānedānı

Amān açdırma ağzın gonçeniñ sen
 Dağı nev-restedir bilmez amānı

20 Kenār-ı cāyşā itdi cāzm-ı cŷlar
 Hābābı bir bir açdı bādbānı

Meger rŷyundān ala reng-i haclet
 Gŷlŷn rengine yoğdur reng-i şānı

Gelŷp ok gibi girdi bād bāğda
 Kad-ı şimşādı itdi çŷn kemānı

Çenār ile cāceb elleşdi bu şeb
 Nesīm-i şubh idŷp hōş pehlevānı

Bulup neşv ŷ nemāyı cŷmle ezhār
 Donanmaya uzandı bŷstānı

25 Çırāgān itdi lāle her tarafından
 Kŷrup tente yŷzŷnden sāyebānı

Tolu cām aldı lāle çŷnki deste
 İçer bir la^cbda bāz ile anı

Urup farkına rengin bŷrki gŷrdŷm
 Acem rakşına çıkdı hep cŷvānı

Benefşe curcuna ile virdi şŷhret
 Hemişe anlar ol şehzādegānı

Ele çār-pāreler aldı varağdan
 Miyān-ı bāğda gŷller fidānı

30 İdŷp her gonçesin zırzop sŷsen
 Geyŷrdi şeb kŷlāhı şādmānı

Felekde zŷhre olunca nevā-sāz
 Bırağdı bŷlbŷl ol dem āşiyānı

Olup h^wānende bŷlbŷl verd-i āliñ
 Şafāsından açık kaldı dehānı

Hemān zerrīn kanādīl oldu zerrīn
 Ne hŷb āvīze-reng-i za^cferānı

Ele çārŷ alup zeyn itdi sŷnbŷl
 Komaz mir'āt-ı dilde pās-ı cānı

- 35 Gelüp ezhār-ı reng-ā-reng açıldı
Ki gül-veş gulmenin geldi zamānı
Gül ocağı alay itdikde şāha
Karaufüller olur gerden-keşānı
Olup gülşende sūsen dal-ı hançer
Şanasın ortanıñ şāhib-kırānı
Makām-ı hıdmete serv oldu kā'im
Yeşil kaftānı giydi dūdmānı
Kavağ yeli eser başında bīdīñ
Humār-ı Cışkīñ olmuş ser-girānı
- 40 Giyüp Cörf-i Cizāmın verd-i zībā
Ayağına giyindi āsmānı
Ayak nā'ibligi eyler çemende
Alur üşkūfeden bāc-ı keyānı
Didi zerrīne kandīlīnde yok yağ
Yıkup döküdü bu suçla bāğ-bānı
Su kuşuna didi kurbuñ: küçükdür
Şuladı kırbaşıyla būstānı
Didi sūnbüllere kök sarmayıñ siz
Bilelim kāfir ile müslümānı
- 45 Kızıl dīvāne idi çünki lāle
Kodu dārū's-şifā-yı bāğā anı
Bırakdı şabkasın başdan benefşe
Caceb korkutdu cān-ı serkeşānı
Gülü tahlīs itdi hār elinden
İdüp çok lū^Cbet-i behcet-resānı
Sopa-yı gūlbūnū eksik getürdi
Kurup mizān-ı Cādī-ı şahnegānı
Didi kullukdan ayrılma şeb ü rūz
Geçince hükümümün vakt ü zamānı
- 50 Hitāma irdi çünkim bu donanma
Tamāmen geçdi bu ruḥsat zamānı
Ayak nā'ibleri elinde cümle
Bu gülşenden de kaldırdı tabanı
Şükūfe bülbul ile el bir idüp
Bütün cem^C itdiler şekvāyiyānı
Terāfu^C itdiler dīvān-ı şehde
Beyāna geldi ezhārīñ zebānı
Alup başdan gülün Cārf-ı Cizāmın
Gülü itirdi habs-i cāvidānı
- 55 Bahār-ı dīgere mevḳūf-ı itlāk
Sūrūr-ı āhara şakladı anı
Temādī-i sūrūr olunca meşhūd
Tutunca pertev-i behcet cihānı
Hudā rūşen idüp şem^C-i mūnevver
Çerāğ itdi niçe biñ hanedānı
50çārūb:cārūbK,40kandīlīnde:kandīllikdek
40 kurbuñ:kırbiñK
50zebānı:zamānıK

Tulū' itdikde gördüm vākı^Cā ben
Serine koydu tāt-ı husrevānı

Bu tāt-ı ibtihāc ile görünce
Disün Kānī gelen sāt-ı cihānı
UI.33b,K.33b,M2.26b, -U2,U3,U4,MI,T.31a

43

Der-vaşf-ı Hañcer-i Hażret-i Şehriyār-ı Ma^Cdelet-güster
Sultān Selim Hān Sellemehullah
Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilün

- I Berk mi yāhūd buçağ-ı sāt-ı mihr-ı efser mi bu
Çarh-ı ikbāle hilāl-i gur-re-i enver mi bu
Yohsa tīg-ı bī-dirīg-i kabā-ı mirrīh mi
Hañcer-i Sultān Selim-i ma^Cdelet-güster mi bu
Böyle nāmlı tīg-i Cālem-gir görmüş var mı hiç
Kabzaya almış cihānı gamze-i dilber mi bu
Mevc mevc-i āhen-i sīrābı gark-āb eyledi
Seyl-i tūfān-hiz-veş mevc-i belā perver mi bu

- 5 Bir bıçak oynar ki a^Cdāya oñulmaz yarası
Kārd mı yā nış-ı pūr-zehr-i kazā-peyker mi bu
Eylese bir kez tehevür hiç amān bilmez hele
Düşmen-i dīne gelince yā amān diñler mi bu
Kahramān-ı kudret-i haqq destine şunmuş meger
Çekseler efsāne diñler mi fesān ister mi bu
Dōst hakkında çekilmez düşmene olsa garīm
San şihāb-ı pūr-şerer yāhūd dem-i ejder mi bu
Zāhirā gerçi buçak çıksa gılāfından eğer
Tīg-ı bürrān mı yāhūd peykān mıdır hañcer mi bu

- IO Kör olur a^Cdā şu^Cāından yanar cān u teni
Bilmezem berk-i kazādan dahi efzūnter mi bu
Kāniyā ol tīgile Cırkın kesüp düşmenleriñ
Bīm-i cān ile diyelerkim aceb nişter mi bu
UI.35a,U2.23b,U4.22b,K.35a,M2.30a,T.32b,-U3,MI,

44

Bir Mecmū^Ca Zahrına Tahrīr itdikleri Ebyātdır.

- I Yā ilāhī bu nüsha-i pāki
Nüket-i ma^Crifetle memlū kıl
Elifin serv-i bāğ-ı Cīrfān it
Bāların berk-i yasemen-bū kıl
Tāların tūde-i hubūb-ı nüket
Sāların saqb-ı tavk-ı tihū kıl
Cimini Cāmi^Cü'l-kelim eyle
Hāların hemçü gönçe hōş-rū kıl

- 5 Hāların tūtī-i şekerhā-veş
Bezm-i Cışka nedim-i pūr-gū kıl

Dālını her laţifeye it dal
Zālını cism-i zevke pehlū kıl

43-3 ālem-gir:ālem-giriU4,6 yā:yanU4,IOcān u:cān-ıU2
44-3 hubūb-ı:çüb-ıU2

Râların re'y-i îbn-i Sînâ tek
Çihre-i i^ctinâya ebrû kıl

Zâların rûh-zâ çü Meryem-i pâk
Sînini ^cisî-i suhen-gû kıl

Şînini şâne-i külâle-i şavk
Şâdını şayd-gâh-ı âhû kıl

10 Dâdını zıdd-ı kasvet ü endûh
Tâların tîb-i tab^c-ı hōş-hû kıl

Zâların sırr-ı zâhir-i mahrem
Aynını ^cayn-ı ^cişka hem-rû kıl

Gaynını gaynu reyne sîlî-i redd
Fâların feyz-i tûy-der-tû kıl

Kâfını kâf-ı nâz u istîgnâ
Gülşen-i kîmiyâya reh-cû kıl

Şu^{ver}-i her-şikâf-ı kâfın anıñ
Kezâlik rû-yı ^canberîn-mû kıl

15 Lâminı lâne-i dilîr-i suhen
Mîminı deste-çûb-ı bâzû kıl

Nûnunu nûne-i rûh-ı i^ccâb
Vâvını halka-bend-i gîsû kıl

Her iki gözlü hâ-y^ıhevvezini
Dîde-i naşfete terâzû kıl

Lâmelîf şeklini anıñ kat^cî
Ya^cnî mîkrâz-ı zûlf-i hōş-bû kıl

Yâların ebruvân-ı yâra bedel
Noktasın hâl-i ^canberîn-mû kıl

20 Cereyân-ı selâset-i lafzın
Zûd-ı hem-pây-ı nehr-i Âmû kıl

Mısrâ^cınıñ miyânesin meşelâ
Gûlsitân-ı belâgate cû kıl

Her iki satırınıñ nümâyişini
Cûrm-ı kûrş-ı latîf-i tenzû kıl

Hışn-ı hâşş-ı metîn-i eş^câra
Levhasın cümle burc u bârû kıl

Geçmesün dest-i hōd-perestâna
Anı mahşûş-ı tab^c-ı haqq-cû kıl

25 Eyle her gûne cevheriñ kânî
Zîb-i ecyâd u dest ü bâzû kıl

Ü1.35b, Ü2.24a, Ü4.23a, M2.30b, T.32b, -Ü3, MI.K.35b
Fâ^cilâtün/Mefâ^cilün/Fa^clün(Fe'ilün)

Der-merşiye-i Hazret-i Hüseyin Radıyallahu ^cAnh

I F elek felek felek ey âsmânîsi kahrîñ
Felek felek felek ey nâgehânîsi zehrîñ

Felek felek sen o mısın ki Kerbelâ içre
Kesüp emânını şehzâde-i velâ behriñ

Elinde âh helâk eylediñ o şehzâdı
Bir aşlı nesli ne-dâniste-i siyeh-çehriñ

^CAdāvetiñ ne idi teŋne-leb helāk itdiñ.
Esirgediñ şuyını Kerbelā'daki nehriñ

5 Felek seniñ de ^Caceb yanıña kalur mı bu iş
Yahud sitemle mi zehriñ çeker misin dehrin

Hevā-yı germ-i Temmuz sitemle soldurduñ
Şüküfte güllerin ol ravz-ı nāficü'z-zehriñ

Üşürdüñ ol yere āhū-yı çin-i ikbāliñ
Seg-i derendelerin başına diñ ü şehriñ

Kim idebilse gerek karşulıķla tedbīrin
Bn. süg-nāk-ı devāhī-i kâşimu'z-zahriñ

Seniñ bu mu hüneriñ ki zebūn idersin hep
Aşili destlerinde sülāletü'l-^Cahriñ

IO Bu işleri düşünürmüşsün ey sipihr-i ğaşūm
Gözün yumulmaz idi dā'imī idi şehriñ

Ne sır bu kim yüzü kızmaz utanmaz ^Cār itmez
Yanında hufyesi birdir bu sirrile cehriñ

O hānedāna ne idi ^Cadāveti Kāñī
Ne itdi idi āña şāhzādesi fehriñ

UI.36a, U2.24b, U4.23b, K.36b, M2.31a, T.33b, -Ü3, MI

46

Mersiye Der-ħakķ-ı Re'īsü'l-küttāb Muhammed Hayri Efendi
Fā^Cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

I Felekā sifle-nüvāzā bre bī-dād kirā
Bre zālīm bre ğaddar behey perde-dirā

2 Bre sersem bre ser-geşte-i laġzīde-ķadem
Behey inşāfsız āyā ne bu ğayz-ı kübrā

3 Behey āġişte be-hūn pençeli maẓlūm-şiken
Behey ālūde be-zehrāb-ı kīn-i sebz-i çirā

4 Saña şormak da ^Cabegdir bunu ammā bilseñ
Bu vaż^C ez çı neden çün nite niçün yā çirā

5 Saña nitdi hele ^Cirfān-ı taleb-kārānı
Ne idebilse gerek atsa da kundaķla

6 Mācerā aūlaşılır nesne degil itse dahi
Cümleten sa^Cylerin sa^Cyimize zamm-ı ücerā

7 Kimseden kimseye yok fā'ide bu mebħasde
Semt-i tefhīm-i meţālib çelebim pek o cerā

8 Sende var ise eger tāb u beyān u tefhīm
Zādekallahu te^Cālā ve tebāreke ecrā

9 Yogise sende benim gibi olursın maġdūr
Lev zebeñnā le-ra^Cayna's-semerāti'ş-şecerā

IO Mā ra^Cā ħakķa ehāli'l-keremi'l-müstevfā
Dehrünā ħine kaşadnāhu fe-mitnā zacra

II Āh min furķati aḥbābi Süleymī şad āh
Āh min ħurķati aşḥābi Eriḥā şad āh

II

I Ey felek sen bu ķadar zālīm u ğaddār mısın?
Ehl-i cirfāna bu fānīde dil-āzār mısın?

449 külāle-i: külāleU2, IOķasvet: ķasāvetU2/tīb-i: tayyib-iU2
IIzāhir-i: zāhireU2, tāhireU4, I6nūne-i: nūneU2, 20 zūd-i: rūz-i U2

- 2 Ah kim t̄a bu kadar ayza sebeb ne  aceb 
Yohsa esb ba ruc  unda da b z r m s n?
- 3 Herkesi  d    ni de kend ye akr n gerek
Bir de mağd rlar n g r o kadar var m s n?
- 4 Ni  n itmezsin  y   arh-  den  redd-  cev b
B t misin deyr misin s ret-  d v r m s n?
- 5 Hi  utanmak da m  gelmez sa a peyg mberden?
Kormak yok mu Hud dan kat  b -  r m s n?
- 6 İzt r r  mi idersin bu cef y  halk ?
Yok m dir c z'-  ir det y  ki muht r m s n
- 7 Cebr-  mah z ise o da mezheb-  Mang r m dir?
Yohsa tefv ze de k 'il mi y  cebb r m s n?
- 8 Seng-  h r  gibi saht u sitem- ver kalbi 
G l misin l le-  p r-d ğ m s n h r m s n?
- 9 Yok m  sende  aceb  merhamet i   f kerem
H kati nden ber  hep halk  cef -k r m s n?
- 10 Hum misin semm-  hel hille mi meml s n sen
Yohsa bombo  kuru bir beyhude anb r m s n?
- II İstemem tarz-  h r şende e ben takl di
G sterirdim sa a neydigin iken takl di

III

- I Ben seni  vaz  na hayr n sen ise bir sers m
 urta-  ke t -  dil  and ğ m z yekser s m
- 2 Sen ne fağf rlar  eyledi  i keste    c m
C n-fed  R stem   yolu da komu dur sers m
- 3 Ben direm  d  -  der n ile  aleyk m bi' -  m
Sen ba a leyy-  lis n ile  aleyk m bi's-s m
- 4 Hep teh l fde gezersin kan  tevfi -  suhen
Men eva'z- ulme bi-me'v hu ve men k ne es m
- 5 Ben sa a hi  te ekk rde ku  r eylemedim
Men y s 'ill   cibne Canhu bi-k vli m -s m
- 6 Ne b rakd   beni feyf -y  fen da  ft n
Ser   s m n kan  bende nic'oldu m -s m
- 7 Yazamaz n me-  a v limi   hib- ubb d
Kalem-  mani v  Behz d ile olsa ress m
- 8 B yledir k smet-  r z-  ezel olmaz ta y r
H kimi  hi  yazabils n mi hil f n  ass m
- 9 G l en-  dehre neden j le yerine ya a zehr
T r -r  h rlara d nmede verd-  bess m
- 10 Kald  e b h    e y h f r ten m nde
H li erv hdan oldu heme  arf-  ecs m

- II Kimseni  s mi as  yanmaya s z-  d ğ ndan
Kimseni  b s rası s nmeye g z d ğ ndan

45-5 sitemle mi:sitemleK,I0idi:idi  2,IINE sırr:Ne bu sırK
I2h ned na:h ned nU2.46/I-3ma l m- iken:ma l m-k   U4
4ni  n y :ni  nU4,46/II-6c z'- :c z' ,III-5bi avli:bi avliU4
III-6 bende nic'oldu:bende ni e olduK.
V-2k m:n -k mU4,V-6el-vakt:ol vakt U4,9 asreti: ayreti U4
VI-3  u  r u: u  r- U4,5leyli-reng:meyle-rengK
7 dimeyim ki bu:dimeyim bu 1, 2,K

IV

- I Aldıñ ey çarh-ı sitem-kâr elimden yârim
Büsbütün iken a zâlim beni koyduñ yârim
- 2 Beni benden bu teki selbidüp itdiñ bî-mağz
Bilmezem kendime ağıyar mı yohsa yârim
- 3 Sâhil-i bahre-i eşkimde gubâr-ı cismim
Şeh-nişîn-i yâra göre bense yakılmış yarım
- 4 Yüşbihü'l-^cazmu mine'l-cismi remîmen yahyâ
Bi-reşâşâti efâvîhi hisânin yâ rimm
- 5 İhye sümme'skûn ekâziye fu'âdi ^ciclen
Gitdi zirâ bu aralıkda seniñle yârim
- 6 Hep seniñle bütün olmak şadedinde enşâf
Ki seniñle bula şafvet-i güher-i mi^cyârim
- 7 Hele bî-dâda şakın pek de virilme kerem it
Felekâ eyleme yârâna bedel ağıyarım
- 8 Beni bu hâle kodun ki seçemem hayretten
Nev-bahârim ile deymâhım ile ayarım
- 9 Ben de hırlı degilem ey felek-i bî-inşâf
Pek de aldanma ki hâlimce degil cayyârim
- 10 Sen de ammâ pek uçurduñ bu havâlarda işi
Hep kuş uykusu ile ürküderék e^ctyârim
- II Gel seniñle yeñiden kavlı-i bilâ-gavl idelim
İşi vâreste-i ta^cvîze-i lâ-havl idelim

V

- I Gel biraz da reh-i nâ-refte-i ^cilme gidelim
Ya^cnî şeh-râh-ı serâ-hâne-i hilme gidelim
- 2 Âştî semtine meyl it n'olur ey gâlib-i kâm
Çünkü eş-sulhu hayrdır reh-i silme gidelim
- 3 Yolu ben hep bilürem bir de baña uy sen de
Bil velî şorma gerekse yolu bilme gidelim
- 4 Eyleşüp kalma hemân kaç^c-ı tarîk eyleyelim
İl ne dirlerse disünler hele ilme gidelim
- 5 Bakma ağladığına leyli vü Selmânıñ da
Gözleriniñ yaşını sil yâ ki silme gidelim
- 6 Nân-ı huşku dilelim kârd-ı himmetle yine
Dil elimde benim el-vakt anı dilme gidelim
- 7 Çek ilişme ne kirişmeyle virirse sâkî
Mey-i şevki çekelim gayri çekilme gidelim
- 8 Püser ü duhter ü ferzend ü zenî añmayalım
Ağlama haddine vardıysa da gılme gidelim
- 9 Sözüñü câme-i selvetle tekellen gayrı
Sen de ey hasreti karşımda dikilme gidelim
- 10 Sen de ey bād-ı ser ilme ne bu bād u bîde
Kendiñi divşir â sersâm serilme gidelim
- II Gerçi biz de o yoluñ yolcusuyuz er yâ giç
Acele eyledigiñ bunda bilür misin hiç?
V-2 gâlib-i kâm:gâlib-i nâ-kâmÜ4
V-6 el-vakt:ol vaktÜ4
V-9 hasreti:hayretiÜ4

VI

- I Ey şikeste-ka^{deh}-i zehr ü melâmet-âveng
Ey gûsiste-kemer-i pîşgeh-i her-evreng
- 2 Ey huceste-heves-i kāmımı menhûs kılan
Ey ne-beste ney-i şad-bendim iden bî-aheng
- 3 Beni gâyetle furûmande bıra^{kd}ıñ yolda
Komadıñ dilde kuvâ tende şucûr u ferheng
- 4 Nereye varsa gerek gâyet rāhım bilemem
Ne beyābānda kerm-püy olaca^k bu pāleng
- 5 Yana yana düşeyim rāh-ı cünûn-ı c^ışka
Urayım dāmenine dest-i gāmıñ leyli-reng
- 6 Toldurayım ba^{gal} u ceybime seng-i hārā
Ba^{gl}ıyayım yūregim üstüne bir sengin seng
- 7 Gezeyim haşre de çıkarsa ucu bu seferiñ
Dimeyim ki bu sefer hemçü sa^{kar} şad ferseng
- 8 Komayım reng-i ta^callukdan eser hātırdā
Ne temennî ne temelluk u ne cār u ne neng
- 9 Bakmayam çehresine dehr-i denî-^ctabıñ hıç
Ne kadar olsa da hūrî gibi şen şuh-ı şeng
- IO İdeyim kendimi ber-dār ser-i zūlfünde
İdeyim kendimi Manşūr mişāli āveng
- II Cām işkeste sebū rihte mey bî-neş'e
Bezm çün rezm harifān zede ney bî-neş'e

VII

- I Āh efendim seni ben kanda arayım varayım
Hwāhiş-i neş'e-i vaşlāla kime yalvarayım
- 2 Şāne-veş erre-i haşretle biçüp mūy-be-mūy
Nerelerde seniñ āsārın arayım tarayım
- 3 Huşamāñ da^{hi} olursa baña bu yolda delil
Hep müdārā ideyim hem wireyim yalvarayım
- 4 Sorarak serhād-i haşre de çıkarsa rāhım
Giyeyim pāyımā timur şemim şāl şarayım
- 5 Ālemi birbirine katayım ol ma^{tl}abda
Karma katma ideyim şerhālara kan karayım
- 6 Bir arar şorar olursa bozarup tūrmayayım
Diyemem merd-i garībem katı yüzü karayım
- 7 İtmeyem hālını bilmezler ile āmizış
Varayım kendüme bir yār-ı vefā-dār arayım
- 8 Allah oñarmağa muhtāc kişiniñ kārın
Ben kimim ki işimi kendicegim oñarayım
- 9 Süreyim hāk-i zarihine o māhıñ yüzümü
Felegiñ kāselerin dil gioi bir de yarayım
- IO Bilemem ba^d-ez-īn c^omr eyleye mi baña vefā
ki ana göre özüm otarayım kōtarayım
- II Ağla ey merdüm-i şūrīde ki haşret günüdür
Va^cde-i vuşlat-ı dīdār kıyamet günüdür
VI-3 şucûr u:şucûr-ıU4,5 leyli-reng:meylî-rengK
7 Dimeyim ki bu:Dimeyim buUI,Ü2,K.VII-4 şemim:şahmÜ2
VII-6 tūrmayayım:tūrmayalımÜ2
VII-II günüdür:görünürÜ4

VIII

- I Ey felek sen beni gāyetle siyeh-baht itdin
Yine tārāc-ı serāpāy-ı dil ü raht itdiñ
- 2 Rū-yı dille beni bir kerre nevāziş eyle
Saht-dillikler ile rüyumu da saht itdiñ
- 3 Fıtratım okatı nerm-hū vü mülāyim-ter iken
Hıl^cat-ı tıynetimi seng gibi saht itdiñ
- 4 Cigerim yaraladıñ sonra refū eylemedin
Ki hezār pāre iken cismimi yek-laht itdin
- 5 Tahta-ı meşka nümüne idüp endāmımı hep
Oturup şadr-ı dil-sūhtemi taht itdiñ
- 6 Hasb-i hālim olarak her suhen-i sāmī^ca-sūz
Virdimi kelime-i yā taht ola yā baht itdiñ
- 7 Turmadın tek beni tek eyleyesin mecnūn tek
Teke düm tek diyerek cāna tek ü taht itdiñ
- 8 Niçe tezvīr ile işkence mi düzdüñ koşduñ
Saht şirretler ile nāmemi de saht itdiñ
- 9 Üstüme at sürerek derd ü gāma çiyetdiñ
Tāziyāne sitemi nāzları raht itdiñ
- 10 Ben didim cevır bilürseñ baña it sen de didiñ
Ene mā dümtü muhibben leke vebbahte itdiñ
- II Cevrde her neye kim kādır iseñ eyle baña
İdebildiğini it mümkün ise neyle baña

IX

- I Āh devletlü ^cināyetlü ^catūfetlü begim
Āh şafvetlü mürüvvetlü hāqīkatlü begim
- 2 Āh n'oldu o dem ü ^cālem ü zevk u şavkıñ
Yā nic'oldu o leṭāfetlü neṣāfetlü begim
- 3 Nereye gitdi o tertīb-i dem-i germ-ā-germ
Neye meşholdu şafā āh aşāletlü begim
- 4 Cinne mi çarpdı su^cālī mi tağıldı bilemem
Bezm içindeydi nic'oldu o şetāretlü begim
- 5 O şeh-i memleket-i şavk u şetāret n'oldu
Ne için kaldı bu aḥbāb kaşāvetlü begim
- 6 Saña maḥsūş iken ^cālemde bedīhe-gūluk
Söz olurken nem-i feyziñle selāsetlü begim
- 7 Beni bī-çāre vü bī-rāḥat u ārām koduñ
Eylediñ naḥsa bedel sa^cdı sa^cādetlü begim
- 8 Sende mumzā idi teblīg ü belāg u bülga
Sen gibi var mı idi hiç se ^cādetlü begim
- 9 Berk-i sebziñle sepīd idi vücūh-ı küberā
Ser-i sebziñle idi baht neṣāretlü begim
- 10 Şen idi gülşen-i cūduñda kulūb-ı fuḳarā
Sen idiñ tesliyet-i halk ā ^cināyetlü begim
- II Bu lekedler bu nekedler nedir āyā bilelim
Bize bu evked-i kedler nedir āyā bilelim
VIII-3 saht:sahtÜ2,K, 5 taht:sahtÜ4
IX-I şafvetlü:şıfatluÜ1,2 nic'oldu:nice olduK
4 nic'oldu:nice olduÜ4,K
X-3 bu şūda şadedi:şūda bu şadediÜ2

X

- I N'itdiñ ol pādīseh-i memleket-i C'irfānı
O suhendān-ı kāvī-şevket-i Cālī-şānı
- 2 Hāke ilkāya sebep neydi o vālā-güheri
Dürç-i iqbāl ü saC'adet iken anıñ kānı
- 3 İşiden hiç boğulmaz mı bu şuda şadedi
C'üy-ı eşkiñ olamaz mı sebep-i tuğyānı
- 4 Boza şuyunda bu bī-neş'e mey-i dürd-ālūd
Neden olsun kadeh-i sāmīC'aya erzānı
- 5 Bozayazdı yüzünü şabr-ı şekībiñ bu haber
Yine tutduñ felekā yete reh-i C'ışyānı
- 6 Niçün olduñ yine ğaddārlara cānib-dār
Ne bahāne ile düşürdüñ bu hevāya cāmı
- 7 Oda yakdı sen idersin niçe biñ beyhude kan
Ahmer-i kaniye döndürdü reh-i Fokşchanf
- 8 Mürr-i şāfı felegiñ virmedi te'sīre vücūd
Kurudu edviye-i hārre ile kanı
- 9 Kanı ol dem ki teraḥḥumda iderdiñ gāhı
Luṭfa meyleydediñ feyz-ı vaktler kanı
- 10 Hele ḥalleyleyebilmez bu muC'ammāyı kes
Fikr-i beyhūdeyi boş ço kuru daC'vāyı kes

ÜI. 36b, U2.25a, U4, 24a, K.36b, M2.31a, T.33b, -MI, Ü3

47

Veled-i MaC'nevīleri Yūsuf Nām Gulāmıñ Vefātında İnşād
Ettikleri Mersiyedir.

MefC'ülü/MefāC'ilu/MefāC'ilu/FeC'ülün

- I Dil gitdi ğam u firkat ü miñnet saña kaldı
Lāzım olanı itdi o ğayret saña kaldı
- 2 Ben lāl-ı ciger-sūhte efsürde-dil ü cān
Ey āh-ı cihān-sūz şikāyet saña kaldı
- 3 C'Alemlere itdi seni ol şūh-ı havādis
Eyyām-ı ğam u hecri rivāyet saña kaldı
- 4 Tenhā seni bu künc-i firāk içre bıraḳdı
Şimdengirü bu gūşe-i vaḥdet saña kaldı
- 5 Ol rāḥatını istedi rāḥat döşeginde
Hep keşmekeş-i tāb-ı ḥarāret saña kaldı
- 6 Ol buldu selāmet yerini dār-ı selāmda
Şimdi girü ālām u melāmet saña kaldı
- 7 Ol vaḥdet ilen boyladı gitdi bu fenādan
Ey ğāfil-i şūrīde bu keşret saña kaldı
- 8 Ol vāşıl-ı ser-dāmen-i dōst oldu serī'an
Kal firkatile bunda ki ḥasret saña kaldı
- 9 Ol daC'vet-i ḥakkı işidüp itdi icābet
Sen nevbetiñi bekle ki nevbet saña kaldı
- 10 Ya eyyetühe'n-nefsi ilā rabbiki C'avdi
İşitdi o ol daC'veti C'avdet saña kaldı
- II Oldu deheni gülşeker-i vaşlıla şīrīn
Zehrābe-i bī-çeşnī-i ḥasret saña kaldı

X-5 şabr-ı: şabr uÜ2, U4, K 7 yakdı: bakdıÜ2, U4, K

- I2 Hayyāt-ı kazā dikdi anıñ cāme-i cismin
Şandūka-ı hasretdeki kisvet saña kaldı
- I3 Bilmem ki seniñ başıña da ne gelecekdir
Şandıñ ki hemān künc-i selāmet saña kaldı
- I4 Ol buldu yerin kurb u civār-ı rahmetde
Fikreyle ki hāliñ yine miñnet saña kaldı
- I5 Ol dār-ı selām-ı vañan-ı aşla irişdi
Ammā yine cālemde bu gayret saña kaldı
- I6 Ol geydi kefenden yeni bir cāme-i isfīd
Şimdi bu kühen-hāne-i firķat saña kaldı
- I7 Yarabbi emīn it şerer-i nār-ı gāzabdan
Bu bābda elbette emānet saña kaldı
- I8 Sen zannı katında kulunuñ hāzır u nāzır
Ey zann-ı ilāhī o şehādet saña kaldı
- I9 Biz acıdık ağladık aña kudretimiz var
Afv u kerem u luṭf u cināyet saña kaldı
- 20 Şimdengirü gel eyle du^{cā} gayrı ne çāre
Kānī hele insāf u mürüvvet saña kaldı
UI.39a, U2.27b, U4.26b, K.39b, M2.33b, T.36b, -Ü3, MI

48

Tārīh-ı Berāy-ı Cülūs-ı Meymenet-menūs Hazret-i Sultān Selīm
Hān-ı Sālīs Sellemehullahu Te^{cā}lā

Mefā^{cīlūn}/Mefā^{cīlūn}/Mefā^{cīlūn}/Mefā^{cīlūn}

- I Yine eyyāma virdi Haḫḫ Te^{cā}lā revnaḫ-ı dīger
İrişdi mevsim-i ciyş u şafānıñ nev-bahārānı
- 2 Zamāne eyledi iḫbāl-i gül-geşt-i vefādārı
O eski şiveden döndürdü pīr-i çarḫ-ı gerdānı
- 3 Kusun devrāna ta^cnı zāhid-i kullāb kim şimdi
Sipihriñ vefḫ-i me'mūl üzredir āyın-i devrānı
- 4 Cihānı eyledi müstağrak-ı envār bir meh-rū
Çerāğ itsün yeter gayrı felek hursīd-i rahşānı
- 5 Neşāt-ābāda döndü şehr-i İstanbul'un esvāḫı
Birer nüzhet-geh oldu her gürūhuñ pīş-i dükkānı
- 6 Nihālistān-ı Cāmī'den nümüne oldu revzenler
Çıkardı halkı dilden h^{wā}hiş-i seyr-i Gülistānı
- 7 Dönüp dāru's-sa^{cā}de heşt-bāğ-ı cennetü'l-hulde
Göründü bir muşavver muntaḫam Sa^{cā}dī Gülistān'ı
- 8 Güşāde-rūlarıñ 'nūrum ^{cā}lā nūr olmuş evşāfı
Abūsu'l-vech olanlar bağlamış sīmā-yı nūrānı
- 9 Cihān bir şūrete girmiş zamān bir hüsn ü ān bulmuş
Ki Caḫl-ı küll ider iḫhār-ı Cac^z idrākden anı
- IO Nigāh-ı bīhōdāne vaḫ^c-ı bīhūşān mı gördüm
Ki geçmiş hālet-i hayret-fezā-yı beng-h^{wā}ārānı
- II Kıyās-ı Caḫl ile buldum kaḫiyye neydigin ammā
Muvāfıḫ düşmedi maṭlūbuma tertīb-i burhānı
- I2 Berīd-ı hōş-nüvīd-ı cālem-i ilhāmdan şordum
Nedir bu vaḫ^c-ı nā-ma^{ch}ūdun āyā sırr-ı pinhānı
47ser-dāmen:serv-dāmenÜ2, IO Cavdet:da^cvetN, I3Şandın ki:
ŞandıñÜ2, I4kurb u:kurb-ıÜ2, I6Şimdi bu:ŞimdiÜ4

- I3 Didi bu sâ^cât-ı ferruh-dem u ferhunde-ahterde
Müşerref kıldı şadr-ı taht-gâh-ı ^cadl u ihsânı
- I4 Şeh-i âgâh-ı dil-ı sultân-ı ^cadil dâver-i muḳbil
Hıdîv-i bî-mu^cadil hânedân-pîrâ-yı ^cosmânî
- I5 Girân-ter hâşıl-ı kân-ı aşâlet-mâye-i devlet
Yegâne gevher-i nâ-yâb-ı şulb-ı Muştafâ Hânî
- I6 Şehinşâh-ı güzîn Sultân Selîm-i bâhirü't-temkîn
Ki fark-ı bahtıdır şâyân-ı dîhîm-i cihân-bânî
- I7 Cûlûs-ı meymenet-me'nûsu itdi ^câlemi mesrûr
Kudûmu kaşr-ı Yûsuf kıldı künc-i beyt-i ahzânı
- I8 Zemîn-gîr oldu gülbank-ı mübârek-bâdı eflâkî
Degil ^caks-i şadâ-yı kerre-nây u kûs-ı hâkânî
- I9 Sikender ol şeh-i dârâ-gulâmın görse dârâtın
Kalur âyîne-âsâ pûşt-ber-dîvâr-ı hayrânî
- 20 Yedek çekmezdi Pervîz eylese Şebdîzini ihdâ
Degil şâhân-ı mülk-i fûrs-i pîşinde at oğlanı
- 21 Kef-i ihsânına teşbîhi ṭab^cîñ zînnetindendir
Ne mümkün öyle gevher-pâş olmak ebr-i nîsânî
- 22 Kırân-ı sikkesiyle oldu beyne'n-nâs zer-i maḥbûb
Beyân-ı huṭbesiyle buldu minber rif^cat-ı şânî
- 23 Cihânda mislini vardır diyen var ise ahveldir
Bakılsa çeşm-i inşâf ile zîrâ yokdur akrânı
- 24 Miyân-ı hâşşagân-ı enderûnda eylesün seyrin
Var ise görmemiş hâversitânı mülk-i mähânî
- 25 O sâliḡdir ki mihr-i ^câlem-ârâdır aña râbî^c
O müfredidir ki nâ-mesmû^cdur ol sigaya şânî
- 26 O hâkân-ı hüner-perver ki gülḡand-ı ^cinâyâtı
Birer ṭuṭî-i gûyâ itdi ṭab^c-ı nûkte-sencânî
- 27 Huşûsâ çend sâle ibtilâ-yı ^cillet-i ebdân
Ḥayâtından idüp me'yûs bu ber-geşte sāmânî
- 28 Ṭabî^cat sahtî-i müşt-i dürüşt-i ḡuşşadan mecrûḡ
Şetâret leng-i ta^criẓâtıdan âzürde-pîşânî
- 29 Su^cûr efsürde ḡiss pejmürde rûḡ eḡşürde ten mürde
Kuvâ muḡtell iken el-cümle cismânî vü rûḡânî
- 30 İşitdikde o şâhın müjde-i teşrîf-i nâḡâhın
Ḥulûl itdi hemân-dem ḡalîb-ı fersûdeye cânı
- 31 Egerçi peççe-i bûlbûl gibi elfâzı işkeste
Dahi bir hōşca veznin bulmamışdır ṭarz-ı elḡânî
- 32 Velî şâyeste-i sem^c-i ḡabûl-ı pâdişâh olsa
Olur ebkem yanında bâḡ-ı nazmın Candelîbânî
- 33 Degilsin vâz^ca ḡâdir sende yok cem^ciyyet-i hâṭır
Bilürsin bi'z-zârûre nazma mânî^cdir perîşânî
- 34 Kef-i iḡlâşla Kânî du^câ-gevherlerin nesr it
Bulunmaz lûcce-i bahr-ı senânın ḡadd-u pâyânı
- 35 Olup her maşlahatda müsteşârı mülhim-i ḡaybı
Ṭarafdârı ola her kârda tevḡîḡ-ı rabbânî :ṬarafdârÜ4
- 36 Kırâna düşmen-i rûbâh-ṭıynet bulmaya ruḡṡat :furfatÜ4İ2K
Ola çeşm-i hizebr-i ḡâbe-i nuşret nigeḡbânı
48-3veḡḡ-ı me'mûl:me'mûl-ı vefḡÜ2,I3ferruh-dem u:ferruh-dem-iÜ2

- 37 Muṭī^c-i emr ü fermānı olup ma^cmūre-i ^cālem
Mübārek eyleye Allāh taht u tāk u dīvānı
- 38 Niçe şehzādegān-ı sa^cd-aḥter māk-peykerle
Karīben eyleye mesrūr o sultān-ı zī-şānı
- 39 Bu tārīḥ-i mücevherle olundukca cihān tebşīr
Selīm-i Sālīs oldu kâ^cid-i cāy-ı Süleymānı
- UI.39b,U2.28a,U4.27a,K.40a,M2.34a,T.37a,-Ü3,MI

49

Tārīḥ-i Berāy-ı Velādet-i Şehzāde Sultān Maḥmūd ibn-i
Sultān ^cAbdülhamīd Hān
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Şeh-i şāhān-ı heft-iklīm eben ^can cedd be-ser dīhīm
Ki fers̄-i pāy-ı tahtı bāc alur tāk-ı Keyāniden
- 2 Ebü'l-ihsān ya^cnī Ḥazret-i ^cAbdülhamīd Hān kim
İsā'etler zamānında dem ursun 'len terānī'den
- 3 O şāhensāh-ı ^cālī-cāh kim çarḥ eylese inşāf
Füzündür rütbe-i vālāsı ḥakānī vü hāniden
- 4 Hurūf-ı ^cāliyye sırrında müda^cdır o sultānıñ
Nişān virse sezādır şulbū ḥallāk -ı me^cāniden
- 5 Muvaḥḥakdır bekā-yı nev^c-i ḥaşş tab^c-ı Feyyāzı
Bi-ḥamdillāh vüfūr-ı nesl ile kām aldı fāniden
- 6 Sa^cādetle yine bir şehzāde oldu pā-der-i mehd
Nigeh-dārı ola Allāh zahm-ı çeşm-i şāniden
- 7 Daḥi çok şāh-zāde eyleye ihsān aña Allāh
Budur dā'im ricām ol bār-gāh-ı bī-müdāniden
- 8 O maḥmūdū's-şiyem çün ayıñ on dördü gibi çıkdı
Şikāf-ı ebr-i rahmet-güster-i sırr-ı nihāniden
- 9 Didiler'āyetün min āyetillāh' vaşf-ı pākinde
Olanlar vāye-mend esrār-ı vaḥy-i āsmāniden
- 10 Kīmāt-ı ^cizz ü istignāya pīçide kılındıkda
Ḥarīm-i ḥaşş olup reşk-i cinān-ı şādmāniden
- 11 Ulū'l-ebşāra meşhūd oldu āyāt-ı yümñ güyā
Şeb-i mīlādda dārū's-surūr ümmühāniden
- 12 Şehinşāh-ı cihānıñ sāye-i şevket-me'ābında
Tarāvet-yāb olup te'sīr-i āb-ı zindegāniden
- 13 Açılson gün gibi günden güne ruḥsār-ı zībāsı
Kıpansun çeşm-i bed-ḥ^wāhı kaza-yı nāgehāniden
- 14 Birer takrīb ile tebrik kaşdın itdiler cümle
Olanlar bende-i bābı e^cālī vü edāniden
- 15 Bu da āsār-ı yümñ-i tālī^cindendir ki ben ḥāke
Degilken ḥaşıl ol ümniyye farṭ-ı ḥōd ne-dāniden
- 16 Ne deñlü sāde-rū da olsa elfāz u me^cānisi
Bu miqdārında me'mūl eylemezken tab^c-ı Kānī'den
- 17 Temennā eyledikde mısra^c-ı tārīḥ-i mīlādın
Aṭā-yı ḥazret-i cevher-furūş-ı feyz-i āniden
- 18 Mi'et-i cevheriden düşdü bir tārīḥ-i müstegnā
Cihān taldı şerefle tal^cat-ı Maḥmūd-ı Sāniden
- UI.40b,U2.29a,U4.28a,K.41a,M2.35a,T.38a,-Ü3,MI
13gün:gül04,K,I4bābı:bāb-ı02

Tārīḥ-i Berāy-ı Binā-yı İkinci Bölük Der Ağakapısı
Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Şāh-ı şāhān Sikender der-i dārā derbān
Māh-ı istāre sipāh-ı fülk-i Cālem-i nūr
- 2 Server-i pāk-naẓar dāver-i leşker-perver
Husrev-i hūb-siyer pādişeh-i bī-maḥzur
- 3 Kuṭb-ı aḳṭāb-ı zamān ^cAbdülhamīd Hān ki tutar
Hızır yoldaşlığını meymenet-i ilyās-uğur
- 4 O miyāne-rev-i şeh-rāh-ı ^cadl ki çekemem
Olsa da Nüşirevān āna yamaqlıka faḥūr
- 5 Āsitāne yazalar dīv-i esāmilerini
Mihr ü meh rūz u şeb olmazlar eşiginden dūr
- 6 Necm-i dümdārı bir ednā karakullukcısınıñ
Bend-i zānūsına teşbih ider isem ma^czūr
- 7 Oṭabaşılığa kā'il idi dārūga-ı mihr
Olsa ḥaşşān-ı humāyūnda nāmı mestūr
- 8 Cümleden māh-ı taḳarrübde başeski geçinüp
Māh u sāl itdi fener-keşlik ile vakti mūrūr
- 9 Şimdi her هفته bir engüster-i nim ^carz eyler
Hidmet-i dergehine maṭlabı itmiş maḥşūr
- IO Müşikāfāne tedābīr yine serbest olup
Bir kıl ile yedilür kulları bī-zaḥmet ü zōr
- II Dest-i deryā kefine maşraf-ı yek-rūze degil
Kūnc-i medfūn-ı zemīn mā-ḥaşal-ı ceyb-i buḥūr
- I2 ^cİkd-ı pervīni şatar çarḥ-ı kühen-kīse eger
Olsa bir kıştı mevācibden edāya me'mūr
- I3 Dil-i āgāhı ider kuvvet-i ḳudsiyye ile
Ser-i a^cdāsını müstagnī-i sell-i sātūr
- I4 Nāfizü'l-ḥüküm o kadar kim eger eylerse murād
Şerer-i ateş ider kaṭre-i ābı maḥhūr
- I5 Līk āteşde olan hiffet ü serkeşlikden
Ez-ḳazā eyledi çün vaḳ^ca-ı ihṛāk zuhūr
- I6 Hacletinden kızarup oldu nemed-pūş-ı remād
Küre-i nāra kadar gitdi melūm u medḥūr
- I7 Bir kıgılcım birağup dest-i ḳazā ortalığa
Oldu pāşide zemīne şerer-i şūr u şurūr
- I8 Kaşdı kavurdu Sitanbul'u o rütbe āteş
Herkesiñ başına teng oldu o gün dāḥil-i sūr
- I9 Şu^clesi şīb-i gurāb-ı şebi itdi isbāt
Tütünü beyza-ı sīmürg-i sipihri mestūr
- 20 Āb-ı huşk idi tulumhada yāḥūd āteş-i ter
İtmedi zerre kadar āteşe irās-ı fütūr
- 21 Döndü taş^cid olunan āb-ı havāyı fişege
Kaṭreler dāne-i bārūt-veş oldu mensūr
- 22 Birbirin bilmez idi ḥalk perīşānlıktan
Zāhir olmuşıdi o gün vāḳı^ca-ı yevm nüşūr

- 23 Eyledi hażret-i hākān-ı Sikender-^Cünvān
Birden itfāsı huşuşunda nişār-ı zer u zūr
- 24 Bahre ^Cazm itmişidi vehm ile mähī-i zemīn
Yer deġişmişler idi bām-ı sipihr üzre nūsūr
- 25 Mürġ-i ārām kebāb olmuşidi dillerde
Belki dīvārda taşvīr olunan naķş-ı tıyūr
- 26 Dāmen-i ebri kurutmuşdu hevā-yı pūr-tāb
Maġz-ı ġabrāyı ter itmişidi sirişk-i maħrūr
- 27 Oldu hāşıyyet-i neft ābda çün kim zāhir
İtmedi men^C-i kader beyhūde şarf-ı maķdūr
- 28 Yandı tā ol yere dek kim ser-i kilik-i taķdīr
Aña tā rüz-ı ezel çekmişidi haţţ-ı sīnūr
- 29 O yalın yüzlü kömür gözlü büt-i āteş-hū
Yanmadın yanına yaklaşmaġa bir kimse mī var
- 30 İ^Ctikādım bu ki insan deġil olmuşidi
Şekl-i saķķāya temessülde semender mecbūr
- 31 Nāġehān rūh-ı revān gibi o hākān-ı zamān
Şekl-i tebdīlde ol semtden itdikde ^Cubūr
- 32 İtdi bu ^Carşa siyeh-cāme-i mātemle hemān
Hālini ^Curza-ı şāhinşeh-i bercīs-i şucūr
- 33 Gördü yanmış hucurāt-ı dil-i ^Cāşık gibi hep
O zubur-hāne-i şīrān-ı şecā^Cat-ı meftūr
- 34 Hāk ü hākister ü engişt ü şikeste ācir
Kīr-gün levh u sūtün rīhte-cām-ı billūr
- 35 Mā^Cada cümle telef-kerde-i iħrāk olmuş
Bunca kāşāne-i mīnū-veş u şāhāne kuşūr
- 36 Maţbah-ı köhne-i vīrān-şūde-āsā olmuş
Kışlanıñ her biri hey'etde bir efsürde tennūr
- 37 Nār-ı ġayretle kül olmuş Hācı Bektāş ocaġı
Zāyi^C ortada nişān-ı feraħ u reng-i sürūr
- 38 Tāb-ı āteşle gül ^Ciyşleri fersūde
Dil-i maħzūnları dem-serdī-i ġamla rencūr
- 39 Dest-i ġayretle ġirībānları çāk-ender-çāk
Nāhun-ı ġayret ile sīneleri pūr-nāsūr
- 40 Der-^Cakab sür^Cat ile eyledi i^Cmārını emr
Dil-i vīrānı ile kullarınıñ tā ma^Cmūr
- 41 Hamdu lillāh ġitāma irişüp ebniyesi
Söyle kim görse eger düşmen-i dil-kūr-ı kefūr
- 42 Heybetinden ten-i baba key olur çirk-i müzāb
Hāsedinden düşer endāmına teb-lerze vū şūr
- 43 Vāz^C-ı şīrīn nev-āyīnini görse Pervīz
Kaşr-ı dīrīne-i şīrīne ider ^Cazv-ı kuşūr
- 44 Kendin endāhte eylerdi leb-i bāmından
Taŗh-ı nā-dīdesini görse Sīnimmār-ı zārūr
- 45 Dāġ urur lāle-i taşvīri dil-i Bihzādā
Na^Cl açar gülleriniñ şavķına mānī-i faħūr

50-İ Māh-ı istāre:Māh-ı istārU4,5 rüz u:rüz-ıÜ2

İ7 pāşide:pūşideÜ2,İ9 şīb-ı:şīb üÜ4

2İ āb-ı:ābıÜ4,36köhne-i:köhneÜ4,40vīrānı ile:vīrānı olaÜ2,K

43. ve 44.beytler U4'de yer deġiştirmiştir.

- 46 Gül-i gül-mîh-i deri zîver-i destâr-ı melek
Gül-i hûş-büyterî gâze-i ruhsâre-i hûr
- 47 Seng-i saykal-zedesi âyîne-i feth ü zafer
Levh-i perdâhtesi ta^cne-zen-i şafv-ı bülûr
- 48 Micmer-i tehniyeti itmede çarha iş^câd
Bedel-i büy-ı buhâr-ı bed-ihrâk-ı buhûr
- 49 Sidre sedd-i reh-i dergâh-ı icâbet olamaz
O du^câya ki ide kalbe huzûr ile hutûr
- 50 Hüsn-i ta^cbîre muvaffak olamaz eylemeyen
O şehîn medh ü senâsın güher-i silk-i su^tûr
- 51 Tâ ser-i levha-ı hayrât ola târîhe mahall
Ola tûgra-keş-i bâlâ-yı menâşîr-î umûr
- 52 Zîver-i sûret-i insân ola tâ merdüm-i çeşm
Çeşm-i a^cdâsı ola dîde-i sûret gibi kûr
- 53 İki târîh-i mücevher didi bir beyt içre
Bendesî Kânî-î bî-mâye-i işkeste-şu^cûr
- 54 Himem-i şâh-ı rezîn re'y-i kâvî-şevket ile
Oldu ikinci bölük Ağakapısı ma^cmûr

UI.4Ia,U2.29b,U4.28b,K.4Ib,M2.35b,T.38b,-Ü3,MI(M2'de 4I.beyt dahil sonrası yoktur.)

5I

- Târîh-i Kapudân Şoden-i Melek Muhammed Paşa
Fâ^cilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün
- I Bârekallah zihî şurta-ı tevfi^k-i ilâh
Ki olur zavra^k-ı ümmîde muvâfıkca havâ
- 2 Ne havâ yelken kalyon neşâ^t-ı câvîd
Ne havâ bâd-ı sebûk cünbiş-i mürgân-ı şafâ
- 3 Ne havâ mâye-i âsâyiş-i zavra^kça-ı dil
Ne havâ merhale-pîrâ-yı fezâ-yı deryâ
- 4 Bu havâlarda havâlansa n'ola fülke-i dil
Ki olur bâd-ı hevâ sâhil-i ma^kşûda resâ
- 5 Rûzgâr oldu müsâ^cid felek oldu yâver
Şuyunu buldu yine keştî-i şâdâb-ı Ca^tâ
- 6 Ya^cnî da^cvet olunup savb-ı şehenşâhîden
Kapudânlıkla be-kâm oldu Muhammed Paşa
- 7 Mevce-i ba^hr-ı kerem gevher-i aşdâf-ı himem
Âb-ı rû-yı vûzerâ mazhar-ı lu^tf-ı mevlâ
- 8 Yümn ü ikbâl ü sa^câdetle idince teşrîf
Şemme-i feyz gelüp cûşa mişâl-i deryâ
- 9 Fülk-i iclâli virüp yelken-i ikbâle gûşâd
Nâhudâ ola aña h^wâce-i tevfi^k-i Hudâ
- IO Çekdirüp semt-i merâma yine çekdirmelerin
Oldu müstagra^k-ı envâ^c-ı nevâziş ümerâ
- II F ikr-i târîhe düşüp şevkile erbâb-ı hüner
Niçe mazmûn-ı Ca^mîk eyledi herkes icrâ
- I2 Bendesî Kânî-î bî-mâye dahi bâ-ta^czîm
Böyle bir mısra^c-ı berceste idüp istignâ
- 5049Sidre:Sidre-iÜ2,53bimâye:peymâneÜ4,5I-8Yümn ü:Yümn-iK

- I3 Luṭf u tevfiḳ-i Hudā mahz-ı kerāmetle yine
 Kapudān oldu sa^cādetle Muhammed Paşa:II80
 UI.42b,U2.3IaU4.30a,K.43a,M2.37a,T.40a,-U3,MI(M2'de 8.beyt-
 ten sonra Seyyid Meha. Rātib Ef. hakkında bir not vardır.)

52

Tārīḥ-i Berāy-ı Çeşme-i Yegen Muhammed Paşa Der Şumnu

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Fe^cülün

- I Şehinşāh-ı cihān ^cAbdülhamīd Hān
 Ki hükmin sū-be-sū çarḥ eyler icrā
 2 Felek mevc-i hıyāz-ı kadr u cāhı
 Zemīn gark-āb-ı bahr-ı luṭfu her cā
 3 Vekīl-i muṭlakıyla ide kevni
 O aṣl-ı pāk-dīn ü devlet ihyā
 4 Olup sārī kulūba luṭf-ı hulku
 Tıbā^c-ı Cālem oldu ḥayra mecrā
 5 Huşūşā bende-i sāfī-żamīri
 Yegen Hācī Muhammed Ağa Paşa
 6 Bu ^cayn-ı selsebīl-āsāyı itdi
 Ağaḳapısı karşıusunda ihyā
 7 Ne ^cayn ol ^cayn-ı tesnīm-i behişt
 Ne çeşme çeşme-i kevserle hem-pā
 8 Bināsı zencebīl kāfūr-ı ^cadna
 Şuyu āb-ı ḥayāta reşk-fermā
 9 Hidīv-i ma^creke-ārā ki kandı
 Niçe kez mevc-i şemşirinden a^cdā
 IO O ^cayn-ı istikāmet bir şudur hep
 Derūn bīrūn zebān āyine-āsā
 II Nem-i ilhāmıla sīrāb kılsun
 Dil-i pākin cenāb-ı münzilü'l-mā
 I2 Kulu Kānī žamīrū'l-cem^c fikrin
 İdüp bānī ile ^caṭşāna isrā
 I3 İderken cüst ü cū yenbū^c-ı dilde
 Du^cā şuyında bir tārīḥ-i ra^cnā
 I4 Derūna geldi bi-külfet bu tārīḥ
 'Sekāhūm rabbūhūm şirben ṭahūrā':II89

UI.43a,U2.3Ib,U4.30b,K.43a,M2.38a,T.40a,-U3,MI

53

Tārīḥ-i Berāy-ı Kethüdā Şoden-i Muştafa Bey Efendi Der Rikāb

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Bārekallah ey zihī ikbāl-i baht-ı bī-zevāl
 Levḥaşallah ey ḥuceste-ṭal^cat-ı ḥurşīd-zāy
 2 Şad hezārān bār-ı şükr ez safv-ı mir'āt-ı derūn
 Bā hezārān şıdk-ı mahzu'l-ḥamd min luṭf-ı Hudāy
 3 Böyle bir luṭf-ı ^camīmīn cümleye vācib iken
 Bilmeyüp şükrin reh-i küfrāna koymak püşt-i pāy
 4 Zümre-i ^cirfāna belki ehl-i islāma bütün
 Olamaz şāyeste bir vechile bā-ḳavl-i Hudāy

5I-9 ikbāle:ikbāl-iU2,52-2 hıyāz:ḥayyāzU2

5 sāfī-żamīri:sāf-żamīriK,53-3 püşt-i:püşt UÜ4

- 5 Hakk Te^cālā çün 'e^ti^cunī'didi Kur'ānda
Enbiyāya hem ulū'l-emre itā^catdır becāy
- 6 Ya^cnī itdi tā^catıyla tā^cat-ı peygamberi
Hem ulū'l-emriñ itā^catın çü ser-pā-dest-i pāy
- 7 Ser ne ez dest ü ne dest ez ser büved çün bī-niyāz
Vācib āmed hakk-ı her se rāst āverden be-cāy
- 8 Ba^cdehū begden gelen begdir mü'eddāsınca Hakk
Fe'selū ehle'z-zikre tenbīhin idüp reh-nümāy
- 9 Emr-i lāhūtī vü fermān-ı ilāhīsi ile
İtdi dest-i hakk-perest ehl-i hevāyı zīr-pāy
- 10 Çün bu ma^cnā zihn-i erbāb-ı reşāda buldu rāh
Feth-i ebvāb-ı hidāyet oldu her yüzden kolay
- 11 Mūcib-i hüsn-i rızāda işbu vaz^c-ı hakk-pesend
El-vekīlū ke'l-aşıl olsa saña bürka^c-üşāy
- 12 Hurde-dān sāhib-hired bu bahsde itmez ^cinād
Dā'imā nā-be-hazānıñdır hemān tezyīf-i re'y
- 13 Ehl-i ^cirfāna hele hiç olmaz ol çesbān kim
İmtisāl-i emr-i Hakkda olmaya pişine pāy
- 14 İşte bir zāt-ı sūtūde-menkabet ayagına
Kethūdā-yı şadr-ı ^cālī şadri kılup çihre-sāy
- 15 İtmişiken Hazret-i Sultān Selīm-i kāmran
Şānına ta^czīmen anıñ rütbesin hāsīd-güzāy
- 16 Bā-huşūş ol dāver-i dād-averiñ mānend-i meh
Cā-nişīn-i şadr-ı hursīd-i efseri fermān-revāy
- 17 Cünbiş ü reftār u tarz u tavrın istihsān idüp
Re'yine tedbīrine her maşlahatda vire rāy
- 18 Dahı kimdir medhe şāyeste kimi ögmek gerek
Hāme-i erbāb-ı ^cirfān kanda bulsun cilve-cāy
- 19 Gel sen ol şā^cir bre nāsīh behey bī-magz u hūş
Kime şarfitsen gerek her kandan alsañ da pāy
- 20 Yā kimiñ var kim mediñinden nedāmet gelmesün
Bir re'īs-i feyz-enīsīñ bir de işte kethūdāy
- 21 Sāh-ı cem-cāh aşafı sāfī-menişden soñra bir
Var mı dest hāmede ruḡṣat ki ide it^cāb-ı pāy
- 22 Vāfına harceyleye şu mu^ctenā gevherleri
Medhine derceyleye bunca yevākīt-i se tāy
- 23 Lü'lü'-i terdir midādım bahrınıñ her kaṭresi
Çay sıra gitme güherdir bu degildir seng-i çay
- 24 Bu bürüdetle ısınmazsın mediñ-i hāşşaya
İazım oldu tab^cını ta^crik içün matbuh-ı çay
- 25 Bir de gel ey sayrefi-i tab^c-ı harc it cevherin
Ol cevāhir-pāş-ı ahlāk-ı bihinden soñra çay
- 26 Meclis-i hāşşında ihsās-ı mekārım şöyle kim
Bī-ķaradan bezm-i bī-mānendi hef-şad perde bāy
- 27 Hātem eyler hatm-i makzī nesh-i hükm-i cevdetin
Ma^cn-ı ma^cniden tehī zu^cm eyler in^cāmin çü nāy
- 28 Medhiñe harcitmeyen bahr-ı suhen gevherlerin
Sāhil-i endişede varsun çağırsun vay vay
- 10ebvāb-ı:erbāb-ıÜ2,19ol:eyÜ4,20var kim:vardırÜ4/feyz itsenK

- 29 Gel ey insāfı füsürde ey füsürde mağz-ı kūr
Niçe envār-ı zekā gördün niçe zer mehçe ay
- 30 Ol zamān ki ay-ı aḥkām-ı medīhin yazdı çarḥ
Bağdı rū-yı māha didi şad te'essüf birle ay
- 31 Düşmedi ber-vefk-i dil-h^wāh-ı suhen-sencān-ı çarḥ
Bu bihīn maṭlūb-ı nev-āyīn be-nāmized be-āy
- 32 Ben ne deng ü leng-ı bī-nengim ki ḥaddim bilmeyüp
Eyledim maḳdūrumuñ caksıyle kendim ḥalka şāy
- 33 Bermekī-i Bū-^cAlī-sīret dinür bakılsa ger
Resm-i in^cām-ı ḥakīmāneyle çendān saht-pāy
- 34 Eyler īmā bu neşid-i nā-şenīde ser-be-ser
Važ^c-ı maḳbūl-ı seref nādānına bī-leyy ü lāy
- 35 Kim dimiş tārīhe bir beyt karīnū'l-leyyinde
Yekke-tāzı bu feyāfī-i belāgīn hem ḥūd āy
- 36 Terceme itdim idüp tazmīn-ı ma^cnā ^caynını
Dinmesün mesrūḳdur ma^cnā yāḥūd elfāz ez berāy
- 37 Hāme-i āteş-şafīri şn gibi itdi revān
Semt-i gabrā-yı ^cibārāta çü esb-i bād-pāy
- 38 Budur ol ra^cnā-^cıyār ol tercümān-ı zer-ḡubār
Bī-zebān iken öter meclisde çün ḥulḳūm-ı nāy
- 39 Harf harf eyler edā olmaz ḥarīf-i inhīrāf
Dey bahār ayar tābistān ḥarīf ol dem-sarāy
- 40 Budur ol ^cögr i^czār-ı ^canber-āzār u ten-nizār
Zar zar ol neş'e zār-ı rāzda olmuş becāy
- 41 Gūş-ı hūş-ı ^carīf-i medhūşa ilḳā itmeden
Hālī olmaz ḥāl-ı müşfik ḡannider ḥāl-āşināy
- 42 Kim maḳām-ı seyfe važ^c-ı nedā mahzūrdur
Nitekim kāh-ı nedāda seyf olur endīşe -ḥāy
- 43 Bu edā-yı dil-nişīn tarz-ı bihīn re'y-i rezīn
Bi'z-żarūre itdirir na^ct-ı ḡüzīnīn hay hay
- 44 Hıffet-i rū-yı dilile sıklet-baḡşāyişi
Muḡ-beçeyle duḡt-ı rezden çekdi reng-i hūy u ḥāy
- 45 Neşe-i pā-der-rikāb muṭallā-gāh-ı va^cdde
Keyfe dir āsar-ı dūr-endāzına yok ḥadd u pāy
- 46 Gel du^cā eyle ḳo lāfı vaḳt-i fahriyye degil
Şapma gel fahriyyeye fahre neden düşsün gedāy
- 47 Tā ki bu nūh-kārgāh-ı āsmānī perdenīn
Ola birūnu ḥālā yāḥūd melā-yı teng-nāy
- 48 Ola ḳaşr-ı devlet ü iḳbālīnīn pīrāmeni
İā ḥālā vū lā melāya ḡün gibi revnaḳ-fezāy
- 49 Şavḳıla Kānī didi tārīḥ-ı ^cizz ü cāhını
Bu humāyūn mışra^c-ı berceste-i ḥātır-ḡuşāy
- 50 Ğaddidüp gevherlerin ḳoysun bün-i ceyb-i dile
Mābeyinci Muşṭafa Beg geydi ziyi-ı kethūdāy :I204
- 51 Bu mübārek mışra^cında cevherisin ḳıl ḥisāb
Hamdu lillah Muşṭafa Beg oldu muḳbil kethūdāy :I204
Ü1.43a, Ü2.31b, Ü4.31a, K.43b, M2.38a, T.40b, -Ü3, MI
27Hātem eyler:Hātem ileK, 3I be-āy:pāyÜ2, Ü4, 4IGūş-ı:Gūş uÜ4
38ḡubār:^cıyārÜ2 Ü4, 39ayar:ayaK, 40rāzda:zārdaÜ4, 42endīşeendīşe-ıÜ2

Tārīh-i Berāy-ı Kethüdā Şoden-i Muştafa Reşid Efendi
Der Rikāb

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Yine bir nev-nümāyiş var gibi cānā mübārek-bād
Vefā semtinden itmişsin güzer güyā mübārek-bād
- 2 Ser-i kūyuñda gülbank-ı sımāh-ārā-yı nahvet-vār
Disün şāyestedir nüh-künbed-i vālā mübārek-bād
- 3 Degil tūtī vü şān-ı sebze-zārı şekkeristānıñ
Lebiñ şevkiyle söyler tūtī-i güyā mübārek-bād
- 4 Sen ol mecnūn-ı sāz-ı fikr-i zībā-yı Felātūnsın
Ki olsa zinde dir ez cān u dil Leylā mübārek-bād
- 5 Mübārek olduğında tal^Catıñ yok şubhemiz zīrā
Lisānlarda nuṭṭ dillerde de hulyā mübārek-bād
- 6 Dimāğ-ı kudsiyānı şubh-gāh eyler mu^Caṭṭar hep
Şemīm-i gisūvānıñla nesīm-āsā mübārek-bād
- 7 Yazar zā'irçe-i tevfiḳ-i tomar-ı medīhiñde
Becāy-ı besmele bā-ḥaṭṭ-ı nā-peydā mübārek-bād
- 8 Sadā-yı dīk-i ebyaz şanma evc-i heft-kāh üzre
İder pīr-i sefid-i çarḥ-ı bī-pervā mübārek-bād
- 9 Müllema^C cezbe-i dīdār ile her cāyı toldurdu
Aceb mi işidilse cābecā her cā mübārek-bād
- 10 Bağışlasun seni ^Cuşşāka ^Cuşşākı saña Allah
Raḳībāna ebed eglence sil sevdā mübārek-bād
- 11 Hazer şad el-hazer şemsir-i nāzik istihārından
Ki ^Cuşşāka o dem ser-kūçe-i ferdā mübārek-bād
- 12 Keşide tūt ^Cinān-ı cevri ^Cuşşākı uşandırma
Ki senden kethüdā-yı devlete şekvā mübārek-bād
- 13 Cenāb-ı nām-dāş Muştafa Rustavī bī-pervā
Ki dirler gūşe gūşe cāhına dünyā mübārek-bād
- 14 O mesned-zīb-i istignā vekīl-i şadr-ı müstegnā
Ki gören görmeyen dirler ^Cale'l-^Camyā mübārek-bād
- 15 Zamān-ı re'y ü tedbīrinde gorse vaż^Cın Eflātūn
Hezārān güne ta^Czīm ile dir mā-şā mübārek-bād
- 16 ^CAṭāsın eylese hiss rūḥ-ı ma^Cn u Bermekī-ḥātem
Gelürdi gūşa zīr-i ḥākden hālā mübārek-bād
- 17 Hudā iḳbālın efzūn eyleye dil-h^Wāhını maḳrūn
İde ednā tegellüller diye i^Clā mübārek-bād
- 18 Bu cevher-dār-ı tārīhimle tebrīk eylerim Kānī
Semiyy-i Muştafadır kethüdā ḥaḳḳa mübārek-bād: I204
UI.44b, U2.33a, U4.32b, K.45a, MI.37a, M2.39b, T.41b, -Ü3, I-I3-MI
5dillerde dedillerde K. 7zā'irçe-i: zā'irçeÜ4

Tārīh-i Berāy-ı Ta^Cmīr ve Tevsī^C Şoden-i Sarāy-ı Aydın
Der Zamān-ı Yegen Muhammed Paşa
Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Mükemmel sāz-ı ḳaşr-ı ḥānedān-ı devlet ü iḳbāl
Tetimme-bend-i būnyān-ı bedī^C-i cizz ü isti^Clā
- 2 Vezīr-i bī-naṣīr-i devlet-i ^CAbdülhamīd Hānī
Semiyy-i meḥar-ı her dü-cihān Gāzī Yegen Paşa
53-47/perdeniñ: perverdeniñK, 50Muştafa Beg: MuştafaÜ4

Tārīh-i Berāy-ı Kethüdā Şoden-i Muştafa Reşid Efendi
Der Rikāb

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Yine bir nev-nümāyiş var gibi cānā mübārek-bād
Vefā semtinden itmişsin güzer güyā mübārek-bād
- 2 Ser-i küyūnda gülbank-ı sımāh-ārā-yı nahvet-vār
Disün şāyestedir nüh-künbed-i vālā mübārek-bād
- 3 Degil tūṭī vü şān-ı sebze-zārı şekkeristānıñ
Lebiñ şevkiyle söyler tūṭī-i güyā mübārek-bād
- 4 Sen ol mecnūn-ı sāz-ı fikr-i zībā-yı Felāṭūnsın
Ki olsa zinde dir ez cān u dil Leylā mübārek-bād
- 5 Mübārek olduğında tal^catıñ yok şubhemiz zīrā
Lisānlarda nuṭṭ dillerde de hulyā mübārek-bād
- 6 Dimāğ-ı kudsiyānı şubh-gāh eyler mu^caṭṭar hep
Şemīm-i gisūvānıñla nesīm-āsā mübārek-bād
- 7 Yazar zā'irce-i tevfiḳ-i tomar-ı medīhiñde
Becāy-ı besmele bā-haṭṭ-ı nā-peydā mübārek-bād
- 8 Sadā-yı dīk-i ebyaṣ şanma evc-i heft-kāh üzre
İder pīr-i sefid-i çarḥ-ı bī-pervā mübārek-bād
- 9 Mūlemma^c cezbe-i dīdār ile her cāyı toldurdu
Aceb mi işidilse cābecā her cā mübārek-bād
- 10 Bağışlasun seni Cusşāḳa Cusşāḳı saña Allah
Raḳībāna ebed eglence sil sevdā mübārek-bād
- 11 Hazer şad el-hazer şemsīr-i nāzik iştiḥārından
Ki Cusşāḳa o dem ser-kūce-i ferdā mübārek-bād
- 12 Keşide tut Cinān-ı cevri Cusşāḳı usandırma
Ki senden kethüdā-yı devlete şekvā mübārek-bād
- 13 Cenāb-ı nām-dāş Muştafa Rustavī bī-pervā
Ki dirler gūşe gūşe cāhına dünyā mübārek-bād
- 14 O mesned-zīb-i istignā vekīl-i şadr-ı müstesnā
Ki gören görmeyen dirler Cale'l-Camyā mübārek-bād
- 15 Zamān-ı re'y ü tedbīrinde gorse vaṣ^cin Eflāṭūn
Hezārān güne ta^czīm ile dir mā-şā mübārek-bād
- 16 Aṭāsın eylese hiss rūḥ-ı ma^cn u Bermekī-hātem
Gelürdi gūşa zīr-i hākten hālā mübārek-bād
- 17 Hudā iḳbālın efzūn eyleye dil-h^wāhını maḳrūn
İde ednā tezelliüller diye iclā mübārek-bād
- 18 Bu cevher-dār-ı tārīhimle tebrīk eylerim Kānī
Semiyy-i Muştafadır kethüdā ḥaḳḳa mübārek-bād: I204
UI.44b, U2.33a, U4.32b, K.45a, MI.37a, M2.39b, T.41b, -U3, I-I3-MI
5dillerde dedillerdeK 55 7zā'irce-i: zā'irceU4

Tārīh-i Berāy-ı Ta^cmīr ve Tevsī^c Şoden-i Sarāy-ı Aydın
Der Zamān-ı Yegen Muhammed Paşa
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Mükemmel sāz-ı kaşr-ı hānedān-ı devlet ü iḳbāl
Tetimme-bend-i būnyān-ı bedī^c-i cizz ü isti^clā
- 2 Vezīr-i bī-naṣīr-ı devlet-i Abdülhamīd Hānī
Semiyy-i mefḥar-ı her dü-cihān Gāzī Yegen Paşa
53-47perdenin: perverdeninK, 50Muştafa Beg: MuştafaU4

- 3 Kudūmuyla sarāyın tire-hāki döndü iksire
Gözün aydın dir idi birbirine revzen-i minā
- 4 Velī vīrānelikden teng-dillikden olup dil-gir
Zebān-ı hāl ile eylerdi her bir köşesi şekvā
- 5 Egerçi sözde bir miqdārcası ta^cmīr olunmuşdu
Degildi vefk-i dil-h^wāh üzre ammā kābil-i sūknā
- 6 Yine hālī degildi rahne vü sūrāhdan her semt
Ne yapsun sādece bir teslāyetle ^cāşık-ı şeydā
- 7 Kemāl-i ihtiyāc-ı sākīn ü meskūnu gördükde
Odüstür-ı keşirü'r-rahm idüp endīşe-i inşā
- 8 Sarāya kıldı zamm bu kıt^ca-ı garrā-yı dīkbendi
^cAlā kavlin bihişte zamm-ı huld-ı heştümīn-āsā
- 9 Ne kıt^ca kıt^ca-ı elmasdan maṭbū^cdur dirdim
Eger şekl-i müselles itmese nokşānına imā
- IO Havāle cennete revzenleri ol rütbe kim müşkil
Seçilmek birbirinden geşt iden gilmān mı yā hūrā
- II İder çide gül-i zerrīn-mihri nīm-cünbişle
Şikāf-ı revzeninden el şunan bī-renc ü bī-pervā
- I2 Gül-i maksūdu bir rengin çiçekdir kim naṣṣ virmez
Hezārān sāl mānī meşq-i taḳlīd eylese farzā
- I3 Zemīni saḳf-ı tavan-ı bülend-eyvān-ı keyvānı
Firaz-ı bāmı mānend-i verā-ı Carş-ı nā-peydā
- I4 Saḳınsun şüret-i nā-mahremi taşvīrdan naḳḳāş
İder zī-rūh olan taşvīri zīrā ol hevā ihyā
- I5 Turunc-ı mihr ü sībimāhī fīrūze tabaḳlarda
Ref-i bālāsına şāyestedir çarḥ eylesün ihdā
- I6 Ararken bende Kānī bir şikeste beste dest-āvīz
Hired fi'l-hāl maḥşūl-ı tabī^catdan idüp i^cṭā
- I7 Murassa^c yek nigīn-āsā müzeyyen kıldı bir beyti
Dü mişra^cda iki tārīḥ-i cevherdār-ı müstesnā
- I8 Bu resm üzre vezīri kıt^ca şāhāne düşer elbet :II88
Hemişe çār-kaşr-ı himmet-i Hācī Yegen Paşa :II88

UI.45a,U2.33b,U4.30b,K.45b,MI.37a,M2.39b,T.42a,-Ü3
I3verā-ı:verā-yıÜ4 56 I7yek nigīn:yek renginÜ2

Tārīḥ-i Velādet-i Ahmed Necīb

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Maṭla^c-ı ikbālden bir māh-ı nev ṭālī^c olup
Pertev-i mihr-i cihān-ārāya virdi nūr u zīb
- 2 Hazret-i Hāfız Efendi ki şerīfū'n-nesldir
Virdi luṭfından aña Allah bir necī-i necīb
- 3 Eyledi üstürre-i ṭab^cım bu ma^cnāyı tırāş
K'ola ol ferzend-i es^cad maḥḥar-ı feth-i ḳarīb
- 4 Küllü şey' yerci^cu eyler muḳteżāsın āşikār
Ser-nüviştinde yazılmışdır anıñ sırr-ı Cacīb
- 5 Haḳḳ Te^cālā ol velīdi kābil-i feyz eyleyüp
Fīṭratında eylemiş idā^c bir sırr-ı ḡarīb

55-5 miqdārcası:miqdārcaUI,U2,9 nokşānına:nokşānınıÜ4

IOgilmān mı yā hūrā:gilmān mı hūrāÜ2,K,I2Gül-i maksū:degi maksūÜ2

- 6 Ol merāyādan görür anı mezāyā-fehm olan
Kim olur o tıfl-ı kerrübî-nijād elbet edib
- 7 H^Wāhiş-i feyz-i pederden vāye-gîr olmuş meger
Kim siyādet neş'esi olmuş ezelden tā naşib
- 8 Anı hem tahlîkîni müstevcib olan vālideyn
İtmeye Allah düçār-ı şiddet-i yevm-i Caşib
- 9 İstedim anıñ idem tārîh-i mîlādın zabt
İstifāza eyledim nevk-i kalemdeñ yā naşib
- IO Kān-ı gevher-bahş-ı dil nisān-veş feyyāz olup
Cevherî-i şab^C-ı nūrānîsine virdi firib
- II Kilk-i feyz-endüz-ı Kānî yazdı tārîhin tamām
Geldi nāz ile semā-ı gayıdan Ahmed Necib :I204
UI.45b,U2.34a,U4.33a,K.45b,MI.37a,M2.40a,T.42b,-U3

57

Tahmîs-i Kıt^Ca-ı Hazret-i Şehriyār-ı Ma^Cārif-destgāh
Sultān Selîm Hān Eṭālallahu C^Omrühü ve ibkāhu
Mefā^Cîlün/Mefā^Cîlün/Mefā^Cîlün/Mefā^Cîlün

- I İderdiñ intizār ol emre kim zātında zî-şandır
2 Şehinşāhān-ı dehre gıbṭa-fermā olsa şāyandır
3 İdüp esbābın āmade be-minvālî ki çesbāndır
4 Te^Cālallah naşib itdi bu bir taht-ı Süleymāndır
5 Uyan kim h^Wāb-ı gafletden bütün kişver perişandır

II

- I Cihād-ı ekber-i nefse ^Cazimet eyle merdāne
2 İki yerden kuşan gayret kuşağın çık bu meydāne
3 Zen-i mekkāre-i dünyāyı tatlık eyle rindāne
4 Cihāna gönlünü virme uyup bu mekr-i şeytāne
5 Emānet eyle gel halkı ki Settārîñ nigh-bāndır

III

- I Der-i bigānegānı himmetim virmez rızā dakka
2 İder müştak^K-ı menhî gayretim terciḥ müştakka
3 Kasem mihr-i dereng-āverdeye hem mäh-ı münşakka
4 Havāle eyledim gayrı umûrum Hazret-i Hakk
5 Paña bu mülkü hep viren Cenāb-ı Hakk-ı Sübhāndır

IV

- I Derûnuñdan çıkar Kānî sivāyı jeng-i evhāmı
2 Tarîk-i sa^Cide iḳdāma taḳdîm eyleyüp hāmı
3 Tevekkül tekye-gāhında uyut bu nefis-i vehhāmı
4 Bu dünyāya ṭayanup olma gāfil gel ey ilhāmı
5 Saña da bākî qalmaz bu döner bir çarḥ-ı devrāndır

UI.46a,U2.34a,U4.33a,K.46a,MI.37a,M2.40b,T.43a,-U3

Maarif-destgah:ma'arif-perverüü

58

Tahmîs-i Gazel-i Nürî Beg

- I Ser-şadr-ı sîne beyt-i hazen şerḥa bābımız
2 Dilde nühüfte naql-i gāmîñçün dolābımız
3 Hün-ı çekān-ı dîde-i terdir çün ābımız
4 Fikrim ayağ u la^Cl-ı lebiñdir şarābımız
5 Hicrān ilinde laht-ı cigerdir kebābımız

II

- I Elden nuḳûd-ı māmelek-i şevk gitmeden
2 Hüsnuñ netice mev^Cid-i ma^Clûmu yitmeden
3 Bu oyunuñ daḥi şakalı bārî bitmeden
4 Devr-i ḥaṭında tek bizi şıfru'l-yed itmeden
5 Görsek güzelce şimdi ḥisāb u kitābımız

56-9idem:didimK,57/I-2fermā:fermānU2,III-3dereng-āverdeye:mihr ü reng-āverdeyeK

III

- 1 Girsek vişâli bâğına gülzâra nisbeten
 2 Koksak o gül yañaklarını hâra nisbeten
 3 Emsek dü-la^{cl}-i nâbını hammâre nisbeten
 4 Ağız ağıza şöbet eylesek ağıra nisbeten
 5 Yok yire gitmese bu kadar intisâbımız

IV

- 1 İtmiş ihâta hâle-i hatt nûr-ı zulmeti
 2 Ezzâddan sirişte serâpây-ı hilkati
 3 Şeb rûz içinde rûz-ı şebiñ reng-i kisveti
 4 Mehtâba çıkdı seyr it o hürşid-i tal^{at}
 5 Olmaz nihân gice bizim âfitâbımız

V

- 1 Eyler güsiste cell-i temennâyı dârdan
 2 Pâyın ider keşide reh-i i^{ct}tibârdan
 3 Her-bâr atar seni hiç atılmaz o yârdan
 4 Hatt gelse de kesilmeyecek dil o yârdan
 5 Caffe'l-ka^lem budur saña ka^{ct}ı cevâbımız

VI

- 1 Ulvî-mizâc olur imiş âteş ü şân-ı cışk
 2 Berter imiş sipihr-i nühümden de şân-ı cışk
 3 Ta^{cr}ife gelmez ancak o imiş nişân-ı cışk
 4 İşkîñ tenezzülün bulamaz ser-keşân-ı cışk
 5 Hengâm-ı pîrî ile müsâvî şebâbımız

VII

- 1 Kânî bu heft-bendi eger çarha sezdirir
 2 Tezyîn için şu^{câ}-ı zer-i mihri ezdirir
 3 Hüsn-i edâ-yı nâzımı Hassân'ı bezdirir
 4 Nûrî bu nev-zemîni el üstünde gezdirir
 5 Tahmîs iderse Kânî-i cālî-cenâbımız

UI.46a,U2.34b,U4.33b,K.46b,MI.37b,M2.40b,T.43b,-Ü3

59

Tahmîs-i Gazel-i Bâkî

Fâ^cilâtün/Fa^cilâtün/Fe^cilâtün/Fe^cilün(Fa^clün)

- 1 Tırdılar ma^creke-i nâzda hûbân şaff şaff
 2 Gözlerin gözlerime dikdiler el-ân şaff şaff
 3 Şan ka^{zâ} oklarıdır karşı varır cân şaff şaff
 4 Müje haylın dizer ol gamze-i fettân şaff şaff
 5 Guyiya cenge turur nize-güzaran şaff şaff

II

- 1 Güldü güller ser-i gülbünde biraz gül sen de
 2 Her gören bülbülün olsa ne olur gülsen de
 3 Tende cân bülbül-i şivende velî gül sen de
 4 Seni seyr itmekiçün reh-güzer-i gülşende
 5 İki cânibde turur serv-i hırâmân şaff şaff

III

- 1 Ba^hr-ı hûn-mevc-i dil ü dîdeye reng itmekiçün
 2 Kân-ı şingerfe çeker dağın deng itmekiçün
 3 Def^c-i leb-teşnegî-i kâm-ı neheng itmekiçün
 4 Leşker-i eşk-i firâvânla ceng itmekiçün
 5 Gönderir mevclerin lücce-i cummân şaff şaff

IV

- 1 Yerde feryâd iderek semtiñe dil seyr âheng
 2 Cevv-i eflâkde her zerre olup germ âheng
 3 Yalîñız bilme dil-i zâra hezârı hem-reng
 4 Gökde efgân iderek şanma geçer hayl-i küleng
 5 Çekilür küyuña mürgân-ı dil ü cân şaff şaff

58/I-5laht-ı:taht-ıK,II-5hisâb u:hisâb-ıÜ2,III-2Koksak:
 Koksak,IV-3rûz-ı:rûz uÜ4,V-IEyler:EyleK,59/V-3acebâ:bu
 geceÜ4

V

1 Kimleriñ hacle-i ser-vaktine ked-bānūsın
 2 Kangı āgūşda av aşinev-i nānūsın
 3 Kimleriñ şu^Cle-ver itdiñ ^Cacebā fānūsın
 4 Cāmi^C içre göre tā kimlere hem-zānūsın
 5 Şekl-i şakkāda gezer dīde-i giryān şaff şaff

VI

1 Şevkile pā-be-hevā gitse ^Calem gibi kalem
 2 Pīş-gāh-ı deriñe yetse ^Calem gibi kalem
 3 Berü düş-ı dili incitse ^Calem gibi kalem
 4 Vāf-ı kaddiñle hīrām itse ^Calem gibi kalem
 5 Leşker-i satrı çeker defter-i dīvān şaff şaff

VII

1 Ruh-ı hūy-kerdeñe nisbetle olup mest-i ^Carāk
 2 Oldular şermile āzürde kef-i mevc-i gārāk
 3 Olsalar rāh-ı teşekkürde n'ola gārāk-ı ^Carāk
 4 Ehl-i dil derd ü gāmiñ ni^Cmetine müstagrāk
 5 Dizilürler keremiñ h^Wānına mihmān şaff şaff

VIII

1 Biriküp bir yere ^Cuşşāk süzülmüş gūyā
 2 Terk ü tecrīd ile gayriñdan üzülmüş gūyā
 3 ^Cışk ihrāmı giyüp cildi yüzülmüş gūyā
 4 Kūyuñ etrāfına ^Cuşşāk düzülmüş gūyā
 5 Harem-i ka^Cbede her cānibe erkān şaff şaff

IX

1 Kim acır Kānī'ye māniye saña hey Bākī
 2 Öl diril pīrehen-i āhireti gey Bākī
 3 Taşlar ile döğünüp inleye çün ney Bākī
 4 Kādrūñi seng-i muşallāda bilüp ey Bākī
 5 Turup el bağlayalar karşıña yārān şaff şaff

UI.46b,U2.35a,U4.34b,K.47a,MI.38a,M2.41a,T.44a,-Ü3

60

Tahmīs-i Dīger-i Gāzel-i Mezkūr

Fā^Cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa^Clün)

1 Sefer eyler harem-i cāna cevānān şaff şaff
 2 Cān virir gāzmesine ins degil cān şaff şaff
 3 Kurılur ^Cışkına hep ma^Creke-i cān şaff şaff
 4 Müje haylin dizer ol gānze-i fettān şaff şaff
 5 Gūyiyā cenge turur nīze-güzārān şaff şaff

II

1 Hey'etiñ şanki şükūfte semeni gül şende
 2 Olsan ammā ki görünce beni ey gül şende
 3 Būlbūl itdikce nevā gonçeleri gülşende
 4 Seni seyr itmek için reh-güzer-i gülşende
 5 İki cānibde turur serv-i hīrāmān şaff şaff

III

1 Çār-cūy-ı çemen-i cān ile ceng itmek için
 2 Hūn-ı dāğ-ı şerer-efsānla ceng itmek için
 3 Reşha-ı şerha-ı meysānla ceng itmek için
 4 Leşker-i eşk-i firāvānla ceng itmek için
 5 Zōndārır mevclerin lūcce-i ^Cummān şaff şaff

IV

1 Hasretiñle sekemez bağda bülbül-i pālēng
 2 Servler sīne-i tīhū gibi pūr-naķş-ı peleng
 3 Bu hevālarla taķınmış iki yanında çeleng
 4 Gökde efgān iderek şanma geçer hayl-i küleng
 5 Çekilür kūypna mürgān-ı dilü cān şaff şaff

59/VI-Leşker-i:leşkeriU2/defter-i: defter UÜ4, VII Ruh-ı: rüyU2,
 araķ: gārķU2, gārķ-ı araķ: gārķ-ı gārķU4, VIII cānibe de, IX Māniye: MāniU4

V

I Hānķahlarda kimin rūşen idüp fānūsın
 2 Şeh-nişinlerde kimiñ diñleyesin nānūsın
 3 İdüp insā heme ferzendini hem bānūsın
 4 Cāmi^c içre göre tā kimlere hem-zānūsın
 5 Şekl-i sakķāda gezer dīde-i giryān şaff şaff

VI

I Ğam-ı ebrūñla pūr derd ü elem gibi kalem
 2 Zahm-ı ğamzeñle bu cālemde cālem gibi kalem
 3 Dizilüp havzaña cīrān-ı selem gibi kalem
 4 Vaşf-ı kaddiñle hīrām itse cālem gibi kalem
 5 Leşker-i saţrı çeker defter-i dīvān şaff şaff

VII

I Ehl-i Cışk āteş-i Cışkile bütün mest-i Carak
 2 Hayl-i hūbān-ı hayālīñle seniñ ğark-ı Carak
 3 Mevc-i hūlyā-yı vişālīñle taleb-kār-ı ğarak
 4 Ehl-i dil derd ü ğamıñ niçmetine müstagraķ
 5 Dizilüñler keremiñ h^wānına mihmān şaff şaff

VIII

I Harem-i hürmetiñ esbābı düzülmüş ğüyā
 2 Kisve-i beyt-i Hudā topdan üzülmüş ğüyā
 3 Her biri h^wāhiş-i vaşlīñla büzülmüş ğüyā
 4 Kūyuñ eţrāfına Cusşak düzülmüş ğüyā
 5 Harem-i Ka^cbede her cānibe erkān şaff şaff

IX

I Rahmet-i Hakkla tesellāda bilüp ey Bākī
 2 Mevķıf-ı tūr-ı tecellāda bilüp ey Bākī
 3 Seni Kāñi der-i mevlāda bilüp ey Bākī
 4 Kadrūñi seng-i muşallāda bilüp ey Bākī
 5 Turup el bağlayalar ķarsuña yārān şaff şaff
 UI.47b,Ü2.35b,Ü4.35a,K.47b,MI.38b,M2.41b,T.44b,-ü3

6I

Tahmīs-i Ğazel-i Diğer-i Bākī

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa^clün)

I Kala mı Cakd-i nesī'eyle şetāret Bākī
 2 Mey-i müstakbelle neş'e-i hālet Bākī
 3 Zevķ anı gerek Cāşıklara Cādet Bākī
 4 Sāķiyā kalmaz imiş çünki bu şöhet Bākī
 5 Mey-i ğülgün içelim bāde-i cennet Bākī

II

I Bī-riżā meyve-i vuşlat çün olur cānānı
 2 Līk el-hāluhu añar ez dil ü cān cān anı
 3 Hāliyā canımıñ ābı o beher cānānı
 4 H^wābda almışidim būs-ı leb-i cānānı
 5 Cān dimağında dañi şimdi o lezzet Bākī

III

I Ey dil epsem niçe bir dōst u düşmenle yetiş
 2 Cāna yetmişdi ğumūm olmasa cānā bu yetiş
 3 Bir Cīlācı bulunur derd dēgildir bu yetiş
 4 Beni öldürdü firāķıñ meded ey dōst yetiş
 5 Hele bir pāre dañi tende harāret Bākī

IV

I İnlemezdim hele bergeşte-su'ün olduğuma
 2 Hayret-i Cışkīñle vakf-ı sūkūn olduğuma
 3 Dal iken hem-nesak-ı hālķa-ı nūn olduğuma
 4 Ağlamazdım bu kadar zār u zebūn olduğuma
 5 Kalsa bir pāre ğamıñ çekmege tākat Bākī

60/VI-5 defter-i: defter ÜÜ4, VII-İşķile: işķiñlaÜ4, Ü2/arak:
 ğarkÜ2, 6I/II-İcānānı: cānā niyyÜI(niyy:hām'izahı vardır)
 IV-3dal:dil Ü4

V

- I Cevher-i Kānī-i çün mihr ü mehim ~~sen~~ sağ ol
 2 Bâz sîm üsküf-i zerrîn-külehim ~~sen~~ sağ ol
 3 Dil-nişînim şeh-i encüm-sipehim sen sağ ol
 4 Bâkî ölsün yoluña pādîşehim sen sağ ol
 5 Baht-ı pâyinde Hudâ yâr-ı sa^câdet Bâkî

UI.48a,U2.37a,U4.36a,K.48a,MI.39b,M2.42a,T.45a,-Ü3

62

Tahmîs-i Gâzel-i ^cÂlî

Fâ^cilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün(Fa^clün)

- I Dilberâ şerbet-i la^clînde ne hōş hikmet var
 2 Nûş iden Cāşık-ı dil-hastelere şîhât var
 3 Söyle şîrîn-dehenînde niçe haysiyyet var
 4 Lebiñi öpmede cânâ ne caceb lezzet var
 5 Bâ-huşuş ince belîñ koçmada çok hâlet var

II

- I Ruhlariñ ka^cbe-i culyâ vü kaşîñ kible-nümâ
 2 Dehenîñ dâr-ı şifâ vü nefesiñ rûha gîdâ
 3 Bakışîñ cāyn-ı vefâ vü gülüşün özge şafâ
 4 Cûnbişîñ cânâ şifâ söyleşîñ derde devâ
 5 Yalîñız hüsn degil sende begim hikmet var

III

- I Reh-güzârîña düşüp sâye-i çeşmim sürürüm
 2 Sensiz ey rûh-ı revân kâlib-ı bî-cân yürürüm
 3 Kanda bakşam şanma nağş-ı hayâlîñ görürüm
 4 Görmez isem ölürüm görmege cānlar virürüm
 5 Sende ey rûh-ı revânım ne caceb haşlet var

IV

- I Ağlamak oldu işim ben bu cihānda gülemem
 2 Dāmen-i vuşlat ile seyl-i sirîşkim silemem
 3 Özümü vādî-i hayretde yitürdüm bulamam
 4 Bilmezem baña ne sihr oldu ki kendim bilemem
 5 Şunu ancak bilürem bende caceb hayret var

V

- I Kānî sen serv-i sehî-kaddîñ olup pâ-mâli
 2 Sâye-veş pâyîne yüz sürmeden olmaz hâli
 3 Başa iletse n'ola devlet ile iqbâli
 4 Ayagîñ tozını baş üzre tutarmış ^cÂlî
 5 İ^ctikādım bu ki başında anîñ devlet var

UI.48b,U2.36b,U4.34a,K.49a,MI.39a,M2.42b,T.45b,-Ü3

63

Tahmîs-i Gâzel-i Hayâlî

Me^cülû/Me^cîlû/Me^cîlû/Fe^cülün

- I Ey kadd-i şehîdân tō küşte-est gümâne
 2 Ey cūşîş-i hūn-ı çigerem hâst terâne
 3 Endāhte ez düş-ı tō mî-bāşem ü yāne
 4 Ey tîr-i gametrâ dil-i cūşşāk nişâne
 5 Halkî be-tō meşgûl u tō gâ'ib zi miyâne

II

- I Geh sâha-i meyhâne şevad kible-i sâcid
 2 Geh halka-i rindân kendem vâlih ü vâcid
 3 Geh büt be-perestem zi reh-i hezl ü eger cid
 4 Geh mu^ctekif-i deyrem ü geh sâkin-i mescid
 5 Ya^cnî ki tō-râ mî-ţalebem hâne be-hâne

62/II-4 söyleşîñ:söyleyişîñU2,K
 III-5aceb:güzelK,V-4 tozını:yüzünüU4

III

I Geh maqdesī-i kūy-i muḡān bāšem ü pür kār
 2 Geh maştāba-ārā-yı müselmān-ı tebeh-kār
 3 Geh reng-i hemī cūyem ü geh būy-ı zi gülzār
 4 Hācī be-reh-i ka^cbe vü men t̄alib-i dīdār
 5 O hāne hemi cūyed ü men şāhib-i hāne

IV

I Her dil be-dīger-gün reh-i ^cışk-ı tū pūyed
 2 Her nuṭḡī be-nev^ci dem-i esrār-ı tū cūyed
 3 Gül-gonçe-i īn bāḡ be-īn tarz ki būyed
 4 Her mürḡ be-şad-güne zebān ḡamd-ı tū gūyed
 5 Āşık be-serāyiden ü muṭrib be-terāne

V

I Der dōst u der dūşmen eger ōst tevān dīd
 2 Der maḡz eger būde vü der pōst tevān dīd
 3 Der diḡ eger bāşed ü der kūst tevān dīd
 4 Çün der heme cā ^caks-i ruḡ-ı dōst tevān dīd
 5 Dīvāne^{neym} men ki revem hāne be-hāne

VI

I Dil mey şüde peymāne-i meyhāne tūyī tū
 2 Der hāne ne-i hāne vü hem-hāne tūyī tū
 3 Dil hāne-i vü şāhib-i īn hāne tūyī tū
 4 Maksūd-ı men ez ka^cbe vü büt-hane tuyi tu
 5 Maḡşūd-ı tūyī ka^cbe vü büt-hāne bahāne

VII

I Īn rem ki remāned dil-i her merd-i rem-i tūst
 2 Kānī be-gūneh-hāş-ı dahīl-i ḡarem-i tūst
 3 Īn dūzah-ı ^cunşur ki der-āyem irem-i tūst
 4 Taḡşīr-i Ḥayālī ber-ümīd-i kerem-i tūst
 5 Ya^cnī ki güneş rā be ez-īn nīst bahāne

GAZELLER

Harfû'l-elif

Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün

- I Açıldı bâb-ı rahmet gıtdı gam gözden şehâb-âsâ
Nümâyân oldu âşâr-ı sa'âdet âfîtab-âsâ
- 2 Dürüldü c'âlem-i âbîñ şafâsı mevsim-i deyde
İşındı erba'inde halk zevke mâh-ı âb-âsâ
- 3 Gönüller akdı semt-i gülşen-âbâd-ı muşâfâta
Kaçan kurtuldu sâhil-hâne-i câme habâb-âsâ
- 4 Leb-i cûya çekildi sū-be-sū aḥbâb-çün seyl-âb
Şaçıldı âb-ı rû-yı guşsa vü endüh âb-âsâ
- 5 Felek encüm-i zamân oldu yine rindânla ihvân
Tıbâk-ı seb'î arz ümm-i veled eflâk âb-âsâ
- 6 Fe-kul yâ hayra cîrânü's-süleymâ men evâ Cammâ
Ve şim yâ eşrefe'l-aḥyâ'i men Cammâ ra'a be'sâ
- 7 Başıldı zevkler zör-ı mey-i köhneyle meclisde
Asıldı şavklar Kânî ser-ı dîvâra bâb-âsâ

ÜI.49b,U2.38b,U3.20b,U4.37b,K.49b,MI.40b,M2.43a,T.50a

2

Mef'ûlû/Mefâ'îlû/Mefâ'îlû/Fe'ûlün

- I Âyîn-i vefâ bir güzel âyındır ammâ
Kânûn-ı edeb lâzime-i dîndir ammâ
- 2 Ugratma rakîbi ki saña togrıca bakmaz
Âkil geçinür gerçi ki hōd-bîndir ammâ
- 3 Gel rızık için ey tâlib-i hak olma perişân
Rızkın seni özler sana ta yındır ammâ
- 4 c'Âşıklara temkîn gerek rāh-ı vefâda
Temkîni daḥi şûret-i telvîndir ammâ
- 5 Keşf ister o c'irfân-ı şevâhidle bulunmaz
Ehl-i ḥikemiñ pālari çüpîndir ammâ
- 6 Pasam diyerek nekrece şiveyle yanaşur
Sakızlıların şînleri sîndir ammâ
- 7 Emsem lebiñi öpsem o gerdâni didim ben
Güldü didi iḥsân yeri derḥîndir am mā
- 8 Dil-hasteleriñ başı ucunda тұrur ol şūh
Şûretde i'ade içi telkîndir ammâ
- 9 Bu dil seni gözler seni yüzler seni özler
Hep cāy-gehi ḥāk-ı reh ü tıyındır ammâ
- IO Bir kerre alur gözle meger bakmışam eyvāh
Hālā o bakışlar baña pūr-kîndir ammâ
- II Ol âteşi kim bu yedi deryâyı ider maḥv
Bir bûse ile kâbil-i teskîndir ammâ
- I2 Ser-sûre-i vaşf-ı dil-i pākîze-i şiddîk
Taḥkîk-ı ser-ı sûre-i ve't-tîndir ammâ
- I3 Âdemde ki aḥlāk-ı ḥamîde ola mecmûc
Ser-levḥa-i mecmûc daḥi lîndir ammâ
- I4 Zâhirle iş olmaz ki işiñ bātını vardır
Togursa inanma ki o c'innîndir ammâ
- I5 Kânî bu gazel olsa sezâ yara hediye
Me'mûl o perîden daḥi taḥsîndir ammâ

ÜI.49b,U2.38b,U3.20b,U4.37b,K.50a,MI.40b,M2.43b,T.50a

3

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Be-leb ihyā konī āyīn-i i^ccāz-ı Mesihā rā
Be-dem gūyā konī taşvīr-i hāmūş-ı kenīsā rā
- 2 Rehā ez çār-mih-i şamt yābed hem be-raķş āyed
Eger nāmet konend āvīze-i gerden çelipā rā
- 3 Be-yek-çin-i cebīn a^ccyān rā ma^cdūm mī-sāzī
Be-yek-cilve konī mevcūd . ma^cdūmāt-ı eşyā rā
- 4 Girih ez hikmet-i eflāk-i fikr hīç-kes ne-gūşād
Eger nāmet ne-kerdī feth-i faşl-ı in mu^cammā rā
- 5 Zi hāmūşış peydā şūd nizā^c-ı küfr ü dīn Kānī
Eger harfī zened bended zebān-ı ehl-i gavgā rā

UI.50a,U2.39a,U3.21a,U4.38a,K.50a,MI.41a,M2.43b,T.50b

4

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^clün(Fe'ilün)

- I Hāde-i zīr-i leb-i sāgar-ı cāmet incā
Neş'e-i bāde-i bigāne harāmet incā
- 2 Zāhidā ez mey-gede-i mā çi gürizī me-güriz
Neş'e-i sābika-ı beyt-i harāmet incā
- 3 Küfr eger dem zened ez külfet-i isbāt-ı vücūd
Semt-i islām-ı merā cāy-ı selāmet incā
- 4 İn heme mest-i müdāmend be-yek-kaṭre zenī
Līk ān neş'e bedīn şavķ-ı müdāmet incā
- 5 İnçünin cibe eger mī-küned ān leyli-ves
Pāy-ı endīşe-i Mecnūn be-dāmet incā
- 6 Ger ruh-ı şāhid-i fikr ez mey-i şavķ-ı ārd reng
Lehce-i hāṭıra ber-vefķ-i merāmet incā
- 7 Ān ki kām ez reh-i dil dāşte-bāşed be-şümār
İnçünin dān ki ān şaṣş-ı be-kāmet incā
- 8 Nāmed Cūşşāķ be-coz nām-ı melāmet-zedeģi
Her melāmet-zede ğün şāhib-i nāmet incā
- 9 Ğün devāmī zi cihān halk ne-mī-dāned rāst
Rāstī şā'ibe-i reng-i devāmet incā
- IO Bem zi sāz-ı dil-i men zīr-seved mī-dānem
Ki bem-i sāz-ı vefā bālig-i bāmet incā
- II Bāğ-ı dādest zi bī-dād-ı tev'em bīm ne-büved
Līk in merhale ser-menzil-i şāmet incā
- I2 Hāme rā zahmetī ez rāh-ı taleb mī-bedeħim
Meyve-i maṭlab-ı mā gerçi ki hāmet incā
- I3 Der ü dāmet temennā-yı vişāleş Kānī
Rište-i medd-i nigāh-āfet-i dāmet incā

UI.50a,U2.39a,U3.21a,U4.38a,K.50b,MI.41a,M2.44a,T.50b

Ü2'de 2. gazelin'4.beytinin birinci ve beşinci beytinin ikinci mısraları yokdur.

2/I2 dil-i:ol K.

2/I3 Ādemde ki:ĀdemdekiÜ4

4/II İn merhale:ān merhaleK

5/3 hācāt-ı halk:hācāta halkK

5
HARFÜ'L-BÂ

Mefâ'ilün/Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün(Fa'clün)

- I Olurdu hâtıra-ı vuşlatıñ dile reh-yâb
Geçeydi düzaha firdevs çeşmesinden âb
- 2 Dil âgeh olmayıcağ dide rûsenâ olmaz
Hudâ-yı hâneye muhtâcdır güşâyiş-i bâb
- 3 Sa'âdet-i dü-cihân güşe-i ferâğdadır
Bununla kible-i hâcât-ı halk olur mihrâb
- 4 Kemâl-i kevkebe her nâkışın mülâzimidir
Gürûh-ı encüm ile devrider gice mehtâb
- 5 Dem-i visâl dem-i vâ-pesîne tev'emdir
Şeherde gâlib olur dirler ekşeriyyâ h^wâb
- 6 Helâl-zade şikest itdigin dürüst eyler
Humârını yine kendüsi def'ider mey-i nâb
- 7 Gürîz fâ'ide virmez kazâdan ey Kânî
Çeker mesâfe-i dūr u dirâzdan girdâb

UI.50b,U2.39b,U3.21b,U4.38b,K.50b,MI.41b,M2.44a,T.51a

6

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

- I Câme-i fetvâyî-i dildâra virmiş il cevâb
Müftî-i câşka danışdık biz bu remzi el-cevâb
- 2 Dest ü pâzen bu âteş-mevde güstâhdır
Her şinâver kalur ayakda virir her el cevâb
- 3 Emr-i dâniş reşkider gâh gâzabda rûyuña
Âteş olur çehre-i hû-kerdesi bu elce vâb
- 4 Harf-i ta'rif eylemez cem'iyet-i lafza meded
Mes'ele muğlak degil bahş-i huzûra al cevâb
- 5 Kendüni kendiñ gözet Allah'a ısmarla özüñ
Kâniyâ virmez saña hayvânlığı kı il cevâb

UI.50b,U2.39b,U3.21b,U4.38b,MI.41b,M2.44b,K.51a,T.51a

7

Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün

- I Benim reftâr-ı süstüm süstî-i peymânedendir hep
Hücüm-ı şahne-i hiss şive-i mestânedendir hep
- 2 Bu bî-sâmânlığın aşlı nîzâma meylimizdendir
Perişânî-i gîsû-yı me'tâlib şânedendir hep
- 3 Tehî-dil mâ-sivâdan vâsıl-ı feyz-i me'ânîdir
Eser evfâkda hâli vasa't bir hânedendir hep
- 4 Hatıñ devrinde sözler vaşf-ı la'cl-i nâba dâ'irdir
Gülüşler vakt-i mağrib ekşeri meyhânedendir hep
- 5 Sözüñ toğrısı Kânî bendedir benden su'âl eyle
İşitmiş var ise uşlu haber divânedendir hep

UI.51a,U2.40a,U3.22a,U4.39a,K.51a,MI.42a,M2.44b,T.51b

5/3 hâcât-ı:hâcâtaK

6/I fetvâyî-i:fetvâ-yıÜ3,3Emr-i dâniş:Âb u âteşN/hû-kerdesi:hûy-kerdesiÜ4

7/2 me'tâlib:ma'tlabK,5 su'âl eyle:su'âl itmeÜ3

8

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Güle düşmez mi rāh-ı şebnem-i eşkim bu şeb yārab
Yeşermez mi bu günde gülbün-i kāmım ^Caceb yārab
- 2 Açılmaz mı disām-ı āl-fām-ı gonçe-i maksūd
Kalur mı gonçe-i taşvīr-āsā beste-leb yārab
- 3 Bu günde bir nefescik bārī semt-i kible-i ümmīd
Nesīm-i nev-bahār-ı feyze olmaz mı meheb yārab
- 4 Mis-i nā-rāyic-i āmālimi iksirī-i tevfiḳ
Nigāh-ı nīmle āyā niçün itmez zeheb yārab
- 5 Fütūr ol deñlü var Kānī'de kim tenşīte meylitsem
Ne dār u kār-ger ne benc ü ne afyon ne ḥab yārab

ÜI.5Ia,Ü2.40a,Ü3.22a,Ü4.39a,K.5Ib,MI.42a,M2.45a,T.52a

9

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I Derd-i maḥabbetiñ eseri cānda mı ^Caceb
Büyı gülün fezā-yı gülistānda mı ^Caceb
- 2 Nīrān-ı gam gönülde midir bende sende mi
Yohsa şerār-ı āh o külhānda mı ^Caceb
- 3 Bu ḥüsn ü ān sende midir bilmem anı ben
Esrār-ı ḥüsn ü ^Caşḳ ise ol ānda mı ^Caceb
- 4 Hān-ı Halīl mi baña ḥ^wān-ı vişāl mı
Hān-ı Halīl didigimiz ḥānda mı ^Caceb
- 5 Kānī bu gevher adını virme kimesneye
Kān gevher içre mi yā güher kānda mı ^Caceb

ÜI.5Ia,Ü2.40a,Ü3.22a,Ü4.39a,K.5Ia,MI.42a,M2.44b,T.5Ib

10

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Derün bīrūn-nümā-yı cism-i tāb-ı rūḥdandır hep
Zemīn ü āsmānda āb u revnaḳ yūḥdandır hep
- 2 Tenāfūr ehl-i ^Cirfānıyla zāhid sen de inşāf it
Cenābiāda olan sīmā-yı çün yebrūḥdandır hep
- 3 Ḥaḳikat-ı zāhir her ḥuṣḳ u ter ^Cünvān-ı bātındır
Derūnūñ inkişāfı sīne-i meşrūḥdandır hep
- 4 Nūfūs-ı kāmile ḳable'l-ḥisāb olmak gerek āgāh
Egerler vefḳlerde raḳme-i maṭrūḥdandır hep
- 5 Hazer kim bir gönül bir ^Cālemi ḡarḳ-āb-ı ḳahreyler
Belā-bārān-ı tūfān inkisār-ı Nūḥdandır hep
- 6 Bahāne bulma taḳdīre teraccuḥ virme tedbīre
Hele nā-sāzlıklar şīve-i mercūḥdandır hep
- 7 Ne mümkindir o ḥūnīden şikāyet eyleye Kānī
Şikāyetler yine varsa dil-i mecrūḥdandır hep

ÜI.5Ia,Ü2.40b,Ü3.22a,Ü4.39a,K.5Ib,MI.42a,M2.44b,T.5Ib

8/4 āmālimi:āmāliÜ3,5 tenşīte:teşnīteÜ3/kār-ger ne:kār neK

IO/3 bātındır:bātındanÜ4

IO/4 maṭrūḥdandır:maşrūḥdandırÜ4/vefḳlerde:vafḳlardaÜ4

IO/7 Şikāyetler yine varsa....:Şikāyetler yine olsa...Ü2

II

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Gamiñ gönlümde kondu ca-be-ca oymaqlardır hep
Ciger güşem benim bu sînemi oymaqlardır hep
- 2 Raqam-ı dâğ hayâl-i hâldir bu serhalar cedvel
Şerefle konmuş o hâli vasaṭ o fâqlardır hep
- 3 Reg-i nâzûk-nümâ cism-i laṭîf-i nâzenininde
Gelü-yı şîşede mer'i vü mubşar sâqlardır hep
- 4 Tenimde Caks-i çeşmiñ halka halka dâğlar açdı
Hayâl-i ebruvânîñ âb içinde tâqlardır hep
- 5 O halka halka zülf-i müşg-bü ol Cukde-i gîsû
Kurulmuş Kânî-i nâ-çarı şayda fâqlardır hep

ÜI.5Ib,Ü2.40b,Ü3.22b,Ü4.39b,K.5Ib,MI.42b,M2.45a,T.5Ib

I2

Mef^cülü/Fā^cilâtü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Añlardı sırr-ı cānımı feryād-ı Candelîb
Bilseydi kuş lisānımı feryād-ı Candelîb
- 2 Fır fır dolandı pır pır uçup eyledi figān
Kesdi bugün emānımı feryād-ı Candelîb
- 3 Bûlbûlce kayığı şanuram iki dîdemi
Aldıkça dört yanımı feryād-ı Candelîb
- 4 Minkārı naqr-ı nağme-i selmekde baḡs idüp
Başdı ağaçkaḡanımı feryād-ı Candelîb
- 5 Ağlatdı aādırup dil-i nālān u zārı hem
Ol gönlümü alan mı feryād-ı Candelîb
- 6 Bûlbûl yuvası bir Carāḡıyye be-farḡ-ı ser
Koydum idüp figānımı feryād-ı Candelîb
- 7 Boḡdu bülend ü tîz nevālarla şavtımı
Pest itdi İşfahānımı feryād-ı Candelîb
- 8 Çatlatdı mürğek-i dil-i zār u nizārımı
Yakdı yuvamı cānımı feryād-ı Candelîb
- 9 Yavru kuşuñ yuvasını Allah yapar kuzum
Yapmaz mı âşiyānımı feryād-ı Candelîb
- IO Efsûn idüp tükürdü gülüñ şāh-sārına
Cakdeyledi zebānımı feryād-ı Candelîb
- II Bir çeşm-i bûlbûl içligi var gonçeniñ geyer
Şoydukca cāme-dānımı feryād-ı Candelîb
- I2 Başdı serāçe-i dili eşk-i sitāre-reşk
Yakdı girîv-dānımı feryād-ı Candelîb
- I3 Kızdıḡca kızdı nāleye ḡorlandı çün hamām
Derletdi keff-i cānımı feryād-ı Candelîb
- I4 Yek-dillik eylesün baña dilleşmede dü-dem
Boş koymasun şu yanımı feryād-ı Candelîb
- I5 Bir hōş kanarya rengi virüp perr-i nāleye
Zerd itdi gül-ruhānımı feryād-ı Candelîb
- I6 Eyle kabûl efendicēgim ki benim degil
Virdi bu armaḡanımı feryād-ı Candelîb

II/2konmuş o hâli vasaṭ:konmuş hâli vasaṭÜI,K

I2=3. ve 4.beytler K'da yer deḡiştirmiştir,5AḡlaşdıÜ2,Thevâliü2

I7 Takvīm-i sāl-i devletiñe şāh-gül ile
Yazsun du^{cā}-yı Kānīmī feryād-i ^candelīb
ÜI.51b,U2.40b,U3.22b,U4.39b,K.52a,MI.42b,M2.45a,T.52a

I3
HARFÜ'T-TĀ

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Beş on günlük müsāfirdir teniñde cānıñı hōş tut
Kafesde çarpınan mürğ-i dil-i nālānıñı hōş tut
- 2 Havāss-ı zāhir ü bāṭın saña imdād iderlerdi
İdüp inşāf lābūd sen daḡı yārānıñı hōş tut
- 3 Bile düşdü seniñle bi'l-ma^ciyye kaldı bu a^czā
Medār-ı vüs^cat-i devr-i ser ü sāmānıñı hōş tut
- 4 Çün ayrılsañ gerek bi'l-izṭırār elbet aḡıbbādan
Cefā görseñ de Yūsuf-vārsın ihvānıñı hōş tut
- 5 Emānet itdim Allāh'a seni ey gözlerim nūru
Karībū'l-^cahd yolcudur efendim Kānıñı hōş tut
- ÜI.52a,U2.41a,U3.23a,U4.40a,K.52a,MI.43a,M2.45b,T.52b

I4

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün(Fa^clün)

- I Zi eşk-i kejem derūnhā merā penāhī nīst
Zi seyl-i havy be-kıyāmet güriz-gāhī nīst
- 2 Sepīdī vü siyehī-i dü-çeşm-i rüz u şeb
Be-çeşm-i men bih ez-în āfitāb u māhī nīst
- 3 Ser-i sūtürde-i men ser be-kūh u yābā nīst
Ki nā-demīde direv hiç bergü-gāhī nīst
- 4 Egerçi ez gam-ı kadd u dü-çeşm ü medd-i firāk
Bā-resteīm velī tāb-ı medd-i āhī nīst
- 5 Figān ki ber-ser-i gül-gonçegān-ı gülbün-i nāz
Çü berg-i sabbz-i vefā dil be-berg gāhī nīst
- 6 Būşāde-rū şev Kānī ki çeşm-i hayret-rā
Bih ez neẓāre-geh-i ye's-i piş-gāhī nīst
- ÜI.52a,U2.41a,U3.23a,U4.40a,K.52b,MI.43a,M2.45b,T.52b

I5

HARFÜ'L-CĪM

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Şām-ı firakat-i dem eyyām-ı vişāl it gice geç
Şafaḡ-āsā o karanlıkda var al it gice geç
- 2 Kıl u kāl-i haber-i haṭṭ ile dil-rīş olma
Müjde-i zımnī-i vuşlatda hayāl it gice geç
- 3 Saña ol nev-haṭ-ı nāzende katı incinmiş
Gündüzün varmaḡı ol semte muḡāl it gice geç
- 4 Reng-i rñ virme televvünlere sen yek-reng ol
Ya^cnī eyyānıñı hem-reng-i leyāl it gice geç
- 5 Pās-bān ol ser-i kūyunda ol māhıñ Kānī
Su zemīnde dil-i hurşīdi mişāl it gice geç

ÜI.52b,U2.41b,U3.23b,U4.40b,K.52b,MI.43a,M2.45b,T.52b

I3/Ihōş:pekÜ4,3seniñle bi'l-ma'iyye:bi'l-ma'iyye senñleÜ2,Yūsufvārsın:YūsufvārÜ2

I6

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Bir haylîdir ol yârı yitürdüm bulamam hîç
 Ârām-ı dil-i zârı yitürdüm bulamam hîç
- 2 Dil dirler idi kanı sıcak bir olacaqdı
 Eyvâh o gam-hwârı yitürdüm bulamam hîç
- 3 Cānā beni sen gaybide yazmış ilîñ ammā
 Ben de dil-i nā-çârı yitürdüm bulamam hîç
- 4 Efkārîñ ile eglenür idim gice gündüz
 Şimdi ben o efkârı yitürdüm bulamam hîç
- 5 Ben ol sere Manşūr-ı serdār-ı vefāyım
 Asılmağışün dârı yitürdüm bulamam hîç
- 6 Ağyârı da görsem seni der-hâtır iderdim
 Cānā hem o ağyârı yitürdüm bulamam hîç
- 7 Gözyaşlarım incü gibi şalkımlı dökülsün
 Ben ol der-i şeh-vârı yitürdüm bulamam hîç
- 8 Gönlümdə hayālâtıñı taşvîr iderdim
 Ol şüret-i dîdârı yitürdüm bulamam hîç
- 9 Ne yâr ne ser ne elem-i dâr ne gurbet
 Dâr u der ü diyârı yitürdüm bulamam hîç
- IO Kānî mi ne dirlerdi kühen bendeleriñden
 Hālā o dil o kârı yitürdüm bulamam hîç
- ÜI.52b,Ü2.4Ib,Ü3.23b,Ü4.40b,K.52b,MI.43b,M2.46a,T.53a

I7

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Muğ ter ki derārî bedō dest-i tōse yā bîh
 Ez her-dü şevēd-sîne tehî şeş-cihet renc
- 2 Ez bāde-i nüh-sāle-i vuşlat çü şevî mest
 Va-mānde be-deh-fersah bāşed heves-i benc
- 3 Ütrücce-i enbûbe-i pistān çü be-kef şüd
 Ez dünyē ne endîşe-i deryûze-i nārenc
- 4 Çün gark-ı perān dest dehed pây-ı Merencān
 Tahkîk-i bedān-yäfte-i genc be-şad genc
- 5 Eş^cār çübûde-est çî ta^crîf nüvîsend
 Anān ki dil şān şüde zi eş^cār güher-senc
- 6 Ma^clûm kücā kerde şü-yı gālib u mağlûb
 Ahû-yı Hıtā-rā ne-dehî tefriķa ez zenc
- 7 Rāhî be-dîger çün şüde pîçîde bedān pîş
 Kānî tō eger dem ne-zenî ez reh-i şeş-penc
- ÜI.52b,Ü2.4Ib,Ü3.23b,Ü4.40b,K.53a,MI.43b,M2.46a,T.53a

I8

HARFÜ'R-RĀ

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Ia^cl-i lebiñ ki kaṭre-i rengîn-çekîdedir
 Yâķüt-ı sürhile ikisi bir çekîdedir
- 2 Ia^cl-i mekîdesin büzerek söylüyor yine
 Uşşâķ-ı zāra var ise kaşdı mekîdedir
- I6/5Manşūr-1:ManşūraÜ2/vefāym:figānıñÜ2,9der ü diyârı:der-i yârıÜ3

- 3 Emdirmiş ise sîne vü pistânın Cāşıkā
Billahi o farṭ-ı cūdına bir mekidedir
- 4 Cām-ı firākıñı çekeli çekdirüp gider
Cāşık o ceğbe ile Cācāyib çekidedir
- 5 Pek de heves gerekmeze şavkıñ pekitmege
Fi'l-aşl o yerlü göklü fidāndır pekidedir
- 6 Tohm-ı maḥabbet ekdi o hāl-i siyeh dīle
Bīñ ü būni tūtarsa o yüzden ekidedir
- 7 Sad lahtdır ciger niçe biñ pāredir gönül
Ümmīd odur ki yār aña bir ek idedir
- 8 Dil-hastegī-i Cāşıkı şorma hekīmden
Ol mes'ele var ise de āhestegīdedir
- 9 Ayrılmanıñ gönül niçe ser-riştesin bulur
Kānī o riştenin ucu dil-bestegīdedir
ÜI.53a,Ü2.42a,Ü3.24a,Ü4.4Ia,K.53a,MI.44a,M2.46a,T.53b

19

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Zamān-ı vaşlın añıldıkça çeşm-i rüzgār ağlar
Sevād-ı haṭṭın eyyāmı görünse nev-bahār ağlar
- 2 Hayāl-i gonçe-i ruhsārı sünbül-zār-ı gīsusu
Gelürse hāṭıra Cāşıkları leyl ü nehār ağlar
- 3 Ne kaldı Cāşık-ı üftādeye resm-i maḥabbetden
Ki gelse meclise agyār ider feryād-ı Candelīb
- 4 Ağardı şanma farṭ-ı giryeden çeşmānı Cuşşākıñ
Reh-i vaşlında cānā kordu çeşm-i intizār ağlar
- 5 Mişāl-i şişe-i leb-rīz kim işkeste olmuşdur
Derünü Cāşık-ı biçāre eyler inkisār ağlar
- 6 O āb u tāb-ı hüsnu seyr idüp berķ-i bahār-āsā
Şihāb-ı berķ-i peyker-bār-ı ebr-i şucle-bār ağlar
- 7 O kadd u kāmetile sen cemālın Carz kıldıkça
Gönül Manşūr-āsā tırma ber-bālā-yı dār ağlar
- 8 Ko ta^Cnı eşk-i hün-pāş-ı şerār-efşāna ey zāhid
Ne yapsun Cāşık-ı biçārenin de derdi var ağlar
- 9 O yalın yüzlü āfet şu gibi akdıkça gülzāra
Miyān-ı āb u āteşdir yeri Kānī yanar ağlar
ÜI.53a,Ü2.42a,Ü3.24a,Ü4.4Ia,K.53b,MI.44a,M2.46b,T.53b

20

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I Manşūr'u çün gül-i ser-i dār idecek diler
Sırr-ı 'ene'l-ḥaḳ'ı açacak idi çekdiler
- 2 Çāk-ı zemīn-i sīneyi münbit maḥal deyu
Tohm-ı maḥabbeti dil-i şad-çāke ekdiler
- 3 Hep Cebrā'īl tanesidir remme-i Cuḳūl
Düşdü peşine kelle-i Cışkıñ şu ekdiler
- 4 Kesret-i ünūsete cihet vahdet olmasa
Bulmak olurdu mevkib-i hestīde yek-dil er

18/3 cūdına:cūdınaÜ2,Ü3,7pāredir:yaradırÜI,
19/7 kadd u:kadd-ıK,20/3 Cebrā'īl:Cibrīl /kelle-i:külle-iK

- 5 Mürğ-i muşavvere döner evzâ^cı haşrde
Anlar ki kebk-veş bu çerâgehde sekdiler
- 6 Mısr-ı bekâda şâm-ı garîbân olur şebi
Anlar ki şavķ-ı hummuş u kâk ile kekdiler
- 7 Ma^cşûkdan gelür taleb-i vaşla ârzû
Kânî o şûh vaşlını hep istemek diler
- ÜI.53b,Ü2.42b,U3.24b,Ü4.41b,K.53b,MI.44a,M2.46b,T.54a

21

- Mefâ^cilün/Fe'ilâtün/Mefâ^cilün/Fe'ilün
- I O dem ki kara haberlerle hatt-ı yâr gelür
Bahâr u sebzeyi alma dile gubâr gelür
- 2 Görüp o gül-bedeni âh u zâr iden bir mi
Bu gülsitâna benim gibiler hezâr gelür
- 3 Benimle vakt-i hazân cihân refîķ olmaz
Ayağla görürüz bir daħi bahâr gelür
- 4 Sen eyle râhat ile cazm-i h^wâb ey dide
Seni de seyrideriz âh u intizâr gelür
- 5 Şikeste-bâl görüp mürğ-i cânım ey kânî
O yâr nâz ile gelmiş dimiş şikâr gelür
- ÜI.53b,Ü2.42b,U3.24b,Ü4.41b,MI.44b,M2.46b,T.54a

22

- Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün
- I Perîşanlıķ ser-i gîsûna beste bâğlardandır
Ki sünbül nev^ciniñ hep iştihârı bâğlardandır
- 2 Ruh-ı pür-tâbda ol hâller kundaķcılardır hep
Yanup yakıldığım şanma benim bu dâğlardandır
- 3 Ne ki gîsûlariñdan göz yayındırmaķda muţtardır
Şikâyet bâğ-bânlarda nihâyet zâğlardandır
- 4 Gönüldendir hemîşe cünbiş-i zâtîsi ecsâmiñ
Kânâdiliñ fûrûğ-ı hâne-zîbi yağlardandır
- 5 Ālâķa bir dü-gîsû bir taraf mû-yı miyân yek-sû
Baña bu inzivâ-yı bî-tenâhî bâğlardandır
- 6 Suhen cevher iken beyne'l-verâ bî-âb u tâb olmak
Maħalsiz bir alay bî-cevherâne lâğlardandır
- 7 Kibârıñ rû-yı serdin mevsim-i ikbâlde Cafvit
Meh-i Temmûzda berfiñ nüzülü tağlardandır
- 8 Cemâli seyrini dil-h^wâhım üzre iţmedim Kânî
Bu gustâhlıķ nigâh-ı h^wâhişimde ağlardandır
- ÜI.53b,Ü2.42b,U3.24b,Ü4.41b,K.54a,MI.44b,M2.47a,T.54a

23

- Mef^cülü/Fâ^cilâtü/Mefâ^cilü/Fâ^cilün
- I Ālem bakılssa âħırı âħır degil midir?
Âħırlar evvel evveli âħır degil midir?
- 2 Dikkat gerek Āzâm-ı ecillâ-yı Āleme
Zîr laħad-ı Āzâm-ı nev-âħır degil midir?
- 20/5muşavvere:muşavverÜ2,7vaşla:vuşlataÜI,2I/IBahâr u:bahâr-ıK
2I/4râhat ile azm-i:râhat azm-i...K/âh u:vakt üN,5cânım:rûhuN
cânımıÜ3/ey Kânî:KânîÜ3,22/4hâne-zibi:hâne-zibiÜ4,5yek-sû:gîsû,Ü2 de 6.v
7.beyitler yer deġistirmiştir.

- 3 Zuhru'l-kirām olan zeri eyler mi iddiḥār
Ta^cdād iden mekārımı dāḥir degil midir?
- 4 Tezyīn-i lafzı Cayb diyenler neden dimiş?
Ziyy-i nazīf ḥil^cat-i fāḥir degil midir?
- 5 Revnaḳ viren evā'il ise kāra zāḥirā
Ammā ki vesme gāze evāḥir degil midir?
- 6 Teyyār ṭab^cīnā niçe öykündü şā^cirān
Kānī ṭabī^catın yem-i zāḥir degil midir?

ÜI.54a,Ü2.43a,Ü3.25a,Ü4.42a,K.54a,MI.45a,M2.47a,T.54b

24

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Bī-ṭayy-ı mesāfe sū-yı ḥaḳḳa güzer eyler
Ol ḥōd-şüde kim kendü özünden sefer eyler
- 2 Ol ibn-i vakt kim ola dānişver-i her-ḥāl
Taḳlīd-i reh ü resm-i şicār-ı peder eyler
- 3 Ser-çeşme- i taḳdīrden olduysa şafā-yāb
İnşāf niçün şāfderūnān-ı keder eyler
- 4 Ol kim idemez künc-i müdārāya taḥaşşun
Kendüsini cüyende-i eyne'l-mefer eyler
- 5 Her şivede ḥāmūş gerek Cārif-i billah
Zirā üdebā lağz-ı suhenden ḥazer eyler
- 6 Cārif-i edeb-āmūz olur her revişinde
Akıl ḥikem-i Ḥazret-i Ḥaḳḳa nazar eyler
- 7 Ben ḥamd-i hezārān iderim ḥaḳḳa ki ansız
Her maşlahatı luṭf-ı Camīmi ider eyler
- 8 Ol ki der-i elṭāfına ruḥsār ola elbet
Bir vechile mahrūm ḳomaz her nider eyler
- 9 Devrān-ı şütür-gürbe-edadan hele Kānī
İnsān olan iḥsās-ı kemāl-i ḥaṭar eyler

ÜI.54a,Ü2.43a,Ü3.25a,Ü4.42a,K.54b,MI.45a,M2.47a,T.54b

25

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Çevril çekin çerāgeh-i ḥulyāyı çek çevir
Çöz pālheng-i fikreti dünyāyı çek çevir
- 2 Aç dīde-i fütüvveti ṭavr-ı Camāyı ḳo
Feth-i ṭilism-ı ism-i mu^cammāyı çek çevir
- 3 Sūd u ziyān dağdağasın itme dil-ḥirās
Erbābı ile eyle o sevdāyı çek çevir
- 4 Ne dāye ne devāya hele eyle dāyelik
Ne dayılan ḡumūma ne sevdāyı çek çevir
- 5 İn dest-gāḥ çün zi ziyān dil ziyān būd
Tā ez ziyān rehī vü be-sudāyı çek çevir
- 6 Çekme kuru yere ḡam ḥuṣḳ u teri yeter
Terk eyle Kānī bu ser ü sevdāyı çek çevir

ÜI.54b,Ü2.43b,Ü3.25b,Ü4.42b,K.54b,MI.45a,M2.47b,T.55a

22/6 bī-cevherāna:bi-cevāḥirānaÜ4,K.

23/I Ahırlar:AhırÜ3.6 öykündü:öykündü eyÜ3

24/4 cüyende-i:cüyendeÜ4

26

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- 1 Tīr-i kaza münāfaqa eylemez kıyās ider
Allah itdiği işi bilmez kıyās ider
- 2 Mişkāl-i zerre hayr u şeri Hakk ider hisāb
Kudret yazusıdır o seçilmez kıyās ider
- 3 Takmış miyānına o zerīn hançerin gelür
Tig-i nigāhı dilleri delmez kıyās ider
- 4 Uşşāk kūh-ı kâf da olsa çeker gamin
Ammā döner arada çekilmez kıyās ider
- 5 Hünkār begendi servili destār bendini
Ol şeh-levend. hiç begenilmez kıyās ider
- 6 Bî-çāre Kānī'yi de yener küsti-gir-i merg
Vaqt-i rehāda gerçi yenilmez kıyās ider

UI.54b,Ü2.43b,Ü3.25b,Ü4.42b,K.54b,MI.45b,M2.47b,T.55a

27

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Peyām-ı vuslatı Cüşşāka pek irken tıyurmuşlar
Gürisne-çeşm-i ümmidi kulağından tıyurmuşlar
- 2 Berāt-ı vuslatın tevcihi bā-hatt-ı humāyündür
Atığın der-kenāra gerçi hācet yok buyurmuşlar
- 3 Uyanık şandım ol şūhu uyurken h^wāb-ı nāz içre
Kulağ tutdum değil āgāh gūyā ki uyurmuşlar
- 4 Şitābın seyridüp terkibde āgyāra naklitdim
Hele inşāf idüp ta^cbirin anın hayra yormuşlar
- 5 Derün-āsüdelik Cazv eylemişler Kānī-i zāra
Yine dīvāneniñ gülgün-ārāminı yormuşlar

UI.54b,Ü2.43b,Ü3.25b,Ü4.42b,K.55a,MI.45b,M2.47b,T.55a

28

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Tavul çalsañ uyanmaz gāfil ancak uykusun gözler
Anı bilmez ki kan ağlayacaktır yārın ol gözler
- 2 Uyarsın nāhun-ı hasretle bağrın fā'ide virmez
Açılrsa sinede dilde serāpā dāğlar gözler
- 3 Olursın gözleme bezm-i neşāt-efzā-yı iblīse
O büryān hānde eyler āteş-i hayret seni gözler
- 4 Uyan yatdıkça sen bār-ı günāh eyler seni kanbur
Ne deñlü yol alur fikreyle bir kerre caceb gözler
- 5 Yatarsın sen eşekler gibi adın ise insāndır
Hele şahrāya bak bir kalkmışlar otlar öküzler
- 6 Saña hiç söz mü te'sir eyler ey kānī ki sen h^wābān
Misāl-i ahter-i tābende dikmiş āsmān gözler

UI.55a,Ü2.44a,Ü3.26a,Ü4.43a,K.55a,MI.45b,M2.47b,T.55b

26/2 Hakk ider hisāb:Hakk hisāb iderÜ2

27/2 der-kenāra:derkāraÜ3,3 değil āgāh gūyā ki:değil gūyā kiÜ4,

27/3 gūyā ki uyurmuşlar:ki uyurmuşlar,5 derün-āsüdelik:derün-
āsüdeniñÜ2

28/2 Açılrsa:AçılmazÜ4

28/5 kalkmışlar otlar öküzler:kalkmışlar öküzlerÜ4

29

Mef^cülü/Fa^cilātü/Mefā^cilü/Fa^cilün

- 1 Zāhid beni görür de şanur ki şafām var
Ya^cnî cihānda dilber-i şāhib-vefām var
- 2 İškeste olmada yine dā'im kedū-yı dil
Bilür felek şamara tayanur kafām var
- 3 Yıldızdan oldu bezmime ehl-i birün ırak
Ol deñlü çeşm-i düşmene şimdi hafām var
- 4 Sırrımda āyet-i 've nünezzil' okunmada
Kim nüş iderse kaṭre meyimden şifām var
- 5 Kānî egerçi itmez isem kimseye vefā
Şad şad hezār şükr ki cışka vefām var

ÜI.55a, Ü2.44a, Ü3.26a, Ü4.43a, K.55a, MI.46a, M2.48a, T.55b,

30

Fa^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- 1 Gitdi ol mäh-i sefer-~~ke~~ ^{bugün} gitdi gider
Bir öñü gökde biri yerde bugün gitdi gider
- 2 Nāz ile ağladığın cāşık işitmişdi meger
Var sevdā-yı diğer serde bugün gitdi gider
- 3 Şoruñ Cuşşākına āyā birisi içinden
Tayanur mı hele bu derde bugün gitdi gider
- 4 Hālimi Carz idemem Hāzret-i Hāḫḫdan gayri
Yanamam derdimi bir ferde bugün gitdi gider
- 5 Göreli zerdimi ben eşk-i sefidimle zede
Heves-i sım ü gam-ı zerde bugün gitdi gider
- 6 Eglenürdi dil-i zārım naḡam-ı bülbul ile
Gülşenimden o gül-i ter de bugün gitdi gider
- 7 Ben dir idim ki berāber olalım haylî zamān
Kalmamış kısmeti bu derde bugün gitdi gider
- 8 Seni aldatma da bir şey mi imiş ey Kānî
Çekdi ruhsārına bir perde bugün gitdi gider

ÜI.55a, Ü2.44a, Ü3.26a, Ü4.43a, K.55b, MI.46a, M2.48a, T.55b,

31

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- 1 Çün reglerim aldı bedenimde ditirekler
Dir ten tene nā dir tene dir dir ditirekler
- 2 Mellāḫ Hasan göstererek cāşıka kāmēt
Degdi direk-i keştî-i hicrānda direkler
- 3 Çün pūşt-i lebiñde reg-i gül ola bedīdār
Çeşmimde benim rakşa gelür şevkile regler
- 4 Çün Tācık-i şad-Türk-i vefāyı be-ser itdim
Halḫāl yerin buldu şu bilmem neterekler
- 5 Zāhid sever engürü meyinden mütegāfil
Maḫrūm ter-i teşne-i engūr-ı harekler
- 6 Derk ehli içün mi anı āmāde ider Hāḫḫ
Gayyā-yı gavāyetde ki var niçe derekler
- 7 Aldanma be-çeşmek be-serek dirse de Kānî
Ser-keşce olur gālib-i ahvāl-i serekler

ÜI.55b, Ü2.44b, Ü3.26b, Ü4.43b, K.55b, MI.46a, M2.48a, T.56a,

32

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün

- 1 O bezm-gehde ki māverd oduna hamlolunur
Bahā-yı cevher-i her-cins dūna hamlolunur
- 2 Zamānede unudulmuş adın bilür daḥi yok
Şudūr-ı luṭf u mürüvvat cūnūna hamlolunur
- 3 Tekerrümense de igmāz-ı Cayna vırme vücūd
Yā bir ümīde yā ḥāl-i zebūna hamlolunur
- 4 İderse halt eger mīr-i meclisiñ birisi
Megel-fürüşī-i şāḥib-fünūna hamlolunur
- 5 Biri ḥaḳīkat-i ḥāle virirse revnaḳ u zīb
Degil kabāḥate fart-ı mūcūna hamlolunur
- 6 Zūnūn-ı muḥtemel-i kizb iken elindeki āb
Belūr-ı cām-ı mey-i āb-gūna hamlolunur
- 7 Ma^cārifiñ saña sorguc taksa da Kānī
Şikence-i feleke yā serūna hamlolunur

ÜI.55b,Ü2.44b,Ü3.26b,U4.43b,K.56a,MI.46b,M2.48b,T.56a,

33

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Bu çāk-i sīneye yer yer refūlar hep seniñçündür
Bu köhne cāmeye bu reng ü rūlar hep seniñçündür
- 2 Niçün ey muğbece ey duht-ı rez sultānlık itmezsın
Miyān-ı mey-keşānda ḥāy u ḥūlar hep seniñçündür
- 3 Bu şābūnu'l-hümūmu nūşdan maḳşad ḥaḳīkatde
Bu cāme-şūy-ı cismi şüst ü şūlar hep seniñçündür
- 4 Sebūdan sāğara ilḳā vü sāğardan leb-i rinde
Leb-i rindāndan bu güftügūlar hep seniñçündür
- 5 Aḳıtmāḳ seng-diller Caşkına deryā-çe-i eşki
Urulmaḳ böyle taşdan taşa cūlar hep seniñçündür
- 6 Yetişdir ey nihāl-i tāk-i toḥm-ı duht-ı engūru
Yere toḥm-ı kedūdan ser-furūlar hep seniñçündür
- 7 N'olur Kānī'yi itseñ bir selām-ı tāzeye şāyān
Zamīr-i dilde köhne ārzūlar hep seniñçündür

ÜI.55b,Ü2.44b,Ü3.26b,U4.43b,K.56a,MI.46b,M2.48b,T.56a,

34

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cülü/Fā^cilün

- 1 Eşaim o şūḥu görse yolunda sebīl olur
Ḥurşīd üñünde necm-i sureyyā serīl olur
- 2 Bī-māye şeyḥ sālike oldukça reh-nümā
Fāciya daḥi efkār-ı Curbān delīl olur
- 3 Ma^cvā-yı dīn ü ḥaḳ u furūḳatı nılmevā
Deyne kerīl u şāḥib-i ḡayra vekīl olur
- 4 Dā'im birāderine çeker ḥüsn ü āda
Bintü'l-cineb ki vālidesinden cemīl olur
- 5 Kānī girīve-gīr Cadālet-i cihānda
Aḳrānına teraccuḫ ider bī-Cadīl olur

ÜI.56a,Ü2.45a,Ü3.27a,U4.44a,K.56a,MI.47a,M2.48b,T.56b,

29/3ḥafām:ḥaṭāmK,30/4ḡayrı:ḡayraÜ3,5zede:zereÜ3,3I/Iditirek-
ler:ditrderK,2ḥicāḥicrāÜ2,ḥicrāÜ3 degitirdiÜ3,5teşne-ineş'e-1K

35

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Gözüm nezzāre-i ruhsāre-i cānāna hasrettdir
Kulağım istimā^c-ı şöhet-i yārāna hasrettdir
2. Elim gül-deste-i peymāne-i ser-şārdan hālī
Ayagım cünbiş-i mestāne-i rindāna hasrettdir
3. Dimāğım āşinā-yı bŷy-ı ümmīd olmadan kaldı
Dehānım çāšnī-i lezzet-i ihsāna hasrettdir
4. Zebānım hŷsn-i ta^cbīr-i merāmım itmeden ^cāciz
Kelāmım imtizāc-ı harf-i istihsāna hasrettdir
5. Ayagım sāha-i gülşen-sarāy-ı vuşlatıñdan dŷr
Elim her rŷz u şeb bŷs itdigim dāmāna hasrettdir
6. Zebānım cünbiş-i harf-i recā-yı vaşla nā-maḥrem
Dehānım lezzet-i gül-bŷse-i hŷbāna hasrettdir
7. Yŷzüm rengīnī-i gül-hande-i āmālde sādır
Sözüm her çend rengīn olsa istihsāna hasrettdir
8. Derŷnum pāy-māl-i minnet-i dŷnān iken hālīm
Cebīnim āstān-ı zŷmre-i rindāna hasrettdir
9. Dilim endīşe-i vaşl-ı dil-ārādan olup maḥrŷm
Ḥayālīm Kāniyā fikr-i sŷrŷr-ı cāna hasrettdir

ÜI.56a,Ü2.45a,Ü3.27a,Ü4.44a,K.56b,MI.47a,M2.49a,T.56b,...

36

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^clün

1. Lebi gülnār o butŷn ḡabḡabı sīb-i terdir
Sīne vŷ nāfesi ayva diyecek yerlerdir
2. Deheniyle suheni gül-be-şekerdir gŷyā
Lebi pālŷde-i terden daḡı nāzŷk-terdir
3. Safḡa-i çehre-i pākīzesi tefsīr-i ^cuyŷn
Āks-i mŷjḡānım o tefsīre ^caceb mıştardır
4. Sebeb-i dil-siyehi ḡaṭṭ-ı siyeh-kārıñdır
Yohsa hāl-i siyehiñ cāna deḡer ^canberdir
5. Hāl-i bŷyın ise bir ^canber-i dŷd-ālŷda
Sīmden sāhte gŷyā zeḡanı micmerdir
6. ^cĀlimŷ'l-ḡayb taḡalluş idinŷrseñ şāyān
Dilimiz vāḡıf-ı sırr-ı dehen-i dilberdir
7. Ūstŷne dŷşmemeniñ var mı meḡer imkānı?
Beni āḡişte be-hŷn eyleyen ol ḡançerdir
8. Bŷse-i la^clini bintŷ'l-^cinebiñ bī-teklīf
Muḡ-beçe aldıḡı vaki^cse er oḡlu erdir
9. Sözüñŷ eyleme āvīze-i gŷş-ı nādān
Kāniyā kān-ı me^cānīde suhen ḡevherdir

ÜI.56a,Ü2.45a,Ü3.27a,Ü4.44a,K.56b,MI.47a,M2.49a,T.56b,...

32/5 Biri ḡaḡīkat-i ḡāle virirse:biri ḡaḡīkat-i ḡāle virseÜ2

32/7 Ma^cārifiñ saḡa sorguc:Ma^cārifiñ sorgucÜ4

35/5 vuşlatıñdan:vaşlıñdanK,8 hālīm:KānīŷI(ŷI'de 1,2,3,4 ve 9.beyitler bir gazel;5,6,7,8.beyitler de ayrı bir gazel şek-
lindedir.),35/I istimā^c-ı:gŷftŷḡŷ-yıN,2 peymāne-i:peymāneÜ2
36/2 nāzŷk-terdir:şīrīn-terdirN,3 ^caceb mıştardır:gŷzel mış-
tardırN,9 āvīze-i:āvīzeÜ2

37

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fa^cilün/Fe'ilün)

- 1 Tefāhür itmege lāyık nijādımız yokdur
İzāfet-i suhene i^ctiyādımız yokdur
- 2 Arada biz hele şaşdık irāde mahvoldu
Murādımız diyecek bir murādımız yokdur
- 3 Vücūd ararsañ efendi vücūd sizliktir
Vücūd-ı cārızīye istinādımız yokdur
- 4 Ne nīk-nāmlığımız var ne pek de bed-nāmız
Taḥalluş eyleyecek rütbe adımız yokdur
- 5 Mu^cārızāt-ı şuverle olundu şulḥ-ı ebed
Bizim bu ma^crekelerde cihādımız yokdur
- 6 Reh-i vefāda ebed zikr ü fikrimiz sensin
Cerāb-ı dilde bizim ḡayri zādımız yokdur
- 7 Beri o rütbeyüz esbābdan ki ey Kānī
Tevekkül ile daḡi ittiḡādımız yokdur

ÜI.56b,U2.45b,U3.27b,U4.44b,K.57a,MI.47b,M2.49a,T.57a,

38

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- 1 Mā'il olma cāme-i cāha gönül sıkletlidir
Hırķa-ı fakrı libās it işte ol ḡiffetlidir
- 2 Rāzī ol 'naḡnū ḡasemnā beynehüm' taḡdīrine
Eyleyen ḡaḡķa tevekkül rütbesi rif^catlıdır
- 3 Nīm nān ḡursendesı ol söyleme ḡālim şudur
Sırrını setreyleyüp cārızitmeyen cizzetlidir
- 4 Ağlariseñ ḡüşe-i vaḡdetde kimse bilmesün
Dimesünler var ise bir kimseden ḡācettlidir
- 5 Kāniyā yārān ile ülfetden eyle iḡtirāz
Muntaḡır olma selāma ol daḡi minnetlidir

ÜI.56b,K.57b,MI.47b,T.57b,-Ü2,Ü3,Ü4,M2

39

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Bu bir sâ'ir meşeldir iş içinde var iken işler
Fetili alsa işler işledikce yaralar işler
- 2 Eger bu ḡarķa-gehde yalınız bir giryedir rehber
Olur elbette pīrāmen-res-i girdāb-ı cünbişler
- 3 Piyāde bā-zer-i ḡafr-sūde eyler nerre pīlānı
Şehā ferzāne ol bāziḡedir bu mātler kışler
- 4 Sebūk-maḡzāndan eyler Felātün-huşları sersām
Miyān-ı şoḡbet-i cīrfāniyānda heyhler hisler
- 5 Ne semte varsa dilber şoluḡu anda alur aḡyār
Tuyurmaz āh-ı dil-süzün yorulmuş ḡüyyā ḡışlar
- 6 Bürüdet baḡşider bezme raḡibiñ āh-ı dem-serdi
Yerinden kendüsi def^c olsa lābūd sıkleti kışlar
- 7 Eger ḡüstāḡi-i bīrün baḡışlansa da Kānī
ḡayūrāne tūtar anıñ yerin sīneñdeki ḡışlar

ÜI.56b,U2.45b,U3.47b,U4.44b,K.57a,MI.47b,M2.49a,T.57a,
37/İttiḡādımız:İtibārımızU3,5Mu^cārızāt:Mu^cārızānU2,U3,U4,K
37/6fikrimiz sensin:fikrimzsin senÜ4,7o rütbeyüz:o rütbeyizK

40

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Sākī ne dem ki sāgar-ı şahbâyı tıldurur
Hürşid şanki nûru ile ayı tıldurur
- 2 Bir kez tağıtmasun saçın ol leyli-i cemāl
Mecnûnları tağı taşı şahrâyı tıldurur
- 3 Bir müslim-i müsellemin cışkıyla ahımız
Tāvhanē-i zemīn-i Buhāra'yı tıldurur
- 4 Her cāyī olmayan kişinin isit ü şöhreti
Ercā yine yeter bütün ercāyı tıldurur
- 5 Her cān zi ins ü cān degil ol feyze müste^cidd
İllā o cān ki cānla her cāyı tıldurur
- 6 Kānī o ay çehrelü hürşid behrelü
Niçün gażabla ağına ayı tıldurur

ÜI.57a,U2.46a,U3.28a,U4.45a,K.57a,MI.48a,M2.49b,T.57b,

41

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Cān eger endühdan efkār ise serper çıkar
Dil verādan reste-i efkār ise serper çıkar
- 2 Rüzgārın pāk-dāmenler çeker serpindisin
Kanda bir ālūde-dāmen var ise serper çıkar
- 3 Dīde tūfān-zār-ı eşk içre iki girdābdır
Çār-mevc-i giryedir yā bār ise serper çıkar
- 4 Mezheb-i Mansūr-ı ehl-i hākkı te'yīd eyleyen
Zūlf-i müşgīn-tābına ber-dār ise serper çıkar
- 5 Bi't-^cav ikbāle istidbār iden müstagniyān
Gavta-h^wār-ı kulzüm-i idbār ise serper çıkar
- 6 Rüzgār ile olan keştī-i kāmā nāhudā
Bād-bān-ı himmeti der-kār ise serper çıkar
- 7 Deşt-i vahşet-gāh-ı iklīm-i cünün güm-geştisi
Rüşdü tām Caıklı başına yār ise serper çıkar
- 8 Hün-ı katlā-yı şehīdānda şināh eyler gönül
Şems-i ser der-dest-veş-i ser-bār ise serper çıkar
- 9 Kānī-i şühīn-eda hum-hāne-i cışka düşüp
Neş'e-cüyā-yı dil-i hüsyār ise serper çıkar

ÜI.57a,U2.46a,U3.28a,U4.45a,K.57b,MI.48a,M2.49b,T.57b,

42

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Dāğı kanarya yarası şızlar yā āh ider
Bi'l-iztirār ümmet-i cışkīn günāh ider
- 2 Oldu sevād-ı dīde-sefīd intizārdan
Bālā-tirāz-ı siyāhı cakīdem tebāh ider
- 3 Ol mevlevī ki Caşkı kapar takyesin diliñ
Şoñra döner muķābelesinde külāh ider
- 4 Başı açık delisi olup nāy-veş gönül
Mağz-ı serinde cevher-i cennet şināh ider

39/6yerinden:yerindeÜ2/olsa lābūd sıkleti:olsa sıkletiÜ3
39/7bağıslansa da:bağıslansa daÜ4,40/2leyli-i:leyliÜ2,Ü3,5ins ü
cān:ins-i mercānK,41/1verādan:virānÜ2,3dīde:dīde-iÜ4

5 Bir yol alursa çār-gil-i la^Clīm fakīh
Vemīm budur ki dōrt yol ağızın penāh ider

6 Eyler sipihri tude-i Canber şerāresi
Kānī şemīm-i hālīn ānup çūnki āh ider

ÜI.57b,U2.46a,U3.28a,U4.45a,K.57b,MI.48a,M2.50a,T.58a,

43

Fā^Cilātūn/Fā^Cilātūn/Fā^Cilātūn/Fā^Cilūn

I Şūriş-i şem^Ci neden idrāk ider pervāneler
Sūziş-i ıışk ile bī-pervā niçe bir yanalar

2 CUnşur-ı her-nāzı tertīb eyledi dōrt üstüne
Ol dūr-i yektā-veşi beş beş toğursun analar

3 Bunduk-ı la^Clīn ile bādām geşmiñ müttahid
Ol sebebeden çatlar ey āteş-meniş kestāneler

4 Āb-ı huşk āteş ise ter hāk-ı sıklet bād serd
Ālem-i āba neden eyler heves mestāneler

5 Merd-i dīvāne-nümāyı eyleme taḥkīr kim
Nezd-i Ḥaḫḫda Cākile mağbūtdur dīvāneler

6 Şeh-süvār-ı Carşa-ı iḳbāldir ehl-i cünūn
Pā-bürehne hep piyāde gezmede ferzāneler

7 Vahdet-i ḥaḫḫı niçūn münkir olurlar Kāniyā?
Mu^Cteber olmak gerekmez mi Caceb bir dāneler

ÜI.57b,U2.46b,U3.28b,U4.45b,K.58a,MI.48b,M2.50a,T.58a,

44

Mef^Cūlū/Mefā^Cilū/Mefā^Cilū/Fe^Culūn

I Āh eyledigim hāl-i siyeh-kārīn içündür
Ḳan ağıladığım la^Cl-i güher-bārīn içündür

2 Arama düçār olmadığım bāğ-ı fenāda
Ol serv-i sehī şīveli reftārīn içündür

3 Lal olduğum aḫbāb miyānında çū süret
Tūṭi gibi ḡayrīlere ḡüftārīn içündür

4 Dilberleri sensiz göze göstermedigim hīç
Ey rūḫ-ı revān ḡwāhiş-i dīdārīn içündür

5 Vuşlat hevesin eyledigim eyleme ta^Cyīb
İnkār idemem cürmümü iḳrārīn içündür

6 Hep rāst-rev-i şāh-reh-i Cıışkıñ olanlar
Pür-rāstī-i ḳāmet-i hem-vārīn içündür

7 Kānī seni şīrīn suhenlerle ögerse
Hep çāşnī-i şīve-i āzārīn içündür

ÜI.57b,U2.46b,U3.28b,U4.45b,K.58a,MI.48b,M2.50a,T.58a,

45

Mef^Cūlū/Mefā^Cilū/Mefā^Cilū/Fe^Culūn

I Şolmuş çiçeği başıma ṭaḫmak ne revādır?
Dildār-ı ḡaṭ-āverdeye bāḫmak ne revādır?

2 Yārab ḳuluñu nāz u na^Cīm ile büyütüñ
Soñra biraḡup āteşe yakmak ne revādır?

4I/8 derdest-veş:derdest-veşÜ3/Şems-i ser derdest:Şems-i ser
ver-deşK.42/I Dāḡı:DarḡıK.2 dīde-sefid:dīde-i Ü4,5ağızıñ:ağızı-
ñıÜ3,43/İbir yanalar:yanalarÜ4,7olurlar:olurÜ2

- 3 Kanım yolunu şulamaga hâzır iken hîç
Boş yerlere şular gibi akmak ne revâdır?
- 4 Şimşek gibi Cışkın şereri dilde çakarken
Meyhânedeki bâdeyi çakmak ne revâdır?
- 5 Bir kimseye bir iylik idüp sonra da Kânî
Şoñbet arasında başa kakmak ne revâdır?
- ÜI.58a,Ü2.47a,Ü3.29a,Ü4.45b,K.58a,MI.49a,M2.50a,T.58b,...

46

Fâ^Cilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fa^Clün

- I Suhen-i Cışk-ı Hudâ çün ezeli kâlimdir
Kıl ü kâl eylememek lâzime-i hâlimdir
- 2 Aklımı mehr virüp duht-ı rezi Cağd itdim
Ger helâlimde disem Cayb degil mâlimdir
- 3 Bize erbâb-ı taşarruf olamaz harf-endâz
Şîğa-ı emsile-i Cunsurumuz sâlimdir
- 4 Zâhidiñ dahli mey-i bî-meze-i gafletedir
Almaz ağza lebiñi mes'eleye Câlildir
- 5 Gamzesi kanlu idüğinde nazar var Kânî
Hanceri dil dökerek kana girer zâlimdir
- ÜI.58a,Ü2.47a,Ü3.29a,Ü4.46a,K.58b,MI.49a,M2.50b,T.58b,...

47

Fâ^Cilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün

- I Her zamân sâgar-ı bezm-i meyi dilber mi sürer?
Yohsa bu zevk u şafâyı yine sâgar mı sürer?
- 2 Sürünürmüş didiler duhter-i rez lebleriñe
Bize bu sürmeceyi yohsa kadehler mi sürer?
- 3 Üstüme at sürer oldu o sipâhî-zâde
Şehlevendim bunu tâ Carşa-ı maşser mi sürer?
- 4 Vaşf-ı hañtın mı yazar hâme-i müşğîn-câma
Yohsa Kur'ân'ı Bilâl-i Habeş ezber mi sürer?
- 5 Zâhidi telh-dimâğ eyledi şicriñ Kânî
Bilmezem hâmesine fülful-i ahmer mi sürer?
- ÜI.58a,Ü2.47a,Ü3.29a,Ü4.46a,K.58b,MI.49a,M2.50b,T.58b,...

48

Fâ^Cilâtün/Fâ^Cilâtün/Fâ^Cilâtün/Fâ^Cilün

- I Girye-i mestâne keyf-i sâgar-ı şahbâ virir
Gâh olur kim kañreler keyfiyyet-i deryâ virir
- 2 Âşinâ-yı kıl u kâl-i bahş-i vahdet olma kim
Ma^Cnî-i bigâneye her biri bir ma^Cnâ virir
- 3 Ehl-i devlet va^Cd-i bî-incâz ile aldar seni
Şeyhler de şimdi dervîşâna hep esmâ virir
- 4 Bâr-gâh-ı gayrîden umma huşul-ı mañlabı
Adama her ne virirse şâh-ı istignâ virir
- 5 Sen hemân dest-i niyâzı bâr-gâh-ı Hakkâ aç
Kâniyâ her ne dilerseñ Hazret-i Mevlâ virir
- ÜI.58b,Ü2.47a,Ü3.29a,Ü4.46a,K.58b,MI.49a,M2.50b,T.59a,...
- 45/4çakarken:çıkarkenK,47/İbzm-i:meviU2,4hañtın mı:hañtınU2
47/5hâmesine:hânesineU2

49

Mef^cülü/Mefā^cīlu/Mefā^cīlu/Fe^cülün

- I Āyīneye naqş-ı haţtı şüret virecekdir
Bir şüreti de cāşika elbet virecekdir
- 2 Erbāb-ı hased her ne kadar olsa müzāhim
Bir kerre felek baña da nevbet virecekdir
- 3 Bir kimseyi leb-teşne geçürmez sıvarır hep
Sākī-i ecel herkese şerbet virecekdir
- 4 Gerdān olur elbette seri şahn-ı cefāda
Gerdūn aña kim nevbet-i devlet virecekdir
- 5 Kānī olur āzāde ser-i minnet-i dü nān
Ol kimseye Allah ki sa^cādet virecekdir

ÜI.58b,Ü2.47b,Ü3.29b,Ü4.46b,K.59a,MI.49b,M2.50b,T.59a,...

50

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

- I Aceb bir hāle düş oldum dilim var dilberim yokdur
Ne sirdır dürc-i dil hem-çün şadef-ken gevherim yokdur
- 2 Ser-i kūyuñda olurum rızāñ olsaydı dā'im ben
Velākin ol ser-i kūda ne çāre bir yerim yokdur
- 3 Saña çok yalvarırdım bitse yalvarmağla işler
Görürsin ceyb-i dilde naqd nāmıyla zerim yokdur
- 4 İderdim hālın ol dayı revişli āfetiñ teşbīh
Bu canber-dānda bir habbe deñlü canberim yokdur
- 5 Ğamıñ konuklamak ey rüh gönlümden geçürmişdim
Derün-ı sine-i āğışte-hūnda ezberim yokdur
- 6 Zen-i dünyāya zarre olmak isterdim nezāketle
Devāc-ı himmeti isdāle giç kaldım irim yokdur
- 7 Ne fakrın köhne bürd-i berd-i fersāsın koçum düşa
Ne tāt u taht sevdāsı serimde efserim yokdur
- 8 Degil a^crāz-ı nā-maḥsūs maḥsūsın bile bilmem
Ki bu şayrāfiyānda ceyde şāyān cevherim yokdur
- 9 İderdim dilli defter şerha vü dāğı dil-i zāra
Raḳam-senc olmağa şāyeste dilli defterim yokdur
- 10 Ben ol sır-ı girān-kirdār-ı şahn-ı gābe-i cışkam
Elimde zū'l-feḳārım vardır ammā Hayderim yokdur
- 11 Raḳīb ester-peçeyken Babatağın zīb-cāy itmiş
Benim ol āfetiñ semtinde ḡayrı esterim yokdur
- 12 Kapu Allah kapısı ışığın bālın-veş yaşdan
Derinde der-be-der dīvāneyim ḡayrı derim yokdur
- 13 Ne Maṣṣūram ne berdār-ı ser-i zūlf olmak ister dil
Nesimi-vār hem de yüzmege lāyık derim yokdur
- 14 Yine bir güçlü kuvvetli cūvāna mübtelā oldum
Meded ey nev-cūvān eyyām-ı pīvīdir ferim yokdur
- 15 Berü döşekden ayırma beni ey gülbün-i tāze
Dıraht-ı huşk-neşve nā-pezir-āsā berim yokdur
- 16 Yolum hep huşk-sāl-ı vahşete düşdü bu eḡnāda
Kurudu kanı cism-i zārımın hergiz terim yokdur

50/2 dā'im ben:ben dā'imÜ4,Ü4'de 4.beyit 10.sıradadır.5konuk-
lamak:konulmakÜ4,8a'rāz:āgrāzÜ3/maḥsūsın bile:bileÜ3,15berim:yerimÜ2

- 17 Bütün hayrîñ da şerrîñ de qaderdir maşdarı lābūd
Benim kendü yedimde zerrece hayr u şerim yokdur
- 18 Getürmez cünbişe bu huşk-şā cismimi devrān
Beni bir şalla sırt eyler kucaqlar şarşarım yokdur
- 19 Fu'ādı 'lā yežurru'n-nāsı bel lā yenfe^cu'd-dünyā'
Ki hecr ü vaşldan gayrı ebed nef^c ü zārım yokdur
- 20 Degil kırāt-ı gevher-pāre-i kadrım benim ma^clūm
Güher şuyundayım kadrım bilinmez tartarım yokdur
- 21 O rütbe kālībım mahvitdi nār-ı şavķ-ı cālem-gır
Ki hakister miyānında ısıldar ekserim yokdur
- 22 Beni gam yer egerçi ben gamı yerdim biraz eyyām
Velī el-hāletü hāzihi yerim yokdur yerim yokdur
- 23 Düşüp pīrāmen-i girdāb-ı fakra bir hevā buldum
Velākin keştī-i ümmide yarar lengerim yokdur
- 24 Şahan sevdası rabt-ı kalbe māni^cdir mevālīye
Hele bu h^wānçeye vaż^c idecek mis lengerim yokdur
- 25 Hudā temkīnler ihsān ide cān-ı sebūk-mağza
Egerçi ser-be-sevdā-yı vakārım lengerim yokdur
- 26 Yazardım nāme-i şavķı be-vefķ-i h^wāhiş ey kānī
Velākin nişleyim yāra gider nāme-berim yokdur
- ÜI.58b,Ü2.47b,Ü3.29b,Ü4.46b,K.59a,MI.490,M2.51a,T.59a,...

51

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Ne tūvān-ger ne kerem-ver ne zevī'l-cāh yapar
Ne hidiv ü ne müşir ü ne şehinşāh yapar
- 2 Kaşr-ı vīrān-şüdesin hāne-harāb gadriñ
Sen elem çekme gönül Hazret-i Allah yapar
- 3 Şarşar-ı cātiye depretmiyəcək hāneleri
Bir nermce şıcacık āh-ı şehir-gāh yapar
- 4 Gam yeme ey dil-i hayret-zede gaddārîñ işiñ
Hazret-i Muntakim-i Adl be billah yapar
- 5 Yed-i tūlā-yı haşm yetmeyicek yerleri hep
Gayretullah olıcak bir yed-i kūtāh yapar
- 6 Dime ihmāl ider ümmīd ki imhāl eyler
Bir gün olur işi ber-süret-i dil-h^wāh yapar
- 7 Kahr-ı haşma idicek emri ta^calluk hakkıñ
Peşşeye şakb-ı dimāğ-u deheniñ rāh yapar
- 8 Dilde kim hāşıl ola cezbe-i mıknaṭısı
Haşm-ı pūlad-ten olsa bayagı kāh yapar
- 9 Böyledir kā^cide-i kahr u luṭf cālemde
Hāne-i ehl-i dili gāh yıkar gāh yapar
- IO Seb-i hecriñ şehri yaklaşıcak Hazret-i Hakḳ
Ahiñiñ her şererin meş^cale-i māh yapar

- II Sen hemān hāzır ol Allah unutmaz kulunu
Sen uyurken işi birden bire nā-gāh yapar

ÜI.59a,Ü2.48a,Ü3.30a,Ü4.47a,K.60a,MI.50a,M2.51b,T.60a

50/18bir şalla:bu şallak,21:O rütbe..ālemgır:O rütbe kālībım

mahvoldu ben gamı yerdim biraz eyyām-Velī el hāletü hāzihi yerim yokdur yerim yokdur Ü2

22Beni...eyyām:Beni gam yer egerçi nār-ı şavķ-ı ālemgır-Ki hakister miyānda ısıldar ekserim yokdurÜ2

- I2 Kāniyā eşk yıkar hānesini gāddarın
 Ahı elden kıma mağduruñ işin ah yapar

52

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ey nūr-ı başār dīde-i cānım seni gözler
 Nūr-ı nıgeh-i şucle-feşānım seni gözler
 2 Cismimde benim her ser-i mū bir nıgeh oldu
 Hep göz göz olup bu ten ü cānım seni gözler
 3 Āyınelenüp caks-i ruhuñla der-i sīne
 Bu revzeneden rūh-ı revānım seni gözler
 4 Ol gözleri var mı görececek bir güzel cāşık?
 Dirsın ki dü-çeşm-i nıgerānım seni gözler
 5 Hıç göz göre geçmek niçe mümkün ola senden
 Çeşmim nıgehim sırr-ı nihānım seni gözler
 6 Müjgānlarım merdümegim halka-ı çeşmim
 Hef-dā'ire-i hūn-şüdegānım seni gözler
 7 Rāhat mı ider cāşık olan gamze-i şūha
 Ser-tā-be-kadem cism-i hāzānım seni gözler
 8 Ürkütdü dilim vahşet-i endīşe-i hecri
 Düşde dañi bu rūh-ı remānım seni gözler
 9 Gel gör göze hıç göz göre nūr itme izāfe
 Aldar bu tegāfülle ā cānım seni gözler
 IO Kānı gibi şeh-rāh-ı hayālīñde oturmuş
 Dil-i şāh-nışīninde bu cānım seni gözler

UI.59b,Ü2.48b,Ü3.30b,Ü4.47b,K.60a,MI.50b,M2.51b,T.60a,...

53

Fa^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Taleb-i vuşlat-ı dildār dile cāyb mıdır?
 Hecre şaldıñ benı bu cāy-geh-i reyb mıdır?
 2 Hātırıñ neyle muṭayyeb olur ey āfet-i cān
 Cān ise maṭlab eger ol dañi der... ceyb mıdır?
 3 Şübhe var mı haṭ-ı ruhsār yüze çıkmaya mı?
 Zālike's-şuḥuf caceb muşḥaf-ı lā-rayb mıdır?
 4 Geçmeyen kañtara-ı cāşık-ı mecāzīden eger
 Kā'il-ı safsaṭa-ı kañtara mı ceyb mıdır?
 5 Kāniyā cān u dehānı o cādīmü'l-megeliñ
 Noḳṭa-ı şekk mı süveydā mı haṭ-ı cāyb mıdır?

UI.60a,Ü2.48b,Ü3.30b,Ü4.47b,K.60b,MI.50b,M2.52a,T.60b,...

54

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Ey şūh-ı haṭ-resīde şafālarla şeb be-hayr
 Ey rūh-ı nev-resīde cefālarla şeb be-hayr
 2 Ey burc-ı āsmān-ı fütūh ey şafā-yı rūh
 Ey aḥter-i sepīde vefālarla şeb be-hayr
 3 Ey nūr-ı cebhe-i şeref ey dürr-i her-şadef
 Ey pertev-i dü-dīde şifālarla şeb be-hayr

51/IOAhmñ: Ahiken Ü3 11 kulmı: kulm Ü3, 5/ 2 benim her: benim Ü3, 8 remān: revān Ü4, K
 53/3 muşḥaf: muşḥaf K, 5 dehān: dehān Ü2, cāyb mıdır: cāyb mıdır Ü2, 3, 4, K

4 Ey serv-i ser-firāz ser-ā-ser server ol
Ey server-i ne-dīde hafālarla şeb be-hayr

5 Kānī bu köhne kâhda sen kaşr-ı nâzda
Ey gevher-i çekide rifālarla şeb be-hayr

ÜI.60a,U2.49a,U3.31a,U4.48a,K.60b,MI.51a,M2.52a,T.60b,

55

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

I Bādeyi virme şusuz baña ki ol şu götürür
Zülfünü baña kokuşma celebim bu götürür

2 Vaşılūn naqdini gösterme meded agyāra
Kāle-i vaşılūn hep o götürür bu götürür

3 Ahū-yı çeşmini gör ol perī-ruhsārīn sen
Göze göstermege gelmezse de yā hū götürür

4 Beni kıl deñlü miyānı çeker ol semte hemān
Bir kıl ile yedilür Cāşıkı bir mū götürür

5 Hār u hasdır ten-i Cuşşāk-ı sitem-keş gūyā
Anı hep semt-i dil-ārāya begim cū götürür

6 Gül anıñ gönçesi gönçe-lebiniñ rencesidir
Ne kadar medh idersen de o gül-rū götürür

7 Ah meyhāneye kimdir seni dirseñ götüren
Beni ol cānibe bu āb-ı keder-şū götürür

8 Şorma Cuşşāka sizi kim götürür ol yāra
Ben işāret iderim aña beni şu götürür

9 Ademī-zāddır ammā ki perī-zād da dirim
Beni ol vādilere hep o melek-hū götürür

IO Kābe kavseyn'e çıkar bahtımızıñ zerrātı
Egri toğrı ne ki dir isem hep ebrū götürür

II Haylī Cuşşāk koku aldı seniñ zülfünden
Kokdular gayrī o kokmuşları bu bu götürür

I2 Dime lala baña ley ley dir iken ben saña lu
Dirsem ol gevher-i rindānesi lu lu götürür

I3 Çok zamāndır ki seniñ kūyuna ben varamadım
Beni bāğında öten nağme-i gu gu götürür

I4 Kūyuñu Ka^cbe gibi kıble idindi Kānī
Semiñe varmak olursa o ser-i gū götürür

ÜI.60a,U2.49a,U3.31a,U4.48a,K.60b,MI.51a,M2.52a,T.60b,

56

Mef^cūlū/Mefā^cīlū/Mefā^cīlū/Fe^cūlūn

I Ruhsārımı çün eşk-i nedāmet yaykar
Esrārımı hep hūy-ı hacālet yaykar

2 Hep bāde-i bī-gışşla yunar çirk-i günāh
Çirk-i bedeni reşha-i şafvet yaykar

3 Dīdār-ı ahibbā virir insāna neşāt
Evsāh-ı gamı āb-ı maḥabbet yaykar

4 Hūn-ı şühedā her günehi maḥveyler
Da^cvā vū suhen reşh-i şehādet yaykar

54/2ey şafā-yı rüh:ey dürr-i her şadefU3//Ey..vefālarla şeb...

Ey pertvi dūdde şifālarla şebbeḥayrU3,556rence:enceK,7bu āb-bevāU2

- 5 Erbāb-ı riya beñzer o cāme-şūya
Kor bāṭının zāhir-i kisvet yaykar
- 6 Evsāh-ı riyāyı yedi deryā yuyamaz
Ol lekkeyi bir cüz'i kabāhat yaykar
- 7 Şuyın bulıcaq nüzhet olur her bir naqş
Şadrında gāmi bir nem-i devlet yaykar

ÜI.60b,Ü3.3Ib,K.59b,MI.5Ia,M2.53b,T.6Ia,-Ü2,Ü4

57

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Hayyāt-ı gāmze kāle-i cānı keser biçer
Bilmez amān o şūh amānı keser biçer
- 2 Artar o qaddi nārvenimden kımāş-ı şabr
Kendüsine nigāhı kālani keser biçer
- 3 Alur kesindiye kesim-i fenn-i cismet
Kesmānına gelürse nihānı keser biçer
- 4 Rıdvān alup kadıñ kad-ı tūbā vü sidreye
İstebrañ-ı sebz-i cinānı keser biçer
- 5 Ağyāra fāşl ider seni kaṭ^cice bil bunu
Desterre-i sitem seni Kānı keser biçer

ÜI.60b,Ü2.49b,Ü3.3Ib,Ü4.48b,K.6Ia,MI.5Ib,M2.52b,T.6Ia,

58

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Handān gelen cāleme giryān gidecekdir
Giryān gelen cāleme handān gidecekdir
- 2 Şoḥbet keselin eyleme aḥbāb ile tecvız
Elbet bu oihāna gelen insān gidecekdir
- 3 Farqitmeyen insān ne demek oldığın ey vāh
Hayvān gidecekdir yine hayvān gidecekdir
- 4 Tıfl iken olan cāzim-i cūkbā şu fenāda
İnsān gelecek hūrı vü gilmān gidecekdir
- 5 Kānı şakınup fursatı fevt itme görüş kim
Birkaç güne dek şu kıoca oğlan gidecekdir

ÜI.6Ia,Ü2.49b,Ü3.3Ib,Ü4.48b,K.6Ia,MI.5Ib,M2.52b,T.6Ib,

59

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Rāh-yāb-ı halvet-i vaşl olmayan cāşık mıdır?
Halvete ehl olmayanlar vuşlata lāyık mıdır?
- 2 Dir imişsin cāşıkān mest-i müdām olmak gerek
Cām-ı şavkıñ dūrdan bir kez gören ayık mıdır?
- 3 Dest-ber-dil sikke-i teslīm der-gerden gerek
Rū-be-hāk-ı dergeh-i dil olmayan şādık mıdır?
- 4 Unşur-ı hākiden itmezse güzer mānend-i rūh
Āsmān-ı feyze her tā'if-meniş tārik mıdır?
- 5 Olmadıkça neş'e-i cırfān ile ālūde dil
Her ne-dāniste derūnu feyziñe sā'ik mıdır?

55/9 perī-zādda:perī-zādaÜ2/dırım:dırdımÜ3,IOhep ebñhep o erñü4

55/IIkoğmuslar:koğmuslarıÜ4, I2luhu:lüluÜ4, 57/5desterre-i:desterreiÜ3

59/3 der-gerden:ber-gerdenK

- 6 Cevher-i rûh olmadıkça ma^cden-ārā-yı vücūd
Cevher-i ^culviye buihāk-ı siyeh fā'ik midir?
- 7 Hakk didi 've's-sābikūne's-sābikūn inşāf kim
Arşa-ı cîrfānda her süst-pā sābik midir?
- 8 Şavkdan hūn-germ-ü dil-nerm olmadıkça Kāniyā
Serd-i dil bu bezm-i germ-ā-germde şā'ik midir?

ÜI.6Ia,Ü2.49b,Ü3.32a,Ü4.48b,K.6Ib,MI.5Ib,M2.52b,T.6Ib,

60

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Elif-kad dilbere olma muķārın nūn olur kaddiñ
Bu da^cvānıñ güvāh-ı cadl-i haķķ-ı nüktesi nādır
- 2 Terelli yelli yentir yella ile geķdi ^cömr
Bu tırnamıñ nihāyetde karar-ı nağmesi nādır
- 3 Hatā vü sehvi Kānī i^ctirāf it nezd-i Bārīde
Du^cānıñ efdali çün 'lā tü'āhiz'in nesinā'dır

ÜI.6Ia,Ü3.32a,K.6Ib,MI.5Ib,M2.53b,T.6Ib,Ü2.82b,Ü4.8Ia

6I

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Nāz itse dañi vuşlatı biñ el-amān deger
Anısı zevķ-i saltanat-ı şad-cihān deger
- 2 Bilmem nedir tefāvüt -i nāz iltifātdan
Degmez o şūñ hātırıma bir zamān deger
- 3 An an da ağla derdile ol anı bir zamān
An an vücūd mülkünü ol hūsn ü ān deger
- 4 Bir var ise başı göge degmiş cefāda da
Ben görmedim velī o kad-i serv-sān deger
- 5 Teşbih ider hezār gülistāna ruhların
Şad-berk-i leb-şüküftesi yüz gülsitān deger
- 6 Bī-hānumān mıdır şu harābāt erenleri
Yek-dem serir-i mey-gede şad hānumān deger
- 7 Ia^cl-i lebiñ lebimle be-hemres idince yār
Gül-büsesi hezār hezārān cān deger
- 8 Pīr itdigin seni katı çoksunma Kāniyā
Degmez degil bir ^cömrü bil ol nev-cüvān deger

ÜI.6Ia,Ü2.50a,Ü3.32a,Ü4.49a,K.6Ib,MI.52a,M2.53a,T.62a

62

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Ne nāzük cilverelerle gülmüşidiñ güldigiñ günler
Ser-i peykān-ı müjgānıñla bağrım deldigiñ günler
- 2 Ferāğatda hemānā şāh kendü ^cālemindeyken
Ne sihr itdiñ ā zālīm āh Caķlīm çeldigiñ günler
- 3 Benim senden murādım yogiken hālīm diğeri-gündür
Kañı ardımsıra bād-ı şabā tek yeldigiñ günler
- 4 Ben imhāl üzre saña goñlümü virmekte billahi
Aceb gelmez mi cānā hātırıma mühmeldigiñ günler

62/3 şabā-tek yeldigiñ: şabā yeldigiñÜ4, şabā-tek: şabanıñK
62/5 nev-cüvānlık: cüvānlıkÜ3.60. gazel Ü2 veÜ4'de mukattaat kısmıdır.

- 5 Göñül bu pîrlikde nev-cuvânlık vakti mi sandın?
Ne idi pîr iken ol şevkile genceldiğin günler
- 6 Vişâlin hâletin zor aňlamışken fart-ı gayretle
Ne idi sevdiğim genceldiğin inceldiğin günler
- 7 Penimle âşinâlık yogiken kimlerle eglendiñ?
Şükür geçdi hele abîgânelikler eldiğin günler
- 8 Kıdem da'cvâsı eylerdiñ rakîb-i hâdisi her gâh
Saña bu fahr yetmez mi idi evveldiğin günler
- 9 Karârın yok esüp şavurmadañ ârâmsızlıktan
Bu günler mi 'aceb kânî şabâ-veş yeldiğin günler
- ÜI.61b,Ü2.50a,Ü3.32b,Ü4.49a,k.62a,MI.52a,M2.53a,T.62a

63

Mef'ûlû/Mefâ'îlû/Mefâ'îlû/Fe'ûlûn

- 1 Bu sâde dü-yekden ne çıkar çiftiñi uydur
Her bir sese uy çiftiye çifte teke tek var
- 2 Düm tek teke başla teke tek itse tekaddüm
Düm-dârlik it tekyede ardınca etek var
- 3 Eyler mi eger mâ'-i hayât eyleseler reşş
Pervâne-i pür-sühleye puhte semek var
- 4 Cüft itme merâmı tekelilerle seni hep
Tek cüft değil mütezem ü hâceti tek var
- 5 Ol çifteli tek тұрмаз ider ten tene âgâz
Der der depinür dir dir ider seg-vâr
- 6 Cüftci eline geçmişe döndükde ne çäre
Bâl u per ü minķâr berfide(nakıs)var
- ÜI.61b,Ü3.32b,k.62a,MI.52b,M2.53b,T.62b,-Ü2,Ü4

64

Mefâ'îlûn/Mefâ'îlûn/Fe'ûlûn

- 1 Ela ey rûh-ı kudsî bâş huşyâr
Ki mî-gerdîd cânem meyl-i dîdâr
- 2 Ğarîbâm ü zi küyet dūr-mânde
Harâbîm ü dil âzûrde zi mi'câr
- 3 Dil-i kânî ki kân-ı hasret-i tûst
Ne-mî-porseş be-coz dîdâr zinhâr
- ÜI.62a,Ü3.32a,k.62a,MI.52b,M2.53b,T.62b,Ü2.82b,Ü4.81a

65

Mefâ'îlûn/Mefâ'îlûn/Mefâ'îlûn/Mefâ'îlûn

- 1 Göñül ebrûsiyeh çeşm-i siyâhı sürmeli ister
Rakîb-i rû-siyâhı ol arada sürmeli ister
- 2 Kefîl olmak gerek gamze nigâh-ı nâzına yarın
Velâkin ol kefil isterse sâde sürmeli ister
- 3 Kişi süfliyyet ile 'ulviyyâta intisâb itmez
Bu bâlâ-kadd güzeller cezbe-i sırr-ı 'Alî ister
- 4 'Akıl kârı degildir 'ışık-ı Eflâtûnda olsañ
Biraz mecnûnca etvârlar ister deli ister

62/5 nev-cuvânlık:cuvânlıkÜ3,63/Idü-yekden:rûyuñdanÜ3

63/5 dir dir ider seg vâr:dir dir ider.... varÜI,K.64.gazel
Ü2 ve Ü4'de muķaţta'ât kısmında kıt'a şeklinde mevcûddur.

- 5 Tama^c-kār-ı vîşālî oldıgıñ hisseyledı Kānî
Peşîn söyletmeyüp bu nağd-ı cānı virmeli ister

UI.62a,U2.50b,U3.33a,U4.49b,K.62b,MI.52b,M2.53a,T.62a

HARFÜ'Z-ZÂ'

66

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Lenger-zen-i sevāhîl-i ümmîd olur muyuz?
Asûde-i menâzil-i ümmîd olur muyuz?
- 2 Geşt-i emel resîde-i vakt-i haşād olup
Taḥşîl-dār-ı ḥāşıl-ı ümmîd olur muyuz?
- 3 Kālur mıyuz bu zāviye-i hecrde ebed?
Yohsa felekde vāşıl-ı ümmîd olur muyuz?
- 4 İtmez mi rûzgār bizi ḥāk-i kūy-ı yār
Bād-ı hevāça nā'il-ı ümmîd olur muyuz?
- 5 Kānî eser mi şurṭa-ı tevfiḳ-i kirdigār?
Lenger-zen-i sevāhîl-i ümmîd olur muyuz?

UI.62a,U2.50b,U3.33a,U4.49b,K.62b,MI.52b,M2.53b,T.62b

67

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Teninde merdüm-i ten-perverîñ naḳş-ı ḥaşîr olmaz
Sutûr-ı meşḳ hiç âzürde-i târ-ı ḥarîr olmaz
- 2 Eli ehlerinden al kim tâ ola ḥaşşiyeti zāhir
Vezâret mührü dest-i düzde girmekle vezîr olmaz
- 3 Zamānıñ i^ctibārât-ı cihānda medḥalı yokdur
Sepîde-rîş olan kibrit ile zātında pîr olmaz
- 4 Alāḳa mānî^c-i ḥükm-i taşarrufdur mevālîye
Esîr-i ḥüb-rüyûñ cāşıḳı rabbü'l-esîr olmaz
- 5 Şeref bahşı ḥaḳîkatce izāfet ister ey Kānî
Giyenler cāriyet bir sebz-i destârı emîr olmaz

UI.62a,U2.50b,U3.33a,U4.49b,K.62b,52b,M2.54a,T.63a

68

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Sûfî geçinür zāhid-i ḥar mezhebi bilmez
Rindân-ı muḳallid gibi kim meşrebi bilmez
- 2 Söz düşse mu^callim geçinür cehle baş egmez
Şûfî ki der-i medrese vü mektebi bilmez
- 3 Ferzend-i hüner-mend-i fülânım deyü söyler
Şorsañ meşelâ şöhret-i cedd ü ebi bilmez
- 4 Hummā şanur eylerse şitâ mevsimi lerze
Emvâc-ı dü-ḥaşşiyet-i cüş-ı tebi bilmez
- 5 Yerden gogü farḳeylemez ol mest-i cehālet
Ḥammāl-şifât kevkeb ile kebkebi bilmez
- 6 Heyzüm görünür cāynı ile şekl-i ḥurufât
Sözü uzadır aḳreb ile cāḳrebi bilmez
- 7 Bir taḳye kapa idim deyüdür sa^cyi hemîşe
Kānî hünere gelse şaded fargabı bilmez

UI.62b,U2.50b,U3.33b,U4.49b,K.63a,MI.53a,M2.54a,T.63a

66/4 rûzgār:o rûzgārU2,68/6aḳreb ile:aḳrebK,7şaded:şadu2

69

Mef^cülü/Fā^cilātu/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Eyler vişāli h^wāhiş eger ister istemez
Gördü ki vaşlı cān deger ister istemez
- 2 Cevr ü cefāsı cāşık-ı zārın belin бүker
Uşşākı kendusine eger ister istemez
- 3 Çıplak da bınse menzil-i maksūdına yeter
Ey dil rikāb-ı vaşla eger ister istemez
- 4 Vuşlat metā^cının degerin bilmiyor hele
Hātırlara o şüh deger ister istemez
- 5 Girmiş hayāle bilmez iken ben maḥabbeti
Almış o düzd canı meger ister istemez
- 6 Kendin dil ehli āteşe atmak da iş midir?
Kānı ider fidā-yı ser ister istemez

ÜI.62b, Ü2.51a, Ü3.33b, Ü4.50a, K.63a, MI.53a, M2.54a, T.63a

70

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Zāhid hele tesbîh ü ridā hiç çekilmez
İdlāl ile taqlîd-i hüdā hiç çekilmez
- 2 Vaktiyle kılarım deyu her-bār namāzı
Zāhid bize itdiğiñ edā hiç çekilmez
- 3 Her ne çekilürse çekilür sevdiğim ammā
Fahr-ı cūhelā nāz-ı gedā hiç çekilmez
- 4 Rāşide eger olsa riyā mu^cteber olmaz
Āhengsiz olduğda şadā hiç çekilmez
- 5 Kurbiyyet ider cāşıkā ĩrās-ı tesellî
Dilber olıcak hāne-cüdā hiç çekilmez
- 6 Tevfîk eger terbiyeye virmese revnāk
Perverde-i ta^clîm-i Hudā hiç çekilmez
- 7 Cānım da tenim de saña ḥayrān saña kurbān
İtmezseñ o ağıarı fidā hiç çekilmez
- 8 Kānı ne be-taḥkîk terennüm konı ki zāğ
Būlbūl gibi de itse nidā hiç çekilmez

ÜI.62b, Ü2.51a, Ü3.33b, Ü4.50a, K.63a, MI.53a, M2.54b, T.63b

71

Mef^cülü/Fā^cilātu/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Uşşāka bir kārım kodu ki kan efendimiz
Her bir nigeḥde eyledi bir kan efendimiz
- 2 Yārın bize hep itdiği cevır ü cefā idi
Oldu hep itdiğine peşimān efendimiz
- 3 Hā'inligi becerdi çü tatar gamzesi
Şāhın Girāy nāmına bir hān efendimiz
- 4 Sābit-kaḍem bu şāri^c-i a^czamda kām alur
Bā-kaḍl-i Bū Ḥanīfe-i Nu^cmān efendimiz
- 5 Re'sü'l-ḥikem meḥāfet-i Yezdāndır dimiş
Şîr-i Hudā naḗar-geh-i Yezdān efendimiz

70/4 Rāşide:TaşıdaÜ3

70/4 Āhengsiz olduğda:Āhengsiz olduğcaÜ3

- 6 Gülbün-tırâz-ı hüsn olalı gönçe-i femi
 Aşıklara açılmadı bir ân efendimiz
- 7 Ak yazılı işaret idüp nefyini gamın
 Fermân virir kızıl dili sultân efendimiz
- 8 Sultân-ı heft-dâ'ire-i mülk-i ma'niyûğ
 Mecnûn olursa cayb mı dîvân efendimiz
- 9 Duht-ı rez eyledi yine sar-mest bizleri
 Geldi bugün sarâyına sultân efendimiz
- 10 Aks-i mey-i şafaq sereyân âl ider elin
 Reng-i hınâdan olsa gürizân efendimiz
- II Kânî yine cevâhîr-i ma'nâyı keşfidüp
 Buldu zemîn-i dilde yeni kân efendimiz
- ÜI.63a,U2.51b,U3.34a,U4.50b,K.63b,MI.53b,M2.54a,T.63b

72

Mef'ûlu/Fâ'ilâtü/Mefâ'ilü/Fâ'ilün

- I Hûn-ı şehîd nâziş imiş çün şarâbımız
 Berķ-i sitîz-i gamze pişürsün kebâbımız
- 2 Ağızla ağladır diyemez yok bizim ise
 Tâ mâ-verâ-yı gaybdadır intisâbımız
- 3 Dillerle gamzeler yine dâd u siteddedir
 Gam nîst kesse kesmeşe haţtı hisâbımız
- 4 Humdan sebûya sâgara iken şitâb-ı mey
 Ber-Caksdir bizim hûma toğrı şitâbımız
- 5 Himmet-i havâle-i ser u düş itmedikce tâ
 Bâ-zor u zer kesân açabilsün mi bâbımız?
- 6 Nûrî Beg'in düşüp pey-i tab'-ı münîrine
 Bulduk sevâd-ı nazmda biz âfitâbımız
- 7 Ol şeh-süvâr-ı carşa-ı neşr ü nazm ki yok
 Ânsız şu süfle-gehde cülüvv-i cenâbımız
- 8 Ma'mûre-i serâçe-i ikbâl odur düşa
 Semt-i veliyy-i ni'mete beyt-i harâbımız
- 9 Hâdi Caşer nümüneleri cevherindedir
 Budur vaşifda meblağ-ı hadd-ı nişâbımız
- 10 Kânî gibi du'âcısı biñ var anîñ velî
 Bizden su'âl eyleseler yok cevâbımız
- II Allah mu'ammer eyleye zât-ı şerîfini
 Zîrâ odur haqîkat-i ni'me'l-me'âbımız
- ÜI.63a,U2.51b,U3.34a,U4.50b,K.63b,MI.53b,M2.54a,T.64a

73

Mef'ûlu/Fâ'ilâtü/Mefâ'ilü/Fâ'ilün

- I Ey duhter-i sûtûde-şiyem niçe bir bu nâz?
 Kâr eylemez mi hiç saña sevdiğim niyâz?
- 2 Aldıñ göñülcüğüm beni koyduñ zebûn u zâr
 İtdiñ hulâşa âteş-i cîşkım şabır-gudâz
- 3 Şehbâz-ı hûsa niçesine düşmesün göñül
 Allah itmesün yine lâb-ı kâzâyı bâz

71/6 gönçe-i:gönçeU4,U2,72/İsitiz-i:sitizU4,zagızla:agızıylaU3
 72/3Gam nîst:Gam degilU3,9vaşifda:vaşifındaU3

- 4 Kaddiān hevesine düşeli rāhat olmadım
Oldu bu kıpşa giderek ey serv-kadd dırāz
- 5 Aci süze ne borcu var cāşık-ın begim
Gāhice istemez mi dil-i zāra bir pıyāz
- 6 Aç sineñi görünsün o āyine-i viliām
Yum gözleriñ açılmasun ol dahme-gāh-ı nāz
- 7 Kānī o hūş kırısmeler ol hūş çalındılar
İddi beni esir-i telāş ol garīm-i nāz

UI.63b,Ü2.52a,Ü3.34b,Ü4.51a,K.64a,MI.54a,M2.55a,T.64a

74

Mef^cülü/Fā^cilātu/Mefā^cilü/Fā^cilün

- 1 Perçem kōkar raqīb-i muğaffil fcs istemez
Zevk-i vişāli dil nele pck fel fes istemez
- 2 Hatair çutan dili iki tellü kabagla
Zen tek ricāi-i āyine-i emies istemez
- 3 Sevdāsi şararı cāşık-ı zār-ın o perçeme
Gerçekden olsa şāh-ı diyār fes istemez
- 4 İlk tabi^cat ehline itmek gerek yine
Şekker de virseler yemege kerkes istemez
- 5 Dāğ-ı derūnu sīneleriñ şerhasın baña
Añma amān efendi baña kes kes istemez
- 6 Būy-ı semīm-i kākülünü al getur baña
Ey bād iste esme sen ister es istemez
- 7 Bir kerre yāri rām idebilseñ baña felek
Bundan ziyāde luṭfuñu besdir bes istemez
- 8 Curyān-ten olmalı beden-i rūh açıktan
Başı kıçı açık gezinür cānfes istemez
- 9 Alma kesindiye bizē ey zāhid-i harūn
İsterse medḥ it iste o māha kes istemez
- 10 Ses çıkmaz olmalı harem-i Ciffet-i bütān
Esrār-ı Cışk-ı cāşık-ı şādık ses istemez
- 11 Eski Casesleri yetişür cān u dil gibi
Kūy-ı maḥabbete yeñiden Cases istemez
- 12 Besdir bu şerhalar yine lāzım bu dāğlar
Gūr-hāne-i derūn açık menfes istemez
- 13 Öz kes iderse keslik ider Kāniyā saña
Nā-kesden ol vefāyı gūñül özkes istemez

UI.63b,Ü2.52a,Ü3.34b,Ü4.51a,K.64a,MI.54a,M2.55a,T.64b

75

Mef^cülü/Fā^cilātu/Mefā^cilü/Fā^cilün

- 1 Semt-i deriçe-bend-i nigāra varır mıyuz?
Bir gün olur mu dergeh-i yāra varır mıyuz?
- 2 Leb-teşneyüz zūlāl-i vişāle yanık yanık
Bir kez maḥām-ı būs-ı kenāra varır mıyuz?
- 3 Cāy-ı emān tokunmamadır keyf-i zāhide
Biz hiç semt-i merd-i çenāra varır mıyuz?

73/4 hevesine:hevāsınaÜ4, 74/2 kabagla:kapağlaÜ3

74/4 Şekker:SükkerÜ3, 9 māha:māhÜ2

4 Añlanmayup gider mi mezâyâ-yı vaşl-ı yâr?
Ol nükte-i zamîr-şikâra varır mıyuz?

5 Oldu ayakbağı bize haylûlet-i şitâ
Bilmem o semte Kânî bahâra varır mıyuz?

UI.64a,U2.52b,U3.35a,U4.51b,K.64b,MI.54b,M2.55b,T.64b

76

Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün

1 Huceste-baht olan ebvâb-ı şāhāna varır varmaz
Hudā-perver olan ümmîd-~~h~~wāhāna varır varmaz

2 Vücūd encümü muğnî olur hursîd-i ruhsārān
Anîqün zāhirā eṭrāf-ı māhāna varır varmaz

3 Tegāfûl şivesi mestāne cunbişlerde zāhiradır
Uyurlar ~~h~~wāb-gāh-ı şeb-külāhāna varır varmaz

4 Mu^cārızdır hemîşe zümre-i ezdāda gümrahān
İder ta^criz-i düzdān rāst-rāhāna varır varmaz

5 Takarrüb rû-sepîdāna be Kânî sürh-rûluğdur
Ağarır riş-i gerdūn şubh-gāna varır varmaz

UI.64a,U2.52b,U3.35a,U4.51b,K.64b,MI.54b,M2.55b,T.65a

77

Mef^cûlû/Fā^cilātun/Mef^cûlû/Fā^cilātun

1 zevk-ı şarāb-ı nâbı peymāneler de bilmez
Serhōş-ı bezm-ı şevki meyhāneler de bilmez

2 Her zerre bir derīne her küvve bir hazīne
Ol nükte-i hafî ne vîrāneler de bilmez

3 ~~h~~wāb-āver olmanın hiç aşılın ider mi idrāk
Benden işit bu sırrı efsāneler de bilmez

4 Şehmāt kimden olsun niçün pîyāde kalsun
Fil ic^ctibār bulsun ferzāneler de bilmez

5 Bu söz ü sâz neymiş sūziş ne gūne şeymiş
Bu sırrı kaç seneymiş pervāneler de bilmez

6 Ol zülf o perçem ol ān dilden çıkar mı bir ān?
Hālim neden perîşān hiç şāneler de bilmez

7 Cūşur şadef gönüldür bu hārdır o güldür
Kandan bu çār aşdāf dūrdāneler de bilmez

8 Sevdā-yı cışk-ı zevkî Kânî nedendir āyā
Esrārını cünūnūn dīvāneler de bilmez

UI.64b-U2.52b,U3.35a,U4.51b,K.64b,MI.55a,M2.55b,T.65a

78

Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün

1 Dil alur ol peri sonra dil-i mahrûkdan çıkmaz
Yataklı düzd-i kāmîl hāne-i mesrûkdan çıkmaz

2 Dili düzd-i nigāhın cānı bir diğer melek-peyker
Dü-kār-ı müstakildir ikisi bir okdan çıkmaz

3 Misāl-i cevher-i ferd itse cismim teczi'e ol şūh
Zarar yok muḳteżā-yı tıynetî mespūdan çıkmaz

6/4 Mu^cārızdır:Mu^cārızdanUI,5 rüsepidāna:rüsepidāneyeU3

1/1/İsarāb:serābU2,2küvve:kürreU3,3Hwāb-āver:cevāb-āverU3

4Fil:KilU2,5sūziş:şurişU4,5pervāneler de:pervānelerU2,6bir ān:el-ān U4

- 4 Dehānından viṣāle dā'ir olmaz harfciḳ mesmū^c
Çıkan hep vardandır emr-i mümkün yokdan çıkmaz
- 5 Sipihriū darbət-i kūpāl-i kahrından hirās itme
Çyār-ı haşş-ı Kānī ma^cden-i maṭrūḳdan çıkmaz

UI.64b, U2.53a, U3.35b, U4.52a, K.65a, MI.55a, M2.56a, T.65a

79

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Baña bu neş'e-i cām-ı şetāret her zamān gelmez
Eğer gelse miṣāl-i fikr-i vuṣlat rāyegān gelmez
- 2 O deñlü ḥasretlile künc-i gamda olmuşam bī-tāb
Niyāza kudretim kalmaz elinden el-amān gelmez
- 3 Niçe dil-mürde olmaz şüret-i ten-zinde de insān
Küser Cuşşāḳına ol āfet-i cān bir zamān gelmez
- 4 Ne deñlü cevriderseñ hōş görür elbet anı Cāşık
Kişiye sevdiginden her ne eylerse yamān gelmez
- 5 İderseñ nīm miḳdār iltifāta Kānī'yi maḫhar
Felekden yağsa da seng-i silem aşıā girān gelmez

UI.64b, U2.53a, U3.35b, U4.52a, K.65a, MI.55a, M2.56a, T.65b

80

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Şeref insāna zikr-i cāme vü destārdan gelmez
Dıraht-ı huşke revnaḳ mihr-i pür-~~an~~ardan gelmez
- 2 Dil-i nā-müsta^cidd Feyyāzdan bī-behredir dā'im
Nemā hārā-yı sahta ebr-i feyz-āşārdan gelmez
- 3 Degil gülbānk-ı şavḳa leb-güşū hāki-ṭabī^catlar
Şadā gūşa dehān-ı sūret-i dīvārdan gelmez
- 4 Fūrūg-ı feyze isti^cdād kār-ı kābiliyyetdir
Şadef^cendir güher nīsān-ı gevher-bārdan gelmez
- 5 Cihān āgyārdan hālī mi kaldı bilmem ey Kānī
Bir iki gicedir ses hāne-i āgyārdan gelmez

UI.65a, U2.53a, U3.35b, U4.52a, K.65a, MI.55b, M2.56a, T.65b

81

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Hayāl-i sine-i sīmīn-senāmīn sīneden çıkmaz
O sāde-dil nesīne cevheri āyīneden çıkmaz
- 2 Yerin buldu ḥadengiū ok deyüp yan düşdü kalbimde
Hele bu ber-güzārīū hāṭır-ı bī-kīneden çıkmaz
- 3 Libās-ı zerḳ gāyet bol bulamadı gerek hayyāl
O ḥarvān-ı ḥarvār vār her peşmīneden çıkmaz
- 4 Bizi peşmi çeker hayyāl-ı rengīn-kār-ı çeşmānī
Kīmāş-ı cān u dilden eksilen peşmi neden çıkmaz
- 5 Giyüp şūfīye Curyānī Dede cis cıplak olmuşken
Yine şūfī şoyunmaz delaḳ-ı çerbīn penyeden çıkmaz
- 6 Dile te'gīr-ı keyf-i merhem-i vuṣlat kadar siñmiş
Lebiū bir kıymetli cevherdir ol gencīneden çıkmaz

80/5 bilmem ey Kānī: bilmem Kānī Ü2, 81/İcevheri: cevher-i K
2.beyitle 3.beyit Ü4'de yer deḡiştirmiştir.

- 7 Riyâzî kuddis. sirruh ki girmiş ravza-ı vaşla
Dil-i Kānî gibi ol ravza-ı pürzînedan çıkmaz

UI.65a,U2.53b,U3.36a,U4.52b,k.65b,MI.55b,M2.56a,T.65b

82

Fā'ilatun/Fā'ilatun/Fā'ilatun/Fā'ilun

- 1 Rāh-ı cışk bu dil-i şeydāyı şaldım yalınız
Kūnc-i hayretde tek ü tenhāca kaldım yalınız
- 2 Çün kabûl itmez metāc-ı cışk u şevk ortaklığı
Uymadı kendimle de bāzār aldım yalınız
- 3 Bulmadım cem'iyet-i hātırdan efzūn bir şafā
Yalınız kaldım bu hāletden hōşaldım yalınız
- 4 Kendimi kendim tesellî itdi gördüm cākıbet
Bir başıma tā bün-i deryāya taldım yalınız
- 5 Hıçbir sāz uymadı āheng-i sāz-ı şevkime
Sāz-ı pūr-āheng-i istignāyı çaldım yalınız
- 6 Dil dadanmış idi nuql-i hōş-güvār-ı vaşlūna
Şimdilik zehr-āb-ı hicrāna koralıdım yalınız
- 7 Sad hezārān şükr bac'd-ez ferāh-ı derūn
Vüs'at-i pehnā-yı şabr ile talaraldım yalınız
- 8 Kāniyā nık ü bedim bir kimse bilmez şad şükr
Niçe yüz biñ sâldir taldım boşaldım yalınız

UI.65a,U2.53b,U3.36a,U4.52b,k.65b,MI.55b,M2.56b,T.66a

83

Mefā'ilun/Mefā'ilun/Mefā'ilun/Mefā'ilun

- 1 Hayālîñ sînedan ey rūh-ı cālem bir zamān çıkmaz
Pezîrā-yı fenā olmazsa cism elbette cān çıkmaz
- 2 Ne deñlü taş bağırlı olsa itmez nāgehān teklîf
Mü'ezzinler menāre hiç bî-vaqt ezān çıkmaz
- 3 Tabanı yanmış āsā pek yürür zāhid nedir fā'iz
Siyāh āhenden ey dil beyza-ı lîğ-i tavān çıkmaz
- 4 Haññ geldikde çekmez gayretin āgyār eger cāsık
Sitem-kārāna kes hengām-ı lîbārında yan çıkmaz

UI.65b,U3.36b,k.65b,MI.56a,M2.55b,T.65b,-U2,U4

84

Mefā'ilun/Mefā'ilun/Mefā'ilun/Mefā'ilun

- 1 Bir içim şu deyu āteşlere girsem gider gelmez
Yā bir kerre yüzün görmege cān virsem gider gelmez
- 2 Biri biriniñ ardışıra biñ kerre helāk olsam
Reh-i cışkında ben gā'iblere irsem gider gelmez
- 3 O rāy-ı rāyet-i Hindüstān-ı kişver-i hūsne
Amān şad el-amān rāy el-amān dirsem gider gelmez
- 4 Buña hāmūşlukdan gayrı hıçbir var mıdır çāre?
Bu rāzı ben eger bir kerre söylersem gider gelmez
- 5 Beni görmek hevāsından geçerse varırım dirse
Eğer ben h'wāhiş-i didārı göstersem gider gelmez

82/I tenhāca:tenhāyak

84/3 kişver-i hūsne:kişver-i hūsneÜ2.83.gazelin ilk beyti Ü2,4,M2 ve T'de ebyāt kısmına beyt olarak yazılmıştır.

- 6 Dadanmışdır o gül-kan-d-ı sitignāya biraz eyyām
Ki ben semm-i helāhil de eger yersem gider gelmez
- 7 Serāfīl eylese ol karn-ı ervāhı baña teslīm
Vekāletle anı üç kerre üflersem gider gelmez
- 8 Hadeng-i gamze-i kattālī bir tır-i hevāyīdir
İatīfeyle eger bir kez göğüs gersem gider gelmez
- 9 Baña imdād-ı Mevlānā-yı Rūm irer yeter yohsa
Yolunda ol şehīn tā Carşa da irsem gider gelmez
- 10 Amān bir gelseler de uçūn de meyyitin sersem
Gönül sevdāyī cān maḥzūn hıred sersem gider gelmez
- 11 Meger bu semte bilmezlikle Cavdet eyleye yohsa
Gönül ḥalīn eger bir kerre diyvirsem gider gelmez
- 12 Baña āzārı için gam yeme lākin dil-āzārım
Raḳīb-i rū-siyāhı zemmidup yersem gider gelmez
- 13 Şefācat-ḥwāhlik diñlenmez Cözre ic̣tibār itmez
Zemīn ü āsmānı başıma dirsem gider gelmez
- 14 O deñlü bī-amāndır gamze-i bī-rahm u ḥūn-rīzi
Dil-i mecrūḥumuñ ben meyyitin sersem gider gelmez
- 15 O deyr-ālūfte-i keyf-i ḡubār-ı beng-i şevḳiñdir
Gönül dīvānesin göndersem ol sersem gider gelmez
- 16 Baña raḡmen raḳībe iltifātın söyler ammā ben
Disem cemciyyetiñ bir aşlına irsem gider gelmez
- 17 Er oğlu er ağızdan fehmidir sırr-ı şebistānı
O zen-ṭıynet bu şeb bezme eger ersem gider gelmez
- 18 O āfet küsü gildi Kānī-i bīçāreye şimdi
Dil-i dīvāneyi ardınca göndersem gider gelmez

UI.65b,U2.53b,U3.36b,U4.52b,K.66a,MI.56a,M2.56b,T.66a

85

Mefā^cılun/Mefā^cılün/Fe^cülün

- 1 Çü cāşık cān gorem dirse bedensiz
Aña ma^cşūḳ dir cān biz beden siz
- 2 Eger ciyd-i vişāl itse taḳarrüb
Ḥarām olsun raḳībe buse bensiz
- 3 Görüp ḥusnıñ dimiş hiç nokṭa konmaz
Dimek ister raḳīb ol yāra bensiz

UI.66a,U3.37a,K.66a,M2.56a,T.66b,U2.83b,U4.82a,MI.88a

HAKEU'Ş-ŞİN

86

Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün

- 1 İder āyīne kendin ḥalka elbet her zamān serḥōş
Bulur evzācına şāyeste bir sırr-ı nihān serḥōş
- 2 Bilür ḥalkıñ reh-i teşvīşe rū-gerdānıñın elbet
Zarūrī eyler anı refce dāmen der-miyān ser-ḥōş
- 3 Olur heft-āsmān bir çend rūze ser-ḥōşa maḡlūb
Anıñçün dā'imā cevri felekdendir amān ser-ḥōş

84/6 sitignāya:istignāyaU3,9 ol:ou4,I3diñlenmez:diñlemezU3
I5göndersem,ol sersem gider...:göndersem gider...U2,I6söyler ammā ben:söylerim ammā U4
85.gazel U2,U4 ve MI'de muḳaṭṭaāt kısmında yer almaktadır.

- 4 Sarāy-ı şîşe-reng-i dehr-i dūn olmaz aña vāsi^c
Eger gülbānk-i şavkı eylese āteş-feşān ser-hōş
- 5 Bürehne-ser varır meyhāneye göz yumup açınca
Serin açar velākin sırrın açmaz bir zamān ser-hōş
- 6 Ayag almak ser-i engüştine elvirmese nā-çār
Çü ezfārū'l-meniyye endūha virmez amān ser-hōş
- 7 Şetāretle idār meclisde şavk-ı tāze istiḥdās
Eger olmazsa bed-mestlik ile pek ser-girān ser-hōş
- 8 Ne deñlü fāş-gū da olsa keşfitmez ḥabāyāyı
İder sırrında ol ser-beste esrārı nihān ser-hōş
- 9 Sebük-ser zevk-i meyden neş'e-i mestīden añlar mı?
Reh-i cırfānda çekmek gerek ḥaylī ṭaban ser-hōş
- IO Gerekdir esb-i tāzı gīm bir şāhib-ḥaseb cāyyāş
Ne bilsün ittifākı olsa da zevkīn ḥarān ser-hōş
- II Diyār-ı neş'e ma^cmūr olduğından soñra bir kerre
Başını kaldırıp bakmaz ḥarāb olsa cihān ser-hōş
- I2 Olur gāhī ki cūş-ı feyzle mülhem olur gayba
Cenāb-ı Ḥaḳḳla bir cilve eyler nā-gehān ser-hōş
- I3 Cevāhir-i rīze-i neş'e virir Kānī aña bir ḥāl
K'olur zālında bir genc-i muṭalsam gizlū kān ser-hōş
- ÜI.66a,Ü2.54a,Ü3.37a,Ü4.53a,K.66b,MI.56b,M2.57a,T.66b

87

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I El aldım ḥamdü lillāh pīr-i meyden işte benden beş
Ser-engüştüm kesilmez şakb-ı yenden işte benden beş
- 2 Ḥiyārīn bergi eyler niçe evkāta işāret hep
Hiş ayrılımam o ḥızr-ı sebz-i peyden işte benden beş
- 3 Felekden baḥş-ı ḥums-ı müsteraḳdır müjde-i vaşla
Ben eylersem de şey lillāh şeyden işte benden beş
- 4 Dü-ebrū çeşm ü bīni ḥüsnüñ esbābın ider ikmāl
Şorarlarsa o māna ḥüsn-i ziyden işte benden beş
- 5 Ḥired dil cān u ten sāmān-ı nām u neng ey Kānī
Dilerse yār baḥş-ı dilde Ḥay'dan işte benden beş
- UI.66b,Ü2.54b,Ü3.37b,Ü4.53b,MI.56b,M2.57a,T.67a,K.67a

88

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Lezzet-i būs-ı deḥān bir var imiş bir yogemiş
Zevk-i āgūş-ı miyān bir var imiş bir yogemiş
- 2 Fikr-i müstakbel ü māziyi bıraḳ cārif isen
Böyledir ḥāl-i zamān bir var imiş bir yogemiş
- 3 Kim bilür şive-i nāgāh şütür gürbesini
Çarḥ-ı gerdündan amān bir var imiş bir yogemiş
- 4 Ya cefādır yā vefā muntaḳırı Cuşşāḳlān
Senden ey şūḥ-ı cihān bir var imiş bir yogemiş
- 5 Zinde eyler o dü-leb mürde-i şad sāleyi de
Ten-i dil-mürdede cān bir var imiş bir yogemiş

87/5 cān u ten:cān-ı tenÜ2,88/3 şive-i:şiveÜ4

- 6 Gel ko neſsānīyeti maḥv-ı vüçüd it zāhid
Bu şü'ünāt inan bir var imiş bir yoğımış
- 7 Ne içinde ne taşında ne ikiden ḥālī
Cünbiş-i rûḥ-i revān bir var imiş bir yoğımış
- 8 Müttahid olmaludur cāşık u ma'şûk gibi
Biline sırr-ı nihān bir var imiş bir yoğımış
- 9 Çekemez ehl-i himem lâ vü na'cam āzārın
Nedir ol zell ü hevān bir var imiş bir yoğımış
- 10 Nefy ü işbāt ki tevḥīd-i ḥaḳīkī oldur
Eyler ol sırrı beyān bir var imiş bir yoğımış
- 11 Kāşıdān-ı reh-i cırfān yedek çekmezler
Kalma bu yolda yayan bir var imiş bir yoğımış
- 12 Hareke nokta kabûlünden elif müstağnī
Vahdete işte nişān bir var imiş bir yoğımış
- 13 Kışsa-ḥwān-ı felek aḥvāl-i dil-i kânî'yi
Başladı naḳle hemān bir var imiş bir yoğımış

Ü1.66b, Ü2.54b, Ü3.37b, Ü4.53b, K.67a, M1.57a, M2.57b, T.67a

89

Fā^cilātun/Fā^cilātun/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Bezm-i şevkiñ isteriz meyhāne olmuş olmamış
Cām-ı la'clīndir ğaraż peymāne olmuş olmamış
- 2 Hāller pervāne-i şem^c-i cemāliñdir seniñ
Şem^c-i bezmiñ üstüne pervāne olmuş olmamış
- 3 Tatlu dildir dilbere lâzım olan ḥüsn-i edā
Lebleri dendānları şeh-dāne olmuş olmamış
- 4 Başkaysı mı idi İeylā'niñ āh u zār-ı Kays
Ya'cnī Mecnūn cākıllı dīvāne olmuş olmamış
- 5 Kaysısı büstān-ı cışkıñ rû-yı zerd-i Kaysdır
Zerd cānfes cāme-i şāhāne olmuş olmamış
- 6 Māder-i eyyām ider zāyide elbet adamı
Dehr aña babalanur hem ana olmuş olmamış
- 7 Bā-lebiñ bāsı o müşgīn ḥāl-i zībā noktası
Ey elif-kaḍ ne şanur yabāne olmuş olmamış
- 8 Hāb-gāh-ı nāzda miş miş uyur ol nāzenīn
Tuḥfe-i gül-büseye sen kânî^c ol miş olmamış
- 9 Ākıbet evden beri geldi hele dīvānecik
Kays'ın evvelki sözü yabāne olmuş olmamış
- 10 Sevdigim bu āne-i ḥüsnüñ uyutdu cālemi
Gicelerde kışsa-ḥwān-efsāne olmuş olmamış
- 11 Ārş-ı Raḥmān şuffe-i lâḥütdur mesken saña
Gam ne Kânî bu kühen kāşāne olmuş olmamış

Ü1.67a, Ü2.55a, Ü3.37b, Ü4.54a, K.67a, M1.57a, M2.57b, T.67b

90

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Āks-i küleh ü zülf-i tō dil-hā çi konendeş
Tersem ki çü cām-ı dil-i nāzük şikenendeş

88/6 it zāhid: it ey zāhid Ü4, II bu yolda: yolda K

89/8 uyur: uyurmuş Ü4, 9 evvelki: evveli Ü4, 10 āne-i: āne Ü2

- 2 Çeşmāneş ki her gāh küşed cāşık u tersem
Der ma'creke-i in hiye illā fikenendes
- 3 Cevher ki büved lāyık-ı faşş hatt-ı cebīneş
İnest ki in hāne ki binī bī-kenendes
- 4 Sır-dān-ı cihān bāb-ı vefā rā m-güşāyed
Tersed ki be-leb nā-zede ber-ser bī-zenendes
- 5 Kani tō be-şābāş-ı felek çend dehi gūş
Ānest pesendide ki dārī bī-pesendes

UI.67a, U3.30a, K.67b, MI.57b, M2.58a, T.68a, -U2, U4

91

Mefā'ılün/Mefā'ılün/Mefā'ılün/Mefā'ılün

- 1 Hüner da'vāsın eylerse ne gam her sifle-i bī-hūş
Şadā efzūn-ter oldığı ma'lım olsa mīnā boş
- 2 Kalur pūşide cāyb-ı serverān bā-himmet-i etbā^c
Olur vāreste ser zībā-ter olsa ziynet-i ser-pūş
- 3 Gürizāndır gurūh-ı bed-menişden pāk-ı tıynetler
İder imā bu ma'cūnāya şitāb-ı şive-i hargūş
- 4 Kulagında küpe olsun demekdir pend-cūyāna
Hemīşe gūş-ı hūş-ı bendegān-ı şāhda mengūş
- 5 Sebū ber-dūş geldi dūş-ı bezm-i vahdete Kānī
Ale'l-gafle meger sākī-i bezm-i cışā olmuş dūş

UI.67b, U2.55b, U3.38a, U4.54a, K.67b, MI.57b, M2.58a, T.68a

92

Mefā'ılün/Mefā'ılün/Mefā'ılün/Mefā'ılün

- 1 Hat-āver olmuş eyyām-ı bahār-ı hūsn ü ān geçmiş
Bilür ol şūh gorse cāşıkın ammā zamān geçmiş
- 2 Olup pā-māl-i hayret kendüden geçmiş dil-i şeydā
Semend-i nāza binmiş kırkarım ol bī-amān geçmiş
- 3 Saded hāl-i dil-i cūşşākdan geçdikce meclisde
Baña dā'ir de şöbet geçmiş ammā pek nihān geçmiş
- 4 Geçerken sīm-tenler āh u feryād eylemiş ağıyār
Bu bir dārou'l-meğeldir kim 'it ürmüş kārban geçmiş'
- 5 Bu günlerde hāzer it geçme Kānī semt-i dilberden
Seni gūmzeylemiş ağıyār o bī-rahma yaman geçmiş

UI.67b, U2.55b, U3.30b, U4.54b, K.68a, MI.58a, M2.58a, T.68a

HAREÜ'L-CAYN

93

Fā'ılātun/Fe'ilātun/Fe'ilātun/Fe'ilun

- 1 Görinür āyīne-i dilde yine jeng-i vedā^c
Kırkarım itai o āyīne ruh-ı āheng-i vedā^c
- 2 Ey ecel nevbet-i perhāş saña degmeyecek
Şavdı zifrā gūndı ol nevbeti der-ceng-i vedā^c
- 3 Beni hem cūmbiş-i sīm-āb görüp itme caceb
Şişe-i şabrı şikest itai bugün seng-i vedā^c
- 4 Reng-i kānī-i ruh-ı zerdimi görmüşlere şor
Niçedir farkıdesin māniyet-i reng-i vedā^c

92/Ibahār: bahā K, 2/bī-amān: amān U4, 4 dārou'l-meğel: dārou'l-meğel U4

- 5 Eger-i rîze-i elması unutturdu baña
Ciger-sühtede yer ideli çeng-i vedâ^c
- 6 Olsa şüret-ger eger bûkalemün gösteremez
Baña gösterdiğini nûşa-i erjeng-i vedâ^c
- 7 Şimdi eglence bütün nağş-ı hayâlatındır
İtdi ol rütbe serâsime beni beng-i vedâ^c
- 8 Cennet-i vuslata me'lûr olanın çeşminde
Künc-i düzah görinür gûşe-i evreng-i vedâ^c
- 9 Kâniyâ bâr-girân-ı dü-cihân vezn olsa
Olamaz şiddet ü külfetde yine deng-i vedâ^c
- UI.67b, K.68a, MI.58a, T.68a, -U2, U3, U4, M2

HARFÜ' L-GAYN

- 94
Fâ^cilâtün/Fâ^cilâ^clun/Fâ^cilâ^clün/Fâ^cilün
- 1 Dâğ dâğ sine tutu merhem-i vaşlîñla bâğ
Gam değil şimden girü cânâ baña dâğ üstü bâğ
- 2 Cüstücû eyler felek tâ igneden iplige dek
İster isen Hâzret-i Cîsâ mişâli göge ağ
- 3 Eyle teblîğ şevkile tokınma şakın zülfüne
Mâ cale'l-meb^cûş min şavti'l-hevâ ille'l-belâğ
- 4 Giryeden şanma ağardı dîde-i giryânımız
Sen hümâyı şayd içün kurduk bir iki yerde ağ
- 5 Vahdetiñ fehmeyleyen keşretten olmaz zevk-yâb
Semme-i hâliñ tıyanlar zülfüne itmez dimâğ
- 6 Töhet-i düzd-i nigâhı sevdiğim ma^czûr tut
Bu meşel meşhûrdur 'hergiz göze olmaz yasağ'
- 7 Bir şolak maşûbu sevdim şimdi ben sağdan sağa
Çakıbet olam dirildim eyledim işimi sağ
- 8 İntihâb içün konulmuş noktadır levh-i dile
Nükte nâ-fehmân anı Kânî şanurlar gerçi dâğ
- UI.68a, U2.55b, U3.38b, U4.54b, K.68a, MI.58a, M2.58a, T.68b

HARFÜ' L-KÂF

- 95
Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün
- 1 Nigâh-ı hayra tab^cân olamaz pertev gedâ-yı Caşk
Anıñçün rüşenâ çeşm olmak ister âşinâ-yı Caşk
- 2 Olurdu büt-perest âzâdegân-ı ribka-i şüret
Eger keşf olsa idi şüret-i Cibret-nümâ-yı Caşk
- 3 Bekâsından fenâsı yeg fenâsından bekâsı yeg
Ne mümkündür temîz-i da^cvâ-ı illâ velâ-yı Caşk
- 4 Enîs-i şahid-i vahdet-sarây-ı Câlem-i dildir
Aceb mi beyt-i ma^cmûr-ı mahabbet olsa cây-ı Caşk
- 5 Yüzün tut kible-gâh-ı semme vechullaha ey Kânî
Menâr-ı hânkâh-ı dilde okundu şalâ-yı Caşk
- UI.68a, U2.56a, U3.38b, U4.54b, K.68b, MI.58b, M2.58b, T.68b

94/2 Cîsâ mişâli: Cîsâ-mişâlk, Cîsâ gibi sen U2, 3 şavti'l-hevâ:
şavbi'l-hevâK, U2, 4 yerde: yere U2, 5. ve 6. beytler U2'de yoktur.

96

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Haber al gel baña ol şüh-ı şirîn-kârdan var yok
Muhaşşıl bir tesellî vir baña ol yârdan var yok
- 2 Bilür varın yogun ufağ tefek dirler seni söyle
Dehân-ı nâzik-i şüh-ı şeker-güftârdan var yok
- 3 Temâyüz var mıdır temyîz kıl a^cdām beyninde
Amân gel bir şeker-çîne leb-i dildârdan var yok
- 4 Vaşıldan müjde-res a^cdāmı yokdan var iden Allah
İşitdirsün dü-ğarf-i la^cl-i cân-âzârdan var yok
- 5 Gül-i şebnem-çekâne can delîlin ber-nühüft-âvâ
Habercik vir nevâ-yı candelîb-i zârdan var yok
- 6 Şabâ çîn-i ser-i zülfin nühüfte yokla bir kerre
Dil-âgâh it beni hâl-i diliberdârdan var yok
- 7 Aceb bir neş'e var mı sende cîrfân-ı ilâhîden
Dil-i Kânî'yi kurtar bârî şu efkârdan var yok
- UI.68a,U2.56a,U3.39a,U4.55a,K.68b,MI.58b,M2.58b,T.69a

97

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- 1 'İkra' ve rabbünâ haleka'n-nâse mîn ^calak'
Goftım mâ herâyine sübhâne men hâlak
- 2 Hâkî ki sîne râ burdî hem zi gûş ken
Ya Fâlika's-şabâh ve yâ hâlika'l-felağ
- 3 Gülgün bād-pā-yı sipihr-i kebūd râ
Gû ez kücâ dehîd caceb cāme-i belak
- 4 İn heft silsile ki be-dest ü be-pā-yı mâst
Ez küre-i ki yâfte in âhenîn hâlak
- 5 Mâ ez ki zâdeim ü ki perverd(noksandır)
Mâ her çi gofteim ü şenîdim muhtelağ
- UI.68b,K.69a,U3.39a,T.69a,U2.81b,U4.80a,-MI,M2

HARFU'L-KÂF

98

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün(Fa^clün)

- 1 Şikâr-gâh-ı emel dūr pây-ı kudret leng
Seg-i mu^callim-i nefis-i harîş süst-âheng
- 2 Kemîn-i dilde raşad-bîn vaqt-i fursatdır
Emîn şandığımız şâ'id-i sebük-ferheng
- 3 Huşul-i kām-ı mu^callak zen-i hevâ-yı ümîd
Derûnu ber-çaraf itmiş o şâh-bâz-ı âveng
- 4 O şüh hâtırım avlar rakîb ider âzâr
Şikâr-h^wâreligi cayb şaymaz ol bî-neng
- 5 Bu teng kâfiyelerle dehânı vaşfında
Nedir suhunde bu cacz u fütür-ı teng-â-teng
- 6 Şu bî-direng sipihr itdi bî direng bizî
Ki reng-i dîde olan eyler elbet adama reng

97/I hâlake'a'n-nâse:hâlake'a'l-insâne K,3 cāme-i:kisve-iN,
98/I süst:semtK,6...itdi bî-direng bizi:itdi bîdireng biriK,
/reng-i.dîde:reng-dîdeK, 97.gazelin ilk iki beyti U2 ve U4'de
muqattaât kısmında kıt'a şeklinde yer almaktadır.

- 7 Bedîheten kim iderse bu şîrîmi tanzîr
Sezâ anîñ serine kâniyâ zerîne-çeleng
UI.68b,U2.56a,U3.39a,U4.55a,MI.58b,M2.58b,T.69a,K.69a

99

Mefâ^cilün/Fe'ilâtun/Mefâ^cilun/Fe'ilün

- I Felek hemân beni mi bulduñ imtiñân idecek?
Garîk-i lüce-i endüh-ı bî-kerân idecek
- 2 Hadeng-i şîve-i kavs kadar bu menzilde
Bu bî-nişânı mı gördü hemân nişân idecek?
- 3 Virdi bir söz ile cânını saña câşık
Ne var o gamze-i hûn-rîz arada kan idecek
- 4 Aķık-i pâre-i laht-ı derûn-ı hûn-ı ciger
Derûn-ı sîne-i çâkim mi buldu kân idecek?
- 5 Ferâh-nây-ı felekde gönül mü kaldı hemân
Metâ^c-ı miñnet ü naķd-ı gamı nihân idecek
- 6 Müsâferetse yeter ic̣tikâf ise kâfî
Benim derûnumu mu buldu gam mekân idecek?
- 7 Latîfedir saña maķşûd gam yeme ey gam
Yine karîha-i kânîdir âşiyân idecek
UI.68b,U2.56b,U3.39b,U4.55b,K.69a,MI.59a,M2.59a,T.69b

100

Mef^cülü/Fâ^cilâtü/Mefâ^cîlü/Fâ^cilun

- I Geçmez ele kolaylıgile dâmeniñ seniñ
Virse yakayı bârî ele gerdeniñ seniñ
- 2 Yer kalmamış nezâreye cüşşâķ-ı zâr için
Almış raķîbler yine pîrâmeniñ seniñ
- 3 Ton üstü sanma döstlüğü vaşlın niyâz idüp
Şarılса cism-i pâkiñe pîrâheniñ seniñ
- 4 Kurbânıñ oldıgım göre şu cân fidâlıgı
Hâl-i lebiñ dimez dil ü cânı beniñ seniñ
- 5 Her çend seng-dil ise de yumşar beni gorüp
Nâziklik ile günlümü aldı teniñ seniñ
- 6 Kânî n'ola boğazı gicişse lebiñ öpüp
Tozlu oturdu hâme-i şûr-efgeniñ seniñ
UI.69a,U2.56b,U3.39b,U4.55b,K.69b,MI.59a,M2.59a,T.69b

101

Mefâ^cilun/Mefâ^cilun/Mefâ^cilun/Mefâ^cilun

- I Niçün bir de tegâfûl rukdesinden kalkmaz başıñ?
Gül-âgîn-i hayâl-i hâmdan ider bâlîn-i nâz başıñ
- 2 Niçün bu vâz-gün tas-ı hired-fersâ tehlî kalsun?
Hayâl-i hâmdan bir kerre de gelmez mi vaz başıñ?
- 3 Degildir az hırs-ı mal u cah ey dil yeter gayrı
Dimâg-efsürde eyler az az bu hırş u az başıñ
- 4 Çıkmaz başa başdan başa kûşış-âzmâ olsañ
Gider araya bir gün ister azma ister az başıñ

99)6 kâfi:Kânî K/derûnumu mu:derûnumu K

100/3 pîrâheniñ:pîrâmeniñ K

- 5 Dırāz itme sözü rāz-ı felek rūh-āşinā olmaz
Düşürdükcce seni endişeye dūr u dırāz başın
- 6 Raķib ile sülūk u seyre Kānī cān-sipār olma
Kuzu-mānend o merdüm-hwārdır yer ol kirāz başın
- UI.69a,U2.57a,U3.39b,U4.55b,K.69b,MI.59a,M2.59a,T.69b

IO2

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Felek n'itdiñ ki benden big ölümle intiķām aldıñ
Anı fikritmediñ ki boynuñā hūn-ı harām aldıñ
- 2 Yetişmek istemez miydi ā zālīm meyve-i maķşūd?
Kopardıñ ğadr idüp ölmezden evvel anı hām aldıñ
- 3 Aceb bir ben miyim dil-hūn-ı ğadriñ biñ mi yüz biñ mi?
Vefāsızlık mesānīdinde pek cālī-maķām aldıñ
- 4 Nedir hūnīligiñ cellād mı mirrīh mi n'olduñ?
Meger fermān-ı bī-dermān nefy ü katl-i cām aldıñ
- 5 Görürler görmesem ben idicek zīr ü zeber Allah
İyü günler görürsiñ şanma zīrā bed-ducām aldıñ
- 6 Sefer-bersin seniñ de dā'imā ber-geştedir hālīñ
Niçün sen boynuñā böyle vebāl-i pūr-āşām aldıñ?
- 7 Seniñ ben boynu bağlū cābd-i memlūkuñ muyam ey çarh?
Benim rām olduğım gördükde zannitdiñ ğulām aldıñ
- 8 Bu gūne qahramānlıklar ider kalmamışiken sen
Qahırlar eylediñ bu Kānī-i nā-kāma kam aldıñ
- UI.69a,U2.57a,U3.40a,U4.56a,K.70a,MI.59b,M2.59a,T.70a

IO3

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Seniñçündü raķiban ile nāverdim niçün küsdüñ?
Yoluñda bī-muħābā cānımı virdim niçün küsdüñ?
- 2 Beni dirdiñ ki bu kutbu'd-devā'irdir maħabbetde
Miyān-ı merkez-i cışkıñda miħverdim niçün küsdüñ?
- 3 Nigāh-ı germ mi itdim yā bād-ı serd mi esdi?
Günāhım ne ne oldu bācis-ı tardıñ niçün küsdüñ?
- 4 Sihām-ı cām-ğüdāz-ı āhı atdım tā verā-yı Carş
Kemān-ı şavķı ol ğāyātde gerdim niçün küsdüñ?
- 5 Eger esrārīñı fāş eyledimse gizleme lillah
Seni ben cānlar ortasında gizlerdim niçün küsdüñ?
- 6 Vişālin hwāhişin Carz eylemişdim cān-ı ğüstāhıñ
Anı da ānladıñ bildiñ haber-berdim niçün küsdüñ?
- 7 Yoluñda dīde şalkım şalkım incüler nişār itdi
Gel ey şeh-vār-ı vārım cevher-i ferdim niçün küsdüñ?
- 8 Her aCzā zerre zerre pāre pāre laht laht oldu
Hemān bir cān qaldı anı da serdim niçün küsdüñ?
- 9 Gül-āb-efşān-ı hūsn-i tesliyet idiñ baña evvel
Çū yanıñda buħūrdānile Canberdim niçün küsdüñ?
- IO O gül-ruh esb-i nāz üzre piyāde ben niyāz-āmīz
Şeh-i şaṭranca döndü ķurca-i nerdim niçün küsdüñ?

IO2/4 Nedir hūnīligiñ:ligiñÜ3

IO3/3 Nigāh-ı germ mi:Nigāh-ı germik

- II Gelürdün Kānī'ye her-bār yıldızlar barışmışdı
 Tutup öpsem de küsmez ba^cdezin derdim niçün küsdün?
 UI.69b, U2.57a, U3.40a, U4.56a, K.70a, MI.59b, M2.59b, T.70a

IO4

Fā^cilatün/Fā^cilatün/Fā^cilatün/Fā^cilün

- I Lekkelendirme peleng-āsā kabā-yı Carzı pek
 Pöstün-i şîr zîrâ istemez nakş u benek
 2 Hâtırın itme şikeste imtiḥānsız kimseniñ
 Kesr-i kalb-i ehl-i istignāya hiç kâr itmez ek
 3 Ekme her bir toḥmu temyîz itmeden keyriyyetin
 Mevsiminde nef^c-i ümmîd itdigiñ maḥşûlû ek
 4 Hukı hep sâbit-kadem olsun diyen her kârda
 Olmasun mâende-i devr-i felek kendü dönek
 5 Hisseti gâlib olur dirler felek-meşrebleriñ
 Şüfre-i gerdûnda devreyleyen iki çörek
 6 Hud^a itme kavı ü fi^clinde şakın Câriflere
 Meşreb ehli istemez sâğarda kıl deñlü direk
 7 Da^cvet-i aḥbāba çün bād-ı şabāeyle şitāb
 Da^cvet-i a^cdāya dizgin ger atıl başını çek
 8 Fā'ide yokdur umûr-ı ictibārîde dime
 Şatdırır zîrâ duḥānı boğça vü dizi göbek
 9 İmtinān ile yeme rengin-simāt herkesi
 Sîr-çeşmāndan kabûl eyle noḥud u mercimek
 10 Kāniyā nāfi^c degil rûsvā-yı māder-zāda hiç
 Gayret-i ihvān ile pend-i peder nitseñ gerek
 UI.69b, U2.57b, U3.40b, U4.57a, K.70b, MI.60a, M2.59b, T.70b

IO5

Mef^cülû/Mefā^cilû/Mefā^cilû/Fe^cülün

- I Bir yaña olup al ayagı ele ser çek
 Sen baña yalan söyleme ben de saña gerçek
 2 Bintü'l-Cinebiñ semtine yaklaşma müdāmā
 Bari çeker isen kucaga taze puser çek
 3 Esp-i himem-i nâz-ı perişānı egerle
 Ol saña baş egmez dime billah eger çek
 4 Çekmem dime kahrın degerin aña o şūḥuñ
 Degmez mi şanursın bu kadar nāza uger çek
 5 Meynāneue pîr-i meyi bintü'l-Cinebi gor
 Muğ-beççeyi kâñi bu ikisine siper çek
 UI.70a, U2.57b, U3.40b, U4.56b, MI.60a, M2.60a, T.70b, K.70b

IO6

Mefā^cilün/Fe'ilatün/Mefā^cilün/Fe'ilün(Fa^clün)

- I O kim anıñ diyesırrı rızā-yı yāre gerek
 Derün birün niçe biñ şerḥa niçe pāre gerek
 2 Der-i nigāra varılmaz efendi gözlemeden
 Peşin o dergehe varmağa istihāre gerek
 3 Gönülden Cāşık olan istifāza-i nūra
 Seb-i siyāh gibi iki yüzü kara gerek

IO4=3, 4, 5, 6 ve 7, 8, 9 beytler K'de yer almıştır. 7, 8, 9 beytler U2 ve 4'de yoktur.

- 4 Yem-i vişâlde dâ'im şinaha t̃alib olan
Mişâl-i m̃ahî-i yem-i cismi pâre pâre gerek
- 5 Huzûr-ı yârda rû-yı siyâhdır matlûb
Felekde girmeye ol meclise sitâre gerek
- 6 Emîr-i kişver-i dildir egerçi C̃arîf olan
Velî bu şâhlığa K̃aniyâ emâre gerek
- UI.70a,Ü2.57b,Ü3.4Ia,Ü4.56b,K.70b,MI.60b,M2.60a,T.7Ia

I07

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa^clün)

- I Ey benim behçe-i vech-i hasenim h̃oş geldiñ
Gülşen-i h̃üsn-i dilim gülbedenim h̃oş geldiñ
- 2 Şekeristân-ı melâhat saña mı mansıb idi?
Ey benim t̃utî-i nâkes-suhenim h̃oş geldiñ
- 3 Uzayup nâzişi günden güne m̃anend-i berât
Defter-i mühr-i vefâyı dürenim h̃oş geldiñ
- 4 Dilenüp gezmede ben gâh zekât-ı h̃üsnüñ
Dilimi kârd-ı gamla delenim h̃oş geldiñ
- 5 Nâz iden âhir-i h̃üsnünde haţ-ı sebzi ile
Vādî-i h̃üsnde Hıẓr'a irenim h̃oş geldiñ
- 6 Dilini çiyneyerek nâz iderek K̃anî'ye
Sekkerin harf-i zebânın gevenim h̃oş geldiñ
- UI.70b,Ü2.58a,Ü3.4Ia,Ü4.56b,K.7Ia,MI.60b,M2.60a,T.7Ia

I08

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Uçdu mürğ-i dil-i zârım yuvadan zâr iderek
Azm-i gül-geşt-i çemen-şuffe-i gül-zâr iderk
- 2 Sen dañi Çamlıca seyrinde şanursın kendin
Üsküdâr serviligi fikrini der-kâr iderek
- 3 Eski dârın katı dâr oldu o çamlar bardağ
Gel çenâr itme bizi beyhude bî-zâr iderek
- 4 Mürşid-i hem-rehiñ olmak gerek ey rûh-ı revân
Kendüni bedrâka-ı şâh-reh-i yâr iderek
- 5 Sen seni gözle ki sensin saña lâzım K̃anî
Gayrı görme özüñe cânı nigehtâr iderek
- UI.70b,Ü2.58a,Ü3.4Ia,Ü4.57a,K.7Ia,MI.60b,M2.60b,T.7Ia

I09

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Murâd itmezse Hakk billah iş olmaz añladık bildik
Sebû-yı bâde-i âmâl tolmaz añladık bildik
- 2 O gülşen kim hemîşe pâğ-bânı Hâzret-i Hakkdır
Anıñ gül-gançesi billah şolmaz añladık bildik
- 3 O kim evvel olur şâne-zen-i gîsû-yı isti'câd
Mişâl-i sünbül-i ter saç bulmaz añladık bildik
- 4 O kim taqdîr-i ezelde h̃üsnin anıñ bî-zevâl itmiş
Öñünde sām da esse bozulmaz añladık bildik

I06/I niçe biñ pâre gerekÜ3,pâre:yaraÜ2,3,4,I08/Çemen-şuffeÜ3
3 Eski dârın:dârınÜ3,I09/I bâde-i:bādî-iK.

- 5 O gül kim Hâzret-i Hakk reng ü bû virmiş aña ey dil
Dimâğında şadâkatsiz kokuılmaz añladık bildik
- 6 İuhûm-ı ehl-i Cıışk elbette semm-i zûd-fersâdır
Cihân hep ejdehâ olsa şokulmaz añladık bildik
- 7 Kerâmet tâcî her bir başa lâyıķ mı degil Kânî
O tâc-ı mekremet her başa olmaz añladık bildik
- ÜI.70b,Ü2.58a,Ü3.4Ia,Ü4.57a,K.7Ia,MI.6Ia,M2.60b,T.7Ia

IIO

Fâ^cilâtün/Fâ^cilâtün/Fâ^cilâtün/Fâ^cilün...

- I Kalmasun şam-ı vişâl-i yâra dâğı kimseniñ
Batmasun tâ şubha dek yârab çerâğı kimseniñ
- 2 Germî-i eşk-i tahayyürdür beni leb-huşk iden
Tolmasun bu âteş-i terden kabağı kimseniñ
- 3 Neş'e-i vaşlı humâr-ı hecre hem-âgûş idüp
Çekmesün hamyâze-i hasret kaçagı kimseniñ
- 4 Sîneler bî-dâg diller bî-gam-ı Caşk olmasun
Sönmesün dey-mâh-ı firkatde ocağı kimseniñ
- 5 Oldı leb-rîz-i gâzab sâķî meyi dökdün deyu
Sürçmesün câlemde bir kerre ayağı kimseniñ
- 6 Gamze gibi kanlı hancer gibi egridir adı
Olmasun bûy-âşinâ-yı hûn dimâğı kimseniñ
- 7 Âfitâb-ı haşrle hoşgîde olmaz dâmeni
Pây-ı hamda olmasun yârab yatağı kimseniñ
- 8 Müjde-i iqbâlde virseñ işitmek istemez
Tolmasun peygâm-ı ye's ile kulağı kimseniñ
- 9 Sâye-i pervâneden olur remîde Kâniyâ
Vaşset-âbâd olmasun künc-i ferâğı kimseniñ
- ÜI.70a,K.7Ib,-Ü2,3,4,MI,2,T

111

Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün

- I Sebük-serler olur iflâsa bâdî ser-fürû itsek
Bu zâhirdir eger endîşe-i câm u sebû itsek
- 2 Sebû-yı hâtırî fikr-i lebiñ eyler şikest âhır
Sifâl-i bâde pâk olmaz ne deñlü şüst ü şû itsek
- 3 Gelürdi tîg-i nâza şerha-i dîgerden istignâ
Harîm-ı sürhile çâķ-i girîbânîñ refû itsek
- 4 Zebân-ı hâli de lâl eyler istignâ-yı bî-hengâm
Eser yok harf-i vuşlatdan hezârân güftgü itsek
- 5 Bilürdük oldıgın bî-behregân sîr-âb-ı ye's âhır
Sikenderle berâber âb-ı Hızr'ı cüstücü itsek
- ÜI.7Ia,K.69b,-Ü2,U3,Ü4,MI,M2,T

IIO. gazel Köprülü'de normal sırasındayken ÜI'de sayfa kenarına derkenar edilmiş haldedir.

HARFÜ'L-LÂM

II2

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- 1 Her zahm-ı sinede sereler müntehî degil
Mânende-i habâb-ı derûnum tehî degil
- 2 Biz gâbe-i hakîkate kim şîr-i şerzeyüz
Şîrân bizimle elleşemez rûbehî degil
- 3 Şāhān-ı cışk müştehî-i hWān-ı cışkıdır
Bu hWānce-i se-rûzeve ammā şehî degil
- 4 Hep sehv-i secdedir ne kadar itse serāfūrū
Eşcār bağ-ı kaddiñe serv-i sehî degil
- 5 Düh düşdüm cāşıklıñ nem-i bî-gıgşına velîk
Ruhsār-ı zerdi pek de zer-i deh-dehî degil
- 6 Rûbeh-nijād ekseri ehl-i zamāneniñ
Zîrā yüze gelince heme rûbehî degil
- 7 Kānî şakın o şûr-hıred sözden ki hıç
Hāl-i tebāh-ı cāşıkınıñ āgehî degil
- ÜI.7Ia,Ü2.58b,Ü3.4Ib,Ü4.57b,K.7Ib,MI.6Ia,M2.60b,T.7Ib

II3

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- 1 Gördüm Sakız kızını yañaklar kızıl kızıl
Gözler siyeh o lacl dudaklar kızıl kızıl
- 2 Yalıñ ayak göğüs bağır açık cebin güşād
Sākî elinde cām ayaklar kızıl kızıl
- 3 Çıkış beline belki de tā sine neş'eler
Gülgün kemer-mişāl kuşaklar kızıl kızıl
- 4 Meyler gülüvv idüp harem-i humda taşsun
Olsun serāçelerle şokaqlar kızıl kızıl
- 5 Muğ-beççe duht-ı rezle keşākeş meyin çeküp
Pîr-i muğānda oğul uşaklar kızıl kızıl
- 6 Binmiş şabāvetiyle sürüp dühn-i verd-i āl
Etfāl-i şehri itdi kazaqlar kızıl kızıl
- 7 Elde mişāl-i hancer-i mirrih-i tîg-i nāz
Kānî-i zāra oldu kıyaqlar kızıl kızıl
- ÜI.7Ia,Ü2.58b,Ü3.4Ib,Ü4.57b,K.72a,MI.6Ia,M2.60b,T.72a

II4

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Tutar bālā-yı gerdūnda kamer bir mu^cteber keşkül
Degil çesbān egerçi bu kalenderlikle zer keşkül
- 2 Felak imşeb hilāl-i hāle-pîrāyā idüp der-dest
Hemānā döndü ol dervîşe tutmuş bir kemer keşkül
- 3 Sipihriñ dūn-himmet oldığın bundan kıyās eyle
Ki tutmaz āşikārā cāzifîi şāhib-naazar keşkül
- 4 Mukābil düşdü mäh-ı yek-sebe hursîde maşrıqda
Tutar bir pîr-i nūrāniye şan bir sîm-ber keşkül
- 5 Heme rû-puş esrār-ı gedāyān-ı şerm-hūdur
Anıñçün Kāniyā elden ele dā'im gezer keşkül
- ÜI.7Ib,Ü2.58b,Ü3.42a,Ü4.57b,MI.6Ib,M2.6Ia,T.72a,k.72b

II5

- I Üsülü Cāni'l-ḥubbi'lleżī hüve ḥatilu
Ve e^cūzu min hecrin izā hüve āfilu
- 2 Yā Cāliyen fevka'l-Culā ve cemāluh
Ya^clū Caleyye ve ḳadru ṣabri sāfilu
- 3 Yā rubbe ḥüsnin ṣānehu ḳad ṣānenī
Ve e^cādenī bi'l-vaşlı ḥine ü^cāzilü
- 4 Kem rāḥa rāḥu fu'ādi'l-müştāḳı fī
Neş'āti rāḥi ṣināhuhu fi'l-ḥaşılı
- 5 Min ḥamratin ṣekinet biḥā āmāḳuhu
Lemmā edāre li-ḥāṣateyhi yukātilu
- 6 Yā nūrukūm zā'et bi-fī'eke muḳletī
Yā rūḥe kem Caṭebet bi-zāke ḥavāşılı
- 7 Erzā ve enne rızāye a^ccezehū'n-nevā
Kem min ḳatīlin mükrehin yā ḳātilu
- 8 Katlā izā irzāke ercaḥu münyetī
Ve izā eşābeke hemmahu fe-nü^cāzilü
- UI.7Ib,Ü3.42a,K.72a,T.7Ib,-Ü2,U4,MI,M2

HARFÜLL-MİM

II6

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Olur pür-ḥün dü-dîdem hem-çü sāḡar dilberim aṅsam
Kelef bağlar dü-ruḥsārım o mäh-ı enverim aṅsam
- 2 Derün u dilde dāḡ u şerḫalar baş gösterir yer yer
Geçen eyyāmda ol yār ile itdiklerim aṅsam
- 3 İder seyl-āb-ı ḡam bir de bütün esbāb-ı ārāmım
Dem-i firḳatde eşk-efşān olan çeşm-i terim aṅsam
- 4 Ruḥum zerd olmaḡa başlar gözüm ser-çeşme-i sīm-āb
Dem-i ikbālde der-kis olan sīm ü zerim aṅsam
- 5 Şabāḥ-ı rüzeye a^cḳāb-ı vaşla döndürür vāḳtim
Aḳıb-i neş'ede tārī olan derd-i serim aṅsam
- 6 Uzadıḳca uzar efkār-ı u^ccūbe kıyāmetdir
Uzun gice olunca şubḫ o ḳadd-i Car^carım aṅsam
- 7 Sürāḡ-ı fikri ḡüm-geşte ider nāḡāḥ ey Kānī
Ümîd-i vaşlile tahmînlerim ḥāletlerim aṅsam
- UI.7Ib,Ü2.59a,Ü3.42a,U4,58a,MI.6Ib,M2.6Ia,T.72a,K.72b

II7

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Dilā evvel ḡöñüldü yār-ı ḡār ol gitdi ben ḳaldım
ḡam-ı dîrînemizden ḡuşsa-ḥwār ol gitdi ben ḳaldım
- 2 ḡül-i ruḥsārın idi behcet-i cān u dil-i zārım
Ol daḡı şimdi oldu gozde ḡār ol gitdi ben ḳaldım
- 3 Seniñ Cışḳıñdan özge var mı şimdi mā melek ḡayrı
Derün birün ḡamıñla her ne var ol gitdi ben ḳaldım
- 4 Benim sen ben seniñ zanneyler idim bir zamān ammā
Sen olduñ āşınā-yı şad ḡezār ol gitdi ben ḳaldım
- 5 Saña Cāşıḳ degilken Cār u nāmūs idi endişem
Hebā oldu sevelden neng ü Cār ol gitdi ben ḳaldım

II4/5esrār-ı ḡedāyān:esrār-ı ayānK,II6/2baş:başınK,7vaşile:vaşl ileÜ3

- 6 Gönül peykân-ı gamla ülfet itdi kaldı gönümde
Der âhîr-kâr o da itdi guzâr ol gitdi ben kaldım
- 7 Gam-ı agyâr u fikr-i yâr idi cân yoldaşım cumrâ
Benimle olmadı bir lahza yâr ol gitdi ben kaldım
- 8 Çıkardım tâ Hüseynîye biraz eyyâm efgânı
Muhayyer oldu vuşlatda karar ol gitdi ben kaldım
- 9 Ser-i şeh-râh-ı vuşlatda piyâde idim ey Kânî
Çün oldu eşheb-i nâza süvâr ol gitdi ben kaldım
- ÜI.72a,Ü2.59a,Ü3.42b,Ü4.58a,MI.6Ib,M2.6Ia,T.72b,K.72b

II8

Mef^cûlu/Mefâ^cîlu/Mefâ^cîlu/Fe^cülün

- I Bir kaşları yâ dilber-i sîmîn-bere düşdüm
Peykân-ı ser-i tîrine sînem gere düşdüm
- 2 Fikr-i deheniñ teng-derûn itdi hayâlîm
Bî-aşl u faşdır düşeşim yok yere düşdüm
- 3 Gönünden ider her kişi ümmîd-i vişâliñ
Sevdim seveli hâzretiñi dillere düşdüm
- 4 Esrârımı tûrmadan ider cümle tırâş ol
Sır şaklanamaz hiç caceb bir yere düşdüm
- 5 Düşdüm gam-ı hicrânla meyhâne-i caşka
Mahmûrluk elvireli derd-i sere düşdüm
- 6 Ebrûlarıñıñ fikri olup bir kara sevdâ
Karardı gözüm hasretle hançere düşdüm
- 7 Ümmîdimi keşdim hele halkıñ kapusından
Allah kapusu gibi açık dere düşdüm
- 8 Cân u şeref-i dehre gönül bağlamadım hiç
Ne fikr-i maqâmâta ne hayr u şere düşdüm
- 9 Sad hamd ki yüz bulmadı benden zen-i dünyâ
Âhîr didi kendim gibi bir şevhere düşdüm
- IO Vezneyledi mîzân-ı felek kadrîmi sad hamd
Ol vezn hisâbınca hele ben tara düşdüm
- II Her-bâr rehâ ister iken ester ü hardon
Şûfî gibi bir kendüyi bilmez hara düşdüm
- I2 Geldim kapusu önüne câlem baña güldü
Bu bâbda ey Kânî katı mashara düşdüm
- ÜI.72a,Ü2.59b,Ü3.42b,Ü4.58a,K.73a,MI.62a,M2.6Ib,T.72b

II9

Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün

- I Hâzân-dîde nihâlim nev-bahârı yıl geçer görmem
Çü nahl-ı mâtem-ârâ berg ü bârı yıl geçer görmem
- 2 Bahâr-ı hasretim dîdâr-ı yârı yıl geçer görmem
Gönül de gitdi elden ıztırârı yıl geçer görmem
- 3 Sefînem çâr-mevc-i gam çeker enginden engine
Çü keştîbân girdâbı kenârı yıl geçer görmem
- 4 Kişi kendü diyârında tesellîsiz karar itmez
Ben ise gurbet ilde gam-güsârı yıl geçer görmem

II8/9 bir şevhere:bu şevhereK,II9/Ibahârı yıl geçer :bahârı geçerÜ2
2Bahâr-ı hasretim:hasretimÜ3

- 5 Ğarīb-i ḥasretiyem ğurbet-ender-ġurbetim yārab
Peyām-āverde-i dār u diyārı yıl geçer gormem
- 6 Şabāhu'l-ḥayr-ı bām-ı vuşlatıñ berķin daḥi gormem
Ġuşād-ı ızılām-ı şām-ı yārı yıl geçer gormem
- 7 Degil ğam bir karāra hecrile ğeḥ lāl u ğeḥ zārım
Neşāt-ābād-ı rû-yı lāle-zārı yıl geçer gormem
- 8 Görünce dār-ı caşķı tar düşer dil cān atardım hep
Bi-ḥamdillah kim dār u diyārı yıl geçer gormem
- 9 Müzeyyefdir cıyār-ı külçe-i iḥlāş her yerde
Bu dāru'd-ḡarbdā ḥālis cıyārı yıl geçer gormem
- 10 Ben itdim ġālibā nāmūs-ı nāmūsiyyesin şad çāk
Taḥayyülde sürāġ-ı neng ü cārı yıl geçer gormem
- 11 Ğamım oldur bu yād ilde bahārım oldu pejmürde
O olsun bārī şu köhne bahārı yıl geçer gormem
- 12 Hüseyñilendi çok feryād dört yanım ḥişār oldu
Ḥişārı geşt-i deşt ü kûh-sārı yıl geçer gormem
- 13 Yetiş ey māḥ aylı ġünlü hasta muḥtażardır dil
Degil ayda seni ben yılda bārī yıl geçer gormem
- 14 Ne çāre yārı görsem yārı görmezsem daḥi bārī
Bu şüret-ḥûb-ı ḥwāb-ı nāz-ı yārı yıl geçer gormem
- 15 Açardım derdimi bārī serā-perde-nişīnāna
Der-i dīvār-ı yārıñ perde-dārı yıl geçer gormem
- 16 Boġundıdan cibāretdir bütün seyl-āb-ı ğam-kārı
Şu ebr-i feyzden nīm āb-yārı yıl geçer gormem
- 17 Felekden ġordüğüm hep şīve-i esterdir ey kāñi
Neşāt-ı esb-i baḥt-ı şīve-kārı yıl geçer gormem
UI.72b,U2.59b,U3.43a,U4.58b,K.73a,MI.62a,M2.61b,T.73a

I20

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- 1 Bir dem: mi olur kan yudup sāġara dönmem
Bir laḥẓa mı var ḥālīñ añup canbere dönmem
- 2 Kaldı deverāndan ser-i kūyuñda bu kâlab
Bir rütbe ki binsem serine çenbere dönmem
- 3 Kanbersiz ebed kūy-ı vefāda düġün olmaz
Ben sūr-ı vişālīñde niçün kanber'e dönmem?
- 4 Tā yek-ḡademe inmeyicek süllem-i nāzı
Zīr-i ḡademinde o bütüñ minbere dönmem
- 5 Tā delmeyicek mişķab-ı āzār-ı derūnum
Bu kānda Kāñi-i nigū-cevhere dönmem
UI.73a,U2.60a,U3.43b,U4.59a,K.73b,MI.62b,M2.62a,T.73b

I21

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- 1 Çekmem ebedī dekk ü külāhı dönerim
Hergiz olamam ya^cnī mübāḥī dönerim
- 2 Āḥ eyleyemem āḥ seni eylemem āzār
Hep ḥāṭır için eylemem āḥı dönerim

II9/5 Peyām-āverde-i:Piyāde-āverde-i K,I20/5 Kāñi-i:KāñiÜ3

3 Ne çarha ne bir kimseye töhmet iderim ben
Çok diñleyemem baht-ı siyāhı dönerim

4 Hisseyledigim anda kudūm-ı şeh-i şevki
Çalinsa eger nevbet-i şāhī dönerim

5 Hakk söz baña te'şir ider elbette Kānī
Olsam da haṭā semtine rāhī dönerim

UI.73a, Ü2.60a, U3.43b, U4.59a, K.73b, MI.63a, M2.62a, T.73b

I22

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

I Cīnān-ı ihtiyārım gitdi elden yārımı gördüm
Ayakdan kaldım ol serv-i sebük-reftārımı gordüm?

2 Bugün bir seng-dil-i dildār-ı bī-rahma düçār oldum
Taş aındırdım dil-i dīvāneye kuhsārı mı gordüm?

3 Şikāf-ı sīnede hāl-i dil-i pür-hūnu seyrıtdim
Belā bezminde ki peymāne-i ser-şārı mı gordüm?

4 Bayılmış bir büt-i tersā-fürūşa Caklın aldırılmış
Yıkılmış rüz-ı mestīden dil-i huşyārı mı gordüm?

5 Muqarrerdir kemend-i hāle-i āgūşa bend itmek
Bu şeb rü'yāda Kānī ol kamer-ruhsārı mı gordüm?

UI.73a, K.74a, -Ü2, U3, Ü4, MI, M2, T

I23

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

I Cānā seni ben miḥnetile terk ideyazdım
Billah ben ey tāze gül Türki de yazdım

2 Dil-i Türki de baş türki de cān be-kef oldum
Ben nāme-i ḥasret yazısın Türki de yazdım

3 Yokluk kokuşın çün deheninden kokuşadım
Varlık kapusın yok yire berki de yazdım

4 Sāde gül-i hōd-rūya müşābih idi dāğım
Her bergini ben bir gül-i şad-berg ideyazdım

5 Meşhūr budur Cāşıkā Bağdād ırağ olmaz
Rüz-nāme-i hicrānıñı da ger gideyazdım

I23/I miḥnetile:miḥnet ile Ü4

- 6 Tenhā o gülün rengi yāhūd bûyı degilmiş
Cân levhine bu rengi de gül-bergi de yazdım
- 7 Kānī nigehe künd ideli şafha-i cānı
Sersemlikle kendimi de terkide yazdım
ÜI.73a, U2.60b, Ü3.43b, U4.59b, K.74a, MI.63a, M2.62a, T.73b

I24

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- 1 Senden özge dil-rübāyı hūr olsa istemem
Āfitāb-āsā ser-ā-pā nūr olsa istemem
- 2 Olmadıkça sūr çār-erkān-ı ^cunşurdan birün
Şeş-cihet pīrāye-bend-i sūr olsa istemem
- 3 Kaynamadıkça çi nā-ka^cr-yāb-ı şavqdan
Girye-i nāgehle çeşmim kūr olsa istemem
- 4 Mülk-i istignāda hem-vāre Süleymān olmayan
Maşlahat-fermā-yı mār u mūr olsa istemem
- 5 Kesmeşe mānende-i burhān-ı ka^cı dilleri
Satır-ı eş^cārım eger sātūr olsa istemem
- 6 Heft-h^wān-ı nefis-i bed-kāra dil olmazsa garīm
On sekiz biñ ^cāleme me'mūr olsa istemem
- 7 İtmedikce nezd-i kurb-i haqqda isbāt-ı vücūd
H^wāhiş-i dāreynden dil dūr olsa istemem
- 8 "Leyse li'l-insāni illā mā sa^cā"dır maṭmaḥım
Kām-ı ^cālem-i bī-zer ü bī-zūr olsa istemem
- 9 Maḡhar-ı nūr-ı tecellī olmayınca Kāniyā
Başdıgım yerler ser-ā-pā tūr olsa istemem
ÜI.73b, U2.60b, Ü3.44a, U4.59b, K.74a, MI.63a, M2.62b, T.74a

I25

Me^cülü/Me^cülü/Me^cülü/Fe^cülün

- 1 Nerm ister iken dilbere ser-keşlere düşdüm
Bir şuda idim gamla ki āteşlere düşdüm
- 2 İtmezken ebed būs-ı girībāna tenezzül
Baht-ı siyeh-pestimi gör peşlere düşdüm
- 3 Evlād-ı ^carab sevmege itdim heves ammā
Bahtım kara bir olmayacak eşlere düşdüm
- 4 İāl itdi beni dārbet-i ser-pençe-i qahrın
Ellerle işāret iderim başlara düşdüm
- 5 Derletdi ten-i Kānī'yi hummā-yı firāqın
Sevdim seni cānā yine āteşlere düşdüm
ÜI.73b, U2.60b, Ü3.44a, U4.59b, K.74b, MI.63b, M2.62b, T.74a

I26

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ey şüh-ı siyeh-çerde seni görmese adam
Tārīk olurdu gözine çehre-i cālem
- 2 Bir kez seni sersem o ser-i şuffe-i vaşla
Biñ gamla ser-i cāşıkıñ olmaz idi sersem
- 3 Minnet mi kalurda heves-i vuşlata cānā
Bir kerre eger bezm-i vefāda seni görsem
- 4 Dāğ-ı dilime hancer-i āzārı gibi yok
İnşāf olunsa güzelim dirhem ü merhem
- 5 Āyīne-i ruhsārına reşk eylese hurşid
Mehtāb geyer hasret ile cāme-i mātem
- 6 Bir gün mü geçer ki seni zikr itmeye kānī
Bir dem mi olur şevkiñle eylemesün dem
ÜI.73b,Ü2.6Ia,Ü3.44a,Ü4.60a,K.74b,MI.63b,M2.62b,T.74a

I27

Fā^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün

- I Tārīk-i dār u diyārım aña mı acıyayım
Mübtelā-yı gam-ı dārım aña mı acıyayım
- 2 Bir yaralı berelü beste-i fitrāk-i gamam
Kātı bī-rahma şikārım aña mı acıyayım
- 3 Zīr-i meşk-i şeb-i firķat qaraları aşdı
Meşk-i hasret qaralarım aña mı acıyayım
- 4 Meyledir rābıta-ı zindegī-i her-bārım
Rūz u şeb bāde-gūsārım aña mı acıyayım
- 5 Hecr idelden beni jengār-ı gam-ı yāra düçār
Kāniyā sīne-figārım aña mı acıyayım
ÜI.74a,Ü2.6Ia,Ü3.44b,Ü4.60a,K.75a,MI.63b,M2.63a,T.74b

I28

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ağardı dü-çeşm-i siyehim gözlemelerden
Gül-handeye dil-beste iken ağılara düşdüm
- 2 Yüzsem n'ola dürt elle yem-i eşkim içinde
İki ayağınla çabucağ ağılara düşdüm
- 3 Gül-ruhlariña nāzır iken zülfün ilişdi
Āzād-ı serv-ķaddiñ iken bāğlara düşdüm

I24/3 çeşmim çeşmK,6 me'mür:nāmürK,2//I dārım:zārımÜ3

- 4 Eşk eşmesi pek çağlağan ammā neme iāzım
 Çün ben o akındıda hele çağlara düşdüm
 UI.74a,U3.44b,K.75a,MI.64a,T.74b,U2.83a,U4.81b

I29

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ağyār ile çünküm yine cāānımı gördüm
 Āh-ı āteş-i gayret ile her yanımlı gördüm
- 2 Kõşu kapısı eylediler şerha-i dāgīñ
 Āhū beçe-i nāz o cīrānımı gördüm
- 3 Çeşmim ilica seyrin idüp sīneye şapdı
 Germābe ararken hele külhānımı gördüm
- 4 Alnımda niçe anlar idi hiç beşāset
 Yoğınen efendim hele ben ānımı gördüm
- 5 Cān mulsar olur mu yā taşavvur gütürür mü?
 Dñn halvēt-i germābede ben cānımı gördüm
- 6 H^wābīde iken gördümiki bñsecik aldım
 Öpdüm dehenin yok yere hep kanımı gördüm
- 7 Kāñī o geçidden ki geçenlerde geçerdīñ
 Geçmiş o hevā nāvek-i perrānımı gördüm
 UI.74a,U2.61a,U3.44b,U4.60a,K.75a,MI.64a,M2.63a,T.74b

I30

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Māhım seni ben pençe-i hursīde degişmem
 Ol sīne-i şāfı dem-i ispīde degişmem
- 2 Bir lahza seniñle bile olmak hevesin ben
 Şad ^cömr-i girān-māye-i cāvīde degişmem
- 3 Nekbet-zedelik nüktesiniñ şīvesini ben
 Kañh-ı lūgate şan^cat-ı tevlīde degişmem
- 4 Darbu'l-meşel-ifikr-i dehānı meşēla ben
 Her ~~birahene~~ olsa da hāyīde degişmem
- 5 Pīçiş-fiken-i tırra-ı idrāk ola bir söz
 Yektā-gūhere olsa da pīçīde degişmem
- 6 Kāñī bu kühen hırka-i peşmīne homala
 Seh virse eger tahtile tācı da degişmem
 UI.74b,U2.61b,U3.45a,U4.60b,K.75a,MI.64a,M2.63a,T.75a
- I30/4 Her bir suhene:Her bir şahneU2.I28.gazel U2ve 4'de yalnız
 ilk iki beyit ve kit'a halinde mevcuddur.

I31

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I ~~Sen ne deñlü nāz~~ eylerseñ yine ben bundayım
Çok iderseñ az eylerseñ yine ben bundayım
- 2 Sırr iderseñ hōş dil ü dīvāneniñ esrārını
Ya^cnī keşf-i rāz eylerseñ yine ben bundayım
- 3 Sağ ol itmezseñ de ey şūh-ı cihān va^cde vefā
Luţfidüp incāz eylerseñ yine ben bundayım
UI.74b,Ü3.45a,K.75b,MI.64a,T.75a,Ü2.8Ib,U4.80a,-M2

I32

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Demī zühhdā rā hem-bezm-i nūş-ā-nūş mī-sāzem
Ki hōd rā bī-hōd u bā-hūş-rā bī-hūş mī-sāzem
- 2 Eger hāmūş bāşem ser-be-ser ger mī-şevēd ^cālem
Eger güyem cihān rā zerre zerre gūş mī-sāzem
- 3 Firūzān mī-şevēd ez cünbiş-i men hānedān-ı zühd
Ve zīn bād āteş-ender-hırmēn-i has-pūş mī-sāzem
- 4 Gehī āyem birün ez ^cuhde-i şükr-i Hāḫḫ şirket
Ki bisyār der ḳīb u na^cş vey ber-dūş mī-sāzem
- 5 Be-zühhdā ān zamān i^ccāz-ı hūsneş sır konem Kānī
Ki çüb-ı huşk u seng-i saht rā pür-cūş mī-sāzem
UI.74b,Ü2.6Ib,Ü3.45a,Ü4.60b,K.75b,MI.64b,M2.63a,T.75a

I33

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Be-sūyet tābegī çün āb-ı cev cevlān-künān bāşem
Be-kūyet hem-veñ-ı bād tā çendīn vezān bāşem
- 2 Be-şūy ez şūretem levş-i heyūlā-yı tesellī rā
Ki bīrün zeyn-i ḳībāb pür-hevā-yı āsmān bāşem
- 3 Ruḥ-ı hurşīd-sān benmā vü eor-i gīsuvān ber-dār
Ki der-dest-i hevā-yı ^cışḫ çün zerre devān bāşem
- 4 Lebet fermā ki tā kām-ı men dīvāne fermāyed
Vezān pes der-reh-i sūrāt ser tā-pā revān bāşem
- 5 Nemādendān-ı mervārīd-vār-ı hande peymāyet
Ki tā çun Kānī-i bī-māyegān-ı çend kām bāşem
UI.74b,Ü2.6Ib,Ü3.45a,Ü4.60b,K.75b,MI.64b,M2.63a,T.75b

I31/I eylerseñ: iderseñ Ü3,2 Sırr: Sırr Ü3. I31. gazel Ü2 ve U4'de mukat-
taat kısmındadır. İne deñlü: ne kadar Ü2,2 dil ü: dil-i Ü4

HARFÜ'N-NÜN

I34

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Hep evvelki şu istersin yürü Allahile ol sen
Gönül ben gitdim işte gayrı āh u vāhla olsun
- 2 Vefā-dārān-ı rāh-ı ^cışğdan bir haṭve ayrılma
Şapa yollarda gezme var yürü hem-rāhla ol sen
- 3 Uyanıklar uyurlardan selāmetdir seferlerde
Çü rāh-ı ^cışğa düşdün gel dil-i āgāhla ol sen
- 4 Dime hergiz bu uzun bu kısa ta^cdīl-i erkān it
Ki ne tūl-ı emel ne himmet-i kūtāhla ol sen
- 5 Zarar gelmez kişiye kendü cinsinden kem olsa da
Hilāf-ı cinsi ko akrānla eşoāhla ol sen
- 6 Gel ey hādī-i rāh-ı ^cışğ gitme gayrı bir semte
Biraz da himmet eyle kānī-i gümrāhla ol sen
UI.75a,U2.62a,U3.45b,U4.61a,K.76a,MI.64b,M2.63b,T.75b

I35

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I ilāhī meş^cal-i rāh-ı hüda it baṭa nūr ismin
Ni^cam-perverdeñe sen mūcib-i şükr it şekūr ismin
- 2 Reh-i ^cışğında cüstüçü-ı haḳku'l-haḳka gayret vir
Refīḳ-i rāh-bīn it her ^cazīmetde gayūr ismin
- 3 Meded kim perdeler çāk oldu sırlar fāş diller hūn
Daḥi kanḳı güne şaḳlarsın Allahım gafūr ismin
- 4 ^cAzīz-i zu'ntikām ismin netīce-zīb-i hāl i me
^cAfüvv ismine hem-dem kıl hālīm ismin şabūr ismin
- 5 ilāhī maḫhar-ı hāşşiyet-i ism-i ^cazīz ile
İden sensin çoḡalıp eret üzre silm u nūr ismin
- 6 Ğulām u cāriye niçun gerek olmayıcak mevlā
Gönüllerde mü'esser eyleyen rıdvān u hūr ismin
- 7 Ācir sensin şehīd-i ğazve-i ^cışğa diyet sensin
Haḳīkatce küfurdür bende yād etmek ecūr ismin
- 8 Bilenler sırr-ı taḫḳīḳi bulurlar semt-i tevfiḳi
Lisāna almaḳ ister mi hele dāru'l-ğurūr ismin
- 9 ilāhī yazma luṭf it defter-i bigānegān içre
Yazarsañ āşinādan yaz bu ^cabd-i mend-būr ismin

- IO Hemān Allah hemān Allah hemān Allah ey kānī
Ararsaṇ anda bulursın o ma^cşūkuṇ kuşūr ismin
UI.75a,U2.62a,U3.45b,U4.61a,K.76a,MI.65a,M2.63b,T.75b

I36
Mef^cūlu/Fā^cilātu/Mefā^cīlū/Fā^cīlūn

- I Ey bād-ı şubḥ ^cāşıkı hīç yād ider misin?
Bīgāne-vār yā unudup yād ider misin?
- 2 Hep pāreler misin dil-ü şadr u dimāğımız?
N'itseṇ gerek daḡi güzelim yā dider misin?
- 3 Peygām-ı vaşlı bizlere fāş eylediṇ güzel
Ol rāz-ı ser-nühufteyi de yāda der misin?
- 4 Pīşānī-i reşāşe-çekānın görüp didim
Ey hūn-ı ^canberīn ^caceb ol yada der misin?
- 5 Sīneṇ ki bāb-ı vaşlıdı ^cuşşāka bestedir
Güller gibi açılmadasın ya da der misin?
- 6 Tā rabbi yessir okur iken ol elif-ka-dem
Kaddim donerdi lāmelife yāda der misin?
- 7 Āgāh iken vişālīni va^cdeylemez idiṇ
Āyā o sırrı sen bize rü'yāda der misin?
- 8 Āyā vefāda pāyemizi aṇladıṇ mı hīç?
Benden lehī kalur genīce yādı der misin?
- 9 Ey sürḡ-rū-yı ^cışık-ı siyeh-mest olup genī
Haṇçer çeker misin kışacık ya dı der misin?
- IO Ben bildigim dimeşsin o egri sozu velīk
Ebrūsına hilāl dı yā yā dı der misin?
- II Bir nīm iltifāt da itmez geçerse yār
İtdiṇ bütün fidā bizi sen yā dı der misin?
- I2 Ol şeh-suvār-ı nāza sen çiynerdirse de
Geldim kapuṇa şevkile yayadı der misin?
- I3 Yaydı bizi cunūn-ı maḡabbetle ^cāleme
Yā kim ^cuşūr-ı vaşlile yayadı der misin?
- I4 Ehrūların muḡāṭab idin istigāsede
Ḥarfu'n-nidā'-ı ḡācibuhu ya'dı der misin?
- I5 Te'şīr-i zıkr-i erre dimāğı ider tasīḡ
Men ḡanne ^cabdenü Zekerıyyā'dı der misin?

I36/I ...ya unudup...:....unudupU4

- I6 Eyle nuhüfte sînede sen ^cışkı kâniyâ
Ol rāz-ı ser-be-muhru dime yadı der misin?
ÜI.75b,Ü2.62a,Ü3.46a,Ü4.61a,K.76b,MI.65a,M2.64a,T.76a

I37

Mef^cülün/Fā^cilāü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Dil virme hāline seni rüsvā ider şaķın
Sevdā-yı zabt-ı mülk-i süveydā ider şaķın
2 Mevc-i belāda merdüm-i çeşm olalı ğarīķ
Korķum bu hūn-ı dāğın deryā ider şaķın
3 Virme sipāh-ı nāza bu vechile i^ctinā
Ordu-yı şabr ^cāşıkı yağmā ider şaķın
4 Dīvāne-vār nā-be-maķal cānıma hücüm
İtmez dime nigāhlı cānā ider şaķın
5 Öldürse de seni dime öldürme kâ'il ol
Ol ^cîsî-i dü-leb gelür ihyā ider şaķın
6 Kānî seni o ^carbede-cū imtiḥān idüp
Muṣṭarrı şad-ḥavādıs ü ğavgā ider şaķın
ÜI.75b,Ü2.62b,Ü3.46a,Ü4.61b,K.76b,MI.65b,M2.64a,T.76b

I38

Mefā^cilün/Fe'ilātun/Mefā^cilün/Fa^clün

- I Gönülde ^caşķ yogise şarābı neylersin
Ḥarāret olmayıcaķ ābı neylersin
2 Derün u sînede çün dāğ u şerḥa yok şūfî
O ḥalkasız rezesiz köhne bābı neylersin
3 Şerār-ı ^caşķ kanı sende ḥāmsın var piş
Ki pişmemiş kanı tamar kebābı neylersin
4 Gönül gönül niçe bir sen yapılmadıñ gitdi
Yıkılmaķ ister o cāy-ı ḥarābı neylersin
5 Neṣāre-i ruh u ğisūsı var iken Kānî
Giceyle seyre çıkup māh-tābı neylersin
ÜI.76a,Ü2.63a,Ü3.46b,Ü4.62a,K.77a,MI.65b,M2.64b,T.76b

I39

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün

- I Nedir bu va^cde-i ferdā saña düşer mi yalan?
Kim idigin bilemem ben ise bu gönlüm alan
- 2 Unutma ^cāşık-ı üftādeñi efendicegim
Efendim eski kuluñdur bu bende-i nālān
- 3 Kāra kura görür oldum ġarīb rü'yālar
Aşup karaları sevdāyī-i siyeh-hālān
- 4 Göñül hāzīn hāzīn añlayup yürek oynar
Bilürsin ortāda billah oynayan çalan
- 5 Belürsiz oldu bezmde kemāl-i mestīden
Göbek atan yürüyen şīvelerle baş şalan
- 6 Baña inanmaz ümīd-i vişāle düşdigime
Vefāya va^cde ider itmez o yalan bu yalan
- 7 O türk-beççeye söz mü geçer nezāketle
Bir iki lafz-ı fużülāne kaldı ġayrı kalan
- 8 Raķīb de ġam-ı fikr-i vişāle talmışdır
Göñül birisi de sensin hem o fikirde talan
- 9 O şāh-bāza ızaķdır bu hāķa-ı tevķīd
Nedir bu hōd-menişānda olan yalan tolan
- IO Ne bu tegāfūl-i nā-gāh u nevme-i ġaflet
Uyur mu bīster-i ġafletde hīç ^cāşık olan
- II Metā^c-ı vaşl. bir özge metā^cdır Kānī
Bahā-yı hūsn ü dili ne şatan bilür ne alān
ÜI.76a,U2.63a,U3.46b,U4.62a,K.77a,MI.66a,M2.64b,T.76b

I40

Pā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Ele al sāġarı biñ nāzile ey cān yürüsün
Reg-be-reg cism-i yubūset-zedeye kan yürüsün
- 2 Māh-ı mahsūf-veş alsun ele cām kahve
Devr-i meclisde o hırşīd-i dīrahşān yürüsün
- 3 Ayāġı bāġda sürük gelemes ayāġına
Bārī luḫfeylesün ol serv-i hīrāmān yürüsün
- 4 Cān be-leb gozleri yollarda dil-i bīmārīñ
Yürüsün hastasını gormeye cānān yürüsün
ÜI.77a,K.77a,-U2,U3,U4,MI,M2,T

139/3 sevdāyī-i:sevdāyīU2,6 va^cde:va^cK,8fikr-i:fikriK
IO bister:pisterÜI

I41
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Ögün al neş'e-i ābīn hāzer eyle nübū^cundan
İşe tedbīr lāzımdır muḳaddemce vukū^cundan
- 2 Şakın pīş ez vukū^c itme işā^ca sırr-ı mektūmu
Şüyū^cu saht-terdir ba^cz-ı evzā^cın şürū^cundan
- 3 O hālīn zīr-i gīsūdan zuhūru vaşlı müş^cirdir
Sa^cadet ahteriniñ yumnü zāhirdir tulū^cundan
- 4 Muḫaşşıldır tevekkül ba^cd-ez tedbīr maḫlūbu
Himāyet-kārī-i ḫaḳ yegdir ibṭālīn dūrū^cundan
- 5 Nifāḳ erbābını başdan kara fehmeyle ey Kānī
Hurūş-ı sāmī^ca-rencān-ı girdāb-ı dümū^cundan
ÜI.70b,Ü2.63a,Ü3.47a,Ü4.62a,K.77b,MI.66a,M2.64b,T.77a

I42
Mef^cūlu/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- 1 Ey sūh-ı cıış bir yanar ateş misin nesin?
Tāḳat-gudāz-ı cān-ı belā-keş misin nesin?
- 2 Dāğ-ı nev ü kühenle nedir bu tezeyyünün?
Ey şerḫasında mār-ı münakkaş misin nesin?
- 3 Başıñ şalıp niçün geçivirdin dem-i niyāz?
Ḳurbānıñ oldıgım lūz-ı Ahreş misin nesin?
- 4 Ḳurtar bu dūrd-i nūşī-i ḡamdan bizi yetiş
Şahbā-yı şāf mı mey-i bī-ḡış misin nesin?
- 5 Dāmen gibi varır şokulursın miyānına
Kānī o şūh-ı tūnd-reve peş misin nesin?
ÜI.70b,Ü2.63b,Ü3.47a,Ü4.62b,K.77b,MI.66b,M2.65a,T.77a

I43
Mef^cūlu/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cūlun

- 1 Geldim bu cihāna öleyazdım kederimden
Ayrılmadı gitdi bu gūñūl niç giderimden
- 2 Minnet mi çeker girmek için cennete adam
Mīrās ḳalupdur baña Ādem pederimden
- 3 Allah derinden ḳovamañ gitme derine
ḳapucısıyam ben geçemem eski derimden
- 4 Vāāid olur mu didim ayrılmadı ol şūh
Didim didim ol dīde-i şūhu dīderimden

- 5 Ne itme gelur elden efendim vü ne ^Caksı
Bu nefis-i dağal geçmedi lâkin iderimden
6 Cild-i ten-i pür-dāğı nesîmi gibi şoydu
Kisvet mi keser kendüye gerdün derimden
7 Ben mübtedî-i baht-ı neşûtım ^Caceb olmaz
Maḥkûm-ı ^Caleyhi seçemezsem haberimden
8 Kānî seni bu nefis ü hevâ vartaya ~~şaldı~~
İmdād saña var mı kaza vü kaderimden
UI.76b, U2.63b, U3.47a, U4.62b, K.77b, MI.66b, M2.65a, T.77a

I44

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

- I Ey şüh-ı siyeh-çerde amân baht-ı siyehden
Var mı haber âyâ güzelim vech-i şebihden
2 Uşkûfte-gül-i bûseyi şorma dudağından
İa yüs'el-i ^Cammâdı su'âl itme şebihden
3 Öpmek dilemişdim yañağın mest iken ammâ
Bilmem giçilür mi o yaña-tığ-i nigehten
4 Umdurma koçutma ser-i gîsûyu efendim
Gösterme baña perçemiñi taraf-ı külehden
5 Gül-bûseyi isrâfa vech neydi â cānım
Giçmez çü çocuk ~~me~~ serefden ne sefehden
6 Kānî geçilür mi gül-i peymāne vü leuden
Kaçmam hele ben böyle nezâketli gunehden
UI.77a, U3.47b, U2.63b, U4.62b, K.78a, MI.66b, M2.65a, T.77b

I45

Mefā^Cilün/Fe'ilātun/Mefā^Cilün/Fe'ilün(Fa^Clün)

- I Gehî hayâl-i haṭ u gāh sâha-i gülşen
Dil-i remîde-i mâ mî-reved çemen-be-çemen
2 Süvâr-ı bâre-i gehvâre bûdem ü der-bend
Tō rā bedîdem ü ^Cışk-ı tō sâhtem tevsen
3 Harîf-i rind-i girân neş'e-i mey-i ^Cışkam
Men ân neyem ki me-rā kâr-ger şevad şad men
4 Be-i ^Ctiğâr me-kon telh-i zevk-i doşnâmet
Ki goft hayr-i beşer âfetü's-semâh elmen
5 Seret bi-bâz be-bâzâr-ı ^Cışk ey Kānî
Ki pîs-i ehl-i vefâ hest in tarîk-ı ehven
UI.77a, U2.64a, U3.47b, U4.63a, K.78a, MI.67a, M2.65a, T.77b

I46

Mef^cûlû/Fâ^cilâtû/Mefâ^cîlû/Fâ^cilûn

- 1 Râzî ki ez serâçe-i dil mî-şevêd birûn
Rûhîst gez miyâne-i gil mî-şevêd birûn
- 2 Şâfî zi dîrd-i mey ne-şinâsî ebed meger
Gâhî ki ez derûn-ı tevaggul mî-şevêd birûn
- 3 Encâm-ı çille-i gam-ı ^cışkest zûd-ter
Ân geh ki ez ^cömr-ı siy u çil mî-şevêd birûn
- 4 Bâşem bi-hâ kerâh-eş cân- râ çî gil çî zer
Ger ez der ân çu rûh çigil mî-şevêd birûn
- 5 Kânî zi hûn-ı h^wîş koned ~~perâ~~ piyâle râ
Ân-kûz-ı kayd-ı hürmet ü hîll mî-şevêd birûn
ÜI.77a, U2.64a, U3.47b, U4.63a, K.78a, MI.67a, M2.65b, T.77b

I47

Müstef'ilûn/Müstef'ilûn/Müstef'ilûn/Müstef'ilûn

- 1 Ey şûh dâmen der-miyân lutfî bi-kon çeşmi bi-zen
Ey rûh ten der zımn-ı cân ez gayr-ı taraf dil bi-ken
- 2 Âyîne ^cakset döst dâşt rızan rûz cevher pöst dâşt
Her ân çî şart-ı öst dâşt ey âfet-i hâtır-şiken
- 3 Ey râh-zen çün reh-zedî ez râh-zenhâ-yî derî
Ber mâ çunîn çün âmedî bâ in heme ^cayy u leken
- 4 Uftâdem ender çâh-ı zerf hengâm-ı saht-encâm-ı derf
Gîrîm bi-şîndîm harf kîst ân ki dâned râh-zen
- 5 Kânî zi mâ ~~germen~~-ı pîç-tevâr ki hîred-vâr ki kîc
Dîdî bedîn ^câlem ki hîç ez ^cârifân nâred suhen
ÜI.77a, U2.64a, U3.47b, U4.63a, K.78b, MI.67a, M2.65b, T.78a

HARFÜLL-VÂV

I48

Mef^cûlû/Fâ^cilâtû/Mefâ^cîlû/Fâ^cilûn

- 1 Çıkısa sipihre küvve-i diiden eger ^culu
Taşdıķ dirse göklere başım deger ^culu
- 2 Düşnâm virse leblerine tâliş-i ^citâb
Olur bedîd sırr-ı nihân-ı şeker ^culu
- 3 Hâl-i siyâh şanma ki ol rû-yı âteşin
Yer yer yanar o dem ki şererler döker ^culu

141/2 işâ^ca: işâğa U2, işâğa U3, 142/3 Ahfes: Ahfes U2, 144/2 gül-büseyi:
gülbüseyik, 4 Umdurma: Umdur U4, 146 K'de 2. ve 3. beyitler yer değiştirmiştir. Hışmâk

- 4 Oldukça hande-rû leb-i yâkût-fâmile
Dilden zebâne deñlü zebâna çeker ^Culu
- 5 Kânî ķuluñ düşüp ^Culvîler ocagına
Āsār-ı ħubb-ı āldır anda meger ^Culu
UI.77b, U2.64b, U3.48a, U4.63b, K.78b, MI.67b, M2.65b, T.78a

I49

Merā^Cilun/Mefā^Cilun/Mefā^Cilun/Merā^Cilun

- I Çıkar tã goklere dūd-ı serim mānend-i tenbākū
kızıl şarı boyanmak isterim mānend-i tenbākū
- 2 N'ola çün mār-beççe dūd-ı āhım olsa pīç-ā-pīç
Miyān-ı āb u āteşdir yerim mānend-i tenbākū
- 3 Biber kutısına dūdū nuķatdan kāğid-ı surĥī
Şarardı çehre-i hem-çün zerim mānend-i tenbākū
UI.77b, U3.48a, K.78b, MI.67b, T.78a, -U2, U4, M2

I50

Merā^Cilun/Mefā^Cilun/Merā^Cilun/Mefā^Cilun

- I Goñul bir tünd-ĥū dilber cefā-cū eşk rāĥat-şū
Nedir bu mihribān-keşlik raķīb-i nāķese ķarşu?
- 2 Raķīb-i ehrimen ĥaķķ gösterüp ol berhemem-zādı
İşāret itai şūfiye didi wallah şundan şu
- 3 Lehu mülkü's-semāvāti ve mā fi'l-arz'dan añla
Bu ĥirmen-gehde bir dānem seçilmez maşdan maşu
- 4 Āraķ iĥdāş ider mi neş'e-i şahbā-yı gül-rengi
Sefidāc ile levn ü kevnde ĥiç bir midir aşu?
- 5 O çeşm-i bülbul oyayla oyayazdı yine bağrım
Oyalayan beni bu yaşda ey Kānī o yaşu
UI.77b, U2.64b, U3.48a, U4.63b, K.78b, MI.67b, M2.65b, T.78a

HARFÜ'L-HĀ

I51

Mer^Culü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I Kānī ĥelāl-i şer^C-i vefāda bilenlere
Bintü'l-^Cineb ĥarām olur bilmeyenlere
- 2 Şorsañ ne dir ^Caceb şu muvaĥĥid geķenlere
Taĥķiķ-i mü'min olana kāfir diyenlere

I49/2dūd-ı āhım olsa pīçpīç:olsa āhım arşa peyveste(bu kısım
üzeri çizilerek 'merhumdan böyle istima olunmuşidi'diye sayfa
kenarma'dūd1...pīçpīç'ibaresi yazılmıştır. 3nuķatdan:noktadan U3 I50=U4'de
2. ve 3. beytler yer deģiştirmiştir.

- 3 Mānende-i Nesīmī-i akdem harāmdır
Kendi derisi cūbbe-i vahdet giyenlere
- 4 Keyf-i mecāzdan ne şafā hāsıl ey ^Caceb
Ma^Ccūn-ı neş'e-dār-ı haqīkat yiyenlere
- 5 Var mı neşāt-ı neş'e-i taklīdden ^Caceb
Allah deyüp müdām anı isteyenlere
- 6 Kānī seniñ elinde ne var neyleseñ gerek?
Allah neşāt virsün idüp eyleyenlere
ÜI.77b,Ü2.64b,Ü3.48b,Ü4.63b,K.79a,MI.67b,M2.66a,T.78b

I52

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I Kānī ki cevheri felegiñ dāveri ola
Pertev gedāsı şa^Cşa^Ca-i hāveri ola
- 2 Ol dilberiñ kapusına dil eyler intisāb
Reftārı reşk-i şīve-i kebki deri ola
- 3 Hiç var mı kâ'inātda bak gitme gel derin
Allah derinden özge aniñ bir deri ola
- 4 Ol kimse rû-sefīd olur zerr-i sürh-veş
Kim kīsesinde bir niçe sīm ü zeri ola
- 5 Dünyā-yı dūndan niçe me'mūldur vefā
Eyler vefā iderse ozengim eri ola
- 6 Eyler o hūkmü hūşk u tere baħr u berre hep
Lillan āh-ı hūşku yā çeşm-i teri ola
- 7 Ol ^Cāşık eşk-i hasretiñ añlar şuyın ki ol
Gönlü aķa bir āfete kalbi ceri ola
- 8 Añlar narāret-i dil-i ^Cuşşāķı gālibā
Ol merdüm-i fütāde ki ^Caşķa harī ola
- 9 Her ķağı semte çekseñ uzanur bilā-ta^Cab
Lā siyyemā suhen didigiñ yaş deri ola
- IO Ol zen saña niçe ola rām aniñ evvelā
Şad-der-hezār şad bilişi şevheri ola
- II Ol kimsedir seri ki degil lāfı serseri
Ol yāra ser-fidālīga derd-i seri ola
- I2 ^Cışķ ol sehī dirāht-ı riyāz-ı kabūldür
Bād-ı hevāsınıñ deme-i şarşarı ola

- I3 Oldur maşûn-ı şerr-i ekālīb-i zârdan
Kim kudret-i muhaşşıl-ı nef^c u zârı ola
- I4 Âşık odur siyeh ola âh eşk-i sürh-fâm
Ruhsâr-ı zerdi yohsa ten-i lâgarı ola
- I5 Nâz eyleye velî ola hep sözleri dişi
Mânend-i gamze gâbede şîr-i neri ola
- I6 Uşşâk-ı kâm-yâb odur el-hâk ki Kâniyâ
Fâd-ı şabâ revişlü peyâm-âveri ola
UI.78a, Ü2.65a, Ü3.48b, U4.64a, K.79a, MI.68a, M2.66a, T.78b

I53

Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün/Mefâ^cîlün

- I Gül-i dehrûze-i gülzârdan büy-ı vefâ umma
Bu şağırdan şakın sen neşve-i neşv ü nemâ umma
- 2 Bu baîr-ı pür-hatarda şurta-ı tevfiğden gayrı
Seni sâhil-res-i ümmîd ider bād-ı hevâ umma
- 3 Bu fikre hâtıra gelmezden evvel el-vedâ^c eyle
Hezârân^c iyd gelse bî-vefâdan merhabâ umma
- 4 Hâbâb-ı bâde bînişe bir çeşm-i^c ibretidir
Fenâ-bünyâd olan şüh-ı hevâyiden teşâ umma
- 5 Gam-ı hicrânî sessizden gelür teklîfsiz ammâ
O âfet hûd-be-hûd gelmez saña âvâz-ı pâ umma
- 6 Şafâ-yı zûd-ı maîvî^c âkıbet tekdîre sa^cy eyler
Harîm-i ka^cbe-i vuşlatda da cây-ı şafâ umma
- 7 Bu devr-i bî-vefâda derdiñe dermân olur yoğdur
Dem-i Hızır u Mesîhâ'dan daî Kânî şifâ umma
UI.78b, K.79b, -Ü2, Ü3, Ü4, MI, M2, T

I54

Mef^cûlü/Fâ^cilâtü/Mefâ^cîlü/Fâ^cilün

- I Düşme fûrû-fikende gerek fikr-i cāhına
Beñzer nümāyiş-i şehi saıranc şāhına
- 2 Olma metâ^c-ı zāhide mağrūr zinhār
Düşme fesād-pîşelerin eger-i rāhına
- 3 Yapma tekerrüme nazar ıtme aşıl gerek
Virme vücūd varsa da nîrû-yı bāhına

I52/4 zerr-i:zerreÜ2,I4Ruhsâr-ı:RuhsârıÜ2,I5eyleye velî:eyleyeli K,
Nâz eyleye velîola:Nâz eyleye ve olaÜ3/Mânend-i:Mânende iUI,I53/4bînişe:ü-neş'e K

- 4 Sen bād-ı bîd der mi şanursın bu sözleri?
Tağlar erir sitem-zedeniñ bād-ı āhına
- 5 Cān-kāhdır mu^cārefe kāhinle olma hā.
Zinhār beste-dil haber-i şıdķ-gāhına
- 6 Olma firīfte şeb-i ^cıyş u neşāta da
Bak hālet-i müsāfere-i şubḥ-gāhına
- 7 Döndükce dönmedir işi aldanma pek şakın
Çarḥıñ daḥi müsā^cade-i gāh gāhına
- 8 Olursa da çü mihr-i kiyā hāşşası bedīd
Bağma şu kiştezār-ı zemīniñ kiyāhına
- 9 Dās-ı meh-i nevi niçün āvīze eylemiş
Çarḥıñ nedir nişān-ı reviş ^comr-gāhına
- IO Bağma ḥulāşa mihr ü mehe çarḥ u encüme
Ne şāhına firīfte ol ne sipāhına
- II Üstündekileriñ görünür hep nümūnesi
Der zīr olanlarıñ baķa ḥāl-i tebāhına
- I2 Gizlenmiş āfitābı verā-yı tağallübe
Akḡarınıñ ne reng virirsin cibāhına
- I3 Ser-tā-be-pāy mūy be-mūruñ beriñ günāh
Ey tīr sīnemiñ ne girersin günāhına
- I4 Her gice itdigin görebilsendi Kāniyā
Bağmak ^cabes şu şūfīleriñ her gün āhına
UI.78b,Ü2.65a,Ü3.49a,U4.64a,K.79b,MI.68a,M2.66b,T.79a

I55

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

- I Nedir ol nāz u cilve dilberān-ı ser-keşānlarda
O şīve var mıdır şimşād u ^car^carda yatanlarda?
- 2 İl için yırtmak yarmağdır āhen-i dilleriñ kārı
Müşāhiddir bu ma^cnā diķkat olunsa şabanlarda
- 3 Seni her zerre bir başka şıfatla itmede tavşīf
Kimi Allah kimi Yezdān^cdir dirler zebānlarda
- 4 Sa^cādet meymenet bir terdir aşḡāb-ı bevādīde
Olur fermān-revā-yı vādī-i eymen şubānlarda
- 5 Ararsān neş'e-i taḡḡıķ sifāl-i sādeden iste
Ararlar mertee zāhir gedālar mertebānlarda

I55/2 Müşāhiddir:Müşāhed.Ü4

- 6 Ā zāhid kâltabân hasret-keşân ol günde bir kerre
Bir adam olmuşu gördün mü sea tek kâltabânlarda
- 7 Şehân-ı C aşkı âlâyışden âzâde-revîşlerdir
Neler vardır alur göz ile bir baksañ çobânlarda
- 8 Uyanıklar egerçi muṭṭali^Cdir lîk râş ıtmez
Kalur şeb-düzdler esrârı mensî pâsbânlarda
- 9 Şakın dāmân-ı C ışkı koyma elden var ise C aklıñ
Bilürsin kâniyâ Allah diyen kalmar yabanlarda
UI.79a,U2.65b,U3.49a,U4.64b,K.80a,MI.68b,M2.66b,T.79b

I56

Fā^Cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa^Clün)

- I Sana C aşık olan olsa dahi dir mi biç tüh
Siyyema kulte femeni'ktul enna diyetüh
- 2 Çıkdı feryad u figanım giderek nüh-felege
Dahi bir vuslat içün ol yüzü mahım dir tüh
- 3 Āşıkın korkudur ol şüh-ı sebük-ser gāhī
H^Wāhiş-i büsede oldığını sezse dir büh
- 4 Deşt ü kühı niçe toldurmaya mecnûnlar kim
Hüsn-i leyli bu tecellî-gedede küh der küh
- 5 Tâ tefüh mâ C acibū minhu fe-in kulte fe-kul
Hayra aqvâlûke illâ li-ehi'l-hayreti füh
- 6 Fe-kemâ kâle yunâdîke kuli'llehümâ
Mâlikü'l-mülki izâ esferü şubhun şümsüh
- 7 Kâniyâ rû-yı sepîdânla kur encümeni
Tâ şüy-ı encümen-ârâ-yı vücühü'l-vücüh
UI.79a,U2.66a,U3.49b,U4.65a,K.80a,MI.69a,M2.67a,T.79b

I57

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Düşer dil âsitân-ı dilbere meyhânedden sonra
İder bir secde-i İskenderi emmândan sonra
- 2 Der-âgüş eyleyüp hoşdum yañagın cām-ı h^Wâb içre
Didi rahmeyleyüp nüş it lehim em mândan sonra
- 3 O mest-i sāgar-ı nâzik elin ayagın öpdüm lîk
Lehim öpmek katı müşkil iken peymânedden sonra

I56/2 yüzü:nür-ı K,U3'de 3.beyt yokdur.I57/2 Didi:DidimU2

- 4 Niçün rahmeylemezsin ey cihān-efrūz-ı istignā
Bu deñlü şiveden āzār-ı gūstāhāneden şoñra
- 5 Bu şüret-hāne-i ʿālemde yokdur cāy-ı āsāyış
ʿAceb qanda gidersin Kāniyā büt-hāneden şoñra
ÜI.79b,Ü2.66a,Ü3.41b,Ü4.65a,K.80b,MI.69a,M2.67a,T.79b

I58

Fāʿilātun/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

- 1 Fitne pāpūşın öper dildar mest olmuş yine
Gamze ol terlikle kör hançer be-dest olmuş yine
- 2 Nağme-i şehnāza boğdurmış niyāzı gālibā
Nāle-i ʿuşşāk birkaç perde pest olmuş yine
- 3 Būlbūlūñ yapsa yuvasın gül dinilmez reng aña
Şuʿlezār-ı reng-i gül-cāy-ı nişest olmuş yine
- 4 Çīn-ı şehir-pāy-ı nigāh germile başmış o şūh
Sīne-i gül çatlamış yer yer şikest olmuş yine
- 5 Hūd-be-hūd zunnār-bend-i tāze-ʿahd oldum bu gün
Gūşe-i vahdetde Kānī hūd-perest olmuş yine
ÜI.79b,Ü2.66a,Ü3.49b,Ü4.65a,K.80b,MI.69a,M2.67a,T.80a

I59

Fāʿilātun/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

- 1 Düşaiginden ağlarım yārīñ raqībān üstüne
Sevdigim gavgā bütün ʿālemde yorgan üstüne
- 2 Göñlümü gördüm haṭuñ müyinda ben āvīhte
Şan şikest taʿlīk yazmışlardı reyḥān üstüne
- 3 Cānı bir şiveyle ol ʿıfı-ı meleḥ-hū istemiş
Dönmesün bārī sözünden baş aegil cān üstüne
- 4 Kadd-i yāra uskūf-i zerrīnıdır kuş konduran
Fāhte konmuş gibi serv-i hīrāmān üstüne
- 5 Fıkr-i gīsū-yı siyāha düşmesün bī-çāregān
Ol belāyı atma ʿuşşāk-ı perişān üstüne
- 6 Çeşm-i hūñinde hayāl-i haṭı olmaz cāy-gir
Haṭ yazılmaḥ mümkün olmaz Kāniyā kan üstüne
ÜI.79b,Ü2.66b,Ü3.50a,Ü4.65a,K.81a,MI.69a,M2.67a,T.80a

I59/4 uskūf-i zerrīnıdır:uskūf-i zerrīndirÜ4

I60

Fā^Cilātun/Fā^Cilātun/Fā^Cilātun/Fā^Cilün

- I Zerre olurum o mihre hāk-sārımdır dise
Hāk-pāy olurum ammā ki ğubārımdır dise
- 2 Ben ğam-ı aġyārdan itmezdim ey dil iştikā
Âh bir kerre baña ol yār yārımdır dise
- 3 Eylemezdim bir daġı nezzāre-i semt-i vişāl
Âşıkānım çeşm-düz-ı intizārımdır dise
- 4 Hisset itmezdim dilā naqd-i niyāz-ı şarfdā
Nāzenīnim Âşıkān-ı nāz-kārımdır dise
- 5 Kevseriñ adın añar mıydım hele leb-teşnegān
Yār eger leb-teşnegān-ı būs-ı kenārımdır dise
- 6 Dāne-i eşkim Âşık-ı sürhi eylerdi hacıl
Ĥasret-i la^Cl-i lebim gevher-niğārımdır dise
- 7 Kāniyā eylerdim ol şūha bütun cānım fidā
Mağhar-ı nīm-iltifātım yār-ı ġārımdır dise
UI.82a, K.80b, -Ü2, Ü3, Ü4, MI, M2, T

I61

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

- I Cānā güzel olursa baña sen gibi olsa
Âşık da olursa saña hep ben gibi olsa
- 2 Hāl-i siyehi Cānbere ta^Cn eylese ammā
Ol şūh-ı siyeh-çerde hemān ben gibi olsa
- 3 Keştī-i tevekkülle gönül eylese gül-geşt
Himmet aña bambaşkaca yelken gibi olsa
- 4 Te'şirde her ġamze birer tır-i hevāyī
Müjgānlar ammā ser-i süzen gibi olsa
- 5 Sürünse yürüse bilece Âşık-ı zārın
Pā-tā-be-ġirībān ser -i dāmen gibi olsa
- 6 Her dāğ-ı dil Âşıkını eylese rüşen
Sūrāhları sīnede revzen gibi olsa
- 7 Her şerha birer serv-i serā-gülşen-i taḥkīk
Her yāra siyeh-ğonçe-i süsen gibi olsa
- 8 Âşık kalıcak rāh-ı maḥabbetde piyāde
Şevḳ u taleb-i eşvātla tevsen gibi olsa
- 9 Her gevher-i esrār dizilse reg-i cāna
Şandūka derün cān evi maḥzen gibi olsa

IO Bu çarh u havâdiş ile kânî ^Curefāya
 Teşbîh-i kef ü deste vü hâven gibi olsa
ÜI.79b, U2.66b, U3.50a, U4.65b, K.8Ia, MI.69b, M2.67b, T.80a

I62
 Mef^Cülû/Mefā^Cilû/Mefā^Cilû/Fe^Cülun

I Düşdü güzelim pâyımıza gam gam içinde
 Cevher gibi tîğ-i dü-per-i gamgam içinde

2 Bir merhem ^Caceb var mı didim dāğ-ı derûna
 Gülde didi gel lablerimi em em içinde

3 Bezm-i gam-ı ^Cuşşâkda var diñle nevâyı
 Zîr-ender-zîr idi nevā bem bem içinde

4 Gel hâkde gör ceyl-i nüfûsı mütedâhil
 Gey gey omuzunda yatıyor cem cem içinde

5 Vādî-i gam kâkülüne toğrica çıkmak
 Mümkün mi girih-der-girih ü ham ham içinde

6 Almış yine ortaya dili gamze vü müjgân
 Hançer kıllıç üstünden aşar dem dem içinde

7 Ürkündü bıraktı yine ol âhû-yı vahşî
^Cuşşâk arasında görüñ rem rem içinde

8 Birden tıkıyor hiç nefes almağa çarh
 Bu nây-ı gelûda göre gül dem dem içinde

9 Ben kâkülünüñ dil ser-i gîsûları koğdu
 Aldık kokusun vuslatının şem şem içinde

IO Tîğ-i nigehiñ gamzeleriñ ile bir olmuş
 Hançer görünür cevhere-i şamşam içinde

II Emsem ^Caceb emsem ola mı la^Cliñi didim
 Bir şîve ile söyledi ki em em içinde

I2 Haţtîñ ruhuña yazdı yine temm-i kitâbı
 Geçdi şeref-i şems-i hasen tem tem içinde

I3 Gam-ı dilde тұrurken yine hicrāna şataşdık
 Çarh-ı felek itdi kederi zam zam içinde

I4 Girsem harem-i ka^Cbe-i vaşla yatadüşsem
 Seccāde-i pür-dāğ-ı teni sersem içinde

I5 Söz kalmadı ki söylene bilmem hele kânî
 Kaldım bir alay beyhude-gū sersem içinde
ÜI.80a, Ü2.66b, U3.50b, U4.65b, K.8Ib, MI.69b, M267b, T.80b. İpāy, yay K

I63

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cīlu/Fā^cilün

- I Yār iltifāt-ı ^cāşıkā hem-vāre itmese
Ammā nevāzişi daḥi aḡyāra itmese
- 2 Cem^ciiyyete olurdu perīşānlığım bedel
Şemşīr-i ḡamze cismimi şad-pāre itmese
- 3 Bu daḡ u şerḫalar sebeb-i inşirāḫ idi
ḡalbidim nigāḫ-ı nīmī bütün yāra itmese
- 4 Gül-ḡonçe dir miyim o serā-pāy-ı cāmesin
Cānfeş peten çiçeklü yeşil ḡāre itmese
- 5 Secde iderse ādeme şūfī-i ḡar ḡüzel
Ammā ^casāya cubbe vü destāra itmese
- 6 Birden olurdum uğrar idim iki ḡünlüḡe
Ol çār-ebrevāmīn eger çāre itmese
- 7 Kānī konardı ol daḥi bir āşiyāneye
Bunduḡ-zen-i dehen dilim āvāre itmese
ÜI.80b,Ü2.67a,Ü3.50b,U4.66a,K.82a,MI.70a,M2.68a,T.81a

I64

Fā^cilātun/Fā^cilātun/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Geçdi ol yāra beni aḡyār zār itmem yine
Geçse dilden ḡizlū biḡ oḡ āşikār itmem yine
- 2 Yār benden ^cār ider ben ^cārdan ^cār eylerim
^cārdan olsam da istiḡşāl-i ^cār itmem yine
- 3 Bir ḡarāra ḡöz ḡarardır ol siyeh-dil ḡatlime
Kırpigim kıpmam derūnum bī-ḡarār itmem yine
- 4 Pīri—i mey muḡ-beççe āirler bir cuvānı sevḡ ider
Bint-i keremiñ ḡayrīsın ben ihtiyār itmem yine
- 5 İ^ctibār ehli baḡa biḡ i^ctibār eylerse de
İ^ctibārāta virüp yüz i^ctibār itmem yine
- 6 İsterim āyīne-i cān u dil olsun sır-nümā
Līk o sırriñ cevher-i cāna ḡubār itmem yine
- 7 Cevrī-i ḡahḡār-ı naḡmīñ olmasa sırında sır
Kāniyā tanḡīre beḡl-i iḡtidār itmem yine
ÜI.80b,Ü2.67b,Ü3.51a,U4.66a,K.82a,MI.70a,M2.68a,T.81a

F62/I4 ka^cbe-i:ka^cbeÜ4,I5 ḡaldım:ḡaldıÜ2,I63/4 āir miyim:vir-
miyemK,5 şūfī-i ḡar:şūfī āḡark/destāra:destārK,I64/Iol yāra:
ol aḡyār beni yāraÜ2

165
Fā^cilā^cün/Fā^cilā^cün/Fā^cilā^cün/Fā^cilün

- I Aşık olsun mu bu kim terk-i diyār it göz göre
Terk-i cām it hōş olur mu terk-i yār it göz göre
- 2 El-hazer bī-dār iken endīşe-i gül-būsedden
H^wāb-ı nāza varmadan olsun mu var it göz göre
- 3 Terki terk itmek gü^c irfān-ı hāqīkī didiler
Terk ber-kayd degerdir i^ctibār it göz göre
- 4 Bülbüle taklīd o gül-hande toqunmaqdır dilā^c
Gülşen kūyında tavr-ı zār-ı hezār it göz göre
- 5 Göz görürken kesb-i isti^cdād-ı rü'yet itmelü
Ey ma^cāzallah hasretle güzār it göz göre
- 6 Yarı ağyār ile görmekten vaṭanda Kāniyā
Yum gözüñ terk-i diyārı ihtiyār it göz göre
ÜI.8Ia,Ü2.67b,Ü3.5Ia,Ü4.66b,K.82a,MI.70b,M2.68a,T.8Ia

I66
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Getürmez hāṭıra bir kimse yād itmez hemān ölme
Kimesne nā-murādın ber-murād itmez hemān ölme
- 2 Görür etbā^cının mahzūn mahzūn gezdigin lābüd
Anı bir tesliyetle bārī şād itmez hemān ölme
- 3 Kimesne dōstān-ı pesmāndegānın farṭ-ı şefkatden
Berāy-ı hāṭır aḥbāb yād itmez hemān ölme
- 4 Kefīl-i zinde-i hāzır vāṣī-i mürde-i gā'ib
Didirdüp kendüye bir ṭurfā ād itmez hemān ölme
- 5 Hālāvī-i taḥayyūt tuḥfe-i mahşūş-ı da^cvetden
Saña bir dōstun ihdā-yı zāā itmez hemān ölme
- 6 Seniñ hirmeniñe rahmetde mür olmañ niyāzıyla
Derünün mezra^c-ı zātü'l-cerād itmez hemān ölme
- 7 Ne düşmenden ne dōstundan mürüvvet iste ey Kānī
Abes kimse saña baḥs-ı fu'ād itmez hemān ölme
ÜI.8Ia,Ü2.67b,Ü3.5Ia,Ü4.66b,K.82b,MI.70b,M2.68b,T.8Ib

I65/2 endīşe-i gül-būsedden: endīşe gül-būseddenÜ2

6 vaṭanda: vaṭandanÜ2

I66/4 didirdüp: dirdüpK/ād itmez: āda itmezÜI

I60. gazel ÜI'de sayfa kenarına derkenar edilmiştir

I67

Mef^cülü/Mefā^cīlü/Mefā^cīlü/Fe^cülün

- 1 Bā-ḥaḳḳ-ı nebī Ḥazret-i Allah'ı unutma
Kulsın kul iseñ kulluḳ idüp şāhı unutma
- 2 Rāhī olacaḳsın o yola bir gün olacaḳ
Evvel ola gör rāhı o şeh-i rāhı unutma
- 3 Cehd it dime bir gün iderim belki tedārük
Gāhī añup ol pādişehi gāhī unutma
- 4 Rehberlik ider Ḥazret-i Allah'a giderken
Gönder peşin ol āh-ı şehir-gāhı unutma
- 5 Yan ḥasretle dök o kızıl kanları gözden
Dāḡ-ı ḡamı derd-i dil-i cān-kāhı unutma
- 6 Bir gün ki ap ansız seni da^cvet idecekler
Añ ol günü ol da^cvet-i nā-gāhı unutma
- 7 Kānī yetişür ol vāḳit Allah unutmaz
Sen de kerem it Ḥazret-i Allah'ı unutma
UI.8Ia,Ü2.68a,U3.5Ib,U4.67a,K.82b,MI.7Ia,M2.68b,T.8Ib

I68

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

- 1 Fem ü leb ruḥ zenah ber-būse zār olmaz bu yerlerde
Turunc u püste gül gül-nār enār olmaz bu yerlerde
- 2 Yıkar bir ḥamlede zīr-i temelden dilberān elbet
Binā-yı şabr-ı cāşık üstüvār olmaz bu yerlerde
- 3 Temīz aşḥāb-ı zevḳ ḥāl ile ḥōş-ḥāldir her vāḳit
Üñ ibnu'l-vāḳt-i vāḳf-ı intizār olmaz bu yerlerde
- 4 Göñüllerde nihānıce tüten būy-ı vefā-āsā
Tolanur gerçi cīrfān iştiḥār olmaz bu yerlerde
- 5 Haṭ-ı nāzük-nişesti cevher-i āyīne-i dildir
Olur āyīne vu cevher ḡubār olmaz bu yerlerde
- 6 Ḥaḳīḳat nesme-i şām u üreyḥādan cībāretdir
Abīr-i i^ctibāra i^ctibār olmaz bu yerlerde
- 7 Revān-ı Nābī-i maḡfūra ṭab^c-ı pāk-i Kānīden
Aransa bundan a^clā ber-ḡüzār olmaz bu yerlerde
UI.8Ib,U2.68a,U3.5Ib,U4.67a,K.82b,MI.7Ia,M2.68b,T.8Ib

I67/6 ol günü:evvel günüU3,I68/3aşḥāb-ı:aşḥābıK,U3,U2,U4/vāḳf-ı:
vāḳıf-ıK,7 maḡfūra:maḡfūrU2

I69

Fā^cilātun/Fe'ilātūn/Fe'ilātun/Fe'ilun

- I Koma çeşm-i dili h^wab ile kapagı şîşe
Kas kavur murg-i kebâbı bedeli çek şîşe
- 2 Eylesun âidelerîñ nâr-ı tecellî rûşen
Tâb-ı meyle niçeye dek bün-ı müjgân-pîşe
- 3 Gâbe-i gayba mülâşık gerek eprâfı dîlîñ
Olamaz me'sede-i sırr-ı kazâ her bîşe
- 4 Hîred-ı hurde-şinâsa olamaz kes rehber
Hiç muhtâc mı fetvâya fütüvvet-pîşe
- 5 Müslümânâna belâ olmadığı kâfîdir
Müslümân ol dime gafletle o kâfir-kîşe
- 6 Kâniyâ yâra pek aldanma ki işkeste ider
Diliñi seng-i cefâlarla misâl-i şîşe
ÜI.8Ib,U2.68a,U3.52a,U4.67a,K.83a,MI.7Ia,M2.69a,T.82a

I70

Fā^cilātun/Fe'ilātūn/Fe'ilātun/Fe'ilun

- I Bakma diğkatle gâzab vakti amân çehresine
Uğrarsız gamzesiniñ nâvek-i nâ-kehresine
- 2 Komuş ol şûh ser-i süllem-i nâza ayagın
Meger ol bâm-ı kazâdan o meh-i nevres ine
- 3 Sînemi oya oya yağlıgın ezdi çekerek
Dest-mâl-i sitemiñ bakma şakın çevresine
- 4 Kimseler kabîzu'l-ervâhdan olmaz me'mûn
İahd çün mehd-i sehim-nâk-i bün-ı kabresine
- 5 Kâniyâ cışşile yanmamaga bir çâre ara
O zebânî-beçeniñ kartı ne nevresi ne?
ÜI.8Ib,U2.68b,U3.52a,U4.67b,K.83a,MI.7Ib,M2.69a,T.82a

I7I

Mef^cûlu/Fā^cilātū/Mefā^cîlū/Fā^cilun

- I Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâneye
Aldan dürûğa lâfa inan uy terâneye
- 2 Kuş kondurur ser-i suhene Kays-var caşk
Kohmaz bu murg egerçi ki her âşiyâneye
- 3 Sen feth-i bâb-ı vaşl idedur tekke-veş hemân
Başdırma ehl-i cukdeyi ol âsitâneye
I69/5 Kîşe:pîşeK,U2,6işkeste:şikesteU3,I70/3çekerek:cigeriñk,JI

- 4 Olmaz bahā metā^c-ı vişāle niyāz-veş
Virmez niyāz-ı ferce-i fırsat bahāneye
- 5 Hālīn gibi lezīz midir habbe-i lezīz
Çekker uyar mı leblebū-yı şāhidāneye
- 6 Ol rāzı yanabilse gerek lāf-ı huşk ile
Müht-i kiyāyı pīş-geken rāziyāneye
- 7 Eyler mi erba^cīnine bu faşlın i^ctibār
Kānī şovuk bağan kişi bu çille-hāneye
ÜI.82a, Ü2.68b, Ü3.52a, Ü4.67b, K.83a, MI.7Ib, M2.69a, T.82a

I72

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

- 1 Çuyūn-ı ehl-i haqqa maṭmaḥu'l-enzār olur kıble
Mütūn-ı mücrimāndan māhī-i evzār olur kıble
- 2 Vesah-şūy-ı günāh olmakda kalmaz zemzeme hācet
Sirişk-i hācıyāndan şöyle deryā bār olur kıble
- 3 Evinden kapusından kimseyi Allah redd iumez
Anıñçun gāh da buse-geh-i eṣrār olur kıble
- 4 Görür çaks-i cemāl-i bā-kemāl-i şems-i taḥkīki
O pīşāniye kim āyīne-i eṣhār olur kıble
- 5 Dıraḥ-ı tāze-bār-ı çömrden müṣmir-ter it zannı
Ki lābüd münbit-i her-seyyidü'l-eṣhār olur kıble
- 6 Ebābīl Ebrehe-küslük ne mu^cīndir hayāl eyle
Niçe te'dīb-baḥş-ı düşmen-i bed-kār olur kıble
- 7 Gelür ebkār-ı feyz ol sāhada çarż-ı cemāl eyler
Ziyāret-gāh-ı eryāh-ı dem-i ebkār olur kıble
- 8 O rūḥāniyyet ol zībā şurūk-ı nār-ı feyz-ā-feyz
Şafā-baḥşīde şāfī niyyete hem-vār olur kıble
- 9 Şabāḥü'l-hayr-ı sīmā-yı sa^cādet andadır Kānī
Şümūs-ı gayb-ı feyze maṭla^cu'l-envār olur kıble
ÜI.82a, Ü2.68b, Ü3.52b, Ü4.67b, K.83b, MI.7Ib, M2.69b, T.82b

I73

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

- 1 Seni ey şūh vaşfa h^wāhiş var mağz-ı hātırda
Velī harcıtmege şāyeste cevher nīst zāhirde
- 2 Dil-i çuşşāḳ elbet müncezibdir semt-i hūbāna
Merāci^cdir efendi mu^cteber lābüd zamāyirde
I71/6rāzı:rāzK, zārıÜ4, 7şovuk:şoğukÜ4, I72/4āyīne1:āyīneÜ4

- 3 Edā-amūz tarz-ı şīve-i hūbān-ı Türkistān
Neşāṭ-efrūz-ı şevk-i rūmiyān evvel de āhir de
- 4 Tevāzu^c meskenet āhen-rübā-yı ^cizz ü rif^catdır
Hōş olmaz mı ru^cūnet qalmasa hergiz ara yerde
- 5 O ānū-beççeniñ şavkıyla ğayrı serseri kânī
Biraz başım alup yā gezmeyim mi kırdā bayırda
ÜI.82a,Ü2.69a,Ü3.52b,Ü4.68a,K.83b,MI.72a,M2.69b,T.82b

I74

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Seb-i zalmāda nūr-ı hāḳḳ gibi pinhāndır qahve
Yā zulmāt içre reşk-i çeşme-i hayvāndır qahve
- 2 Nebātıdır velī hayvāndan da vāye düzd olmuş
Tesettür itmiş anda gerçi kim hayvāndır qahve
- 3 Te'emmül eyledikde ma^cna-i Rahmānı zāhirdir
Muḥarrāyāne gūyā rahmet-i Rahmāndır qahve
- 4 Görünce ba^csi elbet münkirān ba^cs ider ikrār
Hele şekker ^culu kabrinde kīne candır qahve
- 5 Kibārın yüzü ağıdır şıgārın ref^c sevdāsı
Hele ārāyiş-i her-bezm ü her dīvāndır qahve
- 6 ^cHabeş-reftār ^casel güftār u mey-kirdārdır ammā
^cNecāsıdır süveydālarda rengin-hāndır qahve
- 7 Mu^cāvindir ser-i sevdā-yı hūbāndır siyeh-hāle
Hele hem-meşreb-i sevdā-ger-i ^cirfāndır qahve
- 8 İder ifnā vücūdın ba^cd-ı cüstücūy-ı vaşl eyler
Ferīde-h^wān-ı 'küllü men ^caleyhā fān'dır qahve
- 9 Egerçi esvedānda rū-sepīdān neş'e bulmazlar
Velākin qaralar mülkünde şan sultāndır qahve
- IO Muvaḳḳat mey gibi kânī degildir neş'e vü zevki
Şafā-baḥşāyılıqda her dem ü her āndır qahve
ÜI.82b,Ü2.69a,Ü3.52b,Ü4.68a,K.84a,MI.72a,M2.69b,T.83a

I75

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Dilim kanlar yutar kanlar döker göz kana müstağrak
Bu demlerde ^caceb şol cān sersem kanda ben kanda

I72/8 şurūḳ-ı nār-ı:nā feyz-ā-feyzÜ4

I74/6hāndır:cāndırK ,7hūbāndır:hūbānK

- 2 O verd-i âlle âlüde ben âl-i ^Cabâ haqqı
Gözünden kanlar akıtdım yâ şebnem kanda ben kanda
- 3 Demim dâgım gama hem-dem hem âb akıdıram hem dem
Gamiñ yoklar beni dem dem dedem dem kanda ben kanda
- 4 Gözüm merdümeleri âgiştedir hûn ben şehîd-i ^Caşq
Baña adam dinür mi gayrı adam kanda ben kanda
- 5 Egerçi ^Câlem-i âb igreyim yem hûna müstağrak
Bu talgunlık var iken bende ^Câlem kanda ben kanda
ÜI.82b,Ü3.53a,K.84a,MI.72b,M2.70a,T.83a,-Ü2,Ü4

I76

Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilün

- I Reng-i ^Cişve şiveñe bir hüsn-i dîger virmese
Âb-ı şive şu^Cle-i ruhsârıña fer virmese
- 2 Telhî-i hicrânıña tākāt getürmezdi gönül
Fıkr-i vaşlıñ lezzet-i gül-kand-ı sükker virmese
- 3 Ol bihişt-i nāz olmazdı tarāvet-yāb-ı hüsn
Selsebîl-i vaşl aña peygām-ı kevser virmese
- 4 İ^Ctibār itmez metā^C-ı vaşlıñ istibdāline
Eşk ^Cāşık sîm-i ruhsârı eger zer virmese
- 5 Sāyesine kim ider ol nev-nihāliñ ilticā
Refte refte şāh-sār-ı kāmeti ber virmese
- 6 Ayagın öpdürmege kâ'il mi olurdu meger
Bî-ser ü sāmānlar uğurına ser virmese
- 7 Hiç mümkün mi idi pā-bend-i zülfünden rehā
Âhū-yı ber-müşg-i gāv-ı baħr-ı ^Canber virmese
- 8 Müft-i nîsān-ı ^Cināyet reşha-rîz olmaz aña
Yılde bir kerre şadef ber-müş-ı gevher virmese
- 9 Bu zemînlerle ne mümkün kām almak kâniyā
Kām ruḥṣat-nāmesin çarḥ-ı sitem-ger virmese
ÜI.83a,Ü2.69b,Ü3.53a,Ü4.68b,K.84a,MI.72b,M2.70a,T.83a

I77

Mef^Cülü/Fā^Cilātu/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I Olmaz muķābil-i ruḥ-ı dilber her-āyine
Çeşmān u ebruvānda ister her āyine
- 2 Pek rû-sefîd sâf-derûn hoş-nümā gerek
Olmaz siyāh şahre-i bed-gevher āyine
I76/6uğurına:uğrınaÜ4,I77/2bed-gevher āyine:bed-gü her-āyineÜ3

- 3 Olmaz şurūḫı bir şerefü'ş-şemsile tamām
Sāl viṣāliniā şeref ister her ayına
- 4 Māh-ı felek degil yalınız şakk-ı ceyb iden
Çık ser-fürü ide heme ahter her ay ine
- 5 Mihr-i sipihr-i hüsn-i meh-i burc-ı ān iken
Her āfitāb saña mı beñzer her ay ne?
- 6 Temkīn sedd-i Sikendere iras-ı vehn ide
Yol virmez ehl-i miknet olan kerhe re'yine
- 7 Ol naḥvet u o ğunc u delāl istemez disün
Arz-ı cemāl eyleseler ger her ay ne
- 8 Hindüstān-ı hüsn siyeh-çerdegān-ı rüm
Varsa eger mi baş meger şāha rāyına
- 9 Hürşid-i hüsn esedden eger gösterirse baş
Girsün şeremle ey kamer-i ebher ey ine
- 10 İtme tevā'ud-ı zen-i dünyāya i' timād
Tursun mı hīç 'acūze-i ma' tūhe rāyine
- 11 Tevhīd ehli şūfī-i hāma uyar mı hīç
Nūr-ı şu'ā'-ı ma'rifete maḡhar ayine
- 12 Kays'ın hevā-yı zende sozü mu'teber midir?
Mecnūnlığında olmayıcaḡ şubhe re'yine
- 13 Āyın oyun güzāfa kulaḡ tutma kāniyā
Āyın-i 'aşḡ uyabilur mı her āyine?
- UI.83a,U2.69b,Ü3.53b,Ü4.68b,K.84b,MI.72b,M2.70a,T.83b

I78

Fā' ilātūn/Fā' ilātūn/Fā' ilātūn/Fā' ilūn

- 1 Sīnesin göstermez açmaz ol deri birden bire
Bād-ı serd-i āndan şaklar deri birden bire
- 2 Söyle ol dem çeşm-düz-ı semt-i bāb-ı vuṣlatıñ
Zarfıdır şaunam hele ḡarf-i deri birden bire
- 3 Haḡḡ sozu evvel evvel be-evvel soylemez medḡin meḡāḡ
Bulmaḡıḡ bu bābda toḡrı deri birden bire
- 4 Egrilik taḡrīf erbābından anlanmaz peşin
Anlaşılmaḡ ḡarf-i bā-luknetde ri birden bire
- 5 Gözlerin bir lahza kıpmaz 'aşık-ı ḡasret-zede
Divşirilmez bī-tekellūf yaḡ deri birden bire

I77/I2 re'yine:re'yi nek,Ü2,Ü3,Ü4

- 6 İştılâh-ı ^caşk bir başka edâdır Kāniyā
Fehm olunmaz fārisiyyât-ı deri birden bire
ÜI.83b,Ü2.70a,Ü3.53b,Ü4.69a,K.85a,MI.73a,M2.70b,T.84a

I79

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Hayālî bir yere başmaz dil-i bî-kîneden sonra
Miyânîñ қоçмаға imkân yok âyîneden sonra
2 İder bir gün işâret ^cabd-i vaşla gūşe-i ebrû
Görürler rûze-dārân-ı gamin ayı neden sonra
3 Görenler şerha-i sînem ider biñ dāğ istidlâl
Bu sırrı şerhe kes qādir degildir sîneden sonra
4 Felekden bir gün uğurlansa da der, pey mucāzâtı
Çeker etfâl-i habs-i mektebi ezineden sonra
5 Aña bir hâne-i bî-minnet oldu sîne-i Kānî
Hayālî bir yere başmaz dil-i bî-kîneden sonra
K.85a, -ÜI,Ü2,Ü3,Ü4,MI,M2,T

I80

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Tururken ^caks-i rû-yı yâr mir'ât-ı derûnumda
Açılmaz mı gül-i ümmîd dāğ-ı lāle-gûnumda
2 Derûnumda cünûn ol rûtbe te'gîr eylemişdir kim
Nümâyân nāle-i zencîr-i her-mûy burunumda
3 Mü'eyyedir kemāl-i küfr-i ^câşık naşş-ı îmānı
Budur ^cayne'l-yaqîn meşhûd-ı mir'ât-ı zunûnumda
4 Bakarken gerden-i kâfûr-gûna hîn-i bismilde
Nedir bu cûşîş-ı peyderpey ey kaşşâb hûnumda
5 Ben ol güm-geşte-ı şahrâ-yı bî-pâyân-ı ^caşkam kim
Yine benden sorar rāh-ı ümîdi reh-nümûnumda
6 Ben ol çâpûk-süvâr-ı ^carşa-ı âlām u ekdârım
Ki bāl u per olur peydâ ten-i esb-i harûnumda
7 Tehî- magzam Felâṭûn zannider ammâ beni herkes
Ümîd-i neş'e eyler nûş-ı cām-ı ser-nigûnumda
8 Doğil Mecnûn'a teşbîh eylemek Kānî'yi şâyeste
Hezārân Kays-ı hayrân hâlet-i hayret-füzûnumda
ÜI.83b,Ü2.70a,Ü3.54a,Ü4.69a,K.85a,MI.73a,M2.70b,T.84a
İ81:çânîm:hânîmÜ4

I81

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cīlü/Fā^cilün

- 1 Reşā-i füzūnla geliyor cānım ağıza
Virdiace sen raķīble hep ağız ağıza
- 2 Ayran olur yoğurt gönu¹ cāķıbet çesūd
Gelmez o sud koķar dehen-i nāz ağıza
- 3 Yoķ yoķ neden sezā dimiş aģyār buseme
Söz var mı şu firībe lebey baķ şu ağıza
- 4 Zevķ-i lebiñle bir mi guvārişde cūy-ı şīr
Şāfī sūdūñ müşābeheti var mı ağıza
- 5 Kānī camel şahīfesiniñ görse bir yüzün
Lābūd demek gerek hele bir yüzü ağıza
ÜI.83b,Ü2.70b,Ü3.54a,Ü4.69b,K.85b,MI.73b,M2.70b,T.84a

I82

Mef^cülü/Mefā^cīlü/Mefā^cīlü/Fe^cülün

- 1 Nūş-ı mey-i gül-günü leb-i cāma tıyurma
Būs-ı leb-i yār it fem-i gül-fāma tıyurma
- 2 Nev-bāde hūr-ı buse-i la^cl-i leb-i yār ol
Nā-puhtelik itme tāmā^c-ı hāma tıyurma
- 3 Cāzm-ı harem-i ka^cbe-i cān it teni boş ko
Tecrid ise maķşad eger iħrāma tıyurma
- 4 Nāhun-zede-i dest-i kalem eyleme rāziñ
Bu hāletı sebbābe vü ibhāma tıyurma
- 5 Kānī meye sen tevbelisın şāhidiz ammā
Zinhār anı sen şāhid-i ibrāma tıyurma
ÜI.84a,Ü2.70b,Ü3.54a,Ü4.69b,K.85b,MI.73b,M2.70b,T.84b

I83

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cīlü/Fā^cilün

- 1 Bir derde düş ki hācib ü derbānı olmaya
Bir derde düş ki hācet ü dermānı olmaya
- 2 Bir yemde bul ki kaķresi feyz u kemāl ide
Bir bahre tal ki hīç bün ü pāyānı olmaya
- 3 Bir cāmı nūş kıl ki mey-i bī-humār ola
Bir cāme gey ki külfet ü dāmānı olmaya
- 4 Bir raķsa gir ki dönmege dil bulmasun mecāl
Bir kaşra gir ki kaşrınıñ imkānı olmaya
I81/İcāmın: hanım ÜI,2 sūd: sūde Ü3,4 cūy-ı: cūy-ı Ü4, I82/İNūş-ı: Būs-ı K

- 5 İnkār ider mi küfr . sivā oldığın kemāl
Kānī meger ki münkiriñ îmānı olmaya
ÜI.84a,Ü2.70b,Ü3.54b,Ü4.69b,K.85b,MI.73b,M2.71a,T.84b

I84

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Acıмам ^caşkı ile zār u nizār olduğıma
Yār eger hiç kulağ tutmasa zār olduğıma
2 Yoşiken sīnede fikr-i deheniñ bir zerre
Hiç memnūn degilem dünyede var olduğıma
3 Ben de ^caşıklar ^cidādından olaydım ma^cdūd
Bāğda bakmaz idim şekl-i hezār olduğıma
4 Arkasında o bütün zevk ü şafādır maṭlab
Līk maḥcūb oluram kendüye bār olduğıma
5 Sefer-i bādiye-i ^caşka ayaklanmış iken
Pek kederlendi göñül nefse süvār olduğıma
6 Vasaṭ-ı hālī-i vefk-i dile eyle nazarı
Bakma şüretce benim ehl-i kenār olduğıma
7 kāniyā lubb-i me^cānī beni cānlandırdı
revbe sevdā-zede-i naḫş-ı nigār olduğıma
ÜI.84a,Ü2.70b,Ü3.54b,Ü4.69b,K.85b,MI.74a,M2.71a,T.84b

I85

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Aldanma bād u bīdine zīrā hilāfdır
Bīd-i çemen iderse kadiñle müşācere
2 Bir kez şarınca sīneme ol sīm sīneyi
İtdi o şūh-ı mā-melekim hep müşādere
3 Mānend-i Sāmīrī viremez rūh : fitneye
Hiç itmesün rakīb o bütle müsāmere
4 Yā doğ ya doğayım deyü ta^ccīl ider saña
Güstāhlık degil mi mehe bu mübādere
5 Ebyāt-ı zūlf ü haṭla girüp kāniyā soze
Seb tā seher o māh ile itdiñ müşā^cere
ÜI.84b,K.81b,MI.74a,-Ü2,Ü3,Ü4,M2,T

I84/7 naḫş-ı:naḫş uÜ4,I85/I bād u bīdine:bād u bīd yine

I86

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Hudāvendā me-rā táb-ı şu^cūd-ı bām-ı hayret dih
Der-în vahşet-serā reh-ber me-rā ez Hızr-ı gayret dih
- 2 Serā-bustān-ı vahdet rā müzeyyen kon be-cāy-ı men
Re-āb-ı rü-yı cüy-ı cennetem táb-ı tarāvet dih
- 3 Suhen ez men eger bī-çāşnī āyed meżāket-rā
Zi şekker-hāne-i tevfiķ-i gül-ķand-ı halāvet dih
- 4 Me-kon muhtāc-ı feyz-ı sīne-serdān germ-hūnān rā
Ba-şekk-i men zi táb-ı bāde-i tō reng-i selvet dih
- 5 Harāb āyem eger ma^cmūre-i şevķem vaţan gerdān
Eger ma^cmūr āyem ez hōdī-i hōd selāmet dih
- 6 Sebük-mağzī-i men nezd-ı tō ger bāşed girān-cānī
Zi eşķal-i enāniyyet me-rā yārabb hıfvet dih
- 7 Ne-midānem tekellūfhā-yı ilhāķ-ı riyā-kārān
Ne ez dūzah herāsem hest ne gūyem ki cennet dih
- 8 Hemān gūyem zi her dü-kā'inātem vārhān yārab
Ez-în bes der haķ-ı Kānī rızā rā reng-i ruşşat dih
ÜI.84b, Ü2.7Ia, Ü3.54b, Ü4.70a, K.86a, MI.74a, M2.7Ia, T.85a

I87

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I İlāhī ez şarāb-ı feyz-ı nā-gāhī mīdādem dih
Zi reng-i ebruvān-ı sākī-i meclis sevādem dih
- 2 Me-rā ez zehr-hand-ı nāz-ı gül-ķand-ı tesellī baķş
Zi bī-dād-ı sitemverzān-ı zevķ u şevķ-ı dādem dih
- 3 Zi āh-ı şubķ-gāh-ı nā-ūmidī rūzgārī baķş
Zi āhā āh-ı şeb-gāh-ı siyeh-bahtī be-bādem dih
- 4 Cū hayrū'z-zād-ı takvā būd vezān mahrūm mī-geştem
Kerem-fermā zi bī-zādī der-în şeh-rāh zādem dih
- 5 Kitābī būde-em nā-h^wānde tırāz haţţ-ı pīşānī
Zi harf-i hōd kitābem mī-dehī bārī gūşādem dih
- 6 Ziyādet hāmişī efzūn şeved tersem konī lālem
Cū harf-i men heme tārāc kerdī bārī yādem dih
- 7 Ferāģī zi su^cād āmed selāmī ez selīmī res
Şimāhem rā sa^cādet bād ez harf-i su^cādem dih

I87/II kaķre-i:kaķre Ü4

- 8 Zi âteş sâhtî bâğ-ı irem der sine-i dâğem
İlahi bari tab-ı miknet-i Nemrud u ^CAdem dih
- 9 Çü Yusuf bendeganet-ra çünin erzan fûruşani
Zi nakd-i ^Comr refte müşteki müzd-i mezaem dih
- 10 Çü nakd-i ma^Crifet dâdî harîdârem kücâ bâşed
Revâc-ı kâl-hâ bâ-revnağ-ı dâd u sitâdem dih
- 11 Çü hünem râ girân-ter kerde-i ez kaḡre-i yâkût
İlâhî iuṡf-gi fermâ rehâyî ez keşâdem dih
- 12 Reg-i bād-ı vezân-efsürde tırâz âh serdem bād
İlâhî mâye-i tâb-ı girih-bendî be-bâdem dih
- 13 Biyâ tâ külbe-i kânî bihişt-i huld râ nâ-zed
Biyâ gûyem torâ yârab ne-mîgûyem murâdem dih
ÜI.84b, Ü2.71a, Ü3.55a, Ü4.70a, K.86a, M1.74b, M2.71b, T.85a

I88

Mefâ^Cîlün/Mefâ^Cîlün/Mefâ^Cîlün/Mefâ^Cîlün

- I İlâhî dâde râ tâb-ı tecellâ-yı celâlet dih
Be-nûr-ı rû-yı ^Câlem-tâb-ı hikmet âb-ı rahmet dih
- 2 Sa^Câdet râ be-gerdân kâbiliyyet-baḡs-ı dil-kürân
Zi sa^Cd u naḡs encüm-ṡab^C-ı mâ râ reng-i vahdet dih
- 3 Ne-kerdî haşşagân râ mahrem-i esrâr-ı ser-beste
Be-derbâr-ı ^Cinâyet bârî bâr-ı mahremiyyet dih
- 4 Ne-râ ez kîmiyâ-verzân-ı div Ürayb çün bînî
Zi istignâ-yı h^Wîşem mâye-i iksîr-i servet dih
- 5 Tesellî ez dil-i âğişte bâ-hûn nîst Kânî râ
Zi hûn-ı dil-çekîde şerbet-i şâfî-i selvet dih
ÜI.85a, Ü2.71b, Ü3.55b, Ü4.70b, K.86b, M1.75a, M2.71b, T.85b

I89

Mefâ^Cîlün/Mefâ^Cîlün/Mefâ^Cîlün/Mefâ^Cîlün

- I Muvâfıqdır hevâ-yı ^Caşğ-ı ervâḡa hevâlarda
Nevâ-yı şavḡ gâyet sevdigim hōşdur nevâlarda
- 2 Yuvalanmak seniñ haddiñ mi şâh-ı siârede ey zâğ
O ^Cankâ beççe-i pür-nâz yavrılar yuvalarda
- 3 Seniñçün ağlamakda buldığım zevḡi ḡak-ı zemmzem
Degil bulmak müyesser sevdigim ḡayrı ovalarda
İ87/II kaṡre-i:kaṡreÜ4
İ89/I sevdigim hōşdur nevâlarda:sevdigim nevâlardaK,Ü3

- 4 Ne ma^ccūn oldığıñ ma^clūm oldu ey raḥīk-i ^cadn
Devā-yı kādī'l-ḥācātı gördüm ben devālarda
- 5 Yuvalanmak ser-i ^cuṣṣāka bir baziçedir Kānī
Keser ^cuṣṣākının başların ol hūnī yuvalarda
ÜI.85a,Ü3.55a,K.86b,MI.77b,M2.7Ib,T.85b,Ü2.8Ib,Ü4.80a

HARFÜ'L-YÂ

I90

Fā^cilātun/Fā^cilātun/Fā^cilātun/Fā^cilun

- I Sem^c-i bezm-i su^cleḡāh-ı vahdetiñ pervānesi
Olmaz ey dil kār-gāh-ı ḥikmetiñ pervānesi
- 2 Olsa pervāza gönül āmāde pür pervāndır
Himmet itmez şanma şıdk-ı niyyetiñ pervānesi
- 3 Şevke-i gül-naḥl-i ikbāle dırāz-engüşt olan
Olamaz ^cālemde şān u şevketiñ pervānesi
- 4 Gerçi kandil-i meḥārīb-i kulüb olmaz cenī
Kala mı bī-nūr o rüşen-tıynetiñ pervānesi
- 5 Şeb-çerāğ-ı küngür-i devlet söner mi bāddan
Feyz alır Rūḥü'l-ḫudūdden devletiñ pervānesi
- 6 Hem-nefesdir rūḥ-ı Cibrīl ile ^cankā-yı himem
Rūḥ-ı riḡvāndır riyāz-ı cennetiñ pervānesi
- 7 Konmasa fānūs-ı himmet fark-ı şem^c-i devlete
Olmaz elbet meclis-i ūnsiyyetiñ pervānesi
- 8 Serd-diller germi-i ervāhdan mahrūmdur
Hūn-germāndır bu ser-i germiyyetiñ pervānesi
- 9 Su^cle-zādır çün fetil-i şem^ca-ı revḡan ne-dān
Kayddan āzādedir bu neş'etiñ pervānesi
- IO ^cĀdetü's-sādāt çünki sādētü'l-^cādātdır
^cĀrif iseñ ola gör bu ^cādetiñ pervānesi
- II Şems-i Tebrizi olur Tebriz-i teb-lerze-keşān
Ya^cnī Mevlānā-yı ^cālī-himmetiñ pervānesi
- I2 Neş'et-i uhrāya eyle āḥirü'l-emr i^ctibār
Evvel āḥir olma gel bu Neş'etiñ pervānesi
- I3 Hakkdan ister bīm-i dil yohsa bu vahset-gāhda
^cĀrif-i billah degil bu Neş'etiñ pervānesi

I90/9 sem^ca-ı:sem^ca Ü2,I7 Tā olasın:Yā olasınK,I89-2,3 ve 5.
beytler Ü2 ve 4'de mukāttat kısmında kıt'a şeklinde vardır.
İsıdrede:sedrdeÜ4,pür-nāz:nāz Ü2,2seninçün:señin çünÜ2

- I4 Siyme dīvār-ı kadīm-i mescide olma helāk
Ne hemīn olsun medār-ı vahşetiñ pervānesi
- I5 Rīze rīze ol şanevber-şekl-i hūnīn-fāmdan
Ab u reng-ı al olasin tā vahdetiñ pervānesi
- I6 Hırka-i peşmīne-i şevki vesah-nāk eyleme
Gālib-āsāsında ol bu kisvetiñ pervānesi
- I7 İste Mevlānā yüzünden şemme vechullah yüzün
Tā olasin hānķāh-ı fıtratiñ pervānesi
- I8 Hāzret-i Neş'et Efendi'ye idüp hafz-ı cenāh
Olma gayri Kāniyā şu Neş'etiñ pervānesi
ÜI.85b, Ü2.7Ib, Ü3.55b, Ü4.70b, K.87a, MI.75a, M2.7Ib, T.85b

I9I

Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün/Mefā^cılün

- I Nedir āyīne-i ruhsārda jengār küsdün mü?
Cebīniñde yine bir çīn-i nahvet var küsdün mü?
- 2 Nedir pīşānī-i pākiñde müşgīn-ı turra-i derçīn?
Kırmış ebruvān-ı şūh-ı canber-bār küsdün mü?
- 3 Kızarmış tāb-ı reng-ā-reng ile fart-ı tehevürden
Yañagında yine bir özge hālet var küsdün mü?
- 4 Bu nāzişlerle cānā yürüyüşden bellüdür elbet
Nedir söyle diğer reftār bu reftār küsdün mü?
- 5 N'olur sen de disen ol şūh-ı şīrīn-kāra ey Kānī
Nedir bu çend rūze cizzet-i dīdār küsdün mü?
ÜI.86a, Ü2.72a, Ü3.56a, Ü4.7Ia, K.87a, MI.75b, M2.72a, T.86a

I92

Me^cülü/Mefā^cılü/Mefā^cılü/Fe^cülün

- I Aşkīn şanemā mülk-i dile velvele virdi
Bīm-i haṭ-ı canber-şikenīñ zelzele virai
- 2 Serv-i çemeniñ kaddini bükü kad-i nāziñ
Şimşād ile ol serv-i çemān el ele virdi
- 3 Sākī kadehe bādeyi den eşkimi döadum
Şevk-i ruh-ı pūr-āli yine sel sele virdi
- 4 Birbirine ṭayandı yine cāşķ u ḥasen ah
Ol iki belā-yı ezeli bel bele virdi

I9I/2 derçīn:derhīn K, I92/2 Şimşād ile:ŞimşādlaÜ4
4 belā-yı:belāk

- 5 Gîsû-yı siyeh-kārîñ üzüp rişte-i cānı
Sāz-ı nigehe düzmek içün tel tele virdi
- 6 Sûfî bu gıce meclise geldi şehir üstü
Kulkul diyicek halk-ı sebû kalakala virdi
- 7 Ağyar rakîbe haber-i vuşlat uçurmuş
Sen de baña vir sevdiceğim el ele virdi
- 8 Nev beççe 'arab kâle fe-hel tetlubu vaşlâ
Lâ te'melehu iş teri hel nele virdi
- 9 Ben âh idenim vād-ı şehir zülfiñü oğşar
Sen reşk ile var es şavur ol yel yele virdi
- 10 Kānî çün işledir felegiñ pençe-i rāstı
Bahtında elin gordu kader şei şeie virdi
ÜI.86a,Ü2.72a,Ü3.56a,Ü4.71a,k.87b,MI.75b,M2.72a,T.86a

I93

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Gam aldı benim dört yanımı cān saña kaldı
Eyyüblisin çünki bu kurbān saña kaldı
- 2 'Aşkıñ dil-i 'uşşākı Hüseynîye çıkardı
Taḥsîn idegör ḥüsnüñi iḥsān saña kaldı
- 3 Ey pādîşeh-i mülk-i melāḥat yeter oldu
İtdiñ sitem-ābād bizi dīvān saña kaldı
- 4 Biz kesdik 'utāriddin ümîdi hele şimdi
İş ba^cdezîñ ey himmet-i keyvān saña kaldı
- 5 Giydirdi bürehne dilimiz şu^cle-i şevkiñ
Ey cāme be-düş-ı ḥüsn oğlan saña kaldı
- 6 kānî niçe bir vaşla heves hecre yanaş kim
Var ḥaylî şerîki yine hicrān saña kaldı
ÜI.86a,Ü2.72b,Ü3.56b,Ü4.71b,k.88a,MI.76a,M2.72b,T.86b

I94

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Bir demdir o māhiñ yine meyli neye düşdü
Bilmezdi o dem zevkini bilmem neye düşdü
- 2 Virmek saña bir şey mi dimişdim dil ü cānı
Ol tıfl-ı sebük-magz hemān vir diye düşdü

- 3 Didim saña ben cānı fidā ideceğimdir
İkrārıma başladı paṭadaḳ isteye düşdü
- 4 Ben anıñ iderdim ğam-ı ^Caşkı ile hey hey
Simdi o da bir tāze-reviş heyheye düşdü
- 5 Yokluğa idi şöreti ol hokḳa-dehānın
Fāş eyledi sırr-ı dehenin söyleye düşdü
- 6 Giymezdi sitem cāmelerin evveli amnā
Bilmem niye ṭarıldı baña kim giye düşdü
- 7 Dünyā yıkılır ummaz idim buseye ruḥṣat
Bir buse didim luṭfille gel gel diye düşdü
- 8 Müjde saña Kānī o lebi hem-ḳü la^Cl-ı yār
Yārānla nüş-ı mey-i pey-der-peye düşdü
ÜI.86b, Ü2.72b, Ü3.56b, Ü4.71b, K.88a, MI.76a, M2.72b, T.86b

I95

Mefā^Cılün/Mefā^Cılün/Mefā^Cılün/Mefā^Cılün

- I Geçerken zīr-i kāsānenden itdim āh ṭuyduñ mu?
Efendim ḳorḳarım uyḳuda idiñ āh ṭuyduñ mu?
- 2 Bu şeb tā vardım bülbul gibi semte fiğān itdim
Seni uyardım itdim nāle-i nā-gāh ṭuydun mu?
- 3 Nezāketle varup bir buse de aldım yañagiñdan
Tehevvr itme söyle ḥasbeten lillah ṭuyduñ mu?
- 4 Ben olmuşdum ḥarāb-ender-harab neş'e-i sevkiñ
Sen olmadıñ mı h^wab-ı nāzdan āgāh ṭuyduñ mu?
- 5 Giderken bād-veş döndüm girifte-pāy-ı bī-tāba
Bulunmaz oldu ḥayretten sürāğ-ı rāh ṭuyduñ mu?
- 6 Rakibe rāst geldim zīr-i kāsāneñde gor baḥtı
Selām virdim yarım ağızla bi'l-ikrāh ṭuyduñ mu?
- 7 Segān-ı küçe-bend-i semtiñe itdim müdārālar
Tevāzu^Clarla itdim ḥaylī eyvallah ṭuyduñ mu?
- 8 Zenāhdānıñ ḥayāliyle dönüşde bir ser-i ḳāha
İlişdi pāyım oldum Yūsuf-ender-ḳāh ṭuyduñ mu?
- 9 Seniñ seng-i ser-i küyuñla dögdüm sīne-i ḳākim
Giribān itdi dāmāna meded eyvāh ṭuyduñ mu?

I94/7 buse:püseÜ2

I95/2 vardım:verdim Ü4

- IO Yüzüm sürdüm gehî hâk-i siyâha ki goge tuldum
Gögerdi müşllerden sîne-i cân-kâh tıyduñ mu?
- II Dögündüm taşlarile. pîş-i kaşr-ı âb-gününda
Görüp güldü rakîb-i bî-serm kahkâh tıyduñ mu?
- I2 Tavâf-ı ka^cbe-i küyüñ müyesser kıldı Kânî'ye
Hele ölmezden evvel Hâzret-i Allah tıyduñ mu?
ÜI.86o,Ü2.73a,Ü3.57a,Ü4.72a,K.88b,MI.76a,M2.72b,T.87a

I96

Mefâ^cılün/Mefâ^cılün/Mefâ^cılün/Mefâ^cılün

- I Açıl semt-i gülîstâna yine ey gülşen-i hûbî
Şalın biñ nâz ile nâçâr ? tûbâ lek disün tûbı
- 2 Görüp misket tolu peymânede ^caks-i zenahdânın
Baña aındırdı emrudu kadehler sîb-i Sinobu
- 3 O kaymak gibi ten hokka ağızla şîr-i reng-endâm
Dil-i bî-sûdu ihtâr itdi geşt-i dest-i Eyyûbu
- 4 Kadehde çehremiñ seyreyle reng-i za^cferânîsin
Göñül yâd itmesün mi âl-i reng-â-reng-i maḥbûbu
- 5 Kadeh der-kef nıgeh mestâne sîne münkeşif tâ nâf
Bu Kânî sevmesün nitsün o feltân-ı dil-âşûbu
ÜI.87a,Ü2.73a,Ü3.57a,Ü4.72a,K.88b,MI.76b,M2.73a,T.87a

I97

Mef^cülü/Mefâ^cılü/Mefâ^cılü/Fe^cülün

- I Uyğudan uyandım ki ezânlar okunurdu
Her nağme birer ok gibi cânâ tıkonurdu
- 2 Almışdı ele zühre kemânını çalardı
Başına güneş daḥi çelengin şokunurdu
- 3 Tâ ^carşa-i haşre varıcak râh-ı gamînda
^cUşşâk seniñ h^wân-ı gamîna çokunurdu
- 4 Koy nokḥa-i hâliñ şu suveydâya didim ben
Niçün komadıñ anı a cânım çü konurdu
- 5 Tîr-i müjesi sehm-i sa^câdetden atılmış
Kendiyse tecellî-gede ammâ okı nûrdu
- 6 Sen az mı şanursın o mezârıñ şuhedâsın?
Ol tîr-i müje Kânî cihânıñ çokın urdu
ÜI.87a,Ü2.73b,Ü3.57a,Ü4.72b,K.89a,MI.79b,M2.73a,T.87b
I96/3 ağızla: ağız K, geşt-i: geşt UK, 5 sevmesün: sevmesün ml Ü2
I97/I Uyğudan: Uyhu Ü3

I98
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Taleb-kār-ı neşāṭ-ı bāde-i gülgünüñam sāķī
Hemān bir sāğar-ı lebrizle memnūnuñam sāķī
- 2 N'ola ser-şār-ı şahbā-yı sürūr olsam bu demlerde
Humār-ı hasretiñle haylī dem maḥzūnuñam sāķī
- 3 Kalursa böyle bezm-i cays-ı cışret her dem āmāde
Seniñ ben rüz-ı maḥşerde daḥi medyūnuñam sāķī
- 4 Siyeh-mest-i şarāb-ı caşķ-ı leyli olmadım ammā
Seni gördüm yitirdim caķlımı mecnūnuñam sāķī
- 5 Miyān-ı bezm-i mey-h^wārān-ı caşķ-ı şevķe baş koydum
Dil-i Kānī gibi ben de seniñ meftūnuñam sāķī
ÜI.90b,K.89a,-Ü2,Ü3,Ü4,MI,M2,T

I99
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I İdersin da^cva-i cırfān ammā şāhidiñ var mı?
Cenāb-ı Hāķķ'a lāyık bir zamīr-i cā'idiñ var mı?
- 2 Rakībā aşinālıkda idersen yāra ma^cfuvsin
Seniñ var nisbetiñ bi'n-nisbe ammā zāhidiñ var mı?
- 3 İdersin vuşlat-ı yāra liyāķat iddi^cāsın hep
El aldıñ mı birinden bir mu^cayyen kā'idiñ var mı?
- 4 Tutuldum bir perī-rūya deyü lāfiñ degil mesmū^c
Şikār oldum şanursın kendiñ ammā şā'idiñ var mı?
- 5 Hemen taķlīd ile girmek mi istersin sen ol bezme
Nihān-hāneñde Kānī yohsa hāl-i zā'idiñ var mı?
ÜI.87a,Ü2.73b,Ü3.57b,Ü4.72b,K.89a,MI.77a,M2.73a,T.87b

200
Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Kim koydu minkāl-i dile bilsem bu āteşi
Sāķī meded meded sele başdır şu āteşi
- 2 Fikr-i lebiñ niçün dile āteş virir müdām
Meşhūr degil mi başdırır elbet şu āteşi
- 3 Büryān iken derün yine bir yandan atmanıñ
Bir yandan aşlı āyā nedir ki ko āteşi
- 4 Seyl-āb-ı eşķ cālemi gark-āb eyledi
Sen ey nigār-ı şucle-cizārım ko āteşi

I99/4Tutuldu:TuyludumÜ4,5girmekmi :girmegiÜ2,200/4şule-izār:şuleiÜ2

- 5 Mümkin mi âb âteşile itsün imtizâc
Ben şu gibi müllâyim efendi o âteşi
- 6 Esb-i diliñ қо dizginine çarpma Kāniyā
Şalvir ki dizginin eşivirsün şu at eşi
ÜI.87b,Ü2.73b,Ü3.57b,Ü4.72b,K.89b,MI.77a,M2.73b,T.87b

201

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Ey benim sīnemde cānım cānımın cām-pāresi
Hasretiñle oñmadan kaldı derūnum yarası
- 2 Va^cde-i vuslat-ı müncez olmanın hengāmıdır
korkarım mahrūm-ı vaşl olam uzadı arası
- 3 Hecr ile rüz u şebim fark itmeden koydu beni
Sīne-i şāfıñ beyāzı kaşlarının karası
- 4 Çok zamānlardır dimāğ-āzürde-i büy-ı gamız
Bir esivir ey nesīm-i gisuvān-ı yār esi
- 5 Kāniyā oynar güler rağmen li-enfīsīñ rakīb
Kim elinde kāfiriñ eksik hemān çār-pāresi
ÜI.87b,Ü2.74a,Ü3.57b,Ü4.72b,K.89b,MI.77a,M2.73b,T.88a

202

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Ğamın ile hemān bir kālīb-ı fersūdemiz kaldı
Cihān ü mā-sivādan dāmen-i ālūdemiz kaldı
- 2 Gönül dirler aña nām-ı diğer yek-kaatre hūn-ı germ
Bu gülbünde hemān bir gönçe-i nekşūdemiz kaldı
- 3 Pişirdik işleri nefis-i ne-puhteyle bu maṭbahda
Hayāl-i hām dirler fikret-i beyhūdemiz kaldı
- 4 Mişāl-i güftgü-yı beyhude mahvoldu eczāmız
Biraz ma^cnālū ma^cnāsız kühen üñşūdemiz kaldı
- 5 Gözüm merdūmleri ditrer ṭurur ol sīm-i sāk üzre
Bu ser-i h^wānda kısr bādāmlı pālūdemiz kaldı
- 6 Biziz ol cahd-ı muṭlak kim yakamz anda müstağrak
Meta^c-ı bürdan bir hissa-i meçhūdemiz kaldı
- 7 Harābī-i kafes mürgān-ı şevki itdi pervāzi
Bozuldu ustukuṭsın ^cunşur-ı āsūdemiz kaldı

201/2vuslat-ı:vaşlınÜ2,müncezzÜ2,Ü3,Ü4,ÜI
202/2diğer:zıkrÜ3,4 ma^cnālū:ma^c nālūÜ4

- 8 Sürâg-ı cân u dilden almadık Kânî haber ammâ
Şifâ-yı şadr olur ümniyye-i merşüdemiz kaldı
ÜI.87b,,Ü2.74a,Ü3.58a,Ü4.73a,K.89b,MI.77b,M2.73b,T.88a

203

Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün/Mefâ^cilün

- I Harâb-ender-harâb-ı sāgar-ı ser-şārınām sāķī
Misāl-i zerre mahv-i pertev-i ruhsārınām sāķī
- 2 Degil peymâne-keşlik meşrebim meyhânede ammâ
Helâk-i neş'e-i zehr-âbe-i âzārınām sāķī
- 3 Yed-i beyzâda olsa pây-ı hum da baña elvirmez
Yetiş bir ayak evvel hasret-i dîdārınām sāķī
- 4 Ne şavt-ı kulkul-ı mînâ ne hây-ı hûy-ı mey-h^wārân
Muṭayyeb-kerde-i güflâr-ı şavķ-âsārınām sāķī
- 5 Nikâb-ı şermi ref^c it vech-i pâk-ı duhter-i rezden
Beni bî-gâne şanma mahrem-i esrārınām sāķī
ÜI.90a,K.90a,-Ü2,Ü3,Ü4,MI,M2,T

204

Mef^cülü/Mefâ^cilü/Mefâ^cilü/Fe^cülün

- I Hayretle hemân üstüme dilber düşeyazdı
Ben hergiz inanmadım o daķı düşeyazdı
- 2 Âşıķlarını öldüre öldüre o âfet
Evşâfını ser-i defter-i ^câşıķ-küşe yazdı
- 3 Düşmez dir idim büsesiniñ mevsimin ammâ
H^wâb aldı şeker bâdem-i çeşmin düşeyazdı
- 4 Dil âyet-i ^caşķı okudu soñra üfurdü
Ser-şafha-i cân u beden-i bî-huşa yazdı
- 5 Ârî ben anıñ vaşlını isterdim efendim
Zembür-ı belâ dört yanımdan üşeyazdı
- 6 Kânî niçe olmasun o çâr-âbrûya mâ'il
Vefķ-i varâķ-ı hüsn-i felek dört köşe yazdı
ÜI.88a,Ü2.74a,Ü3.58a,Ü4.73a,K.90a,MI.77b,M2.74a,T.88a

203. gazel ÜI'de sayfa kenarına derkenar edilmiştir.

204/I inanmadım:inanmam K

205

Mef^culü/Fa^cilātü/Mefa^cilü/Fa^cilün

- I Sâkî getür bize yine şol zer-keşi şeyi
Döndür şu gonçe-i gül-i şad-berkeş şîşeyi
- 2 Engüşt ü ebruvân u ha^t u gîsuvân ile
Döndür piyâle-i heçdeh türke şîşeyi
- 3 Devr-i lebinde bâde-i vuşlat mübâh iken
Cânıñ var ise tevbe idüp terke şîşeyi
- 4 Çeşmân u ebruvân u nigâh istemez güzel
İster mi hiç tîr ü kemân ter-keş iş iyi
- 5 Zinhâr atmasun tıpayı hum gibi o da
Sâkî bir ihtimâmlıca bir ki şîşeyi
- 6 Vir berg-i sebz-veş hele Kânî'ye dem-be-dem
Bî-sâz u söz u meşgale vü ber ki şîşeyi
ÜI.88a,Ü2.74b,Ü3.58a,Ü4.73b,K.90a,MI.78a,M2.74a,T.88b

206

Fâ^cilātün/Fâ^cilātün/Fâ^cilātün/Fâ^cilün

- I Bâzî-i gerdünden ehl-i câh da kurtulmadı
Mâtdan şatranclar da şâh da kurtulmadı
- 2 Gâh germ ü gâh serd oldığı oulmuşdur şuyū^c
Kaydlardan şu siyeh-baht ah da kurtulmadı
- 3 Hîle-kâra ta^cneden kurtulmağa yokdur mecâl
Kim ser-kuhsârda rûbâh da kurtulmadı
- 4 Ehl-i pertev göklere çıkse yine medhûldür
Av^cav-i seg-tıynetândan mâh da kurtulmadı
ÜI.88a,Ü3.58b,K.92a,MI.77b,M2.74b,T.89a,Ü2,Ü4

207

Fâ^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fa^cilün

- I Cân u dil gıtdi baña kalmadı âhdan gayrı
Elvirir hâlime yok hâl-i tebâhdan gayrı
- 2 Beni ol mevlevî gamına kıldı kuçuk
Kalmadı itmedigi baña külâhdan gayrı
- 3 Şehvet ol mertebe itmiş ki ihâta halkı
Okunur nüsha mı var nâme-i bâhdan gayrı

206/3 kuhsârda:kuhsitârdaÜ3

207/I tebâhdan:tebâhdı ÜI

206. gazel noksandır.M2'de 4.beyit sonunda "nakisdir" kaydı vardır.

- 4 Gündüzün rû-yı siyâhım beni eyler rûsvâ
Gice gelmez yanıma baht-ı siyâhdan gayrı
- 5 Ma^Cna-i mu^Cteber -i lafz-ı ^Cadalet oldur
Çiyne nur kalmaya ayaklara râhdan gayrı
- 6 Bu sitem-verzler içre arama hiç mu^Cîn
Kimse imdâd idemez ^Cavn-i ilâhdan gayrı
- 7 Şahne-i hâk-i Necef'dir dil-i zârîñ mededi
Ka^Ct-ı ümmîd idelim şahne vü şâhdan gayrı
- 8 O kadar hânesi târîk-i dil-i nâçârîñ
Açamaz ağzımızı nesme-i âhdan gayrı
- 9 Nûsha-i şî^Cre nedir cā'ize dirseñ el-ân
Görmedim şûret-i tahtsînde pâhdan gayrı
- IO Gülzet erbâbına düş oldu gönül ol rutbe
Egilür yok baña bu kadd-i dü-tâhdan gayrı
- II Kâle rabbî zeheballahu cemî^Can ve lecâ'
Gadr-h^wâh olmaya Kânî'ye günâhdan gayrı
ÜI.88b,Ü2.74b,Ü3.58b,Ü4.73b,K.90b,MI.78a,M2.74a,T.88b

208

Mef^Cülû/Mefâ^Cilû/Mefâ^Cilû/Fe^Cülûn

- I Devrîi felek-i hüsn ü cemâliñ yine dondu
Mânend-i şihâb âb-ı ruhu tîz söyündü
- 2 Âşka düşeli dîdelerim itmedi râhat
Yoluñda seniñ virdi niçe kerre döğündü
- 3 Zâhid yine sen halî-ı kelâm eyleye düşdün
Te'dîb gerekdir seni gül mesti söğündü
- 4 Bir kerre seniñ ^Caşkîñile uğraşa âdem
Gayrı kedere var mı naazar virdi söğündü
- 5 Sâkî ele al sâgar-ı gül-günü ne turduñ
Yâ vir baña kan olacağı yâ ki döğündü
- 6 Germâbe-i vaşlîñda seniñ ^Câşık-ı ter-dest
Gözyaşı kadar yogise de çok şu döğündü
- 7 Ben ^Caşk ile virmişdim o mağrûra nümâyış
Ol bilmedi kadrin yine taşlarla döğündü

207/6 Bu hiç mu^Cîn:Bu sitem-verzler içre dil-i zârîñ mededi
Kimse...gayrı:Ka^Ct-ı ümmîd idelim şahne vü şâhdan gayrı Ü2,7.be-
yit Ü2'de yoktur.
208/IDEvri:Devr-iÜ4

- 8 Kānī bu kühen āsda mānende-i gendūm
İki taş arasında kalup haylī ögündü
ÜI.88b,Ü2.74b,Ü3.59a,Ü4.73b,K.90b,MI.78b,M2.74b,T.88b

209

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Peder hakkın şayar ^cālemde bir evlād mı kaldı?
Birāder hürmetin ifā ider bir yād mı kaldı?
- 2 Tarafdārī-i evlād-ı Nebī itdikce ümmetler
Muhālifler aña bir-itmedik isnād mı kaldı?
- 3 ^cīmāret-dāde-i mi^cmār-ı ^caşkıñ olduğum günden
Ziyāret itmedik hiç bir harāb-ābād mı kaldı?
- 4 ^cübüdiyyet makāmında ta^cayyūn kesb idelden ben
Baña kul olmadık bir bende mi āzād mı kaldı?
- 5 Ele desti alup sakķālīga rağbet idelden ben
Gelüp el öpmedik şakird mi üstād mı kaldı?
- 6 Rakībi hātırıñçün zāhidi Allah içün Kānī
Dile vird itmedik en^cām mı evrād mı kaldı?
ÜI.89a,Ü2.75a,Ü3.59a,Ü4.74a,K.91a,MI.78b,M2.74b,T.89a

210

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Şikāf-ı sīne-i çākimden aldın cān-ı mahzūnu
Cigerden alma bārī nāvek-i dil-düz-ı pür-hūnu
- 2 O perçem zīr-i fesden ol zenaḥdān perde-i haṭdan
Neler itdi baña açmazdan kör baht-ı vārūnu
- 3 Olur fevvāre-i hūn her dūn-ı mū cism-i ^caşıkda
Bütānıñ mūy— dār oldukça cām-ı la^cl-i mey-gūnu
- 4 Taḥammül şāhibin bāzilçe-gāh-ı izṭırāb itmez
Temāşa eyle tūfān-zār-ı yemde fülk-i meşḥūnu
- 5 Şeb-ārā olsa yek-çeşm olmasa hātır-şinās olsa
O mäh-ı nev-haṭa teşbih iderdim mihr-i gerdūnu
- 6 Siyeh-kārī-i ṭālī^c şabrile tebdıl-i reng eyler
Ki leyli müşrif-i şubḥ-ı ḥaḳıkat itdi mecnūnu
- 7 Miyān-ı vaşf-ı haṭṭında suhen-dānıñ idüp irād
İder sırāb-ı Kānī sebzēzār-ı bāğ-ı mazmūnu
ÜI.89b,K.91a,Ü2,Ü3,Ü4,MI,M2,T

208/8öğündü:öğündü Ü4,209/İifā:ibk K,4 āzād:āzādeÜ2
210.gazel sayfa kenarına derkenar edilmiştir.

2II

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün

- I Bu mürğ-i dil bu gülistānda āşiyān mı kodu
Tutuşmadık gam-ı ^caşkıyla gülsitān mı kodu
- 2 Hayāl-i rū-yı dil-ārāmın ile tıfl-ı emel
Okutmadık saña bir pend mi gülsitān mı kodu
- 3 Mürīd-i aşk olalı rāz-dār-ı gamze-i yār
Bu āsitānede öpmelik āsitān mı kodu
- 4 Belām büküldü o ebrūdan olmadım ber-kām
Kepāze eylemedik tır mi kemān mı kodu
- 5 Konuşdu Zeyd u Amrla büt-i fedākārım
Falān fisütikizinden falān falān mı kodu
- 6 Tekellüm eylemeğe var mı nāzda ruhsat
Zebāne-i nitem anda zebān debān mı kodu
- 7 Ne hōş-kademididnevki-hadengi-tenāz ammā
Tegāfūl-i nigehe bizde hiç tāban mı kodu
- 8 Emān zamān virirse o bī-emān virmez
O bī-emān felekde emān zamān mı kodu
- 9 Rakībi hūn be-hakk dile fedā idemez
O bī-rahim bu fıkıhlarda hiç zamān mı kodu
- IO Nigāh-ı nāza da kâ'il idik dirīg itdi
Zebān-ı nāz yine yā bārī tercümān mı kodu
- II Rakībe itmeden isrāf amān şivelerin
Amānsız nigehiñ virecek amān mı kodu
- I2 Amān amān diyerek pāy-ı nāza düşmüşidim
Belā bu düşmegece tākāt u tūvān mı kodu
- I3 Er oğlu erligini gördü ol dehen tengiñ
Dil ol fikirle Semerkānd mı Ardahān mı kodu
- I4 Kimin menākib-i şevke kimini düş-ı dile
Gamın o āfet-i ^cuşşāk-küş yaban mı kodu
- I5 Gönül mu^cāvedet-i ğurbeti revā görmez
O cām-pāresine cān tek armağan mı kodu
- I6 Medīh-i lü'lü'-i dendān ü la^cl-i nābında
Bu Kānī sarf idecek mā-haşal mı kām mı kodu

ÜI.89a,Ü2.75a,Ü3.59a,Ü4.74a,K.9Ia,MI.78b,M2.75a,T.89b

2II/4Kepāze:Kepādek,Ü2,3,4./5fisütikizinden:festekizindenK
I3fikirle:fikirK/Semerķand mı:SemerķandÜ4

212
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Derūna şevk-bahşā-yı kümündür zevk-i tenhāyī
Hülāsa dāfi^c-i renc-i cünūdudur zevk-i tenhāyī
- 2 Cilā-yı dīde-i bātin olur hāşıl bu ^cuzletden
Ziyā-bahşā-yı envār-ı ^cuyūndur zevk-i tenhāyī
- 3 Virir rūha şafā şevk-i derūnu müstezād eyler
Tarāvet-āver-i cān-ı zebūndur zevk-i tenhāyī
- 4 Egerçi āşinā-perverlik eyler adamı dil-şād
Velākin zevk-i keşretten füzūndur zevk-i tenhāyī
- 5 Dil-i Kānī gibi kim gamdan özge āşināsi yok
Hemīşe āşināya reh-nūmūdudur zevk-i tenhāyī
ÜI.89b,Ü2.75b,Ü3.59b,Ü4.74b,K.9Ib,MI.79a,M2.75a,T.89b

213
Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- 1 Zülf-i siyehiñ silsile-i cāna tolaşdı
Tarf-ı külehiñ gūşe-i imāna tolaşdı
- 2 Ser-tā-be-kadem mūy-be-mū oldu girifte
Tolaşdı gönül zülfine ammā ne tolaşdı
- 3 Sākī gice meclisde mey-i nāba göz itdi
Bu şiveyi seyreyledi peymāne tolaşdı
- 4 İtdi kemer-i nāfe-i sūzānı kışude
Ol tūde-i canber-i girih cāna tolaşdı
- 5 Bu cezbe vü ān hep saña mevhūb-ı Hudādır
Ān ān dili şaydeyledi rindāna tolaşdı
- 6 Kırup geçürür gamze-i fettāmı cihānı
Varup ser-i zülfü serine şāne tolaşdı
- 7 Şemmitmege gīsūlarını bu gice Kānī
Dil başın uzatdı vü girībāna tolaşdı
ÜI.89b,Ü2.75b,Ü3.59b,Ü4.74b,K.9Ib,MI.79a,M2.75a,T.90a

214
Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- 1 Elā ey tālib-i gencīne-i esrār-ı sultānī
Suhenle kıll ^cimāret bu kühen-bünyād-ı virānı
- 2 Getür nazma perişān sözleri çun lū'lū'-i manzūm
Nizāmü'l-mülk-i ma^cnā ol misāl-i mīr-i hākānī
- 3 Erişdir pāye-i şic^cri bülend-eyvān-ı şu^carāya
İdüp āvize ber-bālā-yı pervīn nazm-ı sahbānı

213/4 Canber-i girih cāna:Canber-i girih-i cānaÜ4
5..vü ān hep saña:vü ān sañaK,6geçürür:giçirürK,7başın:baş Ü3,4
214/3 bülend:belindenÜI

- 4 Celaleddin Mevlânâ Kitâb-ı Meşnevî'sinde
Kerâmât-ı bülend-i evliyâdandır dimiş anı
- 5 İdüp âmihte hikmetle revnak vir meñâmîne
Taşavvufia behişt-i Câcil eyle bezm-i Cîrfânı
- 6 Velî inşâ'-i menşûru bırakma zü'l-cenâheyn ol
Sikâr it şoara nesr-i tâ'ir-i gerdün-i gerdânı
- 7 Cihânda söyle tohm-efşân-ı neşr ol k'ide âğârın
Misâl-i kalb-i dâñâ pür bu heft-anbâr-ı devrânı
- 8 Tahalluş itmek isterseñ sözüñ hüsnu yeter mahlaş
Miyân-ı ehl-i dilde olsa da bahş-i suhen-dânı
- 9 Su gevherler ki neşr idim anı zîb-i benâgûş it
Eger olmak dilerseñ Câlem içre maCrifet Kânı
ÜI.89b,Ü2.76a,Ü3.60a,Ü4.75a,K.92a,MI.79b,M2.75b,T.90a

215

FâC'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/FaC'lün

- I Rüyına haţtı gelüp rûzumuzu târ itdi
Der-i gülşen-gede-i vuşlatı dîvâr itdi
- 2 Bir görünmezce belâ idi ezel C'uşşâka
Simdi Hakk şaklaya kendüzini izhâr itdi
- 3 Yüzine urdu felek itdiği istignâyı
Neye yüz karalığın kendüzine bâr itdi
- 4 Hefte başında idüp halk-ı haţ-ı müşğînin
Haţ degil haţ-ı haţâdır deyu inkâr itdi
- 5 Sâde-rûlukda lebin emme muhâl iken o şüh
Kâniyâ haţ gelicek C'âşıkı bî-zâr itdi
ÜI.90a,Ü2.76a,Ü3.60a,Ü4.75a,K.92b,MI.79b,M2.75b,T.90b

216

MefâC'ilün/Fe'ilâtün/MefâC'ilün/Fe'ilün

- I Rakîb-i rû-siyehâ âh der-be-der kalası
Gelür o şüfî hakkında seniñ tomuz çalası
- 2 C'Adem diyârına şalmış şalası aşk beni
Bu şubh pîr-i mey okutmuşa şu şalası
- 3 Anası hemşîresi duhter-i reziñ meger eşk
Degil mi muğ-beçeniñ duhter-i reziñ hâlâsı?

214/7 k'ide:gâh da K,
215/3 bâr itdi:yâr itdi K

- 4 Havāle eyledi çün tîr-i kadd-i bālāsın
Şu āhı ^Caşk Kırımında bir tatar balası
- 5 İçine akdığı hūnu kızılca ırmağın
Budur ki rengi meger cūy-ı eşkime cilāsi
- 6 Kenār-ı cūy-ı sirişke konup hayāl-i hatın
Ziyāsın eyledi yağma kara gāvur kalası
- 7 Bu meş^Cal-i gama ^Cakkām istemez ^Cuşşāk
Omuzlarında gezer tã sabāh masılası
- 8 Raķib ardı sıra geşt ider o şehnāzın
Gelür giriden ^Cadūnūn mūdām marşılası
- 9 Hemān bir göçer ölüye döndü ^Cuşşākın
Ne İnebahtısı kaldı gamın ne Tırhala'sı
- IO Kuloğlu sevme hele kanına şuşamağdır
Kažā kılıçlarıdır ellerindeki palası
- II Göñül başın şalaraq kalkdı h^wābdan bu şabāh
Düşünde gamze meger tigin üstüne şalası
- I2 Gözin elāsına mā'il olup alındı göñül
Meger ki gamzede bir güşeden beni alası
- I3 Miyān-ı baħrda girdāblar görüp didi yār
Hayāl-i nāb ile dil lücce-i gama talası
- I4 Hayāl-i vaşl ile düşdü raķib ardına hep
Aşıldı ardımıza miħnetin de ardılası
- I5 Güzellerin heles bak çala kullanılmışına
Belā olur sege sırçalı parçalı palası
- I6 Nigāhdan katı güç kurtulur hele Kānī
Meger ki iki yanın ala belde kurtalası
ÜI.90a,Ü3.6Ib,K.87b,MI.56b,M2.76a,T.90a,-Ü2,Ü4

217

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Bahār açdı cihāt-ı sitt-i şad dāmen çiçek geldi
Çiçeklü altı yaprak bir etekli köçek geldi
- 2 Korıcı bir halāş isterdi imzālusını ammā
Esāmīsi kalemden dünkü gün üçlü köçek geldi

2I6/4 balası:palası K,5 cilāsi:çalası K

2I8/5 çizdi:çözdü Ü3

- 3 Yine tüt yaprağı çok para eyler şimdiden soñra
Koyunlar da tohumlar kazdı eyyām-ı böcek geldi
- 4 Otuz iki hürüfı kur^Ca-ı remle idüp tatbîk
Belâ bu tîlî^Cimde hâşekî merhûm böcek geldi
- 5 Kabûl eyle bu dest-âvîzini luţfile Kânî'niñ
Şükûfe-zâr-ı bâğ-ı gaybdan bu şimdicek geldi
ÜI.90b,Ü2.76a,Ü3.60b,Ü4.75b,K.92b,MI.80a,M2.75b,T.9Ia

218
Fa^Cilâtün/Fâ^Cilâtün/Fâ^Cilâtün/Fâ^Cilün

- 1 İş uşûlin buldu hîç edvâra hâcet kalmadı
Devr-i ebvâb itmege eţvâra hâcet kalmadı
- 2 Dil harîminde ne nâ-mahrem ne mahrem kaldı hîç
Ravza-i dilde der ü dîvâra hâcet kalmadı
- 3 Yoğ u varı lezzet-i vîcdân ile buldu gönül
Kendi kendin buldu yoğ u vara hâcet kalmadı
- 4 Kûhsâr-ı ^Câlem-i temkînde nâm almışız
Kays-ves âvâze-i kuhsâra hâcet kalmadı
- 5 Nevk-i gamzeñ qizdi şemşîrin bütün halleyledi
Ey müzehhib âlet-i pergâra hâcet kalmadı
- 6 Dâmen-i dâr-ı vefâya biz aşıldık tâ ezel
Hâzret-i Mansûr-âsâ dâra hâcet kalmadı
- 7 Kâniyâ dâd u siled ma^Cnâdadır şimden girü
Hud^Ca-ı şûret-ger-i bâzâra hâcet kalmadı
ÜI.90b,Ü2.76b,Ü3.60b,Ü4.75b,K.92b,MI.80a,M2.76a,T.9Ia

219
Mef^Cûlü/Mefâ^Cîlü/Mefâ^Cîlü/Fe^Cûlün Mef^Cûlü/Fe^Cûlün

- 1 Âşık saña da beg gibi dilber mi gerekdir?
Terk eyle bu lâfı
- 2 Hâl-i siyehi gıbta-i anber mi gerekdir?
Olmaz mı hilâfı
- 3 Ser bend-i dü-gîsû saña sündüs gerek ammâ
Ey hûr-ı behişti
- 4 Târ-ı reg-i dilden saña çenber mi gerekdir?
Zer-keş ola bâfı

218/5 qizdi:qozdu Ü3
219/1 beg:ben Ü3

- 5 Bālīn-i gül-āgīn gerek haddiāe elbet
Ke'l-verdi ^Cale'l-verd
- 6 Gül-berg-i cināndan dahi pister mi gerekdir?
Yek-reng ola şāfī
- 7 Ey nāz-fürüş eyleme ifrāt-ı temennu^C
Mānende-i hāk ol
- 8 Nüh-pāyeh süllem gibi minber mi gerekdir?
Hem ^Carş ola rāfī
- 9 Ey keştī-i ümmīd neden muṭṭarib olduñ?
Bu orsa poca ne?
- 10 Āhīn-çe-i şa^Cika lenger mi gerekdir?
Olsun saña kāfī
- 11 Yetmez mi ^Caceb şahn-ı serā-gülşen-i cānhā?
Gül-geşt idesin sen
- 12 Her maṣṭabada şāhib-i lenger mi gerekdir?
Fūlād ola nāfī
- 13 Şahn-ı dil-i ^Cuşşāk dolu h^wān-ı gāmīnla
Mānende-i bustuḡ
- 14 Bir de zer-i zer dīrahī lenger mi gerekdir?
Bul ḡadr-i kefāfī
- 15 Ey ḡam ne bozulmaz ne sitem-ger revīşīñ var
Gerdūn gibi hep geḡ
- 16 Rüstemle Nerīmān saña leşker mi gerekdir?
Rāst ola ḡavāfī
- 17 Allah ḡapusıdır ḡapu derbānlığın eyle
Gel gitme derine
- 18 Allah derinden eyü bir der mi gerekdir?
Her derde o şāfī
- 19 ^CAfvīñ yeri hīḡ yok mu ^Caceb mezhebiñizde?
Mā mezhebüküm ḡul
- 20 Gerdūn gibi maḡbūb-ı sitem-ger mi gerekdir?
Allahu mu^Cāfī
- 21 Yetmez mi saña şūh-ı siyeh-ḡerde be Kānī?
Pek yüksek uçarsın

22 Yohsa saña bir mäh-ı hat-āver mi gerekdir?

Ke lāf u güzāfı

ÜI.9Ia,Ü2.76b,Ü3.60b,Ü4.75b,K.93a,MI.80a,M2.76a,T.9Ia

220

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

I Lebbeyk şad hezār sere leb hōş āmedī
Ey āl-i tūtīyān-ı şeker-leb hōş āmedī

2 Behr-i Hudā ki ez emed-i dūr u bes dırāz
Çün rūh-ı kudsiyem ber-i kālīb hōş āmedī

3 Ez sāgarī ki nām-ı leb-i dılberaş buved
Çün mey zi leb şitāfte tā leb hōş āmedī

4 Ānān ki büy-ı şır çekāned dehānişān
Der mağzışān çü çoqn-ı muħalleb hōş āmedī

5 Kānī zi bes be-şāh-reh-i intizār buved
Ey berterin-ı berter-i maṭlab hōş āmedī
ÜI.9Ib,Ü2.77a,Ü3.6Ia,Ü4.76a,K.93b,MI.80b,M2.76b,T.9Ib

221

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

I Ey rūh-ı muşavver beçe cāyī ki ne-yāyī
Ey nūr-ı dü-dāde beçe rāyī ki neyāyī

2 Āyīne kudāmešt ü şuver key be-der āyed
Der hāne-i āyīne neyāyī ki neyāyī

3 Ey āfet-i dīrīne çi hācet be-şenāyet
Berter zi şenāhā-yı şenāyī ki neyāyī

4 Ey tıfl-ı sirişk ez çi esürh-rü-yı bi-zādī
Ey āh-ı sebük der çi nevāyī ki neyāyī

5 Ey tır-ı hevāyī be-perī ez müje-i yār
Timur-ı bürüdet zede hākī ki neyāyī

6 Ey ṭab^c-ı fūrū-hürde zi sīlī-i havādis
Āyā be-çi h^wāhiş-i bed-rāyī ki neyāyī

7 Kānī be-tō ārd-ı ruh-ı bī-reng-i tazarru^c
Ammā ki bedīnsān be-hevāyī ki neyāyī
ÜI.9Ib,Ü2.77a,Ü3.6Ib,Ü4.76a,K.93b,MI.8Ia,M2.76b,T.92a

222

Müfte'ilün/Mefā'ilün/Müfte'ilün/Mefā'ilün

- I Eşk be-hūn ki tuḥfe-i vuṣlat-ı dilberān konī
Sīm-i dağal ki der bağal ^curza-i zer-gerān konī
- 2 Hıdmet-i pā-şikestegān pāye bülendiyet dehed
Key be-ser-i ser āmedī hıdmet-i serverān konī
- 3 Kurb-i be-dān māye-i bār-ı keşit mī-dehed
Har ne-şevī velīk pālānī-i in harān konī
- 4 Ders-i tō bād men ^caraf gūş-ı be-hōd şināsiyet
Çend heves be-nikī-i gevher-i diğerān konī
- 5 Tarf-ı ne-best zıst ez hūbī-i āyine çirā
Beyhude şaykalī-i in nā-sere gevherān konī
- 6 Nām firīb-dād tō-rā nām-ı hezār u yek bi-bīn
Hıdmet-i fzdī bi-kon hıdmet eger ber-ān konī
- 7 Kānī kelām pür mekon çün güheret be-dest çend
Gavṭa-hūrī-i lüce-i kulumā bī-kerān konī
- ÜI.91b,Ü2.77b,Ü3.62a,Ü4.76b,K.94a,MI.81a,M2.76b,T.92a

223

Fā'ilātun/Fe'ilātun/Fe'ilün(Fa'lün)

- I Sūfiye söyleme sırr-ı ^caşkı
Ki yaban ağacı tutmaz aşı
- 2 Eşk-i gülgünuma itme taklīd
İa^cl olur mu a münāfık aşı
- 3 Gözümün yaşını taklīd itme
Ki deñizlerle yaşıddır yaşı
- 4 Sofra-i ^caşka elin şunma şakın
O degildir seniñ ağzıñ aşı
- 5 Şāhibim gör beni faşl itme şakın
Naḳşa söz alma añup naḳkâşı
- ÜI.92a,Ü3.62a,K.92b,-Ü2,Ü4,MI,M2,T

224

Mef'ülü/Fā'ilātu/Mefā'ilü/Fā'ilün

- I Ruhsārı sīb beñleri elma çekirdegi
Gül-büse cāyı alevi hamrā çekirdegi
- 2 Gördüm dehān-ı dilberi teşbihin aradım
Bu bir enār o lü'lü' lala çekirdegi
- 3 Elfāzdır semār-ı dirāht-ı tabī^catım
Maẓmūn cānāi vü ma^cnā çekirdegi
- ÜI.92a,K.94a,Ü3.62a,M2.76b,Ü2.82a,480b,T.92a,224/Ialevi:aldık

K̇ I Ṫ C A L A R
 (M U K̇ A Ṫ Ṫ A C A̅ T)

ŪI.92a, Ū2.77b, Ū3.62b, Ū4.76b, K.94a, MI.8Ia, M2.77a, T.92b

I

Berāy-ı Vāṣf-ı Haṇçer-i Ḥazret-i Sultān Selīm Ḥan Eyyedehullāh
Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn

- I Ne şanursın buçağ düşmenlerin bağrında ister kın
Ser-i şemşir-i mırrih ile zirā kan yalamışdır
- 2 Buçağanda o şahin himmet-i merdānesin seyr it
Buçağı düşmenānīn kanına özkes bulaşmışdır
ÜI.92a,Ü2.77b,Ü3.62b,Ü4.76b,K.94a,MI.8Ia,M2.77a,T.92b

2

Berāy-ı Vāṣf-ı Haṇçer-i Ḥazret-i Şehriyār-ı Kām-kār Selleme-
hullahu Te^cālā

Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn

- I Buçaqlar açmaz oldu Nemçeniñ Rusiyyeniñ ağzın
Ki buçağında kesdi rişte-i ārām-ı a^cdāyı
- 2 Buçağa düşmesün a^cdā-yı dīn haṇçerlere düşsün
Ki tutdu şu^cle-i berk-i şeh-i devrān dünyāyı
ÜI.92a,Ü2.77b,Ü3.62b,Ü4.76b,K.94a,MI.8Ib,M2.77a,T.92b

3

Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn

- I Hırāş-ı cāndır ^cuşşāka hayāl-i şāne-i ^caşkıñ
Sarāy-ı mürğ-i ^cankādır var ise lāne-i ^caşkıñ
- 2 Atarlar top-ı āhı keştī-i dil rū-nümā olsa
Senin şenlikleriñle toptoludur ~~hāne-i~~ ^caşkıñ
ÜI.92b,Ü2.78a,Ü3.62b,Ü4.77a,K.94a,MI.8Ib,M2.77a,T.92b

4

Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn

- I Arayan bu cinhānda kalmadı mahrūm bi'l-ihlāş
Bulur maṭlūbuau meşhūrdur arayı arayı
- 2 Tararken gisuvānīñ cāndan bir şemmecik buldum
Muyesser olan bu nev düzdük arayı tarayı
ÜI.92b,Ü2.78a,Ü3.62b,Ü4.77a,K.94b,MI.8Ib,M2.77a,T.93a

5

Mef^cūlū/Fā^cilātū/Mefā^cīlū/Fā^cīlūn

- I Ey sūz-ı ^caşq pes yine gül eylediñ beni
Nār-ı gama müdām ukūl eylediñ beni
- 2 Ser-süfre-i mahabbete vardım kazā ile
Zehr-i gama muḥāṣab-ı gül eylediñ beni
ÜI.92b,Ü2.78a,Ü3.62b,Ü4.77a,K.94b,MI.8Ib,M2.77a,T.93a

6

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Dergāh-ı yār kim der-i bār-ı ^caliyyedir
Her dest-būsu ^caşıkına bir eliyyledir
- 2 Her bir edāsı cān u dile bir kazā velik
Hañçer didikleri türidiyse baliyyedir
ÜI.92b,Ü2.78a,Ü3.62b,Ü4.77a,K.94b,MI.81b,M2.77a,T.93a
-

7

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Āfitāba tıtdı hursīd āfitābından seniñ
Girdi ebr-i māteme meh māhtābından seniñ
- 2 Revnāḡ-ı haṭṭıñ görüp hursīd-i çarḡ aḡşamladı
Atdı cān aḡşama haṭṭ-ı müşğ-tābından seniñ
ÜI.92b,Ü2.78a,Ü3.62b,Ü4.77a,K.94b,MI.81b,M2.77b,T.93a
-

8

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Ol nigāh-ı şūḡ virdi baña ḡā'ibden haber
Neyleyem ser-pençesinde buldu hep ḡāzır beni
- 2 Āḡ o nāz-ı nāzır-āzārıñ seniñ şad-bār āḡ
Kıldı biñ derd ü belā aḡlāmına nāzır beni
ÜI.92b,Ü2.78a,Ü3.62b,Ü4.77a,K.94b,MI.82a,M2.77b,T.93a
-

9

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Halvet-i ehl-i maḡabbet perde vüçār istemez
Ravza-i cennet der ü dīvarı deyyār istemez
- 2 Zer-be-zerdir şīve-i dād u sitād-ı şevḡ-i ^caşḡ
Tācirān-ı kāle-i mihr ü vefā kār istemez
ÜI.93a,Ü2.78a,Ü3.62b,Ü4.77a,K.94b,MI.82a,M2.77b,T.93a
-

10

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Sāḡī yine bülbüñ gibi öt bülbüñe döñsün
Berg-i mey ü peymānesi berg-i güñe döñsün
- 2 Güñ bülbüñe bülbüñ güñe nāz eyleyerekden
Güñ bülbüñe bülbüñ de hemānā güñe döñsün
ÜI.93a,Ü2.78b,Ü3.63a,Ü4.77b,K.94b,MI.82a,M2.77b,T.93a
-
- 7/I Girdi:Gir K,8/I ol nigāh-ı şūḡ:Ol nigāh-ı şūḡı K
I Hañçer-i ḡāz.:Hañçer-i Şehinşāḡ-ı Cihān ḡāz. Ü4

II

Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn

- I Nigāh-ı yāra karşı karşı varmak kahramanlıktır
Kemān-ı ebruvān kahrını çekmek penlivālıktır
- 2 Seni ol gamzelerden gözlerim ısırdı gördükde
Seni görmek de ammā ^cāşıka gāyet ziyānlıktır
UI.93a,U2.78b,U3.63a,U4.77b,K.95a,MI.82a,M2.77b,T.93b

I2

Mef^cūlū/Mefā^cīlū/Mefā^cīlū/Fe^cūlūn

- I Öldürdü beni şive ile bir delikanlı
^cĀşık ne yapar dilberi olsun delikanlı
- 2 Elbet yüregi yaraların üzmede derdā
^cĀşıklarının sinesi pur-derd eli kanlı
UI.93a,U2.78b,U3.63a,U4.77b,K.95a,MI.82a,M2.77b,T.93b

I3

Fā^cilātun/Fe^cilātun/Fe^cilātun/Fe^cilūn

- I Bir iki kor geturūn derd ocagın yakalım
Ya^cni mey nūş idelim berķ mişāli çakalım
- 2 Çünkü cūyendeyi yā bende dimişler eslāf
Biz daḥi sū-yı ḥaķa cūy mişāli aķalım
UI.93a,U2.78b,U3.63a,U4.77b,K.95a,MI.82a,M2.77b,T.93b

I4

Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn

- I Sürāğ-ı ḥāṭır-ı maḥzūnu bulmuş var mıdır bilmem
Şafā-yı bāde-i gülgūnu bulmuş var mıdır bilmem
- 2 Gönül kendin ḥatīr vādīlerinde ḥaylī otlataı
Çirā gel söyle çursin ^cūmū bums var mıdır bilmem
UI.93a,U2.78b,U3.63a,U4.77b,K.95a,MI.82a,M2.77b,T.93b

I5

Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn/Mefā^cīlūn

- I Gönül agyār çursun yār olsa istemezsin sen
Degil endişesi dīdār olsa istemezsin sen
- 2 kesel cā'iz degilken ehl-i ^cāşka kār-ı ḥimmetde
Seniñ gönüñce bir bāzār olsa istemezsin sen
UI.93a,U2.78b,U3.63a,U4.77b,K.95a,MI.82b,M2.77b,T.93b

II/I Nigāh-ı:Nigār.-ıK/NāgāhÜ3/varmak:var K

I6

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Bugün bildim o mihr-i mäh-i pîşânî hele neymiş
Felek-veş zer benekli lāciverdî cāmesin giymiş
- 2 İki temsîli varmış cism-i zerd ü zārımıñ gūyā
Birisi tār-ı berk-i za^Cferān anıñ biri neymiş
UI.93b,Ü2.78b,Ü3.63a,Ü4.77b,K.95a,MI.82b,M2.78a,T.93b
-

I7

Mef^Cülü/Fā^Cilātu/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I Senden raķibe şaklasa dilber nevāzişin
Sen anı bilme añlama pek tıyma gör geçür
- 2 H^Wān-ı vişāle pek de girişme kanū^C ol
Şav bir kirisמעik ile hep tıyma gör geçür
UI.93b,Ü2.79a,Ü3.63a,Ü4.78a,K.95a,MI.82b,M2.78a,T.93b
-

I8

Mefā^Cilün/Fe'ilātun/Mefā^Cilün/Fā^Cilün

- I Cevāb-ı nā-be-maḥaldır muḥāl buyurulmaz
Efendi yolsuz olan ^Carzuḥāl buyurulmaz
- 2 Bu kııl u kâle neden meylider mühim-sāzān
Niçün ^Carīza-i erbāb-ı hāl buyurulmaz
UI.93b,Ü2.79a,Ü3.63a,Ü4.78a,K.95b,MI.82b,M2.78a,T.94a
-

I9

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I İebiñ fikri düşelden hātır-ı üftādeye nā-gāh
Dil-i zārım hemān şahbā-yı nāba düşdü düşdükce
- 2 İşigiñden geçerken hātıra üftādelik geldi
Şaşurdı kendüsün kānî o yana düşdü düşdükce
UI.93b,Ü2.79a,Ü3.63a,Ü4.78a,K.95b,MI.82b,M2.78a,T.94a
-

20

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I Seniñ sūz-ı gāmıñ var u yogu āteşlere şaldı
Nedir bu farṭ-ı sūziş yalıñız bir ben mi kalmışdır?
- 2 Birin daḥi seversem sevdiğim var mı benim cürmüm?
Bu devr-i bî-tenāhīde benimle sen mi kalmışdır?
UI.93b,Ü2.79a,Ü3.63b,Ü4.78a,K.95b,MI.82b,M2.78a,T.94a

I9/2hātıra:hātırK,2I/I Reşk-i ebrū-yı:Eşk-i ebrū-yı K

21
Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Reşk-i ebrū-yı siyeh-fāmınla oldu ay kara
Kopdu burc-ı kavşda iken mihr-i enver yaykara
- 2 Pek de ol deñlü degil yüz karası hatt-ı siyāh
Kim dimiş ey hüsn-i ālem-sūz saña key kara
ÜI.93b,Ü2.79a,Ü3.63b,Ü4.78a,K.95b,MI.82b,M2.78b,T.94a

22
Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Gül ruhları hummā-zedelik birle şolunca
Şağında yürür nāz u edā şive şolunca
- 2 Ot yoldura yoldura ne diş kaldı ne tırnağ
Çalış göresin sen işiñi yollu yolunca
ÜI.93b,Ü2.79a,Ü3.63b,Ü4.78a,K.95b,MI.83a,M2.78b,T.94a

23
Fā^cilātün/Fe^cilātün/Fā^cilün

- I Çünki bir bāğçedir mecmū^cam
Nükteler meyve satırlar ağşān
- 2 Maksim-i hāme-i feyz-āverden
Bir kalem şu idelim biz de revān
ÜI.94a,Ü2.79b,Ü3.63b,Ü4.83b,K.100b,MI.87b,M2.78b,T.94b

24
Fā^cilātün/Fe^cilātün/Fā^cilün (Fe^cilün)

- I Mazhar-ı hatt-ı haṭā olmakdan
Ola yā rabbi bu mecmū^ca emīn
- 2 Nāfe-i micmire-i müşğinden
Eyle her safhasını hıṭṭa-i çīn
ÜI.94a,Ü2.79b,Ü3.63b,Ü4.83b,K.100b,MI.87b,M2.78b,T.94b

25
Fā^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fā^cilün

- I Nūr-ı cīrfān ile yā rabb dilimi lāmi^c kıl
Sözüme sāmia-i ehl-i dili sāmī^c kıl
- 2 Toldurup şaff-ı suṭūr-ı hikem-i ibret ile
Cum^ca-i feyze bu mecmū^cacıgım cāmī^c kıl
ÜI.94a,Ü2.80a,Ü3.64a,Ü4.83b,K.100b,MI.87b,M2.79a,T.94b

24/1 bu mecmū^ca: bu mecmū^cam Ü2/2 safhasını: safhak

26

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Yā rabb eger-i ṭab^cımı maṭbū^c eyle
Erbāb-ı ṭab^c 'indinde mezmū^c eyle
- 2 Mecnū^c-ı cevāmi^cü'l-kelim ki söylemiş
Ser cümle bu mecnū^cada mecnū^c eyle
Ü1.94a,Ü2.80a,Ü3.64a,Ü4.83b,K101a,MI.87b,M2.79a,T.94b

27

Mef^cülü/mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Bir vakt ola ki çevre peşimān olasin sen
'Aşkılarınıñ derdine dermān olasin sen
- 2 Ey cān seni ben sīnede beslersem ^caceb mi
Ben isterim ol ^cıydda kurbān olasin sen
Ü1.94a,Ü2.79a,Ü3.63b,Ü4.78a,K.95b,MI.83a,M2.78b,T.94a

28

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Haber al gel baña ol şüh-ı şirīn-kārdan var yok
Muḥaṣṣıl bir tesellī vir baña ol yārdan var yok
- 2 Şabā ^cin-i ser-i zülfin amān gel yokla bir kerre
Dil-āgāh it beni hāl-i dil-i bīmārdan var yok
Ü1.94a,Ü2.79b,Ü3.63b,Ü4.78b,K.95b,MI.83a,M2,T

29

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Düstūr-ı mükerrrem gibidir rind bu demde
Her semte ki dest uzada varır aña desti
- 2 Kānī şakınup eyleme taḥkīr be-gaflet
Rindān-ı sebük-meşreb-i peymāne bedesti
Ü1.94a,Ü2.79b,Ü3.63b,Ü4.78b,K.96a,MI.83a,M2.78b,T.94a

30

Fā^cilātün/Mefā^cilün/Fā^cilün

- I Çün şebāngāh hat resed der yāb
El-kitāb el-kitāb yā küttāb
- 2 Dāğ-hā şerḥa-hā dehem-bāzest
İftetiḥ yā müfettiḥe'l-ebvāb
Ü1.94b,Ü2.79b,Ü3.63b,Ü4.78b,K.96a,MI.83a,M2.78b,T.94b

31

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Nerden geli~~ğin~~ kûy-ı dil-ārāya mı vardıñ?
Bî-diller için yohsa dil ārāya mı vardıñ?
- 2 Ey bād-ı seher söyle ayagın tozu ile
Evvelce mi varmışdı dil araya mı vardıñ?
ÜI.94b,Ü2.79b,Ü3.63b,Ü4.78b,K.96a,MI.83a,M2.78b,T.94b

32

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Sen itdin işim hasret-i cān-kāha havāle
İtdim seni ben Hazret-i Allah'a havāle
- 2 Çıkamaz o şabāha görür Allah okıdı
Düşmen işim it āh-ı sehergāha havāle
ÜI.94b,Ü2.79b,Ü3.63b,Ü4.78b,K.96a,MI.83a,M2.78b,T.94b

33

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ey şüh-ı siyeh-çerde amān baht-ı siyehden
Ol~~da~~ saña hem-reng
- 2 Bir reng alınur mı ^cacebā vech-i şebihden?
Hem-reng yā hem-seng
- 3 Öpmek dudagıyla yañağın mest iken āsān
Uykuda hatar var
- 4 Geçme o yaña gözle emīn olma ~~nigehden~~
Eyler saña bir reng
ÜI.94b,Ü2.80a,Ü3.64a,Ü4.78b,K.96a,MI.83b,M2.79a,T.95a

34

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Gül-i şad-berg dinsün gonçe-i ruhsārına ammā
Hele la^cl-i leb-i mey-gūnu gāyet nekre-fām olsun
- 2 Ne deñlü olsa dūr-ā-dūr hep ^cavn-i ilāhīdir
Raķīb-i dīv-ħaşlet isterim yārab cüdām olsun
ÜI.94b,Ü2.80a,Ü3.64a,Ü4.78b,K.96a,MI.83b,M2.79a,T.95a

35

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Bir iş it kim felek taħsīn ide anı seve evķāt
Şakın oşatmağa olma heves-peymā eve evķāt
- 2 Gürisne-çeşm olanlardan teşekkür nā-müşaheddir
Medī maşnū^catü 'l-küfrān en zayya^ctehu evķāt
3I/2 Evvelce mi:EvvelceK,32/2işin:işK,35/Gürisne:GirişneÜI

36

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I Ser-defter-i muhāsebe-i ^Caşk olan güzel
 Aşıkların günāhını bir bir ider hisāb
- 2 Ol bahşış-i zekāt-ı vişāle pür-ıktidār
 Kurbān-gāh-ı şevkde ben mālīk-i nişāb
 Ü1.94b, Ü2.80a, Ü3.64a, Ü4.79a, K.96b, M1.83b, M2.79a, T.95a
-

37

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

- I Cem^Ciyet-i vuşlat-gede-i şāhı unutma
 Ansız olacağ da^Cvet-i nā-gāhı unutma
- 2 Pīşīn idegör olmayasın sonra peşīmān
 Vā-pes nefesiñde idecek āhı unutma
 Ü1.95a, Ü2.80a, Ü3.64a, Ü4.79a, M1.83b, M2.79a, T.95a
-

38

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

- I Kim sine vü nāfīñ göre baħr u beri neyler
 Kim çeşm ü dilim seyr ide huşk u teri neyler
- 2 Hem-demligi var çünki dem-i la^Cl-i lebiñle
 Çaldı düdüğü tā o zamāndan beri neyler
 Ü1.95a, Ü2.80b, Ü3.64a, Ü4.79a, K.96b, M1.83b, M2.79a, T.95a
-

39

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

- I Bilmem niye düşdü saña gönülüm ne sebebeden?
 Ey cān-ı cihān cān u cihānım saña kurbān
- 2 Āciz seni vaşf ide bedī^C-i Hemedānī
 Ey cān-ı bedī^C-i heme-dānım saña kurbān
 Ü1.95a, Ü2.80b, Ü3.64a, Ü4.79a, K.96b, M1.83b, M2.79b, T.95b
-

40

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

- I O mürğ-i lā-mekānī mā-verā-yı sīneden söyler
 Mişāl-i h^wāce-i tūtī pes āyīneden söyler
- 2 Degilken muktezā-yı tārđ u ^Caks-i tūtī-gūyālīk
 Aña hayrāndır kim ^Caksi ol hāli neden söyler
 Ü1.95a, Ü2.80b, Ü3.64b, Ü4.79a, K.96b, M1.83b, M2.79b, T.95b
 35=94b, Ü2.85b, Ü3.64a, Ü4.84b, K.99b, M1.87b, M2.83a, T.100a (Bu kīt'a
 Ü2, Ü4, M2 ve T.de ebyat kısmındadır), 40/IO:eyÜ1

41

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ben küy-ı harābātde bir hāne-harābım
Ammā göricek ehl-i dili şekl-i tūrābım
- 2 Ben bülbul-i kudsī idim ammā ki bu yerde
Bir beyhude-gū bāl-i siyeh pīr-i ğurābım
ÜI.95a,Ü2.80b,Ü3.64b,Ü4.79a,K.96b,MI.84a,M2.79b,T.95b

42

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Nev-cüvānım saña ^cāşık geçinen yaşlu gerek
Sīne hāşlu gönül āteşlü gözü yaşlu gerek
- 2 Ben seni sevdim ise sen baña düşmen olduñ
Sevdiğim mihr ü maḥabbetse iki başlu gerek
ÜI.95a,Ü2.80b,Ü3.64b,Ü4.79a,K.96b,MI.84a,M2.79b,T.95b

43

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^clün

- I f tmeevkātınñ ^czāyi be meded ilk günü
Āhir oldur ^cömürün her ne ise ilk günü
- 2 Ğafletile şaķın evkātına toz kondurma
Dest-i himmetle silüp pākleyüp silk günü
ÜI.95b,Ü3.64b,K.100a,MI.87b,T.95b,-Ü2,Ü4,M2

44

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Ruḥsār-ı yārı hāl-i süveydā şaķınmasun
Bizden o tıfl-ı nev-resi lala şaķınmasun
- 2 Bildik na^cam o tıfla müşābih bulunmuyor
Vallahı dāyesi anı lala şaķınmasun
ÜI.95b,Ü2.79b,Ü3.64b,Ü4.79b,K.97a,MI.84a,M2.79b,T.95b

45

I Ğıyābdan sever ^cuşşāķı yana gelmese de
Alur ḥayālī bu cānı ^cıyāna gelmese de

- 2 O āfetiñ reviş-i şūhu pek güzel kānī
^cAceb midür aña ğayrı bahāne gelmese de
ÜI.95b,Ü2.80b,Ü3.64b,Ü4.79b,K.97a,MI.84a,M2.79b,T.95b

42/2 maḥabbetse:maḥabbete K

44/2 na^cam:dilgām K

46

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Olursa gülşen-i ümmidde hasıl dikensiz gül
Bulunmak kâbil-i imkândır gayrı dikensiz gül
- 2 Gönülde sūz-ı ^caşk eyler bu gözyaşlarını tahrik
Akar dirlerse mā'-i rākidi her kim çekensiz gül
ÜI.95b,Ü2.8Ia,Ü3.64b,Ü4.79b,K.97a,MI.84a,M2.79b,T.96a
-

47

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Çāh-ı zekān ki mezlaķa-i ^cāsıķāndır
Āyā olur mu bizlere daķi dilā naşib
- 2 Ebrūların müyesser olur mu n'ola didim
Ol mev-hilāl-i meh gülerek didi yā naşib
ÜI.95b,Ü2.8Ia,Ü3.64b,Ü4.79b,K.97a,MI.84a,M2.79b,T.96a
-

48

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I itme şikāyet Öziden ey sāhib-i hıred
İşbir teselli testerih İn nız bügzered
- 2 Redd-i mezāhımini kabül eylemez kader
İzmā erāde rabbūke şey'en felā mered
ÜI.95b,Ü2.8Ia,Ü3.64b,Ü4.79b,K.97a,MI.84a,M2.79b,T.96a
-

49

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Ben mürīd-i pır-i ^caşķım ^caķla itmem inķıyād
Sāha-i mey-hāne meyān-ı irādetdir baña
- 2 Bēr-kader cūşış fezā-yı mevce-i baķr-ı seķāb
Kāniyā āh eyledikce girye'ādetdir baña
ÜI.95b,Ü2.8Ia,Ü3.64b,Ü4.79b,K.97a,MI.84b,M2.80a,T.96a
-

50

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Dil-i der sinede tursun göre tā hāllerin
Ya^cnī mānend-i kebüter yeme gelsün gitsün
- 2 Sen utanmaz mısın ol āfete gel git dimege
Kāniyā sen gibi bir serseme gelsün gitsün
ÜI.95b,Ü2.8Ia,Ü3.64b,Ü4.79b,K.97a,MI.84b,M2.80a,T.96a
-

51

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Göñül h^wāhiş-ger-i vuşlat felekse düşmen-i h^wāhiş
 Ğaceb kimden umarsın var iken Allah dil-h^wāhi
- 2 Söze gelse dil ile aldar ağızla şavar herkes
 Şadağ bir söz mahabbet dil ucu şohbetler efvāhi
 ÜI.96a,Ü2.8Ia,Ü3.65a,Ü4.80a,K.97b,MI.84b,M2.80a,T.96a
-

52

Mef^culü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^culün

- I Şad seng-i melāhatda uruğa ser-i şevka
 Şanma şanemā şanma gelür sāğar-ı şevka
- 2 Rü'yāda da virmez baña ārām o dü-ebrü
 Düşsem mi gerekdir Ğacebā hançer-i şevka
 ÜI.96a,Ü2.8Ia,Ü3.65a,Ü4.80a,K.97b,MI.84b,M2.80a,T.96a
-

53

Mef^culü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Keyf-i rahîk-i Ğaşk bizim başımızdadır
 Te'şîr-i tîğ-i ta^cn-ı cefā fāşımızdadır
- 2 Biz vahdet-i vücūd-ı haqîkîyi añladık
 Ma^ckūs-ı hārika şu bizim kaşımızdadır
 ÜI.96a,Ü2.8Ib,Ü3.65a,Ü4.80a,K.97a,MI.84b,M2.80a,T.96b
-

54

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I İlahā mālîkü'l-mülkā kerem Ğalemlere kārîñ
 Meded kārā sehiv kārā Ğağadır kār u kirdārîñ
- 2 Heme Ğālem saña Ğaskerdir emriñ lā-muğāl esler
 Olurlar hisşe-dār-ı her-kerem mūruñ degil mārîñ
 ÜI.96a,Ü2.8Ib,Ü3.65a,Ü4.80b,K.97b,MI.84b,M2.80a,T.96b
-

55

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Harîta şanma resm-i sîmiyā-yı İbn-i Sînā'dır
 Bulur fehminde anîñçün bulanlar bir kesi nādir
- 2 Ğaceb şûret-nümā āyinedir zāhirde lākin bu
 Taşavvur eyledikce añlanur şan Tūr-ı Sînādır
- 3 Beş on adam bu heft-iklîmde var ise bu fende
 Kemāle vāşıl olmuş ancak olur bebt ü sî nādir

- 4 Olur āhir büride düm bu fenniñ ehli ^Cālemde
Ney-i nālendeniñ tahfif-i sıvesi nādir
ÜI.96a,Ü3.65a,K.99b,MI.40b,-Ü2,Ü4,M2,T

⁵⁶
Fā^Cilātün/Mefā^Cilün/Fe^Cülün

- I Yürek oydukca o hançerle gamzeñ
Seniñ ^Cāşıqlarıñ dirler amān oy
- 2 Ğam+gēde şoydu abdāl itdi ammā
O hūy-kerde ruḥuñ nāzıñda şoy şoy
ÜI.96a,Ü2.81b,Ü3.65a,Ü4.80b,K.97b,MI.84b,M2.80a,T.96b

⁵⁷
Fā^Cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa^Clün)

- I Bilürem hürmetini ben bu şarāb şevkiñ
Gāh nā-mahrem ile gāhice mahremle de şun
- 2 Sen kimi ister iseñ sākī odur ^Cindinde
O melek-rū ile vir iste şu adamla da şun
ÜI.96b,Ü2.82a,Ü3.65a,Ü4.80b,K.97b,MI.85a,M2.80a,T.96b

⁵⁸
Fā^Cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^Clün

- I İhtiyār elde degildir o cibilliyetdir
Aşla ric^Catde kişi gerçi olunmaz tağyir
- 2 Nā-kesā hurrem-kesā vahy-i ilāhidir ider
Semmi taqdīm meges-i ḥayr-ı şifāyı te'hīr
ÜI.96b,Ü2.82a,Ü3.65a,Ü4.80b,K.97b,MI.85a,M2.80b,T.96b

⁵⁹
Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

- I Rāz-ı deheniñ la^Cliñe şorsam didim itdi
Hey yog olacak ben dimedim mi saña yok yok
- 2 Var mı deheniñden baña bir büse didim yār
Güldü didi sırr itmeli ammā saña yok yok
ÜI.96b,Ü2.82a,Ü3.65a,Ü4.80b,K.98a,M2.80b,T.96b

⁶⁰
Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

- I İabüd ricāl-i zālīm-i hūn-h^Wār ^hār olur
Elbette merd-i merdümek āzār-ı zār olur
- 2 Düşme bu tazelikte hayāl-i nümāyişe
Tāze-nihāl-i nev-reşe her-bār bār olur

61

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Zamān-ı nez^cde gisūlarıñ eylerse istiṣmām
Olur ma^clūm-ı Kānī ^cāşık aḥşama çıkar çıkmaz
- 2 Ümīdim nāmesin buldum amān taḥrīre gerdūndan
Sikest oldu devātımdan ser-i ḥāme çıkar çıkmaz
ÜI.96b,Ü2.82a,Ü3.65b,Ü4.81a,K.98a,MI.85a,M2.80b,T.97a

62

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Sermeye ḥasret ola gūşe-i çeşm-i siyehiñ
Tāb-ı nezzāreyi gözden çala düzd-i nigēhiñ
- 2 Mūmiyā dest-i ümīd olmasa ^cuṣṣākiñdan
Hīç mümkün mi dürüst olması taraf-ı külehiñ
ÜI.96b,Ü2.82a,Ü3.65b,Ü4.81a,K.98a,MI.85a,M2.80b,T.97a

63

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Keklik elifle kākülüne mün^cakis olur
Bir ḥarf ile kaçır şuya fi'l-ḥāl kakülün
- 2 Eyler isāme ṭab^c-ı müsemmayı bā-eger
Bu vechile Helāgū'ya lāzım helā^cgüñ
ÜI.96b,Ü3.65b,K.98a,MI.85a,-Ü2,Ü4,M2,T

64

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Şebān-geh gördüm olmuş şehirde Allah ırāgānı
Ki bulmuş bir ^cacib ḥüsne muḳārın her ırāg anı
- 2 Hilāl-i gurreden bir cezve-i sevk iktibāsıyla
Menār ile birer nahl-ı tecellī her ırāg anı
ÜI.97a,Ü2.82b,Ü3.65b,Ü4.81a,K.98a,MI.85a,M2.80b,T.97a

65

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Çāre var mı ^cāşık olup da gāmin fāş itmek
Üstüne adam gelür hem-vāre şaklar şaklamaz
- 2 Yaralar şızlar gönülde dağlar büryān olur
Ḥāl diliyle söyler ^cāşık yāra şaklar şaklamaz
ÜI.97a,Ü2.82b,Ü3.65b,Ü4.81a,K.98a,MI.85b,M2.80b,T.97a

61/2 Ümīdim:Ümīdk,63/I Keklik:KilkiñÜ3,65/2 Ḥāl diliyle:
Ḥāl-i dilile Ü2

66

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ey Rûh-ı Kudûs beyt-i Hudâdan mı gelürsin?
Yâ maşrık-ı envâr Hudâdan mı gelürsin?
- 2 Gün gibi ^cıyân söyle beni eyleme igfāl
Tostogrı ki ol mäh-ı likâdan mı gelürsin?
ÜI.97a,Ü2.82b,Ü3.65b,Ü4.8Ia,K.98b,MI.85b,M2.80b,T.97a

67

Müstef'ilün/Müstef'ilün/Müstef'ilün(Mütefa^cilün)

- I Zülmün ve zülmü'l-mer'i meclübeti'r-ridā
Gadrun ve gadru'n-nefsi muhtenaku'l-hüdā
- 2 Ve'l-^cadlū en rā^ciyetehu yuğnīke ^can
Rüc^cā ilā batşı şedīdū fi'l-medā
ÜI.97a,Ü2.82b,Ü3.65b,Ü4.8Ib,K.98b,MI.85b,M2.8Ia,T.97a

68

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Zāmīr-i muğ-beçeyle duht-ı rezde hāy u hū senden
Derūn bīrūn gül ü şebbōyda bu reng ü bū senden
- 2 Nemiz var zāhir ü bātında istignā ide icāb
Ki dīlde cüst-cū harf ü zebānda güft-gū senden
ÜI.97a,Ü2.83a,Ü3.65b,Ü4.8Ib,K.98b,MI.85b,M2.8Ia,T.97a

69

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa^clün)

- I Görmeyim ol ten-i pālūdeyi çeşmiñden dūr
Sen o pālūdeyi ^cāşıqlara bādemle de şun
- 2 Katımdan la^cl-i lebiñ neş'esini şahbāya
Virme cānım meded ol bādeyi zemzemle de şun
ÜI.97a,Ü2.83a,Ü3.65b,Ü4.8Ib,K.98b,MI.85b,M2.8Ia,T.97b

70

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Girüp meyhāne-i kūy-ı harābāta biraz eglen
Vilāyet seyrin it bir kerre sen de bārī bir el gör
- 2 Dilā ^cārif iseñ gel sen sen ol ayrılma kendiñden
Ne yārı bil ne ağıyāra müdārā it ne engel gör
ÜI.97a,Ü2.83a,Ü3.65b,Ü4.8Ib,K.98b,MI.85b,M2.8Ia,T.97b
- 68/2 zāhir ü bātında:bātın u zāhirde k,69/2 la^cl-i:la^cl ü k.

71

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I İhtirāz it hilmine aldanma erbāb-ı diliñ
Bu meşeldir kim yavaş atıñ yavuzdur... depmesi
- 2 Ol seni çün zîr-i pâ itdi tedārük beyhude
Ayağ altına alup pāpūcu ister dep mesi
ÜI.97b, Ü2.83a, Ü3.66a, Ü4.81b, K.98b, MI.85b, M2.81a, T.97b

72

Müstef'ilün/Fā^cilün/Müstef'ilün/Fā^clün

- I ^cAleyye en lâ enāme'l-leyle bel dehre'n
Ve ec^cale'n-necm nuşab a^cyünî sihren
- 2 ~~Ve'r-rāhu-nisîle şafā'u'r-rāha~~ müsri^cat
Bel lâ era'r-rāha lâ ^cāmen ve lâ şehren
ÜI.97b, K.99b, T.97b, -Ü2, Ü3, Ü4, MI, M2

73

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Bu güälük mü şanursın sen beni rüsvāy-ı ^caşq u şevk
Senñben tã ezelde ^câşık-ı meftūnuñam sākî
- 2 Sen ol fettān fettān şīvelerle cilve itdikce
Harāb-ender-harāb-ı kāmēt-i mevzūnuñam sākî
ÜI.97b, Ü2.83a, Ü3.66a, Ü4.81b, K.98b, MI.86a, M2.81a, T.97b

74

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün Mef^cülü/Fe^cülün

- I Büyın gül-i ter bu gice duht-ı reze virse
Ammā süzerekden
- 2 Şad-berg-i der-i ^cişrete zībā reze virse
Gelse gezerekden
- 3 Āgūşuma zīb-āver-i vaşl olsa da yārim
Nāz eyleyerekden
- 4 Ağyārı da dūzah gibi bir körfeze virse
Başın ezerekden
ÜI.97b, Ü2.83b, Ü3.66a, Ü4.82a, K.99a, MI.86a, M2.81a, T.97b

73/I Bu günlük mü:Günlük mü Ü4

74/4 Bir körfeze:Bu körfeze K

Ü2 ve Ü4'de gazeliyyāt kısmındadıçbeytlik kısa gazeller mukat-
taāt kısmına kit'a olarak kaydedilmiştir.

75

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Yine kūy-ı harābāt içre o iḥrāk̄lar neydi?
Bize nā-gāh göstermişdiñ ol bayraklar neydi?
- 2 Be zāhid sen meye kāfir gözüyle bak yā çün zankoc
Der-i meyhāneyi tesbīḥle tak taklar neydi?
ÜI.97b,Ü2.83a,Ü3.66a,Ü4.82a,K.99a,MI.86a,M2.8Ia,T.97b
-

76

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Sensin bütün haberlere yārab mübtedā'
İnni le-gaffāru li-men tābe ve'htedā
- 2 vārab beni sarāy-ı ^cubūdiyyetiñde ko
İtme ḥarīm-i ḥāşş-ı ḥaremden beni cüdā
ÜI.97b,Ü2.83b,Ü3.66a,Ü4.82a,K.99a,MI.86a,M2.8Ib,T.98a
-

77

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Her geh ezeliḍir ebedī olmağa muḥtāc
Dilde ḳalur elbette ḳadīm olsa ebed hū
- 2 Her ne ider iseñ umulur ^cafv ide Mevlā
İtme hele ḡaddārlığı āh meded hū
ÜI.97b,Ü2.83b,Ü3.66a,Ü4.82a,K.99a,MI.86a,M2.8Ib,T.98a
-

78

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Ey ān ki ḥüsn rā be-fezāyed beyān-ı tō
Sekker-fürüş-ı gerā-i dehen rā zebān-ı tō
- 2 Goftī me-rā zi perde-birün ārmen zi-bīm
Kerdem fesāne-i zi ^cadem der-dehān-ı tō
ÜI.98a,Ü2.83b,Ü3.66a,Ü4.82a,K.99a,MI.86a,M2.8Ib,T.98a
-

79

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I İder hecri muḥavvel mātem ü sūru iden Allah
Çü lāle her siyeh-dāḡı gül-i sūru iden Allah
- 2 İder vuşlatla da bir gün olur maḥzūnları mesrūr
Dü şahşı mübtelā-yı ^cillet-i dūrī iden Allah
ÜI.98a,Ü2.83b,Ü3.66a,Ü4.82b,K.99b,MI.86b,M2.8Ib,T.98a
-

80

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mef ā^cilün/Mefā^cilün

- I Behey vā^ciz cⁱnād-ı ehl-i cⁱrfāna sebebsin sen
Anıñçün müsteħakk-ı ıa^cnu la^cn u şetm ü sebebsin sen
- 2 Bunu bi'l-cümle añla bil saña haşm garım olsun
Şehin-şāhān-ı cⁱrfān maẖhar-ı ğayz u ğazabsin sen
ÜI.98a, Ü2.84a, Ü3.66a, Ü4.82b, K.99b, MI.86b, M2.81b, T.98a
-

81

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

- I Ārzuḥāl itmege yok kudret-i te'līf-i kelām
Lüknet-ābād olalı nāṭıka-ı şūh-ı edā
- 2 Hoḳka-ı mecerre bir ḳāra çanaḳlı miskiñ
Kalem işkeste-zebān bu dil-i maḥzūn-āsā
ÜI.98a, Ü2.84a, Ü3.66b, Ü4.82b, K.99b, MI.86b, M2.82a, T.98a
-

82

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Ān rüz ki imrüz nümāyed ferdā
İuṭfī kon ilāhī la-tezernī ferdā
- 2 Goftī ve mine'l-mā'i küllü şey ḥay yārab
Dih ān devā ki hīç neyāyed ferdā
ÜI.98a, Ü2.84a, Ü3.66b, Ü4.82b, K.99b, MI.86b, M2.82a, T.98a
-

83

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün(Fa^clün)

- I Ecel beşir-i dem-i şubḥ-ğāh-ı vuşlatdır
Vefāt-ı merdüm-i bī-dāra h^wāb-ı rāḥatdır
- 2 Femīse āyine der bā^cis-i tekeşşür-i zāt
O dem ki āyine ref^c ola cümle vaḥdetdir
ÜI.98a, Ü2.84a, Ü3.66b, Ü4.82b, K.99b, MI.86b, M2.82a, T.98b
-

84

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Şoyın buldurdu ḥükkām-ı zamāne celb-i dünyānıñ
Çekerler müdde^ciniñ ḥāteminden āb-ı elmāsı
- 2 Şoyup neşv ü nemādan sīb taşvīr eyler āḥir kār
Biri bir kimseniñ destinde görse misket elması
ÜI.98a, Ü2.84a, Ü3.66b, Ü4.82b, K.100a, MI.86b, M2.82a, T.98b
-
- 82/2 küllü şey ḥay yārab:küllü şey yārab K

85

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

- I Ğamze-i cellād düzd-i ^cişveniñ me'vāsıdır
Her belā-yı nā-gehaniniñ yed-i tūlāsıdır
- 2 Pādisāhım kıyma bu ^cāsık hāzīn bī-çāreye
Āsitānıñ bir gedā-yı bī-ser ü bī-pāsıdır
ÜI.98b,Ü2.84a,Ü3.66b,Ü4.82b,K.100a,MI.86b,M2.82a,T.98b
-

86

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

- I Bırak bu devr-i ebvābı kapu Allah kapusıdır
Hudādan gayriye tapma tapu Allah tapusıdır
- 2 Tevaṭṭun ister iseñ gönül al bir zāt-ı nā-yābıñ
Ne var insān yapusunda yapu Allah yapusıdır
ÜI.98b,Ü2.84a,Ü3.66b,Ü4.83a,MI.87a,M2.82a,K.100a,T.98b
-

87

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Sevdāsı ile ^cāsık-ı bī-dil dile düşdü
Ben sevdim anı ol da beni dil dile düşdü
- 2 Düşdüm heves-i la^cli ile cām-ı şarāba
Āb āba şererler şerere gül güle düşdü
ÜI.98b,Ü2.84b,Ü3.66b,Ü4.83a,K.100a,MI.87a,M2.82a,T.98b
-

88

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

- I Süflīlere itme nigeḥ-i nāz u teğāfül
Pālā-yı umūr-ı dü-cihān zīrine bağlu
- 2 Ol haṭ ki bütün āyet-i ḥüsn olduḡu zāhir
Ammā haṭ-ı püşt-i lebi tefsīrine bağlu
ÜI.98b,Ü2.84b,Ü3.66b,Ü4.83a,K.100a,MI.87a,M2.82a,T.98b
-

89

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

- I Mīzāna ur görüştüḡüñ ahlākı dā'imā
Rehber taşavvur eyledigiñ reh-zen olmasun
- 2 Elbette uğrar āteşine ol bir āfetiñ
Ey dūd-ı āh gel felege bizden olmasun
Ü2.84b,Ü3.66b,Ü4.83a,M2.82b,T.99a
88/I zīrine bağlu:deyrine bağlu K
-

90

Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fe^clün)

- I Niçe bir āhū-yı vaḥṣī gibi ben de būrem
Niçe bir maḥzar-ı dū nānda boynum buram
- 2 Niçe bir ḥar-keş olsun reh-i ümmīdime ḡarḥ
Niçe bir nār-keş-i minnet-i ḡavm-i būrem
ÜI.98b,Ü2.84b,Ü3.66b,Ü4.83a,K.I00a,MI.87a,M2.82b,T.98b
-

91

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

- I Gülistānında gül yok bülbul-i şeydāyı neylersin
Döküp ṣebnem gibi āḡište-hūn deryāyı neylersin
- 2 Saḡa bir gün ^caceb gün gösterir mi bu zen-i dünyā
Düşüp ardına sen de bī-vefā dünyāyı neylersin
ÜI.98b,Ü2.84b,Ü3.66b,Ü4.83a,K.I00b,MI.87a,M2.82b,T.99b
-

92

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cīlū/Fā^cilün

- I Tüffāḡ-ı ḡabḡabın idüp ^cuṣṣāḡına meze
Emrud-ı cāmı ṭoldura ṣahbā-yı ālle
- 2 Dönse enār içine mey-i pür-ḡabāb bir
Ṣunsaydı ol turunc memeyi portakalla
ÜI.98b,Ü2.84b,Ü3.67a,Ü4.83a,K.I00b,MI.87a,M2.82b,T.99a
-

93

Mef^cülü/Mefā^cīlū/Mefā^cīlū/Fe^cülün

- I Ṣahbā-yı emel cām-ı ṭalebden ṭaṣa düşdü
Cām-ı mey-i ümmīd-i elemden ṭasadüşdü
- 2 ^cAşık niçe demler idi ṣaḡlar idi dāḡın
İçinde idi derd-i derūnu ṭıṣa düşdü
ÜI.99a,Ü2.84b,Ü3.67a,Ü4.83b,K.I00b,MI.87a,M2.82b,T.99a
-

94

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

- I Derūnum eylediñ ber-ḡeste vü ber-bād neylersin
Sipihṛā ṣālimā söyle ne bu bī-dād neylersin
- 2 İdüp ifnā sürür esbābını bī-bāk ü bī-pervā
Siteḡ āletlerin tā eylediñ i^cdād neylersin
ÜI.99a,Ü2.85a,Ü3.67a,Ü4.83b,K.I00b,MI.87b,M2.82b,T.99a

B E Y I T L E R

Ü1.99a, Ü2.85a, Ü3.67a, Ü4.84a, K.101a, M1.88a, M2.82b, T.99a

I

Berāy-ı Vaşf-ı Hañcer-i Hażret-i Sultān Selīm Hān ^CAmmerehullah
Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

Buçağında Hudā itmiş müyesser taht u baht u tāt

Buçağın sine-i düşmende görsün baht-ı bī-dārı

ÜI.99a,Ü2.85a,Ü3.67a,Ü4.84a,K.IOIa,MI.88a,M2.82b,T.99a

2

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

Peñsiz gerek güzel olıcağ sādē-dillere

Bir hūsn olsa ki aña hīç nokta konmasa

ÜI.99a,Ü2.85a,Ü3.67a,Ü4.84a,K.IOIa,MI.88a,M2.82b,T.99a

3

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

Vefā bir tohm-ı nā-ma^Cdūddur bu kiştezār içre

Şuvar kevserle hāk-i cennete biñ kerre ek bitmez

ÜI.99a,Ü2.85a,Ü3.67a,Ü4.84a,K.IOIa,MI.88b,M2.82b,T.99b

4

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

O zülf-i kāfirīsi tā zenahdāna uzatmış el

Kızıl elmaya da el koydular efrenciler ayva

ÜI.99a,Ü2.85a,Ü3.67a,Ü4.84a,K.IOIa,MI.88b,M2.82b,T.99b

5

Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

Ve izā künte li-tefsiri mūnen müfteķiren

La tevaķķaf fe-^Calellahi tevekkel fesiren

ÜI.99a,Ü2.85b,Ü3.67a,Ü4.84a,K.IOIa,MI.88b,M2.83a,T.99b

6

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

Ol hañcer-i ser-tīzi bize göstere düşdün

Hīç düşmemeniñ üstüne di var mı ^Cilācı?

ÜI.99a,Ü2.85b,Ü3.67a,Ü4.84a,K.IOIa,MI.88b,M2.83a,T.99b

7

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

Sineñde ser-i zülfüne mesken mi gerekdir?

Zāğ-ı siyehiñ lānesi gülşen mi gerekdir?

ÜI.99b,Ü2.85b,Ü3.67a,Ü4.84a,K.IOIa,MI.88b,M2.83a,T.99b

I= ammerehullah:sellemeullahu teālāk

8

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Germābe-i vaşlinda bayıldık o perīniñ
Kānī yetisür divşirelim taş v tarāğı
ÜI.99b,Ü2.85b,Ü3.67a,Ü4.84b,K.101a,MI.88b,M2.83a,T.99b

9

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Ğamīla yanmadık gülşen mi var külhen mi kalmışdır?
Ruḥuñ dāğ urmadık lāle gül-i gülşen mi kalmışdır?
ÜI.99b,Ü2.85b,Ü3.67a,Ü4.84b,K.101b,MI.88b,M2.83a,T.99b

10

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Per-i Cibrīle rīzān olma vehmi olmasa Kānī
Seperdim cür^ca-i şahbā-yı şevkim ger zamān üzre
ÜI.99b,Ü3.67a,K.103a,MI.92a

11

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

^c Azmeyledi dil hażretiñ Allah'a emānet
Hep dā'ire vü ḥaşmetiñ Allah'a emānet
ÜI.99b,Ü2.86a,Ü3.67a,Ü4.84b,K.103b,MI.92a,M2.83b,T. 100a

12

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Dile füşşat-sarāy-ı dār-ı ^cālem dārdır sensiz
Der-i kâşāne-i ^cisret baña dīvārdır sensiz
ÜI.99b,Ü2.86a,Ü3.67b,Ü4.84b,K.103b,MI.92a,M2.83b,T.100a

13

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Döst yolunda lācerem cānın virir yārın viren
Bu meşel meşhürdür yād olmamış varın viren
ÜI.99b,Ü2.86a,Ü3.67b,Ü4.84b,K.103b,MI.92a,M2.83b,T.100a

14

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Lebiñden nuḫk-ı gevher-bāra maḡhar olmadım gitdim
Bu ^cālemde dirīğā sevdigim yok var hiç bilmem
ÜI.99b,Ü3.67b,MI.92a,M2.83b,T.100a

8.beyit M2.de meşāri' kısmına iki ayrı mısra gibi yazılmıştır.

I5

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Älemde kim ki eyleye da^cvā-yı kīmiyā
Dīvāne ol degil de bu ^cälemde kim yā?

ÜI.99b,Ü3.67b,K.103b,MI.92a,M2.83b,T.100a

I6

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün(Fa^clün)

Ne görmüşü görebildim ne bir işitmiş var
Seni ben ey meh-i ^cişmet ^caceb kime sorayım?

ÜI.99b,Ü3.67b,K.103b,MI.92b,M2.83b,T.100a

I7

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Sitāyis-nāmesinde hālet-i ^caşkı o şīrīniā
Şoyın buldurmada tağda fakat Ferhād yazmışlar
KI.103b

I8

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Seniñ büt-hāne-i hecriñde ben mahmūr idim ammā
Seniñ mest-i şarāb-ı nāb-ı cām-ı vuşlatıñ kimdir?

ÜI.99b,Ü2.85b,Ü3.67a,Ü4.84b,K.101b,MI.89b,M2.83a,T.99b

I9

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

La^cliñ mizāc alaşdıralı haţţ-ı sebz ile
Oldu gıdā-yı rūh-ı benefşe hamīresi

ÜI.100a,Ü2.85b,Ü3.67a,Ü4.84b,K.101b,MI.88b,M2.83a,T.99b

20

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fa^clün

Eyleyüp hafz-ı cenāh-ı şefkat
Hākden ref^ce beni kıl himmet

ÜI.100a,Ü2.85b,Ü3.67b,Ü4.84b,K.101b,MI.88b,M2.83a,T.99b

21

Müfte'ilün/Mefā^cilün/Müfte'ilün/Fa^clün

Belle sarāy-sāha-i ^caşkı karış karış
İşe karışma olmaya tā iş emiş karış

ÜI.100a,Ü3.67b,Ü2.85b,Ü4.84b,K.101b,MI.89a,M2.83a,T.99b

I6/ görmüşü:görmüşK,I8 nāb-ı:nām-ıK,22 gülşeniniñ:gülşenink

22

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Dîdār-ı şafā gülşeniniñ bāğı göründü

Kuhşār-ı vefā lālesiniñ dāğı göründü

ÜI.100a, U2.85b, U3.67b, U4.84b, K.101b, MI.89a, M2.83a, T.100a

23

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülünÇekdi aña tente tene-i şu^cle-i meh-tāb

Āheste-şabā çaldı o nāzik tenē ninni

ÜI.100a, U3.67b, K.101b, MI.89a,

24

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Şikārı fitne karaltı haṭ-ı müşgīne gizlendi

Şikār-ı cāna peydā itdi şimdi bir kemīn-i nev

ÜI.100a, U2.86a, U3.67b, U4.85a, K.101b, MI.88b, M2.82b, T.99b

25

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülünŞemmeylemedik kaldı mı hīç ^cūd u ^cūdīYā eyyetühe'n-nefsi ilā rabbiki" ^cavdi

ÜI.100a, U2.86a, U3.67b, U4.85a, K.101b, MI.89a, M2.83a, T.100a

26

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Seniñ mecnūnlarıñ mecnūn ider Selmi vü Leylāyı

Seniñ derbānlarıñ derbān ider Dārāb u Dārāyı

ÜI.100a, U2.86a, U3.67b, U4.85a, K.101b, MI.89a, M2.83b, T.100a

27

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülünBu mekteb-i ^caşq içre ben eṭfālīñ elinden

Ey levḥa-i dil taḥte-i āmed şoda döndüm

U2.86a, U3.67b, U4.85a,

28

Mefā^cilün/Fe'ilātün/Mefā^cilün/Fe'ilünO deñlü gül-ruḥuññ vaşfıñ eyledim taş^cīd

Devāt u ḥoḳkalarımdan bütün gül-āb koḳar

ÜI.100a, U2.86a, U3.67b, U4.85a, K.102a, MI.89a, M2.83b, T.100b

22gülşeniniñ:gülşeniñK,24Şikārı:Şikār-ı U3

29

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Serden ki ser-i zülf-i siyeh-tārı çözüldü

Şan təcir-i mülk-i Hoten'in bārı çözüldü

ÜI.100a,Ü2.86a,Ü3.67b,Ü4.85a,K.102a,MI.89a,M2.83b,T.100b

30

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Zör-ı keyf-i meyle gelse her ne dem dem çeşmiñe

Cān degil ^cīsī-dem olsa virir adem çeşmiñe

ÜI.100b,Ü2.86a,Ü3.67b,Ü4.85a,K.102a,MI.89a,M2.83b,T.100b

31

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Virdi kıyāmetiñ haberin şāfī kāmētiñ

Döndü uzunca ovaya evşāf-ı kāmētiñ

ÜI.100b,Ü2.86a,Ü3.67b,Ü4.85a,K.102a,MI.89a,M2.83b,T.100b

32

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Āh itmege kudret mi kalur bende efendim?

İtdi diseler dahı saña āh inanma

ÜI.100b,Ü2.86b,Ü3.67b,Ü4.85a,K.102a,MI.89a,M2.83b,T.100b

33

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Allah ki bir kerre hayāliñ dile düşsün

Ol kimse ta^caccüb olunur mu dile düşsün

ÜI.100b,Ü2.86b,Ü3.67b,Ü4.85a,K.102a,MI.89b,M2.84a,T.100b

34

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilünSa^cādet yār devlet cār rif^cat dār ^cizzet bār

Hudā yāver kader rehber felek çāker melek dāye

ÜI.100b,Ü2.86b,Ü3.67b,Ü4.85a,K.102a,MI.89b,M2.84a,T.100b

35

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Deryā-yı melāhatda levend olalı ol şūh

Oldum süfün-i sāhil-i endīşeye mellāh

ÜI.100b,Ü2.86b,Ü3.67b,Ü4.85b,K.102a,MI.89b,M2.84a,T.100b

36

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilünDüçār itmek diler ^cayne'l-kemāl-i kec-nigāhāna

Felek ehl-i kemālīn şanma manzūr olduğın ister

UI.100b,U3.68a,U4.85b,K.102a,MI.89b,M2.84a,T.100b,-Ü2

37

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilünGāh serden geçüp eyle ^calime'n-naşrı be-düş

Gāh hūn-ı siyeh-i düşmene gir dalkılıç ol

UI.100b,U2.86b,U3.68a,U4.85b,K.102a,MI.89b,M2.84a,T.100b

38

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Kışver-sitān-ı feyze virir revnağ-ı diger

Āks-i şū^cā^c-ı cerbeze-efrūzu bādeniñ

UI.100b,U2.86b,U3.68a,U4.85b,K.102a,MI.89b,M2.84a,T.100b

39

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Devr-i dem-i Mesîh-nüvāz-ı lebiñde hîç

Yokdur dehān-ı tengiñe dā'ir didi kodu

UI.100b,U2.86b,U3.68a,U4.85b,K.102b,MI.89b,M2.84a,T.101a

40

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Hāl-i mümesseki taraf-ı vāhid istemez

Ol çifte beālünün her işi iki yüzlüdür

UI.100b,U2.86b,U3.68a,U4.85b,K.102b,MI.89b,M2.84a,T.101a

41

Müfte'ilün/Mefā^cilün/Müfte'ilün/Mefā^cilün

Ruğlarıdır o āfetiñ lāle-sitānı cennetiñ

Her reviş i o kāmetiñ tāze fidānı cennetiñ

UI.101a,U2.86b,U3.68a,U4.85b,K.102b,MI.89b,M2.84a,T.101a

42

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Şu hāk-i cām-ı meyden şüret-i āyine mümkindir

Şaded sırr-āşinā ūstā taḥşilindedir ammā

ÜI.I0Ia, Ü2.86b, Ü3.68a, Ü4.85b, K.I02b, M1.89b, M2.84a, T.I0Ia

43

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Gel ḥisābın görelim itdigiñ istignāların

Ey şeh-i mülk-i ḥasen defter benim dīvān seniñ

ÜI.I0Ia, Ü2.87a, Ü3.68a, Ü4.85b, K.I02b, M1.90a, M2.84a, T.I0Ia

44

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

O āfet ^cāşık-ı nā-çāra nāz eyler gider gelmez

Ġam-ı eyyām-ı hicrānı dırāz eyler gider gelmez

ÜI.I0Ia, Ü2.87a, Ü3.68a, Ü4.85b, K.I02b, M1.90a, M2.84a, T.I0Ia

45

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Dilde ḥayāl-i ğoñçe-i la^cliñ yatur ṭurur

Sinemde dāğ u şerḥa vü na^cliñ yatur ṭurur

ÜI.I0Ia, Ü2.87a, Ü3.68a, Ü4.85b, K.I02b, M1.90a, M2.84a, T.I0Ia

46

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Āyineler cemāliñe ḥayrān degil midir?

^cAksiñ ğamıñla ser-be-ġirībān degil midir?

ÜI.I0Ia, Ü2.87a, Ü3.68a, Ü4.86a, K.I02b, M1.90a, M2.84b, T.I0Ia

47

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Bil mezem laḥt-ı cigerdır eşk-i ḥūnīnim şarāb

Bilmezem ki kanda olsun ^cāşık-ı dildāra şağ

ÜI.I0Ia, Ü2.87a, Ü3.68a, Ü4.86a, K.I02b, M1.90a, M2.84b, T.I0Ia

48

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^CilünPasam buyur bir ^Canberiyē iç deyüp döker

Dürr-i niyāzı duhter-i Saķız sapır sapır

ÜI.I0Ia,Ü2.87a,Ü3.68a,Ü4.86a,K.I02b,MI.90a,M2.84b,T.I0Ia

49

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

Yārab dilimi mażhar-ı nūr-ı kadem eyle

^CAhd-i ezeli üstüne sabit-kadem eyle

ÜI.I0Ia,Ü2.87a,Ü3.68a,Ü4.86a,K.I03a,MI.90a,M2.84b,T.I0Ib

50

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

Kitāb-ı hüsnünün dānende-i fenn-i vücūhātı

Miyān-ı ebruvānıñ vaşfın eylerler imāleyle

ÜI.I0Ia,Ü2.87a,Ü3.68a,Ü4.86a,K.I03a,MI90a,M2.84b,T.I0Ib

51

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

Ben şaķınurdum il saña yaklaşmasın deyu

Kendim de kendime bayağı bir rakīb imiş

ÜI.I0Ia,Ü2.87a,Ü3.68a,Ü4.86a,K.I03a,MI.90a,M2.84b,T.I0Ib

52

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

Düşdüm firākı ātesine ol perī-veşin

Vird-i zebān-ı şubh u mesām oldu"ve kınā"

ÜI.I0Ib,Ü2.87a,Ü3.68a,Ü4.86a,K.I03a,MI.90a,M2.84b,T.I0Ib

53

Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilünh^Wāb-ı gāfletle bu köhne hānķahda gelme yanŞubh u vuşlatdır gözün aç h^Wāb-ı gāfletden uyan

ÜI.I0Ib,Ü2.87a,Ü3.68a,Ü4.86a,K.I03a,MI.90a,M2.84b,T.I0Ib

54

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Elvirir būs itmege ^cuṣṣāka virse pāy dōst
 Elvirir tesrīfden keff-i yed itse pāy dōst

ÜI.101b,Ü2.87b,Ü3.68a,Ü4.86a,K.103a,MI.90b,M2.84b,T.101b

55

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Saḡa reṣk eylesem lāyıkdır ev hār-i derün-āzār
 Takarrüb neṣ'esinden ol gül-i bī-reng vāyeñ var

ÜI.101b,Ü2.87b,Ü3.68a,Ü4.86a,K.103a,MI.90b,M2.84b,T.101b

56

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Namāz-ı ^caşq-ı diğer resm ü ādāb üzredir Kānī
 Cihāna ābdestsiz gelmemiş ^caşka uyanlar da

ÜI.101b,Ü2.87b,Ü3.68a,Ü4.86b,K.103a,MI.90b,M2.84b,T.101b

57

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Çekdim o kadar derdiñi kim soñ nefes irdi
 Vandım o kadar vakt-i şikest-i kafes irdi

ÜI.101b,Ü3.68b,Ü4.86b,K.103b,MI.90b,~~Ü2~~,M2,T

58

ilāhī halvet-i esrār-i hōd rā rāh diḡ mā rā
 Berāt-ı ruḡṣat-ı āmed-şūd-i der-gāh diḡ mā rā

ÜI.101b,Ü2.87b,Ü3.68b,Ü4.86b,K.103b,MI.90b,M2.84b,T.101b

59

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Qarakedi geçdi aradan yine
 Mevc-i ġumūm ~~ş~~şdı qaradan yine

ÜI.101b,Ü2.87b,Ü3.68b,Ü4.86b,K.103b,MI.90b,M2.85a,T.101b

Ü2,Ü4,M2 ve T'de 57.beytin yerine 83.gazelin ilk beyti vardır.

60

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Bu şem^c-i meclis-ārā-yı gāmīn pervānesiyem ben
Velākin ol kadar var ki o şem^ce yanasıyam ben

ÜI.I01b,Ü2.87b,Ü3.68b,Ü4.86b,K.I04a,MI.90b,M2.85a,T.I02a

61

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Bezmi kulaklarına olup penbe düşmeniñ
Sengīn suhenle dişlerine taş virdiler

ÜI.I01b,Ü2.87b,Ü3.68b,Ü4.86b,K.I04a,MI.90b,M2.85a,T.I02a

62

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Bu hūy u hā ise geçiyor hep hevā ile
Sāmm-ı se'm-i sitem karışık mā-sivā ile

ÜI.I02a,Ü2.87b,Ü3.68b,Ü4.86b,K.I04a,MI.90b,M2.85a,T.I02a

63

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Mā ki der rüz-ı ezel tarḥ-ı şafā endāhtīm
Cur^a ber-bālā-yı çarḥ-ı bī-vefā endāhtīm

ÜI.I02a,Ü2.87b,Ü3.68b,Ü4.86b,K.I04a,MI.90b,M2.85a,T.I02a

64

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

Ruh-ı zerdım görüp ol şūh-ı siyeh-çerde dimiş
Simdi bildim ne imiş sırr-ı "tesurru'n-nāzırīn"

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.86b,K.I04a,MI.90b,M2.85a,T.I02a

65

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Āb-ı hayvān istemez ma'ü'l-ḥayāt ister gönül
Āb-ı hayvān i^ctibārında Hızırılık şuyudur

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.86b,K.I04a,MI.91a,M2.85a,T.I02a

66

Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

Çekirdeğin çıkarır c'ışretiñ ol rind-i güzîn
Ki eliyle ider engür-ı terek terbiyesin

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.86b,K.I04a,MI.9Ia,M2.85a,T.I02a

67

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^clün

Bir başına neyapar c'āşıka ferdā düşmen
Gelsün işte bugün ol düşmen-i ferdā düşmen

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04a,MI.9Ia,M2.85a,T.I02a

68

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Meta-i cefāya hāşiyeler kondurur deyu
Ol tıfl-ı māza h^wāce-i dānā kulağ çeker

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04a,MI.9Ia,M2.85a,T.I02a

69

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^clün

Şive-i hüsnüü ihlāl ider āh-ı c'āşık
Üf diseñ āyine ber-vech-i hasen göstermez

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04a,MI.9Ia,M2.85a,T.I02a

70

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Benim de bu cihānda haylıce sultānlığım vardır
Behinşāh-ı serîr-i c'aşkam el-ān hānlığım vardır

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04a,MI.9Ia,M2.85a,T.I02b

71

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Ğam-ı dünyā ferāmūş oldu cām-ı la^cl-i āliñle
Alışdı gayri gönüm ibtilā-yı reng ü āliñle

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04b,MI.9Ia,M2.85a,T.I02b

72

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilünVedā^c itdi bugün ^cuşşāḳla bir dil-rübā gitdiGönüller bir yaña ^cuşşāḳ-ı bī-dil bir yaña gitdi

ÜI.I02a,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04b,MI.9Ia,M2.85b,T.I02b

73

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Niyāza virmedim ārām ol yārı gücendirdim

Tenezzül hāneme āsān idi lākin güc indirdim

ÜI.I02b,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04b,MI.9Ia,M2.85b,T.I02b

74

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülünAyrılmasa şa^cbānınıñ ardınca yürise

Dilber olıcaḳ ol Ramazānım gibi olsa

ÜI.I02b,Ü2.88a,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04b,MI.9Ia,M2.85b,T.I02b

75

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Fe^cülünKoñulsun yār cānım ba^cā-ezā al

Felek luṭfeyle mühlet vir bugüncük

ÜI.I02b,Ü2.88b,Ü3.68b,Ü4.87a,K.I04b,MI.9Ia,M2.85b,T.I02b

76

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Nümāyāndır cemāl-i neş'e olmaz gözlüye gizlü

Kü'üs-ı pür-habāba māni^c-i şafvet degil tıynet

ÜI.I02b,Ü2.88b,Ü3.68b,Ü4.87a , K.I04b,MI.9Ib,M2,T

77

Fa^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilünVaralım mahkeme-i ^cadlde da^cvā görelim

Dil-i mahrūra o şularda müdāvā görelim

ÜI.I02b,Ü2.88b,Ü3.68b , Ü4.87a , K.I04b,MI.9Ib,M2.85b,T.I02b

78

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

Beni şavup çıkayım dār-ı vişāle dirimiş
Zāhidā dāmen-i şahrā baña vü dār saña

ÜI.I02b,Ü2.88b,Ü3.69a,Ü4.87b,K.I04b,MI.9Ib,M2.85b,T.I02b

79

Fā^cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün(Fa^clün)

Dār-ı vuşlatda şalınmaksa murādın zāhid
Gidelim biz yalınızca şalın ol dārda sen

ÜI.I02b,Ü2.88b,Ü3.69a,Ü4.87b,K.I04b,MI.9Ib,M2.85b,T.I02b

80

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Şeb-gerd-i ser-i küy-ı gamın olmaya mahmūr
Tā giceleri çarh ayaz eylemeyince

ÜI.I02b,Ü3.69a,K.I03a,MI.92b,-Ü2,Ü4,M2,T

81

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Per-hüküm-i "innemā megelü'l-müşrikîne necs"
Kāfir rakīb aña buña bulaşır gezer

ÜI.I02b,Ü3.69a,K.I03a,MI.92b,-Ü2,Ü4,M2,T

82

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Göz göz olup oyuldu ser ü sīnede cürüh
Bir yaña oldu dilde de dāğım çukur çukur

ÜI.I02b,Ü2.88b,Ü3.69a,Ü4.87b,K.I04b,MI.9Ib,M2.85b,T.I02b

83

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Yārab seniñ ni^camlarına cümleten şükür
Ser-tā-kađem vücūd ider cümle ten şükür

ÜI.I03a,Ü2.88b,Ü3.69a,Ü4.87b,K.I05a,MI.9Ib,M2.85b,T.I02b

84

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

Bu nüh-çenber ki bir vārūn u pür-hūn taşlardır hep
 Hubūbāt-ı vüçūdu daqq içün bād āslardır hep

ÜI.103a,Ü2.88b,Ü3.69a,Ü4.87b,K.105a,MI.91b,M2.85b,T.103a

85

Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün/Mefā^Cilün

Dü-çend olduğça cāhūn qadd-i düşmen nīm-çend olsun
 Nuqāt-ı harf-i iqbālīn işitdikce sipend olsun

ÜI.103a,Ü2.88b,Ü3.69a,Ü4.87b,K.105a,MI.91b,M2.85b,T.103a

86

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

Bir kul ki ola şavn-ı Hudā ānā nigeḥ-bān
 Hergiz ne şer işde bulunur ol ne bed eyler

ÜI.103a,Ü2.88b,Ü3.69a,Ü4.87b,K.105a,MI.91b,M2.85b,T.103a

87

Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilün

Nağme-i cān-kāh-ı sultānī Müseyniler kanı?
 Muṭribā sen ^Caşka dā'ir bir hevā bilmez misin?

ÜI.103a,Ü2.89a,Ü3.69a,Ü4.87b,K.105a,MI.91b,M2.85b,T.103a

88

Mef^Cülü/Mefā^Cilü/Mefā^Cilü/Fe^Cülün

Qāh-ı zekānında dili bir şūḥ kıovalar
 Kıorkam bu kıovadan dil-i maḥzūnu kıovalar

ÜI.103a,Ü2.89a,,Ü3.69a,Ü4.87b,K.105a,MI.91b,M2.86a,T.103a

89

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün

Ol ^Caşiyem ki zıştī-i a^Cmālimi görüp
 Benden cehennem āteşi dāmen-keşān olur

ÜI.103a,Ü2.89a,Ü3.69a,Ü4.87b,K.105a,MI.92a,M2.86a,T.103a

80 Şeb-gerd-i:Şebgir-iÜ3,86 Bir kul ki:Bu kul kiÜ2

90

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Bilmezem cānā seni hep bildigim midir suçum?

Bilmeyüp yohsa—seni ir geldigim midir suçum?

Ü1.103a,Ü2.89a,Ü3.69a,Ü4.87b,,K.105a,MI.92a,M2.86a,T.103a

91

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilünİki ma^cnā müşāhiddir def-i der-dest-i muṭribdaBirisi sem^ce dā'irdir birisi çeşm-i bīnāya

Ü1.103a,Ü2.89a,Ü3.69a,Ü4.88a,K.105a,MI.92a,M2.86a,T.103a

92

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Rāstīn der āstīn çep semt-i re's-i ye'sde

Bu meşel meşhūrdur "el-ye'sü ihde'r-rāḥateyn

Ü1.103a,Ü2.89a,Ü3.69a,Ü4.88a,K.105a,MI.92a,M2.86a,T.103a

93

Fā^cilātün/Mefā^cilün/Fe'ilün

Mihir-i kāşānesinde āyīne

Bezmine mäh-tāb yanmağa mūm

Ü1.103a,Ü2.89a,Ü3.69a,Ü4.88a,K.105a,MI.92a,M2.86a,T.103a

M I Ş R A ¸ L A R
(M E Ş Ā R i ¸)

Ü1.103b,Ü2.89a,Ü3.69a,Ü4.88a,K.105b,MI.92b,M2.86a,T.103b

I

Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilātün/Fā^Cilün
El-amān ey dāver-i iklīm-i istignā amān

2

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün
kūşen-çerāğdır şeb-i gam berķ-i āhdan

3

Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^Clün
Otamaz bülbul-i şivende bugünden şoñra

4

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün
Gökden yağanı itmeyecek mi kabül yer?

5

Mefā^Cilün/Fe'ilātün/Mefā^Cilün/Fe'ilün
Efendi kaht-ı suhunde di aşmalar budayım

6

Fā^Cilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fa^Clün
Āşıkā zehr-i sitem içirenim hōş geldiñ

7

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün
Gördüm Boğaziçinde ben o sīm gerdni

8

Mef^Cülü/Fā^Cilātü/Mefā^Cilü/Fā^Cilün
Kırķ öksüz ile şanki kapanmış mağaraya

9

Mefā^Cilün/Fe'ilātün/Mefā^Cilün/Fe'ilün
Odur sa^Cid ki hāsıdleri şenāsın ider

I0

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

Saāa kulluk yedi iklīme sultān olmadan yegdir

I1

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

l^wāce-i üstür-süvāra mār olur baht-ı siyāh

I2

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Var ey habāb sen de biraz dīde-bānlık it

I3

Mefā^cilün/Fe^cilātün/Mefā^cilün/Fa^clün

^cAkıl müşaveredeyken cünün alur meydān

I4

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

Fikr-i la^cliñdir dil-i bī-çāreye cān yoldaşı

I5

Mef^cülü/Fā^cilātü/Mefā^cilü/Fā^cilün

Enseb degil midir büyük ağırı büyük başa?

I6

Fā^cilātün/Mefā^cilün/Fa^clün

Cins cinsini cezb ider elbet

I7

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Luṭfeyledi Allah yine sultānımı gördüm

I8

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Şān virmede gīsü-yı perişānına şāne

19

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülünÇün cāy-ı ni^cam men^c-i zi ma^cnem zi ç i ma^cnā

20

Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

Köpek ırsır seni sen de mi ısrır köpegi?

21

Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün

Seni ey şüh-ı cihān kanda arayım gezeyim?

22

Mef^cülü/Fā^cilātu/Mefā^cilü/Fā^cilün

Red-baht hācıyı deve üzre yılan şokar

23

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Beyhūde imiş çün görünen köye kulağuz

24

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

Meşhūr meşeldir ki bu yok gözlüye gizlü

M2 nüshasında ebyāt kısmında bulunan 8. beyit "Germābe-i vaş-
linda bayıldık o perīniñ- Kānī yetişür divşirelüm taş u tırağı"
mısralar kısmının sonuna iki ayrı mısra imiş gibi yazılmıştır.

I-10= Ü1.103b, K.105b, II-21= Ü1.104a, K.106a, 22-24=Ü1.104b, K.106

I-4= Ü3.69a, 5-24=Ü3.69b. I-14=Ü4.88a, 15-24=Ü4.88b.

Ü2=I-4.89a, 5-14.89b, 15-24.90a. MI=I-8.92b, 9-19.93a, 20-24.93b

M2=I-7.86a, 8-20.86b, 21-24.87a. T=I-II.103b, 12-22.104a, 23-24.104b

İ N D E K S

- Abdülhak Dede**
 (Mevlevî şeyhi) X, XXII
 Abduhnak (Ser-etibba) LXIII
 I. Abdulhamid Han XII, 75, 76, 79, 82
 Abdülkadir Geylani XXVII, XXXI, 17-18
 Adana Vilayeti XI
 Ağakapısı 76, 78, 79
 Ağriboz XX
 Ahfeş 147
 III. Ahmet X
 Ahmet Rasim LV
 Ahmet Necib XXX, 83, 84
 Ahmet Yüsrî b. Mehmet Nazîf LXI
 Akteri LXI
 Akdeniz (burcu) 26
 Alaiye XII
 Âlî 88
 Ali Emîrî Ef. LXII, LXIII
 Ali Şîr Nevayî XXXI
 Alexandre Begzade XXVII, XLVI, XLVII
 Alexandre (Voyvoda) XI
 Anadolu Eyaleti X, XII, XIII
 Ardahan 182
 Arif Hikmet (Şeyhülislam) XIII
 Arif Hikmet Tezkiresi III, XIII
 Ashâb-ı Erhâ 67
 Ashâb-ı Süleymî 67
 Aşîr Efendi (Mustafa) 29
 Ayasofîyye 45

Aydın XII

Aydın Sarayı XVI

Azerbaycan XII

Azrail 29

Bağdad XLVIII, LVII, LII, I38

Baklavacı Şeyhi XIII

Babatağı 109

Bogaziçi 227,

Baki 85, 86, 87, 88

Behzad 5, 68, 77

Bektaş 39

Bel'am-ı Ba'fir 41

Belgrad XII, XX, XXI

Berwaki 26, 57, 81, 82

Beybaba Sok. XIV

Beytülharam 43

Bedeşşan XXXIV

Bilal-ı Habeşi 13, 108

Basra LVII

Bosna Eyaleti XII

Bosnali Süleyman Paşa XX

Bor 41

Brockelmann LVII

Bü Hanife-i Nu'mân II7

Buhara XXXI, 13, 106

Bükreş V, XI, XVII, XXVI, XXXVII, XLIII

Büz-i Ahfeş 147

Byrona IVI

Çami(Molla)73

Çebrail78

Çemşid 33

Çevdet(Tarihi)XIII

Çezâyir XXI, XXVI

Cibril 171, 212, 28

Cidde XXXVI

Çamlıca 132

Çengînâme(E.Fazıl)XLII

Çeşme XXI

Çin 195, 26

Dağıstanî İbrahim Ef.XXXVI

Damad Ali Paşa X

Dârâ 214

Dârâb 214

Dersaadet YX, XI

Devlet Şah Alâddin Semerkandî
XXXIV, XXXI

Diyarbakir XII

Donana-yı Sur 62

Dürer 49

Ebâbekr(İbne'smâil)22

Ebâbîl 162

Ebî Bekr 16

Ebi'd-derdâ 43

Ebrehe 162

Ebû Cehil 13

Ebû Hüreyre XXXIX, 30

Ebu'l-Bucut
(Gazi Hasan Paşa)XXI

Ebu Nüvas LVI,LVII

Ebu Ubeyde LVII

Ebu Usâme LVII

Ebu'l-Kasım I3

Ebu Zeyd LVII

Edib E.(Vak'anüvis)XIII

Edib Tarihî XIII

Edirne XII

Edirnekapısı 45

Eflak V-XVI,XXXVI,XIX,LV,XII,
LIII,II5,XXIII,XXVI,XXII

El-ûd Ahmed 30

Enderunlu Fazıl XLII

Enveri XXX

Erfihâ(Ashab-ı)67

Erzurum XI,XVII

Eyyûb 173,175

Eyüp Camii XIV

Fatıma 17

Felâtûn XVII,82,105,160

Ferhad 213

Feridun Paşa (Türbesi)XIV

Feyzi 29

Feyzullah(Kâf'ınia dostu)X,XXXVIII

Fir'ava 6

Fişagor 46

Fokschani LIII,72

Fuzûlî 27

Galib 26,172

Gazi Yegen P. 82

Gazi Palabıyık Hasan
Paşa XXI

Gelibolulu Tahir Hacı
Mehmed XXI

Gülistan 73

Habeş 163

Hacı Layran 57

Hacı Bektaş XXVII,XXXI,77
19

Hacı Yeğen Paşa 83

Hacı Yusuf(Belgrad Serden-
geçdi Ağalarından) XII

Hafız Efendi 83

Halefû'l-ahmer LVII

Halep Vilayeti XI,XII

Hamzanâme 27

Hariri 29

Harunû'r-reşid LVII

Hasan Paşa(Kapudan-ı Der.,
XXXVII,XXVII

Hassan 85

Haseneyn 17,18

Hatib(Mısır Defterdarı)IVI

Hatice Sultan XXI

Havâli(Buhârî)88,89,XXXI

Haydar 109

Hayrî Efendi(R.kutb.)XII

Hekimoğlu Ali Paşa X,XV,XX
XXV,XLVI.

Helagu 203

Hemedânî 198

Hevâyi XLII,XVII

Hittâ 97

Hızır 25,38,39,76,132,
152,169,220

Hind 13

Hindûstâ 12,165

Hisarçık XXI

Hoca Fehim Efendi XXXIV

Hoca İsmet Buhârî XXXIV

Hoca Nasreddin 25

Hoten 215

Hotin XX,XII

Hubaenâme(Eh.Fazıl)XLII

Hüseyin 30,66

Hüseyinî 136,137,173,224

Hız.Ali 65

Ihsâd 41,42

İsfahan 95

İbne'smâil 22

İbn-i Menâr 30

İbn-i Sînâ 14,66,201

İbrahim Hakkı Efendi XVII

İlhânî 84

İlyas 26,27,76,25

İnebahtı XII,185

İran XI

Hız.İsâ 127,66

İsakçı Köprüsü XII

İshak 19

İskerlet-zâde Kostantin Bey
(Eflâk Voyvodası)XXVII,XLVI

İsmâil Çorluî LX

İspanyol XVI

İstanbul V,X,XIII,XV,XVI,
XVII,XVIII,XXII,XXIII,XXIV
XXVI,XXXIV,XXXV,XXXVIII,XL
LV,43,45,53,54,55,73,76

İstanköy XX

İzzet Mehmet Paşa XII

İzzet Paşa XXXVI

Kani LXIII

Kazvin LVII

Kahrıman 27

Kanber 41,157

Kandiye XII

Kapudan Gazi Hasaa P.25

Kaside-i Münferice XXVII,
LXII,LXIII,14

Kays 28,125,161,165,166,18

Kerbela 6,66,67,

Kerem 61

Kerhü'bni Uuran 23

Kıbrıs XIII

Kırım LIII,XXXVI,105

Keşmir 43

Keşşaf 24,29

Kızilelma XXIV

Kitâb-ı Mesnevi 184

Kölemen XII

Köprülü Kütb.(Asım Bey)XXVI
XXXIV,XLII

Kufe LVII

Kuloğlu 185

Kur'an 15,16,80,108

- Kureşî 13
 Kırşehir XII
 Kürd 13
 Kütahya XIII,XII,

 Lahor 43
 Lebîd IX,I
 Leyla II,28,82,92,125,214
 Lima XII,XIII,XVI,XXI,XLVI,
 XXXVII,27

 Mahmud I X
 Mahmud II XVI,XXX
 Mansur 6,49,68,70,97,98,106,
 109,186
 Maverâü'n-mehr XXXIV
 Mecmûn 92,118,125,166
 Mekki 26
 Mehmed Ağa(Kuzucu)XXXIX
 Mellah Hasan 102
 Melek Mehmed Paşa XVI,XX,XXX,
 78,79
 Merencan 97
 Meryem 22,66
 Mesinâ 92,152
 Mısır XII,XIII
 Mevlânâ 17,54,123,171,172,
 XXVII,XXVIII,XXXI,184
 Mevlevîlik XV,XVII,LVI
 Mısır 32,37,40
 Mısri(Hz.)27,19,XXXI
 Miailî XII
 Mîâl 29
 Mora XX,XXI,27
 Moskov IXI
 Muhammed eî-emin LVII
 Muhammed Emin Efendi(Sadr-ı
 Rum Veliyyüddin Efendizade)38
 Muhammed Hayri Efendi XX,XXII,67
 Muhammed Paşa(Ozi Valisi),XXV
 Muhammed Raşid Ef.V,XXII,XXVII,
 XXVIII,I,7,48,20
 Murtezâ 18
 Mustafa III 74
 Mustafa Aşir Ef.XIX,XXVII,XXVIII
 Mustafa Bey(Mabeynî)56,58,81
 Mustafa Bey(Rikab kethudası)XVI
 79,XVI
 Mustafa Efendi(Matbah Em.)XXXVI
 Mustafa Reşid Ef.(Rikab Keth.)
 XX,82
 Mustafa Rustavî 82
 Müberrid Efendi(Kassım kato)XXX
 Mehmed Edip Ef.(Vakanüvis)XIII

 Nâbî I,VII,XXXI,160
 Nadir Şah XII
 Nâilî Abdullâh Paşazade Feyzullah
 Şakir Bey V,XX
 Nakşbandîyye XXXI
 Nâilî XXXI
 Nastur 47
 nazm-ı Muhammediyye 30
 Necâşî 163
 Necar 180
 Nedim XXXI

Nedim Mehmed bin Hüseyin IXII
Nef'î 37

Nehr-i Amu 66

Nebe' cüz'ü 40

Nemçe IXI,19I

Nemrud 170

Neriman 187

Nesîmî 49,109,148,151

Neş'et(Hoca)171,172

Nihalistan 75

Nuh(Hz) 94

Nu'mân-ı Bu Hanîfe 29

Nuri 30,85,84,118

Nuri Halîl Ef.VII,XVI,XX,XXII,XXVII,
IX,LXII,V

Nuh Ef.(Henkîbaşı)X
Nuşîrevân 76

Osman III X,XI,

Osman(Hz) 17

Osman Monla(Pîrîzâde)24

Osman Ef.(Defterdar) XXVII,XXXVI,40

Ömer(Hz) 16

Ozi XII,XIX,XXII,55

Perviz 74,77

Penah Efendî XXXVI

Pîrîzâde Osman Monla XXVII

Raîf Paşa(R.Küt.)XXXVI

Râzî 29

Reisulkuttab Hayrî Ef.XVI

Reisulkuttab Mustafa Ef.XIX

Reiszâde Aşîr Ef. XX

Revân(Nâbî)160

Riyâzî 122

Rodos XIII

Ruhdîkânus 171

Rumelî Eyaleti XIII

Ruscuk V,XI,XIII,XVI,
XVII,XIX,XXII,XXIII,
XXIV,XXXVI,LIII,IV

Ruşenî 12,13,XXX

Rusya XXI,LIII,191

Rûstem 27,41,68,107

Sabit 29

Sa'adî 73

Sakız 58,91,134,218

Sâmîrî168

Saray-ı Aydın 82

Sâriye(Yâ sâriye)16

Sefinetü's-şu'arâ XXXI
XXXIV

Selmî 214

Selim III XVI,XIX,XX,3
65,73,74,75,80,84,191,

Selmî İrec 47

Selman(Sırrî)55,69

Semerkanî 182

Servan 26

Seyyid Mehmed Ratib Ef

Sıddîk(Hz.Ebû Bekr)54

Sikender 32,55,74,76,77
133,165

Silistre V,XI,XII,XIII,
XV,XVI,XVII,XXII,XXVI
XLVI

Silivrikapu 45

- Sinimmar 77
 Sinop 175
 Sinaia Müzesi XI
 Siroz LVII
 Sofya XXI
 Sogukçeşme XX
 Süleyman 10,27,47,84,75
 Süleyman Raşid Ef.(Zinnet Halifesi)XXXVI
 Süleymî(Ashâb-1)67
 Süleymânîye 42
 Sünbülzâde Vehbî XIV,XLII
 Sürûrî XIII,XIV,XV,XLII,LXIII
 Şâfi'î 41
 Şâha 165
 Şahingiray(Kırım hanı)LIII,II7
 Şah Ebu İshak XLVII
 Şapur 41
 Şebdiz 74
 Şehnâme 27
 Şehr-i Zor XI
 Şems-i Tebrizî I7I
 Şevk-engîz(S.Vehbî)XLII
 Şeyh Galib XXXI
 Şîd 33
 Şiraz 29
 Şîrîn 33,77,213
 Şumnu 79
 Tacik 102
 Taksim 43.
 Tarikat-1 Nakşbendiyye 18,19,XXVII
 Tebriz XI,I7I
 Tırhala XII,I85
 Tilemsan XXI,26
 Tokat V,X,XIV,XV,XVI,XVII,XXII,XXXV,XXXVIII,XLVI
 Topkapı 45
 Topkapı Sarayı LXIII
 Trabzon X,XII
 Tuna ValisiXXIII,53
 Tuna XI,XXI
 Tûr 43,87,I39
 Tûr-1 Sina 201
 Tûsî 27
 Türk I3,I02,
 Türki I38
 Türkistan XXXIV,I63
 Ubeyd Zâkânî LVI,LVII
 Ulah XI,XIII,XLVI
 Urmiye XI
 Uryânî Dede I2I
 Üsküdar I32
 Voyvoda Aleksandre XIII,XI
 Varna XII
 Vehbi 37
 Veliyyüddin Efendizade 40
 Vidin XII
 Yağlıkızade Emin Paşa XX
 Ye'cûc 32,35
 Yeğen Mehmed Paşa XI,XII,XVII,XVIII,XXII,XXVI,XXXII,XXXVI,XLI
 XLVI,LIV,79,
 Yeniköy XLV
 Yemen I3
 Yezid 33
 Yuhanna 47
 Yûnus-1 Zünnûn II

Yûsuf 30,34,74,96,I74,

Yûsuf-ı Ken'ân 9,37, 38,32

Yûsuf nâm gulâm 72

Yûsuf Ağa(Darphane Nazırı)27,31,32,37

Zekerıyyâ(Hz.)I44

Zemahşerî 29

Zenânnâme(Enderunlu Fazıl)XLII

Zile X

Zinnureyn 47

Züleyha 37

Zülfekâr IO9

